

1-4 3

292

pl- 1-4

A



2  
6635  
S-NE  
1



No. VIII.

NOTICES  
OF  
SANSKRIT MSS.

BY

RĀJENDRALĀLA MITRA,

*Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and  
Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences,  
Vienna; Corresponding Member of the German and of the American  
Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science,  
Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern  
Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.*

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF  
BENGAL.

VOLUME III.—PART I.

---

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1874.



Z

6605

SENE

v. 3



# INDEX TO VOL. III.—PART I.

	<i>Page</i>
Adars'a, .....	69
Adhikári-nirṇaya, .....	60
Adhyátma-sára, .....	9
Advaita-chandriká, .....	95
Advaitánanda, .....	89
Advaita-nirṇaya-saṅgraha, ..	19
Ananda-kusuma, .....	24
Aṅkasañjñá, .....	62
Aṅkurárpaṇa, .....	41
Aṅkurárpaṇa-viddhi, .....	41
Anumāna-dídhiti, ....	28
Api Pála, .....	42
Apurvaváda-rahasya, .....	84
Ātmaprabodha Upanishad, ..	36
Ātmatattva-viveka-tíká, ...	49
Ayodhyá, .....	78
Bauddhádhyikára-dídhiti-ṭip- pani, .....	26
Bauddhádhyikára-vivṛiti, ...	57
Bhadraváhu, .....	66
Bhágavata-mañjarí, .....	18
Bhágavata-saṅgraha, .....	17
Bhágavata-tattva-saṅgraha, ..	21
Bhagiratha Mitra, .....	37
Bhaktídúti, .....	27
Bhavananda Siddhántavá- gís'a, .....	73
Bhávārtha-chintāmaṇi, .....	69
Bhávārtha-dípiká-saṅgraha, ..	17
Bhedadhikkṛiti, .....	94
Bahuloma, .....	42
Bhumánanda Sarasvatí, .....	89
Brahmavidyābharana, .....	89

	<i>Page</i>
Bṛiḥanranádīya Purāṇa, .....	5
Chaitanya, .....	77
Chañḍi-vivarana, .....	23
Chándogya-mantra-bhāshya, ..	11
Chhandoga-s'rāddha-tattva, ..	50
Dámara, .....	55
Das'aratha, .....	78
Das'aratha-vrata, .....	78
Dípiká-prakarana-krama-saṅ- graha, .....	19
Gadādhara, .....	29
Gaṇes'a, .....	74
Gaṅges'vara, .....	70
Gopála-charitra, .....	77
Gopála Nyáyapañchánana Bhaṭṭāchārya, 57, 58, 59, 60, .....	61
Govinda Bhaṭṭāchārya Chak- ravartí, .....	86
Grahābhidhāna, .....	80
Giris'a Chandra Rāya, .....	38
Guṇakiranāvalí, .....	46, 50
Guṇakiranāvalí-vyākhyá, ...	46
Guṇaparakás'a, .....	50, 53
Guṇaparakás'a-dídhiti, .....	53
Guṇavishṇu, .....	26
Haridāsa Nyáyālañkāra, Bhaṭṭāchārya, .....	30
Harihara Bhaṭṭāchārya, .....	55
Hatyá-pallava-dípiká, .....	55
Jagannātha Ās'rama, .....	94
Jyōthsára, .....	83
Jyotiḥ-saṅgraha-sára, .....	73

	<i>Page</i>
Jyotíratna, .....	83
Kádimata Tantra, .....	70
Kádi-sahasra-náma-kalá, ...	20
Kalápa, .....	83
Kalápa-saṅgraha, .....	31
Káliprasáda S'armá, .....	27
Kálottara, .....	55
Kalpa Súra, .....	66
Kámada Tantra, .....	41
Kámákhyá Tantra, .....	38
Karákádýártha-nirṇaya, ...	73
Kátantra-vṛitti-provodha, ...	83
Kautuka-mañjarí, .....	82
Kavitávalí, .....	63
Kes'ava Mis'ra, .....	72
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya, .	70
Khaṇḍana-prakás'a, .....	70
Kiráṇávalí, .....	50
Kiráṇávalí-prakás'a, .....	50
Komala-kosha-saṅgraha, ...	32
Krishṇa, .....	54, 63, 77, 81
Kṛishṇa-padámṛita, .....	81
Kṛitya-ratnávalí, .....	72
Kusumañjali-káriká-vyákhyá	30
Kusumañjali-vyákhyá, .....	30
Lakshmíkánta Nyáyabhusha-	
ṇa Bhaṭṭáchárya, .....	38
Lílávatí, .....	47
Lílávatí-didhiti-rahasya, ...	56
Madana Ráya, .....	76
Mádhava, .....	31
Mádhava Tarkasiddhánta, ...	45
Madhusúdana Sarasvatí, ...	90
Mahes'a, .....	48
Mahes'vara Nyáyapañchá-	
nana Bhaṭṭa, .....	69
Mahimnastava Tíká, .....	37
Máliní, .....	55
Mánasa-nayana-prasádiní-tíká, 86	

	<i>Page</i>
Mantra-kaumudí, .....	25, 53
Maṭha-pratishṭhá-tattva, ...	52
Mathuránátha Chakravartí, ...	60
Mathuránátha Tarkavágís'a,	
56,	57
Mathures'a, .....	65
Muktávalí-dipiká, .....	31
Muktávalí-kirāṇa, .....	31
Nakshatrábhidhána, .....	80
Náma-saṅgraha, .....	22
Nandikes'vara, .....	73
Narapati, .....	58
Narapati-jaya-charyá, .....	58
Narasiṅha Bhaṭṭá, .....	94, 95
Narasiṅha Purāṇa, .....	1
Nárāyaṇa Ás'rama, .....	94
Nares'vara-parikshá, .....	96
Nares'vara-parikshá-prakás'a,	96
Nityánanda, .....	27
Nṛsiṅha Ás'rama, .....	94
Nṛsiṅha Bhaṭṭa, .....	91
Nṛsiṅha Purāṇa, .....	1
Nyáya-lílávatí, .....	47, 48
Nyáya-lílávatí-didhiti, .....	47
Nyáya-lílávatí-prakás'a, .....	47
Nyáya-Lílávatí-prakás'a-did-	
hiti, .....	48
Nyáya-Lílávatí-vyákhá, .....	48
Nyáya-muktávalí-prakás'a, ..	31
Padártha-khaṇḍana, ...	45, 85, 86
Padártha-khaṇḍana Tíká, ...	85
Padártha-khaṇḍana-vyákhyá	86
Padártha-nirúpaṇa, .....	85
Padártha-tattva, .....	10, 45, 85
Padártha-tattva-nirúpaṇa, ...	45
Padártha-tattva-vivechana, ...	45, 85
Padártha-tattva-vivṛití, .....	45
Partyak-tattva-dípiká, .....	86
Pheṭkárí Tantra, .....	55

	<i>Page</i>
Práguddhára-saṅgraha, .....	12
Prakás'a, .....	70
Pras'astapáda Āchárya, .....	50
Pras'na-chúdāmaní, .....	81
Prasna-nirváhana, .....	59
Prasna-ratnákara, .....	60
Pratyaksvarupa Bhagvána, .....	86
Pratyaksha-chintāmaṇi, .....	29
Pratyakshachintāmaṇi-did- hiti, .....	29
Prema-bhaktí-stotra, .....	24
Purnānanda Paramahaṇsa, .....	61
Rádhá, .....	63
Raghuuandana, .....	50, 52
Raghunátha Śiromaṇi, .....	45, 46, 48, 49, 85, 95
Ráma, .....	78
Ráma Chakravartí, .....	63
Rámachandra, .....	73
Rámachandra Sárvaabhauma, .....	85
Rámakrishṇa, .....	25, 53
Rámánanda, .....	14
Rámánanda Tirtha, .....	24, 62
Ramánatha Chakravartí, ...	83
Rames'vara Puri, .....	76
Ratha-paddhati, .....	38
S'abdaratnávalí, .....	65
Sahasra-náma-málá-kalá, ...	20
S'áktáblisheka, .....	76
S'ákta-sarvasva, .....	13
S'akuna-dípaka, .....	74
Samaya-pradípa, .....	55
Saṅgraha, .....	15
Saṅkrānti-nirṇaya, .....	58
Saṅkshepa-s'áriraka, .....	90
Saṅkshepa-s'áriraka-saṅgraha dípiká, .....	90
S'ánti-s'ataka-san'graha, ...	22
S'ánti-sandarbha, .....	21

	<i>Page</i>
Sarasvatí, .....	79
Sarasvatí-stotra, .....	64
Sárasvatábhidhána, .....	79
Sarvānandanátha, .....	44
Sārvollása Tantra, ....	44
Sátvata Tantra, .....	54
Shaṭkārma-vyákhyána-chin- tāmaṇi, .....	26
Shodas'a-nityá Tantra, ....	70
Siddha-yogesvarí, .....	55
Siddhānta-muktávali-praká- s'a, .....	31
Sáddhānta-muktávali-vyá- khyá, .....	31
Śiromaṇi Bhaṭṭáchárya, ....	10
Smaradípiká, .....	77
Smṛiti-sára, .....	48
Soma Mis'ra, .....	43
Spandana-charitra, .....	78
S'ráddha-kalpa, .....	34
S'ráddhá-viveka-vivṛiti, ....	37
S'rídhára Mis'ra, .....	92
S'rídatta, .....	34
S'ríharsha, .....	70
S'ríkriṣṇa Sárvaabhauma, ...	81
S'ríkriṣṇa S'armá, .....	37
S'uddhi-nirṇaya, .....	61
S'údra-paddhati, .....	42
Svapna-charitra, .....	79
Tarkabháshá, .....	72
Tarka-paribháshá, .....	72
Tattva chintāmaṇi, ....	61
Tattva-pradípiká Tíká, ....	86
Tattva-sútra, .....	12
Tirthāṅkara Mahávíra, ....	66
Tirtha Svámí, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, .....	32
Tripuskara, .....	52

	<i>Page</i>
Tri-pushkara-s 'anti-tattva,	52
Tristhalīsetu, .....	76
Udvāha-nīrṇaya, .....	59
Udayana Āchārya,.....	50
Unmatta-bhairavi, .....	55
Vāchaspati Mis 'ra, ....34,	35.
Vaidyamanotsava, .....	92
Vālakṛiṣṇa, .....	31
Vallabha Nyāyāchārya,.....	47
Varāha Muni, .....	83
Varddhamāna, .....	70
Varddhamāna Upādhyāya,	
30,47,	50
Vāsishṭha-sāra, .....	15
Vās'ishṭhiya-gūdhārtha, ...	16

	<i>Page</i>
Vedastuti-laghūpāya,.....	23
Vichārārka-saṅgraha,.....	14
Vidyāvāgīś 'a Bhaṭṭāchārya,	55
Vishṇu-sahasranāma-ṭīkā,...	16
Viṭṭhvala Bhaṭṭa, .....	73
Vivāda-chintāmaṇi, .....	35
Vivāda-nirṇaya, .....	57
Vrindāvana-yamaka-ṭīkā, ...	63
Vṛindāvana-kāvya,.....	63
Vṛihdavana-yamaka, .....	63
Vyākhyā-prakāś 'a, ..	30
Vyāsa-kūṭa,.....	64
Vyavahāra-chintāmaṇi,.....	34
Yoginī-Tantra, .....	55
Yogyatā-rahasya, .....	84



## NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1020. नरसिंहपुराणम् ।

Substance, country yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 8 on a page. Extent, 3136 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk, 1567. Place of deposit, Navadvipa. Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Verse. Correct.

*Narasiṅha Purāṇa* alias *Nṛsiṅha Purāṇa*. One of the Upapurāṇas. In extent it is one of the smallest, comprising only 3136 s'lokas; it is also of rare occurrence; but it was well known as a standard work four hundred years ago, in the time of Mādhava Achārya, who quotes from it in his commentary on the Parāsara Smṛiti; Kamalākara Bhaṭṭa has also cited it in his Sūdra-kamalākara. The MS. under notice, is 229 years old, and bears date 1567 S'aka. The general character of the work is very like that of the other Upapurāṇas. *Contents*: Chapters 1 to 5, Origin of creation. 6, Story of Vas īshtha and Agastya. 7, Immortality of Márkaṇḍeya and Nṛsiṅha. 8, 9, Praise of Vaishṇavas. 10, Márkaṇḍeya's devotions at Prayāga, and meeting with Nṛsiṅha. 11, Márkaṇḍeya's hymn to Vishṇu. 12, Nṛsiṅha's blessings to Márkaṇḍeya. 13, Story of Yama and Yamī. 14, Story of Sāvitrī, wife of Kāsyapa. 15, Story illustrating the duty of a widow. 16, 17, Allegory of the world as a tree. 18, Praise of Vishṇu; mantra of eight syllables. 19, The race of Áditya. 20, Hymn to Vishṇu, comprising his 108 names. 21, The race of Vāyu. 22, The Solar Race. 23, The Lunar Race. 24, Descriptions of the several Manvantaras. 25, 26, History of Ikshvāku. 27, History of the Solar Race. 28, History of Sántanu. 29, History of the Lunar Race. 30, Description of the terrestrial sphere. 31, History of Sahasráṇika. 32, Rules for performing pújā. 33, Rules for

offering a hundred thousand homas. 34-41, Incarnations of Vishnu. 42-45, Abstract of the Rāmāyaṇa. 46, Praises of sacred pools. 47, Incarnations of Rāma and Kṛishṇa. 48, Incarnation of Kalki. 49, Story of S'ukra's loss of sight and restoration thereof. 50, Rules for consecrating an image of Nṛsiṃha. 51, Rules regarding what flowers should be offered in worship and what rejected. 52, 53, Duties of the several castes. 54, Duties of Brahmachāris. 55, Duties of householders. 56, Duties of Yatis. 57, Duties of persons in the fourth order of life. 58, Yoga. 59, Proper places for worship. 60, Rules of worship. 61-63, Various places in India sacred to Vishnu.

Beginning. ॐ नमो नृसिंहाय । तप्तहाटककेशाग्रवल्गवावकलोचन ।

वज्राधिकनखस्पर्शदिव्यसिंह नमोऽस्तु ते ॥

नखमुखविलिखितदितितनयोरःपरिपतदह्मगुणीकृतगात्रः ।

हिमकरगिरिरिव गैरिकगात्रो नरहरिरहरहरवत् स ह्यस्मान् ॥

हिमवद्वासिनः सर्वे मुनयो वेदपारगाः ।

त्रिकालज्ञा महात्मानो नैमिषारण्यवासिनः ॥

येऽर्बुदारण्यनिरताः पुष्करारण्यवासिनः ।

महेन्द्राद्रिरता ये च ये च विन्ध्याद्रिवासिनः ॥

जम्बुमार्गरता ये च ये च सङ्घनिवासिनः ।

एते चान्ये च बहवः शशिष्या मुनयोऽसृजः ॥

माघमासे प्रयागन्तु स्नातुं तीर्थं समागताः ।

तत्र स्नात्वा यथान्यार्थं कृत्वा कर्म जपादिकम् ॥

नत्वा च माधवं देवं कृत्वा च पितृतर्पणम् ।

दृष्ट्वा तत्र भरद्वाजं पुण्यतीर्थनिवासिनम् ॥

तं पूजयित्वा विधिवत् तेन ते च सुपूजिताः ।

आसनेषु विचित्रेषु दृष्ट्वादिषु यथाक्रमम् ॥

भरद्वाजप्रदत्तेषु आसीनास्ते तपोधनाः ।

कृष्णाश्रिताः कथाः पुण्याः परस्परमथाब्रुवन् ॥

कथान्ते तु ततस्तेषां मुनीनां भावितात्मनाम् ।

आजगाम महातेजास्तत्र सूतो महामतिः ॥

यासशिष्यः पुराणज्ञो लोमहर्षणसञ्जकः ।

तं प्रश्न्य यथान्यायं स तैश्चापि प्रपूजितः ॥

उप्रविष्टो यथान्यायं भरद्वाजमतेन सः ।  
 व्यासशिष्यं सुखासीनं स्रुतं वै लोमहर्षणम् ॥  
 तं पप्रच्छ भरद्वाजो मुनीनामग्रतस्तदा ॥  
 भरद्वाज उवाच । शैनकस्य महासत्त्वे वाराहाद्या तु संहिता ।  
 त्वत्तः श्रुता पुरा स्रुत एभिरस्माभिरेव च ॥  
 साम्प्रतं नारसिंहाद्यां त्वत्तः पौराणसंहिताम् ।  
 श्रोतुमिच्छाम्यहं स्रुत श्रोतुकामा इमे स्थिताः ॥  
 श्रुतस्त्वां परिष्टुक्षामि प्रश्नमेतं महामुने ।  
 ऋषीणामग्रतः स्रुत यता क्षेपां महात्मनाम् ॥  
 कुत एतत् समुत्पन्नं केन वा परिपाद्यते ।  
 कस्मिन् वा लयमभ्येति जगदेतच्चराचरम् ॥  
 किं प्रमाणञ्च वै भूमेर्दृशिचः केन तुष्यति ।  
 कर्मणा तु महाभाग तन्मे ब्रूहि महामते ॥  
 कथञ्च सृष्टेरादिः स्यादवसानं कथं भवेत् ।  
 कथं युगस्य गणनं किं वा स्यात् चतुर्युगम् ॥  
 को वा विशेषलेख्य का व्यवस्था कलौ युगे ।  
 कथमाराध्यते देवो नारसिंहोऽत्र मानुषैः ॥  
 क्षेत्राणि कानि पुण्यानि के च पुण्याः शिलोच्चयाः ।  
 नद्यश्च काः पराः पुण्या वृणां पापहराः शुभाः ॥  
 देवादीनां कथं सृष्टिर्मनोर्मन्वन्तरस्य च ।  
 तथा विद्याधरादीनां सृष्टिरादौ कथं भवेत् ॥  
 यज्वानः के च राजानः के च सिद्धिं परां गताः ।  
 एतत् सर्वं महाभाग कथयस्व यथाक्रमम् ॥  
 स्रुत उवाच । व्यासप्रसादाज्जानामि पुराणानि तपोधनाः ।  
 तं प्रणम्य प्रवक्ष्यामि पुराणं बृहद्वरेरिदम् ॥  
 पाराशर्यं परमपुरुषं विश्वदेवैक्येनिम्,  
 विद्याधारं विपुलमतिदं वेदवेदाङ्गवेद्यम् ।  
 शश्वच्छान्तं शमितिविषयं शुद्धतेजोविशालं  
 वेदव्यासं विततयशसं सर्वदा तं नमामि ॥  
 नमो भगवते तस्मै व्यासायामिततेजसे ।  
 यस्य प्रसादाद् वक्ष्यामि नारायणकथामिमाम् ॥

येन कालानलप्रख्यं रूपमास्थाय कोमलैः ।  
 नखैर्विदारिते। दैत्यसन्नमामि वृकेशरिम ॥  
 सुदुर्लभो मद्दान् प्रश्नस्त्वयायं परिकीर्तितः ।  
 विष्णुप्रसादान्न विना केनापि वक्तुं शक्यते ॥  
 तथापि नरसिंहस्य प्रसादादेव तेऽधुना ।  
 प्रवक्ष्यामि महापुण्यम् भरद्वाज शृणुष्व मे ॥  
 शृण्वन्तु मुनयः सर्वे सशिष्यास्त्वत्र ये स्थिताः ।  
 पुराणं नरसिंहस्य प्रवक्ष्यामि यथातथम् ॥

End.

नचैर्मातृण्डचण्डैस्त्रिभिरनलशिखान्यग्वहद्भिः प्रदीप्तः  
 पायाद्दे। नारसिंहः करखरनखरैर्भिन्नदैत्यश्चिरयः ।  
 किं किं सिंहस्ततः किं नरसदृशवपुर्देवचित्रं गृह्यता  
 नैवं धिक्कोन्वजीवेद् द्रुतमपनयतां सोऽपि सत्यं हरीशः ॥  
 चापं चापं नखाङ्गं भटिति दहदह कर्कशलं नखाना-  
 मित्येवं दैत्यनाथं निजनखकुलिशैर्जघ्निवान् यः सरोपात् ॥

Colophon.

इति श्रीनरसिंहपुराणे आद्ये धर्मार्थकाममोक्षप्रदायिनि परब्रह्माखरूपिणे इद-  
 मेकं सुनिष्पन्नं श्रेयो नारायणः सदा नरान्यदेवात्परमस्ति किञ्चित् ।  
 श्रीनरसिंहपुराणं समाप्तम् ॥ ६३ ॥०॥

विषयः ।

अत्र त्रिषष्टिरध्यायाः सन्ति । तत्र—१, २, ३, ४, ५, च दृष्टिकथनम् । ६,  
 वशिष्ठस्य, अग्रस्त्यस्य च उपाख्यानम् । ७, मार्कण्डेयस्य वृसिंहस्य चिरजीवि-  
 त्वम् । ८, ९, च वैष्णवमाहात्म्यम् । १०, मार्कण्डेयस्य प्रयागकृत्यादिवर्णनं  
 वृसिंहसाक्षात्कारस्य । ११, मार्कण्डेयकृतविष्णुस्तुतिः । १२, वरदानम् । १३,  
 यमयमीसंवादः । १४, काश्यपपत्न्याः सावित्र्याः पातिव्रत्योपाख्यानम् । १५,  
 मृतभार्याचारोपाख्यानम् । १६, संसारस्य दृक्चरूपवर्णनम् । १७, संसारदृक्षा-  
 रोदृष्टादिवर्णनम् । १८, अष्टाक्षरमन्त्रमाहात्म्यम् । १९, आदित्यवंशवर्णनम् ।  
 २०, विश्वकर्माकृतं विष्णोरष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् । २१, मारुतवंशवर्णनम् । २२,  
 सूर्यवंशवर्णनम् । २३, सोमवंशवर्णनम् । २४, स्वरोचिषादिमन्त्रारवर्णनम् ।  
 २५, २६, इच्छाकुचरितम् । २७, सूर्यवंशानुचरितम् । २८, सान्त्वनुचरि-  
 तम् । २९, सोमवंशानुचरितम् । ३०, भूगोलवर्णनम् । ३१, सहस्रानीक-  
 चरितम् । ३२, पूजाविधिः । ३३, लक्ष्मोमविधिः । ३४, अवताराणां प्रादु-  
 र्भावः । ३५, मत्स्यावतारः । ३६, कूर्मावतारः । ३७, वराहावतारः । ३८,  
 वृसिंहावतारः । ३९, वामनावतारः । ४०, परशुरामावतारः । ४१, रामा-



वतारः । ४२-४५, रामायणकथा । ४६, तीर्थप्रशंसा । ४७, रामकृष्णवतारः ।  
 ४८, कल्कावतारः । ४९, शुक्रनयनदानम् । ५०, नरसिंहप्रतिष्ठापद्धतिः ।  
 ५१, पुष्पादीनां पूजने विहितविहितत्वकथनम् । ५२, वर्षधर्मकथनम् । ५३,  
 वर्षाचारकथनम् । ५४, ब्रह्मचारिधर्मः । ५५, गृहस्थधर्मः । ५६, यतिधर्मः ।  
 ५७, तुरीयाश्रमधर्मः । ५८, योगाध्यायः । ५९, अर्चनस्थानादिनियमः । ६०  
 पूजनव्यवस्था । ६१-६२ विष्णुचेतकथनञ्चेति ।

### No. 1021. बृहन्नारदीयपुराणम् ।

Substance, country paper, 14 × 3½ inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page. Extent, 3467 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1620. Place of deposit, Navadvīpa, Ajita Nyāyaratna. Another copy with Vrajanātha Vidyāratna of the same place. Appearance, old. Verse. Correct.

*Bṛihannāradya Purāṇa*. An Upapurāṇa like the last, entitled the greater (Bṛihat), to distinguish it from the Nāradya, one of the Mahā or great Purāṇas. Curiously enough, none of the Bṛihannāradya P. hitherto met with by Wilson and others (Vishṇu Purāṇa, I, p. 41) contains more than 3500 s'lokas like the MS. now under notice, whereas the Nāradya is said to comprise twenty five thousand verses. *Contents* : 1, Merit of hearing the Purāṇas. 2, Object of the Purāṇa. 3, Vishṇu's attribute of pervading the universe. 4, Story of Mrikanḍu. 5, Praise of the worshippers of Vishṇu. 6, Merits of Tulasi leaf, Ganges, Benares &c. 7-9, Story of Sagara. 10, 11, Story of Bali and the Dwarf incarnation. 12, Persons to whom gifts should be made. 13, Ritual for worshipping Ś'iva and Vishṇu. 14, The different hells described. 15, Story of Bhagiratha's bringing down the Ganges on the earth. 16, 17, Various fasts enjoined. 18, Gift of flags, wells, tanks, &c. 19, Rules of the Purnimā fast. 20, Fast on the 11th of the month in certain months of the year. 21, Story of the Bhadrāsila who observed that fast. 22, Duties of the four castes. 23, Duties of Brahmachāris. 24, Rules regarding marriage. 25, Etiquette appropriate for householders. 26, Rules regarding Ś'rāddhas. 27, Rules regarding ceremonies when two lunar dates conjoin in the same day. 28, Expiations. 29, The way to the region of Yama described. 30, Transmigration. 31, Knowledge

and Yoga necessary for salvation. 32, Dispassion, how produced. 33, 34, Story of Devamāli and his death at Benares. 35, Salvation of Kalika, a hunter, and great sinner, by the recitation of the name of Hari. 36, Hymn to Vishṇu by Utaṅka. 37, Merit of devotion to Vishṇu. 38, Characteristics of the several Yugas: the name of Hari, the only means of salvation in the Kali age: merit of hearing the Purāṇa.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । वन्दे वृन्दावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरम् ।

उपेन्द्रं सान्द्रकाक्षं परानन्दं विभुं परम् ॥

ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या यस्यांशं लोकसाधकाः ।

तमादिदेवं चिद्रूपं विशुद्धं परमं भजे ॥

सूत उवाच । शैनकाद्या महाज्वाला ऋषयो ब्रह्मवादिनः ।

नैमिषाख्ये महारख्ये तपस्त्रये मुमुक्षवः ॥

जितेन्द्रिया जिताक्षराः सन्तः सत्यपरायणाः ।

यजन्तः परया भक्त्या विष्णुमाद्यं जरद्गुहम् ॥

अनीषा सर्वधर्मज्ञा लोकानुग्रहतत्पराः ।

निर्ममा निरुद्धाक्षराः परेश्वरतमानसाः ॥

खलकामादिदृजिना समाधिगुणसंयुताः ।

कृष्णजिनोत्तरीयाख्ये जटिला ब्रह्मचारिणः ॥

गृह्यन्तः परमं ब्रह्म जगच्चतुःसमौजसः ।

सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञास्त्रिभैरवकानने ॥

यज्ञैर्यज्ञपतिं केचित् जानैर्ज्ञानात्मकं परे ।

केचित्च परया भक्त्या नारायणमपूजयन् ॥

एकदा ते महात्मानः समाजं चक्रुस्तमाः ।

धर्मार्थकाममोक्षाणामुपायं ज्ञातुमिच्छवः ॥

षड्विंशतिसहस्राणां मुनीनामूर्द्धरेतसां ।

तेषां शिष्यप्रशिष्याणां सङ्ख्या वक्तुं न शक्यते ॥

मुनयो भावितात्मानो मिलितास्ते सच्चैजसः ।

लोकानुग्रहकर्तारो वीतरागा विमत्सराः ॥

कानि चेवाणि पुण्यानि कानि तीर्थानि भूतले ।

कथं वा लभते मुक्तिर्दृष्ट्वा तापार्तिचेतसां ॥

कथं हरौ मनुष्याणां भक्तिरव्यभिचारिणी ।  
 केन सिद्धोत च फलं कर्मणस्त्रिविधात्मनः ॥  
 इत्येवं प्रष्टुमात्मानमुद्यतान् प्रेक्ष्य शैनकः ।  
 छताञ्जलिर्महावाक्यमाहेदं विनयान्वितः ॥  
 शैनक उवाच । आस्ते सिद्धाश्रमे पुण्ये सूतः पौराणिकोत्तमः ।  
 यजन्मखैर्वज्रविधैर्विचरुपं जनार्दनम् ॥  
 स एतदखिलं वेत्ति व्यासशिष्यो यतो मुनिः ।  
 पुराणसंहितावक्ता शान्तो वै लोमहर्षणः ॥  
 युगे युगे अल्पधर्मान् निरीक्ष्य मधुसूदनः ।  
 व्यासशिष्यस्वरूपेण वेदभागं करोति वै ॥  
 वेदव्यासमुनिः साक्षाद्भारायण इति द्विजाः ।  
 शुश्रुमः सर्वशालेषु सूतस्तु व्यासशसितः ॥  
 तेन संशसितः सूतो वेदव्यासेन धीमता ।  
 पुराणानि स वेत्तेऽव नान्यो लोके ततः परः ॥  
 यः पुराणार्थविलोके स सर्वज्ञः स बुद्धिमान् ।  
 स शान्तो भोक्तृधर्मज्ञः कर्मभक्तिकलापवित् ॥  
 वेदवेदाङ्गशास्त्राणां सारभूतं मुनीश्वराः ।  
 जगद्विनार्थं तत् सर्वं (यः) पुरा सूतवान् मुनिः ॥  
 ज्ञानार्णवो वै सूतस्तु सर्वतत्त्वार्थकोविदः ।  
 तस्मात् तमेव प्रच्छाम इत्यूचे शैनको मुनीन् ॥  
 ततस्ते शैनकं सर्वं मुनयो वाग्विदां वरं ।  
 समाक्षिप्य सुवन्तस्ते साधु साध्विति चाब्रुवन् ॥  
 अथ ते मुनयो जग्मुः पुण्यं सिद्धाश्रमं वनम् ।  
 मृगव्रजसमाकीर्णं मुनिभिः परिशोभितम् ॥  
 मनोज्ञभूवहलताफलपुष्पाभिभूषितम् ।  
 आकृष्टादसरसां वृन्दमतिथ्यातिथ्यमङ्कुलम् ॥  
 तत्र नारायणं देवमनन्तमपराजितम् ।  
 यजन्मग्निष्टोमेन ददृशुः रोमहर्षणम् ॥  
 यथार्हमर्चितास्तेन सूतेन प्रथितौजसः ।  
 इच्छन्तस्तदवभृत् तत्र तस्तुर्मखालये ॥  
 अध्वरावभृथस्तातं मुनिं पौराणिकोत्तमम् ।

पप्रच्छु (स्ते) तथासीनं नैमिषारण्यवासिनः ॥  
 मुनय ऊचुः । वयञ्चातिथयः प्राप्ता आतिथयोऽसि सुव्रत ।  
 ज्ञातस्त्वोपचारेण पूजयास्मान् यथाविधि ॥  
 द्विवैकसो हि जीवन्ति पीत्वा चन्द्रकलामृतम् ।  
 ज्ञानामृतम् वच्चवो मुने तन्मुखनिःसृतम् ॥  
 येनेदमखिलं जातं यदाधारं यदात्मकम् ।  
 यस्मिन् प्रतिष्ठितं तात यस्मिन् वा लयमेष्यति ॥  
 केन विष्णुः प्रसन्नः स्यात् स कथं पूज्यते नरैः ।  
 कथं वर्णयमाचारस्यातिथेः पूजनं कथम् ॥  
 सफलं स्याद् यथा कर्म मोक्षोपायः कथं ऋणां ।  
 भक्त्या किं प्राप्यते पुंभिर्यथा भक्तिश्च कीदृशी ॥  
 वद स्तुतमुनिश्रेष्ठ सर्वमेतदशेषतः ।  
 कथतो जायते तुष्टिः श्रोतुं त्वद्वदनामृतम् ॥  
 स्तुत उवाच । शृणुध्वमृषयः सर्वे यदिष्टं वा ददास्यहम् ।  
 गीतं सनत्कुमाराय नारदेन महात्मना ॥  
 पुराणं नारदीयाख्यं दृष्ट्वा वेदार्थसम्मितम् ।  
 सर्वपापप्रशमनं दुष्टप्रहनिवारणम् ॥

End.

सङ्गादा यदि वा मोहाद् ये शृण्वन्तीदमुक्तमम् ।  
 ते सर्वे पापनिर्मुक्ता आस्यन्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीवृद्धनारदीये पुराणेऽष्टविंशोऽध्यायः ॥०॥ समाप्तश्चैतदिति ॥०॥

विषयः ।

इह अष्टविंशोऽध्यायः सन्ति । तत्र—१मे, पुराणश्रवणादावभिरोचना । २ये, एतत्पुराणकथने प्रवृत्तिहेतुः स्थाननिर्देशश्च । ३ये, विष्णोः सर्वमयत्कथनम् । ४थे, ऋकण्डुचरितवर्णनम् । ५मे, भगवद्भक्तानां साहात्म्यवर्णनम् । ६थे, गङ्गा-दीनां तुलस्यादीनां वाराणस्यादीनां च साहात्म्यकथनम् । ७मे, ८मे, ९मे, स-गरोपाख्यानम् । १०मे, बलिकर्तृकेन्द्रपराजयः, अदितेर्तपः, बलिरक्षितसेना-दीनां दाहश्च । ११शे, वामनावतारादिकथनम् । १२शे, दानपात्रनिर्णयः । १३शे, शिवविष्ण्वादीनां पूजनप्रकारादिः । १४शे, यमभगीरथसंवादे यथायथं नरकादिवर्णनम् । १५शे, भगीरथकर्तृकगङ्गानयनम् । १६शे, १७शे, विविधव्रतकर्मणामुपदेशः । १८शे, ध्वज-वापि-तडागदानादीनामुप-देशः । १९शे, पूर्णिमाव्रतादेः प्रयोगविधानम् । २०शे, शयनैकादशादीनां प्रयोगः फलादिकथनञ्च । २१शे, एकादशीव्रतशील-भद्रशीलोपाख्यानम् ।



२२शे. सामान्यतयातुर्वर्णधर्मकथनम् । २३शे, ब्रह्मचर्यधर्मकथनम् । २४शे, उद्वाह्यवस्थादिः । २५शे, गृहिणां सदाचारकथनम् । २६शे, श्राद्धविधानम् । २७शे, उभयदिनप्राप्तितिथीनां कार्यविशेषे तिथिनिर्णयः । २८शे, प्रायश्चित्त-  
कथनम् । २९शे, यममार्गपरिचयकथनम् । ३०शे, पुनर्जन्मवृत्तान्तम् । ३१शे, मोक्षसाधनं ज्ञानं तदुपायस्य योगसाधनमिति निर्णीतम् । ३२शे, वैराग्यो-  
दयप्रकारः । ३३शे, देवमालिन उपाख्यानं वाराणस्यां तस्य शरीरपतनान्मोक्ष-  
वर्णनञ्च । ३४शे, आचारधृष्टवेदमालिनो हरिनामसतः सद्गतिः । ३५शे, दुरात्मनः कलिकनामकयाधस्य हरिनामप्रसादादुद्धारः । ३६शे, उत्तङ्ककृत-  
विव्युत्सवः । ३७शे, विष्णुभक्तिफलवर्णनम्, विष्णुभक्तिप्रसादादेव इन्द्रादीना-  
मिन्द्रललाभादिवर्णनञ्च । ३८शे, युगधर्मः, कलिधर्मः, हरिनामैवैकः कला-  
बुद्धारोपायः, बृहद्भारदेतिनामकारणम्, एतस्य पुराणस्य पाठव्रणयोः  
फलकथनञ्चेति ॥

### No. 1022. अध्यात्मसारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 487 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Adhyātmāsāra*. A treatise on Vedāntic theosophy, and salvation through the medium of knowledge or Jñāna, including various rules for the observance of those who have acquired divine knowledge. By Tīrtha Svāmī. The work comprises twenty-one sections.

Beginning. नमामि गुह्यमात्मानं लभदंशब्दगोचरम् ।

लभदंशब्दनिर्मुक्तं यत्तत्पदविवर्जितम् ॥ अर्थः—

End. याज्ञवल्क्यः । चेन्नज्ञस्यैश्वरज्ञानाद्विशुद्धिः परमा स्मृता ।

यतिसृष्टौ । ब्रह्मज्ञा खर्णद्वर्षा च सुरापो गुह्यतत्त्वगः ।

उपपातकिनश्चैव मुच्यन्ते ज्ञानभिद्युक्ताः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतसङ्क्षेपाध्यात्मसारः । ऐक्यमतसङ्ख्या तु—सोम दिग्गम्बर-  
जैन-कापिलक बौद्ध-चार्वाक-मीमांसा-सालङ्कार-साङ्ख्य-पातञ्जल-भाट्ट-न्यायाः ॥११॥  
गौणमतानि तु—योगाचार-षट्तीर्थिक-माध्यमिक-शिवा-कल्प-निवृत्त-रामा-

नुज-माध्व-सनक-वाजसनेयि-माध्वन्दिना-ऽऽरुणि-वैशेषिक-तन्त्र-पुराणा-ऽऽथर्व-  
शास्त्र-गान्धर्व-दशप्राकृत-गौणषड्वैद-स्त्रेच्छात्मकानि ॥ २४ ॥ ४६ ॥

विषयः । इदंैकविंशतिपरिच्छेदाः सन्ति । तथा हि—१, ज्ञानिव्यवहारः । २, बद्धा-  
भावः । ३, समाधिलक्षणम् । ४, समाध्यभावः, । ५, मायाभावः । ६, माना-  
भावः । ७, प्राप्तात्मत्वम् । ८, विधिनिषेधाभावः । ९, आचाराभावः । १०,  
वाङ्मतीर्थनिन्दा । ११, वाङ्मवेदनिन्दा । १२, पूजासन्धाधानानि । १३,  
गुरुतत्त्वकथनम् । १४, योगादितत्त्वम् । १५, कर्मनिन्दा । १६, १७, ज्ञानकर्म-  
णारसामञ्जस्यम् । १८, तर्कदोषः । १९, तत्राकाशादेर्जन्यत्वम् । २०, २१, शा-  
न्तिवैराग्ये, ज्ञानमहिमा चेति ।

### No. 1023. पदार्थतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 131 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1745. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

*Padārtha-tattva.* A Nyáya dissertation on time, space, mind, matter, and other categories. By Siromaṇi Bhaṭṭācārya.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते । तत्र—दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते । माना-  
भावात् ।

End. तस्मात् कार्यत्वं कारणत्वञ्च उभयमेवातिरिक्तमिति कृतं पञ्चवितेन ।

अर्थानां युक्तिसिद्धानां महत्त्वानां प्रयत्नतः ।

सर्वदर्शनसिद्धान्तविरोधो नैव दूषणम् ॥

अर्था + त्ता सिद्धान्तविरोधेनापि पण्डिताः ।

विना विचारं न त्याज्या विचारयत यत्नतः ॥

सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञानं नत्वा नत्वा भवादृशान् ।

इदं याचे महत्त्वानि विचारयत सादरम् ॥

रीतिरेषा न दोषाय सेविता पूर्वस्वरिभिः ।

यन्निर्गुणविचाराय याचन्ते विदुषोऽपरान् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायशिरोमणिभट्टाचार्यविरचितं पदार्थतत्त्व समाप्तम् ॥

विषयः । नैयायिकभिद्धान्तितानां दिक्कालादीनां खण्डनम्, अन्यान्यदर्शनसिद्धानां खला-  
दीनां कतिपयानां स्वीकरणञ्च । तथा हि—दिक्कालो न । ओचं न । मनो  
न । परमाणुर्न । द्युणुको न । रूपादीनां इन्द्रियग्रहणायोग्यत्वं न । प्रथक्तं न  
गुणान्तरम् । परत्वापरत्वे गुणान्तरे न । विशेषो पदार्थान्तरं न । चिच्चं ना-  
तिरिक्तं रूपम् । स्वर्शेऽपि चाव्याप्यवृत्तिः । कर्मापि चाव्याप्यवृत्तिः । अभाव-  
स्यानुगतप्रतीतिसिद्धोऽखण्डोपाधिः । गुणत्वं न जातिः ।— खलं पदार्थान्तर-  
मेव । शक्तिरप्यतिरिच्यते । सङ्ख्या च पदार्थान्तरं न तु गुणः । कार्यत्वं पदार्था-  
न्तरम् । कारणत्वञ्च पदार्थान्तरम् । इति । (अस्यैव हि टीका २६५ स-  
ङ्ख्यान्विता ।)

### No. 1024. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 24. Lines, 15 on a page. Extent, 2340 s lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Another copy with Vrajanātha Vidyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Chhândogya-mantra Bhāṣhya*. This is a better and complete codex of the work noticed under No. 491, (ante vol. I, p. 7.) The author of the commentary is Guṇavishṇu.

Beginning. शङ्कराय नमस्तस्मै भक्तानां यत्प्रसादतः ।

सूक्ष्मान्तर्हितदूरस्था भावा भान्ति यथाश्रुताः ॥

स्याणुरिव भारद्वाजः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम्—

ॐ क्रव्यादसग्निम्—यजुरिदम्—

End.

ॐ अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषः अङ्गुष्ठञ्च समाश्रितः ।

ईशः सर्वस्य जगतः प्रभुः प्रीणातु विश्वभुक् ॥

—प्रीणातु इत्याशंसावाक्यार्थः ॥

Colophon. इति छान्दोग्यमन्त्रभाष्येऽष्टमः खण्डः ॥ (अथञ्चाष्टमः खण्डः द्वितीयप्रपाठकीयो बोध्यः ।)

तत्तद्वर्त्मप्रयोगार्थं पाठसंवलनभौरणा ।

गुणविष्णुना छान्दोग्यमन्त्रभाष्यं व्यधीयत ॥

विषयः । छान्दोग्यानां अथवा सामवेदिनां विवादादिस्कारेषूपपन्नानां मन्त्राणां व्याख्यानम् ॥

## No. 1025. प्रागुद्धारसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 13. Lines, 15 on a page. Extent 509 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Prāguddhāra-saṅgraha.* A dissertation on the non-dual theory as developed severally in the Vedānta, the Tantras, the Smritis and other works, and on salvation, and the best means of attaining it. By Tīrtha Svāmī. The work is divided into 37 chapters.

Beginning. सर्वशब्दः सर्ववस्तुरूपं तद्धीनमेव यत् ।

तदहं नाहमेवापि न जाने जान एव च ॥

End. मनुस्वर्गखण्डयोर्मते शरीरधारणमात्मनः क्रीडा तेन जन्म सम्भवति ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतप्रागुद्धारसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । इह सप्तत्रिंशत्परिच्छेदाः । तथा हि—१, तान्त्रिकाद्वैतम् । २, यौताद्वैतम् । ३, स्मार्त्ताद्वैतम् । ४, पौराणिकाद्वैतम् । ५, आगस्त्यायद्वैतम् । ६, साङ्ख्यलताद्वैतम् । ७, ब्रह्मणि नानासतम् । ८, प्रशंसानन्दे । ९, योगगणना । १०, तत्र ज्ञानयोगमतानि । ११, जीवन्मुक्तिर्त्रैविध्यम् । १२, उपासनालक्षणम् । १३, गुर्वादितत्त्वम् । १४, तत्र गुरुरूपदशक्तिः । १५, योगध्यानसमाधयः । १६, अज्ञानान्यत्वम् । १७, वेदस्य हेयत्वम् । १८, देहतत्त्वम् । १९, इन्द्रियतत्त्वम् । २०, ऐश्वर्यतत्त्वम् । २१, आत्मविकारस्यात्मत्वम् । २२, द्वैतस्थापनम् । २३, सारयोगादिः । २४, सार्वार्थम् । २५, आत्मकोषः । २६, चिन्ताविकल्पः । २७, निरवयवधर्मगणना । २८, आत्मलक्षणम् । २९, चिन्तात्यागः । ३०, अद्वैततुच्छत्वम् । ३१, मुक्तिकारणविकल्पः । ३२, रागादोषः । ३३, संसारत आत्मलाभः । ३४, तत्र महाभूततत्त्वम् । ३५, प्रणवतत्त्वम् । ३६, शास्त्रगणना । ३७, गीतागूढार्थहेति ।

## No. 1026. तत्त्वसूत्रम्—तत्त्वसूत्ररत्नञ्च ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1. Lines, 30. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.



*Tattva-sūtra* with a commentary entitled *Tattva-sūtra-ratna*. A series of twenty-six aphorisms on the leading subjects of the Vedānta, viz. Intellect, Soul, Guru, mukti, Prakriti, the elements, &c., with a commentary. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. मूलस्य—अथ चैतन्यम् ॥ १ ॥

टीकायाः—भाववाचिप्रत्ययान्तस्य बोधार्थकधातेरित्यादिः ।

End. मूलस्य—एतैः सर्वे उक्ताः सर्व उक्ताः ॥ २६ ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्रं समाप्तम् ।

टीकायाः—इत्याद्यगस्तीयशक्तिसङ्गततन्त्रवाशिष्ठेष्टाक्तं चिन्त्यम् ।

इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्ररत्नं समाप्तम् ॥

विषयः । इह पञ्चविंशतिसूत्राणि सन्ति । तत्राद्यैः पञ्चविंशतिसूत्रैः—

चैतन्य—आत्मा—ब्रह्म—गुरु—मुक्ति—प्रकृति—देवदेवी—आकाश—वायु—अ-  
तिः—भाव—वेद—जीव—जल—अचला—मन्त्र—शास्त्र—अक्षर—प्राण—मनः—  
बुद्धि—अहं—त्व—अभाव—माया—जगत्—अविद्या—इन्द्रिय—देहेत्यूनविंशत्-  
पदार्थानां सङ्क्षेपतो लक्षणनिर्वचनम्; अन्येन तु सूत्रेणानुच्यमानानां ल-  
क्षणसङ्ग्रहश्चेति ॥

### No. 1027. शाक्तसर्वस्वम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 6. Lines, 13—14 on a page. Extent, 342 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*S'ākta-sarvasva*. An attempt to reconcile the principles of the S'ākta cult with the Vedānta doctrine, or the metaphysics of the Tantra reduced to a philosophical system. By Tīrtha Svāmī. The work comprises eleven chapters.

Beginning. ॐ ॥ भक्तिः सिद्धिर्गरीयसीत्यत्र रिद्धेः सम्बन्धे भक्तिरेव गरीयसी न तु कर्मादि गरीयः ।

End. विचारदशायां किञ्चित् किञ्चिदन्यन्नन्यमानाः ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं शक्तिसर्वस्वं समाप्तम् ॥

विषयः । इह एकादशपरिच्छेदाः । तथा हि—१, सालतीयशब्दार्थः । २, पूजका-  
दीनां ज्ञेयवस्तु । ३, अंशांशिनोरभेदः । ४, अन्तकालीनसमर्थम् । ५, कात्या-  
यनीनिरूपणम् । ६, भक्तितत्त्वम् । ७, सायातत्त्वम् । ८, साक्षात्करणोपायः ।  
९, आगममान्यम् । १०, आत्मतत्त्वम् । ११, तैर्यत्रिकतत्त्वञ्चेति ।

### No. 1028. विचारार्कसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 7.  
Lines, 14 on a page. Extent, 324 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old.  
Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Vichārārka-saṅgraha.* Dissertations on various topics of theology  
and metaphysics, such as the purport of Vijamantras, the object of the  
Gitā, Tantras treating of the Vedāntic doctrine, expiations, nature of  
salvation, the true meaning of nonduality, characteristics of tran-  
scendental meditation, the highest object of humanity, defects of the  
Sāṅkhya system, &c. By Rāmānanda. The work is arranged under  
27 sections.

Beginning. आत्मा गुरुपदद्वन्द्वमालोक्यानेकपुस्तकम् ।

रामानन्दाद्वन्द्वनाशी विचारार्कं करोम्यहम् ॥

End. रस इत्यास्तिकाः केचित् काम इत्यपरे जनाः ।

Colophon. इति विचारार्कसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः । इह सप्तविंशतिपरिच्छेदाः । तथा हि—१, महावाक्यार्थः । २, गीतार्थः ।  
३, वेदान्तोद्यतन्त्राणि । ४, प्रायश्चित्तानि । ५, आत्ममुक्त्योरैक्यम् । ६, गान-  
प्रशंसा । ७, कारणसूक्ष्मता । ८, अद्वैतयुत्पत्तिः । ९, समाधिलक्षणम् । १०,  
परमतत्त्वम् । ११, विरोधाभासः । १२, साङ्ख्यदोषः । १३, सात्वतमीमांसा ।  
१४, त्रिवैक्यम् । १५, शिवादिलिङ्गतत्त्वम् । १६, नख्योतिसूक्ष्मम् । १७,  
अश्वत्थमीमांसादि च । १८, कल्पितशस्त्रे दोषः । १९, कलिधर्मः । २०, जीव-  
मुक्तिविभागः । २१, महाभूतगुणाः । २२, सृष्टितत्त्वम् । २३, ध्यानतत्त्वम् । २४,  
अक्षरतत्त्वम् । २५, योगयुत्पत्तिः । २६, आत्मतत्त्वम् । २७, रसविवरणञ्चेति ।

## No. 1029. सङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 185 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Saṅgraha.* A collection of the leading passages on Metaphysics to be found in the Mahābhārata and other standard works. Anonymous.

Beginning. ओं । महाभारते युधिष्ठिरं प्रति भीमादयः ।

यदि सत्यासतः सिद्धिं राजन् कश्चिद्वाम्नुयात् ।

पर्वताच्च द्रुमाश्चैव क्षिप्रं सिद्धिमवाप्नुयुः ॥

End. एतत्सर्वं त्रितोषुभिर्भाष्यम् ॥०॥

विषयः । महाभारतादिभ्यस्तत्त्वविषयकवचनानां सङ्ग्रहः ।

## No. 1030. वाशिष्ठसारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 156 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Vāśiṣṭha-sāra.* An abstract of the philosophical portion of the Yogavāśiṣṭha Rāmāyana. By Tirtha Svāmī.

Beginning. ओं । भरद्वाजं प्रति वाल्मीकिवाक्यम् ।

धमस्य जागतस्यास्य जातस्याकाशवर्णवत् ।

अपुनः स्मरणं साधो मन्ये विस्मरणं वरम् ॥

End. दशप्रकरणैस्त्रिंशत्यां सार उद्धृतः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतवाशिष्ठसारे चतुर्थः पादः समाप्तः ॥

विषयः । सङ्कृद्दीनोऽयं ग्रन्थः । अत्र योगवासिष्ठात् सारवचनान्युद्धृत्य स्थापितानि, तेषु च चत्वारः पादा व्यवस्थिताः ।

## No. 1031. वाशिष्ठीयगूढार्थः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent, 117 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Vás'ishṭhīya-gūḍhārtha*. A commentary on the last named work, by its author Tírtha Svámí.

Beginning. हरिगुरुशिवशक्ती मन्त्ररूपोऽहमात्मा

मन इव तनुवच्च स्तोत्रमोक्षातिबोधः ।

सकलजगदशेषाकाररूपोऽहमेवा-

चिदपि तदपि भावाभावशिष्यप्रशिष्यः ॥

अथ वाशिष्ठीयगूढार्थः । सर्वत्र सञ्ज्ञाशब्दा आख्यायिका दृष्टान्ताश्च प्रतीत्यभि-  
प्रायिका इति क्षीरस्वामिनः ॥

End.

उक्तव्याख्यानानां प्रमाणानि विष्णुसहस्रनाम-सातत्यचतुष्क-ब्रह्मविवर्त्त-वद्राधा-  
यानां टीकासु लिखितानि । शब्दशास्त्रतत्त्वज्ञादितत्त्वे लिखितम् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतसङ्क्षेपवाशिष्ठसारगूढार्थः समाप्तः ॥

विषयः । स्वसङ्गृहीतवाशिष्ठसारस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1032. विष्णुसहस्रनामटीका ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent, 154 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Vishṇu-sahasranáma Tíká*. A gloss on S'aṅkara's commentary on the hymn to Vishṇu comprising his thousand names as given in the Bhágavata Purāṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. नत्वा श्रीशङ्कराचार्यं सहस्रनामदीपकं ।

तटीकामवलम्ब्यैतां नामव्याख्यां करोमि च ॥

प्रयोदरादिसिद्धानि पदान्यत्र बहूनि च ।

उपेक्षणीयानि तानि साधनान्यल्पसङ्ख्याहे ॥



- End. नाम-समाप्तत्वादन्यनाम्नो द्विरावृत्तिः । न क्रोधः अक्रोधादयो भवन्ति मा-  
त्सर्यञ्च न भवति । अनेन वर्तमाना श्रीरामश्रीशिवनाम्नाञ्च व्याख्या समाप्ता ॥
- Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतश्रीविष्णुसहस्रनामव्याख्या समाप्ता ॥
- विषयः । विष्णुसहस्रनामव्याख्यानम् ।

### No. 1033. भागवतसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 23.  
Lines, 13 on a page. Extent, 934 s/lokas. Character, Bengali. Date,  
? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance,  
old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Bhāgavata-saṅgraha.* An abstract of the philosophy of the Bhāga-  
vata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. श्रीमद्भागवते ग्रन्थे साक्षाद् ब्रह्ममतिर्मम ।

पुनश्च सङ्ग्रहं कुर्वे द्वितीयसङ्ग्रहात् परम् ॥

यं ब्रह्मेत्यादि वा । जन्मादौत्यादि । धर्म इत्यादि । निगमकल्पतरोरित्यादि ।

यं प्रव्रजन्ममित्यादि । यः खानुभावमित्यादयः । प्रसिद्धाः । मुनय ऊचुः ।

देवक्यां वसुदेवस्य जातो यस्य चिकीर्षया ।

भार्यायामिति । पद्मस्यां षष्ठी वा । यथार्थस्य, तत्कथय ।

End. चुम्बुकेनापठज्ञेन (?) न श्रोतव्यं कदाचन ।

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतभागवतवृहत्सङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । भागवतीयसारवाक्यानां संरणाय सङ्ग्रहः ।

### No. 1034. भावार्थदीपिकासङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 6.  
Lines, 15 on a page. Extent, 337 s/lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old.  
Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Bhāvārtha-dīpikā-saṅgraha.* Explanations of some of the leading  
passages of the *Bhāvārtha-dīpikā*, a work on the purport of the Bhāgā-  
vata Purāṇa. Anonymous : probably a work of Tīrtha Svāmī.

Beginning. भावार्थदीपिकासध्येऽन्येषां व्याख्या क्वचित् क्वचित् ।

तन्मतस्य विरुद्धास्ताः किञ्चित् किञ्चिदुपेक्षितम् ॥

सर्वत्र लिखनं दृष्ट्वा बोद्धव्यं बुद्धिमत्तमैः ।

मया सङ्गृह्यते किञ्चिद् यद् यत् तस्य मतं दृढम् ॥

आभासेन श्लोक ऊह्याऽनन्विते शेष उत्तमैः ।

ब्रह्मविद्यारूपमेतत् पुराणमिति दर्शितम् ॥

अत एवापरं भागवतं नाशङ्कनीयम् । क्वचित् पुराणान्तरमिति नाशङ्कनीयं ।

अद्वैतकं तर्काद्यगोचरमौपनिषदमित्यर्थः । तत्तु भक्तिदारेण ॥ १।२।८ ॥

श्रुतेन वेदान्तादियवणेन ॥ १।२।१२ ॥

End. भगवानैश्वर्यादिषड्गुणः ।

Colophon. इति भावार्थदीपिकासङ्ग्रहः ।

विषयः । भागवतीयमतानां स्याख्यानानां सङ्ग्रहः ॥

### No. 1035. भागवतमञ्जरी ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 210 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Bhāgavata-mañjarī.* A dissertation on the nature and contents of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. श्रीभागवतस्य गायत्र्या समारम्भत्वाद् यं ब्रह्मेत्यादिश्लोकस्यामूलकत्वमायाति त-  
थापि ग्रन्थवद्भिर्भूतत्वात् पाठे न दोषः, (?) ग्रहणपुरस्सरणे स्नानसङ्कल्पादिवत् ।

End. यद्यपि नारदीयपूर्वार्थं सप्तसहस्रमधिकं तथापि स्वामिनाष्टादशसहस्राणि  
गणितानि वाचनिकसङ्ख्यारच्चार्यम् ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृता भागवतमञ्जरी समाप्ता ॥

विषयः । भागवतीयविचारसङ्क्षेपः ।

## No. 1036. अद्वैतनिर्णयसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 2. Lines, 10—14 on a page. Extent, 96 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Advaita-nirṇaya-saṅgraha.* An attempt to identify Viṣṇu, Ś'iva, &c. with the Supreme Brahma. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. पाद्मीयविष्णुसहस्रनामटीकायां—देवदेवं जगद्गुरुमित्यत्र परशुरामाद्यवतारैरेण विष्णुना सहादेवाराधनम् ।

End. शक्तिसाधनस्य वज्रप्रमाणानि नात्र धृतानि ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतौ सङ्ग्रहौ समाप्तौ ।

विषयः । शिवविष्णवादीनां ब्रह्मैक्यप्रमाणानि ।

## No. 1037. दीपिकाप्रकरणक्रमसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent, 18 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Dīpikā-prakaraṇa-krama-saṅgraha.* An analytical index to the author's Bhābārtha-dīpikā-saṅgraha on the principles of the Vedānta. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. अथ भावार्थदीपिकासङ्ग्रहस्य प्रकरणविभागः । स्थूलनिर्णयसङ्केतः क्रमसङ्ग्रहे । तत्र वेदान्तस्य तात्त्विकत्वम् ।

End. शिवत्वेन नामकथने गुरुपदम् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतदीपिकादिप्रकरणसङ्ग्रहस्य प्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । सङ्कतभावार्थदीपिकायाः सविचारसूचीविशेषः ।

## No. 1038. सहस्रनाममालाकला ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent, 262 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Sahasra-nāma-mālā-kalā.* Explanations of the more important words in forty-three hymns, by the author, in praise of the thousand names of Bhuvanes'varī, Annapurṇā, Mahā-lakshmī, Durgā, Kālī, Tārā, Tripurā, Bhairavī, Chhinnamastā, Mātangī, Sumukhī, Sītā, Śīva, Rāma, Kṛishṇa, and Viṣṇu. By Tīrtha Svamī.

Beginning. तत्र प्रायश्चलटस्थानि नामानि कानि तु स्वरूपाभासानि ।

End. हयशीर्षः । हयरूपो हयग्रीवः पत्न्या च उच्चैःश्रवाश्च । इति कृष्णः ।

Colophon. इति श्रीतीर्थखामिकृतनाममालायास्तत्कृतनामकला समाप्ता ॥

विषयः । स्वचङ्कलितविचलारिंशत्पञ्चाकेषु सहस्रनामसोत्रेषु यानि नामानि गूढार्थानि तान्येवेह व्याख्यातानि । तानि च सहस्रनामसोत्रान्तर्गतानि, यथा— भुवनेश्वर्याः १ । अन्नपूर्णायाः २ । महालक्ष्म्याः १ । दुर्गायाः ७ । काल्याः ४ । तारायाः ५ । त्रिपुरायाः २ । भैरव्याः २ । चिन्नमस्तायाः १ । मातङ्ग्याः १ । सुमुख्याः १ । सीतायाः २ । शिवस्य ७ । रामस्य २ । कृष्णस्य २ । विष्णोः २ । इति ४३ ॥

## No. 1039. कादिसहस्रनामकला ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 2. Lines, 42 on a page. Extent, 57 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Kādi-sahasra-nāma-kalā.* A gloss on a hymn comprising one thousand names of Kālī. The hymn is an extract from the Mahā-kāla-saṅhitā. By Tīrtha Svamī.

Beginning. शक्तिपातः, अथादशशक्तीनामशीतिशक्तीनां वा पतनं साधकवशता ।



End. सर्वेषां वीरादीनां सिद्धिः सर्ववीरादिसिद्धिः ॥

Colophon. इति कादिसहस्रनामकला समाप्ता ॥

विषयः । महाकालसंहितोक्ते ककारादिवर्णक्रमगते कात्याः सहस्रनामस्तोत्रे यानि गूढार्थानि पदानि तेषां व्याख्यानम् ।

### No. 1040. भागवततत्त्वसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 232 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Bhāgavata-tattva-saṅgraha*. A dissertation, in seven chapters, on the philosophy of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. अथ श्रीभागवतोक्तमायातत्त्वम् । मायया ब्रह्मणे लीलया । •

End. विधिशिवमाहात्म्यतो हरेरधिकमाहात्म्यकथनञ्च ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतभागवततत्त्वसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः । श्रीभागवतात् तत्त्ववचनादीनि सङ्गृह्य गूढार्थव्याख्यानसहितानीह कृतानि । अथ हि सप्तपरिच्छेदाः । यथा—१, मायातत्त्वम् । २, दुर्गातत्त्वम् । ३, शिवतत्त्वम् । ४, निर्घण्टसङ्ग्रहः ५, आत्मादितत्त्वम् । ६, नानावक्त्रादेर्हेतुः । ७, भागवततात्पर्यञ्चेति ।

### No. 1041. शान्तिसन्दर्भः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1. Lines, 26. Extent, 48 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*S'ānti-sandarbhā*. An explanation of the purport of the poem called S'ānti-s'ataka. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. शान्तिशतक्याख्या प्राकृता पुनः किञ्चिज्जिह्यते । मिथो विरक्तस्तपस्वीज्ञान-  
सय्यासी तत्कृतस्य मान्यत्वमेव ।

End. आर्याच्छन्दः सुच्छन्दो न कृतं विरक्तत्वात् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतशान्तिसुन्दर्भः समाप्तः ॥  
(अत्र शेषपङ्क्तिचतुष्टये भागवततात्पर्यं लिखितमस्ति)

विषयः । शान्तिशतकस्य गूढार्थ्याख्यानम् ।

### No. 1042. शान्तिशतकसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1.  
Lines, 27. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of  
deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose  
and verse. Correct.

*S'ánti-s'ataka-saṅgraha.* An exposition of the main object of the  
*S'ánti-s'ataka*. By Tírtha Svámí.

Beginning. फलं कामाद्यतं किममरगणैः किञ्च विधिना ।

विधेयं यत्तत्त्वं स्फुरति मम नाद्यापि हृदये ।

विधेयं खं खं रूपमपि न स्फुरति—

End. पूर्वं तावदित्यादिना दैवने धनसाधनं वार्त्तिके प्रत्याहार इति ज्ञापितम् ।

विषयः । शान्तिशतकस्य तात्पर्यवर्णनम् ।

### No. 1043. नामसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3.  
Lines, 13—14 on a page. Extent, 162 s'lokas. Character, Bengali. Date,  
? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance,  
old. Prose and verse. Correct.

*Náma-saṅgraha.* Hymns comprising the leading names of Vishṇu,  
S'aktí, &c. By Tírtha Svámí.

Beginning. भुवनेश्री । हृष्टचत्वरवासिनी । इन्द्राणी । इन्द्रकन्या च ।

End. तस्माद् वेश्या परा मता ।  
 Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतनाममालासङ्ग्रहः ।  
 विषयः । शक्तिविष्ठादीनां नामसङ्ग्रहः ।

No. 1044. वेदस्तुतिलघूपायः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1. Lines, 25. Extent, 40 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Vedastuti-laghupāya*. A summary of the contents of the Vedastuti section of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. श्रुतिस्तुतिटीका प्राक् कृता पुनः किञ्चिद्विस्तृते । ब्रह्मद्वित्यादि ।

End. व्याख्यातं वृहत्सङ्ग्रहे च बड्डमल्लेषु मीमांसा ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतवेदस्तुतिलघूपायः ॥

विषयः । वेदस्तुतिव्याख्यापरिमिश्रम् ।

No. 1045. चण्डीविवरणम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Extent, 141 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Chandī-vivarana*. A summary of the contents of the chapters of the Mārkaṇḍeya Purāṇa which describe the wars of the goddess Chāṇḍī with certain demons. By Tīrtha Svāmī. An English translation of the Chāṇḍī was published in Calcutta some fifty years ago by Cavelli Bentaka Boriah, an assistant of the late Colonel Mackenzie for some time Surveyor General of India, who made a large collection of MSS., and illustrations of oriental antiquarian objects. The Chāṇḍī is held in right veneration by the followers of the Śākta creed, and is religiously read on ceremonial occasions.

Beginning. अर्गलया वक्तृनामर्थदो न सर्वत्र लभ्यौ भूमिकापट्टश्लोकाः कचित् कचिद्  
 दृश्यन्ते ते खतन्त्राः ।

End. वैश्ववर्ध । श्रेष्ठदानादानवाक्यं दाढयाचकयोर्वचः ॥ देवीसाक्षात्प्र समाप्तम् ॥  
 Colophon. इति चण्डीविवरणं समाप्तम् ॥  
 विषयः । अर्गलादिदेवीसाक्षात्प्राप्तकर्मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसप्तशत श्लोकेषु गूढार्थानां  
 व्याख्यानम् ।

### No. 1046. आनन्दकुसुमम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{4}$  inches. Folia, 7.  
 Lines, 13 on a page. Extent, 284 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
 Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old.  
 Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

*Ananda-kusuma*. A Dissertation, in ten chapters, on some of the  
 leading topics of the Vedānta Philosophy. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. अथाद्यन्तमयध्वंसेपायं वक्ष्यामि सङ्ग्रहात् ।

निर्णीय निखिलाध्यात्मशास्त्राणि हि पुनः पुनः ॥

End. यदेवेह तदमुन्नेत्यादिखरूपभागलुरीयशास्त्रं तत्राहमाकारत्रज्ञाकारयोरभावः ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतानन्दकुसुमं समाप्तम् ॥

विषयः । इह दशपरिच्छेदाः सन्ति । तथा च — सायाभावोपायः १ । सुखोपायः २ ।  
 गुप्तकौलः ३ । स्मृतिमिथ्या ४ । तन्त्रसङ्ग्रहः ५ । व्यासमतम् ६ । पापाभावः ७ ।  
 शक्तिगणना ८ । ज्ञानसाधनम् ९ । शास्त्रभाग्येति दश ॥

### No. 1047. प्रेमभक्तिस्तोत्रम् । प्रेमभक्तिस्तोत्रव्याख्या च ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1.  
 Lines, 44. Extent, 94 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of  
 deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose  
 and verse. Generally correct.

*Prema-bhakti-stotra*, with a commentary entitled *Prema-bhakti-  
 stotra-vyākhyā*. A hymn in praise of Chaitanya, the saint of Nadiyā,  
 who is accepted by his followers as an incarnation of the Deity. By  
 Rāmānanda Tīrtha. The commentary is by the author himself, and  
 in it he adduces proofs from the S'āstra in support of the identification  
 of Chaitanya with the Supreme Spirit. The author is the same who is  
 generally known by the name of Tīrtha Svāmī.



Beginning. मू०—नित्यानन्दः।भिधानः सकलसुखकरः केवलानन्दरूपो

विष्णुश्चाद्वैतनामा निरवधि भजति प्रेमभावैकसारौ ।

हृष्टा गङ्गात्तमाङ्गा क्षिपति शतदलं यस्य पादारविन्दं

तं चैतन्याख्यरूपं तद्वर्णविरुचिं प्रेमवीजं भजेऽहम् ॥ १ ॥

टी०—नित्यानन्दः शक्तियुक्तेश्वरः ।

End.

मू०—य इदं पठति स्त्रोत्रं प्रेमभक्त्येकारणम् ।

प्रेमभक्तिर्भवेत् तस्य सत्यं सत्यं न संशयः ॥

Colophon.

इति श्रीरामानन्दतीर्थस्वामिकृतप्रेमभक्तिलोचनं समाप्तम् ।

टी०—वासुदेवस्य द्वे मूर्ती चरञ्चाचरमेव च ।

चरं सञ्चाशिनं प्रोक्तमित्यादि च चिन्त्यम् ।

इति श्रीरामानन्दतीर्थस्वामिकृतप्रेमभक्तिलोचनव्याख्या समाप्ता ॥०॥

विषयः ।

नवद्वीपजन्मनो गौरविग्रहस्य चैतन्यदेवस्य माहात्म्यकथनं, पञ्चान्तरे अष्टा-  
त्मविषयकथनम् ।

### No. 1048. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 15 on a page. Extent, 472 s'lokas. Character, Bengali. Date, SK. 1694. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Mantra-kaumudī.* A collection of the Vedic mantras including the Gáyatrī required in the performance of modern religious rites, with their meanings, purport, and uses explained at length. By Rāmakṛishṇa.

Beginning. नमस्कृत्याखिलैर्मन्त्रैर्बोधं श्रीपरमेश्वरम् ।

तन्यते रामकव्येन रम्येयं मन्त्रकौमुदी ॥

ग्रहीतुं दुःशक्रो भावो लोकोत्तरपि यद्यपि ।

यथोपस्थितिमन्त्राणां तथाप्यर्थः प्रकाश्यते ॥ यथाह भट्टः—

End.

एवं परचेति वदन्ति ॥ ० ॥

Colophon.

इति चतुर्दशान्तिमन्त्रव्याख्या । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । वदिककर्मणि प्रयुक्तानां वैदिकमन्त्राणां शान्दोग्यभाष्येऽनधिकृतानां व्याख्यानम् । तत्र प्रथमं तावत् विधिवादः । ततो घटस्थापनादिमन्त्रव्याख्या, गणेशादि-पञ्चदेवमन्त्राणां व्याख्या, अधिवासमन्त्राणां व्याख्या, गायत्रीव्याख्यानपूर्वकं चतुर्द्धाशान्तिमन्त्रव्याख्यानश्चेति ।

### No. 1049. गुणविष्णुः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 8 on a page. Extent, 1284 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Guṇavishṇu.* A manual of Brāhmaṇic rites in two parts (Kāṇḍas), the first comprising all the Vedic mantras used in the performance of the ten principal sacraments; and the second, the mantras used in daily worship. The mantras, in both parts, taken mostly from the Chhândogya Brāhmaṇa, are explained in detail. By Guṇavishṇu. This work is a standard authority among the Brāhmans of Bengal, and the sacraments are performed according to the rules given in it.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति । द्वितीयपचारश्चेति असुगागमः । शृणुतेति शृणुत इत्यर्थे ।

End. शेषष्टमपाद्यम् । तत्पूर्वष्टमश्रेणे—ॐपितृकृतस्यैनसो अवयजनमसि । पितृकर्मणि असाङ्ग (इतः परमेवान्तिमं षष्ठम्) ।

विषयः । अत्र काण्डद्वयम् । प्रथमे काण्डे, विवाहादिदशकर्मणि नियुक्तानां मन्त्राणां व्याख्यानम् । द्वितीये, प्रातःकृत्याद्याह्निकमन्त्रपाठनिर्णयपुरःसरं तेषामेव व्याख्यानम् । सर्वमेतत् सामवेदीयम् ॥

### No. 1050. षट्कर्मव्याख्यानचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyaratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect. Notes on the margin.

*Shaṭkarma-vyākhyāna-chintāmaṇi*. A guide to the performance of the six principal sacraments, according to the Yajur Veda. By Nityānanda. This work is a sort of abridgment of the last preceding.

Beginning. हरितवदयतु यस्य प्रणवो मूलं प्रकाण्डदण्डः ।

ध्वनिरतिवितताः शाखा वेदाश्चन्द्रांसि पत्राणि ॥

स जयति परममतिसहस्रं विधुरभिभविता सुतेजसा सहसा ।

अविकलसकलपदार्थः प्रसरति पुरतः प्रसादतो यस्य ॥

निर्घण्टं प्रसमीक्ष्य सारसुब्याख्यान्वाय (?) ब्राह्मणं

ब्याख्यान्त्रिं गुणविक्रमार्थनिपुणान् शिचैकदीक्षागुरुन् ।

वृद्धान् वा समुपास्य सङ्ग्रहमिमं षट्कर्मणाम् ।

प्रीतये नित्यानन्द उदाजहार यजुषां व्याख्यानचिन्तामणिम् ॥

स्याणुरिव तु भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम्—

End. अथ जपयज्ञविधिः— न जीर्णेन न नोलेन परिकृष्टेन वा जपेत् ।

यदि वाग्यमलोपः स्यात् जपादिषु (इतः खण्डितम्)

विषयः । यजुर्वेदिनां विवाहादिषट्कर्मसु गृह्येषु नियुक्ता ये मन्त्रास्तेषां व्यवस्थामहितं व्याख्यानम् ।

### No. 1051. भक्तिदूती ।

Substance, English paper, 13½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 69 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, fresh. Verse. Correct.

*Bhaktidūtī*. A poem in praise of devotion to Kṛiṣṇa, and the means of attaining it. By Kāliprasāda S'armā.

Beginning. नत्वा श्रीनाथपादाम्बुजमतिरुचिरं भोगमोक्षैकहेतुं

नित्यानन्दप्रबोधं सकलसुरनरैः सेवितं तत्त्वसारम् ।

श्रीमान् कालीप्रसादो द्विजकुलवरजो मुक्तिकान्ताभिलाषी

भक्तिं दूतीं हितज्ञां रचयति चतुरां चारुशीलां मनोज्ञाम् ॥ १ ॥

End. रमणिरपि परा भक्तिदूत्या समाप्ता ॥ २२ ॥

विषयः । भक्तिरसाञ्जितं त्रयोविंशतिपद्यात्मकं काव्यं ।

## No. 1052. अनुमानदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 134. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3216 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1658. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Anumāna-dīdhiti*. An old complete and very correct text of S'īromaṇi's gloss on the Anumāna-chintāmaṇi of Gaṅgeś'a. Vide ante No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।

अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥

अध्ययनभावनाभ्यां सारं निर्णीय निखिलतन्त्राणाम् ।

दीधितिमधिचिन्तामणिं तनुते तार्किकशिरोमणिः श्रीमान् ॥

परजुष्टनयान्निवर्तमाना मनसास्वाद्यरसा विशुद्धबोधैः ।

रघुनाथकवेरपेतदोषा कृतिरेषा विदुषां तनोतु मोदम् ॥

न्यायमधीते सर्वस्तनुते कुतुकाग्निबन्धमप्यत्र ।

अस्य तु किमपि रहस्यं केचन विज्ञातुमीशते सुधियः ॥

मान्यान् प्रणम्य विहितान्जलिरेष भूयो भूयो विधाय विनयं विनिवेदयामि ।

दूष्यं वचो मम परं निपुणं विभाव्य भावावबोधविहितो न दुनोति दोषः ॥

पूर्वापरग्रन्थैकवाक्यताप्रतिपत्तये शिष्याणामवधानाय च सङ्गतिं प्रदर्शयन्ननुमान-  
निरूपणं प्रतिजानीते प्रत्यचेत्यादि ।

End. तथापि जन्यत्वशरीरजन्यत्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकावतिरिक्तावेवाभावाविति न  
च भावसम्भव इत्यत्र तात्पर्यम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमद्भट्टाचार्यात्मजशिरोमणिकृता अनुमानदीधितिः  
समाप्ता ।

विषयः । महामहोपाध्यायगङ्गेशोपाध्यायकृतचिन्तामणिग्रन्थोपानुमानखण्डस्य व्याख्यानम् ।  
७८१ सं० द्रष्टव्यम् ।



No. 1053. प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

*Pratyakshachintāmaṇi-dīdhiti*. Śīromaṇi's gloss on the Prataksa-chintāmaṇi of Gaṅgeś'a. Vide ante, No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. नला नन्दतनूजसुन्दरपदं स्मृला गुरोरादरा-

दुर्वीमण्डलमण्डलाधितयशोराशेरशेषा गिरः ।

सङ्क्षिप्ताक्त्यतिदक्षदीधितिकृतः प्रत्यक्षचिन्तामणेः

ब्याख्यां सङ्कुर्वते गदाधरसुधीर्मादाय विद्यावताम् ॥

गुरुकीर्तनरूपमङ्गलं कुर्वाण एव स्वीयग्रन्थे प्रेक्षावतात् प्रवृत्त्यर्थं दर्शयति गिरमिति ।

End. धमे विशेयानुयोगिकविशेषणप्रतियोगिकालीकवैशिष्ट्यभानमवलम्बेदम् अन्यथा धमप्र (इतः खण्डितम्) ।

विषयः । प्रत्यक्षदीधितिव्याख्यानम् ।

No. 1054. बौद्धाधिकारदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 12. Lines, 7—8 on a page. Extent, 540 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Bauddhādhikāra-dīdhiti-ṭippaṇī*. A gloss on the commentary of Raghunātha Śīromaṇi on Udayana's refutation of the atheism of Buddhist philosophy, and defence of Deism against infidelity generally. By Gadādhara. Vide Hall's Contributions, pp. 81-82.

Beginning. श्रीकृष्णचरणद्वन्द्वमाराध्य श्रीगदाधरः ।

बौद्धाधिकारविवृतिं व्याकरोति शिरोमणेः ॥

End. शब्दत्वादिधर्मसमूहरूपस्याननुगमात् तथा च तैः (इतः खण्डितम्)

विषयः । बौद्धाधिकारदीधितिव्याख्यानम् ।

## No. 1055. कुसुमाञ्जलिव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 27. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1215 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Kusumāñjali-kārikā-vyākhyā* alias *Kusumāñjali-vyākhyā*. A commentary on the *Kusumāñjali* of Udayana Achārya. By Haridāsa Nyāyālañkāra Bhaṭṭāchārya. Two editions of this work have appeared in Calcutta, one bearing date 1769, and the other edited by Professor Cowell in his edition of the *Kusumāñjali*. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. ईषदीषदनधीतविद्यया तातमाहमुदमाविवर्द्धयन् ।

क्षेपणाय भवकर्मजन्मनां कोऽपि गोपतनयो नमस्यते ॥

इष्टदेवतासङ्कीर्तनं ब्रह्मप्रतिपादकसच्चिदप्रयोगात्मकञ्च मङ्गलं कुर्वन् ग्रन्थ-  
नामाह । सत्पक्षप्रसरः—

End. नावासयेत्ततः किमस्माकम् ॥०॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिदासन्यायालङ्कारभट्टाचार्यविरचिता कुसुमाञ्ज-  
लिव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । कुसुमाञ्जलेर्व्याख्या ।

## No. 1056. व्याख्याप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 546 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Vyākhyā-prakāśa*. A gloss on the last named work. Anonymous. This is reported by the paṇḍit who examined it to be distinct from the *Kusumāñjali-prakāśa* of Vardhamāna Upādhyāya. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. प्रारम्भपत्रं नास्ति । द्वितीयपत्रारम्भे “यक विषयतायां गृह्यत्तिलप्रकारतानि-  
रूपितदेवदादि विषयताकप्रमालविरुद्धले सति—

End. यस्मादित्यस्य प्रश्नष्टेन्ययः । शङ्का तु एष वेदप्रामाण्यसंग्रहोद्देशेन कलङ्को येषां  
तैरपरैर्बाह्यादिभिः किं किमनिष्टमिति ॥

Colophon. इति चतुर्थस्तवकव्याख्याप्रकाशः ॥

विषयः । कुटुम्बाञ्जलेख्यानाम्नीटीकाया व्याख्यानं ।

### No. 1057. सिद्धान्तमुक्तावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 2,700 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Siddhānta-muktāvalī-ryākhyā* alias *Siddhānta-muktāvalī-prakāśa*, *Nyāya-muktāvalī-prakāśa*, *Muktāvalī-dīpikā*, *Muktāvalī-kiraṇa*. A gloss on the *Siddhānta-muktāvalī*, which itself is a commentary on the *Bhāṣā-parichchheda* of Haridāsa. By Mahādeva, son of Vālakṛishṇa. It is said that the father commenced this work under the last name, and the son completed it and gave it the 2nd name "which himself or others have expanded or exchanged as above." Hall's Contributions, p. 74. The work is common enough.

Beginning. लक्ष्मीपादयुगं प्रणम्य पितरं श्रीबालकृष्णाभिषं

भारद्वाजकुलाम्बुधौ विधुमिव श्रीगौरवक्ताम्बुजात् ।

ज्ञालाशेषमतं मितेन वचसा सिद्धान्तमुक्तावलीं

गूढार्थां तनुते यथासति महादेवः परेषां कृते ॥

End. हेलाभासानिति । ————— ह्रदो वक्रिमान् धूमादित्यादौ वक्राभावविशिष्ट-

ह्रदादावव्याघ्रापत्तेः । (इतोऽलिखितमित्यसम्पूर्णम्) ।

विषयः । भाषापरिच्छेदस्य टीकायाः सिद्धान्तमुक्तावलीनाम्न्या व्याख्यानम् ।

### No. 1058. कलापसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper,  $12 \times 5$  inches. Folia, 33. Lines, 10 on a page. Extent, 742 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Kalīpa-saṅgraha.* An abridgment of the Sanskrit Grammar called *Kalāpa*. Anonymous.

Beginning. प्रणम्य परमात्मानं शब्दब्रह्मस्वरूपिणम् ।

कलापसङ्ग्रहं कुर्वे बालानां हितकाम्यया ॥ आदिचान्तवर्णाः ।

End. कृतस्तुच्छत्वं कृत्यतेव कात्यायनेनोक्तम् “दृक्षादिवदमी रूढाः कृतिनाम कृता-  
कृतम् ॥ इत्युत्तरः पादः ॥

Colophon. इति कलापसङ्ग्रहः समाप्तः ॥ अत्रैव च शेषपङ्क्तिचतुष्टये व्याकरणशास्त्रीय-  
सञ्ज्ञादिपारिभाषिकशब्दानां नवानां नववल्क्षणानि सन्ति । यथा———  
१, सञ्ज्ञायते यया सा सञ्ज्ञा । २, सञ्ज्ञायते येन स सञ्ज्ञा । ३, पदयोः  
पदानां वा सेंलनं सन्धिः । ४, वस्तुवाचकाः शब्दाः । ५, कर्त्तृदि करोतीति  
कारकः । ६, समासः सन्धिवत् । ७, कियत्प्रत्ययान्तस्तेषु शब्देषु तेषां शब्दा-  
नां वा हितस्तद्धितः । ८, सम्यक् कथयतीत्याख्यातः । ९, धातुं शब्दं करो-  
तीति कृत् ।

विषयः । कलापव्याकरणस्य विशेषप्रयोजनीयस्वरूपाणि सोदाहरणानि इह सङ्गृहीतानि ।

### No. 1059. कोमलकोषसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 382 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Verse. Correct.

*Komala-kosha-saṅgraha.* A Sanskrit vocabulary compiled from the works of Vopālita, Rantideva, author of the *Ratna-kosha*, Bhāguri, Pola, Vararuchi, Rudra, Amara Datta, author of the *Dvirūpakosha*, Govardhana, authors of the *Ratnamālā* and of the *Visvakosha*, Halāyudha, authors of the *S'abdārnava*, *S'abdamālā*, *Anekārtha-dhvani-māñjarī*. Nānārtha, and *S'abdakosha*, Hadda-chandra, Sas'vata, Subhāṅga, Rabhasa Sīñha, Gangādhara, Ajaya, Vyādhī, Dharani, and the author of *Harakāvalī*. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. नामानुशासनं वक्ष्येत्यपान्मूर्खलशान्तये ।

लिङ्गभेदः कश्चित् ख्यातः समानार्था उपेक्ष्यते ॥



पुराणागमवेद्यस्य योगार्थवशोऽपि च ।  
 प्रचरद्रूपशस्त्रेषु ये शब्दा अनुदाहृताः ॥  
 लिङ्गभेदे न घटतेऽप्येकद्विवचनादिकम् ।  
 तन्नाथादि न पूर्वेण लिङ्गमित्रे त्रिषु द्वयोः ॥  
 क्वचित् कारणनामानि कार्ये कार्याणि कारणे ।  
 क्वचिदेकार्थके भेदे भेदे चाभेद इष्यते ॥  
 बह्वर्थलाभाय बहुवचनं बहुसङ्गते ।

End.

ब्रह्मब्रह्मः स्वः पुरुष आत्मा धर्मी च पूरुषः ॥  
 च आ ई उ क ऋ ए ओ औ ॐ खराययम् ।  
 पश्यत् कं न कि पश्याद्दे ही हो ही किम् किम् च ॥  
 एवमन्यवान्यत्राधिकवर्णः क्वचित् क्वचित् ।  
 सर्वे शब्दाः सर्ववस्तुष्वन्तो लिङ्गभेदतः ॥  
 पदान्यसाध्याभासानि साधुचिलिङ्गकानि च ।  
 धृतमानान्यादितत्त्वे शब्दपाशे न विद्यते ॥  
 समालोक्यानेककोषानिदमेव विनियतम् ।  
 कोषा दापाय विदुषां गुणाय गौणशक्तिणाम् ॥  
 बोधालितो रत्निदेवो रत्नकोषस्य भागुरिः ।  
 पोक्षो वररत्नी रत्नोऽसरदत्तो द्विरूपकृत् ॥  
 गोवर्द्धनो रत्नमाला विश्वकाशो हलायुधः ।  
 शब्दार्णवः शब्दमालाऽनेकार्थध्वनिमञ्जरी ॥  
 नानार्थशब्दकोषस्य हृद्वचन्द्रस्य शाश्वतः ।  
 शुभाङ्गो रभसः सिंहे नानार्थध्वनिमञ्जरी ॥  
 गङ्गाधरोऽजयो व्याघ्री धरणी चारकावली  
 ततः कोमलकोपसु जातो यतिविवेचितः ॥

Colophon.

विषयः ।

इति तीर्थस्वामिकृतकोमलकोपमञ्जुः समाप्तः ॥

विविधकोषेभ्यः प्रसिद्धशब्दा इह सङ्गृहीताः । (अत्र परिच्छेदादयः प्रायोऽसर-  
 कोषवत् ।)

No. 1060. **श्राद्धकल्पः ।**

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 27. Lines 6 on a page. Extent, 1012 ślokaś. Character, Bengali. Date, - ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old, Prose and verse. Correct.

*S'rāddha-kalpa*. Manual for the performance of S'rāddhas, according to the rules of the Sāma Veda. By S'rīdatta.

Beginning. स्मृतिगृह्यपुराणादिभूपगोलकसम्मतम् ।

सतां वाक्यानि चालोक्य हन्देशादयश्चम्यते ॥

End. पितृमातृसपिण्डाद्यभावेऽप्यपतितायास्तस्या अयधिकार इति सर्वं समञ्जसम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीदत्तविरचितः श्राद्धकल्पः समाप्तः ॥

विषयः । सामवेदिनां पार्वणैकोद्दिष्टादिश्राद्धकर्मणो व्यवस्था ।

No. 1061. **व्यवहारचिन्तामणिः ।**

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1560 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Vyavahāra-chintāmaṇi*. A treatise on jurisprudence and judicature, in four chapters. By Vāchaspati Miśra.

Beginning. आराध्य नन्दनन्दनमनुसन्धाय प्रयत्नतो ग्रन्थान् ।

श्रीवाचस्पतिविबुधो व्यवहृतिचिन्तामणिं तनुते ॥

End. पुत्रस्यानुमतौ पितुस्तदनादौ प्रभुत्वमननुमतौ त्वप्रभुत्वमिति समुदायः ॥

इति निर्णयः पादः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो व्यवहारचिन्तामणिः समाप्तः ॥

विषयः । अर्थिप्रत्यर्शिभ्यां स्वविवादभङ्गनाय कथं यतितव्यम्, प्राड्विपाकैर्वा तत्र कथं कर्तव्यमित्यस्यैवात्रोपदेशः । तदत्र चत्वारः पादाः । प्रथमो भाषपादः पूर्वपक्ष-पादो वा, अत्रार्थिनो यत्प्रकार आवेदनपत्रलिखनादिक्रमः, द्वितीय उत्तर-पादः, अत्र प्रत्यर्थिन उत्तरदानप्रकारादिकम्; तृतीयः क्रियापादः, अत्र

प्राङ्निपाकैः साक्षिप्रदृशादिविचारप्रकारादिकम्; चतुर्थे निरूपणादः, अथ  
जयपराजययोरादेशविधानप्रकारादिकञ्चेति ।

### No. 1062. विवादचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $20 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 519 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Vivāda-chintāmaṇi*. The code of procedure in civil cases. By Vāchaspati Miśra. The work comprises 18 chapters as follows : 1st, Debts ; 2, Trusts ; 3, Sales of property by other than rightful owners ; 4, Coparcenary ; 5, Repudiation of gifts ; 6, Wages ; 7, Contracts ; 8, Sales and Purchases ; 9, Disputes between landlords and tenants ; 10, Boundary disputes ; 11, Forgery ; 12, Stolen property ; 13, Trespass ; 14, Disputes regarding religious ceremonies ; 15, Disputes regarding sons begot on one's wife by another ; 16, Ditto inheritance ; 17, Ditto gambling ; 18, Ditto giving evidence. The work was printed in Calcutta some fifty years ago. The author was the son of Keśava, and lived about three hundred and fifty years ago (Śāka 1423). Unlike the generality of paṇḍits of his country he devoted his attention both to law and philosophy at the same time, and acquired great distinction in both. He wrote several commentaries on standard works on the Nyāya, the Yoga, and the Sāṅkhya systems of philosophy, and a whole series of manuals on law under the title of Chintāmaṇi, besides several independent treatises. "All his works," says Colebrooke, "are held in high and deserved estimation." His son, Lakshmidāsa, was also an author of some repute.

Beginning. क्षीराब्जेरज्जिह्वाणां त्रिदशपरिषदि प्रोक्तमदभूविभङ्गी-

मङ्गीकुर्वन् कटाक्षैस्त्रिभुवनजननीं ब्रीडया नम्रमौलिः ।

देवः पायादपायात् कुसुमशरपरीरम्भसञ्जातभावः

सद्यः स्त्रियतुरेण स्मितकमलमुखीमाददानः करेण ॥ १ ॥

श्रीकृत्यकल्पद्रुमपरिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यत्नात् ।

वाचस्पतिः श्रीपतिनम्रमौलिर्विवादचिन्तामणिमातनोति ॥ २ ॥

End.

अथ ऋत्विजि एते पश्चादन्यं दृणुयात् पूर्ववदस्यैव दक्षिणं पश्चाद्दृष्टः किञ्चि-  
ज्जमेत्—ऋत्विजोऽप्रतितस्य (इतः परं न लिखितं ततोऽसमाप्तम्) ॥

विषयः ।

उत्तमर्णधमर्णादीनां विवादादिनिरूपणम् । अत्राष्टादश परिच्छेदाः । तथा  
हि—१मे, ऋणादानम्, ऋणप्रहणविषयको वादः । २ये, निक्षेपः  
स्थापितधनविषयको वादः । ३ये, अस्त्राभिविक्रयः, अन्यस्य द्रव्यम् अन्येन  
विक्रीतम् तद्वृत्तितो वादः । ४थे, सम्भूयसमुत्पन्नम्, कतिपयधनिभिर्मिलित्वा-  
रब्धे वाणिज्ये यो वादः । ५मे, दत्तस्यानपकर्म, दानं कृत्वा ततोऽनङ्गीकारः ।  
६ष्ठे, वेतनादानम्, भृतिं कारयित्वा तन्मूल्यादीनामप्रदाननिवन्धनो वादः ।  
७मे, सम्बिद्ध्यतिक्रमः, प्रतिज्ञाभङ्गे वादः । ८मे, क्रयविक्रयनिवन्धनो वादः ।  
९मे, राज्ञा भूस्वामिना वा सह प्रजानां वादः । १०मे, ग्राम-क्षेत्र-  
भवनादीनां सीमावादः । ११शे, पारुष्यनिमित्तको वादः । १२शे, स्त्रिय-  
जातवादः । १३शे, साहसम्, बलपूर्वकं परद्रव्यहरणं तत्रोत्थितो वादः ।  
१४शे, पर्वघटितो वादः । १५शे, क्षेत्रजपुत्रादिविषयको वादः । १६शे, दायानां  
विभागे वादः । १७शे, द्यूतक्रोडाजनितवादः । १८शे, आह्वयः, साक्षिदाना-  
दिकार्य आह्वयनीयानाङ्गनोयविषयको वाद इति ॥

### No. 103. आत्मप्रबोधोपनिषत् ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folium, 1.  
Lines, 14. Extent, 27 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of  
deposit, Navadvīpa, Rāmapīlāsa S'armā. Appearance, old. Prose. Gener-  
ally correct.

*Ātmāprabodha Upanishad.* An apocryphal Upanishad on the  
divinity of Kṛishṇa, and on the best mode of worshipping him : attri-  
buted to the Atharva Veda.

Beginning. प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पूर्णं प्रणवरूपं, अकार उकारं मकार इति त्रैचरं प्रणवं  
तदेतदोमिति यमिष्टा मुच्यते योगी जन्मसंसारवन्धनात् ।

End. आत्मप्रबोधोपनिषद् मुहूर्त्तमुपासित्वा न स पुनरावर्त्तते न स पुनरावर्त्तते ।

Colophon. आत्मप्रबोधोपनिषत् समाप्ता ॥

विषयः । नारायणस्योपासना ब्रह्मधिया, अत्रोपासनायां लक्षितस्य नारायणस्य देवकी-  
पुत्रत्वेनापि भावना वर्त्तते ।



## No. 1064. श्राद्धविवेकविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 2070 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa Rāmavilāsa Śarmā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*S'rāddha-viveka-vivṛiti*. A commentary on Sullpāni's treatise on Ś'rāddhas, the *S'rāddha-viveka*. By Ś'rikṛiṣṇa Śarmā.

Beginning. पादाम्बुजे द्वे भुवनावलम्बे प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।

श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने बुध्नादृते श्राद्धविवेकसङ्ग्रहे ॥

ग्रन्थारम्भे, विघ्नविघाताय देवतानामर्चनरूपं सङ्कलमाचरन् शिष्यप्रवृत्तार्थं  
ग्रन्थस्याभिधेयप्रयोजनसम्बन्धं प्रदर्शयन् शिष्यावधानाय प्रतिजानीते वि-  
लेक्येति ॥

End. तेनेति, न च कृष्णपक्षे दशम्यादौ वर्ज्यशिला चतुर्दशीमित्यादिवचनात्  
चतुर्दशीवर्जनेन कथं पक्षदशश्राद्धानामिति । सामान्यकृष्णपक्षश्राद्धाच्चतुर्दशी-  
वर्जनस्योक्तत्वात् । (इतः खडितम्)

विषयः । श्रूलपाणिश्राद्धविवेकसङ्ग्रहस्य व्याख्यानम् ॥

## No. 1065. महिम्नस्तवटीका समूला ।

Substance, country-made yellow paper,  $10 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 21. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa Śarmā. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Mahimnastava Tīkā*. A commentary on the popular hymn to Śiva called Mahimnastava. By Bhagiratha Mitra.

Beginning. द्वादशपत्राणि खडितानि ततथोकायाः प्रारम्भवाक्यं न लिखितं मूलस्यापि  
द्वादशश्लोकाः न सन्ति अतस्तस्यादिप्रारम्भवाक्योल्लेखो निष्प्रयोजनीय इति  
मन्तव्यम् ।)

End. विपाकः परिपूर्णता यस्याल्पबुद्धित्वात् ॥ २१ ॥

(एकत्रिंशद्वैकपर्यन्तस्यैव टीका दृश्यते, ततोऽन्तिमयोः परिचायकफलश्रुत्यात्म-  
कयोर्नास्ति ।)

Colophon. इति श्रीभगीरथमित्रविरचितमहिम्नलवटीका समाप्ता ॥  
विषयः । पुष्यदन्तप्रणीतमहादेवलुतिव्याख्यानं ।

### No. 1066. रथपद्धतिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa S'armā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

*Ratha-paddhati.* Rules for the observance of the Car Festival. By Lakshmīkānta Nyāyabhushaṇa Bhaṭṭāchārya. The work was compiled about fifty years ago under the auspices of Mahārājā Girīs'achandra Rāya of Krishnanagar, in Nuddea. It opens with an account of a car festival for the goddess Durgā, and then gives the usual rules for the festival in connexion with Jagannātha.

Beginning. श्रीगोपालगिरीश्वन्द्यशुभदश्यामाङ्गिपङ्केरुहं,  
नत्वा श्रीलगिरीशचन्द्रवृत्तपतेः क्षौणीशचूडामणः ।  
आदेशाद्रथपद्धतिं बुधमनोधान्तान्तिकां चन्द्रिकां,  
लक्ष्मीकान्तसुधीलनोति कलयन् स्मृत्यादिशास्त्रं मुहुः ॥

End. यात्रायाः नवदिनसाध्यत्वात् दशम्यां दक्षिणादिकं कुर्यात् ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीयुतलक्ष्मीकान्तन्यायभूषणभट्टाचार्यविरचिता पण्डितवर्गः परिशोधिता रथपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । महादेवीमहोत्सवविधिः, ततो रथप्रतिष्ठायां विधिं दत्वा तस्या प्रयोगः । ततोऽङ्कुरार्पणे विधिः । अधिवासविधितत्प्रयोगौ । ततो द्वितीयावधिदशमीं यावत् नारायणपूजनादिकप्रयोगः ।

### No. 1067. कामाख्यातन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $15 \times 3$  inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 401 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa S'armā. Appearance fresh. Verse. Incorrect.

*Kámákhyá Tantra.* An original Tantra of the Kaula class, devoted to the worship of the female emblem with the usual adjuncts of wine, flesh-meat, women, &c. The work comprises nine chapters, the last of which treats of the different kinds of emancipation from the bondage of transmigration recognised by the Tantras.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वविद्याप्रियप्रभो ।  
सर्वदानन्दहृदय सर्वागमप्रकाशक ॥  
श्रुतानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च भूरिशः ।  
विद्यास्ताः सकला देवाः फलानि तत्प्रसादतः ॥  
सारात्सारतरुं तन्त्रं जानासि तद् वद प्रभो ।  
अतीवेदं रहस्यानं तेनाहं श्रवणोद्यता ॥  
श्रीशिव उवाच । शृणु देवि महाभद्रे मदीयप्राणवल्लभे ।  
येनिरूपा महाविद्या कामाख्या वरदायिनी ॥  
वरदानन्ददा नित्या महाविभववर्द्धिनी ।  
सर्वेषां जननी सापि सर्वेषां तारिणी मता ॥  
रमणी चैव सर्वेषां स्थूला सूक्ष्मा सदा शुभा ।  
तस्यास्तन्त्रं प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ॥

End.

एतत्ते कथितं स्नेहान्न प्रकाशं कदाचन ।  
गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं सदा प्रिये ॥  
पशोरये विशेषेण गोपनीयं विशेषतः ।  
धृष्टानां साधकानाञ्च सान्निध्ये न वदेदपि ॥  
दाक्षिणाय न दातव्यं अभक्ताय विशेषतः ।  
सूर्याय भावहीनाय दरिद्राय मसाञ्जया ॥  
दद्याच्छान्ताय शुद्धाय कौलिकाय महेश्वरि ।  
कालीभक्ताय शैवाय वैष्णवाय शिवाञ्जया ॥  
अद्वैतभावयुक्ताय महाकालप्रजापिने ।  
सुरास्त्रीवन्धकायापि शिवावल्लिप्रदाय च ॥

Colophon. इति कामाख्यातन्त्रे पार्वतीश्वरभवादे नवमः पटलः ॥ (नवमपटलान्तमेवेदं)

विषयः । अस्य पटला नव सन्ति, तत्रादौ कामाख्यायाः महादेव्याः तन्मूलकस्यास्य तन्त्रस्य चोक्त्यन्ताप्रकीर्णनम् । द्वितीये ।—कामाख्यामन्त्रोद्धारः, कामाख्या-

पूजाप्रकारः, योनिपूजा । अथ तत्र देव्या अवस्थानात् तत्पूजया विना महा-  
 देव्याः सिद्धासम्भव इत्युपक्रम्य तस्याः पूजावश्यकताप्रकथनं किञ्च सामान्य-  
 योनीनां परस्त्रीयोनयः प्रशस्तास्तत्रापि वेश्यायानेः पूजायां फलप्राप्त्यस्य कथ-  
 नम् । तृतीये ।—वरमन्तोद्धारः तस्य ध्यानं अष्टोत्तरशतयोनिसमुत्खनपूर्वकं  
 लिङ्गसंस्तिष्ठेद्येनौ जपप्रकारादित्य । चतुर्थे ।—सद्गुरुलक्षणम्, ज्ञानं यत्र  
 समाभाति स एव सद्गुरुरित्युपक्रम्य ज्ञानस्य विशेषतः प्रशंसनं, पशुगुरु(अधम-  
 गुरु)लक्षणं, तस्मान्मन्त्रादिग्रहणे निन्दा, मनुष्याणां दिव्यवीरपशुभेदेन त्रैविध्य-  
 कथनं तत्तल्लक्षणञ्च कृत्वा अन्तिमस्य (पशोर्नरस्य) निन्दापुरस्सरं वीरक्षेय-  
 त्वखाद्यलविधिः, कलिगुणे सर्वे एव वीरा न तु पशुसम्भावनसम्भाव्या इति निरूप-  
 णम् । पञ्चमे ।—मद्यमांसमत्स्यमुद्रामैथुनात्मकैः पञ्चतत्त्वैः पूजनावश्यकत्वे  
 युक्तिकथनं, तैर्विना पूजाया असिद्धिस्तथा कलौ सर्वशक्तानां मध्ये विशेषतः  
 पञ्चतत्त्वविहीनानां ब्राह्मणानां निन्दाकथनम् । षष्ठे ।—सारणम्, उच्चाटनं,  
 शुक्रशोणितसूत्राणां शुद्धत्वे शिववाक्यम्, ब्रह्मज्ञानब्रह्मज्ञानिनोः प्रशंसा,  
 सवर, सदीप्त, शुद्ध, वेदपारगब्राह्मणप्रशंसा । सप्तमे ।—पूर्णाभिषेकः, पूर्णाभि-  
 षेचनकर्म कारयितुं गुरुविशेषस्याधिकारितानिरूपणम्, कौलिकब्राह्मणप्रशंसा,  
 यत्र ते निवसन्ति तद्देशेऽपि श्रेयानित्युपक्रमे वाराणसीप्रशंसा, योनिगोपनोप-  
 मयाऽभिषेचनगोपनविधिर्य । अष्टमे ।—मुक्तिनिरूपणन्वादैः—पङ्दर्शनप्रति-  
 पाद्यमुक्तिस्वरूपस्य निन्दा, ततः सालोक्यसारूप्यसायुज्यनिर्वाणात्ममुक्तिचतुष्कं  
 प्रदर्श्य अन्तिममुक्तेः प्रश्ने, शिवस्य सालोक्यादिचतुष्टयमपि मुक्तीनां स्वरूपोक्तिः,  
 निर्वाणमुक्तेर्मूर्तिविशेषपरिकल्पनेन देवीविशेषसंस्थापनम्, पञ्चतत्त्वैः तस्यास्य  
 सविशेषप्रशंसादिः, कुलद्रव्येषु भक्तेर्मोक्षसाधनताकथनं, कुलज्ञानविधिः,  
 एतन्मन्त्रलाभे प्रशंसा, सर्वश्रेष्ठे आत्मयोनिन्द्रियमुपमोक्त्य गोपुमाज्ञा चेति ।  
 नवमे ।—पार्वत्या कामाख्यामहदेव्याः सहस्र-प्रश्ने कृते शिवेन काली-  
 परत्वेन ब्रह्मपरत्वेन च तदाख्यानं कृतं, ततोऽस्य तन्त्रस्य पठनपठनश्रवण-  
 श्रावणदौ कामावाप्तिकथनं, एतदीयमन्त्रस्य सदृष्टान्तप्रशंसा, एतत्तन्त्राधिकृत-  
 देशस्य रोगादिनाशनेन दस्युप्रभृतिवाह्यभोतिनाशनेन सप्तपुरुषं यावत्सम्यक्-  
 प्रभृतिप्राप्तिकीर्तनेन द्वादशप्रशंसा, सर्वान्ते एतद्रहस्यस्य भूरिशः गोपनविधिर-  
 धिकारिनिरूपणच्छलेन उपदेशानुपदेशविधिचेति ॥



## No. 1068. अङ्कुरार्पणविधिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāma Vilāsa S'armā. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

*Aṅkurārpaṇa-vidhi*. Ritual for the ceremony of *Aṅkurārpaṇa*, or the placing of certain grains in a vessel for the purpose of germination : founded on the *S'aradātīlaka*. Anonymous.

Beginning. अथाङ्कुरार्पणप्रयोगः । यत्र तत्रोत्सवमण्डपस्थे तत्रे पूर्वापरायतां गूढां शान्तां निर्माय तन्मध्ये शुभमण्डलं कुर्यात् ।

End. उत्सवेषु च सम्यक्तौ विदध्यादङ्कुरार्पणं ।

Colophon. इति शारदातिलोकोक्ताङ्कुरार्पणविधिः समाप्तः ।

विषयः । आदौ मण्डलविधिसूत्रप्रयोगश्च, ततः सूत्रेणावेष्टनपूर्वकं पालिकाचतुष्टयस्य पञ्चमुखीपात्रचतुष्टयस्य शरावचतुष्टयस्य च स्थापनम्, पालिकासु चरेः पञ्च-मुखीघटिकासु ब्रह्मणः शरावेषु शिवस्य पूजनं, करीष्वालुकावृत्तिकामि-र्यथाक्रमं पूरितेषु तत्त्वविधपात्रेषु शालिश्यामाकान्नवीजानां वपनविधिः, ततोऽभ्युक्षणाच्छादनौ ततो रात्रौ लाजातिलादिबलिः, अङ्कुरार्पणे सारदा-तिलकोक्तप्रमाणम् ।

## No. 1069. कामदतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāma Vilāsa S'armā. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*Kāmada Tantra*. This MS. is a mere fragment, containing only four chapters from the sixth to the ninth, and wanting the first five, and some unknown number of chapters after the ninth. The sixth treats of the mode in which Kālī should be worshipped ; the seventh points out the importance of that worship for salvation in the present age ; the eighth illustrates the position assumed by the work by an anecdote in which a

Bráhmaṇa of Káncipur, Bahuloma by name, obtained salvation by hearing the name of Kálí; and the ninth establishes the necessity of worshipping Kálí on the night of the new moon in the month of Kártika.

Beginning. (प्रथमावधि पञ्च पटला न सन्ति । षष्ठस्य त्वादिकाव्यं तावदित्यम्,)

पार्वत्युवाच । इदानीं श्रोतुमिच्छामि येन काली प्रसीदति ।

कलौ केनैव पुण्येन केन वा बलिना शिव ॥ श्रीशिव उवाच ।

End. यो नार्चयति मोक्षेन रथा तस्य सचेच्चरी ॥

Colophon. इति कामदन्तन्त्रे नवमः पटलः ॥

विषयः । अत्र षष्ठावधिनवमपर्यन्ताः चत्वारः पटलाः सन्ति, तत्रादौ षष्ठे—कलौ काल्या एव सिद्धिदात्रं । तस्याः पूजार्थं शिखाहीनजवापुष्पादेर्विधानम् । तताऽर्घ्यसितापराजितापुष्पादेस्तदनु कल्पद्रोणपुष्पादेश विधिः । तथा तस्या अर्चने पद्मविल्वपत्रादेः प्राशस्थानुकीर्तनम् । विल्वदलं विना शिवयोरर्चनायां फलाभावकथनम् । एवं करवीर-धूसूर-कुन्द-मल्लिका-केतकी-धातकीप्रभृतीनां बहूनां पुष्पाणां पूजने प्रत्येकस्य फलोद्भावनं । सप्तमे—कलौ कार्यकरणाशक्तानां कलुषचेतसामलसानां जनानां तन्त्रपूजादिकं विना काऽन्या उद्दारे गतिरिति प्रश्ने कालीनाम्नः स्मृतिरेव तेषामद्वितीया गतिरिति प्रतिपादितं बाहुल्यात् । अष्टमे—अत्यन्तपापसक्तकाञ्चीपुरनिवासिबहुलोमाख्यविप्रस्य मरणसमये केवलं कालीत्यक्षरद्वयस्य श्रवणं जातं तत्फलवर्णनम् । नवमे—कार्तिके कालीपूजाया अत्यावश्यकताप्रतिपादनम् ॥

### No. 1070. शूद्रपद्धतिः ।

Substance, palm leaves, 14. × 2½ inches. Folia, 110. Lines, 6 on a page. Extent, 3093 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk., 1440. Place of deposit, Navadvīpa, Rāmapīlāsa Bhāṭṭācārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

*Sūdra-pāddhati.* A digest of the laws relating to the Sūdras. Compiled by Api Pāla. Contents, Duties of Sūdras; special mantras for Sūdras; duties to be attended to in the morning; ablutions; washing of the face; brushing of the teeth; early morning bath; midday bath; offering of water to the manes; worshipping of the gods;

washing of the images of the Devī; ordinary mode of worshipping the same; adoration of the sun; adoration of Vishṇu; adoration of Devī; repetition of the mystic mantra a stated number of times; adoration of the Vis'vedevās; daily s'rāddhas; characteristics of guests; rules for taking the midday meal; duties after the midday meal; articles to be selected or rejected as food; spirituous drinks defined; rules for sleeping; society of women; periodical s'rāddhas; impurity of the person caused by birth or death in one's family; satī; funerals; persons fit to offer oblations to the manes; perpetual impurity of the body. The work is founded on the plan of Kamalākara's digest of the laws relating to the S'údras, entitled the *S'údra-kamalākara*, and traverses very nearly the same ground, but it professes to have been compiled from a work on the subject by Soma Miśra. The MS. bears date S'áka 1440, and is 356 years old.

Beginning. ————— बालशीतांशुधारी,

गौरीवचोऽजखेलमृगमयजनितास्त्रस्थलीभूतवेद्यः ।

विधान्ता यस्य (विद्युद्)द्युतिकपिलजटामण्डले —————

रचयत्यपिपालोऽसौ धर्मशीलो महामतिः ।

श्रीसोममिश्रमादाय प्रयत्नाच्छूद्रपद्धतिम् ॥

End. अशौचं सर्वकार्येषु गृहे भवति सर्वदा ।

दानं प्रतिग्रहः स्नानं सर्वज्ञस्य वृथा भवेत् ॥

Colophon. इत्यपिपालकारिता शूद्रपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तत्रादौ शूद्रधर्मकथनम्, सन्त्रादिविधिनिषेधौ, ततो नित्याचारेषु शूद्राणां मूवपूरीषोत्सर्गविधिः, शौचविधिः, आचमनविधिः, दन्तधावनम्, प्रातःस्नानम्-स्नानविधिः, तर्पणविधिः, तर्पणोत्तरकर्म्म-सामान्यदेवतापूजा, देवीस्नानविधिः, सामान्यपूजा, सूर्यपूजा, विष्णुपूजा, शिवपूजा, देवीपूजा, जपविधिः, वैश्वदेव-विधिः । नित्यश्राद्धम् । अतिथिस्वरूपम्, भोजनविधिः, तदुत्तरकर्म्म, भोज्या-भोज्यनिर्णयः, मद्यस्वरूपम्, शयनविधिः, मेशुनविधिरित्येते प्रोक्ताः । ततस्तेषामेव कर्त्तव्यश्राद्धे तत्कालनिर्णयः, पार्वणादिविशेषश्राद्धस्य प्रयोगः । ततस्तेषामेवा-शौचनिर्णयस्तत्र च जननाशौचादिविशेषेषु व्यवस्थाविशेषः, ततो निर्हरणानुसरणव्यवस्था, प्रवेशनादिः, प्रेतक्रियाधिकारिणः, उदकानर्हाः, यावज्जीव-शौचिनः ।

## No. 1071. सर्वोल्लासतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 123. Lines, 8 on a page. Extent, 2214 s'loka's. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Sarvollāsa Tantra.* A Tantra digest of the S'ākta class ; it treats of the usual S'ākta tenets and forms of worship, beginning with some definitions of S'ākta terms, and various systems of cosmogony. By Sarvānandanātha.

Beginning. नमः परदेवतायै ॥ प्रणम्य प्रकृतिं नित्यां जगदात्मस्वरूपिणीं ।

सर्वोल्लासं महोल्लासं महोल्लासे वदाम्यहम् ॥

निगमादागमाच्छास्त्राद् भावाचारं समुद्धृतं ।

श्रीसर्वानन्दनाथोक्तं श्रीदेव्यास्वरणाम्बुजे ॥

End. देहान्ते ब्रह्मभागं भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीसर्वानन्दनाथविरचिते सर्वोल्लासे त्रिषष्ट्युल्लासः । समाप्तेऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रथमोल्लासे—प्रकृतिलक्षणं । निगमलक्षणं । आगमलक्षणं । आगमनिगमयोः प्रकाशकथनम् । यामलोत्पत्तिः । शास्त्रोत्पत्तिः । युगभेदे देशाचारः । देवतामूर्तिनिरूपणं । वेदोत्पत्तिकथनं । द्वितीये—तन्त्राध्याकथनं । तृतीये—सृष्ट्यात्पत्तिकथनं । चतुर्थे—प्रकारान्तरेण सृष्ट्यात्पत्तिकथनं । पञ्चमे—पुनरन्यप्रकारेण तदेव । षष्ठे—कृत्यप्रकरणम् । सप्तमे—भावप्रशंसा । अष्टमे—त्रिविधभावाचारलक्षणं । नवमे—तन्त्रान्तरीयभावाचारलक्षणं । दशमे—गुरुतन्त्रीयगुणलक्षणम् । एकादशे—सङ्गुलक्षणम् । द्वादशे—वैष्णवाचारः । त्रयोदशे—दृष्टभक्तिः । चतुर्दशे—बलिदानं । पञ्चदशे—शैवाचारः । षोडशे—विभावपञ्चलक्षणं । सप्तदशे—यन्त्रप्रमाणं । अष्टादशे—शाक्ताचारः । जनविशेष्णुल्लासे—साधकलक्षणम् । विश्वतुल्लासे—श्रीचक्रस्य स्थाननिबोधनं एवं एकविंशत्याद्युल्लासे—श्रीचक्रजातिभेदक्रमेण निरूपणं ज्ञेयम् ।



## No. 1072. पदार्थतत्त्वविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 2—9 on a page. Extent, 956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

*Padārtha-tattva-vivṛiti*. A commentary on the *Padārtha-tattva*, which comprises criticisms by Raghunātha S'īromaṇi on the Vais'eṣhika categories. By Mādhava Tarkasiddhānta.

Beginning. यो विष्णवे त्रिजगतः प्रणिधाय भारं

स्वामीयया गिरिजया कुतुकी सदैव ।

देवं तमेव प्रणिपत्य पदार्थतत्त्वे

श्रीमाधवो वितनुते विवृतिं सुबोधं ॥

End. कार्यत्वञ्च कारणत्वञ्च प्रतियोगित्वादितो भिन्नमित्यर्थः ॥

Colophon. इति श्रीमाधवतर्कसिद्धान्तकृतपदार्थतत्त्वटीका समाप्ता ॥

विषयः । शिरोमणिकृतपदार्थतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1073. पदार्थतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 5 Lines, 7—9 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

*Padārtha-tattva*, alias *Padārtha-tattva-nirūpaṇa*, or *Padārtha-tattva-vivechana*, or *Padārtha-khaṇḍana*. Criticisms on the Vais'eṣhika categories, pointing out, from a Nyāya stand-point, which of them are tenable, and which are not. By Raghunātha S'īromaṇi. Hall's Contributions p. 80.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते । तत्र दिक्कालौ नेष्टरादतिरिच्येते ।

End. अर्थानां युक्तिसिद्धानां मदुक्तानां विशेषतः ।

सर्वदर्शनसिद्धान्तविरोधेनैव दूषणम् ॥

Colophon. इति पदार्थतत्त्वं समाप्तम् ॥

अर्था निरुक्ताः सिद्धान्तविरोधिना विपश्चिता ।

विना विचारं न त्याज्या विचारयत सादरम् ॥

सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञानं नत्वा नत्वा भवादृशान् ।

इदं याचे मदुक्तानि विचारयत सादरम् ॥

रीतिरेषा न दोषाय सेविता पूर्वस्वरिभिः ।

यन्निर्जोक्तिविचाराय याचन्ते विदुषोऽपरान् ॥

विषयः । आन्वित्तिकीशास्त्रमतप्रविष्टस्य कस्यचित् २ खण्डनं कस्यचित् २ मण्डनं सयुक्तिकम् ।

### No. 1074. गुणकिरणावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1680 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās Bhaṭṭācārya, grandson of Mādhava Tarkasiddhānta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

*Guṇakiraṇāvalī-vyākhyā.* A paraphrase of Vallabha Nyāyācārya's *Guṇakiraṇāvalī*, a treatise on the leading topics of the Nyāya system. By Raghunātha Sīromani.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।

मेहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विषदीकृत्य दर्शन्ते गुणग्रन्थस्य फल्लिकाः ॥

आन्वित्तिकीपण्डितमण्डलीषु सत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि ।

मदुक्तमेतत्परिचिन्त्य धीराः निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वम् ॥

End. पूर्वसम्बन्धेति, अपेक्षाबुद्ध्यादकद्रव्यचक्षुःसंयोगस्यैव द्विल्लसामान्यज्ञानानि ।

(इतः खण्डितं)

विषयः । गुणकिरणावली व्याख्यानम् ।

## No. 1075. न्यायलीलावती ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 9 Lines, 6 on a page. Extent, 286 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭāchārya, grandson of Mādhava Tarkasidhānta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Nyāya-līlāvatī* alias *Līlāvatī*. The elements of the Vais'eṣhika system. By Vallabha Nyāyāchārya. The MS. is incomplete. Hall's Contributions, p. 71.

Beginning. नाथः हृज्यवति यो जगदेकपुत्रप्रीत्या ततः परमनिर्दृतिमादधाति ।

तस्मै नमः सद्गजदीर्घकृपानुबद्ध-लब्धचित्तत्वनवे पुरुषोत्तमाय ॥

द्रव्यं नाकुलमुज्ज्वलो गुणगणः कर्माधिकं स्थायते

जातिर्विद्युतिमागता न च पुनः स्थाया विशेषा स्थितिः ।

सम्बद्धः सद्गजो गुणादिभिरयं यवास्तु सत्प्रीतये

साम्बिज्ञालयवैश्वकर्म्मकुशला श्रीन्यायलीलावती ॥

End. सामर्थ्यं तु धूमस्यापि जठरसाधारणकृशानुमात्रेण व्याप्तिः स्यात् ।

(परिसमाप्तिस्त्रचकं वाक्यं नास्ति ।)

विषयः । द्रव्यादिषट्कपदार्थानां निरूपणम्, विशेषत ईश्वरादिनिरूपणम् ।

## No. 1076. न्यायलीलावतीदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia. 6- Lines, 9 on a page. Extent, 374 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa S'armā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Nyāya-līlāvatī-prakāśa* alias *Nyāya līlāvatī-dīdhiti*. A commentary on the last. By Vardhamāna Upādhyāya. The MS. is incomplete, and contains but a fraction of the entire work which extends to over four thousand s'lokas. Hall's Contributions, p. 72.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितुष्टते ।

अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥

षड्वैव पदार्था इत्यवधारणस्य भाष्यादावभावादाक्षेपासङ्गतेराह, इहेति ।

End. अवयवमिदं च जननात् उत्कर्षा अनुविधानात् । इति० ।  
विषयः । न्यायलीलावत्या व्याख्यानम् ।

No. 1077. न्यायलीलावतोव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 23. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1288 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Nyāya-līlāvatī-vyākhyā* alias *Nyāya-līlāvatī-prakāśa-dīdhiti*. A gloss on Vardhamāna's commentary (No. 1076) on the *Nyāya-līlāvatī* of Vallabha. By Raghunātha Śiromaṇi.

Beginning. न्यायान्मधिकृतसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्यक्ते ।

तातं विभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरान् नत्वा ।

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ॥

विविच्यते फक्किकार्थे लीलावत्या विशेषतः ।

आन्वित्तिकीपण्डितमण्डलीषु सत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि ।

मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीराः निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वम् ॥

End. न चाव वैजात्यभेदोऽनुभवसिद्ध इति ध्येयम् । (इतः परं नास्ति)

विषयः । न्यायलीलावत्या व्याख्यानम् ।

No. 1078. स्मृतिसारः ।

Substance, palm leaves, 14 × 2 inches. Folia, 21. Lines, 4 on a page. Extent, 372 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, old. Verse. Correct.

*Smṛiti-sāra*. A digest of the rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Mahes'a.

Beginning. सुकुन्दचरणं नत्वा स्मृतिसारः प्रयत्नतः ।

क्रियते श्रीमद्देशेन बालकानां द्धितैषिणा ॥ १ ॥



विलोक्य स्मृतिशास्त्राणि व्यवहारोचितं यत् ।

अवश्यं तत् प्रकर्तव्यं विद्यतेऽन्यत्र विस्तरः ॥ २ ॥

तत्र शुचि तत्कालजीविना कर्म कर्तव्यमिति युतेरशौचस्य यावद्वैदिककर्मप्रति-  
बन्धकत्वात् तज्ज्ञानमेव प्रथमं कर्तुमिति तदेवाभिधीयते ।

End. अशौचे संस्पृशेत् स्नेहात् तदाशुचेन शुध्यति, “तदाशुचेन” तदीयाशौचेन ।  
मनुः । असपिण्डं द्विजं प्रेतं विप्रो निर्हृत्य दम्बवत् ।

विशुध्यति चिराचेण मातुराप्तांश्च बान्धवान् ॥

Colophon. इति समाप्तम् ॥

विषयः । ग्रन्थभूमिका,—सपिण्डाद्यशौचव्यवस्था ; ततो विदेशस्थाशौचस्य, मृत्युविशे-  
षाशौचस्य, सद्यः शौचस्य, गर्भखावाशौचस्य, बालाद्यशौचस्य, स्त्र्याशौचस्य,  
सदानुसरणस्य च व्यवस्था, सर्वान्ते अशौचसङ्कर-व्यवस्था ।

### No. 1079. आत्मतत्त्वविवेकटीका ।

Substance, palm leaves, 12 × 2 inches. Folia, 53. Lines, 5 on a page. Extent, 1325 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Prasannachandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin in some places.

*Ātmatattva-viveka-ṭīkā.* A paraphrase of the *Ātmatattva-viveka*, a treatise on psychology. By Raghunātha Śīromani, titularly called *Tārīkika Śīromani* or simply *Śīromani*.

Beginning. ओं नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।

अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥ १ ॥

निर्णीय सारं शास्त्राणां तार्किकानां शिरोमणिः ।

आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्गायत्यमुं ॥

End. तस्या निर्वाणं विनाशः स्वयं कालविशेषसदृकतात्तत एवेत्यर्थे इत्यन्ये ।

Colophon. इति श्रीमद्व्यासहोपाध्यायश्रीतार्किकशिरोमणिभट्टाचार्यकृतआत्मतत्त्वविवेकटीका  
समाप्ता ।

विषयः । आत्मतत्त्वविवेकस्य यो विषयः स एवास्या अपि, केवलं नानाश्रुतिप्रमाणोद्भावनेन  
नानासतखण्डनाण्डनादिकमेव विशेषः ।

## No. 1080. गुणप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 186 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭāchārya, grandson of Mādhava Tarkasiddhānta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

*Guṇaprakāśa* alias *Kiraṇāvalī-prakāśa* or *Guṇa-kiraṇāvalī*. A gloss on the *Kiraṇāvalī*, which is a commentary, by Udayana Āchārya, on Pras'astapāda Āchārya's commentary on the Vais'eshika aphorisms. By Vardhamāna Upādhyāya. Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. एकत्र सद्भिपत्तितासितकण्डविम्बमन्यत्र चन्द्रकिरणोदितशुभ्रभारं ।

सन्ध्या जलोज्ज्वलिमनङ्गरिपोर्नमामि हस्तप्रविष्टमिव पुण्यतमं प्रयागम् ॥

नतिवद्गतेरपि प्रारीप्सितविघ्नविघातकलात्तमादौ कृतां निबध्नाति तुष्टेरिति ।

End. यत्र गुणे गुणे नाङ्गीकार्यस्तत्र केवलं गुणत्वं वर्तते । (इतः परं नास्ति)

विषयः । गुणकिरणवलीयाख्यानम् ।

## No. 1081. छन्दोगश्राद्धतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 2½ inches. Folia, 69. Lines, 6—5 on a page. Extent, 2044 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1497. Place of deposit, Navadvīpa, Vishnuchandra Nyāyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Chhandoga-s'rāddha-tattva*. A digest of the rules regarding s'rāddhas according to the Sāma Veda. By Raghunandana. The author was born at Nadiyā early in the fifteenth century, and wrote his Jyotish Tattva some time after the Sāka year 1421, as he takes that year for a starting point for certain calculations of intercalary days; he was the son of Harihara, and a contemporary of the immediate successors of the great Vaishṇava reformer Chaitanya. In the Introduction to his Malamāsa Tattva he recorded his resolution to write, under the collective name of *Smṛiti Tattvas*, twenty-eight separate digests on different topics regarding the civil and canonical laws of the Hindus. They were to include, 1, *Malimhucha* or intercalary months, commonly called *Malamāsa* the month "stolen" or omitted as "dross" from calculation every 3 years to adjust the lunar with the solar calendar; 2, *Dāyabhāga* or inheritance; 3, *Saṅskāra*,

sacramentary rights; 4, *Suddhi*, mourning; 5, *Prāyas'chitta*, expiatory rites; 6, *Udvāha*, marriage; 7, *Tithi*, lunar days for the observance of feasts and fasts; 8, *Janmāshṭamī*, the rites to be observed on the anniversary of the birthday of Krishna; 9, *Durgāpujā*, the ceremony of the worship of Durgā in the month of Ās'vina (September—October); 10, *Vyāvahāra*, judicature; 11, *Ekādasī*, the fast on the eleventh day of the moon; 12, *Jalāsayotsarga*, consecration of reservoirs of water; 13, *Rigvedi-vrishotsarga*, the consecration of bulls according to the Rigveda; 14, *Yajurvedivṛishotsarga*, ditto according to the Yajur Veda; 15, *Chhandoga-vrishotsarga*, ditto according to the Sāma Veda; 16, *Vrata*, fasts and penances; 17, *Devapratishṭhā*, formation and consecration of images of gods; 18, *Parikshā*, nature of things; 19, *Jyotis*, civil astronomy; 20, *Vāstuyōga*, rites necessary to be observed when entering a new house; 21, *Dikshā*, investiture of the Brahmanical thread; 22, *Ahnikā*, daily prayers; 23, *Kṛitya*, periodical rites; 24, *Maṭhapratishṭhādi*, consecration of conventual establishments and temples; 25, *S'rīpurushottama*, duties and rites to be observed when visiting the Temple of Jagannātha at Purī; 26, *Sāma-vedi-s'rāddha*, S'rāddha according to the Sāma Veda; 27, *Yajurvedi-s'rāddha*, ditto according to the Yajur Veda; 28, *Sūdra-kṛitya*, duties of Sūdras. The order in which the books are named was not what the author followed when he compiled the different treatises, for it appears that he died before he completed the 13th in the list, and altogether there are only twenty-seven treatises extant. MSS. of these are common enough in Bengal; there is scarcely a Smṛiti Pandit in the country who has not at least some of them in his possession. Two editions of the works have also been published, one at Serampore in two volumes 8vo. (1835), the other at Calcutta in the puthi form on yellow arsenicised paper. The MS. under notice is, however, worthy of special note, as it is the oldest that has yet come under examination, dating from the Ś'aka year 1497 = A. D. 1575, or nearly three hundred years ago. The works are of standard authority in Bengal, and for liturgical purposes have almost superseded all others.

Beginning. प्रारम्भे सप्तपचाणि न सन्ति इति प्रारम्भवाक्यं नास्ति ।

End. अन्तवेष्टिप्रमाणं दानप्रमाणञ्च शुद्धितत्त्वे सम्यग्भिहितमिति तत्रैवानुसन्धेयम् ॥

Colophon. वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं हन्येग-  
त्रादितत्त्वं समाप्तम् ॥



विषयः । श्राद्धस्वरूपप्रयोगादिरूपणम् ।

### No. 1082. त्रिपुष्करशान्तितत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $15\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$  inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 113 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa S'armā. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

*Tri-pushkara-s'dnti-tattva.* Rules for the performance of certain funeral rites at a sacred pool called *Tripushkara*. By Raghunandana. This is probably not a separate treatise, but a part of the *Suddhi Tattva*; the exordium however would suggest the idea of its being a distinct work.

Beginning. नत्वा श्रीरामचरणं तापत्रयनिःसृदनम् ।

त्रिपुष्करे शान्तितत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ अथ त्रिपुष्करप्रयोगः ॥

End. कर्मान्ते भोजयेद् द्विजानिति आदित्यपुराणाद् ब्राह्मणभोजनमप्यावश्यकमिति ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं त्रिपुष्करशान्ति प्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । अत्रादौ त्रिपुष्करस्य लक्षणम् । ततस्तत्प्राप्तगृहस्थस्य तत्फलत्वेन पुत्रादि-  
मरणानुकीर्तनम् । रिष्टिप्रवेशकालानुकीर्तनम् । तच्चान्यर्थं मृतदिवसावधि-  
होमप्रतिमादाह्वादिव्यवस्था ।

### No. 1083. मठप्रतिष्ठातत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $15 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 371 s/lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1498. Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

*Maṭha-pratishthā-tattva.* Rules for the consecrations of Maṭhas and the merits of dedicating them for the use of recluses. By Raghunandana. This MS. is nearly as old as No. 1081.

Beginning. चतुर्वर्गप्रदं विष्णुं नत्वा तत्प्रीतयेधुना ।

तत्त्वं मठप्रतिष्ठादेर्वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End, भोजयेच्च यथाशक्ति पञ्चाशदाय विंशतिम् ।



Colophon. इति श्रीहरिहरात्मजवन्द्यघटीयेत्यादिः ।

विषयः । मठप्रतिष्ठाफलं तत्प्रयोगश्च ।

### No. 1084. गुणप्रकाशदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 108 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭāchārya, grandson of Mādhava Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Guṇaparakāśa-dīdhiti.* A commentary on Vallabha's *Guṇaparakāśa*, a treatise on the principles of the Vaiśeṣhika doctrine. The MS. is a mere fragment. Hall's Contributions, p.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानीत्यादिः ।

End. न संयोगविभागपदयोर्विशेषपरत्वं । (इतः खण्डितम्)

विषयः । गुणप्रकाशव्याख्यानम् ।

### No. 1085. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper,  $14\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 112. Lines 7 on a page. Extent, 3479 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Mantra-kaumudī.* A manual of mantras for the performance of the different rites, sacrifices, and sacraments necessary to be observed by good Hindus. By Rāmakṛishṇa. Most of the mantras are explained, and there is an introduction on the nature of the Hindu Śāstra. This is a better MS. of the work described under No. 1048.

Beginning. नमस्तुत्याखिलैर्मन्त्रैर्बोध्यं श्रीपरमेश्वरम् ।

तन्यते रामहृदयेन रम्या श्रीमन्त्रकौमुदी ॥ १ ॥

End. सूर्यशब्देन सूर्याधिष्ठेयं नेत्रयुक्तं खर्षाकारः सूर्योऽयं अस्य स भवान् स्वाहा स्वीयं न हिंसि ॥

Colophon. इति मायाभूरित्यादिखर्षसूर्यः स्वाहा इत्यान्ता मन्त्रव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । ग्रन्थावतरणिका, वेदस्य चातुर्विध्यम्, विधेय चातुर्विध्यम्, पञ्चदेवतानियमः,

आरम्भनियमः, मानसपूजानियमः, घटस्थापने द्रव्यनियमः, घटस्थापनमन्त्र-  
व्याख्या, वेदीनियमः, पञ्चदेवतामन्त्रव्याख्या, अधिवासमन्त्रव्याख्या, तन्त्रियमस्य,  
चतुर्द्धाशान्तिलिखितादौ गायत्रीमन्त्रव्याख्या, छान्दोग्यदृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या, यजुषां  
दृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या, तत्रादौ कुशण्डिका, शाट्टाग्रयनमन्त्रव्याख्या, नवग्रहहोम-  
मन्त्रव्याख्या, विवाहमन्त्रव्याख्या, चतुर्थीहोममन्त्रव्याख्या, गर्भाधानमन्त्राः,  
पुंसवनम्, भीमन्नोन्नयनम्, जातकर्म, निष्क्रामणम्, नामकरणम्, अन्नप्राश-  
नम्, चूडाकरणम्, उपनयनम्, गायत्रीव्याख्या, समावर्तनम्, दन्तधावनम्,  
सन्ध्यामन्त्राः, पञ्चयज्ञमन्त्रजपः, पुरुषसूक्तव्याख्यानम्, आङ्गादिमन्त्रव्याख्या,  
ब्रह्माध्यायमन्त्रव्याख्या, सहस्रशीर्षित्यादिमन्त्रव्याख्या ।

### No. 1086. सात्वततन्त्रम् ।

Substance, bark, 13 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 5 on a page. Ex-  
tent, 781 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,  
Navadvīpa, Haridāsa Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse.  
Generally correct.

*Sātvata Tantra.* A Vaishṇava Tantra on the divinity of Kṛishṇa.

Beginning. य एको भगवान् कृष्णः सृष्ट्यादौ ब्रह्मधेयते ।

तमहं शरणं यामि परमानन्दविग्रहम् ॥

कैलासशिखरासीनं शिवं शिवकरं परम् ।

नारदः परिपप्रच्छ सर्वभूतहिते रतः ॥

नारद उवाच । भगवन् श्रोतुमिच्छामि हरेरद्भुतकर्मणः ।

श्रीकृष्णस्याप्रमेयस्य नानालीलातनोर्विभोः ॥

End. सहजानुभावाय निरञ्जनाय नित्यात्मलाभाय नमो नमस्ते ॥

Colophon. इति श्रीसात्वततन्त्रे शिवनारदसंवादे शिवप्राक्ते गणेशलिखिते सात्वतजनप्रियो  
नवमः पटलः समाप्तः ॥

विषयः । भगवतः श्रीकृष्णस्य विराड्पवर्णनम्, कोलाद्यवताराणाञ्च वर्णनम् । भक्तानां  
भक्तिभेदः, प्रथमविधं लक्षणञ्च, भगवतः सेवया युगानुरूपं मोक्षसाधनम्, भगवतो  
नामसङ्घञ्च, नामसाक्षात्पवर्णनम्, भगवद्विष्णोर्नामग्रहणेन वैष्णवानां अपरा-  
धान्निष्कृतिः, तथा सर्वसाररहस्यं, तन्त्रोत्पत्तेः कारणञ्च, प्रश्नानुसारेण हिंसा-  
विधिनिषेधस्य च निरूपणम् ।

No. 1037. **हत्यापञ्चवदीपिका ।**

Substance, country-made yellow paper,  $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 992 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

*Hatyá-pallava-dīpiká.* A compendium of sorcery and witchcraft, or the rules and rites described in the Tantras for destroying, subjugating, paralysing, and deluding people and securing peace and robust health. By (?) Vidyávágis'a Bhaṭṭāchārya. The works principally quoted are Unmatta-bhairaví, Phetkári, Dámara, Málíní, Kálottara, Siddha-yogesvarí, and Yogíní Tantras.

Beginning. हत्यां देवीं नमस्कृत्य तथा त्रिपुरसुन्दरीम् ।

भद्रकालीञ्च देवेशीं तथा षट्कर्मदेवताम् ॥

श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्येण धीमता ।

क्रियते विदुषां प्रीत्यै हत्यापञ्चवदीपिका ॥

End. सर्वशान्तिमवाप्नोति सर्वरक्षाक्षती भवेत् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचिता हत्यापञ्चवदीपिका समाप्ता ॥

(एतदनन्तरमिदं पत्रं कामधेनुतन्त्रोद्धृतं दृष्टिकरणं विद्यते)

विषयः । उन्नतभैरवी—फेत्कारिणी—डामर—मालिनी—कालोत्तर—सिद्धयोगेश्वरी—योगिनीप्रयुतितन्त्रेभ्यः शान्ति-पौष्टिक-सारण-वशीकरण-सुम्नोच्चाटनेति षट्-कर्मप्रकरणानि समुद्धृत्यैव स्पष्टतयाभिहितानि । इदं पुस्तकमध्ये विस्तीर्णं यन्त्रैको विद्यते ।

No. 1088. **समयप्रदीपः ।**

Substance, country-made yellow paper,  $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent, 961 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

*Samaya-pradīpa.* Appropriate astral conjunctions and times for the performance of rites and ceremonies. By Harihara Bhaṭṭāchārya. the father of Raghunandana.

Beginning. अनायासेन कर्मणां समयं यो विवित्सति ।

तदर्थं ज्योतिषः श्लोकान् सञ्चिनामि यथामति ॥

ज्योतिर्यन्यकलापानां वचनान्याह्वय बोधाय ।

समयप्रदीपमेव कुर्वते श्रीहरिहराचार्यः ॥

नाधीत्य ये ज्योतिषः पुस्तकानि, विविक्तवः कर्मकलापकानाम् ।

गृह्णन्ते ते मे समयप्रदीपं, भवेद् यतोऽज्ञानतमोनिरासः ॥

तत्रादौ चन्द्रशुद्धिः ।

End. तथाच । सङ्गान्त्याच्च त्रयोदशां पञ्चान्ते नवमीतिथौ ।

सप्तम्यां रविवारे च स्नानसामलकैस्त्यजेत् ॥

————— ॥ शाके महीमङ्गलवेदचन्द्रसङ्ग्रहागते शिष्यगणानुरोधत् ।

प्रज्वालितो ज्योतिषपुस्तकानामाह्वय सारं समयप्रदीपः ॥

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यसङ्गृहीतः समयप्रदीपः समाप्तः ॥

विषयः । ज्योतिःशास्त्रीयसङ्ग्रहविशेषः । अथ आर्यगणव्यवहारीयमाणानां प्रायः समस्त-  
कार्याणां समयासमयौ बोधितौ ।

### No. 1089. लीलावतीदीधिति-रहस्यं ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent, 782 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1597. Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭācārya, grandson of Mādhava Tarkasidhānta: another copy at Śāntipura, with Kālidāsa Vidyāvāgis'a. Appearance, new. Prose. Generally correct.

*Līlāvati-dīdhiti-rahasya*. A gloss on the commentary described under No. 495, Vo. I. By Mathurānātha Tarkavagīś'a.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।

मोहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदञ्चविः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

भावः प्रकाशयते चारु लीलावत्याः शिरोमणेः ॥

End. आदिपदान्मैत्रकलकभोजनकर्मादिपरिग्रहः । (इतः परं खण्डितमिति समाप्ति-  
सूचकं वाक्यं नास्ति )

विषयः । शिरोमणिहृतलीलावतीव्याख्यानम् ।



## No. 1090. बौद्धाधिकारविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 240 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭāchārya. Appearance, old. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

*Bauddhādhikāra-vivṛiti.* A commentary on the work noticed under No. 459, Vo. I. By Mathurānātha Tarkavāgīś'a.

Beginning. कुञ्चिताधरतुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।

मोक्षयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदक्षविः ॥

श्रीमता मथुरानाथ-तर्कवागीशधीमता ।

बौद्धाधिकारविवृतिर्विषदीकृत्य रच्यते ॥

End. अन्वयसहचारनिस्रयाभावेन व्याप्तिनिस्रयादित्यर्थः ॥

Colophon. इति बौद्धाधिकारमूलमाधुरीटिप्पणी समाप्ता ॥

विषयः । उदयनाचार्यविरचिताकृतत्वविवेके यो बौद्धाधिकारस्तस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1091. विवादनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper,  $16 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Extent, 2295 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1617. Place of deposit, Bardhamāna, Dhātrigrāma, Brahmavrata Sāmādhyaī. Appearance old. Prose. Generally correct.

*Vivāda-nirṇaya.* Procedure in civil cases regarding contracts. By Gopāla Nyāyapañchānana Bhaṭṭāchārya.

Beginning. अथ विवादपदानि । तत्र मनुः—तेषामाद्यवृणादानं निःक्षेपः स्वामिविक्रयः ।

End. वाचिकी न तु सिद्धेत लेख्यस्योपरि या क्रिया । (इतः परं किञ्चित् खण्डितम्)

विषयः । ऋणादानादिव्यवहाराणामष्टादशानां विवादेषु प्राज्ञविवाकानां कर्तव्यनिर्णयः ।

## No. 1092. सङ्क्रान्तिनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 147 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Notes on the margin.

*Saṅkrānti-nirṇaya.* Rules for calculating conjunctions of the signs of the zodiac. By Gopála Nyáya-panchánana Bhaṭṭāchārya.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाम्बोजमकरन्दमधुव्रतः ।

न्यायपञ्चाननो धीरः कुरुते सङ्क्रान्तिनिर्णयम् ॥

End. अन्यथा कालद्वयकल्पनापत्तिः स्यादिति ॥ ० ॥

Colophon. इति न्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः सङ्क्रान्तिनिर्णयः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्र प्रकरणत्रयम् । आद्ये, सङ्क्रान्तीनां निर्णयः । द्वितीये, राशिस्थ-  
निर्णयः । अन्ते, सङ्क्रान्तिकृत्यानां व्यवस्थानिर्णयश्चेति ।

## No. 1093. नरपतिजयचर्या ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent, 1995 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Notes on the margin.

*Narapati-jaya-charyá.* Means, both supernatural and physical, for securing success in warfare. By Narapati. The MS. is incomplete. .

Beginning. अत्यन्तमयं शान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।

सर्वानन्दस्वरूपं यत् तद्वन्द्यं ब्रह्म सर्वगम् ॥ १ ॥

मोक्षान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।

कृतसुद्धरणं येन तत्रैभि शिवभास्करम् ॥ २ ॥

विविधविविधवन्द्यां भारतीं वन्द्यमानः

प्रचुरचतुरभावादार्त्तिकामो जनेभ्यः ।

नरपतिरिति लोके ख्यातनामाभिधास्ये

नरपतिजयचर्या-नामकं शास्त्रमेतत् ॥ ३ ॥

End. इति चेवचक्रम् । वधवत्सनविषाग्नस्त्र्येदोचाटनादिकम् ।  
 — काकहंसमयूराश्च एते वाहनमुच्यते (?) ॥ (इतः खण्डितम्) ॥

(ततश्चात्रैव पत्रपृष्ठे भूकम्पफलगणना लिखिता)

विषयः । युद्धजयार्णवादिभ्यः शास्त्रेभ्यो विग्रहप्रकारादिकं समुद्भूत्य, तस्य तन्त्रसिद्ध-  
 मन्त्रादिकञ्च सङ्गृह्य, ज्योतिःशास्त्रानुसारेण कालादिकञ्च विज्ञायेह स्फुटं  
 समासेन च प्रकाशितम् । अथ पुस्तकमध्ये बह्वतरचक्रादीनि चित्रितानि,  
 तान्यनेकानि चातिरिक्तपत्रेष्वपि पटसु विद्यन्ते ॥

### No. 1094. प्रश्ननिर्वाचनम् ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 16. Extent, 35 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Notes on the margin.

*Pras'na-nirváchana.* Rules for foretelling and devising replies to questions regarding future events. Anonymous.

Beginning. प्रश्नाक्षरनिश्चयं ज्ञाला दशगुणं त्रयोदशसन्वितम् ।

तदङ्गवचनैर्हला वक्तव्यं च शुभाशुभम् ॥

End. रवौ हानिः सुखं चन्द्रे कुजे व्याधिर्वुधे शुभं ।

गुरौ भृगौ सुखोत्पत्तिर्हानिः शनैश्चरे सदा ॥ ० ॥

विषयः । प्रश्नस्य शुभाशुभफलगणना ।

### No. 1095. उद्वाहनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent, 170 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, decayed. Prose. Corrected.

*Udváha-nirṇaya.* A compendium of rules regarding marriages. By Gopála Nyáya-pañchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. सम्बन्ध सपिण्ड-समानोदकत्व-सगोत्रत्व-समानप्रवरत्व-बान्धवत्व-भेदात् पञ्च-  
विधः ।

End. इत्येताः काश्यपेनोक्ता दहन्ति कुलमग्निवत् ।  
छतकौतुकमङ्गला बद्धकङ्कणा ॥ ० ॥

Colophon. इति महासहोपाध्यायश्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितस्यायमुद्वाहनिर्णयः स-  
माप्तः ॥

विषयः । विवाहव्यवस्थाकथनम् ।

### No. 1096. प्रश्नरत्नाङ्कुरः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 212 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, decayed. Prose. Corrected.

*Pras'na-ratnāṅkura.* A work similar to No. 1094. By Mathurá-nátha Chakravartí.

Beginning. प्रणम्य सम्यग् ज्ञानतमलोमापदं महः ।

कुरुते मथुरानाथः प्रश्नरत्नाङ्कुरं छती ॥

End. प्रश्नकाले विवाहे वा मृत्युजन्मनि सङ्करे ।

शशाङ्कस्य फलं श्रेष्ठं स्थूलवत् सर्वकर्मसु ॥

समास्यासतः प्रोक्तं सर्वमालोक्य युक्तिनः ।

गृहीयाद् ग्रन्थतः सारं रत्नमग्नौ निधेयम् ॥ इति बद्धप्रश्नद्वयम् ॥

Colophon. इति श्रीमथुरानाथचक्रवर्तिविरचितः ।

प्रीतये विदुषामस्तु प्रश्नरत्नाङ्कुरो नवः ॥ इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रश्नकरणप्रकारादिः, प्रश्नफलकथनम् ।

### No. 1097. अधिकारिनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 196 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.



*Adhikári-nirṇaya.* Persons qualified to perform Śráddhas. By Gopála Nyáyapañchánana.

Beginning. अयं आदाधिकारिनिर्णयः । तत्र यागः—

कृतचूडस्तु कुर्वीत उदकं पिण्डमेव च ।

End. चतुर्विंशतिप्रकारा अधिकारिणः । अग्निपिण्डयोस्त्वयं विशेषः, पुत्रासन्निधाने-  
न्याचसामपि यः (?) ॥ ० ॥

Colophon. इति अधिकारिनिर्णयः परिपूर्णः ॥

विषयः । आदे कस्य कस्याधिकारित्वमित्यस्यैव विचारपूर्वको निर्णयः ।

### No. 1098. शुद्धिनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 196 ślokaś. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyaí. Appearance, decayed. Prose. Correct, having marks of revision in many places.

*S'uddhi-nirṇaya.* A compendium of rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Gopála Nyáya-pañchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य कर्णामारं कृष्णं गोपालशर्मणा ।

अशौचनिर्णयं कृत्वा क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

End. यमः—पृष्ठतो गौर्गजः स्तब्धे सर्वतोऽश्वः शुचिस्तथेति ॥०॥

Colophon. इति गोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्र जननमरणयोरशौचः तत्र शुद्धिः, द्रव्यादीनाञ्च शुद्धयः निर्णीता ।

### No. 1099. तत्त्वचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 131 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, fresh. Verse. Correct.

*Tattva-chintāmaṇi*. A dissertation on the Vedānta doctrine of salvation. By Pūrṇānanda Paramahaṃsa. The MS. is incomplete, containing only the first chapter of the work.

Beginning. दशशतदलपद्मप्राज्ञसत् पूर्णचन्द्रः प्रमुदितकुलपद्मद्योतकः कुन्दकान्तिः ।

अभयवरकराजो(?)योगधूर्णदुद्दिनेचः कुलजनजननाथः पातु मां देवदेवः ॥१॥

हृदयकमलमध्यप्रोज्ज्वलत्कर्णिकान्तः प्रमुदितशिवशक्त्या संस्थिता कापि मूर्तिः ।

मुरहरहरमौलिसुरमुक्ताप्रवालप्रविलसितपदाब्जा पातु मां मोक्षकूपात् ॥२॥

इह खलु दुरन्तदुःसन्तरघोरतरसंसारसागरान्तर्द्वामशोकसन्तानप्रबलबाल-  
ज्वालाजालकवलनविकलसकलजनवादार्थविज्ञानदत्तमनाः परमकारुणिको  
भगवान् परमशिवः परदेवताराधनरहस्यप्रतिपादनपरानेकशतकोटिविस्तार-  
तन्त्रसारमुपन्यसवान् तत्र च निरन्तरभावनावाङ्मादुरवगाह्यविधितन्त्रस्तन्त्र-  
सिद्धान्तशुद्धिवोधमहानसद्राजोद्दिगसमुद्दिग्मनाः श्रीमत्परमहंसपरिव्राजक-  
गुह्यब्रह्मानन्दमुखारविन्दनिःस्यन्दमानपरमरहस्यनिगममकरन्दसन्देहचतुन्दिल-  
नन्दश्रीपूर्णानन्दपरमहंसः श्रौतच्छिन्तामणिं चतुर्दशशताधिकनवनवतिश-  
कान्दे वितनेति । ननु किन्नावदात्मवस्तु ।

End. घटप्रत्यक्षसमये प्रकाशोऽभ्यञ्जको यथा ।

तन्मात्रां प्रकृतिं वक्ष्ये दीक्षाविधिपुरःसरं ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते श्रौतच्छिन्तामणौ तत्त्वज्ञानविवेचनप्रबोधो-  
नाम प्रथमः प्रकाशः ॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः । आत्मतत्त्ववस्तुनो निर्णयः ।

### No. 1100. अङ्कसञ्ज्ञा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folium, 1. Lines, 10. Extent, 17 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkaratna. Appearance, Fresh. Verse. Correct.

*Aṅkasañjñā*. Memorial verses containing the numerical values of different words used in writing monograms. By Rāmānanda Tīrtha.

Beginning. एके चन्द्राश्विनीभूमिर्द्वये पञ्चाक्षिस्यत्यवः ।

त्रये रामवक्त्रिगुणाः सिन्धुवेदौ युगं ततः ॥ १ ॥

End. कालशब्दज्ञानै रन्ध्र शब्दश्च शून्यवाचकः ॥  
 Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृता चङ्कसञ्ज्ञा समाप्ता ॥  
 विषयः । एकादिसङ्ख्यानां सङ्केतेन बोधनम् ।

### No. 1101. कवितावलिः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 14.  
 Lines, 6—10 on a page. Extent, 378 s'lokas. Character, Bengali. Date,  
 ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkaratna. Appearance,  
 Fresh. Verse. Correct.

*Kavitāvali.* A collection of short miscellaneous poetry, by different authors, generally quoted in the same way as proverbs.

Beginning. यः पूतनामारण्यलम्बकीर्तिः काकोदरो येन हृतो विदर्पः ।

यशोदयालङ्घनसूर्तिरव्यान्नाथो यदूनामथवा रघूनाम् ॥ १ ॥

End. कर्मणा जायते जन्तुः कर्मणैव विलीयते ।

सुखं दुःखं भयं क्षेमं कर्मणैवोपपद्यते ॥ ० ॥

विषयः । विविधरसाश्रितोद्भूतकवितानां सङ्ग्रहः ।

### No. 1102. वृन्दावनयमकटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 13  
 inches. Lines, 8 on a page. Extent, 377 s'lokas. Character, Bengali.  
 Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkaratna. Appearance,  
 new. Prose. Correct.

*Vṛindāvana-yamaka-ṭīkā.* A commentary on a poem called *Vṛindāvana-kārya* alias *Vṛindāvana-yamaka*, which is remarkable for a series of alliterations, every two feet being alike in sound though different in meaning. The subject of the work is the love of Kṛishna and Rādhā. By Rāma Chakravartī.

Beginning. ईश्वरं ज्ञानदं सर्वं प्रणम्य शशिशेखरम् ।

वृन्दावन्दाख्यकाव्यस्य क्रियते टिप्पणी मया ॥ १ ॥

End. आद्यतनेत्रः । आद्यते दीर्घं नेत्रे यस्य स तथोक्तः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरामचक्रवर्त्तिविरचिता वृन्दावनयमकस्य टीका समाप्ता ॥

विषयः । वृन्दावनयमककाव्यस्य व्याख्यानम् ।

### No. 1103. सरस्वतीस्तोत्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 12. Extent, 22 s/lokas. Character, Bengali. Date, . Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkaratna. Appearance, new. Verse. Correct.

*Sarasvatī-stotra.* A hymn to Sarasvatī: it is different from the works noticed under Nos. 891 and 892. Anonymous.

Beginning. ह्रीं ह्रीं हृद्यैकवीजे शशिशचिकमले कल्पविस्मयशोभे (इत्यादिः) ।

End. प्रयत्नेन पठेन्नित्यं सोऽमृततलच्च गच्छति ॥०॥

Colophon. इति सरस्वत्याः स्तोत्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । सरस्वतीदेव्याः स्तोत्रम् ।

### No. 1104. व्यासकूटः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 60 s lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkaratna. Appearance, new. Verse. Correct. Notes on the margin.

*Vyāsakūṭa.* A collection of stanzas on miscellaneous subjects; every stanza is remarkable for being a double entendre. Anonymous.

Beginning. मदमत्तमयूरस्य गिरेर्भास्ववतस्तटे ।

सीताविरहिणं रामं मुञ्जमुञ्जरमोक्षयत् ॥

End. को भान्ति भाले वरवर्णिनीनां का रौति दीना मधुयामिनीषु ।

कस्मिन् विधत्ते शशिनं महेशः सिन्दूरविन्दुर्विधवाललाटे ॥०॥

Colophon. इति व्यासकूटः समाप्तः ॥

विषयः । कतिपयकूटार्थकस्तोकाः ।



## No. 1105. शब्दरत्नावलिः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 106. Lines, 10 on a page. Extent, 5631 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Harinátha Tarkasiddhanta. Appearance, old and decayed. Verse. Generally correct.

*S'abdaratnāvali*. A Dictionary of the Sanskrit Language. By Mathures'a. The work was compiled under the auspices of Murchhá Khán. It follows the plan of the Amarakosha. The following is Professor Wilson's account of this work : " The *Sabda Ratnāvali* is the compilation of Mathures'a, one of the commentators on the Amara Kosha, and follows that work in arrangement, and contents. It is chiefly useful for its introduction of various readings amongst the synonymes, but has made very little addition of any other kind. This work was composed, according to a date in the text, in S'aka 1588, or A. D. 1666, and under the patronage of a Musselman chief whose name, as written in the manuscripts, appears to be Murchhá Khán. It should be more probably Músá Khán, a name common amongst the Musselman chiefs of the seventeenth century." Essays III, p. 107.

Beginning. वन्दे सदानन्दमयं समन्ताज् ज्योतिः परं ब्रह्म भवादिसेव्यम् ।

ध्यानैकगम्यं जगदेकरम्यं यदिच्छ्या कारणकार्यभावः ॥

आसीत् स्नातलमण्डले षट्कुलैः संसेवितः श्रीयुते-

भूपालः शितमानखान इति यः कीर्त्तिप्रतापेऽञ्जलः ।

यद्दोर्दण्डप्रतापचण्डदहनैः कल्पानाख्यैर्ध्रुवैः

प्रत्यर्थिचितिपालका रणभुवि क्षोभाकुलाः शेरते ॥

तस्यैव जगदेकवीरतनूजः प्लुतो जगन्मण्डले

मूर्च्छाखानमहीपतिः स्थिरनतिर्वज्रैकरङ्गाख्यवः ।

दीप्तैर्द्वादशभूमिपैश्चिरतरं तीक्ष्णशुचिचण्डप्रभैः

श्रीधाटप्रतिदेशपालनविधौ संसेवमानोऽभवत् ॥

एतस्मादजनि प्रतापमिहिरः सत्कीर्त्तिशीतद्युतिः

दीने + + + भूपतिः सुमहिमः श्रीरामदेवः स्वयं ।

मूर्च्छाखानमरानन्दत्र(?)ष्टपतिः श्रीमान् महीमण्डलम्

शालि द्वादशभूमिपैः पुनरिदं भूभङ्गनात्रैः क्षितौ ॥

तस्याज्ञावशतः सुधारसमर्थो मत्काव्यसन्तोषिणी  
 नानातन्त्रविचार + + वणिजं ज्ञानप्रदानोच्चलां ।  
 धीरः श्रीमथुरेश एष तनुते श्रीशब्दरत्नावलीं  
 सन्तः सन्तु विनोदिनो वृषसमं सन्तोषयन्तोऽनया ॥  
 विलोक्य द्रुततन्त्राणि शब्दरत्नावलीमिमां ।  
 वर्गेरेव निबध्नाति प्रायः पर्यायवित्तुतैः ॥  
 कापि च प्रतिमंस्कारेऽनुक्ते शिष्टप्रयोगतः ।  
 परपूर्वाभयावृत्तिः सद्यशब्दानुशासनात् ॥  
 स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं रूपभेदेन कुत्रचित् ।  
 नद्विशेषविधेः कापि सादृचर्यात् कचिद् भवेत् ॥  
 अनुक्तेष्वेकलिङ्गेषु द्वन्द्वः किल भवेदिह ।  
 उक्तेषु भिन्नलिङ्गेषु तत्राप्येव न दोषभाक् ॥  
 लिङ्गत्रये निश्चितिः स्यात् स्त्रीपुंसयोर्द्वयोरिति ।  
 निषिद्धे शेषलिङ्गानु वाच्यलिङ्गानु कुत्रचित् ॥  
 युग्मद्वन्द्वकतिव्यान्तसङ्ख्याव्ययमलिङ्गकम् ।  
 प्रायेण क्लीवमेव स्यात् क्रियाव्ययविशेषणम् ॥  
 End. पाशानां गण्णा स्यात् गणद्वन्द्वकम् । सद्यषाणानु सादृखं वर्मणां वार्माणं भवेत् ।  
 (इतः [सङ्कीर्णवर्गत एव] खण्डितम्) ।  
 विषयः । शब्दानां लिङ्गानुशासनं ।

### No. 1106. कल्पसूत्रं सटीकं ।

Substance, country paper, 10 × 4 inches. Folia, 292. Lines, 4 on a page. Extent, 2336 ślokaś. Character Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Sanskrita College. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

*Kalpa Sūtra.* A legendary life of the last Tīrthaṅkara Mahāvira. By Bhadravāhu, a native of Guzerat, who flourished during the reign of Dhruva Sena. "According to a date embodied in the work itself, it was composed 980 years after the demise of Mahāvira, that is to say, A. D. 411." (Stevenson.) The extent of the work, according to native calculation, is 1209 ślokaś, but the different commentaries on them extend to upwards of seventy-six thousand verses. A translation of this work has been published by Dr. Stevenson of Bombay in the Orien-

tal Translation Fund Series, and two lithographed editions are also available. It forms a part of the sacred scriptures of the Jains, and to point out its exact position in the body of those records it is necessary to give an outline of the classification usually adopted by the Jains in describing them.

According to the *Siddhānta-dharma-sāra* the Jain scriptures are comprised in fifty different works, collectively called the *Sūtras*, and sometimes the *Siddhāntas*, and classed, first, under the two heads of *Kalpa Sūtra* and *Āgama*, five works coming under the former, and forty-five under the latter head; and secondly, under eight different heads viz. I, 11 Āngas; II, 12 Upāṅgas; III, 4 Mūla Sūtras; IV, 5 Kalpa Sūtras; V, 6 Chheddas; VI, 10 Payannas; VII, Nandi Sūtra; and VIII Anuyogadvāra Sūtra. Some of them have a four-fold commentary under the names of *Tīkā*, *Niryukti*, *Chūṇī* and *Bhāṣya*, and with the original constitutes the five-fold (*pañchāṅga*) Sūtra. The names of these fifty works are :—

#### I. ĀNGAS.

- |                           |                            |
|---------------------------|----------------------------|
| 1. Āchārāṅga Sūtra.       | 7. Upāsākadāsā Sūtra.      |
| 2. Sugadāṅga Sūtra.       | 8. Antagaḍadāsā Sūtra.     |
| 3. Bhānāṅga Sūtra.        | 9. Anuttarovavāī Sūtra.    |
| 4. Samavāyāṅga Sūtra.     | 10. Vipāka Sūtra.          |
| 5. Bhagavatī Sūtra.       | 11. Prasnavyākaraṇa Sūtra. |
| 6. Jātādharmakāthā Sūtra. |                            |

#### II. UPĀṆGAS.

- |                              |                           |
|------------------------------|---------------------------|
| 1. Upavāyi Sūtra.            | 7. Sūrapannatti Sūtra.    |
| 2. Rāyapaseṇī Sūtra.         | 8. Niriyāvalī Sūtra.      |
| 3. Jīvābhigama Sūtra.        | 9. Kappiyā Sūtra.         |
| 4. Pannavaṇā Sūtra.          | 10. Kappavadiṇsayā Sūtra. |
| 5. Jambudvipapannatti Sūtra. | 11. Puppīyā Sūtra.        |
| 6. Chandapannatti Sūtra.     | 12. Puppachuliyā Sūtra.   |

#### III. MŪLA SŪTRAS.

- |                        |                         |
|------------------------|-------------------------|
| 1. Āvāsya Sūtra.       | 3. Dasāvaikālika Sūtra. |
| 2. Viśeṣhāvāsya Sūtra. | 4. Pākshika Sūtra.      |

#### IV. KALPA SŪTRAS.

- |                         |                     |
|-------------------------|---------------------|
| 1. Uttarádhyayna Sūtra. | 4. Vyavahāra Sūtra. |
| 2. Nisītha Sūtra.       | 5. Jītakalpa Sūtra. |
| 3. Kalpa Sūtra.         |                     |



## V. CHHEDAS.

- |                               |                      |
|-------------------------------|----------------------|
| 1. Mahānīsītha-vrihadvāchanā. | 4. Piṇḍa-niryukti.   |
| 2. Mahānīsītha-laghuvāchanā.  | 5. Augha-niryukti.   |
| 3. Madhyama-vāchanā.          | 6. Paryushanā-kalpa. |

## VI. PAYANNAS.

- |                         |                        |
|-------------------------|------------------------|
| 1. Chatuh-sarana S.     | 6. Chandā-vijaya S.    |
| 2. Pachchakhāna S.      | 7. Gaṇi-vijvā S.       |
| 3. Bhakti-parijñāna S.  | 8. Marana-samādhi S.   |
| 4. Mahā-pratyākhyāna S. | 9. Devendra-stavana S. |
| 5. Taṇḍula-vaitālīka S. | 10. Saṁsthara S.       |

## VII. NANDI SŪTRA.

## VIII. ANUYOGADVĀRA SŪTRA.

The total extent of these fifty works together with their commentaries, according to Jāin belief, is six hundred thousand ślokas. Although all the fifty are parts of the holy scriptures, they are not all held in the same high estimation. Some are much more prized than others, and the Kalpa Sūtra enjoys the highest rank, and on all ceremonial occasions is publicly read and expounded for the benefit of the large multitudes who then assemble in the larger temples. During the Paryyushana fast, in the middle of the rainy season, eight days are devoted to public reading of the scriptures, and five days out of it are allotted to the Kalpa Sūtra. MSS. of this work are frequently written in gold, and richly illuminated with gold, colours and illustrations. A specimen of the style of illustration usually adopted is shown in the annexed facsimile (Plate I), copied from a codex about three hundred years old ; it is so injured by damp and the chemical effect of the dye stuffs used (mostly mineral) that the paper crumbles down into powder, even under careful handling. The MS. is now in the possession of Dr. Buhler of Bombay. The Doctor has also a MS. of the Āvasyaka Sūtra, which bears date Samvat 1189 = A. D. 1132. Plate II. It is the oldest Sanskrit MS. that has come to notice.

Beginning. (मू०) नमो अरिहन्ताणं नमो सिद्धाणं नमो आचारीयाणं नमो उ वज्रभायाणं ।

वीरे पञ्चदक्षसुरे दोष्ठा तज्ज्ञा दक्षसुरादिं चूदः चतुस्ताम्र वक्तां ते ॥

(टी०) श्रीकल्पसूत्रवैधुरि मङ्गलीकभ इन्द्रे सेविततिष्ठेच्च नमस्कार ऊवौ च नमस्कार ऊवौ उपाणी पञ्च ५ ।

End. (मू०) समणे भगवं महावीरे रायगिहं शयरे गुणसीले चेईए वज्रं समणाणं वज्रणं समणीणं वज्रणं सावयाणं वज्रणं सावथीणं वज्रणं देवाणं वज्रणं देवीणं मज्झगर



चेव एव मादस्कइभासइं पुरुवेइ पद्रवेइ पयोमवणा कयो नासं अवनभयणं  
सखवं सहेउं सकारणं ससुतं सअच्छं सउभयं सवागरणभुजो भुजोउचदच  
दंसेति वेमिपथौ सवणा कयो दसासु अखं धस्तु अवमवभयणं सम्पन्नं एत  
हेकरीश्रीकल्पसिद्धान्तं वारै से नैसो मूलश्लोक सूत्रैश्चर्थे कां नैकभूमात उवा  
अधिको कच्चौ ऊवै तेहनौ श्रीसंघ ससुत्तै मिच्छामि दुक्कभं ।

Colophon. श्रीकल्पसूत्रं सम्पूर्णं ।

(टी०) आजअलीया गलीया अलीया कीजैमिच्छामि दुक्कभ दीजै ।

विषयः । शेषतीर्थङ्करस्य महावीरस्य जीवनचरितवर्णनं ।

### No. 1107. आदर्शः, वा भावार्थचिन्तामणी ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 6370 slokas. Character, Bengali. Date, S'k. 1618? Place of deposit, Navadvīpā. Harinātha Tarkasiddhānta. Appearance, old. Decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Ādars'a* alias *Bhāvārtha-chintāmaṇi*. A commentary on the *Kārya-prakās'a* of Mammāṭa Bhaṭṭa. By Mahes'vara Nyāyapañchāna Bhaṭṭa.

Beginning. मुखैश्चतुर्भिस्तुवते विधात्रे खोत्रे तथा वेदचतुष्टयाय ।

भुजैश्चतुर्भिस्तुरो हि वर्गाद्रसो ददानाय चतुर्भुजाय ॥ १ ॥

दुर्याख्यजनितप्रमोहशमनी वैषम्यविध्वंसिनी

वैश्यादतिरोचनी रसखनी कायार्गलोद्घाटिनी ।

टीका विज्ञजनप्रसोदजननी भावार्थचिन्तामणी

भट्टाचार्यमहेश्वरेण रचिता काव्यप्रकाशेपरि ॥ २ ॥

काव्यप्रकाशाख्यविशुद्धकाञ्चने वैषम्यदोषार्पितकालिकाञ्जने ।

अस्त्राश्रमनापि ममास्तु टीका माधुर्यधुर्यकुसुधाघटीका ॥ ३ ॥

दोषो विचारसुलभो यदि दूष्यतां तद्

दूष्ये न तत्र + + + शृणुतैकधीराः ।

ग्रन्थान् यथार्थमतिस्मृतमानसत्वाद्

व्याख्या मम प्रथममेव न दूषणीया ॥ ४ ॥

End.

तदेतदिति । सम्पूर्णमिदं काव्यलक्षणमिति तददौषौ च शब्दार्थाविति यत्

काव्यलक्षणं तद्विशेषाणां दोषगुणालङ्काराणां कथनात् सम्पूर्णमित्यर्थः ॥

Colophon. इति महेश्वरन्यायपञ्चाननविरचिते श्रीमम्मटभट्टकृतस्य काव्यप्रकाशख्यग्रन्थस्य  
टीकारूपे आदर्शग्रन्थसमापकोऽर्थालङ्कारस्य दशमः प्रतिविम्बः ॥  
वसुवसुधामतर्कतन्त्रे शाके सहस्रमलेखि सुन्दरी ।  
प्राप्ता काव्यप्रकाशटीका नत्वा शिवं शिवेश्वरेण ॥ १ ॥  
विषयः । मम्मटभट्टविरचितस्य काव्यप्रकाशस्य व्याख्यानम् ।

### No. 1108. खण्डनप्रकाशः ।

Substance, country paper,  $9 \times 1\frac{1}{2}$  inches. Folia, 90. Lines, 6 on a page. Extent, 2497 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Harinātha Tarkasiddhānta. Appearance, old. Decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Khaṇḍana-prakāś'a* alias *Prakāś'a*. A commentary on the *Khaṇḍana-khaṇḍa-khāḍya* of Śrīharsha. By Vardhamāna, son of Gaṅgeśvara. The MS. is incomplete, but it is the only commentary on the *Khaṇḍana* I have met with. Mr. Hall has named three, the *S'aṅkarī*, the *Vidyābharanī*, and the *S'iromaṇi*, but he adds that he had seen none of them. Hall's *Contributions*, p. 206.

Beginning. यः प्रत्यक्षानुमानाभ्यां युक्तयुञ्जानगोचरः ।

तस्मै वेदान्तवेद्याय नमोऽस्तु परमात्मने ॥ १ ॥

मीमांसान्यायतत्त्वज्ञगङ्गेश्वरतनूद्भवः ।

वर्द्धमानः खण्डनस्य प्रकाशं कुरुते शमी ॥ २ ॥

End.

प्रागिति अभावप्रमेत्यक्तिकालेऽभावासत्त्वेऽपि प्राङ्नाशादिदमिहेत्यभावप्रतीतेर्न  
ताच्छिलीकमभावसत्त्वं तत्रोपयुक्तमित्यर्थः—अथाश्रयाभावोपलक्षितत्वमेव वि-  
शेषणं विशेषः (इतः खण्डितम्) ।

विषयः । श्रीहर्षविरचितस्य खण्डनखण्डखाद्यस्य व्याख्यानम् ।

### No. 1109. षोडशनित्यातन्त्रम् अथवा कादिमततन्त्रम् ।

Substance, bark,  $18\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 96. Lines, 9 on a page. Extent, 3212 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkasiddhānta. Appearance, old. Verse. Correct.

*Kádimata Tantra* alias *Shoḍasá-nityá Tantra*. An original Tantra in thirty-six Páthalas on various isoteric forms of worship of Sáкта divinities. The MS. ends with the first verse of the thirty-sixth chapter. Contents: I, Manifestations of Tantras; II, a diagram called *Nátha-maṇḍala*; III, daily salvation; IV, V, worship of Lalitá; VI, occasional forms of worship; VII, description of Kámes'vari; VIII, do. of Bhaga-málini; IX, do. of Nityachchinná; and X, do. of Bheruṇḍá; XI, do. of Vahnívásini; XII, do. of Rájes'vari; XIII, do. of Bhavadbhutí; XIV, do. of Duritá; XV, do. of Sundarí; XVI, do. of Nityá; XVII, do. of Nílapatáká; XVIII, do. of Vijayá; XIX, do. of Sarvamaṅgalá; XX, do. of Jválámálini; XXI, do. of Chhinná; XXII, do. of Kurukuntá; XXIII, do. of Váráhi; XXIV, set formulas in which these goddesses are to be meditated upon; XXV, the Mátrikás or primary mothers; XXVI, mystic mantras of do.; XXVII, regulation of the breath during worship; XXVIII, description of Lokatá; XXIX, altars; XXX, offering of clarified butter on fire, with reference to S'ákta divinities; XXXI, XXXII, advantages of performing homas; XXXIII, various diagrams appropriate for S'ákta divinities; XXXIV, S'ákta sports and amusements; XXXV, various desires appropriate to S'áktas; XXXVI, knowledge of self.

Beginning. अनाद्यन्तोऽपराधीनः स्वाधीनभुवनत्रयः ।

जयत्यविरतो व्याप्तखदिक्कालो विनायकः ॥

भगवन् सर्वतन्त्राणि भवतोक्तानि मे पुरा ।

नित्यानां षोडशानाञ्च न + + नि कृत्स्नशः ॥

तेषामन्यान्येषापेक्षाञ्च जायते सतिविभ्रमः ।

तस्मात्तु निरपेक्षं मे तन्त्रं तासां वद प्रभो ॥

शृणु कादिमतं तन्त्रं पूर्णमस्यानपेक्षया ।

गोप्यं सर्वप्रयत्नेन गोपनं तत्र चोदितम् ॥

कथं कादिमतं नाम्ना तन्मे ब्रूहि महेश्वर ।

कादि कालीति शक्तीस्ताः पुरा तत्तन्मते मया ॥

Colophon. इति षोडशनित्यातन्त्रे श्रीकादिमते पञ्चविंशत् पटलम् ॥०॥

पापानां वर्जनं पुण्यकरणे कौतुकं सदा ।

परब्रह्मननिन्द्यासु विरतिः (इतः खण्डितम्)

विषयः । इह षट्त्रिंशत्पटलाः सन्ति । तत्र १प्रथमे, तन्त्रावतारादिवर्णनम् । २ये,

नाथमण्डलवर्णनम् । २ये, नित्योद्धारकथनम् । ४थे—५ मे, च सलितार्चनम् ।  
 ६ठे, नैमित्तिकायार्चनविधिः । ७मे, कामेश्वरीवर्णनम् । ८मे, भगमालिनीवर्ण-  
 नम् । ९मे, नित्यच्छिद्रावर्णनम् । १०मे, मेरुण्डावर्णनम् । ११शे, वक्रिवासिनी-  
 वर्णनम् । १२शे, राजेश्वरीवर्णनम् । १३शे, भवद्भूतीवर्णनम् । १४शे, दुरिता-  
 वर्णनम् । १५शे, सुन्दरीवर्णनम् । १६शे, नित्यावर्णनम् । १७शे, नीलपताका-  
 वर्णनम् । १८शे, विजयावर्णनम् । १९शे, सर्वमङ्गलावर्णनम् । २०शे, ज्वाला-  
 मालिनीवर्णनम् । २१शे, च्छिद्रावर्णनम् । २२शे, कुङ्कुमावर्णनम् । २३शे,  
 वाराहीवर्णनम् । २४शे, ध्यानानि । २५शे, मातृकोक्ता । २६शे, सन्तवैभवाः ।  
 २७शे, श्वासरूपा । २८, लोकतावर्णनम् । २९शे, कुण्डकृत्तिः । ३०शे, होम-  
 कर्म । ३१शे—३२शे, च होमात् कामफलोदयवर्णनम् । ३३शे, विविध-  
 यन्त्राणि । ३४शे, विविधनमनवर्णनम् । ३५शे, विविधकामनावर्णनम् । ३६शे,  
 आत्मज्ञानमिति ॥

### No. 1110. तर्कभाषा ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent, 1535 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Harinātha Tarkāsiddhānta. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

*Tarkabhāshā* alias *Tarkaparibhāshā*. Terminology of the *Nyāya* explained and illustrated with examples. By Kes'ava Miśra. Hall's *Contributions*, p. 22.

Beginning. बालोऽपि यो न्यायनये प्रवेशसत्त्वेन वाक्यत्यलसः युतेन ।

सङ्क्षिप्तयुक्त्यन्विततर्कभाषा प्रकाशते तस्य कृते मयैषा ॥

End. परपक्षे दूषिते स्वपक्षसाधनसंयोगावसानं जल्पः (इतः खण्डितम्) ।

विषयः । गौतमोक्तन्यायशास्त्रीयप्रमेयादिपदार्थानां सादाहरणं बोधनम् ।

### No. 1111. हत्यरत्नावली ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 104. Lines, 6—7—8 on a page. Extent, 2730 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Decayed. Prose and verse. Incorrect.



*Kṛitya-ratnāvalī.* A calendar of feasts and fasts on particular days of the moon. By Rāmachandra, son of Viṭṭhvala Bhaṭṭa.

Beginning. नमस्कृत्य रमानायं भट्टविड्मल्लनुना ।

कृत्यरत्नावली रम्या रामचन्द्रेण रच्यते ॥

तत्र तिथिकृत्ये तु कृष्णादि व्रते शुक्लादि चैव चेति वचनात् चैत्रकृष्णप्रतिपद-  
मारभ्य तिथिकृत्यान्युच्यन्ते ।

End. ततो मूर्त्तयोऽष्टौ शिवस्यैताः पूर्वादिक्रमतो गताः ।

आग्नेयान्याः प्रपञ्चास्तु ————— ॥

प्राच्यैशान्यादिक्रमेणाग्नेयीपर्यन्तं वामावर्त्तेन कुर्यात् (इतः परं खण्डितम्) ।

विषयः । चैत्रकृष्णप्रतिपदमारभ्य तिथिकृत्यनिर्णयः ।

### No. 1112. कारकाद्यर्थनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 17. Lines, 7—8 on a page. Extent, 413 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

*Kārakādyartha-nirṇaya.* The logical purport of the six grammatical cases explained from a Nyāya standpoint. By Bhavānanda Siddhāntavāgīś'a.

Beginning. नत्वा श्रीकृष्णचरणं कारकाद्यर्थनिर्णयः ।

श्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशेन वितन्यते ॥

End. यस्य क्रियया क्रियान्तरं लक्ष्यते इति व्याख्यानन्तु शाब्दिकानां प्रायिकाभि-  
प्रायिकमिति दिक् ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशविरचितायां शाब्दबोध-  
मञ्जर्यां षट्कारकविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । षट्कारकनिर्णयः ।

### No. 1113. ज्योतिःसङ्ग्रहसारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $13 \times 3$  inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

*Jyotiḥ-saṅgraha-sāra.* Calculation of the prospects of one's life from the presiding zodiacal signs at his birth. By Nandikes'vara.

Beginning. दिननाथं प्रणम्यादौ नन्दिकेश्वरधीमता ।

ज्योतिःसङ्ग्रहसारोऽयं भाषया लिख्यते मया ॥

End. निदानं आयुहायणस्य षष्ठदिने गते मङ्गलवासरे अर्द्धरात्रौ गतायां कर्कटलग्ने  
छायापक्षे नवम्यां कृतिकानक्षत्रे शिरःशूलरोगेण मृत्युः ॥

Colophon. इति श्रीनन्दिकेश्वरविरचितो ज्योतिःसङ्ग्रहसारः समाप्तः ॥

विषयः । सङ्क्षेपेण मेषादिराशिमतां मनुजानां सामान्यतः यावदायुः फलाफलनिर्णयः ।

### No. 1114. शकुनदीपकः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 95. Lines, 4 on a page. Extent, 926 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*S'akuna-dīpaka.* On divination of various kinds and the means of averting impending evils. By Gaṇeś/a. The work is divided into eight chapters, thus : I, Anthropolomanancy in its widest sense, applying to appearances of persons of different ages, sexes, and conditions, and not, as among the Greeks and the Romans, to the appearance of the entrails of human sacrifice. II, Nomancy, Gelosecopy, Gyroscopy, &c. referring to the voluntary actions of human beings. III, Divination from the involuntary actions of men and animals, such as, dreams (oneiromancy), sneezing, twitchings of muscles, &c. IV, Do. by jackals. V, Do. by quadrupeds (other than jackals,) and reptiles, including hares, horses, elephants, cats, dogs, camels, buffaloes, mice (myomancy) tigers, goats, sheep, rhinoceroses, musk-rats, civets, bulls, lizards, and serpents. VI, Ornithomancy. VII, Miscellaneous divination. VIII, acoustomancy.

Beginning. वाञ्छाकल्पतर्कं दृष्ट्वा संसाराभोगिपारदं ।

लम्बोदरपदाभोजद्वन्द्वं वन्दामहे वयम् ॥ १ ॥

अज्ञानतिमिरध्वंसकारकोऽदृष्टदर्शकः ।

तन्यते श्रीगणेशेन मुदा शकुनदीपकः ॥ २ ॥

श्रोतिर्ग्रन्थमहासिन्धुर्गणितार्त्तदुसरः ।  
 तत्पारगमने शक्तः को भवेत् शङ्करं विना ॥ २ ॥  
 अतो गणितहीनेषु सुगमेन हि वर्तना ।  
 अद्यजच्छाकुनं शास्त्रं सर्वज्ञः सदयः प्रभुः ॥ ४ ॥  
 तस्मादाकलनं कृत्वा शाकुनं कथ्यते मया ।  
 वृणां शुभाशुभज्ञानं तत्तच्छणाद् येन जायते ॥ ५ ॥  
 शुभाशुभफलानाञ्च सूचनं येन जायते ।  
 तदेव शाकुनं प्रोक्तं विभूना शूलपाणिना ॥ ६ ॥  
 असावमेव उक्तो जात्या चटिका च शूकरिका ।  
 एवं देशे देशे विद्वद्भाः समुपलभ्य नामानि ॥

End.

Colophon. इति श्रीगणेशभट्टविरचिते शकुनदीपके विरतशकुनाख्योऽष्टमोऽध्यायः ॥

विषयः । मनुष्यशकुनालोकनाभिधाने प्रथमाध्याये—शकुनशास्त्रप्रश्नः, मनुष्यशकुनम्,  
 शान्तिदिङ्निरूपणम्, मनुष्यशकुनशान्तिः, नक्षत्रवारविशेषशकुनफलम् ।  
 उपयुक्तिशकुनाख्ये द्वितीयाध्याये—उपयुक्तिशकुनम्, रोदनशुभाशुभम्, नि-  
 द्रायुक्तपतनफलम्, क्षुतशकुनम्, क्षुतशकुनशान्तिः ।  
 स्यन्दनखम्भादिशकुनाभिधाने तृतीये—पशुक्षुतशकुनम्, पशुक्षुतशकुनशान्तिः,  
 अङ्गस्यन्दनशकुनम्, मनुष्यशकुनपाकः, स्यन्दनशकुनशान्तिः, खम्भशकुनम्,  
 दुःखप्रशकुनशान्तिः ।  
 शिवाशकुनाभिधाने चतुर्थे—शृगालशकुनम्, शृगालतोरणनिरूपणम्, शृ-  
 गालरवशकुनम्, शृगालशकुनशान्तिः, शिवासाधनम् ।  
 शशादिशकुनाख्ये पञ्चमे—शशादिशकुनम्, अश्वशकुनम्, हस्तिशकुनम्,  
 विडालशकुनम्, विडालशकुनशान्तिः, कुङ्कुरशकुनम्, क्रमेणशकुनम्,  
 मद्दिपशकुनम्, मूषिकशकुनम्, शार्दूलशकुनम्, कागशकुनम्, मेघशकुनम्,  
 खड्गशकुनम्, चुक्षुशकुनम्, नकुलशकुनम्, वृषशकुनम्, वल्लीशकुनम्,  
 सर्पशकुनम् ।  
 पतत्रिशकुनाख्ये षष्ठे—खड्गनशकुनम्, कोकिलशकुनम्, मधुमक्षिकाचक्रशकु-  
 नम्, कपोतशकुनम्, उलूकशकुनम्, वायसशकुनम् ।  
 मित्रशकुनाख्ये सप्तमे—मित्रशकुनम् ।  
 विरतशकुनाख्ये अष्टमे—विरतशकुनम् ।

## No. 1115. त्रिस्थलीसेतुः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 42. Lines, 4—8 on a page. Extent, 1431 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vaṭeśvara Vikramapura, Dháká, Gaṅgácharana Tarkaratna. Appearance old. Verse. Incorrect.

*Tristhālīsetu.* This is the second part of the work noticed under No. 797 ; (II p. 202.) It treats at length of the merits of performing a pilgrimage to, and religious gifts, fasts, and feasts at, Prayága, or the confluence of the Ganges and the Yamuná, near Allahabad. By Madana Ráya, son of Rames'vara Puri.

Beginning. सुरमुनिदितिजेन्द्रैः सेयते येन तन्त्रै-

र्गुहतरदुरितानां का कथा मानवानां ।

स च भुवि सुखकर्तुं वाञ्छितायास्ति हेतु-

र्जयति विजितयागस्तीर्थराजः प्रयागः ॥

End.

इमाः कथा यः शृणुयात् नरोत्तमो यः श्रावयेद् वापि विशुद्धचेताः ।

स तीर्थराजं वदरीवनञ्च गङ्गाफलं तत् समवाप्नुयाच्च ॥०॥

Colophon. इति श्रीमद्दुरासेश्वरपुरिच्छनुना मदनरायणेन विरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयाग-  
प्रकरणे प्रयागकृत्यं समाप्तम् ॥०॥

विषयः ।

१, प्रयागमहिमा । २, प्रयागस्मरणमहिमा । ३, प्रयागवासफलम् । ४, वपनमहिमा । ५, वपनविचारः । ६, प्रयागे सामान्यस्नानं । ७, प्रयाग-  
शब्दः । ८, प्रयागे माघस्नानं । ९, एकादस्नानं । १०, दिनविशेषफलम् ।  
११, माघस्नानारम्भः । १२, माघस्नानविधिः । ब्राह्मणभोजनादिप्रवृत्तयः ।

## No. 1116. शाक्ताभिषेकः ।

Substance, English paper. Folia, 6. Lines, 3—6 on a page. Extent, 81 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándara-khaṇḍa, Vikramapura, Dháká, Vaikathanátha Chakravartí. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*S'áktábhisheka.* A manual of the rites and ceremonies to be performed when initiating a person into the S'ákta cult. Anonymous.



Beginning. स्वस्तिवाचनपूर्वकं सङ्कल्पं कुर्यात् । ॐ तत्सद्देव्यादि ।

End. गुरवे दक्षिणं ददेत् ॥

Colophon. इति शाक्ताभिषेकः समाप्तः ॥०॥

विषयः । तन्त्रसङ्ग्रहः ।

### No. 1117. स्मरदीपिका ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5. Lines, 5—6 on a page. Extent, 120 ślokas. Character, Bengali. Date, S'k. 1764. Place of deposit, Vaṭeśvara, Vikramapura Dháká. Gaṅgácharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Not very correct.

*Smaradīpikā.* A treatise on erotics. Anonymous.

Beginning. हरकोपानलेनैव भस्मीभूतः कृतः स्मरः ।

अर्द्धं गौरीशरीरेण येन तस्मै नमो नमः ॥

सम्यगाराधितः कामः सुगन्धिकुशुमादिभिः ।

विदधातु वरस्त्रीणां मानग्रन्थिविमोचनं ॥

अनेककामशास्त्राणां सारमाकृष्य यत्नतः ।

कामव्युत्पत्तये स्त्रीणां चित्तसन्तोषणाय च ॥

End. न चाभिरमते कामी कामिनीं कामिनीप्रियः ।

स भवत्येव कामिन्याः कामसागरपारगः ॥०॥

Colophon. इति कामशास्त्रे स्मरदीपिका समाप्ता ॥

विषयः । स्त्रीपुरुषयोर्लक्षणादिः ।

### No. 1118. गोपालचरित्रं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 47. Lines, 2 on a page. Extent, 188 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándarakhaṇḍa, Vikramapura, Dháká, Kálikumára Bhaṭṭāchārya. Appearance, old. Prose and verse. Very incorrect.

*Gopāla-charitra.* Hymns in praise of certain incidents in the early life of Krishṇa, during his sojourn with the cowherds of Gokula, when he bore the name Gopāla, or “the cowherd-protected.” By Chaitanya the great Vaishṇavite reformer. This is the only work the author is known to have written.

Beginning. यं ब्रह्मा वरुणेन्द्ररुद्रमरुतः सुखन्ति दिव्यैस्त्वै-

र्वदैः साङ्गपदक्रमोपनिषदैर्गीयन्ति यं सामगाः ।

ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा पश्यन्ति यं योगिनः

यस्यान्तं न विदुः सुरासुरगणा देवाय तस्मै नमः ॥

End. राधाजीवनमहौषधिर्भवानिति किमाजीवं विस्मरणीयमित्युक्त्वा सा जगाम ॥०॥

Colophon. इति श्रीचेतन्यदेवविरचितं गोपालचरित्रं पारखण्डं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । गोपालचरित्रकथनं ।

### No. 1119. दशरथव्रतम् ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 4. Lines, 3 on a page. Extent, 25 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit. Mándárahāṇḍa, Vikrampura, Dháká, Kálíkumara Bhaṭṭāchārya. Old, corrupt and illegible. Verse. Incorrect.

*Das'aratha-vrata.* Rules for observing a fast in honour of Das'aratha, king of Ayodhyá and father of Ráma. Anonymous.

Beginning. ततः कथा । युधिष्ठिर उवाच । प्राप्तं मुनिवरं नाम लोमसं मुनिपुङ्गवं ।

विधिवत् पूजनं कृत्वा पप्रच्छ पार्थिवो मुनिं ॥

End. श्लेषेऽस्यष्टम् ।

विषयः । दशरथव्रतव्रतविशेषकथनं ।

### No. 1120. स्पन्दनचरित्रं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 1—6 on a page. Extent, 48 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit. Mahárájanagara, Vikrampura, Dháká, Kálíkṛishna Gaṅgopá-dhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

*Spandana-charitra.* Divination from the involuntary twitchings of the muscles of one's body, and the means of averting evils when so indicated. Anonymous.

Beginning. अथ स्पन्दनचरित्रं । शिरःस्पन्दनं योग्यमलङ्कारं कथयति । ललाटस्पन्दन-  
मैश्वर्यं ।

End. उभयचरणस्यन्दनसरिष्टं कथयति ॥

Colophon. इति स्यन्दनचरित्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । अङ्गस्यन्दनफलाफलं ।

### No. 1121. खन्नचरित्रम् ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 72 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mahārājnagara, Vikrampura, Dháká. Kálíkrishna Gaṅgopádhya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Scapnacharitra*. Oneiromancy or divination by dreams. Anonymous.

Beginning. दृष्टस्यतिहवाच । खन्नाध्यायं प्रवक्ष्यामि नानाशास्त्रसमुद्भवं ।

येन विज्ञानमात्रेण बुध्यते सम्प्रदापदं ॥

End. स्मरेच्च दुःखं प्रविनाशकाय ॥

Colophon. इति खन्नचरित्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । खन्नशुभाशुभफलं ।

### No. 1122. सारस्वताभिधानं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 47 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándárákhanda, Vikrampura, Dháká, Kálíkrishna Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Sárasvatábhidhāna*. An abridgment of a Sanskrit lexicon attributed to Savasvatī, the goddess of learning. Anonymous. Professor Wilson does not notice this work in the preface to the first edition of his Sanskrit Dictionary. The MS. is a mere fragment, and contains nothing worthy of note.

Beginning. सारस्वताभिधानञ्च प्रवक्ष्यामि समासतः ।

गोपालाय(?) करीत्राणामायुषेऽपि कलत्रतः ॥

रणे मतः षष्ठिमतः मद्वन्द्यो मद्वाग्विदः ।

स्थूलपादो मत्तकीशः कुञ्जरो वारणः करी ॥

- End. कवयो ये न जानन्ति तेषां मोक्षः सदा भवेत् ।  
जायते यद्ययं मिथ्या सत्यं सत्यं पुनः पुनः ॥
- Colophon. इति सरस्वतीकृतं सारस्वताभिधानं समाप्तम् ॥ ० ॥
- विषयः । नामलिङ्गानुशासनं ।

### No. 1123. नक्षत्राभिधानम् ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 37 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāṭeśvara, Vikrampura, Dhākā, Gaṅgācharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Nakshatrābhidāna*. A vocabulary of the synonyms of the different names of the twenty-seven Nakshatras or lunar mansions. Anonymous.

- Beginning. अश्विनी तुरगो वाजी तुरङ्गश्च तुरङ्गमः ।  
घोटकोऽथो हयो वाहो मयुः सन्निर्गद्यते ॥ १ ॥
- End. अन्यभं रेवती पौष्णा पूषा चेति भनामतः ॥
- Colophon. इति नक्षत्राभिधानं समाप्तम् ॥ ० ॥
- विषयः । अश्विन्यादिनक्षत्राणां नामान्तराणि ।

### No. 1124. ग्रहाभिधानं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 37 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāṭeśvara, Vikrampura, Dhākā, Gaṅgācharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Grahābhidāna*. A vocabulary of the synonyms of the names of the nine planets. Anonymous.

- Beginning. आदित्यः सविता सूर्यो भास्करोऽर्को दिवाकरः ।  
तीक्ष्णं शुक्लपनो भानुः सद्यस्त्रांशुः प्रभाकरः ॥
- End. केतुर्ब्रह्मसुतो ज्ञेयः धूम्रवर्णः शिखी तथा ॥
- Colophon. इति ग्रहाभिधानं समाप्तम् ॥
- विषयः । सूर्यादिग्रहाणां नामान्तराणि ।



## No. 1125. कृष्णपदामृतं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 29. Lines, 5—6 on a page. Extent, 2192 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mahārājanagara, Vikrampura, Dháká, Kálíkṛishṇa Gaṅgopádhya. Appearance, old. Verse. Correct.

*Kṛishṇa-padámṛita*. A few Hymns in praise of Kṛishṇa. By S'ríkṛishṇa Sárvaabhauma. The work was composed, according to a chronogram at the end, in the S'aka year 1633.

Beginning. साङ्गल्यानां प्रधानं यमभयतमसां शरदं शर्वरीशं  
पीडूषाणां निधानं मुनिगणमनसामेकविश्रामधाम ।  
मंसाराब्धिं तिततीर्षास्तरणिमतिधनं नारदादेर्महर्षे-  
र्लक्ष्मीवक्षोऽरविन्दं स्मर हरिचरणद्वन्द्वमानन्दकन्दम् ॥

End. शाके वक्रिडताशपद्धिधुमिने श्रीकृष्णसर्वापरि-  
त्नानन्दप्रदनन्दनन्दनपदद्वन्द्वारविन्दं हृदि ।  
चक्रे कृष्णपदामृतं त्रिभुवनत्राणाय दानादिभिः  
ख्यातश्रीयुतरामजीवनमहाराजाधिराजादुत ॥ २५२ ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीलक्ष्मीकृष्णसर्वभौममहाचार्यविरचितं श्रीकृष्णपदामृतं  
समाप्तम् ॥०॥

विषयः । कतिपयश्रीकृष्णलीलावर्णनं ।

## No. 1126. प्रश्नचूडामणिः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 4. Lines, 7—8 on a page. Extent, 84 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mandárkhaṇḍa, Vikrampura, Dháká, Kálíkumára Bhattachárya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Pras'na-chūḍamāṇí*. Divination by dropping grains on a spot of ground having fifty squares drawn on it. Anonymous.

Beginning. पञ्चाशत् कोष्ठानां मध्ये यस्मिन् दुर्व्या पतति तत् कोष्ठविहितश्लोकैः प्रश्नफला  
फलं ज्ञेयं । यथा  
अकारे विलयं विद्याद् देवार्चनं तथैव च ।  
मिद्धिर्भवति कार्याणां पुत्रवांश्च तथैव च ॥

- End. ऋकारे सफलं कार्यं सूर्यसिद्धिः सदा भवेत् ।  
 सूर्यत्र लभते सिद्धिं दिव्यवाक्यं न मंशयः ॥
- Colophon. इति प्रश्नचूडामणिः समाप्तः ॥०॥
- विषयः । कोष्ठस्थकाद्यन्यतमवर्णस्यर्शने शुभाशुभफलान्तिः ।

### No. 1127. कौतुकमञ्जरी ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 7. Lines, 4—5 on a page. Extent, 109 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vaṭeśvara, Vikrampura, Dhākā, Gaṅgācharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse. Very Incorrect.

*Kautuka-māñjarī*. A work on erotics. Anonymous.

Beginning. प्रणम्य बाष्पाक्षरणारविन्दं सुरासुराणामपि वन्दनीयं ।

यूनां मुदे कामयतां मनोज्ञा प्रकाशते कौतुकमञ्जरीयं ॥  
 तावदुद्वाहाननरं कान्तालङ्गमसहमाना परेदुर्मातर्याह "मातः केलिगृहं  
 न यामि शयितुं कस्माच्च चन्द्रानने, जामाता तव निर्दयो निजभुजापाशेन  
 मां पीडति ।

द्विनायौ च कुचौ करोति करजैर्दैनैः प्रपीडेन्मुखं,  
 नीवीद्विमेक्षणञ्च कुरुते निद्रापि नायाति मे ॥ १ ॥

End. ततो दूतीमुखात् वृत्तान्तं श्रुत्वा भट्टिति खट्वहमायातुः समूर्द्धापि त्वां(?) तामा-  
 लिङ्गितवान् । ततः परेद्युर्द्व्युत्थागत्येदानीं भवति चन्द्रादिकं किभूतमनु-  
 भवति(?) ततः प्राह,

चन्द्रः पूर्वं दयितविरहे चण्डभानुर्ममासी-  
 न्मन्दोऽप्यासीन्नलयजबजा मर्मभेदी च वज्रः ।  
 कल्पप्राया रजनिरभवत् कान्तयोगादिदानीं  
 चन्द्रचन्द्रो मरुदिव मरुद् यामिनी यामिनीव ॥ २२ ॥  
 इति समाप्ता ॥०॥

विषयः । नवीनाचरित्रकथनं ।

## No. 1128. ज्योतीरत्नम् ।

Substance, Palm leaf. Folia, 7. Lines, 3 on a page. Extent, 97 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mandarkhaṇḍa Vikrampura, Dháká, Vaikunṭhanátha Chakravartí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Jyotíratna*. Auspicious stellar conjunctions for marriages, &c. By Varáha Muni. The work professes to be an abridgment of the Jyotiḥ-sára. The author, in his introduction, calls himself Varáha S'armá, which would indicate that he was not the same with Varáha Mihira, nor a very old author. The word *Muni* in the colophon is evidently erroneous.

Beginning. दुर्बाधानां हितार्थाय कृतं वराहशर्मणा ।

ज्योतिःसारस्य सङ्क्षेपाज् ज्योतीरत्नमिहोदितम् ॥

विवाहादिकसारम्य यावदौषधभक्षणं ।

नानामुनिविनिर्दिष्टैः ज्ञायतां लग्ननिर्णयः ॥

End. यात्रा + गृहचारमयोः प्राशने मुनिवाक्यतः ।

रेवती मृगो हस्ता च शुभान्येतानि कर्माणि ॥०॥

Colophon. इति वराहमुनिविरचितं ज्योतीरत्नं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । विवाहादिकर्मसु शुभाशुभग्रहनचक्रादिविचारः ।

## No. 1129. कातन्वटन्तिश्रवोधः ।

Substance, Palm leaf. Folia, 74. Lines, 3—4 on a page. Extent, 1073 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, Vaṭes/vara Vikrampura Dháká, Gaṅgácharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Kātantra-vṛitti-prabodha*. A gloss on Ráma's commentary on the Kalápa grammar. By Rámanátha Chakravartí. The MS. comprises only the chapter on déclensions, which has the special title of S'abdaratnāvalí.

Beginning. अथ शब्दाः । तत्राकारान्ताः । रामः रामौ रामाः । रामं रामौ रामान् ।

End. — कल्पनादित्यत्रावर्णादेवेति टीकाकृतोक्तमप्यष्टस्वरविषयकमिति बो-  
ध्यम् ।

Colophon. इति रामनाथचक्रवर्त्तिविरचिते कातन्त्रट्टिप्रबोधे शब्दरत्नावली समाप्ता ॥०॥

विषयः । शब्दानां रूपाणि ।

### No. 1130. योग्यतारहस्यम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 15. Lines, 9—10 on a page. Extent, 522 s'lokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Krishnakānta Sīroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Yogyatā-rahasya.* A part of Raghunātha's commentary on the *Anumāna-chintāmaṇi* of Gaṅgeś'a ; it treats of consistency in argument. Ante I, p. 295.

Beginning. आकाङ्क्षान्तिरूप्य योग्यतान्तिरूपयितुं शक्नोति—ननु केति ।

End. घटाभाववति भूतले योग्यानुपलब्ध्या यथा इह घटो नास्तीति निश्चयस्तथा  
इत्यर्थः ।

Colophon. इति योग्यताग्रन्यारहस्यम् ॥

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायविरचितशब्दखण्डीययोग्यताग्रन्यस्य टिप्पणी ।

### No. 1131. अपूर्ववादरहस्यम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 15. Lines, 7—10 on a page. Extent, 669 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvīpa, Krishnakānta Sīroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Apūrvavāda-rahasya.* Another part of Ragunātha's commentary on the *Anumāna-chintāmaṇi* of Gaṅgeś'a ; it treats of fate or fruit of works in argument.



Beginning. लिङ्गार्थः कार्यत्वं पाकादिरूपलौकिकक्रियायामेव प्रथमतोऽन्वेति न तु स्वर्गकामो  
यजेतेत्यादितः यागादितस्तदन्वयः किन्तु कार्यत्वेनैव वैदिकलिङ्गाच्चःपूर्वं  
प्रथमतो विषयतया स्वयागाद्यन्वयः ॥

End. अपरा च प्रमाविशेष्यत्वावच्छिन्नाप्रतियोगिता (इतः खण्डितं)

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायविरचितशब्दखण्डीयलिङ्गार्थपूर्वविचारस्य टिप्पणी ।

### No. 1132. पदार्थखण्डनटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3 inches. Folia, 18.  
Lines, 8 on a page. Extent, 972 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place  
of deposit, Navadvīpa, Bhuvanamahana Vidyaratna. Appearance, old.  
Prose. Incorrect. Another copy at the Saṅskṛita College, Calcutta.

*Padārtha-khaṇḍana Tīkā*. A commentary on Raghunātha S'iro-  
maṇi's criticisms on the Vaiśeṣika categories. By Rāmabhadra  
Sārvabhauma. Raghunātha's work is known under four different  
names, viz. *Padārtha-khaṇḍana*, *Padārtha-tattva*, *Padārtha-tattva-vive-  
chana*, and *Padārtha-nirūpaṇa*, and the commentary is indicated by  
adding the term *tīkā* to any of these names at option ; the first, however,  
appears to be the name originally assigned to it by the author, as  
Raghudeva Nyāyālaṅkāra Bhaṭṭācārya styles his commentary on the  
work, *Padārtha-khaṇḍana-ryākhyā*, and it has no aliases. Rāmabhadra  
Sārvabhauma was the son of Raghunātha, the author of the text. Hall's  
*Contributions*, p. 80.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

तातस्य तर्कभरसीरुहकाननेषु चूडामणोर्दिनमणेश्वरणे प्रणम्य ।  
श्रीरामभद्रकलती कतिनां हिताय लीलावशात् किमपि कौतुकमातनोति ॥  
तत्र तेषु पदार्थेषु दिक्कालाविति ।

End. प्रायशः कारणतामधिगते इति प्राञ्चः ।

कथञ्चिदपि संवरणे समर्थानर्थानधीत यदि दीधितिकृद्विवेकः ।  
श्रीसार्वभौमविरचितार्थविशुद्धतत्त्वे सिद्धे च तर्हि सुधियः परिशीलयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीयुक्तरामभद्रसार्वभौमभट्टाचार्यविरचिता पदार्थ-  
खण्डनटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्यानं ।

## No. 1133. पदार्थखण्डनव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 8 on a page. Extent, 1260 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1632. Place of deposit, Navadvīpa, Bhuvanamahana Vidyaratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Padārthakhaṇḍana-vyākhyā.* A commentary on Raghunātha's *Padārthakhaṇḍana*. By Govinda Bhaṭṭāchārya Chakravartī. The name of this work is the same as that of Raghudeva Nyāyālaṅkāra Bhaṭṭāchārya noticed by Mr. Hall in his *Contributions*, p. 80.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै । प्रणम्य जगतामीशं स्थितिप्रलयकारिणं ।

पदार्थखण्डनव्याख्यां गोविन्दः कुरुते सुधीः ॥

प्रणम्य च गुरुन् सर्वान् विचार्य च गुरोर्वचः ।

यदुच्यते मया सम्यक् ग्राह्यं तदपि पण्डितैः ॥

पदार्थतत्त्वमिति ।

End. व्युत्पत्त्यन्तरकल्पनाया आवश्यकत्वात् व्युत्पत्तिरिति भावः ।

Colophon. इति श्रीमच्छास्त्रोपाध्याय श्रीयुक्तीशगोविन्दभट्टाचार्यचक्रवर्तिविरचिता पदार्थ-  
खण्डनव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । प्रागुक्त एव ।

## No. 1134. तत्त्वप्रदीपिका मानसनयनप्रसादिन्याख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 5¼ inches. Folia, 459. Lines 12—16, on a page. Extent, 12565 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Benares, Nadiyārchhatra, Śivakṛishṇa Vedānta-sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Text, Prose. Commentary, Verse. Generally, correct. Notes on the margin.

*Mānasa-nayana-prasādinī-tīkā* alias *Tattva-pradīpikā Tīkā*. A gloss on Chitsukha Muni's confutation of the Nyāya system on the basis of the Vedānta Aphorisms of Vyāsa. By Pratyaksvarupa Bhagavān. Chitsukha's work is named by its author *Pratyak-tattva-dīpikā*, but it is generally known under the names of *Tattva-pradīpikā* and *Chitsukhī*. The author's original name was Mānottama, and he was a disciple of Gauḍeśvara A'chārya. The title of Chitsukha was adopted

by him on his becoming a hermit, to indicate his entire devotion to the contemplation of the Divine soul. The MS. includes both the text and the commentary, and both are held in very high estimation by Vedāntists. The author of the text, in the course of his confutation, has explained the whole of the Vedānta aphorisms, so that his work serves as a commentary on the text of Vyāsa. Hall's *Contributions*, p. 154.

Beginning. ॐ गोपालाय नमः ।

मूलस्य—साम्नाभ्यन्तरगर्भभावनिगदव्याख्याततद्भवो

यः पञ्चाननपाञ्चजन्यवपुषा व्यादित् विश्वात्मतः ।

प्रक्लादाभिहितार्थतत्क्षणमिलदृष्टप्रमाणं हरिः

सोऽव्याद्वः शरदिन्दुसुन्दरतनुः सिंहाद्रिचूडामणिः ॥ १ ॥

ज्योतिर्दक्षिणा मूर्तिर्यामशङ्करशब्दितम् ।

ज्ञानोत्तमाख्यं तद्वन्दे सत्यानन्दपदोदितम् ॥ २ ॥

विप्रतिपत्तित्रातध्वान्तध्वंसप्रगल्भवाचाला ।

क्रियते चित्सुखमुनिना प्रत्यक् तत्त्वदीपिका विदुषा ॥ ३ ॥

टीकायाः—यद्भित्त्यं निरवग्रहस्वसहिमामेयस्वभावं महा-

मायावेशवशाद्विवर्तितवियद्वाय्मग्रावुर्वीमुखे- ।

भावैस्त्वन्तविभ्रमसयैर्विध्वस्तभेदोद्भवं

निर्धूतावधिबोधमोदजलधिं वन्दे महीशो महः ॥ १ ॥

उन्निद्रश्रुशरसीरुहसन्निषां

निर्गच्छदच्छरचिनिर्जितचन्द्रकान्तिम् ।

हारोज्ज्वलां लिपितगुं स्फटिकाक्षकुम्भ-

मुद्राक्षपुस्तककरां प्रणमामि वाणीम् ॥ २ ॥

अविरलविगलितमदजलविलुलितमत्तलिमाल्यमनुलम्बः ।

विपुलकपोलोत्पलको दलयतु लम्बोदरो दुरितम् ॥ ३ ॥

यद्विद्याधवलैर्विभर्त्ति विबुधैः सर्वा दिवापीन्दुमुन-

मीलत्कैरवकोरकाकुलरुचिं विश्वम्भरेयं भृता ।

घोराज्ञानदुरन्तपङ्कनिकरप्रोत्सारिविद्यानदी

मूलं नैमि मुनीन्द्रमन्वहमहं विद्यागिरिं तं गुरुम् ॥ ४ ॥

यथादपावनसरोजरज्जःपरागैरेते विनेयनिवद्धा विरजस्वसाधुः ।

सत्यप्रकाशपरिशुद्धनिजानुभावं प्रत्यक्प्रकाशमभिनेमि गुरुं यतीन्द्रं ॥ ५ ॥

उद्यद्विद्यासुरमरिदियं निःश्रुता यत्प्रकाशात्

यत्पादाञ्च सकलविवुधोत्तंसलीलां बिभर्ति ।  
 हंसानां यद्विमलवज्रवाग् जीवनं जीवनं तं  
 वन्दे विद्यागुरुमविरतं मानसं तीर्थमार्यम् ॥ ६ ॥  
 दोषत्वमुज्ज्वलगुणा अपि यान्ति येषु  
 तैरुन्नतैः किमथवेह तिरस्कृतैः किं ।  
 दोषोऽपि येषु गुणतामुपयाति भूयां-  
 स्तेभ्यो नमोऽस्तु सततं भुविस्ज्जनेभ्यः ॥ ७ ॥  
 अविनश्वरवचित्तत्त्वदीपिकालोकनार्थिनां क्रियते ।  
 अज्ञानतिमिरभेदी मानसनयनप्रसादिनी टीका ॥ ८ ॥

End. मूलस्य — तदेवं श्रुतिस्मृतिपुराणादि दृष्ट्वा जीवन्मुक्तिप्रद्वेषमात्रेण नापलपितुं शक्यते  
 इति सिद्धं ।

Colophon. इति गौडेश्वराचार्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यज्ञानोत्तमपूज्यपादशिष्यश्रीमत्परम-  
 हंसपरिव्राजकाचार्यश्रीचित्तुखमुनिविरचितायां तत्त्वप्रदीपिकायां चतुर्थः परि-  
 च्छेदः । इति तत्त्वदीपिका समाप्ता ॥

टीकायाः—फलितमाह,—तदेवमिति ।

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यप्रत्यक्षप्रकाशपूज्यपादशिष्यस्य प्रत्यक्षरूप-  
 भगवतः कृतौ तत्त्वप्रदीपिकाटीकायां मानसनयनप्रसादिन्यां चतुर्थः परिच्छेदः  
 समाप्तः ॥

विषयः । वेदान्तप्रस्थानस्य प्रकरणग्रन्थोऽयं, अत्र तावत् चत्वारः परिच्छेदाः । तत्राद्ये—  
 स्वप्रकाशशब्दार्थविचारपूर्वकं तस्य विज्ञानात्मसाधनम् । पुरुषस्य विज्ञानवपुष्-  
 साधनम् । तमः पदार्थस्य भावरूपत्वसाधनम् । जगतो मिथ्यात्वस्थापनम् ।  
 तथा तस्याऽज्ञानाश्रयत्वस्थापनम् । अज्ञानस्यानादिभावत्वस्थापनम् । अश्रयास्य  
 निर्णयः । शब्दस्य प्रामाण्यसिद्धिः । शब्दस्य अखण्डार्थबोधकत्वम् । ज्ञानस्य  
 प्रमात्वसंस्थापनम् । शक्तिपदार्थस्य संस्थापनम् । शब्दस्य कार्यान्विते शक्तिः ।  
 वेदस्यापौरुषेयत्वसंस्थापनम् ।

द्वितीये—भेदस्य खण्डनम् । द्रव्यादिषट्पदार्थस्य खण्डनम् । क्षणिकवाद्खण्ड-  
 नम् । पणां प्रमाणानां खण्डनम् । अभावानां खण्डनम् । भावानां खण्डनम् ।  
 परमाणुखण्डनम् । अवयववियुतसिद्ध्युतसिद्धानां खण्डनम् । द्वित्वादिसङ्ख्यानां  
 खण्डनम् । द्वाणुकपरिमाणपिलुपाकपिटरपाककालभेदाभेदखण्डनम् ।

तृतीये—शब्दस्य साक्षात्कारकत्वस्थापनम् । ब्रह्मज्ञानस्य मुक्तिसाधनत्वम् ।  
 कर्मरहितब्रह्मज्ञानस्य मुक्तिसाधनत्वं ।

चतुर्थे—एकजीववादः । पङ्क्तिविधतापर्यलिङ्गैर्वसुनिर्णयः । मुक्तिविचारश्च ॥



## No. 1135. ब्रह्मविद्याभरणं ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4½ inches. Folia, 260. Lines 15—21, on a page. Extent, 10,595 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nadiyārchhatra, Benares, Ś'ivakrishṇa Vedānta-sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, old. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

*Brahmavidyābharana*. A commentary on Ś'aṅkara Āchārya's exegesis of the Vedānta Aphorisms. By Advaitānanda, pupil of Bhumānanda Sarasvatī. The MS. is incomplete, wanting the fourth or last book. The extent of the three books is limited to ten thousand five hundred verses, whereas the complete copy noticed by Mr. Hall (*Contributions*, p. 89,) comprised 24,000 s'lokas. From one of the verses quoted below, it will be seen that the author admits his work to be an abridgement of a more elaborate scholium by his tutor Rāmānanda Tīrtha.

Beginning. ॐ शङ्कराक्षेपविलसदानन्दान्तनिर्भरम् ।

विद्योत्तमितापादाङ्गां ब्रह्मविद्यां विभावयेत् ॥ १ ॥

वेदान्तनिकुरम्बेन तात्पर्येण प्रकाशितः ।

स्वात्मानन्दैकरम्येन कल्याणाय शिवोऽस्तु नः ॥ २ ॥

स्वानन्दान्मुधिमग्रचित्तमनिशत्रिभूतमायामलं,

कारुण्यार्जवशान्तिमौरभमसुं देया गिरा सेवितम् ।

रामानन्दमुनिं मुनीन्द्रनिकरैरामेवितं सर्वदा,

वित्तेशं कलयामि वेदशिरसस्तत्त्वबोधप्राप्तये ॥ ३ ॥

मुग्धं मामनुगृह्य यः कथयति तुर्यैः कृतप्रसूतदुः

भासां वेदवतीं विकल्पगलितां विद्यां ददौ चिन्मयीम् ।

भूमानन्दपदस्थितो गुरुरसौ पूज्याधिपूज्यः सदा,

चेतो मे कुरुतादस्तु कृतमतिखल्लैः स्वपादान्मुजेः ॥ ४ ॥

End.

तस्मिन् पक्षे ब्रह्मणा रक्षणीयत्वे वचनमुपपद्यते इति ।

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमद्भूमानन्दसरस्वतीचरणानुग्रहलब्धसार-  
रखतपदस्य निरतिशयैदासिन्यादिगुणरत्नखचितयतिकुलोत्तमश्रीमद्रामानन्द-  
तीर्थमुखारविन्दनिर्गतशरीरकस्तुत्रार्थखर्चनीप्रवाहनिमज्जनसुदृढितस्यादेतान-  
न्दस्य कृतौ शरीरकभाष्यव्याख्यायां ब्रह्मविद्याभरणाभिधायाम् तृतीयस्याध्यायस्य  
तृतीयः पादः ॥ १ ॥ (चतुर्थ्याध्यायस्य व्याख्या न मिलतीत्युक्तेः)

विषयः । शाङ्करशारीरकभाष्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1136. सङ्क्षेपशारीरकं । सङ्क्षेपशारीरकसारसङ्ग्रहदीपिका-  
भिधट्टिकासहितम् ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 435. Lines, 11—18, on a page. Extent, 20,307 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Nadiyārchhatra, Benares, Ś'ivakṛishṇa Vedāntasarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Text, in verse ; Commentary in prose. Generally correct. Notes on the margin.

*Saṅkshēpa-s'ārīraka* with its commentary entitled *Saṅkshēpa-sārīraka-saṅgraha-dīpikā*. A commentary on Sarvajñātma Mahāmuni's metrical abridgement of S'aṅkara's exegesis of the Vedānta Aphorisms. By Madhusūdana Sarasvatī, pupil of Vīś'vės'vara Sarasvatī. The commentary was written during the reign of a prince named Manukula Aditya, in the Samvat year 1569. Besides the work of Mudhusūdana, there are five commentaries on the text respectively by Nṛsiṅha A's'rāma, Rāghavānanda Sarasvatī, Rāma Tīrtha, and Purushottama Dikshita. Hall's *Contributions*, pp. 91-3203. Madhusūdana was a commentator and Vedāntist of great repute, and several works of his are well-known, the most renowned being his commentaries on the Bhāgavata and the Bhagavad Gītā.

Beginning. (मूलस्य)—अद्वैतं जडविवेकविरोधिरूपमन्तव्यमलबन्धनदुःखिताविरुद्धं ।

मुरारेः परमं पदं प्रणयादभिष्टवीमि ॥ १ ॥

स्वाज्ञानकल्पितजगत्परमेश्वरत्वजीवत्वभेदकलुषीकृतभूमभावा ।

स्वाभाविकस्वमहिम्नः स्थितिरस्तमोक्षा प्रत्यक्चित्तिर्विजयते भुवनैकधोनिः ॥ २ ॥

प्रत्यक्प्रमाणकमसत्यपराक्प्रभेदं प्रक्षीणकारणविकारविभागमेकम् ।

चैतन्यमात्रपरमार्थनिजस्वभावं प्रत्यक्षमच्युतमहं प्रणतोस्मि नित्यम् ॥ ३ ॥

औत्पत्तिकी शक्तिरशेषवस्तुप्रकाशने कार्यवशेन यस्याः ।

विज्ञायते विश्वविवर्तहेतोर्नाममि तां वाचमचिन्त्यशक्तिम् ॥ ४ ॥

प्रारम्भाः फलिनः प्रसन्नहृदयो यथेतिरस्यामपि,

नो चेद्दिश्यद्वजोऽप्यलं विफलतामायान्युपायोऽयमाः ।

विश्वेश्वर्यमतो निरङ्कुशमभूद्यस्यैव विश्वप्रभो,  
 मोऽयं विश्वचित्ते रतो विजयते विश्वेश्वरो विश्वकृत् ॥ ५ ॥  
 वाग्वितरा यस्य वृहत्तरङ्गा, वेलातटं वसुनि तत्त्वबोधः ।  
 रत्नानि तर्कप्रसवप्रकाराः, पुनात्वसौ व्यासपयोनिधिर्नः ॥ ६ ॥  
 वक्तारमासाद्य यमेव नित्या, सरस्वती स्वार्यसमन्वितासीत् ।  
 निरस्तदुलर्ककलङ्कपङ्का ननामि तं शङ्करमर्चिताङ्गिम् ॥ ७ ॥  
 यदीयसम्यक्समाप्य केवलं वयं कृतार्था निरवयुकीर्यः ।  
 जगत्सु ते तारितशिष्यपङ्क्तयो जयन्ति देवेश्वरपादरेणवः ॥ ८ ॥  
 गुरुचरणसरोजसन्निधानादपि वयमस्य गुणैकलेशभाजः ।  
 अपि महति जलार्णवे निमग्नाः सलिलमुपाददते मितं हि भीमाः ॥ ९ ॥  
 शक्तो गुरोश्चरणयोर्निकटे निवासान्नारायणस्मरणतश्च निरन्तरायः ।  
 शरीरकार्यविषयावगतिप्रधानं सङ्क्षेपतः प्रकरणं करवाणि हृष्यन् ॥ १० ॥

(टीकायाः)—मयं ज्ञानमनन्तमद्वयसुखं यद् ब्रह्म गत्वा गुरुं  
 मत्वा लब्धसमाधिभिर्मुनिवरैर्मोक्षाय साक्षात्कृतं ।  
 जातं नन्दतपोबलात्तदखिलानन्दाय वृन्दावने  
 वेशं वादयदिन्दुसुन्दरमुखं वन्देऽरविन्देक्षणम् ॥ १ ॥  
 श्रीरामविश्वेश्वरमाधवानां प्रणम्य पादाम्बुजपुष्पपांस्तु ।  
 तेषां प्रभावादहमस्मि योग्यः शिलापि चैतन्यमलब्धमेभ्यः ॥ २ ॥  
 पूर्वाचार्यवचो विचार्य निखिलं तत्सम्प्रदायाध्वना  
 हिलोच्छृङ्खलमार्गमागमशिरां तात्पर्यपर्याप्तितः ।  
 विविक्ष्यार्थविभागतः प्रकरणान्युद्भिद्य तत्त्वं रहः  
 कुर्वे सम्प्रति सारसङ्ग्रहमिमं सङ्क्षेपशरीरके ॥ ३ ॥  
 हिला हेयमुपादेयमुपादाय विचारतः ।  
 प्रायेण पूर्वटीकानामिद्वार्यः प्रकटीकृतः ॥ ४ ॥  
 विशेषाद्विश्वदेवस्य प्रत्यग्विष्णोश्च वृद्धयोः ।  
 व्याख्यानं द्रव्यालेखि गुरुणां तौ हि नो गुरु ॥ ५ ॥

End. (मूलस्य)—सङ्क्षेपशरीरकमेवमेतत्, कृतं परिव्राजकमुक्तिहेतुः ।

गुरुप्रसादात्यरिलभ्य तत्त्वं, त्रयीशिरस्तत्त्वनिवेदनाय ॥  
 अद्विरत्नपदपङ्क्तिः पद्मनाभस्य पुण्या चरणकमलधूलिप्राहणी भारतीयम् ।  
 घनतरमुपघातं श्रेयसः शोढसङ्कात् सुरसरिर्दिव सद्यो मार्धु माङ्गल्यहेतुः ॥  
 श्रीदेवेश्वरपादपङ्कजजः सम्पर्कपूताशयः,

सवज्ञात्मगिराङ्कितो मुनिवरः सङ्क्षेपशारीरकम् ।

चक्रे सञ्जनबुद्धिवर्द्धनमिदं राजन्यग्रंशे नृपे

श्रीमत्यक्षतशासने मनुकुलादित्ये भुवं शासति ॥

भुजङ्गमाङ्गशायिने विद्वङ्गमाङ्गगामिने ।

तुरङ्गमाङ्गभेदिने नमो रथाङ्गधारिणे ॥

Colophon. इति श्रीपर्वज्ञात्मसहामुनिविरचिते सङ्क्षेपशारीरके फललक्षणं चतुर्थोऽध्यायः ॥

(टीकायाः)—अन्तेऽपि भगवन्नसंस्काररूपमङ्गमाचरति,—भुजङ्गमाङ्गति ॥

इदं योऽस्ति विमोक्षयन्मनः परमानन्दधनः सनातनः ।

गुणदोषशृङ्गेण एव नक्षत्रतुल्यो यदयं परो जनः ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविश्वेश्वरसरस्वतीश्रीपादशिष्यमधुसूदन-

सरस्वतीकृतायां सङ्क्षेपशारीरकटीकायां चतुर्थोऽध्यायः ॥

विषयः । शाङ्करशारीरकप्रस्थानवदिदमपि अद्वैतवादात्मकं विशेषस्वेतावत्—

तत्र सगुणब्रह्मनिर्गुणब्रह्मणोरभयोर्निरूपणमत्र तु केवलं निर्गुणब्रह्मणो निरूप-

णम् । अत एवेतत्प्रकरणस्य सङ्क्षेपेण कथनात् सङ्क्षेपशारीरकमिति नामेत्यपि

ज्ञेयम् । अध्यायाख्यारः । समन्वयाविरोधसाधनफलभेदात् आदौ समन्वयात्मके

सर्वासां श्रुतीनां ब्रह्मपरत्वेन व्याख्यानं ।

द्वितीये अविरोधाभिधे—वेदान्तातिरिक्तानां सकलशास्त्राणां अप्रामाण्या-  
द्भावनेन तैरविरोधाद्भावनम् ।

तृतीये साधनाभिधे—निर्गुणब्रह्मणोपासना जीवस्य च गत्यागतीत्यादिकम् ।

तुरीये फलात्मके—यावदीयदर्शनप्रतिपाद्यानां मुक्तीनां खड्गपुरःसरं अद्वैत-  
वादप्रतिपाद्यमुक्तेः संस्थापनम् ।

No. 1137. वैद्यमनोत्सवः ।

Substance, country-made yellow paper, 12½ × 4 inches. Folia, 21.  
Lines, 8—11, on a page. Extent, 564 s/lokas. Character, Nāgara. Date,

? Place of deposit, Benares, Nadiyārchhatra, Śivakṛishṇa Vedānta-  
sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Incorrect. Notes on the  
margin.

Vaidyamanotsava. A treatise on the practice of medicine. By  
Śrīdhara Miśra.



Beginning. ओं नमः शिवाय ॥

प्रणम्य नित्यं शिवस्त्रुनृद्धिदं भिद्धिं ददातीति तथा निधिं यः ।  
 कुबुद्धिनाशं सुमतिं करोति मुदं तथा मङ्गलमेव कुर्यात् ॥ १ ॥  
 न कोऽपि सञ्ज्ञानमजस्य पारमलक्ष्यमूर्त्तं करोति यस्य ।  
 साराणि यो मे विदधाति देवो नतः पुनस्तं करस्म्युदेन ॥ २ ॥  
 आयुर्वेदस्य शास्त्राणि निरीक्ष्य च पुनः पुनः ।  
 सर्वेभ्यः सारमादाय कुर्वे वैद्यमनोत्सवम् ॥ ३ ॥  
 चादौ रोगपरीक्षार्थं वक्ष्ये नाडीपरीक्षणं ।  
 येन विज्ञायते सर्वरोगाणां सर्वकारणम् ॥ ४ ॥

End. कच्छूविचर्चिकादद्रूकमिभिर्मुच्यते शिशुः ।

Colophon. इति श्रीमन्मिश्रश्रीधरविरचिते वैद्यमनोत्सवे प्रहरपुष्पोद्गमन्यागर्भपाननिवारणप्रसूतिका + भगसङ्कोचकुचदृढकरणलिङ्गधातुपुष्टिकरणदुर्गन्धिनाशनबालरोगचिकित्सा नाम सप्तमः परिच्छेदः ॥ ७ ॥

विषयः । अस्य परिच्छेदाः सप्त सन्ति, यन्यान्ते “सप्तमपरिच्छेदः” इति दर्शनात् परमादौ प्रथमपरिच्छेदसमाप्तिस्त्वचकवाक्यं दृश्यते, तत एकदैव पञ्चमपरिच्छेदसमाप्तिस्त्वचकवाक्यस्य, ततः पुनरेकदैव सप्तमपरिच्छेदसमाप्तिस्त्वचकवाक्यस्य च दर्शनात् द्वितीयद्वितीयतुरीयाणां षष्ठस्य च समाप्तिस्त्वचकवाक्यानि लेखकः समादात् पतितानीति मन्यते सुतरां परिच्छेदानां सप्तलेऽपि त्रिलम्बयमानेन तावद्विषयाः प्रदर्शन्ते ।

तथा चादौ—नाडीपरीक्षा । दूतलक्षणं । वैद्यदूतशकुनविचारः । वैद्यशकुनविचारः । मुखपरीक्षा । पित्तकफवायुनिदानानि । तेषां शमतोपचारः ॥  
 द्वितीये = अर्थाद् द्वितीयद्वितीयतुरीयपञ्चमेषु—ज्वरदशायामुपद्रवकथनं । पित्तज्वरलक्षणानि । कफज्वरलक्षणानि । वायुज्वरलक्षणानि । मलज्वरलक्षणानि । अजीर्णज्वरलक्षणानि । खेदज्वरलक्षणानि । दृष्टिज्वरलक्षणानि । सन्निपातज्वरलक्षणं । ज्वरपाकमर्यादा । ज्वरमुक्तालक्षणम् । प्रथमज्वरचिकित्सा । महाज्वराङ्गुशः । सिद्धज्वराङ्गुशः । ज्वरघ्नी गृष्टिका । पित्तज्वरघ्नचूर्णं । कफज्वरघ्नचूर्णं । कफज्वरनश्यं । वातज्वरघ्नचूर्णं । वातज्वरे क्वाथः । मलज्वरे आरग्वधादिक्वाथः । अजीर्णज्वरे चूर्णं । खेदज्वरचिकित्सा । दृष्टिज्वरचिकित्सा । दोषत्रयचिकित्सा । शीतज्वरचिकित्सा । विषमज्वरचिकित्सा । सान्निपातिकचिकित्सा । अतिसारचिकित्सा । ग्रहणोचिकित्सा । मवेसीचिकित्सा । खूनीमवेसीचिकित्सा । भगन्दरचिकित्सा । गुल्मरोगचिकित्सा । शीघ्रादि-

कित्सा । आमवातचिकित्सा । कृमिरोगचिकित्सा । शूलरोगचिकित्सा ।  
पाण्डुकामलचिकित्सा । क्षयरोगचिकित्सा । हृक्षरोगचिकित्सा । हृर्दिरोग-  
चिकित्सा । श्वासरोगचिकित्सा । कासचिकित्सा । मन्दाग्निचिकित्सा ।  
अथ विस्त्रुचिकारोगचिकित्सा । अण्डटडिचिकित्सा । प्रमेहचिकित्सा । मूत्र-  
कृच्छ्रचिकित्सा । अश्लीतचिकित्सा । मूत्ररोगचिकित्सा । शृगिरोगचिकित्सा ।  
मृग्युन्मादचिकित्सा । कुष्ठरोगचिकित्सा । विचर्चिकादिचिकित्सा । शूलघात-  
चिकित्सा ॥

तृतीये — अर्थात् षष्ठे सप्तमे च — वातरोगचिकित्सा । पित्तकोपचिकित्सा ।  
कफकोपचिकित्सा । गण्डमालाचिकित्सा । मुखरोगचिकित्सा । नासारोग-  
चिकित्सा । पीनसरोगचिकित्सा । नेत्ररोगचिकित्सा । कर्णरोगचिकित्सा ।  
शिरोरोगचिकित्सा । स्त्रीरोगप्रकारः । गर्भोत्पत्तिप्रकारः । गर्भपातनिवारणं ।  
गर्भसङ्कोचकरणं । योनिदुर्गन्धनाशनः क्वाथः । कुचकाटिन्यकरणं । स्त्रीरोग-  
चिकित्सा । लिङ्गचिकित्सा । दुर्गन्धिहरणचिकित्सा । बालकरोगचि-  
कित्सा ॥

### No. 1138. भेदधिकृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 12.  
Lines, 13—15, on a page. Extent, 441 s/lokas. Character, Bengali, Date  
? Place of deposit, Benares, Nadiyārchhatra, Śivakrishṇa Vedānta-  
sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose and verse. Generally  
correct.

*Bhedadhikṛiti.* A refutation of the Nyāya doctrine of the essential  
difference between the Supreme and the human souls, and the establish-  
ment of the modern Vedānta theory of adualism. By Nṛsiṅha Aś'ra-  
ma, pupil of Jagannātha Aś'rama. Mr. Hall notices two commentaries,  
respectively by Nārāyaṇa Aś'rama and Narasiṅha Bhaṭṭa, on this work.  
The work of the latter is noted below. *Contributions*, p. 158.

Beginning. ओं—वेदान्तवनसञ्चारि लीलाचलगुहाशयम् ।

ज्योतिर्विराजते ध्वस्तमायावरणवारणम् ॥ १ ॥

किं न त्वं नरसिंह एव यदि वा नाहं न नो चेत्कथम्,

बन्धो मय्यखिलेश्वरे त्वयि विभो किं नास्ति सत्तः परः ।

भूयादर्धवदात्मवन्धर इत्याद्यं वचोऽपौरुषम्,  
न त्वं ना तदहं त्वमेव नृहरे भूयसमात्मस्त्वयि ॥ २ ॥

हृदयालयमालम्बा कर्णारसमुन्दरम् ।

गुरुणां चरणाम्भोजं कुर्वे भेदस्य धिक्कृतिम् ॥ २ ॥

End.

गुरुचरणसकाशाद + तं निर्गतं तद्

+ विगुणमगुणं वा वीक्षतां तत्त्वमात्मा ।

अपि + सृजति कश्चित् काचमालावमत्या

शतमखमणिमालां शारदाकाशकल्पाम् ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमज्जगन्नाथाग्रमपूज्यपादश्रेष्ठश्रीमद्वेदान्त-  
सिद्धान्तमाराभिज्ञश्रीवृत्तसिंहाग्रमविरचितो भेदधिकारः सम्पूर्णः ॥

विषयः ।

अत्रादौ जीवानां परस्परमभेदसाधकमनुमानादिकम् । जीवानां जीवेश्वर-  
योश्च भेदे प्रमाणतया उपात्तस्य मनसोऽप्रामाण्यानुमानमनेकविधं मानसस्य  
भेदासङ्गल्लिखितं । ईश्वरत्वपदार्थविचारः । अहम्यदार्थस्य अनात्मत्वानुमा-  
नम् । भेदज्ञानस्यानर्थहेतुत्वसाधनम् । अद्वैतयुतेर्बलवतीत्वसाधनम् । भेदे  
अर्थापत्तिप्रमाणस्याप्रामाण्यनिश्चयः जीवेश्वरयोरभेदसिद्धिः । पुनर्जीवानामपि  
परस्परमभेदसाधनमनुमानादिकम् । भेदपदार्थविचारः । उपसंहारे परपक्षे  
भेदप्रतीतेर्निर्विषयत्वसंस्थापनपूर्वकं स्वमते कथञ्चित्त्वविषयत्वस्योपन्यासः । चैत-  
न्यात्मकसद्भावतिरिक्तसत्तायाः खण्डनम् । स्वमते भेदप्रतीतिप्रकारः । तथा भेदस्य  
साक्षिभाष्यत्वं प्रतियोगिज्ञानानपेक्षत्वनिश्चयः । सर्वोपसंहारे परमतप्रसिद्धभेद-  
प्रमाणस्यैवाद्वैतसाधकतयोपन्यास इति ॥

No. 1139. अद्वैतचन्द्रिका, भेदधिकृतिटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 23.  
Lines, 25 on a page. Extent, 1795 s/lokas. Character, Bengali, Date, ?  
Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sivakrishṇa Vedāntasarasvatī  
Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

*Advaita-chandrikā.* A commentary on the work noticed under the  
last preceding number, by Narasiṅha Bhaṭṭa, son of Raghunātha and  
Siṅgāmbā, of the family of Nāges'vara and the sept of Chinajharī, or  
Nierilla according to Mr. Hall. The work was written under the

auspices of a prince named Jagannátha of the Kimmuro family. The MS. is incomplete.

Beginning. ओं—यस्याज्ञावशवर्तिनोऽनुदिवसं शक्रादिदिक्पालकाः

येन व्याप्तमिदं विभाति हितसद् भातं सुखाद्यात्मना ।

उद्भूतवियदादयो विवृतयो यस्मिन् विवर्त्तात्मना

कस्मैचित् सुखसत्यबोधवपुषे तस्मै सवित्रे नमः ॥ १ ॥

श्रीविद्यानिलयं देवं दक्षिणामूर्तिमव्ययम् ।

नमामि वासमण्यांश्च ज्ञानशास्त्रवर्त्तकान् ॥ २ ॥

श्रीरामचन्द्रार्पितभक्तिसान्द्रम् श्रीरामभद्राश्रमदेशिकेन्द्रम् ।

वेदान्तविज्ञाननिरसतन्द्रम् सुदान्तरङ्गं कलये मनीन्द्रम् ॥ ३ ॥

चिणभरिकुलोद्भूतनागेश्वरबुधोत्तमम् ।

तथा शेषा हि नामानं नमामि गुरुसत्तमौ ॥ ४ ॥

शिङ्गाम्बारघुनाथख्यौ पितरौ शिवसन्निधौ ।

वन्देऽहं यन्नमस्कृत्य सूको वाचस्पतिर्भवेत् ॥ ५ ॥

नरेन्द्रस्य कुलोत्पन्नः नरसिंहाख्यहरिणा ।

अद्वैतचन्द्रिका टीका क्रियते भेदधिकृतेः ॥ ६ ॥

किं+रिकुलसम्भूत-जगन्नाथवृत्ताज्ञया ।

दक्षिणामूर्तिनोपाय कृतिरेषा प्रतन्यते ॥ ७ ॥

क्वाहं मन्दमतिः कोदं व्याख्यानं भेदधिकृतेः ।

तथापि गुरुविद्यासे किमसाद्यं भवेन्मम ॥ ८ ॥

End. वैपरीत्यं निरस्यति अनधिगतेति । भेदाभावस्य मानान्तराज्ञातत्वा  
(इतः खण्डितं) ।

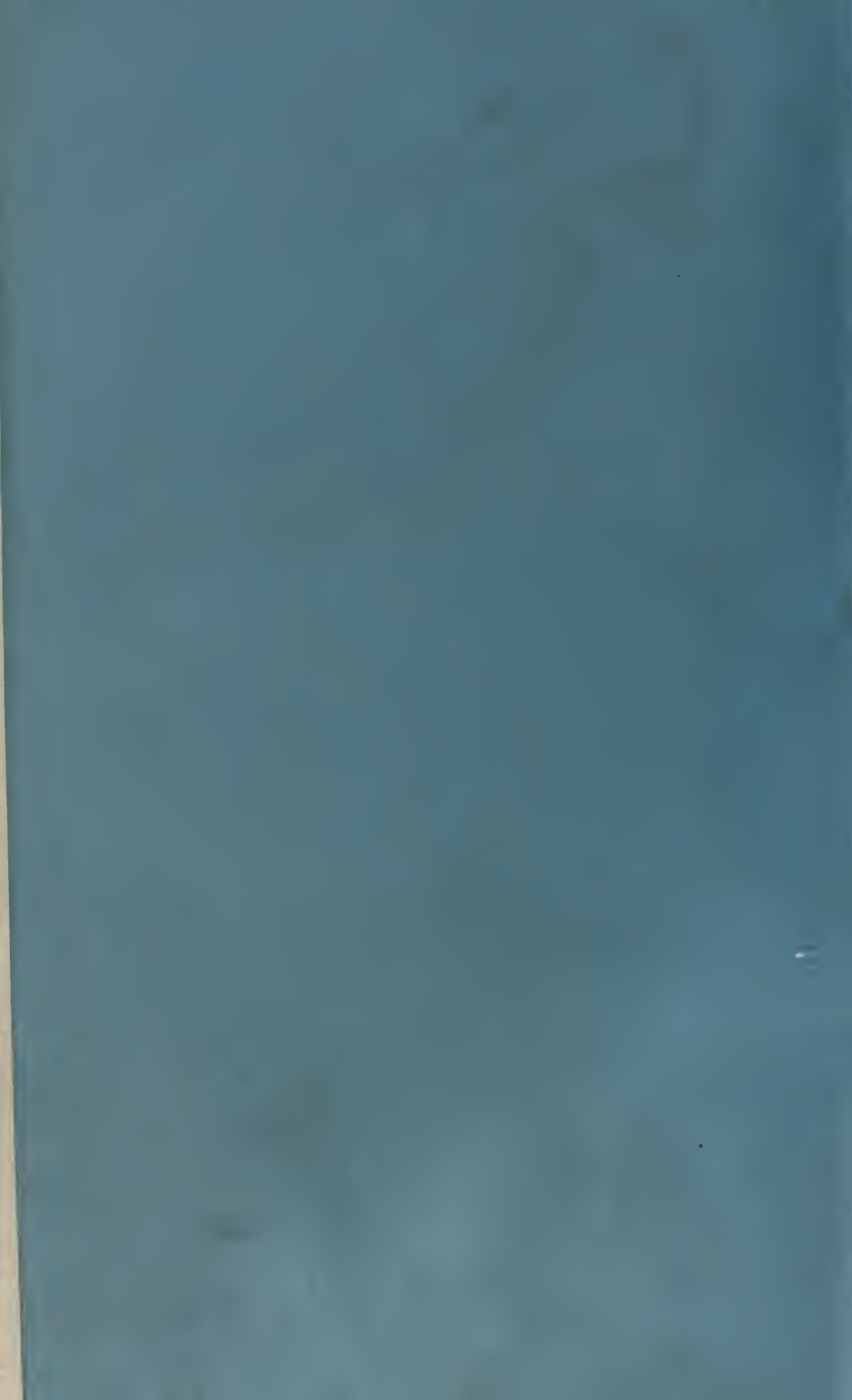
विषयः । श्रीवृत्तिंहाश्रमविरचितभेदधिकृतेः “नान्यतोऽस्ति द्रष्टा नान्यतोऽस्ति श्रोता”  
इत्यादिश्रुतिमुक्तिव्युत्पन्नभेदवारणनिरूपणप्रसङ्गपर्यन्तस्य व्याख्यानम् ।

No. 1140. नरेश्वरपरीक्षा, नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशसहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 57. Lines, 12 on a page. Extent, 2650 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Nadiyārchhatra, Benares, Śivakrishṇa Vedāntasarasvatī Bhaṭṭācārya. Appearance, new. Text in verse; Commentary in prose. Incorrect.

















No. IX.

NOTICES  
OF  
SANSKRIT MSS.

BY

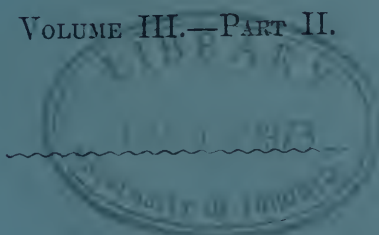
RĀJENDRALĀLA MITRA,

*Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and  
Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences,  
Vienna; Corresponding Member of the German and of the American  
Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science,  
Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern  
Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.*

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF  
BENGAL.

VOLUME III.—PART II.



CALCUTTA :

PRINTED BY C. B. LEWIS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1875.





# INDEX TO VOL. III.—PART II.

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Advaita-rahasya, .....	163	Govindadāsa, .....	147
Āloka, .....	164	Haramohana, .....	112
Āloka-rahasya, .....	165	Harirāma 'Tarkavāgis'a	
Anumāna-chintāmani, 111,	112	Bhaṭṭāchārya, .....	121
Anumāna-chintāmani-ṭip-		Harshadeva, .....	132
pani, .....	108	Jagadīś'a, .....	112
Anumāna-didhiti-rahasya,	127	Jaimini, .....	131
Anumāna-khaṇḍa, .. 108,	127	Jayadeva Miś'ra, .....	111
Arthasaṅgraha, .....	131	Jayakrishṇa, .....	129
Ātmatattva-viveka, .....	110	Kālidāsa, .....	156
Ātmatattva-viveka-ṭikā, ..	110	Kārakādyartha-nirṇayaya-	
Avadhūta-sāṭaka, .....	164	ṭikā, .....	129
Avidhādivāda-chintāmanyā-		Kāraka-kaumudī, .....	113
loka-ṭippanī, .....	109	Kāś'irāma Vāchaspati, 101,	
Bālarāmāyana, .....	157	102,	103
Bāla S'āstrī, .....	157	Kātantra, .....	113
Bārāṇasī, .....	104	Kavikāntā, .....	156
Bhavanānda S'iddhānta-		Kāvya-prakāś'a, .....	110
vāgis'a, .....	129	Kāvya-prakāś'a-bhāvārtha,	110
Brahma Purāṇa, .....	149	Krishṇabhakti-rasodaya, ..	166
Chaitanya, .....	99	Krishṇa, .... 23, 99, 123,	155
Chandrāvalī, .....	123	Krishṇakānta Kavi, ....	116
Dāya-tattva, .... 101,	107	Krishṇatattvāmṛita, ....	155
Dāya-tattva-ṭippanī, 101,	107	Kṛitya-tattva, .....	130
Dharmarāja Adhvarindra,	98	Kriyāyogasāra, .....	113
Ekādaś'ītattva-ṭippanī, ..	102	Kṣhaṇabhāṅgura-vāda-di-	
Gadādhara, .....	128,	dhiti-ṭippanī, .....	111
Gaṇesa, .....	161,	Lakshmana Sena, .....	104
Gopinātha Kavirāja		Laugākṣhibhāskara, ....	131
Achārjya, .....	156	Malamāsa-tattva, .....	107
Gautamiya Tantra, .....	99	Malamāsa-tattva-ṭippanī,	
Govinda, .....	109,	103,	107

	<i>Page</i>
Mammatha Bhaṭṭa, ....	110
Mánava-dharma-sástra,..	117
Manu, .....	117
Mathuránátha Tarkavá- gis'a, 108, 109, 111, 127, 165,	167
Mukunda S'armá, .....	125
Nandakumára Vidyábhu- shaṇa, .....	123
Nañváda-didhiti-ṭippaní,..	128
Nárada, .....	168
Nárada Smṛiti, .....	168
Padma Purána, .....	113
Pratyaksháloka-rahasya,..	111
Pratyaksha-khaṇḍa, ....	111
Pratyaksha-khaṇḍa-ṭiká,..	167
Pratyaksha-maṇi-phakkiká,	167
Práyas'chitta-tattva, ....	108
Práyas'chitta-tattva-ṭippaní,	108
Priyadarsaná, .....	132
Rádhá, .....	123
Rádhákṛishṇa, .....	110
Rádhámohana Gosvámí,..	155
Rádhámohana S'armá, 106, 107, 108,	166
Rádhámána-taraṅginí, ...	123
Raghudeva Bhaṭṭáchárya,	121
Raghunandana, 101, 102, 103, 106, 107, 108,	130
Raghunátha, .. 111, 127,	128
Rájas'ekhara Kavirája, ..	157
Rámadhana S'armá, ....	166
Rámakṛishṇa, .....	110
Rámakṛishṇa Adhvarin- dra, .....	98
Rámánanda Tírtha, ....	163
S'abda-khaṇḍa, 109, 128,	161
Saduktikarṇámrita, ...	134

	<i>Page</i>
Sámánya-lakshaṇá-vyá- khyá, .....	112
S'aṅkara Ácharya, 110, 162, .....	164
Sannikarsha-vichára, ....	109
Sára-mañjarí, .....	129
Satpadya-ratnákara, ....	147
Satkávyakalpadruma, 116,	117
S'ridhara Dása, .....	134
S'rikṛishṇa-stotra, .....	162
Suddhi-tattva, .....	106
Suddhi-tattva-ṭippaní, ..	106
S'úlapáni, .....	104
Tantra-dípiká, .....	125
Tattva-chintámani, .. 161,	167
Tattva-chintámani, Praty- aksha-khaṇḍa, .....	166
Tírtha-chintámani, .....	104
Udváha-tattva-ṭippaní, ..	102
Uttara Tantra, .....	125
Vásavadattá, .....	132
Vatsarája, .....	132
Vaṭudása, .....	134
Vedánta-paribhášhá, ....	98
Vedánta-s'ikhámani, ....	98
Vis'ishta-vais'ishtya-bodha- vichára, .....	121
Vis'ishta-vais'ishtya-vich- ára, .....	121
Viváhádi-paddhati, .....	122
Vyása, .....	149
Vyavasthá-sára, .....	126
Vyavasthá-sára-sañchaya,	126
Yájñavalkya, .....	104
Yájñavalkya-dipakaliká, ..	104
Yogyánupalabधि-vichára,	121
Yogya-vis'esha-guṇa-vi- chára, .....	122

*Nares'vara-parikshá* with a commentary entitled *Nares'vara-parikshá-prakás'a*. The work comprises three books, the first of which, after pointing out the defects of the perfect man as portrayed in the Sāṅkhya and other systems of philosophy, describes the particular attributes, the possession of which constitutes perfection ; the second treats of the attributes of the Divinity ; and the third criticises the opinions of the different current systems of philosophy regarding the attributes of the Deity. By Rámakanṭha Bhaṭṭa, son of Náráyanakanṭha.

Beginning. (मूलस्य)—अथ मेयाञ्चिरलस्य शङ्करस्यामितयुतेः ।

परीक्षां लेखतो वच्मि पुम्परीक्षापुरःसरम् ॥ १ ॥

(टीकायाः) तं शक्तिं शक्तिमद्रूपं नत्वा नारीश्वरं परम् ।

नरेश्वरपरीक्षायामक्षरार्थः प्रकाशयते ॥ १ ॥

End. (मूलस्य)—इत्थं सर्वपरीक्षानु पुम्परीक्षापुरःसरं ।

चकार ऋदुबुद्धीनां हितायातिस्फुटामिमाम् ॥

सद्यो ज्योतिषमालेयं शिवेन गुरुसत्तमः ।

छपयैवानुजग्राह ह्यग्रज्योतिर्गुणाकरः ॥

(टीकायाः) एवञ्च पूर्वनयेनेश्वरपरीक्षाच्चित्रैव नरपरीक्षेति तत्प्रयोजनेनैव सप्रयोजनेति सिद्धम् ॥ नरेश्वरपरीक्षणेति गहनत्वतो नैव यद्गतिर्जगति गम्यते विततबुद्धि-वेगेष्वपि । इदं परचित्तेच्छया सुतनुरामकण्डलतः कुतर्कतमसां नुदं विहित-वान् प्रकाशात् स्फुटम् ॥

Colophon. इति श्रीनारायणकण्डसूनुभट्टरामकण्डकृतौ नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशे परदर्शन-प्रसिद्धेश्वरप्रतिषेपाख्यं तृतीयं काण्डम् । सम्पूर्णस्यायं नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशः ।

शुभाय भवतु ॥०॥

विषयः । इदञ्च दर्शनं साङ्ख्यवेदानादिदर्शनादिवत् प्रथमेवेति प्रतीमः ; अत्र खलु त्रीणि काण्डानि सन्ति ।

आद्ये—तावत्साङ्ख्यादिदर्शनलक्षणलक्षितपुरुषस्य खण्डनपुरःसरं तत्तद्विलक्षण-लक्षणेन लक्षितं पुरुषं । तच्च नरपरीक्षाभिधम् ।

द्वितीये—स्वमतेनेश्वरलक्षणं श्रुत्यादिप्रमाणतः कृतं तच्चेष्टरपरीक्षानामकं काण्डम् ।

तृतीये तु—ईश्वरवादिन्यायवैशेषिकादितत्तदर्शनप्रसिद्धेश्वरस्वरूपप्रतिषेपः तच्च परदर्शनप्रसिद्धेश्वरप्रतिषेपाख्यं काण्डम् ॥

## No. 1141. वेदान्तशिखामणिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $12\frac{1}{4} \times 5$  inches. Folia 69. Lines, 18—19, on a page. Extent, 5860 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Benares, Nadiyārchhatra, Śivakṛishṇa Vedānta-sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance new. Prose. Generally correct. Notes in some places.

*Vedānta-s'ikhāmaṇi*. A commentary on the well-known epitome of the Vedānta system, the *Vedānta pari-bhāshā*. By Rāmakṛishṇa Adhvarindra, son of Dharmarāja Adhvarindra, who is the author of the epitome in question : both the father and the son also bore the title of Dikshita.

Beginning. नैदाघभानुकिरणेष्विव वारिपूरः

सर्वो विभाति यद्बोधवशात् प्रपञ्चः ।

मालाफणीव च निमीलति यत् प्रबोधात्

तद् ब्रह्म नैमि सुखमद्वयमात्मरूपम् ॥ १ ॥

आसेतोराहिमाद्रेरपि भुवि विदितान् धर्म्मराजाध्वरीन्द्रान्

वन्देऽहं तर्कचूडामणिमणिजननचीरधीं स्नातपादान् ।

यत्कारुण्यमयामूढधिगतमधिकं दुर्ग्रहं सूक्ष्मधीकै-

रण्यान्तं शास्त्रजातं जगति सखकृता रामकृष्णकृयेन ॥ २ ॥

वेदान्तपरिभाषायां सोऽहं तातविनिर्मिताम् ।

व्याकरोमि कृतिं सर्वश्रुत्यन्तार्थप्रकाशिकाम् ॥ ३ ॥

End.

परिच्छेदप्रतिपाद्यमर्थं निगमयति तदेवमिति ॥

प्रमादलिखितं त्यक्तं प्रमादालस्यदोषतः ।

तत्त्वन्तयं बुधैः सद्भिः क्षमा हि विदुषां धनम् ॥ १ ॥

सुवर्णखचितताकारा कृतिरेषा मया कृता ।

विदुषामस्तु वेदान्तशिखामणिरलङ्घ्यता ॥ २ ॥

अनेन मतप्रबन्धेन वेदान्तार्थावलम्बिना ।

गुरुकारुण्यलब्धेन तारकं ब्रह्म तुष्यतु ॥ ३ ॥

वन्देऽहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचमधीश्वरीम् ।

कामिनाशेषकल्याणकलनाकल्पवल्लीम् ॥ ४ ॥



Colophon. इति श्रीधर्मराजाध्वरीन्द्रात्मजरासकृष्णाध्वरीन्द्रविरचिते वेदान्तशिखामणौ  
 प्रयाजनाख्योऽष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥०॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥०॥  
 विषयः । श्रीधर्मराजाध्वरीन्द्रविरचितवेदान्तपरिभाषायाः व्याख्यानम् ॥

### No. 1142. गौतमीयतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia 76.  
 Lines, 7 on a page. Extent, 2,028 s'lokas. Character Bengali. Date SK.  
 1736. Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sivakrishṇa Vedānta-  
 sarasvatī Bhaṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Gau'tamiya Tantra.* A Vaishṇavite Tantra, comprising, in thirty-one chapters, a complete system of rituals for the guidance of Vaishṇavas, and the adoration of Kṛishṇa in a variety of forms. The work is designed with a view to apply the rituals of S'ákta worship with all its forms, mysteries and mummeries to the cult of Kṛishṇa, and is always appealed to as a leading authority in all questions regarding rituals. It is held in high estimation by Vaishṇava householders, but ascetics and more devout and ardent followers of Chaitanya do not implicitly carry out its ordinances. *Contents* ; 1, Ten-syllable mantra of Kṛishṇa ; 2, Derivation of that mantra ; identification of the mantra with the Deity ; the mystic syllable of the mantra the source of the universe ; the application of the eighteen-syllable mantra of Kṛishṇa ; the object of the mystic particles in the mantras ; regulation of the breath ; 3, Mental assignment of the various parts of the body to different tutelary divinities ; 4, Description of Vṛindávana ; the mode of meditating on Kṛishṇa ; 5, Characteristics of spiritual guides and neophytes, time meet for initiation ; 6, Altars ; 7, Initiation ; daily prayers and adorations ; 8, Twelve forms of purifications ; 9, Purification and forms of worship, observances and rituals during worship ; 10, Adoration of Kṛishṇa through the medium of ammonite stones ; 11, Homa or worship through fire ; 12, Offerings ; 13, Imparting of mantras to disciples ; 14, Attainment of mastery over mantras ; 15, Occasional forms of worship, and rosaries ; 16, Daily threefold worship ; 17, Worship of Kṛishṇa in his infantile form ; 18, Derivation and uses of various Vaishṇava mantras ; 19, Means of causing dementation ; mantras for female divinities ; 20,

Differences in the forms of adoration, and advantages of adoring Krishna under different forms; 21, Various mantras of Krishna; 22, Attainment of superhuman powers, and various mantras; 23, Attainment of eloquence; mantra &c. of Rāma; 24—28, Various mantras &c.; 29, Characteristics of mastery over mantras; 30, Duties of persons accepting particular mantras; 31, Attainment of true knowledge; praise of the Tantra.

Beginning. ॐ बालगोपालाय नमः ।

सिद्धाश्रमे वसन् श्रीमान् कदाचिद्धोतमो मुनिः ।

तपःस्वाध्यायनिरतो भक्तिमान् पुरुषोत्तमे ॥ १ ॥

End. इत्येवं कथितं प्रश्नं मया ते मुनिसत्तम ।

अस्यालोकनतश्चिन्ते कृष्णात्मा सम्प्रसीदति ॥

Colophon. इति श्रीगोतमीये सहातन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे एकत्रिंशोऽध्यायः ॥

समाप्तस्यायं गोतमीयतन्त्राख्यो ग्रन्थः ॥०॥

विषयः । अत्रैकविंशत्यष्टलाः सन्ति । १—कृष्णस्य दशाक्षरमन्त्रफलं । १—दशाक्षर-  
मन्त्रोद्धारः । वीजानामीश्वरादिभावेनोपासना । क्लींकाराज्जगदुत्पत्तिक्रमः ।  
मन्त्रस्य विनियोगादिकथनम् । अष्टादशाक्षरमन्त्रोद्धारः । वीजतत्त्वानां वि-  
न्यासः । प्राणायामाः । १—काम्यन्यासाः । ४—तन्दावनवर्णनम् । कृष्णध्यानम् ।  
५—गुरुलक्षणम् । शिष्यलक्षणम् । दीक्षाकालनिर्णयः । भूमिपरीक्षादयः ।  
६—यागमण्डपरचना । गेहकुण्डादिरचनाप्रकारः । ७—दीक्षाकथनम् ।  
सन्ध्यात्रयकथनम् । पञ्चप्रकारार्चाकथनम् । स्नानद्वैविध्यम् । गङ्गावाचनादिकम् ।  
विप्रपादोदकपानव्यवस्था । देवादितर्पणम् । कृष्णतर्पणप्रकारः । सूर्य्यपूजा-  
प्रकारः । द्वादशविष्णुकथनम् । ८—वैष्णवानां द्वादशशुद्धिकथनम् । तन्दा-  
वनध्यानम् । भूतशुद्धिप्रकारः । ९—पञ्चगव्येन देहादेः शोधनप्रकारः । पञ्च-  
गव्यस्य मात्रानिर्वचनम् । अथ भूतशुद्धिः । मातृकान्यासादेर्विधानम् । अर्घ्यस्या-  
पनप्रकारः । पीठपूजा । मन्त्रात्मदेवताध्यानम् । त्रिविधयजनक्रमः । विष्णो-  
र्गन्धार्कम् । कलापूजनम् । कलाजपः । नवरत्नस्थापनम् । १०—कृष्णस्य पञ्च-  
मुद्राभिरावाचनम् । प्राणप्रतिष्ठा । शालग्रामादिजडपदार्थविशेषेषु कृष्णार्चायाः  
नित्यकर्तव्यत्वम् । शालग्रामलक्षणम् । यन्त्रसामान्यलक्षणम् । यन्त्रविशेषलक्षणम् ।  
कृष्णप्रतिमागठनप्रकारः । प्रतिमाद्वैविध्यम् । आवहनादिमन्त्राः । आवहनादि-  
क्रमेण कृष्णपूजाप्रकारः । मुद्रालक्षणम् । ११—कृष्णमन्त्रानुसारेणाग्निज्वालना-  
दिकम् । नित्यहोमः । शिष्याय चरसमर्पणम् । कम्बलादिशुद्धासने शिष्यस्य

शयनविधिः । १२—मन्त्रसिद्धिचिह्नानि । बलिविधिः । ब्रह्मार्पणम् ।  
 १३—आत्मनि कृष्णसंस्कारः । शिष्याय मन्त्रदानम् । गुरुदत्तिणानियमः ।  
 १४—पुरस्कार्यासमयनियमः । भूमिपरिग्रहः । भक्ष्याभक्ष्यनियमः । पुरस्करण-  
 कृतः प्रात्यक्षिककर्तव्यक्रियोपदेशः । पुरस्करणस्य स्थानविशेषे फलवैजात्यम् ।  
 चक्रविचारविधिः । नानाविधमालानिर्माणं तथा तत् शोधनादिकम् ।  
 जपादिनियमलक्षणम् । जपदर्शांशहोमस्तथा तद्दर्शांशतर्पणादिकम् । १५—  
 नैमित्तिकानुष्ठानव्यवस्था । १६—कृष्णस्य त्रैकालिकार्चनविधिः । १७—  
 बालकृष्णस्य मन्त्रपूजादिकम् । १८—कृष्णमन्त्रयोः प्रयोगः । कूर्चवीजोद्धारस्य ।  
 वृद्धिंहीजोद्धारः । वशीकरणप्रकारश्चेति । १९—उच्चाटनप्रकारः । स्त्री  
 बीजम् । मन्त्रयगायत्र्यादिकञ्च । २०—कृष्णस्य मासविशेषे फलविशेषाय  
 पूजाविशेषः । २१—कृष्णस्य नानाविधमन्त्राणामुद्धारस्तथा तत्तद्बीजादयश्च ।  
 २२—गङ्गावाहनमन्त्रः । तस्य बीजादयश्च । द्युतिधरभवनप्रकारः । वाक्-  
 सिद्धिभवनप्रकारः । कृष्णसहासन्तोद्धारः । यन्त्रधारणप्रकारः । २३—वाग्मि-  
 भवनप्रकारः । कामगायत्र्यादिकम् । २४—वक्त्रिणीवल्लभमन्तोद्धारदिकम् ।  
 कामनाविशेषे फलदाः मन्त्राः । धृष्टराज्यागममन्त्राः । तथा नानाफलदत्ते-  
 नाभिहितता मन्त्राः । २६—अत्रापि फलविशेषप्रापकाः मन्त्रा एव । २७—  
 अत्रापि तथैव । २८—अत्रापि तथैव । २९—मन्त्रसिद्धिलक्षणानि । ३०—  
 मन्त्राचारनिर्देशनम् । ३१—कार्त्तव्ययोगकथनम् । मन्त्रयोगकथनम् । समा-  
 धिकथनम् । ज्ञानसाहाय्यम् । तन्त्रसाहाय्यम् ।

### No. 1143. दायतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 477 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Prasannakumāra Vidyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

*Dāyatattva-ṭippanī*. Notes on the *Dāyatattva* of Raghunandana, a treatise on inheritance. By Kāsīrāma Vāchaspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय । तत्त्वं—स्वाययप्रतिपादकलसम्बन्धेन तादृशसृष्टित्यावृत्ता-  
 साधारणपरं दायभागत्वमिति यावत् ॥

End. तत्र पितृतो भागकल्पनेत्याह ।



Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता दायतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । श्रीमद्रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतदायतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

### No. 1144. उद्वाहतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Extent, 518 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

*Udvāha-tattva-ṭippanī.* Notes on Raghunandana's summary of the laws regarding marriage. By Kās'irāma Vāchaspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय । नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजांसि मूर्द्धा

श्रीकान्तकान्तचरणं प्रणिधाय चित्ते ।

श्रीकाशिराममुकती कृतिनां चिन्ताय

सम्बन्धतत्त्वविवृतिं वितनोति यत्नात् ॥

स्मृतिशास्त्राम्बुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुं ।

विदितं त्रिषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम् ॥

End. ननु भ्रुवणीत्यादिवचनस्य हन्देशपरिशिष्टीयत्वेन हन्देशमात्रपरत्वमिति पाठः

क्वाचित्कः ( इतः खण्डितम् )

विषयः । रघुनन्दनकृतोद्वाहतत्त्वव्याख्या ।

### No. 1145. एकादशीतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3 inches. Folia, 47. Lines, 7—6 on a page. Extent, 1,299 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvīpa, Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Ekādasī-tattva-ṭippanī.* Notes on Raghunandana's summary of the laws regarding the fast on the eleventh day of the moon. By Kās'irāma Vāchaspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय ॥ अथैकादशीतत्त्वस्य टिप्पनी लिख्यते । तत्र वक्ष्यामीति ।



End. एकादश्यान् शुक्लायां कार्तिके मासि केशवमित्यर्थः ॥ (समाप्तिवाक्यं नास्ति)  
विषयः । श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितैकादशीतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1146. मलमासतत्त्वटिप्पणी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 249.  
Lines, 7—6 on a page. Extent, 249 s'lokas. Character, Bengali, Date,  
? Place of deposit, Navadvīpa. Prasannakumāra Vidyaratna. Ap-  
pearance, old. Prose. Generally correct.

*Malamāsatattva-ṭippanī.* Notes on Raghunandana's summary of  
the laws regarding intercalary months. By Kās'irāma Vāchaspati.

Beginning. नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजांसि मूर्द्धा

श्रीकान्तकान्तचरणञ्च निधाय चित्ते ।

श्रीकाशिरामसुकृती कृतिनां हिताय

सम्यक् तनोति विवृतिं मलमासकस्य ॥

स्मृतिशास्त्राम्बुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुम् ।

विदितं त्रिषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम् ॥

मीमांसादिनानाशास्त्रपारदस्या श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यः प्राचीनविचक्षणगण-  
नानाविधव्याख्याजनितसन्देहस्य स्मृतिशास्त्रस्य मुन्यन्तरवचनयुक्तिभ्यां तत्त्वं  
निर्णीयेदानीन्तनानां सुखबोधाय निबन्धांशकारः । अत्र च स्मृतिशास्त्रस्य स्व-  
भावतो दुर्गमतया कानिचित्कठिनानि सन्ति अतस्मानि मया व्याख्यायन्ते ॥

End. यद्वा सद्यपि नाम असदेव तत्तन्मासविहितकर्मण्यनर्हत्वादित्याहुः ।

यं प्राकृत समस्तशास्त्रनिपुणः श्रीरामकृष्णात्मजः

श्रीराधाचरब्रजभाष्यसुकृती सङ्गीतचूडामणिः ।

तेन श्री + काशिरामकृतिना यत्नेन निष्पादिता

टीका नातिमुष्टद्वलापि कृतिभिः सानुग्रहैर्दृश्यताम् ॥

Colophon. इति श्रीकाशिरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता मलमासतत्त्वटिप्पणी समाप्ता ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1147. याज्ञवल्क्यदीपकलिका ।

Substance, Europe paper, 18 × 3½ inches. Folia, 77. Lines 8 on a page. Extent, 3,071 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1793. Place of deposit, Navadvīpa, Śrīnātha Śīromaṇi. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Yājñavalkya-dīpakalikā.* A commentary on the Institutes of Yājñavalkya. By Ś'ulapāṇi. The author lived during the reign of Lakshmaṇa Sena of Bengal, in the beginning of the twelfth century.

Beginning. ओं नमो गणपतये ॥ अशेषकलुषध्वंसि नला विष्णोः पदाम्बुजम् ।

याज्ञवल्क्यस्मृत्येष्टीकां श्रुतपाणिः समातनोत् ॥

अज्ञानतिमिरयस्तशास्त्रार्थप्रतिपत्तये ।

कृतं ये दीपकलिका कलिकालमलापहा ॥ योगीश्वरमिति ॥

End.

चयाणां देवानां समाचारस्तथी तस्यावर्त्तप्रकाशकमिति ॥

Colophon. इति साङ्गि(यानमहामहो)पाध्यायश्रीश्रुतपाणिभट्टाचार्यविरचितायां याज्ञ-  
वल्क्यटीकायां दीपकलिकायां द्वितीयाध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । याज्ञवल्क्यमहर्षिकृतस्मृत्येष्टीख्यानम् ।

## No. 1148. तीर्थचिन्तामणिः ।

Substance, palm leaf, 15 × 2 inches. Folia, 184. Lines, 5 on a page. Extent, 4,140 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Śrīnātha Śīromaṇi Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Verse. Generally correct.

*Tīrtha-chintāmaṇi.* A summary of the duties to be observed at sacred places. The MS. is defective both at the beginning and at the end, and five chapters only are available. These treat successively of Prayāga, Purushottama, Gaṅgā, Gayā and Bārānasī. Owing to the absence of the end, the author's name cannot be ascertained.

Beginning. (प्रारम्भे पत्रचतुष्टयं खण्डितं) सं दृष्टमष्टाद्रव्यकं, गच्छन् देशान्तरं यत्तु आहं  
कुर्यात्तु सर्पिषा । यात्राद्यमिति तत्प्राक्तं प्रवेशे च न संशय इति भविष्य-  
पुराणवचनात् इदमाभ्युदधिकमिति तु केचित् ।

End.

स्नानं कृत्वा तु गन्तव्यं गोप्रचेतु यश्चस्त्रिनि ।

अहनि होलिका देवि अर्चितया प्रयत्नतः॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः ।

यद्यपि खण्डितत्वाद्वा कति विभागाः सन्तीति निर्णेतुमशक्यन्तथापि यावन्तः  
समुपलभ्यन्ते तावतां खलु प्रयागप्रकाश—पुरुषोत्तमप्रकाश—गङ्गाप्रकाश—गया-  
प्रकाश—वाराणसीप्रकाशानामेधां यथानिर्द्देशं तत्तद्विषयाः प्रदर्शयन्ते,  
तत्राद्ये प्रयागप्रकाशे—सामान्यतीर्थयात्राविधिक्रमः । प्रयागतीर्थयात्राविधिः ।  
अथ तत्प्रयोगः ।

द्वितीये पुरुषोत्तमप्रकाशे—भारतवर्षप्रशंसा तत्परिचयश्च । तथा तदनर्गतात्कल-  
प्रदेशप्रशंसा तत्परिचयश्च । सत्ययुगे प्रादुर्भूतेन्द्रधुम्ननामधेयस्य राज्ञ इतिहासः,  
पुरुषोत्तमयात्राप्रवृत्तिप्ररोचकः । द्वादशाक्षरमन्त्रेण कृष्णपूजनविधिः । कृष्ण-  
दर्शनमाहात्म्यं । सुभद्रापूजाविधिः । नरसिंहपूजाविधिः । प्रसङ्गात्तन्मन्त्रोपा-  
सनफलकीर्तनञ्च । मत्स्यमाधवार्ष्णिनम् । पञ्चतीर्थीविधिः । पुरुषोत्तमदेवे सा-  
गरस्नानपूर्वकपुरुषोत्तमार्चनविधिः । इन्द्रधुम्नसरःस्नानपूर्वकपुरुषोत्तमार्चनप्र-  
कारः । महाच्यैष्ट्यां पुरुषोत्तमयात्राविधिः । ततस्तत्प्रयोगः । सुभद्रारामसहित-  
मञ्चस्यपुरुषोत्तमदर्शनमाहात्म्यं । कृष्णभिक्षुजलेनात्माभिषेकफलम् । सुभद्रा-  
वलारामसहितमञ्चस्यपुरुषोत्तमदर्शनप्रयोगः । प्रतियात्राफलम् । दक्षिणोदधे-  
स्तटे वटराजसमीपे भगवत्कृष्णदर्शनविधिः, अथ तत्प्रयोगश्च । तत उत्कल-  
देशावस्थितकृत्तिवासःक्षेत्रपद्धतिः । तत्रादौ—क्षेत्रपरिचयः । कृत्तिवासोमहा-  
देवस्य पूजनविधिः । ततस्तत्पूजनदर्शनादिमाहात्म्यम् । कृत्तिवासार्चनप्रयोगः ।  
अथ कोणार्कविधिरत्रैव रामेश्वरविधिरपि । ततो विरजाक्षेत्रप्रयोगः ।

अथ तृतीये गङ्गाप्रकाशरक्ष्ये—गङ्गामाहात्म्यम् । गङ्गाजलमाहात्म्यम् । गङ्गा-  
सेवनफलम् । गङ्गाभक्तिफलम् । गङ्गातोयपानफलम् । गङ्गातोयपानप्रयोगः ।  
गङ्गादर्शनफलम् । गङ्गादर्शनप्रयोगः । गङ्गास्मरणफलम् । गङ्गास्मरणप्रयोगः ।  
गङ्गानामकीर्तनफलम् । गङ्गानामकीर्तनप्रयोगः । गङ्गास्पर्शनफलम् । गङ्गा-  
स्पर्शनप्रयोगः । गङ्गाभिलासफलम् । गङ्गाभिलासप्रयोगः । गङ्गास्नानफलम् ।  
गङ्गास्नानप्रयोगः । कालविशेषे गङ्गास्नानफलम् । अथ तत्प्रयोगः । एवं देश-  
विशेषे गङ्गास्नानफलम् । अथ तत्प्रयोगः । गङ्गायामवगाहनफलम् । तथा  
तत्प्रयोगः । गङ्गाजलेन तर्पणफलम् । अथ तत्प्रयोगः । गङ्गातीरे शिवार्चन-  
फलम् । अथ तत्प्रयोगः । गङ्गापूजाविधिः, अथ तत्प्रयोगः । गङ्गातीरे घृत-  
धेन्वादिदानविधिः, अथ तत्तत्प्रयोगः । गङ्गायां व्रतफलमथ तत्प्रयोगः । गङ्गायां  
श्राद्धफलमथ तत्प्रयोगः । गङ्गान्तर्जलस्मरणफलम् । अथ तत्प्रयोगः । गङ्गा-

यामस्थिस्थितिफलम् । अथ तत्प्रक्षेपप्रकारः । गङ्गायासीरक्षेत्रादिनिर्णयः ।  
गङ्गातीरव्यवहिकाफलमिति ।

अथ तुरीये गयाप्रकाशखण्डे—गयामाहात्म्यम् । ततस्तत्परिचयादिकम् । प्रेत-  
शिलाकृत्यविधिः । अथ गयाकृत्ये फल्गुतीर्थस्नानतर्पणषोडशीप्रभृतिकृत्यादिकं  
प्रथमदिवसीयम् । ततो द्वितीयदिवसीयकृत्यं प्रेतशिलायां पिण्डदानादिकम् ।  
अथ पञ्चतीर्थीकृत्यम् । पञ्चतीर्थीकर्मोपेक्षया यद् द्वितीयदिनकृत्यं तत्कृत्यम् ।  
पञ्चतीर्थीदिनोत्तरद्वितीयदिनकृत्यम् । पञ्चतीर्थीदिनोत्तरचतुर्थदिनकृत्यम् ।  
पञ्चतीर्थीदिनोत्तरपञ्चमदिनकृत्यम् ।

पञ्चमे वाराणसीप्रकाशभिधे—वाराणसीमाहात्म्यम् । वाराणसीक्षेत्रपरिचया-  
दिकम् । वाराणसीक्षेत्रप्रवेशफलम् । वाराणसीवासफलम् । वाराणसीमरण-  
फलम् । तत्रत्यद्वाश्वमेधादितीर्थं स्नानदानादिकफलम् । तत्रैव च देशविशेषा-  
वच्छेदेन च दानादिकार्यविशेषे फलविशेषकीर्तनम् । ततो वाराणसीयात्राका-  
लनिर्णयः । यात्रायां विधिविहिततत्तत्कृत्यानि च । (एतत्प्रकाशस्य खण्डि-  
तत्वादितः परं किं किमस्ति कृत्यं तन्नोपलब्धम्) ।

### No. 1149. शुद्धितत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 109.  
Lines, 7 on a page. Extent, 3,815 śloka. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Navadvīpa. Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance,  
fresh. Prose. Generally correct.

*S'uddhitattva-ṭippanī*. A gloss on the S'uddhitattva of Raghunan-  
dana—a treatise on purification. By Rādhāmohana S'armā.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ प्रणम्य परमानन्दं गोविन्दं मोहनद्विजं ।

करोति शुद्धितत्त्वार्थतात्पर्यस्यावधारणं ॥

End. तथा शुद्धायाः स्वप्नसंवाशौ च सपिण्डमरणाशौ (इतः खण्डितं)

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतशुद्धितत्त्वस्य व्याख्यानम् ।



## No. 1150. मलमासतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 107. Lines, 7 on a page. Extent, 3,745 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Malamāsa-tattva-ṭippanī.* A gloss on the Malamāsa-tattva of Raghunandana—a treatise on intercallary months. By Rādhāmohana Śarmā.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । प्रणम्य राधानलिनीसुष्ठुक्रमङ्गं धनश्यामलमच्युतस्य ।

परं चिदानन्दमयं तनोति श्रीमोहनोऽर्थं मलमासतत्त्वे ॥

End. अन्यथा मलमासस्यत्वे द्विचैवादिपदप्रयोगानुपपत्तेरिति ॥

Colophon. श्रीमद्द्वैतवंशोद्भवश्रीराधामोहनभट्टाचार्यविरचिता मलमासतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतमलमासतत्त्वव्याख्या ।

## No. 1151. दायतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,470 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Dāya-tattva-ṭippanī.* A gloss on the Dāya-tattva of Raghunandana—a treatise on the law of inheritance. By Rādhāmohana Śarmā.

Beginning. प्रणम्य राधिकाकान्तं कृष्णं संसारलोचनं ।

श्रीराधामोहनो दायतत्त्वव्याख्यां करोत्यसौ ॥

End. क्रमेण धनाधिकारे वानप्रस्थस्यापि सतीर्याद्यभावे धनसम्बन्धी विवेच्य इति सङ्क्षेपः ।

Colophon. इति कलियुगपावनावतारश्रीमद्द्वैतमहाप्रभुवंशसम्भवश्रीराधामोहनभट्टाचार्यविरचिता दायतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितदायतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1152. प्रायश्चित्ततत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 86. Lines, 6 on a page. Extent, 2,666 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Prasannakumāra Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Prāyas'chitta-tattva-ṭippanī*. A gloss on the *Prāyas'chitta-tattva* of Raghunandana—a treatise on expiations, By Rādhāmohana Śarmā.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

तद्दिदीतोलीनाम्बुदरुचिररूपसुखतले  
लसद्दंशीनादास्यतनिकरवर्षी प्रियसखि ।  
नवीनोऽयं किं मे रचयति हृदीतीकृतकथा  
स्यदुस्यन्दा राधा जयति वकशचोर्हृदि गता ॥  
स्फुटं प्रायश्चित्ततत्त्वयाख्या मोहनशर्मेणा ।  
क्रियतेऽद्वैतवंशेन गोविन्दरतिकाभ्यया ॥

End. सुरापानस्य जातिमात्रनिषेधात्तदित (इतः खण्डितं)

विषयः । श्रीरघुनन्दनकृतप्रायश्चित्ततत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

## No. 1153. अनुमानचिन्तामणिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper,  $18 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 230. Lines, 8 on a page. Extent, 8,510 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Haramohana Chūdāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Anumānachintāmaṇi-ṭippanī*. A commentary on the *Anumāna Khaṇḍa* of Gaṅgeś'a. By Mathurānātha Tarkavāgis'a. (See vol. I., p. 295.)

Beginning. ओं नमो गणेशाय ।

नवीननीरदश्याममञ्जुसञ्जुललोचनं ।  
वक्त्रवीवक्त्रभं वन्दे दृन्दावनविहारिणं ॥  
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।  
विशदीकृत्य दृश्यन्ते द्वितीयमणिफक्किता ॥

प्रत्यक्षं निरूपितमिदानीमनुमानं निरूपणीयं, अतः शिष्यावधानाय प्रतिज्ञा-  
नीते प्रत्यक्षानन्तरमित्यादिना ।

End. तथाप्युद्भावने कथकसम्प्रदायमिदप्रकारभेदाऽनेन दर्शित इति न काप्यनुप-  
पत्तिरिति सङ्क्षेपः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमद्युरानाथतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता अनुमान-  
टिप्पणी समाप्ता ॥

विषयः । मङ्गेशोपाध्यायविरचितः अनुमानखण्डस्य बाधान्तस्य व्याख्यानं ।

### No. 1154. अभिधादिवादचिन्तामण्यलोकटिप्पणी ।

Substance, country-made yellow paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 6.  
Lines, 8 on a page. Extent, 260 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Navadvīpa. Haramohana Chūdāmaṇi. Appearance, old.  
Prose. Generally correct.

*Acidhādirāda Chintāmanyāloka-ṭippanī.* A commentary on a por-  
tion of the S'abdakhaṇḍa of Gaṅgeś'a. By Mathurānātha Tarkavāgis'a.  
See vol. I., p. 295.

Beginning. अपि च सङ्कल्पादीनां समुच्चितानां प्रवर्तकत्वमेकस्यैव मतमिति धमनिवार-  
णाय मतभेदं स्पष्टयति—अभिधेत्यादिना ।

End. विधित्वानुपपत्त्या च नोचितमिति सर्वत्र न हेतुद्वयान्वय इति यदुक्तं तद्दीर्घं  
सयमेवाह हेतुद्वयमित्यादिना ।

Colophon. इत्यभिधावादिमित्रव्याख्या सम्पूर्णा ॥

विषयः । अभिधावादचिन्तामण्यलोकव्याख्यानं ।

### No. 1155. सन्निकर्षविचारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $15\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 13.  
Lines, 8 on a page. Extent, 565 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Navadvīpa. Bhuvanamahana Vidyaratna Bhattachārya.  
Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*Sannikarsha-vichāra.* A Nyāya dissertation on perceptible evi-  
dence. By Govinda.

Beginning. ओं नमो गणेशाय । प्रत्यक्षानुमित्युपमितिशाब्दभेदेन प्रमा चतुर्विधा, तत्रेन्द्रियसन्निकर्षजन्यं ज्ञानं प्रत्यक्षं ।

End. द्रव्यविषयतायां लौकिकत्वनिवेशादिति समासः ।

Colophon. इति सन्निकर्षविचारः ॥

विषयः । षड्विधप्रत्यक्षाणां कारणनिर्वचनम् ।

### No. 1156. आत्मतत्त्वविवेकटीका ।

Substance, country-made yellow paper,  $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 819 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Bhuvanamohana Vidyaratna Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*A'tmatattva-viveka-ṭīkā.* A commentary on the *A'tmatattva-viveka* of S'ankara A'chārya. By Govinda.

Beginning. ओं नमः परदेवतायै ।

नत्वा कृष्णपद्मद्वन्द्वं श्रीगोविन्देन धीमता ।

आत्मतत्त्वं प्रवक्तव्यं केवलं मोक्षहेतवे ॥

End. विंशतिखण्डप्रतियोगिसमानाधिकरणसम्बन्धेन तथाविधमयोगनाशस्य तत्र खल्ल-  
(इतः खण्डितं)

विषयः । आत्मतत्त्वविवेकस्य कियदंशस्य व्याख्यानं ।

### No. 1157. काव्यप्रकाशभावायः ।

Substance, country-made yellow paper,  $17 \times 2\frac{1}{2}$  inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent, 1,027 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Bhuvanamohana Vidyaratna Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*Kāvya-prakāśa'-bhāvārtha.* A commentary on the *Kāvya-prakāśa* of Mammāṭha Bhaṭṭa—a treatise on Rhetoric. By Rāmakṛishṇa.

Beginning. ओं नमः कृष्णाय ।

सर्वैः काव्यैश्च समानं प्रणम्य मरमेष्टरं ।

काव्यप्रकाशभावाया रामकृष्णेन गीयते ॥



End. भावप्रत्ययरूपतद्धितार्थस्यैव विधेयतया भानेऽलक्ष्य (इतः खण्डितं)  
विषयः । काव्यप्रकाशस्य व्याख्यानम् ।

### No. 1158. चणभङ्गुरवाददीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 346 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Bhuvanamohana Vidyaratna Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*Kṣhanabhaṅgura-vāda-dīdhiti-ṭippanī*. A gloss on the commentary of Raghunātha on the section on mutability of matter in the *Anumāna-chintāmaṇi* of Gaṅgeśa.

Beginning. (प्रारम्भे चतुर्विंशत्यधिकशतपञ्चाणि न सन्ति) यत्, विभिन्नकालावच्छिन्नमेक-  
धर्मीणि कार्यकारित्वाकारित्वसत्त्वं ।

End. सङ्गाद्यसङ्गाद्यकभाव इति भावं स्पष्टयति तथा चेति, ननु व्याप्य (इतः खण्डितं)  
विषयः । चणभङ्गुरवाददीधितिव्याख्यानम् ।

### No. 1159. प्रत्यक्षालोकरहस्यं ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Extent, 3,738 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Haramohana Chuḍāmaṇi. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*Pratyakṣhā loka-rahasya*. A gloss on Jayadeva Miśra's commentary on the Pratyakṣha Khaṇḍa of Gaṅgeśa's Chintāmaṇi. By Mathurānātha Tarkavāgīśa.

Beginning. नमो गणेशाय ।

श्रीमता मथुरानाथ्यन्तर्कवागीशधीमता ।

विशदीकृत्य दर्शने प्रत्यक्षालोकफक्किः ॥

निर्विघ्नं प्रारोपितग्रन्थसामानिकामनया कृतं स्तुतिपूर्वकं भगवत्प्रार्थनरूपं सङ्गल-  
मिष्यमिच्छामि आदौ निबध्नाति—वक्त्राणीति ॥

End. अग्रप्रामाण्यप्रादुर्भावेति ॥ प्रकृतप्रामाण्याय ज्ञाने प्रकृतप्रामाण्यविरोधिप्रादुर्भावेत्यर्थः  
 अ (इतः खण्डितं)  
 विषयः । प्रत्यक्षालोक्तव्याख्यानं ।

No. 1160. सामान्यलक्षणाव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper,  $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 26. Lines, 11—13 on a page. Extent, 482 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1785. Place of deposit, Navadvīpa. Haramohana Chuḍāmaṇi. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Sāmānya-lakṣṇā-vyākhyā.* A gloss on Jagadīś'a's commentary on the commentary of Raghunātha on the section on the major term in the Anumāna Chintāmaṇi of Gaṅgeś'a. By Haramohana.

Beginning. श्रीरामो जयतु ॥

श्रीराममिव मत्तातं श्रीरामं पुरुषोत्तमं ।  
 शिरोमणितयाख्यातं वन्देहमतिथलतः ॥  
 सामान्यलक्षणा व्याख्या जगदीशेन या कृता ।  
 तां टिप्पणीं त्रिया युक्तस्तनुते हरमोहनः ॥  
 नानाशास्त्रविचारणारणरटच्छङ्काहिसम्पदिन-  
 स्तच्छ्रीरामशिरोमणेः पितुरिदं पादाम्बुजं प्रार्थये ।  
 टीका श्रीहरमोहनेन बद्धशो यत्नात्कृता साम्प्रत-  
 मन्तेवासिगणस्य तोषजननी भूयाद्विपश्चिन्नुदे ॥  
 न्यायादिशास्त्रनिपुणानतिधीरगणान्  
 विज्ञान् प्रणत्य विततं परिवदयामि ।  
 दूष्यं वच्चे यदि पुनः परिशोधनीयं  
 तस्मात्परोपकृतये च सतां हि यतः ॥

End. सैव प्रागभावव्यञ्जका इत्यपि वदन्ति ।  
 नत्वा रामपदारट्टन्दयुगलं प्रोत्फुल्लपङ्केतहं,  
 रम्यं श्रीहरमोहनद्विज इहच्छान्नेच्छयेवेत्यहं ।  
 शाके वाणवस्त्रदधीन्दुविमितेऽदः पुस्तकं निर्ममे ॥  
 विषयः । सामान्यलक्षणाजगदीशीटिप्पणीव्याख्यानं ।

## No. 1161. कारककौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia 12 Lines, 7 on a page. Extent, 467 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Kṛishṇakānta S'īroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

*Kāraka-kaumudī.* A commentary on the section on cases, in the Sanskrit grammar called Kātantra.

Beginning. अथापादानम् । तत्र यतोऽपैति तदपादानमिति कातन्त्रसूत्रम्,

End. एवं देवदत्तस्य स्वामीत्यत्र षष्ठ्या देवदत्तस्यकः स्वामीति गम्यते ।

Colophon. इति कारककौमुदी समाप्ता ।

विषयः । कातन्त्रसूत्रमूलकः कारकार्यविचारः ।

## No. 1162. क्रियायोगसारः, पद्मपुराणान्तर्गतः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 226. Lines, 6—7 on a page. Extent, 3,411 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa. Kṛishṇakānta S'īroratna. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

*Kriyāyogasāra.* A part of the Padma-Purāna. It is reckoned to be the most authentic portion of the Purāna in question. It has been twice printed in Calcutta, and MSS. are common.

Beginning. श्रीहरये नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य नरक्षैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

लक्ष्मीनाथपदारविन्दयुगलं ब्रह्मेश्वराद्यासर-

श्रेणीनक्षत्रशिरोमणिनिममलं वन्दामहे सन्ततम् ।

भक्त्या योगिमनस्तडागमुपमासन्दोहदृढुत्तमं

गङ्गाधामकरन्दविन्दुनिकरं संसारदुःखापहम् ॥

यां मूर्तिं बद्ध्वा विधाय भगवान् रक्षत्यशेषं जगत्  
 यत्पादार्चनतत्परा न हि पुनर्मज्जन्ति विश्वार्णवे ।  
 सर्वप्राणिहृदम्बुजेषु वसतिर्यस्य प्रभोः सन्ततं  
 सव्यक्रोडुष्टेन्द्रिराय हरये देवाय तस्मै नमः ॥  
 वेदेभ्य उद्धृत्य समस्तधर्मान् योऽयं पुराणेषु जगाद देवः ।  
 व्यासस्वरूपेण जगद्धिताय वन्दे तमेकं कमलासमेतम् ॥

End.

इदमतिशयगुह्यं निर्गतं व्यासवक्त्रात्-  
 सरसतरपुराणं प्रीतिदं वैष्णवानां ।  
 चिरममरवरौघैर्वाञ्छिताङ्गैर्मुमुक्षुराः  
 सकलभुवनकर्तुश्चक्रिणः प्रीतयेऽसु ॥

Colophon.

इति श्रीपद्मपुराणे क्रियायोगसारे व्यासजैमिनिसंवादे युगधर्मनिरूपणं नाम  
 पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ समाप्तश्चायं क्रियायोगसारः ॥

विषयः ।

अत्र पञ्चविंशतिः अध्यायाः सन्ति, तत्र प्रथमे—सूतशैलकसंवादः । जैमिनि-  
 वाक्यम् । व्यासवाक्यम् । भगवत्कथाश्रवणफलम् ।

२—हृष्टिप्रक्रिया । सागरनामानि । भगवद्भक्तमाहात्म्यलक्षणे । मधुकैटभ-  
 प्रसङ्गः । ब्रह्मकृतस्तुतिः । वैष्णवमाहात्म्यलक्षणे ।

३—क्रियायोगतत्त्वमाहात्म्ये । गङ्गाया गुणः । विष्णुपूजाफलम्, दाना-  
 दीनां फलं, एकादशीभक्तिः, धात्रीभक्तिः, तुलसीभक्तिः, अतिथिपूजनम्,  
 एतेषां गुणसंवादः फलसंवादश्च ।

४—प्रयागमाहात्म्यम् । इतिहासः । गङ्गासागरप्रसङ्गः ।

५—माधवचरित्रम् । चन्द्रकलाप्रसङ्गः ।

६—गन्धिनीप्रसङ्गः । सुलोचनावाक्यम् । विद्याधरप्रसङ्गः । प्रचेष्टप्रसङ्गः ।

७—सुलोचनावाक्यम् । भीमनादवाक्यम् । धर्मबुद्धिराजप्रसङ्गः । गण्डकनिपा-  
 तनम् ।

८—वीरवरवाक्यम् । माधववाक्यम् । महाविष्णोः प्रतिमा । माधवकृतस्तवः ।  
 माधवं प्रति भगवद्वाक्यं । पुनर्गङ्गामाहात्म्यम् ।

९—विष्णुपूजाफलम् । माघे तदाधिक्यं । पुष्पफलमाहात्म्यं । यमदूताः ।  
 विष्णुदूताः । नारायणनाममाहात्म्यं ।

१०—प्रातःकृत्यानि । तत्र नारायणस्मरणं, निद्राभञ्जनं, विष्णुगृहभार्जनं,  
 भगवत्पूजादिकञ्चेति । विष्णुपादोदकमाहात्म्यं । नैवेद्यमाहात्म्यं ।

११—फाल्गुनादिमासविशेषे द्रव्यविशेषदानफलानि । अश्वत्थसेचनादि-



फलम् । ब्राह्मणकृतस्तुतिः । भगवतो ब्राह्मणस्य वरलाभः । अथत्यसाहात्म्यम् ॥

१२—ज्यैष्ठे विष्णुपूजनं । आपादे तथा । आचरणभाद्रयोरपि । वैष्णवजनस्य रात्रिभोजननिषेधः । एकवस्त्रपरिधानेन पूजननिषेधः । सर्वकार्येष्वेव तिल-  
स्यावश्यकत्वं । बाहुद्वये शङ्खचक्रादेरङ्कनप्रशंसा । आश्विने कार्तिके च विशेष-  
पूजादिकं । ब्राह्मणकृतशिवस्तुतिः । शिवकर्तृकं ब्राह्मणाख्यानवर्णनम् ।

१३—अग्रहायणपौषयोः पूजाविशेषोपाख्यानम् । पूजासमये पाषण्डजनसम्भाषण-  
निषेधः । वैनतेयाङ्कितघण्टाप्रशंसा । वीणादिवाद्यविशेषाणां वादनप्रशंसा ।  
मुखवाद्यफलम् । मासे मासे हरिपूजनप्रशंसा ।

१४—नारायणसाहात्म्यम् । सर्वास्त्रेव क्रियासु विष्णोः स्मरणं । सत्यद्युगीय-  
सत्यवसुनामकस्य वैश्यस्य आख्यानम् । रामनामसाहात्म्यम् । विष्णुदूतयमदू-  
तयोः कलहः । ततः परस्परदुहे यमदूतस्य पराभवः, पराजितस्य तस्य  
यमनिकटे अभियोगः, यमस्य मीमांसा । षड्चररासमन्तस्य प्रशंसा ।

१५—महाविष्णुसाहात्म्यम् । चक्रिकोपाख्यानम् । तत्कृतलोचम् ।

१६—पुनर्विष्णुसाहात्म्यम् । भद्रतनूपाख्यानम् । सुमध्यवाक्यम् । मार्कण्डेय-  
वाक्यं । दान्तभद्रयोः परस्परालापः । अष्टोत्तरशतं नामानि । भद्रतनुरचित-  
जगन्नाथलोचम् ।

१७—पुरुषोत्तमतीर्थसाहात्म्यम् । अन्नममुद्रयोर्माहात्म्यम् । बलभद्रसुभद्रा-  
श्रीकृष्णदर्शनं । फाल्गुनमासे गोविन्ददर्शनं । एवं चैत्रादिमासे जगन्नाथदर्शन-  
फलम् । गुण्डिचामण्डपे श्रीकृष्णदर्शनफलम् । शयने उत्थाने च श्रीजगन्नाथ-  
दर्शनफलम् ॥

१८—पुनः श्रीकृष्णसाहात्म्यम् । उर्वीष्मोपाख्यानम् । विष्णुनैवेद्यसाहात्म्यम् ।  
खजनेरुपाख्यानम् । खम्बे केशवदर्शनं । खजनिगतसखः । ब्राह्मणवाक्यम् ।  
भगवद्वाक्यम् ।

१९—दानतपोमाहात्म्यम् । हरिशर्मापाख्यानम् ।

२०—पानार्हणाविवेचनम् । ब्राह्मणप्रशंसा । विष्णुबुद्ध्या ब्राह्मणे नरस्कार-  
विधिरवस्थाविशेषे च निषेधव्यवस्था । विप्रपादसेचनमाहात्म्यप्रस्तावे हरि-  
शर्माणः पूर्वजन्मदृष्टान्ताद्युपन्यासः ।

२१—एकादशीमाहात्म्यम् । दशमीकृत्यम् । विष्णुमन्दिरे शङ्खादिचित्रलेखन-  
प्रशंसा । विष्णुपूजा ।

२२—कोटिरथास्त्रराजोपाख्यानम् । पुण्यात्मनां पापिनाञ्च पथिनिर्देशः । नरक-  
वर्णना ।

२२—तुलसीमाहात्म्यन्या घात्रीमाहात्म्यम् ।

२४—अतिथिसत्कारमाहात्म्यम् ।

२५—सत्यचेतादियुगानां माहात्म्यम्, पाठफलं श्रवणफलश्चेति ॥

### No. 1163. सत्काव्यकल्पद्रुमस्य प्रथमखण्डः ।

Substance, country paper,  $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 20. Lines, 9—10—11 on a page Extent, 725 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1795. Place of deposit, Navadvīpa. Kṛishṇakānta Sīroratna. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*Satkārya-kalpadruma*. Volume first of a collection of miscellaneous verses from standard authors interspersed with verses composed by the compiler. By Kṛishṇakānta Kavi.

Beginning. भ्यात्वा शङ्करपादपद्मयुगलं प्राचीनपद्यावलीं

सङ्गृह्य खलतं तथा सुकवितादृन्दं सदानन्दम् ॥

साहित्यार्णवरत्नराजिसदृशं श्रीकृष्णकान्तः कवि-

धीराभीष्टफलप्रदस्मृतनुते सत्काव्यकल्पद्रुमम् ॥

End.

संसारविषयस्य द्वे फले ह्यमृतोपमे ।

काव्यामृततरसाखादः सङ्गमः सुजनैः सह ॥

विषयः ।

अत्र महाकविरचितानामुद्धटप्रायाणामपि प्रसिद्धमहाकविप्रणीतग्रन्थैः सङ्गृहीतश्लोकानां खलतानाञ्च सङ्गृह्यत एव यत् खलविरचितं पद्यं तत् खल्वीदृशं ( \* ) चिह्नकृतमिति । तत्रादौ आशीर्वादश्लोकाः । ततः शक्तिविषयकश्लोकाः । रामविषयकश्लोकाः । कृष्णविषयकश्लोकाः । काशीविषयकश्लोकाः । चैतन्यदेवविषयकश्लोकाः । श्रीकालवर्णना । वर्षाकालवर्णना । शीतकालवर्णना । वसन्तवर्णना । अश्वत्थसौगन्ध्यामन्यत्रिविधगुणयुक्तवायुवर्णना । प्रभातकालवर्णना । अथ व्यवहारोपयुक्तानानातात्पर्यप्रकाशकानानाविधश्लोकास्तत्र सहायप्रशंसा । नारिकेलतृणविषयकश्लोकाः । धरोवर्णना । गुणप्रशंसा । कूटकविताः । संस्कृतवङ्गहिन्दीपारस्यभाषासङ्कलितश्लोकस्तथा संस्कृतवङ्गहिन्दीलण्भाषामिश्रितश्लोकः । समस्यापूर्णम् । ततः कतिचित्पाधारणश्लोकाः ।

## No. 1164. सत्काव्यकल्पद्रुमस्य द्वितीयखण्डः ।

Substance, S/rírámapura paper,  $12\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 9. Lines 9. on a page. Extent, 303 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1795. Place of deposit, Navadvīpa. Kṛishṇakānta Sīroratna. Appearance, new. Verse. Generally correct.

*Satkāvya-kalpadruma*. Volume second of the collection described in the last preceding Number.

Beginning. अथादिरसश्लोकाः ।

स्निग्धमालपसि रक्तमेव वा तत्कथैव सखि मे रसायनम् ।

शीतलं सलिलमुखमेव वा पावकं हि शस्येन्न संशयः ॥

End. इयं सुरतरङ्गिणी न पुनरत्र नौ सङ्गमोऽ-

भवत्तरणिमज्जनं पथिक नैव भीतिं भज ।

कुर्वन् गुह्यसाहसं विपुलचारकुम्भद्वयम्

दधद्वनघनागमे घनरसस्य पारं व्रज ॥

समाप्तोऽयं सत्काव्यकल्पद्रुमः ॥

सत्काव्यकल्पद्रुम एष धीराः सम्पन्न आसीत् भवतां सुदृष्टौ ।

सर्वं गृहीत्वा फलमेतदीयं कुर्वन्तु दीनग्रहसार्थकत्वम् ॥

Colophon. श्रीकृष्णकान्तशर्माणा स्वसङ्गृहीतैः खण्डतैश्च श्लोकैः सङ्कलितमिदं पुस्तकम् ॥

विषयः । प्रसिद्धकविविरचितग्रन्थेभ्यः सङ्गृहीतानां उद्धृतानां श्लोकानां खरचितानां पद्यरत्नराजानामादिरसप्रदीपकानां नानाविधानां समुच्चयः ।

## No. 1165. मानवधर्मशास्त्रं ।

Substance, Palm leaf.  $13\frac{1}{2} \times 2$  inches. Folia, 174. Lines, 4 on a page. Extent, 2,684 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1453. Place of deposit, Government of India. Appearance, very old and decayed. Verse. Scrupulously correct.

*Mānava-dharma-s'āstra*. This codex of the Institutes of Manu bears date S'aka 1453, and is 343 years old. It is written in a clear,

firm, practised hand, and is throughout most scrupulously correct ; but the letters are cramped, and most of them have an antique look (vide plate III). It differs in several places from the published texts, using in some places synonymous words, but in others new words which alter the sense of the passages in which they occur. The following is a list of the variations from the text of the Calcutta editions of 1832, and 1865, and of Sir Graves Chamney Haughton's London edition of 1825.

श्रीभवानीचरणवन्द्योपाध्यायकवर्कमुद्रितमानवधर्मशास्त्रपाठात् प्राचीनमानवधर्मशास्त्रस्य  
पाठान्तरं ।

- १—अ ४२—श्लोके मनुष्याश्च स्थाने मानुषाश्च ।  
 १—अ ४६—श्लोके स्यावराः स्थाने तरवः ।  
 २—अ ११—श्लोके ते मूले स्थाने ते तूभे ।  
 २—अ ७९—श्लोके त्वच्चेवाद्भिः स्थाने त्वच्चे वाऽद्भिः (१) ।  
 २—अ ९१—श्लोके पक्षैषां स्थाने पक्षैव ।  
 २—अ ९७—श्लोके त्यागश्च स्थाने त्यागाश्च ।  
 २—अ ९९—श्लोके पात्रादिवोदकं स्थाने पादादिवोदकं । \*  
 २—अ १२१—श्लोके आयुर्विद्या स्थाने आयुः प्रज्ञा ।  
 २—अ १५६—श्लोके वृद्धः स्थाने स्थविरः ।  
 २—अ १६०—श्लोके वेदान्तोपगतं स्थाने वेदान्ताधिगतं ।  
 २—अ १९०—श्लोके विधीयते स्थाने प्रचक्ष्यते ।  
 २—अ २४५—श्लोके गुर्वर्थमाहरेत् स्थाने गुर्वर्थमाचरेत् ।  
 २—अ २४६—श्लोके कृत्रोपानहमासनं स्थाने कृत्रोपानहमन्तः ।  
 २—अ १२—श्लोके क्रमशो वराः स्थाने क्रमशोऽवराः । †  
 २—अ २०—श्लोके प्रेत्यचेद् स्थाने प्रेत्येद् च ।  
 २—अ २२—श्लोके विद्याङ्गमार्गराक्षसान् स्थाने विद्याङ्गमार्गानराक्षसान् ।  
 २—अ २४—श्लोके पेशाचयाष्टमोधमः स्थाने पेशाचः प्रथितोष्टमः ।  
 २—अ ४७—श्लोके शेषासु स्थाने शेषाः स्युः ।

(१) इवार्थे वाशब्दः ।

\* Haughton gives the old reading.

† Haughton gives the mark of the elided a.



- २—अ ५९—श्लोके सदा पूज्याः स्थाने सदाभ्यर्च्याः ।  
 २—अ ८७—श्लोके सानुगेभ्यः स्थाने सान्वयेभ्यः ।  
 २—अ ८८—श्लोके क्षिपेदप्सवद्वाः स्थाने हरेदप्सवद्वाः ।  
 २—अ ९९—श्लोके तेजोमूर्तिं स्थाने तेजोमूर्तिः । \*  
 २—अ ९५—श्लोके गुरोः स्थाने गुरौ ।  
 २—अ १०६—श्लोके स्वर्ग्यच्चातिथिपूजनं स्थाने स्वर्ग्यच्चातिथिभोजनं ।  
 २—अ ११२—श्लोके सत्कृत्यान्नं स्थाने प्रकृत्यान्नं ।  
 २—अ १२२—श्लोके ग्रामान् स्थाने पिण्डान् ।  
 २—अ १६२—श्लोके भेदकोयस्य स्थाने भेदकश्चैव ।  
 २—अ १८७—श्लोके सम्यग् विप्रानथोदितान् स्थाने सम्यग् विप्रान्स्थोदितान् । †  
 २—अ २०२—श्लोके राजतान्वितैः स्थाने रजतान्वितैः ।  
 २—अ २०७—श्लोके नदीतीरेषु स्थाने जलतीरेषु ।  
 २—अ २२२—श्लोके प्रयच्छेत् स्थाने प्रयच्छेत्तु ।  
 २—अ २२९—श्लोके नास्वमापातयेत् स्थाने न चास्वं पातयेत् ।  
 २—अ २४०—श्लोके अभिवीक्ष्यते स्थाने अभिवीक्षितं ।  
 २—अ २४०—श्लोके कर्मणि स्थाने हविषि । एवं यथातथं स्थाने यथायथं ।  
 २—अ २५२—श्लोके अनुज्ञातस्ततो द्विजैः स्थाने अनुज्ञातस्तु तैर्द्विजैः ।  
 २—अ २७७—श्लोके पिबृन् सर्जान् स्थाने पिबृन्सर्जन् ।  
 २—अ २८२—श्लोके कृत्स्नमाप्नोति स्थाने सर्वमाप्नोति ।  
 २—अ २८४—श्लोके सनातनी स्थाने पुरातनी ।  
 ४—अ २५—श्लोके शुक्लाम्वरः स्थाने शुद्धाम्वरः ।  
 ४—अ ४४—श्लोके तेजस्कामः स्थाने श्रेयस्कामः ।  
 ४—अ ७०—श्लोके न नृल्लोयश्च नृद्वीयात् स्थाने न नृल्लोयं विनृद्वीयात् ।  
 ४—अ १४१—श्लोके रूपद्रव्यविहीनांश्च स्थाने रूपद्रव्यविणहीनांश्च ।  
 ४—अ १४७—श्लोके वेदमेवाभ्यसेन्नित्यं स्थाने वेदमेव जपेन्नित्यं ।  
 ४—अ २०७—श्लोके पदास्पृष्टश्च स्थाने पादस्पृष्टश्च ।  
 ५—अ ५२—श्लोके ततोऽन्ये नास्त्यपुण्यकृत् स्थाने न ततोऽन्येऽस्त्यपुण्यकृत् ।

\* Haughton has the old reading.

† Bharatachandra Sīromani has given the old reading, but Haughton has adopted the new form.

- ५—अ ५९—श्लोके अहमेकाहमेव च स्थाने अहमेकाहमेव वा ।  
 ५—अ १२२—श्लोके काष्ठञ्च स्थाने काष्ठानि ।  
 ५—अ १२५—श्लोके प्राणकर्णविट् स्थाने कर्णविट्त्रिंशः । \*  
 ६—अ ६६—श्लोके रतः स्थाने वसन् ।  
 ७—अ ४९—श्लोके तज्जावेतावभौ स्थाने तज्जौ ज्ञेतावभौ ।  
 ७—अ ५५—श्लोके किन्तु राज्यं स्थाने किमु राज्यं । †  
 ७—अ २१७—श्लोके अर्हार्थैः स्थाने अभेद्यैः ।  
 ८—अ १४८—श्लोके तद्द्रव्यमर्हति स्थाने तद्वनमर्हति ।  
 ८—अ २६८—श्लोके नाङ्गुलिच्छेदमाप्नुयात् स्थाने नाङ्गुलिच्छेदमर्हति ।  
 ९—अ १४७—श्लोके दृष्योत्पन्नं स्थाने मिथ्यात्पन्नं ।  
 ९—अ २४२—श्लोके दोषेण स्थाने पापेन ।  
 १०—अ २०—श्लोके ब्राह्म्यानि विनिर्दिशेत् स्थाने ब्राह्म्यानित्यमिनिर्दिशेत् ।  
 १०—अ ५०—श्लोके विज्ञानाः स्थाने विज्ञाताः ।  
 १०—अ १०५—श्लोके पापेन स्थाने दोषेण ।  
 १०—अ ११०—श्लोके शूद्रद्रादप्यन्यजन्मनः स्थाने शूद्रस्याप्यन्यजन्मनः । ‡  
 ११—अ २६—श्लोके लोभेनोपहिंसति स्थाने लोभेनापहरेत् ।  
 ११—अ ५३—श्लोके निन्द्यैर्हि स्थाने निन्दितैः ।  
 ११—अ ७२—श्लोके द्वादशसमाः स्थाने द्वादशाब्दानि ।  
 ११—अ ७६—श्लोके सर्वस्वं वेदविदुषे स्थाने सर्वस्वं वा वेदविदे ।  
 ११—अ ८०—श्लोके विमुच्यते स्थाने विशुद्धति ।  
 ११—अ १६७—श्लोके कणान्नता स्थाने कणान्नभुक् ।  
 ११—अ १९७—श्लोके व्यपोहति स्थाने विशुद्धति ।  
 ११—अ २४२—श्लोके संवर्द्धयन्ति स्थाने सम्पादयन्ति ।  
 ११—अ २४४—श्लोके पुण्यमत्तमं स्थाने पुण्यमुद्भवं ।  
 १२—अ १०—श्लोके शत्रुषु स्थाने दस्युषु ।  
 १२—अ ९८—श्लोके प्रहृद्यन्ते स्थाने प्रसिध्यन्ति ।

\* The old reading occurs in Haughton's edition.

† Haughton gives the old reading.

‡ Haughton gives the old reading.

## No. 1166. विशिष्टवैशिष्ट्यविचारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 17. Lines, 10—12 on a page. Extent, 871 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta S'īratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Viśiṣṭa-vaiśiṣṭya-ric'hāra.* A Nyāya dissertation on the relation of the attribute to the subject. The author's name is not given in the MS. Mr. Hall notices a treatise entitled *Viśiṣṭa-vaiśiṣṭya-bodha-ric'hāra* as the work of Harirāma Tarkavāgīśa Bhaṭṭāc'hārya, but its extent is limited to 400 ślokas. He adds that Raghudeva Bhaṭṭāc'hārya is said to have composed a similar work with this identical title, but he does not give its extent, and I have no means of ascertaining whether the work under notice is the same or not.

Beginning. तदस्मिन्निर्विकल्पकानन्तरं तदस्मिन्विशिष्टवैशिष्ट्यबोधानुदयात्तदस्मिन्प्रकारकज्ञानं हेतुः ।

End. एकयुक्त्यैवोभयहेतुतासिद्धिरित्यप्यालोचनीयम् ।

Colophon. इति विशिष्टवैशिष्ट्यविचारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । विशिष्टप्रतियोगिकवैशिष्ट्यबोधस्य विशिष्टानुयोगिकवैशिष्ट्यबोधस्य च निरूपणम् । विशिष्टवैशिष्ट्यावगाहिज्ञानं प्रति विशेषणतावच्छेदकप्रकारकज्ञानस्य कारणत्वे निर्णयिते सति अधिकरणधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावबुद्धौ तद्विशिष्टादिकप्रदर्शनेन सोऽन्वयेऽपाध्यायमतपरित्यागस्तत्र च दीधितिकृतप्रमाणप्रदर्शनमपि । अनाद्यार्यविशेषणतावच्छेदकप्रकारकज्ञानस्यैव विशिष्टवैशिष्ट्यप्रत्ययस्य हेतुत्वे युक्तिः ।

शशशृङ्गं नास्तीत्यत्र प्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावविचारः । एवमत्र बहवो विचाराः सन्ति ।

## No. 1167. योग्यानुपलब्धिविचारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $17\frac{1}{2} \times 3$  inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 647 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta S'īratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Yogyānupalabdhī-vichāra*. A Nyāya dissertation on probability.  
Author not known.

Beginning. ॐ नमस्तस्मै ॥ विशेषणतासम्बन्धेन वृत्तिमत्तावादिनां प्रत्यक्षे विशेषणता  
प्रत्यासत्तेर्हेतुत्वम् ।

End. इत्यादिबाधाभावघटितात्मनिष्ठसामग्र्याः फलजननप्रसङ्गादिति दिक् ॥

Colophon. इति योग्यानुपलब्धिविचारद्वयं सम्पूर्णम् ।

विषयः । योग्यानुपलब्धिविचारस्तत्कार्यकारणविचारश्च ।

### No. 1168. योग्यविशेषगुणविचारः ।

Substance, country-made yellow paper,  $18 \times 3\frac{1}{4}$  inches. Folia, 2. Lines, 8, on a page. Extent, 99 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta Śīroratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Yogya-vis'esha-guṇa-vichāra*. Special characteristics of probability.  
Author not known.

Beginning. योग्यविशेषगुणयोराल्पानि नैकदोत्यत्तिरिति प्राहुः ।

End. तथा च विशिष्टैव प्रतिबध्यप्रतिबन्धकभाव इत्यलमेतादृशप्रयासेनेति बोध्यम् ॥

विषयः । योग्यविशेषगुणानामयोगपक्षयुक्तिनिर्व्वचनं ।

### No. 1169. विवाहादिपद्धतिः ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 80. Lines, 5 on a page. Extent, 1300 ślokas. Character, Bengali. Date, S. 1737. Place of deposit, Navadvīpa. Rāmadāsa Bhaṭṭācārya, 6th in descent from Jagadīś'a Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Vivāhādi-paddhati*. A complete copy of the work noticed under No. 644 (vol. II. p. 74).

Beginning. सन्धिविग्रहमन्त्रीन्द्रदेवादित्यसमुद्भवः ।

भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताञ्जिसरोरुहः ॥



साम्बिविश्विकश्रीमद्दीरेश्वरसहोदरः ।  
 मन्महत्त्वकः श्रीमान् विराजति गणेश्वरः ॥  
 श्रीमता रामदत्तेन सन्निष्ठा तस्य स्तूना ।  
 पद्धतिः क्रियते धर्माग्रा रम्या वाजसनेयिनां ॥

End.

ब्रह्मचारी ततः प्रभृति निरामियाश्लिषस्याच्योपाननवलिवैद्यदेवादिकञ्च  
 समाचरेत् ॥

Colophon.

इति श्रीराजपण्डितरामदत्तविरचिता विवाहादिपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः ।

अत्रादौ वाजसनेयिनां वाचस्पतिमिश्रसम्प्रदायश्रुत्युक्तपद्धतिः । ततो विवाह-  
 पद्धतिः । गर्भाधानम् । पुंसवनम् । सीमन्तोन्नयनम् । शोण्यन्तीकर्म ।  
 जातकर्म । नामकरणम् । निष्क्रमणम् । अन्नप्राशनम् । चूडाकरणम् ।  
 कर्णवेधः । उपनयनम् । (भिक्षाचरणम् ।) वेदारम्भः । समावर्तनम् ।  
 (कर्णयोरलङ्करणम् ।)

### No. 1170. राधामानतरङ्गिणी ।

Substance, country-made yellow paper, 12½ × 3 inches. Folia, 7.  
 Lines 7—8 on a page. Extent, 144 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk.  
 1766. Place of deposit, Navadvīpa, Rāmavilāsa Bhattachārya. Appearance,  
 new. Verse. Generally correct.

*Rādhāmāna-taraṅginī.* A poem on the love of Kṛishṇa for Rādhā.  
 Kṛishṇa is described as suddenly going away from the grove of Rādhā  
 to that of Chandrávalī, whereupon the former is grievously offended.  
 Kṛishṇa returns soon after, is reproved by his lady-love, and pacifies  
 her by swearing eternal submission. By Nandakumāra Vidyā-  
 bhushana.

Beginning. जयति रसिकचन्द्रो मियवंशाब्धिविचन्द्रः

सुजनकुमुदचन्द्रः कीर्तिसम्पूर्णचन्द्रः ।  
 दितिकमलचन्द्रोऽज्ञानतामिसचन्द्रो  
 धरणिपुरभिचन्द्रः श्रीनवद्वीपचन्द्रः ॥  
 भवजलनिधिपारस्त्रोपिताभीरदार-  
 स्त्रिभुवनपरिवारे वारितचौणिभारः ।

अथवतु सकलसारः प्रोज्जसन्नेवसारः  
 कनककलितहारः श्रीधरो निर्विकारः ॥  
 नखरविसलचन्द्रो श्रीङ्गिताशेषचन्द्रः  
 खगणकुमुदचन्द्रः प्रोज्जसत्कीर्तिचन्द्रः ।  
 रदनविजितचन्द्रश्चन्द्रवंशाब्जचन्द्रः  
 कुमतिमिरचन्द्रः पातु नः कृष्णचन्द्रः ॥  
 नवीनघनसुन्दरः कटिनिबद्धपीताम्बरः,  
 सुरञ्जितकचावलीरचितचाषचूडाधरः ।  
 स्फुरन्मकरकुण्डलः कलितवेषुविम्बाधरः,  
 करोतु मम मङ्गलं मधुरसूर्तिवंशीधरः ॥  
 भूभारावतरार्थमिन्द्रविधिना सम्प्रार्थितो लीलया  
 पूर्णब्रह्मसनातनोऽपि तनुष्टक श्रीरामचन्द्रो विभुः ।  
 ध्यात्वा तच्चरणारविन्दयुगलं श्रीनन्दनन्दप्रदा  
 राधामानतरङ्गिणी विलसिता श्रीनन्दविप्रेण सा ॥  
 गङ्गाधरपदद्वन्द्वं तच्छिष्याणां शिरोमणिं ।  
 नत्वा नन्दकुमारेण श्रीमता देवशर्म्माणा ॥  
 क्रियते वज्रयलेन राधामानतरङ्गिणी ।  
 श्रीकृष्णप्रीतये सा तु सदानन्दप्रदायिनी ॥  
 तस्मिन्निकुञ्जभवने यमुनाप्रतीरे  
 श्रीराधया रसिकया रससिन्धुकृष्णः ।  
 लीलाञ्चकार सखिभिः परहर्षयुक्त-  
 ध्यानन्दसागरजलान्तरगावभौ तौ ॥ ७१ ॥  
 शैलचन्द्ररसरसशके मानतरङ्गिणी ।  
 समाप्ता माघमासे सा श्रीनन्दानन्ददायिनी ॥

End.

Colophon. श्रीनन्दकुमारशर्म्मा विद्याभूषणेपाधिना राधामानतरङ्गिणी पुस्तकी कृता ॥  
 विषयः । कृष्णस्य राधिकाकुञ्जात् दृष्टात् चन्द्रावल्याः निकटे गमनम् । ततो राधिकाया  
 मानं । कृष्णस्य पुनश्च राधिकाकुञ्जे आगमनं । दृष्ट्या तस्य भर्तृनादिकम्  
 कृष्णेन राधिकाया मानभङ्गश्च ।

## No. 1171. तन्त्रदीपिका ।

Substance, country-made yellow paper,  $21\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 78. Lines, 8 on a page. Extent, 875 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛishṇakānta Ś'īroratna. Appearance, fresh. Prose, and verse. Incorrect.

*Tantra-dīpikā.* An epitome of the Tantras. By Mukanda S'armā. The MS. is incomplete. The colophon of the second chapter, where the MS. breaks off, describes the work under the name of *Uttara Tantra*. Contents, the same as of Śākta Tantras generally.

Beginning. नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं क्रियते तन्त्रदीपिका ।

मया तु स्वीयबोधाय श्रीमुकुन्देन शर्मणा ॥

तत्रादौ गुरुलक्षणम् ।

End. अभिषिक्तेन शाक्तेन पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

Colophon. इत्युत्तरतन्त्रे उत्तरकल्पे देवीस्वरसंवादे द्वितीयः पटलः । (इत्यतो न लिखितं)

विषयः । गुरुलक्षणम् । मन्त्रत्यागनिन्दा । निन्द्यगुरुः । शिष्यलक्षणम् । दीक्षा-  
लक्षणम् । शूद्रस्य निषेधः । दीक्षाप्रशंसा । सिद्धविद्या । कुलाकुलचक्रं ।  
एषां कोष्ठानि । राशिचक्रम् । नक्षत्रचक्रम् । अक्षयहचक्रम् । वैरिमन्त्र-  
त्यागः । शकडमचक्रम् । षडण्धनिचक्रम् । दीक्षाकालः । मालानिर्णयः ।  
आसनभेदः । मालासंस्कारः । पुरस्चरणम् । भक्ष्यनियमः । पुरस्चरण-  
प्रयोगः । ग्रहपुरस्चरणसङ्कल्पः । दीक्षाप्रयोगः । सामान्यार्घ्यम् । द्वार-  
पूजा । आसनशुद्धिः । भूतशुद्धिः । मातृकाव्यासादिः । पीठन्यासः ।  
विशेषार्घ्यः । षोडशोपचाराः । मन्त्रसंस्कारः । अभिषेकमन्त्रः । शिखा-  
बन्धनम् । सङ्क्षेपदीक्षा । अन्यदीक्षा । स्नानादिविधिः । सन्ध्याविधिः ।  
तर्पणम् । गायत्रीध्यानम् । गायत्री । प्राणायामः । सामान्यपूजा । पीठ-  
पूजा । द्विडनियमः । सामान्यधन्तः । पद्मेपचाराः । दशोपचाराः ।  
पुण्यादिदानम् । धूपदीपौ । नैवेद्यदानं । दाने वाक्यम् । जपसप्तर्पणम् ।  
अष्टाङ्गप्राणायामः । पञ्चाङ्गप्राणायामः । प्रदक्षिणम् । अनिवेदितभक्षणे  
निन्दा । भुवनेश्वरीमन्त्राः । सर्वसप्तर्पणम् । अन्नपूर्णासन्त्राः । शशा-  
मन्त्राः । ह्यगादिवलिः । प्राणप्रतिष्ठा । दुर्गामन्त्राः । तारामन्त्राः ।  
ताराप्राणायामः । श्रीराममन्त्राः । वैष्णवाचमनम् । केशवकीर्त्तादिन्यासः ।  
तत्त्वन्यासः । पूर्त्तिपञ्चरन्यासः । व्यापकन्यासः । नैवेद्यदानम् । कृष्ण-  
मन्त्राः । प्राणायामः । गोपालमन्त्राः । सङ्क्षेपसर्वदेवपूजा । सङ्क्षेप-

होमः । नित्यहोमः । भुवनेश्वरीकवचम् । अन्नपूर्णाकवचम् । दुर्गाकव-  
चम् । श्यामाकवचम् । ताराकवचम् । कालीशतनामानि । सेतुनिरु-  
पणम् । सूतकद्वयम् । मन्त्रचैतन्यम् । भूतलिपिः । दुर्गानामसाक्षात्प्राप्तिम् ।  
श्रीरामकवचम् । अक्षयकवचम् । वंशकवचम् । वटुकस्तोत्रम् । नील-  
कण्ठलवादिकम् । पशुभावलक्षणम् । अन्नपूर्णाध्यानम् । नितान्ततन्त्रोक्त-  
पुरस्करणम् । अभिषेकप्रकरणम् । अन्तेऽनङ्कितपत्रे भुवनेश्वर्यादियन्त्राणां  
प्रतिष्ठातिरूप्यस्ति इति ।

### No. 1172. व्यवस्थासारसञ्चयः ।

Substance, country-made yellow paper,  $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakānta S'iroratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Vyavasthā-sāra-saṅchaya*. This is the same work which has been noticed under No. 402, (vol. I., p. 226) under the name of *Vyavasthā-sāra*. It is recited here for the detailed account of its contents, which was then omitted.

Beginning. नत्वा छण्णपदद्वन्द्वं श्रीनारायणशर्मणा ।

क्रियतेऽतिप्रयत्नेन व्यवस्थासारसञ्चयः ॥

अथ सामान्यतः सर्वतियियवस्था ।

End. अपुत्रायै विमाने तु ग्रासाच्छादनमिति (इत्यतः खण्डितम्)

विषयः । अत्रादौ तियियवस्था । ततः—सुखरात्रियवस्था । अर्द्धादययोगः । ग्रहण-  
व्यवस्था । जन्मतिथियवस्था । युगाद्याव्यवस्था । मन्वन्तराव्यवस्था । पुण्य-  
व्यवस्था । सङ्क्रान्तियवस्था । श्राद्धसामान्यकालः । अमावस्याश्राद्धकालः । अथै-  
कोद्दिष्टश्राद्धकालव्यवस्था । मृततिथ्यज्ञाने श्राद्धकालव्यवस्था । विघ्नपतित-  
मृताहनिमित्तकश्राद्धकालः । प्रतिमासपार्वणाशक्तश्राद्धसङ्क्षेपः । अथयुक्छण्ण-  
पक्षश्राद्धसङ्क्षेपः । सघात्रयोद्देशीश्राद्धसङ्क्षेपः । अथकाश्राद्धसङ्क्षेपः । अथ  
नवाग्रश्राद्धसङ्क्षेपः । आभ्युदयिकश्राद्धसङ्क्षेपः । एकोद्दिष्टश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः ।  
सपिण्डीकरणश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः । सांवल्लरिकश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः । अशौचं  
प्रति कन्यायास्त्रैपुरुषं सापिण्डम् । अङ्गास्पृश्यलाशौचसङ्क्षेपः । गर्भवावाशौच-  
सङ्क्षेपः । स्त्र्यशौचसङ्क्षेपः । विदेशस्थाशौचसङ्क्षेपः । अथासगोत्राशौच-



सङ्क्षेपः । सृत्युविशेषाशौचसङ्क्षेपः । सहस्ररणानुस्रणाशौचसङ्क्षेपः । शवानुगमनाद्यशौचसङ्क्षेपः । रजःखलाशौचसङ्क्षेपः । क्षताशौचम् । यावज्जीवाशौचम् । अशौचसङ्करसङ्क्षेपः । अथ सम्बन्धव्यवस्थसङ्क्षेपः । साक्षाद्गोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । एकवर्षीयादिगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । गर्भिण्यादिगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । अतिवृद्धादिगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । एकपयत्ननिष्पन्नवृद्धगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । वृद्धभिरज्ञानत एकगोर्जनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । बाधादिनिमित्तगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । शूद्रादिभङ्गप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । अपालननिमित्तगोबधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । अपालननिमित्तगोबधप्रायश्चित्तानुष्ठानम् । अथ गोबधापवादः । चाण्डालाद्यन्नभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । शौण्डिकाद्यन्नभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । चाण्डालादिस्त्रीगमनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । शौण्डिकादिस्त्रीगमनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । गोमांसभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । व्रात्यप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । उपवीतच्छेदनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः । अथ मृतधनाधिकारिव्यवस्थसङ्क्षेपः । स्त्रीधनम् । स्त्रीधनाधिकारिव्यवस्थसङ्क्षेपः । विभागानधिकारिव्यवस्थसङ्क्षेपः । विभाज्याविभज्यव्यवस्थसङ्क्षेपः । अविभक्तानां कर्तव्यव्यवस्थसङ्क्षेपः । पितृकृतविभागव्यवस्थसङ्क्षेपः । पितृकृतपुनार्जितधनविभागव्यवस्थसङ्क्षेपः । जीवित्यटकपितामहधनविभागव्यवस्थसङ्क्षेपः । अर्ज्यकस्य द्वांशदिव्यवस्थसङ्क्षेपः । ज्यैष्ठ्यादिव्यवस्थसङ्क्षेपः । मृतपितृकधातुविभागव्यवस्थसङ्क्षेपः । सम्पूर्णः खण्डितत्वात् ।

### No. 1173. अनुमानदीधितिरहस्यं ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{1}{2} \times 2$  inches. Folia, 119. Lines, 6 on a page. Extent, 3837 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta Ś'iraratna. Appearance, old and decayed. Prose. Generally correct.

*Anumāna-didhiti-rahasya*. Gloss on Raghunātha's commentary on the *Anumāna khaṇḍa* of Gaṅgeś'a. By Mathurānātha. (Vide vol. I., p. 285.)

Beginning. कुक्षिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलीदलः ।

मोक्षयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदक्षविः ॥

जगद्गुरोः श्रीरामस्य चरणौ मूर्ध्नि धारयन् ।

तद्भुतो मथुराना + + + स्फुटयत्यमुं ॥

निर्विघ्नं प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं भगवन्नमस्काररूपं मङ्गलं शिष्य-  
शिष्यायै आदौ निबध्नाति श्रौमिति ।

End. तादृशान्यतरत्वस्य प्रत्येकपरिसमाप्तस्य पर्याप्ताधिकरणे साध्यतावच्छेदकं  
(इतः खण्डितं)

विषयः । अनुमित्यादिव्यधिकरणधर्मावच्छिन्नाभावीयकूटघटितलक्षणपर्यन्ताया अनुमान-  
दीधितेर्याख्यानम् ।

### No. 1174. नञ्वाददीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 267 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta Ś'īroratna; also at Śāntipur, with Kālidāsa Vidyāvagīś'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Nañvāda-dīdhiti-ṭippaṇī*. Gloss on Raghunātha's commentary on the chapter on Negation in the Ś'abda-khaṇḍa of Gaṅgeś'a. By Gadādhara. (Vide vol. I., p. 285.)

Beginning. राघामुखाजमधुमत्तमधुव्रतश्री-कृष्णस्य पादयुगलं शिरसा प्रणम्य ।

नञ्वादसङ्गतशिरोमणिगूढभावं श्रीमान् गदाधरसुधीः प्रकटीकरोतु ॥

यद्यपि सादृश्यादयः षड्वेव नञर्थः—

“तत्सादृश्यसमभावस्य तदन्यत्वं तदल्पता ।

अप्राशस्त्यं विरोधस्य नञर्थः षट् प्रकीर्त्तिताः” ॥

तथापि लक्षणैव सादृश्यादर्थे शक्तिकल्पनमयुक्तं, अपि लभावान्यत्वरूपार्थद्वय  
एव सादृश्यत्वाद्यपेक्षयाऽभावलभेदत्वयोर्लघुतया तयोः प्रवृत्तिनिमित्तत्वे विनि-  
गमकसत्त्वादित्याशयेनाह—संसर्गाभाव इति ॥

End. प्रथमाविभक्त्या सङ्ख्यायतिरिक्ताथैवाधेन तस्या असाधुतापत्तेरिति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगदाधरभट्टाचार्यविरचिता नञर्थवादटिप्पनी  
समाप्ता ॥

विषयः । रघुनाथशिरोमणिस्तनञर्थवादस्य व्याख्या ।

## No. 1175. कारकाद्यर्थनिर्णयटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent, 798 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛishṇakānta S'īroratna. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

*Kārakādyartha-nirṇaya-ṭikā.* A commentary on Bhavānanda Siddhāntavāgīśa's treatise on the logical relation of the Sanskrit cases. The MS. is incomplete, and the author's name is not apparent.

Beginning. क्रियानिमित्तमिति ।

End. निरूपकत्वच्चाधेयत्वनिरूपकस्याधिकरणत्वेनान्योन्याययादिति आधेयत्वं निरूपकत्वं भूतलनिष्ठा (इत्यतः खण्डितं)

विषयः । भवानन्दसिद्धान्तवागीशकृतकारकाद्यर्थनिर्णयस्य अधिकरणलक्षणान्तस्य व्याख्यानं ।

## No. 1176. सारमञ्जरी ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 385 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛishṇakānta S'īroratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

*Sāra-mañjarī.* A logical dissertation on the different cases, tenses, and particles of the Sanskrit Grammar. By Jayakṛishṇa. The MS. is incomplete.

Beginning. हेरम्बचरणद्वन्द्वं विघ्ननाशकरं परम् ।

प्रणम्य जयकृष्णेन क्रियते सारमञ्जरी ॥

End. अथवा जिधातोः प्रकृत्यजये शक्तिः सा च (इत्यतः खण्डितम्)

विषयः । अत्रादौ कालत्रयलक्षणम्, ततो लकारादेः शक्तिनिरूपणम्, तत आख्यात-विशेषार्थकथनम्, शाब्दबोधप्रकारः, ततः कारकविचारः, तत्रापि विशेषतः कर्तृलक्षणम्, क्रियालक्षणम्, कर्मलक्षणम्, करणलक्षणम्, सम्प्रदानलक्षणम्, अपादानलक्षणम्, अधिकरणलक्षणम्, ततः समासवादः, एवमत्रापि विशेषतः स्तयुष्पादेरपि लक्षणं कृतम्, तत एवकारविचारः, सर्वनामशक्तिविचारः, इवशब्दविचारः, उद्देश्यविधेर्बाधस्तुत उपसर्गविचारस्य कियन्मात्रम् ।

## No. 1177. कृत्यतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 154. Lines, 6—7 on a page. Extent, 4,312 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Kṛṣṇakānta Śīroratna. Appearance, old. Verse. Correct.

*Kṛitya-tattva*. A calendar of feasts, fasts and religious duties to be observed on the different days of the lunar year. By Raghunandana. The MS. is defective both at the beginning and at the end, but apparently it is very old.

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति) दिवासन्ध्योरुदङ्मुखो रात्रौ दक्षिणमुख आसीनो सूत्र-पुरीषोत्सर्गं कुर्यात् ।

End. सन्धाक्ने रात्रिसन्ध्योतरकाले वा कुर्यात् । अथ स (इतः खण्डितं )  
विषयः । अशौचविधिः । आचमनम् । प्रातःस्नानविधिः । स्नानम् । तर्पणम् । ब्रह्म-यज्ञः । वैदिकपूजा । वैश्वदेवबलिकर्मणी । काम्यबलिः । गोप्रासः । भोजन-विधिः । रात्रिकृत्यम् । शयनविधिः । वैशाखकृत्यम् । रविसङ्क्रमणपुण्यकालः । गर्गरीदानम् । अक्षय्यतीयाकृत्यम् । मन्वन्तरा । यवश्राद्धम् । एकादशी । पिपीतकीद्वादशी । ज्यैष्ठ्यकृत्यम् । आरण्यपठौ । दशहरा । मन्वाज्यैष्ठौ । ग्रहणं । आपादकृत्यम् । चातुर्मास्यव्रतम् । हरिश्चन्द्रादिः । आपाद्धी । भाद्रकृत्यम् । सिंहाकर्कचतुर्थ्यां चन्द्रदर्शने प्रायश्चित्तम् । कुक्कुटीव्रतव्यवस्था । दूर्वाष्टमीव्रतव्यवस्था । आश्विनकृत्यम् । कोजागरकृत्यम् । कार्तिककृत्यम् । तुलसीदानविधिः । हविष्यान्नविधिः । हविष्यद्रव्याणि च । मत्स्यत्यागः । भूतचतुर्दशी । दीपान्विता । उल्कादानं । द्यूतप्रतिपत् । भाद्रद्वितीया । मार्गशीर्षकृत्यम् । पौषकृत्यम् । माघकृत्यम् । श्रीपञ्चमी । माघसप्तमी । आ-रोग्यसप्तमी । भीष्माष्टमी । सूर्य्यव्रतम् । फाल्गुनकृत्यम् । गोविन्दद्वादशी । शिवरात्रिकृत्यम् । दोलयात्रा । चैत्रकृत्यम् । शीतलास्तोत्रम् । वारुणादिः । अशोकाष्टमी । श्रीरामनवमी । मदनचयोदशी । मङ्गलचण्डिकापूजा । रोगशान्तिः । जन्मतिथिकृत्यम् । गृहहारभक्त्यम् । गृहप्रवेशविधिः । कृषि-कर्म । दीजवपनम् । धान्यच्छेदनम् । धान्यस्थापनम् । अद्भुतशान्तिः । तिथिव्यवस्था । अर्द्धाद्ययोगः । युगाद्या । मन्वन्तरा । अक्षया । श्राद्धकालः । अमावास्याश्राद्धकालः । वृत्ततिथ्याद्यज्ञाने श्राद्धकालः । विघ्नपतितश्राद्ध-कालः । श्राद्धकालप्रमाणम् । अमावास्याश्राद्धकालप्रमाणम् । विघ्नपतितश्राद्ध-



कालप्रमाणम् । पितृदयितोक्तपार्वणश्राद्धक्रमसूचनम् । पार्वणश्राद्धप्रयोगः ।  
 षोडशीपिण्डदानम् । नान्दीमुखश्राद्धप्रयोगः । अशौचान्तद्वितीयदिनकृत्यम् ।  
 एकोद्दिष्टविधिः । सपिण्डीकरणम् । विवृतपार्श्वणानुष्ठानविधिः । एकोद्दिष्ट-  
 विधिक्रमावत्सरिकश्राद्धप्रयोगः । अन्त्येष्टिपद्धतिः । दाहादिपूरकपिण्डदानम् ।  
 नीरचीरदानम् । सद्धमरणानुष्ठानम् । गङ्गायासंस्थिप्रक्षेपप्रयोगः । अस्थ्या-  
 लाभे पर्णनरदाहः । मरणदिनावध्यशौचान्तदिनकृत्यम् । अशौचान्तद्वि-  
 तीयदिनकृत्यम् । चतुर्दाशान्तिः । षोडशदानप्रयोगः । विसृजणश्रद्धादानं ।  
 ततः खट्वहोक्तविधिना दृषोत्सर्गविधिः । ततोऽश्रदानम् ।

No. 1178. अर्थसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 456 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Rámayádava Chúdámani. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Arthasaṅgraha*. An epitome of the Purva-mimāṃsā of Jaimini, or a philosophical exposition of the principles on which rites and sacrifices are performed, and their true purport. By Laugákshibhāskara. The work is generally held in high estimation, and extensively quoted, but MSS. of it are rare.

Beginning. वासुदेवं रमाकान्तं नत्वा लौगाक्षिभास्करः ।

कुरुते जैमिनिनये प्रवेशायार्थसङ्ग्रहं ॥

अथ परमकारुणिको भगवान् जैमिनिः धर्मविवेकाय द्वादशलक्षणीं प्रणिनाय ।  
 तत्रादौ धर्मजिज्ञासां सूत्रयामास । अथातो धर्मजिज्ञासा इति । इत्यादि ।

End. भगवद्गीतास्मृतेरेव प्रमाणत्वात् स्मृतिचरणे तत्प्रामाण्यस्य श्रुतिमूलकत्वेन व्यव-  
 स्थापनादिति शिवं ।

बालानां सुखबोधाय भास्करेण सुमेधसा ।

रचितोऽयं समासेन जैमिनीयार्थसङ्ग्रहः ॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीलौगाक्षिभास्करविरचितं पूर्वमीमांसार्थसङ्ग्रहनामप्रकरणं  
 समाप्तं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । धर्मस्वरूपकीर्तनं । शाब्दी भावना । आर्थी भावना । वेदलक्षणं । विधिविचारः । उत्पत्तिनियोगाधिकारप्रयोगभेदेन विधेस्त्रातुर्विध्यकथनं । श्रुतिलिङ्ग-वाक्य-प्रकरणादीनां स्वरूपवर्णनं । मन्त्रलक्षणं । नियमलक्षणं । परिसङ्ख्याविचारः । उद्भिदादीनां यागनामधेयलकथनं । निषेधमीमांसा । अर्थवादनिरूपणञ्च ॥

### No. 1179. प्रियदर्शना ।

Substance, country paper, 14 X 4 inches. Folia, 49. Lines, 5—6 on a page. Extent, 637 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura. Kálidás'a Vidyávágis'a. Appearance, old. Prose, and verse. Correct.

*Priyadars'aná*. A drama in four acts on the love of Vatsarāja for Priyadars'aná. The incidents of the play are similar to those described in the romance of Vāsavadattá, and the play was first acted in the court of Harshadeva on the occasion of the vernal festival. The author's name is not apparent.

Beginning. धूमयानुलङ्घितिरिन्दुकिरणैराक्लादिताक्षी पुनः

पश्यन्तीव समुत्सुका नतमुखी भूया ह्रिया ब्रह्मणः ।

सेध्यापादनखेन्दुदर्पणगते गङ्गां दधाने हरे

स्पर्शदुत्पलका करग्रहविधौ गौरी चिरं पातु वः ॥

अपि च ।

कैलाशाद् द्रागुदस्ते परिचलति गगणेषूक्ष्मसत्त्वौतुकेषु

क्रोडं मातुः कुमारे विशति विषमुचि प्रेक्ष्यमाणे सरोधे ।

पादावष्टम्भसीदद् वपुषि दशमुखे याति पातालमूलं

क्रुद्धाऽप्यास्त्रिष्टमूर्तिं + + + + मया पातु हृष्टः शिवो नः ॥

अद्याहं वसन्तोत्पवे सबहुमानमाह्वय नानादिग्देशगतेन राज्ञः श्रीहर्षदेवस्य पादपद्मोपजीविना राजसमूहेनैकैः यथा अस्मत्स्वामिना अपूर्ववस्तुरचनालङ्घिता प्रियदर्शना नाम नाटिका कथेति—इत्यादि ।

End.

तथापीदमस्तु भरतवाक्यं—

उर्वीमुदामशस्यां जनयतु विद्वजन् वासवो दृष्टिमिष्टा-  
मिष्टैस्त्रिपिष्टपानां विदधतु विधिवत् प्रीणनं विप्रमुखाः ।  
आकल्पान्तश्च भूयात् स्त्रिरसमुचिता सङ्गतिः सज्जनानां  
निःशेषं यास्तु भ्रान्तिं पिशुनजनगिरो दुःसह्य वज्रलेपाः ॥  
इति निष्क्रान्ताः सर्वे । इति चतुर्थोऽङ्कः ।

Colophon. इति प्रियदर्शना नाम नाटिका समाप्ता ॥

विषयः । वत्सराजेन सह प्रियदर्शनायाः समागमवर्णनम् ।

१ अ० । कञ्चुकिप्रवेशेन बन्धनात् परिधृष्टः प्रयोततनयामपहृत्य वत्सराजः  
कौशाम्बीमागत इति सूचना । विद्रूपकसमीपे राजकर्तृकप्रयोततनयामौन्दर्य-  
वर्णनम् । विन्ध्यकेतुं पराजित्य तत्तनया समानीतेति राजानं प्रति विजयसेन-  
समन्वितोत्तरक्तिः । वासवदत्तासमीपे तस्या अवस्थाननिर्देशः । मध्याह्नवर्णनञ्च ॥

२ अ० । विद्रूपकेन सह राज्ञो धाराधरोद्यानप्रवेशः । शरदर्शनम् । इन्दी-  
वरिकया सह आरणिकायाः तत्र प्रवेशः । परस्परकथोपकथनञ्च । गुल्मान्तिरि-  
तयो राजविद्रूपकयोः तद्दर्शनं यवणञ्च । आरणिका विन्ध्यराजदुहितेति वत्स-  
राजस्यावगतिः । आरणिकाया भ्रमरबाधनम् । राजकर्तृकतन्निवारणम् ।  
इन्दीवरिकाभ्रमेण आरणिकाकर्तृकतदवलम्बनम्, तयोराभ्यामन्यदर्शनञ्च । वि-  
द्रूपकेन सह राज्ञः कदलीगृहप्रवेशः । सन्ध्यावर्णनञ्च ॥

३ अ० । आरणिकायाः पूर्वरागवर्णनम् । आरणिकायै वासवदत्तायाः  
आभरणप्रदानम् । वत्सराजभूमिकापरिग्रहार्थं मनोरमां प्रति समादेशञ्च ।  
साङ्ख्यत्याग्या सह वासवदत्तायाः प्रेक्षागृहप्रवेशः । उद्यनचरिताभिधान-  
नाटकाभिनयार्थं काञ्चनमालया सह वासवदत्तावेशेन आरणिकायाः तत्र  
प्रवेशः । मनोरमाविद्रूपकयोः शनैः चित्रशालागमनम् । वत्सराजस्य रङ्ग-  
भूमिप्रवेशः । राजकर्तृकारणिकारग्रहणम् । विद्रूपकारणिकयोः बन्धनञ्च ॥

४ अ० । वासवदत्ताया उत्कण्ठावर्णनम् । विजयसेनेन सह कञ्चुकिनो राज-  
समीपगमनम् । दृढवर्म्मतनयायाः प्रियदर्शनाया विन्ध्यकेतुगृहावस्थितिकथ-  
नम् । विषमूर्च्छिताया आरणिकायाः सञ्ज्ञाप्राप्तिः । आरणिकैव प्रियदर्शना  
इति सर्वेषां प्रत्यभिज्ञा । वासवदत्ता मातृसखेयौ प्रियदर्शनां वत्सराजकरे  
समर्पयामासेति वर्णनञ्च ॥ इति चतुर्थोऽङ्कः ।

## No. 1180. सदुक्तिकर्णामृतम् ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 299. Lines, 7—6—5 on a page. Extent, 8185 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1500. Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, very old. Verse. Correct.

*Saduktikarnāmṛita*. A collection of miscellaneous verses by different authors and on various subjects, five verses being devoted to each subject. By Śrīdhara Dāsa son of Vaṭu Dāsa. The author's father was a confidential friend of, and a general under, Lakshmaṇa Sena, king of Bengal. The author held the rank of a *mahāmaṇḍalika* or chief over several districts, and completed the work in the month of Phálguṇa in the Ś'aka year 1127.=A. D. 1205,—just one hundred and twenty-six years from the date of Lakshmana's accession. The number of poets named amounts to 446. Although the poetry collected is not of much value, it is of great use in identifying the poets whose names are of the highest importance as affording a limit on one side regarding their ages. For convenience of reference, I annex the names of the poets in alphabetical order. Some of the names are in the feminine gender, and are evidently intended for females ; others are of Buddhist monks.

Abandhya-kṛishṇa,  
Abhimanyu,  
Abhinanda,  
Achala,  
Achalaśiṅha,  
Ajayavardhana of Kás'mīra,  
Ajjoka,  
Āmakañṭha,  
Amara Śiṅha,  
Amaru,  
Amoghadeva,  
Amṛita-datta,  
Ānandavardhana,  
Anaṅga,  
Āñś'udhara,  
Anurágadeva,

Aparájita-rakshita,  
Āpavis'veś'vara,  
Aravinda,  
Āryavilása,  
Avantikajanhu,  
Avantivarmá,  
Báhbhaṭa,  
Balabhadra,  
Baladeva,  
Bhadanta-dinnága,  
Bhagavadgovinda,  
Bhagirathadatta,  
Bhámaka,  
Bhámátra,  
Bhaṅgura,  
Bháravi,



Bhartrihari,  
 Bhartrimeḍhra,  
 Bháru,  
 Bhása,  
 Bhashana,  
 Bháskaradeva,  
 Bhásoka,  
 Bhaṭṭa,  
 Bhaṭṭa-chunitaka,  
 Bhaṭṭanáráyaṇa,  
 Bhavabhúti,  
 Bhávradevi (fem.)  
 Bhavánanda,  
 Bhavya,  
 Bheribhramaka,  
 Bhikshu,  
 Bhojadeva,  
 Bhramaradeva,  
 Bhṛiṅgasvámí,  
 Brahmahari,  
 Brahmanága,  
 Chakrapáni,  
 Chaṇḍálachandra,  
 Chaṇḍálavidyá, (fem.)  
 Chandrajyoti,  
 Chandra Yogi,  
 Chandrasvámi,  
 Chapaladeva,  
 Chirantana s'arāṇa,  
 Chittapa,  
 Chúdámāṇi,  
 Daksha,  
 Dákshinátya,  
 Daṇḍi,  
 Daṅka,  
 Daṅka of Ámabáḍi,  
 Dánoka,

Das'aratha, bháshyakára,  
 Datta,  
 Devabodha,  
 Dhananjaya,  
 Dhanapála,  
 Dhanapati,  
 Dhanurdhara,  
 Dharanidhara,  
 Dharmákara,  
 Dharmakírti,  
 Dharmapála,  
 Dharmás'okadatta,  
 Dharmayoges'vara,  
 Dhayika,  
 Dhurjaṭirája,  
 Dimbaka,  
 Divákaradatta,  
 Divákara, of Gotithi,  
 Divákara, Yuvarája (heir-apparent),  
 Droya of Avanti,  
 Durgata,  
 Durloka,  
 Dvaipáyana,  
 Gadádharma,  
 Gadádharanátha,  
 Gadádharma, Vaidya,  
 Gaṇádhyaksha,  
 Gaṇapati,  
 Gangádharma,  
 Gangádharanátha,  
 Gaṇoka,  
 Gangoka, of Taipáti,  
 Ghotaka,  
 Gopaka,  
 Gopika Áchárya,  
 Gopíchandra,

Gos'oka,  
 Gosaraṇa,  
 Govardhana,  
 Góvinda,  
 Govindasvámí,  
 Grahes 'vara,  
 Guṇákarabhadra,  
 Guru,  
 Haláyudha,  
 Hanumán,  
 Hari,  
 Harichandra,  
 Haridatta,  
 Harivañs 'a,  
 Hivoka,  
 Hrishikes'a,  
 Indradeva,  
 Indrajyoti,  
 Indras 'iva,  
 Is 'varabhadra,  
 Janaka,  
 Janachandra,  
 Janhu of Avanti,  
 Jayadeva,  
 Jayáditya,  
 Jayakaṇṭha, author of Yu-  
 vatí-sambhoga,  
 Jayamádhava,  
 Jayanandí,  
 Jhañgháníla,  
 Jívadása, Vaidya,  
 Jñána s'iva,  
 Jñánánkura,  
 Kakkola,  
 Kálidása,  
 Kálidása Nandi,  
 Kalpadatta,

Kámadeva,  
 Kamalagupta,  
 Kamaláyudha,  
 Kañkana,  
 Kapáles 'vara,  
 Kápálíka,  
 Karañja-dhanañjaya,  
 Karañja-mahádeva,  
 Kárañja-yoges 'vara,  
 Karkarája,  
 Karmañña S'armá, of Kásmira,  
 Karṇátadeva,  
 Kavichakravartí,  
 Kavikusuma,  
 Kavirája,  
 Kavirájasoma, or Soma the poet,  
 Kaviratna,  
 Kás 'mira-kásyá mala, or Ká-  
 syámala of Kás 'mira,  
 Kásmiranáráyaṇa,  
 Kendraníla-náráyaṇa,  
 Kerattapa-pípa,  
 Kes 'ava,  
 Kes 'avasena Deva,  
 Kes 'atáchárya,  
 Koka,  
 Koláhala,  
 Koñka,  
 Kṛishṇa,  
 Kṛishṇa Mis'ra,  
 Kshemes'vara,  
 Kshitís 'a,  
 Kshiyaka,  
 Kuladeva,  
 Kulas'ekhara,  
 Kumáradása,  
 Kuñja,

Kunjarāja,  
 Laḍahachandra,  
 Lakshmaṇa Sena,  
 Lakshmidhara,  
 Lakshmidhara, of Bálíkúta,  
 Lalitaka,  
 Mádhava,  
 Mádhava Sena,  
 Madhu,  
 Madhukaṇṭha,  
 Madhukúṭa,  
 Madhuras'ila,  
 Mággha,  
 Mahánidhi,  
 Mahánidhikumára,  
 Mahádeva,  
 Mahákavi,  
 Mahás'akti,  
 Mahávrata,  
 Mahidhara,  
 Mahimna,  
 Matirāja,  
 Mahodadhi,  
 Makaranda,  
 Malayarāja,  
 Malayapa,  
 Máloka,  
 Mandoka,  
 Maṅgala,  
 Maṅgalárjuna.  
 Manoka,  
 Manovinoda,  
 Márjára,  
 Marva,  
 Maukhika,  
 Mayúra,  
 Mitra,

Mrigarāja,  
 Muñja,  
 Murári,  
 Nagna,  
 Nákoka,  
 Nala,  
 Nányadeva,  
 Narasiñha,  
 Narakara,  
 Náráyana,  
 Náráyana-datta,  
 Naṭagaṅgaka,  
 Nartaka, of Kes'arakoṇá,  
 Níla,  
 Niláṅga,  
 Nilámbara,  
 Nilapaṭṭa,  
 Níloka,  
 Páduka,  
 Pajoka,  
 Pálita,  
 Pampaka,  
 Pañchákshara,  
 Panditas'as'i,  
 Páṇini,  
 Pápáka,  
 Parames'vara,  
 Paras'uráma,  
 Parimala,  
 Pas'upativara,  
 Paṭuka,  
 Páyika,  
 Pitámbara, of Bhaṭṭasála,  
 Prabhákaradatta,  
 Prachaladása,  
 Prajña-bhútanátha,  
 Prajapati,

Pras'sta,	Sakoka,
Pratinanda,	Sákyarakshita,
Pravarasena,	Sálaváha,
Prachalasiñha,	Sálikanátha,
Prachandamádha, of Ka'smíra,	Sáluka,
Pradyumna,	Sáluka, of Akásapála,
Priyáka,	Samantabhadra,
Priyamvada,	Sámpika,
Puṇḍarika,	Sañchádha,
Puṇḍraka, of Ratnasálí,	Sandhas'rí,
Puṇḍrika,	Sañḍilya,
Purasena,	Saṅgadatta,
Puroka,	Saṅghas'vámika,
Puṇs'oka,	Saṅghamitra,
Purushottamadeva,	Saṅghanandí,
Rajakasarasvati,	Saṅgrámachandra,
Rájas'ekhara,	Sáñkara,
Rájoka,	Saṅkaradeva,
Rákshasa,	Saṅkaradhara,
Rámadása,	Saṅkhadhara,
Rantideva,	Sanmoka,
Rathánga,	Sántyákara,
Ratnákára,	Sántyákara Gupta,
Ravigupta,	Sáraṇa,
Ratoka,	Sarapadatta,
Ravinága,	Sarasíruha,
Rudranandi,	Sarva,
Rudraṭa,	Sarves'vara, of Tirabhū,
Rudra, the chief justice,—dhar-	Satánanda,
mákhikaraṇa,	Satyabodha,
Rúpadeva,	Saṭhoká, (fem.)
S'abdarṇava Váchaspati,	Savara, of Sakati,
Saḍuka,	S'elasarvajña,
Ságara,	Senduda,
Ságaradhara,	Siddhoka,
Sáhasáksha,	S'ílábhaṭṭáriká, (fem.)
Sájoka,	Silhāna,



Sihlana, of Kás'mira,  
 Sis'oka,  
 Sittipa,  
 S iva Svámí,  
 Sobháka,  
 Sodhagovinda,  
 Sohláka,  
 Solloka,  
 Soshṭasarvajña,  
 S'rídharanandí,  
 S'ríharsha,  
 S'ríharsha Kavipaṇḍita,  
 Sriharshadeva,  
 S'ríkaṇṭha,  
 S'ríkara,  
 Ś'rímitra,  
 S'rinárāyaṇa Kavirája,  
 Srīṅgāra,  
 S'rinívas'a Bhaṭṭa,  
 Srīpati,  
 Subandhu,  
 Subhaṅkara,  
 Subhāṅga,  
 Subhaṭa,  
 Sudhákara,  
 S'úlapānī,  
 Sungoka,  
 Surabhi,  
 Súra,  
 Surati,  
 Súri,  
 S'uryadhara,  
 Suvarṇarekha, author of Lopá-  
 mudrá,  
 Suvara,  
 Suvibhoka,  
 Suvratadatta,

Svastika,  
 Svaramula, of Kás'mira,  
 Taraṇí,  
 Tarani-nandí,  
 Tathágatadása,  
 Tavasví,  
 Tilachandra,  
 Tittoka,  
 Tribhuvana-sarasvati,  
 Tripuráripála,  
 Trivikrama, Vaidya,  
 Tungoka,  
 Tutátika,  
 Udayáditya,  
 Udbhata,  
 Umápati,  
 Umápatidhara,  
 Utpalarāja,  
 Váchaspati,  
 Vachchhoka,  
 Vádyoka, of Bhavagrāma,  
 Vágura,  
 Vágvína,  
 Váhlika,  
 Vaidyadhana,  
 Vainateya,  
 Vákkáṭa,  
 Vákpatirāja,  
 Vallábasena,  
 Vallabhadeva,  
 Vallana,  
 Vámadeva,  
 Vamadeva Bhaṭṭa,  
 Vāṇa,  
 Vanamáli,  
 Vapanandana,  
 Vapika,

Varáha,	Vikaṭanīṭambá, (fem.)
Varáhamihira,	Vikramáditya,
Vararuchi,	Vimána,
Vardhamána,	Vimboka,
Vasantadeva,	Vinayadeva,
Vasudeva Jyoti,	Vira,
Vasukalpa,	Virasarasvati,
Vásukalpa,	Viriñchi,
Vasuratha,	Víryamitra,
Vasusena,	Viryamitra, author of Vártika,
Vasudhara,	Visákhadatta,
Vátoka,	Vishṇuhari,
Vidyá (fem.)	Vishṇu S'armá,
Vis'oka,	Vittapála,
Vitála,	Vittoka,
Viṭala Bhaṭṭa,	Vyása, the Kavirája,
Vibhákara,	Vyásapádá, (fem.)
Vibhákara S'armá,	Yajñaghosa,
Vibhoka,	Yasovarṃá,
Vidukha,	Yoges'vara,
Vidyápati,	Yogaka,
Vijaka,	Yuvasena,
Vijayá, (fem.)	Yuvarája, probably the same with
Vijñánátmá,	Divákara.

Beginning. प्रज्ञां कामपि सम्यदक्ष कुरुते यत्यादसम्बाद्धिके  
नित्यं शाम्यति विद्यगन्धतमसं यच्चक्षुर्न्मीलनात् ।  
यत्यादार्घ्यपयो विधूय दुरितं निश्रेयसं यच्छति  
स्नाने नः स वसलनारतमनास्त्रेयस्वरूपो हरिः ॥  
शौर्याणीव तपांसि विध्नति भवं यस्मिन्न यस्यावधि-  
र्ज्ञाने दान इव द्विषामिव जयो येनेन्द्रियाणां कृतः ।  
सद्गजामिव योगिनामपि गुरुर्यद्य क्षमा मण्डले  
स श्रीलक्ष्मणेन एव नृपतिर्मुक्तश्च जीवन्नभूत् ॥  
तस्यासीत् प्रतिराजडम्बृतमहासामन्तचूडामणि-  
नान्ना श्रीवटुदास इत्यनुपमप्रेमैकपात्रं सखा ।

त पं सन्तमसं हरन्नहरहः कीर्त्तिं दधत् कौमुदीं  
 साक्षादल्यस्य तामृतमयः पूर्णः कलानां निधिः ॥  
 श्रीमान् श्रीधरदास एत्यधिगुणाधारः स तस्मादभू-  
 दाकौमारसपारपौरुषपराधीनस्य तस्यानिशम् ।  
 लक्ष्मीर्वेदविदां गृहेषु गुणिता गोष्ठीषु विद्यावतां  
 भक्तिः श्रीपतिपादपञ्चवनखञ्जोत्सासु विद्याम्यति ॥  
 प्रत्येकं विषयेषु पञ्चकमितेः श्लोकैः कवीनामिदं  
 तेनाकारणबान्धवेन विदधे श्रीसूक्तिकर्णामृतं ।  
 प्रीतिं पञ्चवयन्तु कर्णकलसीमापूरयन्तश्चिरं  
 मज्जन्तः परिशीलयन्तु रसिकाः पञ्चप्रवाहानिव ॥  
 अमराः शृङ्गारचाटू अपदेशोच्चावचे क्रमशः ।  
 इति पञ्चभिः प्रवाहैः सदुक्तिकर्णामृतं क्रियते ॥  
 अथ धाता रविरीश-प्रणति-महादेव-शिव-हरक्रीडाः ।  
 प्रश्नोत्तराट्टहासावसुष्य मूढ्वात्तमाङ्गङ्गा च ॥ इत्यादि ॥  
 श्रीधरदासविनिर्मितसदुक्तिकर्णामृतप्रवाहोऽयम् ।  
 पञ्चम उच्चावचाख्यो विविधप्रमोदं तनोतु रसिकानाम् ॥  
 इति माण्डलिकश्रीश्रीधरदासकृतौ सदुक्तिकर्णामृते उच्चावचप्रवाहो नाम  
 पञ्चमः प्रवाहः । अत्र वीचिः ७६ । तेन श्लोकाः २८० । अनेन ग्रन्थः ९९० ।  
 श्रीधरदासविनिर्मिते सदुक्तिकर्णामृते प्रवाहानां ।  
 पञ्चस्त्रिंश पटसप्तत्यधिकशतचतुष्टयी वीचिः ॥  
 श्लोकानाञ्च शतत्रयमशीत्युपेतं सद्यस्त्रयोद्वितयम् ।  
 ग्रन्थस्य पट्टिस्थितः सप्तशताधिकसद्यसपञ्चकः ॥  
 श्लोके सप्तविंशत्यधिकशतोपेतदशशते शरदां ।  
 श्रीमल्लक्षणसेनचित्तिपस्य रसैकविंशे ॥  
 सवितुर्गत्या फाल्गुनविंशेषु परार्थहेतावकुतुकात् ।  
 श्रीधरदासेनेदं सूक्तिकर्णामृतं चक्रे ॥  
 भवतु नृपो धर्मपरः परमसमृद्धा च भवतु वसुधेयं ।  
 धेयात् सुखानि लोके केशवचरणाम्बुजद्वितयम् ॥  
 इति मल्लमाण्डलिकश्रीश्रीधरदासविनिर्मितसूक्तिकर्णामृताख्यः श्लोकसमुच्चयः  
 समाप्तः । अथानुप्रवाहवीचयः, ४७६ । प्रतिवीचिपञ्चश्लोकनियमेन श्लोकाः,  
 २६८० । अनेन ग्रन्थः ५७६० ॥ हरिः ॥ शकाब्दाः १५०० ॥

End.

Colophon.

विषयः । कोषकायरूपं तत्र ।—१ मे, देवप्रवाहे,—ब्रह्मवीचिः । सूर्यः । ईशप्रणतिः । महादेवः । शिवः । तच्चृङ्गारः । हरदुर्गाप्रश्नोत्तरं । हरचास्यं । तन्मूर्द्धि गङ्गा । तन्मूर्द्धि चन्द्रः । तज्जटा । तत्कपालं । तन्नयनं । त्रिपुरदाहारभः । हरवाणः । अष्टमूर्तिः । भैरवः । हरवृत्त्यारभः । तन्मूर्द्धं तत्प्रसादनम् । गौरी । विवाह-समये गौरी । तच्चृङ्गारः । दुर्गा । काली । अर्द्धनारीशः । शृङ्गारात्मकार्द-नारीश्वरः । गणेशः । कार्तिकेयः । भङ्गी । गणोच्चावचं । हरिहरौ । गङ्गा । तत्प्रशंसा । मत्स्यावतारः । कूर्मः । वराहः । नृसिंहः । तन्नखाः । शृङ्गारि-नृसिंहः । वामनः । त्रिविक्रमः । परशुरामः । श्रीरामः । विरहिश्रीरामः । हलधरः । बुद्धः । कण्ठी । कृष्णशैशवं । तत्कौमारं । तत्सन्नायितं । तदुयावनं । तत्-क्रीडा । तत्प्रश्नोत्तरं । वेणुनादः । गीतं । तदुभुजः । गोवर्द्धनोद्धारः । उत्कण्ठा । कृष्णगोपीसन्देशः । सामान्यहरिः । हरिभक्तिः । समुद्रमन्यनहरिः । लक्ष्मीस्वयम्बरः । तच्चृङ्गारः । लक्ष्मी । तदुपारभः । सरस्वती । प्रशस्तिचन्द्रः । चन्द्रकला । तद्विम्बः । प्रौढचन्द्रः । सकिरणचन्द्रः । तद्रश्मिः । ज्योत्स्ना । कलङ्कः । तमस्यन्द्रः । सतारकचन्द्रः । चरदस्तचन्द्रः । तद्भासः । मिश्रकचन्द्रः । बङ्गरूपकचन्द्रः । असमयः । उच्चावचचन्द्रः । गन्धवहः । दक्षिणावातः । नदी-वातः । समुद्रवातः । प्रभातवातः । सदनः । तच्चैर्यः । उच्चावचं ॥

२ ये, शृङ्गारप्रवाहे,—वयःसन्धिवीचिः । किञ्चिदुपोदयोवना । युवती । ना-यिकाद्भुतं । मुग्धा । मध्या । प्रौढा । नवोढा । विश्रम्भनवोढा । गर्भिणी । कुलस्त्री । असती । कुलटोपदेशः । गुप्तासती । विदग्धासती । ललितासती । वेश्या । दक्षिणात्यस्त्री । पाश्चात्यस्त्री । उदीचप्राच्ये । ग्राम्या । स्त्रीमात्रं । खण्डिता । रतिचिह्नदुःखिता । ललितविरहिणी । विरहिणी । तद्वचनं । रुदितं । दूतीवचनं । दयिते प्रियसम्बोधनं । परुषाभिधानं । विरहिणीचेष्टा । सन्तापः । तनुता । उद्वेगः । निशावस्था । वासकसज्जा । स्वाधीनपतिका । विप्र-लब्धा । कलहान्नरिता । तद्वाक्यं । तत्सखीवचनं । गोत्रस्खलितं । मानिनी । उदात्तमानिनी । अनुरक्तमानिनी । मानिनीवचनं । तस्याः सखीप्रबोधः । अनु-नयः । मानभङ्गः । प्रवसद्भर्तृका । यन्त्राक्षेपः । प्रेषितभर्तृका । तद्वचनं । सखीं प्रति तद्वचनं । तत्प्रियसंवादः । तद्वस्त्रा । प्रियवस्त्रावलोकनं । काकः । प्रिय-सम्बेदः । अभिसारारभः । अभिसारिका । दिवाभिसारिका । तिमिराभिसारि-का । ज्योत्स्नाभिसारिका । दुर्दिनाभिसारिका । कुलटाग्रलापः । स्त्रीरूपं । भूः । नयनं । कर्णः । अधरः । वदनं । दचनं । बाहुः । स्ननः । रोमावली । मध्यं । नायिकाक्रीडितं । अनुकूलनायकः । दक्षिणः । शठः । धृष्टः । ग्राम्यः । मानी ।



प्रापितः । पथिकः । वर्षापथिकः । प्रापितप्रियास्मरणं । विलोकनं । चित्रं ।  
 खम्रः । नायकाभिलाषः । नायिकाभिलापः । तनुता । गुणकथनम् । उद्देशः ।  
 विलापः । चन्द्रोपालम्भः । स्मरोपालम्भः । मेघोपालम्भः । उन्मादः । स्मरलेखः ।  
 वनविहारः । जलक्रीडा । वेशः । दूतीसंवादः । स्त्रीविलोभनं । पुंविलोभनं ।  
 द्रुत्युपालम्भः । नायिकागमनं । नायकागमनं । वाद्यं । नृत्यं । गीतं । द्यूतं ।  
 दृष्टिः । कटाक्षः । नायिकाचाटुः । मधुगानं । शयनाधिरोहणं । आलिङ्गनं ।  
 चुम्बनं । अधरदर्शनं । नखचतनं । कण्ठकूजनं । वस्त्राकर्षणं । नवोद्वासभोगः ।  
 रतारम्भः । सुरतं । विपरीतरतं । तदाख्यानं । रतान्तः । उपसि प्रियादर्शनं ।  
 नायिकानिष्क्रमणं । रतस्त्राघा । सखीनां मिथःकथा । श्लोकोक्तिब्रीडा । प्रत्यूषः ।  
 सूर्योदयः । मध्याह्नः । सन्ध्या । तमः । दीपः । चन्द्रोदयः । रजनी । वसन्ता-  
 रम्भः । वसन्तः । वसन्तवासरं । तत्तरवः । कोकिलः । भृङ्गः । ग्रीष्मः । तद्देशः ।  
 शृङ्गारात्मकग्रीष्मः । दावानलः । वर्षारम्भः । वर्षा । तन्मेघः । तन्नदी । तदि-  
 वसाः । तदूराचिः । शरदारम्भः । शरत् । तन्नदी । तत्खल्लनः । हेमन्तः ।  
 तदूराचिः । तडालिकः । तत्पथिकः । शिशिरः । तदूषामः । तच्छस्यानि ।  
 तत्र सुखं । उच्चावचं ॥ (प्रवाहेऽस्मिन् क्वचित् श्लोकाभावे दृश्यते) ॥

इ ये, चाटुप्रवाहे ।—सामान्यचाटुवीचिः । सम्मुखचाटुः । विद्या । गुणः । धर्मः ।  
 रूपं । दृष्टिः । करः । चरणः । प्रियाख्यानं । अत्युक्तिः । चित्रोक्तिः । कार्यं गतिः ।  
 देशाग्रयः । दानं । दरिद्रभरणं । अतिदानं । विक्रमः । शौर्यं । प्रतापः । तेजः ।  
 हस्ती । अश्वः । नौका । सैन्यं । असिः । आश्चर्यखड्गः । रूपितखड्गः । चापः ।  
 प्रयाणं । भोगवली । तूर्यध्वनिः । सैन्यधूलिः । अश्वधूलिः । युद्धधूलिः । युद्धं ।  
 तत्खली । दिग्विजयः । रिपुः । तन्नगरी । तत्सम्भ्रमः । तद्भूः । तद्भूवाप्यः ।  
 तत्पुरं । तद्गृहं । यशः । सर्वोद्ययशः । प्रशस्तिशयः । कीर्तिः । सर्वोद्ययकीर्तिः ।  
 कीर्तिगानं । उच्चावचचाटुः ॥

४ र्थे, अपदेशप्रवाहे ।—विष्णुवीचिः । शिवः । गणः । सूर्यः । चन्द्रः । चन्द्र-  
 सूर्यौ । समुद्रः । तदुत्कर्षः । अगस्त्यहस्ते समुद्रः । अस्थोपालम्भः । अस्थ निन्दा ।  
 सवाङ्मवसमुद्रः । अगस्त्यः । जलं । शङ्खः । मणिः । मरकतः । नानारत्नं । खर्णं ।  
 नदनयौ । सरः । शृङ्खसरः । पूर्णसरः । मीनः । सर्पः । भेकः । पद्मं । भ्रमरः ।  
 खर्गभ्रमरः । पद्मभ्रमरः । चूतमधुपः । केतकीमधुपः । गिरिः । मलयः । शरभः ।  
 सिंहः । तच्छावकः । जरत्सिंहः । गजः । वन्यगजः । भक्तगजः । बह्मगजः । हरिणः ।  
 व्याघ्रापहतवृगः । दावानलभीतवृगः । वृगी । नानापशवः । तवः । कल्पतरुः ।  
 चन्दनतरुः । अश्वत्थः । चूडः । अशोकः । शाल्मलिः । मार्गततः । नानातरवः ।

मरुः । मेघः । तत्प्रशंसा । तन्निन्दा । चातकः । दैवहतचातकः । अनन्यगतिक-  
चातकः । मनस्विकातकः । हंसः । राजहंसः । कोकिलः । शुकः । नानाविहगाः ।  
उच्चावचं ॥

५ मे, उच्चावचप्रवाहे ।—मनुष्यवीचिः । अश्वः । गौः । नानापशवः । पारावतः ।  
वकः । नानापक्षिणः । गिरयः । अटवी । नदी । विशेपनदी । पद्माकरः । प्रशस्त-  
सरसी । चक्रवाकः । चक्रवाकी । दिशः । देशः । वीरः । धनुर्भङ्गः । हनूमदादि-  
शैर्यं । वारणः । तच्छिरश्चेदः । दूतः । संवादानुवादः । कविः । नानाकवयः ।  
प्रत्येककविः । मनस्विकविः । कविदानं । गुणिगर्वः । वाणी । काव्यं । काव्यमास्त्यर्थं ।  
काव्यचौरः । सज्जनः । दुर्जनः । सज्जनदुर्जनौ । धन्यः । उदात्तः । मानी ।  
कृपणः । सेवकः । मानिसेवकः । दुरीश्वरसेवकः । क्षुद्रोदयदुःखितः । दारिद्र्यं ।  
सचाटुदारिद्र्यं । दरिद्रगृही । तदुगृहिणी । तदुगृहं । राजा । वृद्धः । अनुशयः ।  
निर्वेदः । विचारः । विचिकित्सा । शमविघ्नः । अर्द्धशमः । कारुणिकः । शान्त्या-  
शंसा । कृतार्द्धशान्तिः । शान्तः । निष्क्रामः । निस्पृहः । वनगमनोत्कण्ठः । तपोवनं ।  
तपस्वी । वज्रविधशान्तिः । ज्ञानी । भवितव्यता । दैवं । कालः । श्मशानं । समस्या ।  
उच्चावचं । प्रतिराजस्तुतिः ॥

अत्रोल्लिखितकविनामधेयानि यथा,—पालितः । भट्टश्रीनिवासः । वसन्तदेवः ।  
वीजकः । वराहमिहिरः । श्रीकण्ठः । विद्या । हरिः । विभाकरः । वाणः । वल्लभः ।  
भोजदेवः । वसुकल्पः । जङ्गलः । कविपण्डितश्रीहर्षः । जयदेवः । वैद्यगदाधरः ।  
कालिदासः । चित्तपः । शिल्पिनः । योगेश्वरः । चक्रपाणिः । ककोलः । उमापति-  
धरः । रुद्रटः । विशाखदत्तः । सङ्गमित्रः । वाचस्पतिः । शतानन्दः । वीर्यमित्रः ।  
जनचन्द्रः । नटगङ्गाकः । राजशेखरः । वामनः । वररुचिः । रविनागः ।  
दण्डी । भवभूतिः । दङ्कः । नरसिंहः । वामदेवः । अंशुधरः । श्रीहर्षः ।  
मयूरः । मुरारिः । भट्टनारायणः । अमरः । मङ्गलः । हनूमान् । सुधाकरः ।  
शित्तपः । धनपालः । द्वैपायनः । वाक्त्रेकः । सागरधरः । ब्रह्महरिः । सञ्चाधरः ।  
भगीरथदत्तः । भासः । श्रीहर्षदेवः । लक्ष्मीधरः । भगवद्भोविन्दः । आचार्य-  
गोपीकः । भामोकः । माघः । शङ्करदेवः । गदाधरः । वासुकल्पः । पापाकः ।  
बलभद्रः । हलायुधः । तुङ्गोक्तः । नीलाङ्गः । भवानन्दः । अभिनन्दः । महानिधिः ।  
भारविः । त्रिपुरारिपालः । कोलाहलः । ग्रहेश्वरः । विरिञ्चिः । सेन्दङ्गः । पादुकः ।  
गोपीचन्द्रः । केरटपपीपः । आवन्ध्यकृष्णः । वपुनन्दनः । केशटाचार्यः । वसुसेनः ।  
स्वरिः । धरणीधरः । नम्रः । केशवः । वाक्पतिराजः । व्यासपादः । दत्तः ।  
वराहः । धूर्जटिराजः । प्रजापतिः । गणाध्यक्षः । विक्रमादित्यः । सुरतिः ।

विषयः । श्रीमित्रः । वासुदेवज्योतिः । वसुरथः । शोभाकः । कौकः । पुरुषोत्तमदेवः ।  
 माधवः । सङ्गुश्रीः । श्रीधरनन्दी । कुलदेवः । महीधरः । दिवाकरदत्तः ।  
 वनमाली । शुभङ्करः । भट्टशालीयपीताम्बरः । वर्द्धमानः । केशवसेनदेवः । रूप-  
 देवः । लक्ष्मणसेनः । केशवकोणीयनाथकः । उद्भटः । सोल्लोकः । शङ्करः । शरणः ।  
 नीलः । पुंशेकः । समन्तभद्रः । वीरसरस्वती । भानुः । तिलचन्द्रः । कुलशेखरः ।  
 त्रिभुवनसरस्वती । सागरः । महादेवः । चैमेश्वरः । पुण्डरीकः । गणपतिः । दाक्षि-  
 णात्यः । शालूकः । भवप्राप्तीणवाद्योक्तः । बलदेवः । आपविश्वेश्वरः । सोल्लोकः ।  
 इन्द्रज्योतिः । अपराजितरक्षितः । गङ्गाधरः । शान्त्याकरः । भृङ्गस्वामी ।  
 सुरभिः । कापालिकः । परमेश्वरः । चण्डालविद्या । प्रतिनन्दः । शर्च्चः । वैद्यजीव-  
 दासः । हरिदत्तः । धर्म्मकीर्तिः । पाणिनिः । जनकः । गदाधरनाथः । विनयदेवः ।  
 श्रीपतिः । अचलः । राक्षसः । अमरसिंहः । धर्म्मपालः । सरसिखः । रत्नाकरः ।  
 मुञ्जः । ललितोक्तः । नीलपट्टः । ब्रह्मनागः । गोशेकः । धर्म्मशेकदत्तः । भिक्षुः ।  
 विष्णुकः । राजेकः । वावीणः । रेतोक्तः । रथाङ्कः । देवबोधः । नरसिंहः । प्रवरसेनः ।  
 योगेकः । चन्द्रस्वामी । गोवर्द्धनः । कालिदासनन्दी । प्रियेकः । धमरदेवः ।  
 कर्णाटदेवः । पशुपतिवरः । चण्डालचन्द्रः । डिम्बेकः । मधुः । गोविन्दस्वामी ।  
 पातुकः । भट्टः । नीलोक्तः । कृष्णमित्रः । भर्तृमेढः । अमृतदत्तः । विभेकः । मनो-  
 विनोदः । आर्यविलासः । धर्म्मयोगेश्वरः । शठोक्तः । बाङ्गटः । लङ्कः । दानोक्तः ।  
 शृङ्गारः । प्रचलसिंहः । धोयीकः । कुञ्जराजः । युवराजदिवाकरः । वाककूटः ।  
 तैलपाटीयगङ्गेकः । सूर्यधरः । विम्बेकः । वैद्यधनः । काश्मीरनारायणः । भाव-  
 देवी । मनोक्तः । भेरीधमकः । वीरः । भदन्तधीरनागः । महादधिः । इन्द्रशिवः ।  
 अभिमन्युः । तुतातिकः । विजया । लङ्कचन्द्रः । सिद्धेकः । अरविन्दः । नालः ।  
 भिवः । चूड़ामणिः । सुभटः । पायीकः । आवन्तिकजङ्गः । चन्द्रज्योतिः । करञ्जम-  
 हादेवः । यज्ञघोषः । नान्यदेवः । पीताम्बरः । गोपेकः । धर्म्मशेकदेवः । शब्दार्णवः ।  
 विष्णुधर्म्मा । कुमारदासः । टुलोक्तः । कविकुसुमः । काश्मीरकश्यामलः ।  
 आमहङ्गीयदङ्कः । कुञ्जः । सत्यबोधः । शुभाङ्कः । कविचक्रवर्ती । वाक्कीकः ।  
 तरणिनन्दी । मृगराजः । अवन्तिवर्म्मा । गोतिथीयदिवाकः । भर्च्चः ।  
 वीर्यमित्रः (वार्त्तिककारः) । प्रयुम्नः । प्रभाकरदत्तः । भासेकः । यशेश्वर्म्मा ।  
 शान्त्याकरगुप्तः । गोशरणः । जयमाधवः । शुङ्गेकः । वल्लभदेवः । शाण्डिल्यः ।  
 श्रीलामटारिका । सुविभेकः । तित्तोक्तः । प्रियम्बदः । काश्मीरकाजयवर्द्धनः ।  
 शङ्करधरः । भङ्गरः । काश्मीरप्रचण्डमाधवः । विभाकरधर्म्मा । नारायणः । शिव-  
 स्वामी । जयकण्ठः । (युवतीसम्भोगकारः) । केन्द्रनीलनारायणः । काश्मीरशिञ्जनः ।



विषयः । महाकविः । कौङ्कः । श्रीकरः । रुद्रनन्दी भट्टचुणितकः । विकटनितम्बा । प्रचल-  
दासः । सार्ज्जारः । कामदेवः । विष्णुहरिः । मलयराजः । उत्पलराजः । दत्तः ।  
काश्मीरकखरमूलः । सङ्कशमिकः । युवराजः । वापीकः । भञ्जानिलः । अनङ्गः ।  
साम्पीकः । प्राज्ञभूतनाथः । नवकरः । मधुरशीलः । कमलायुधः । भङ्गलार्ज्जुनः ।  
वातोक्तः । दुष्कण्ठः । लोटसर्वज्ञः । रन्तिदेवः । वागुरः । काश्मीरकभोगकर्मा ।  
सन्मोकः । सुवर्णः । सुव्रतदत्तः । भूषणः । तथागतदासः । लङ्कदत्तः । शरणदत्तः ।  
भट्टवासदेवः । विद्यापतिः । जयादित्यः । प्रशस्तः । सच्चिन्मः । राजोक्तः ।  
करञ्जयोगेश्वरः । करञ्जधनञ्जयः । महानिधिकुमारः । आकाशपालीयशालूकः ।  
हरिवंशः । साङ्घाधरः । जयोक्तः । क्षीरोक्तः । पञ्जोक्तः । उदयादित्यः ।  
कर्कुराजः । नारायणदत्तः । धनपतिः । धनञ्जयः । कल्पदत्तः । कविराजसेनः ।  
परिमलः । वेतालः । महाशक्तिः । पञ्चाक्षरः । शाक्यरक्षितः । हरिचन्द्रः । वि-  
याक्तः । चिरन्तनशरणः । शैलसर्वज्ञः । अमोघदेवः । आनन्दवर्द्धनः । रविगुप्तः ।  
रामदासः । वज्रालसेनः । मधुकूटः । दशरथः (भाष्यकारः) । धीतोक्तः । सुवर्ण-  
रेखः (लोपासुद्राकारः) । इन्द्रदेवः । कमलगुप्तः । कपालेश्वरः । वालीकूटीय-  
लक्ष्मीधरः । शब्दार्णववाचस्पतिः । कविरत्नः । अनुरागदेवः । धर्माधिकरणक-  
रुद्रः । शकटीयश्वरः । भयः । क्षितीशः । भास्करदेवः । नाकोक्तः । जयनन्दी ।  
अज्जोक्तः । पुण्ड्रोक्तः । स्वस्तिकः । भट्टवेतालः । मकरन्दः । वसुध्वरः । सङ्ग्रामचन्द्रः ।  
गुरुः । पाम्पकः । कङ्कणः । रत्नशालीयपुण्ड्रोक्तः । मन्दोक्तः । चपलदेवः । माधव-  
सेनः । सजोक्तः । गोविन्दः । अचलसिंहः । साञ्जानन्दी । भामहः । मलयजः ।  
ईश्वरभद्रः । शालिकनाथः । वैद्यविविक्तमः । कविराजश्रीनारायणः । पुरुसेनः ।  
वितोक्तः । सोढगोविन्दः । भट्टहरिः । आवन्तिकद्रव्यः । मौक्तिकः । तीरभुक्तीय-  
सर्वेश्वरः । सुबन्तुः । मतिराजः । मधुकण्ठः । शिशोक्तः । युवसेनः । रजकसर-  
खती । साहसाक्षः । तपस्वी । साकोक्तः । धजोक्तः । हृषीकेशः । व्याडिः ।  
जितारिः । गोभटः । विन्दुशर्मा । साङ्कड़ः । मेधाकरुद्रः । वटेश्वरः । कविराजः ।  
शङ्खधरः । पण्डितशशी । धर्माकरः । दुर्गतः । वित्तपालः । दामोदरः । वैनतेयः ।  
तरणिः । वेशोक्तः । शूलपाणिः । पुरोक्तः । मालोक्तः । परशुरामः । छण्णः । ज्ञा-  
नाङ्कुरः । महाव्रतः । ज्ञानशिवः । विज्ञातात्मा । शालवाहः । गणाकरभद्रः ।  
चन्द्रयोगी । प्रूरः । नीलाम्बरः । गङ्गाधरनाथः । कविराजयासः ॥ ० ॥  
इति कवयः ॥



## No. 1181. सत्यद्यरत्नाकरः ।

Substance, country paper, 18 × 5 inches. Folia, 121, Lines, 8 on a page. Extent, 3,146 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1697. Place of deposit, Śāntipura, Rāmayādava Chūdāmaṇi. Appearance, old. Verse. Correct.

*Satpadya-ratnākara*. A collection of miscellaneous verses on various subjects. By Govindadāsa, styled Mahāmahopādhyāya.

Beginning. यं साध्याः प्रकृतिं जगृयमपरे पाताञ्जलाः पूर्यं  
काणादाय यमीशमाचचरणा यं कर्म मीमांसकाः ।  
यं ब्रह्मादयसेकसागमविद्ः शैवाः शिवं वैष्णवा  
यं कृष्णं भगवन्तमत्र निगमाः तस्मै परस्मै नमः ॥  
प्रणम्य गोविन्दपदारविन्दं गोविन्ददासो विदुषां नियोगात् ।  
नानाकवीनामनवद्यपदैः सत्यद्यरत्नाकरमातनोति ॥

End. गयागङ्गाकाशीप्रभृतिगुरुतीर्थानि सततं  
त्वदङ्गे वर्तन्ते भवजलधिनिस्तारतरणिः ।  
सपर्या सञ्चेषामपि दिविपदां तेन विहिता  
मुखाग्रै यस्यास्ते जननि ! तव नाम क्षणमपि ॥  
जनन्या गर्भस्थो नियमितमनाः पादकमलं  
तवाहं सेविष्ये सुकृतमिति चित्ते कृतमभूत् ।  
ततोऽहं भूमिष्ठो विषयस्रग्दृष्ट्याकुलतया  
न जाने किम्भूता त्वमसि कथं ते मयि कृशा ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोविन्ददासविरचितः सत्यद्यरत्नाकरः समाप्तः ।  
समाप्तेऽयं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६९७ ।

विषयः । दशावतारवर्णनं । श्रीरामः । रामं दृष्ट्वा जनकवाक्यं । विश्वामित्रं प्रति तद्वा-  
क्यं । रामं दृष्ट्वा सीता । जनकं प्रति विश्वामित्रः । रामं प्रति परशुरामः । तं  
प्रति रामः । रामवनगमने दशरथः । कौशल्या च । केकयीं प्रति रामः ।  
लक्ष्मणं प्रति सुमित्रा । रामं प्रति च । सीतां केकयीश्च प्रति कौशल्या । केकयी-  
भरतयोश्च प्रति प्रत्युक्ती । श्रीरामभरतयोः कथापकथनं । सीतां प्रति रामः ।  
रामस्य खेदः । अग्रस्त्यवाक्यं । कौशल्यादीनां चिन्तनं । रावणमारीचयोः  
संवादः । मायास्रग्दृष्टिचिन्तनं । जटायुखेदः । सीतान्वेषणं । बालिवधः ।  
श्रीरामशर्वर्योः संवादः । लक्ष्मणखेदः । रामं प्रति हनुमद्वाक्यं । लङ्काम् खा-  
प २

विषयः । आक्रम्य हनुमान् । रावणं प्रति निकषा । अङ्गदरावणयोश्चक्रिप्रत्युत्ती । समुद्रती-  
रस्थितो रामः । चन्द्रोदये रामचेष्टा । सेतुबन्धारम्भः । रावणं प्रति शुकसारणौ ।  
सीतायाः खेदः । लक्ष्मणशक्तिशेले रामस्य खेदः । रावणे हते मन्दोदरीचेष्टा ।  
विभीषणस्य राज्याभिषेकः । हनूमन्तं प्रति भरतः । रामं प्रति पौरजनवाक्यं ।  
कस्यचिद् भक्तस्य । श्रीकृष्णः । गोवर्द्धनधारणं । वस्त्रहरणं । गोपीषु कृष्णस्य  
भावः । रासलीला । खेचराणामुक्तिः । यशोदावैकल्यं । कृष्णस्य मथुरागमनं ।  
मथुरारामाद्यात्म्यं । गजेन्द्रमोक्षणे हरेश्चेष्टा । उद्धवं प्रति गोप्यः । तं प्रति कृष्णः ।  
भजनमाद्यात्म्यं । जगन्नाथदेवः । बलरामः । मदनः । सरस्वती । लक्ष्मीः । गङ्गा ।  
काशी । शिवः । अर्द्धनारीश्वरः । हरिहरौ । कार्तिकेयः । गणेशः । भृङ्गी ।  
हृषः । चन्द्रः । सूर्यः । धमरः । पद्मं । पद्माकरः । मत्स्यः । हंसः । चक्रवाकः ।  
खञ्जनः । शुकः । कोकिलः । काकः । मत्स्यरङ्गः । चैमङ्करी । पल्लिसारः । चम्पक-  
वृक्षः । पलाशः । रसालः । नारिकेलः । गुवाकः । चिन्तालः । तालः । श्रीफलः ।  
शाक्यली । मन्दारवृक्षः । दूर्वा । अर्कवृक्षः । मन्दावृक्षः । कल्पवृक्षः । चन्दनतरुः ।  
गुरुः । पर्वतः । शरभः । सिंहः । हस्ती । अश्वः । हरिणः । कुक्कुरः । मेघचा-  
तकौ । समुद्रः । शङ्खः । मेकः । सर्पः । मणिः । खर्णः । गुह्या । सज्जनः । खलः ।  
सुजनदुर्जनौ । सूर्खः । पण्डितः । विद्याप्रशंसा । दरिद्रः । धनी । धनप्रशंसा ।  
कृपणः । दाता । प्रेम । गृहं । प्रदीपः । चामरं । कूपः । कलियुगं । वृद्धः । कर्म ।  
भवितव्यं । आशा । भावाशुद्धिः । कुजभटिका । खद्योतः । गर्दभः । तन्तुवायः ।  
नवरत्नादिः । प्रातःकालः । सायंकालः । हेमन्तः । शिशिरः । वसन्तः । ग्रीष्मः ।  
वर्षा । शरत् । वायुः । राजप्रयाणं । रणभूमिः । खड्गः । धनुः । प्रतापः । यशः ।  
राजसुतिः । आदिरसः । नवोद्धा । अभिसारिका । मानिनी । प्रवक्ष्यत्यतिका ।  
प्रेषितभर्तृका । सखीप्रबोधः । प्रेषितनायकं प्रति सखीवाक्यं । विरहः । खयं  
दूती । प्रवासादागतः पतिः । स्मराम्बा । नायिकानिष्क्रमणं । विप्रलम्बा ।  
खण्डिता । कलहान्नरिता । केशः । मुखं । नेत्रं । अधरः । दन्तः । वाङ्मः । रोमा-  
वल्ली । विवल्ली । मध्यदेशः । स्ननः । वेश्या । तच्चरित्रं । सखीनीतिशिक्षा । द्यूतः ।  
भूषणं । सहायः । भाग्यं । स्त्री । पुत्रः । मित्रश्लोकाः । विरहिणी ॥  
विषयानेतान् अवलम्ब्य कोषकाव्यरूपतया विरचितोऽयं ग्रन्थः ॥ इति समाप्तिः ॥

*Postscript.* Since writing the above, I have had an opportunity of examining the MS. myself. I find the verse in which the date of Lakshmana Sena is given is defective. It is in the Āryā metre, which

requires twelve instants in the first foot, eighteen in the second, twelve in the third, and fifteen in the fourth ; but as the verse stands in the MS. and also in another codex belonging to the Serampore College, the second foot is short by one instant, and the last by two instants. The words which give the date are *rasa* = 6, *eka* = 1, and *vins'a* = 20 ; if we add these figures they would give 27 years ; if we read them from the right we get 0216, which is intolerable in Sanskrit ; transferring the figures intellectually the product is 2016, or reading *eka* and *vinsa* together for twenty-one, and intellectually reading from the right, the result is 216, or reading them after writing them down we have 126. None of these figures correspond with history. Leaving out of consideration the two larger figures which are obviously inadmissible, if we accept 216, Lakshmana Sena would be too far removed from 1205, the year in which the work was written, to admit of the author's father serving in the army of that king. Even 126 is too long a period, and can be tolerated only by the supposition that the father of the author came to the command at a very early period of life at about the end of Lakshmana's reign, that he got his son late in life, and that the son wrote the work at a very advanced age. If we accept the lowest figure (27) and believe the Lakshmana of the author to be the last king of the Sena dynasty, the same whom Muhammadan writers call Lakhmaniya, the period of the reign would be too short, for the author of the *Tabkāt i Nāçiri* assigns him a reign of eighty years. It is useless, however to argue on the subject until the right reading of the verse is obtained. The last foot probably contained another figure.

---

No. 1182. ब्रह्मपुराण ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 4½ inches. Folia, 248. Lines, 8 on a page. Extent, 9,424 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Kálidása Vidyāvágis'a. Appearance, old. Verse. Correct.

*Brahma Purāṇa*. One of the great Purāṇas attributed to Vyāsa. The work comprises one hundred and twenty-three chapters. *Contents* : 1, Cosmogony. 2, Origin and descendants of Manus. 3, Rise of the Devas and Asuras. 4, Birth of Pṛithvī, and derivation of the



word *Mediní* (name of the earth). 5, Cycles of *Manus*. 6, Creation of the sun, of shadow, of Saturn, and of *As'visnikumára*. 7, Solar race; story of *Ilá*; character of *Yuvanás'va* and other kings; destruction of *Dhunda*; story of *Satyavrata* and the deluge. 8, Story of *Tris'anka*; of *Harischandra*; of *Sagara*; destruction of *Haihayas*; descendants of *Sagara* and of the *Nishádhas*. 9, Creation of the moon and herbs; *Rájasúya* sacrifice performed by *Soma*, the moon; creation of *Budha*. 10, Story of *Pururavas*; marriage of *Jahna* with *Káverí*, origin of *Vis'vámitra*; of the river *Kausikí*; descendants of the *Rishis*. 11, Story of *Ayu* and others; story of *Divodása*; praise of *Várāṇasí*. 12—13, Story of *Yayāti* and of his descendants; ditto of *Kártaviryárjuna*. 14, Descendants of *Kroshṭu*; birth of *Krishṇa*. 15—16, Descendants of *Vrishṇi*; story of *Samantya*. 17, Continents and islands. 18, Extents of land and of water. 19, Nether regions. 20, Hell. 21, Spheres of the sun, moon, and stars. 22, Polar star. 23, Sacred places. 24, Story of certain sages and *Bráhmans*. 25, Land fit for sacrifice. 26, Praise of the sacred pool of *Koṇáditya*. 27—31, Adoration of the sun, marriage of the sun, his hundred and eight names. 32—36, Birth and marriage of *Párvatí*. 37—38, *Daksha's* feast. 39, Description of *Ekámra-tírtha*, or *Bhuvanes'vara*. 40, Description of *Utkala*, *Vaitarini* and *Purus'ottama*. 41, Ditto of *Avantipura*. 42—43, Ancient history of *Purus'ottama*. 44—49, Story of *Indradyumna* and his establishment of the Temple of *Jagannátha*. 50 to 54, Story of *Márkaṇḍeya*, and his devotion to *Jagannátha*. 55, Praise of the *Márkaṇḍeya* Tank. 56, Praise of *Narasíṅha*: 57, Ditto of *Svetamádhava*. 58—60, Directions for and praise of bathing in the sea near *Puri*. 61, Praise of *Panchatírtha*. 62—63, The feast of *Mahájyais'hṭhí*, or the bathing festival. 64, *Jagannátha's* journey to *Gundichá*. 65, The twelve annual festivals. 66, The regions of *Vishṇu*. 67, Special merits of the *Kshetra*. 68, Praise of *Ananta-Vásudeva*. 69, The merit of dying at this *kshetra*. 70, The story of *Kaṇḍu*. 71 and 72, The various forms of *Vishṇu* described. 73, Birth of *Krishṇa*. 74—78, *Krishna's* early deeds. 79, Amours of *Krishṇa* and the *Gopís*. 80, The journey of *Akrura* to *Gokula* with the news of *Krishṇa*. 81, Departure of *Baladeva* and *Krishṇa* to *Mathurá*. 82—83, *Krishṇa's* feats of valour at *Mathurá* and destruction of *Kaṇsa*. 84, Destruction of *Panchajana* and the



recovery of a conch-shell from him. 85, Attack of Mathurá by Jarásandha. 86, Encounter of Kṛishṇa with Muchukunda. 87, Baladeva's return to Gokula. 88, He indulges in spirituous drinks. 89, Marries Rukminí. 90, Destruction of Sambara. 91, The wives of Kṛishṇa; marriage of Aniruddha with the grand-daughter of Rukmin; Gambling of Baladeva and Rukmin; destruction of Rukmin. 92, Destruction of Tárakásura. 93, The loot of Párijata flower. 94, Kṛishṇa's assumption of sixteen thousand and one hundred forms for the gratification of his numerous wives. 95—96, Marriage of Aniruddha with Ushá. 97, Vāsudeva kills Pauṇḍra. 98, Rape of the daughter of Duryodhana by Sám̐ba and the battle with Baladeva. 99, Destruction of Dvīda. 100, The fall of the Yádavas. 101, Funeral of Baladeva and Kṛishṇa; Arjuna's discourse with Aśtávakra and return to Hastinápur; the Páṇḍava's retirement to a wilderness. 102, The ten incarnations of Viṣṇu. 103, The regions of Yama described. 104, Sins and their appropriate punishments. 105, Vicious actions; s'ráddhas. 106, Good behaviour, treatment of vicious men in the regions of Yama. 107, Causes which lead to the transmigration of human souls into animal forms. 108, The course of creation. 109, The regions of the Pitris; s'ráddha described in detail. 110, Daily and occasional s'ráddhas and articles fit to be offered on those occasions. 111 and 112, Duties of the different orders of society. 113, Acts which reduce Bráhmaṇs to the condition of S'údras. 114 and 115, Means of translation to heaven. 116, Reflection of Hari the only means of severing the bonds of the earth. 117, The after-life of Vaiṣṇavas. 118, Praise of keeping up the night on the 11th of the moon; story of a Chaṇḍála; ditto of a Bráhmaṇa and a Rákshasa; ditto of Urvasí and a Bráhmaṇa. 119, The illusion of Viṣṇu. 120 and 121, Duties to be observed in the present Kali age. 122, Periodical destruction of the earth. 123, Substantial destruction of the earth; Sāṅkhyayoga; praise of the Purāṇa. Wilson's Vishṇu Purāṇa I p. XXVII.

Beginning. यस्मात् सञ्चिदं प्रपञ्चर(?स)हितं माया जगज्जायते

यस्मिंस्त्रिष्ठिति याति चास्तसमये कल्पाच्च कल्पं पुनः ।

यं ध्यात्वा मुनयः प्रपञ्चरहितं विन्दन्ति मोक्षं भुवं

तं वन्दे पुरुषोत्तमाख्यमखिलं नित्यं विभुं निश्चल ॥

यं ध्यायन्ति बुधाः समाधिसमये शुद्धं वियत् सद्भिम्  
 नित्यानन्दपदं प्रसन्नममलं सर्वेश्वरं सर्वम् ।  
 व्यक्ताव्यक्तपरं प्रपञ्चरहितं ध्यानैकगम्यं विभुं  
 तं संसारविनाशहेतुमजरं नित्यं हरिं धीमहि ॥  
 सुपुण्ये नैमिषारण्ये विचित्रे सुमनोहरे ।  
 नानामुनिजनाकीर्णे नानापुष्पोपशोभिते ॥

End.

व्यक्तं स एव चाव्यक्तं स एव पुरुषोऽव्ययः ।  
 परमात्मा स विश्वात्मा विश्वरूपधरो हरिः ॥  
 व्यक्ताव्यक्तात्मिका तस्मिन् प्रकृतिः सम्प्रलीयते ।  
 पुरुषस्यापि भो विप्रा व्यापिन्यव्याहतात्मनि ॥  
 द्विपरार्द्धात्मनः कालः कथितो यो मया द्विजाः ।  
 तदहस्तस्य विप्रेन्द्रा विष्णोरीशस्य कथ्यते ॥  
 व्यक्ते च प्रकृतौ लीने प्रकृत्यां पुरुषौ तथा ।  
 तत्र स्थिता निशा चान्या तत्प्रमाणं तपोधनाः ॥  
 नैवाहस्तस्य न निशा नित्यस्य परमात्मनः ।  
 उपचारस्तथाप्येष तस्य शश्वत् कथ्यते ॥  
 इत्येव मुनिशार्दूलाः कथितः प्राकृतो लयः ।  
 इत्यादिब्रह्मपुराणं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥

विषयः ।

अत्र चोर्विशत्यधिकशताध्यायाः, श्लोकाश्च दशसहस्रमुक्ताः ।  
 १ अध्याये, सङ्क्षेपेण दृष्टिवर्णनं । २ अ, मन्वादिवंशकथनं । ३ अ, देवा-  
 सुराणामुन्नतिवर्णनं । ४ अ, प्रयोक्तृत्वचरित्रकीर्तनं, भूमेर्मेदिनीतिसञ्ज्ञा-  
 व्युत्पत्तिकथनञ्च । ५ अ, मन्वन्तरानुकीर्तनं । ६ अ, आदित्योत्पत्तिः, सञ्ज्ञा-  
 परिणयः, मार्त्तण्डनामयुत्पत्तिः, कायाजननं, शनैश्चरस्य जन्म, अश्विनीकुमारयो-  
 र्युत्पत्तिवर्णनञ्च । ७ अ, सूर्य्यवंशवर्णनं, इलोपाख्यानं, युवनाश्यादीनां चरित्र-  
 कीर्तनं, धनुवधः, सत्यव्रतोपाख्यानकथनञ्च । ८ अ, विशङ्कूपाख्यानं, हरि-  
 शन्द्रादीनामयुत्पत्तिः, सगरनामयुत्पत्तिः, हैहयादीनां निधनकथनं, सगरवंश-  
 वर्णनं, निषधवंशकीर्तनञ्च । ९ अ, चन्द्रौषधीनां जन्मकथनं, चन्द्रकृतराज-  
 सूर्ययज्ञकीर्तनं, बुधस्य जन्मविवरणञ्च । १० अ, पुरुवरवादीनामुपाख्यानं,  
 कावेर्या सह जज्ञोर्विवाहः, तदंशे विश्वामित्रादीनामयुत्पत्तिः, कौशिकीनदी-  
 विवरणं, ऋष्यादीनां वंशकीर्तनञ्च । ११ अ, आयुरादीनामाख्यानं, दिवो-  
 दासप्रसङ्गेन वाराणसीवर्णनञ्च । १२ अ, ययातिचरितकीर्तनं । १३ अ,

वषयः ।

ययातिवंशकीर्तनं, कार्तवीर्यार्जुनचरित्रवर्णनञ्च । १४ अ, क्रोष्टुवंशकीर्तनं, श्रीकृष्णजन्मकथनञ्च । १५ । १६ अ, दृष्टिवंशकथनं, स्वामन्कोपाख्यानवर्णनञ्च । १७ अ, द्वीपानां वर्षाणाञ्च वर्णनं । १८ अ, भूमिसागरद्वीपानां परिमाणादिकीर्तनं । १९ अ, पातालविवरणं । २० अ, नरकवर्णनं । २१ अ, चन्द्रसूर्यनक्षत्रमण्डलादीनां संस्थानकथनं । २२ अ, भ्रुवसंस्थितिकीर्तनं । २३ अ, तीर्थवर्णनं, तन्माहात्म्यकीर्तनञ्च । २४ अ, ऋषिभिः सह ब्रह्मणः संवादकथनं । २५ अ, कर्मभूमिप्रशंसा, भारतवर्षपरिमाणादिकीर्तनञ्च । २६ अ, कोणादित्यतीर्थतन्माहात्म्यकथनं । २७ । २८ । २९ अ, सूर्यपूजा, द्वादशादित्यकीर्तनं, सूर्यमाहात्म्यवर्णनं, ऋतुभेदेन सूर्यस्य वर्णभेदकथनं सुवराजकीर्तनञ्च । ३० । ३१ अ, सूर्योत्पत्तिपरिणयादिकीर्तनं, तदष्टोत्तरशतनामकथनञ्च । ३२ । ३३ अ, पार्वतीजन्मतपस्या-तदुग्राहसंवादादीनां कीर्तनं । ३४ अ, पार्वतीखयम्बरे ब्रह्मादीनामागमनं, पार्वत्युत्सङ्गतिपञ्चमुखिशिवाकर्तृकशक्रादीनां बाहुल्यभनं, देवानां शिवस्तुतिः, उद्वाहृततस्थानवर्णनञ्च । ३५ । ३६ अ, देवानां शिवस्तुतिकरणं, गौरीकर्तृकहिमालयपरित्यागवर्णनञ्च । ३७ । ३८ अ, दक्षयज्ञभङ्गविवरणं, भद्रकालीवीरभद्रयोस्तुतिः, दक्षकर्तृकमहादेवस्तुतिकीर्तनञ्च । ३९ अ, एकाम्रक्षेत्रवर्णनं, तत्र विन्दुसरोनामतीर्थकीर्तनञ्च । ४० अ, उत्कलदेशवर्णनं, तत्र वैतरणीनदीकीर्तनं, पुरुषोत्तममाहात्म्यकथनञ्च । ४१ अ, अवन्तीपुरवर्णनं । ४२ । ४३ अ, क्षेत्रवर्णनं, पुरुषोत्तमपूर्ववृत्तान्तकथनञ्च । ४४ । ४५ अ, क्षेत्रवर्णनं, इन्द्रद्युम्नस्य अयमेधयज्ञः, भगवत्प्रासादनिर्माणवर्णनञ्च । ४६ अ, इन्द्रद्युम्नस्य भगवत्प्रतिमानिर्माणचिन्तावर्णनं । ४७ अ, तत्कृतपुरुषोत्तमकारुण्यस्तुतिकीर्तनं । ४८ अ, इन्द्रद्युम्नस्य स्वप्ने वासुदेवसन्दर्शनं, दृष्टच्छेदनकाले ब्राह्मणवेशेन हरिविद्यकर्मणोः तत्समीपागमनं, भगवत्प्रतिमानिर्माणकथनञ्च । ४९ अ, इन्द्रद्युम्नं प्रति साक्षाद् भगवतो वरदानं, ब्रह्मकर्तृकपुरुषोत्तमसदर्शनकाल-तन्माहात्म्यकीर्तनञ्च । ५० । ५१ अ, मार्कण्डेयस्य वटमूलाययणं, प्रलयदर्शनकथनञ्च । ५२ । ५३ । ५४ अ, मार्कण्डेयस्य भगवत्कुक्षिपरिभ्रमणं, भगवतः स्तुतिः, भगवद्दर्शनलाभकीर्तनञ्च । ५५ अ, मार्कण्डेयहृदसाहात्म्यवर्णनं, श्रीकृष्णमाहात्म्यकीर्तनञ्च । ५६ अ, नरसिंहमाहात्म्यवर्णनं । ५७ अ, श्वेतमाधवमाहात्म्यकीर्तनं । ५८ अ, समुद्रस्नानविधानं । ५९ अ, श्रीकृष्णपूजाविधिः । ६० अ, समुद्रस्नानमाहात्म्यकथनं । ६१ अ, पञ्चतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । ६२ अ, महाज्यैष्ठ्यप्रशंसा । ६३ अ, श्रीकृष्णस्य स्नानमाहात्म्यकीर्तनं । ६४ अ, गुण्डिचा-



विषयः ।

यात्रामाहात्म्यकथनं । ६५ अ, द्वादशयात्राफलकीर्तनं । ६६ अ, विष्णुलो-  
कानुकीर्तनं । ६७ अ, क्षेत्रस्य विशेषमाहात्म्यकथनं । ६८ अ, अनन्त-वासु-  
देवस्य माहात्म्यकथनं । ६९ अ, क्षेत्रे देहत्यागफलकथनं । ७० अ, कण्डू-  
पाख्यानं । ७१ । ७२ अ, विष्णोर्नानाविधमूर्तिवर्णनं । ७३ अ, अंशवतार-  
कथनं । ७४ अ, श्रीकृष्णजन्मविवरणं । ७५ अ, पूतनावध-भक्तटासुरहनन-  
यमलार्जुनमोचनादीनां कीर्तनं । ७६ अ, कालीयनागदमनं । ७७ अ,  
धेनुकासुर-प्रलम्बासुरयोर्वधः, गोवर्द्धनगिरिपूजनकीर्तनञ्च । ७८ अ, गोवर्द्धन-  
धारण-कृष्णन्द्रसंवादादीनां वर्णनं । ७९ अ, गोपीकृष्णयोः सङ्गीतकीर्तनं ।  
८० अ, अक्रूरस्य वृन्दावनयात्रा, केशिवधकथनञ्च । ८१ अ, रामकृष्णयो-  
र्मथुराप्रयाणं, अक्रूरस्य जलमध्ये रामकृष्णसन्दर्शनवर्णनञ्च । ८२ अ, कंस-  
रजकवधः, रामकृष्णयोर्मालाकारेण सह संवादवर्णनञ्च । ८३ अ, कुन्दादर्शनं,  
धनुर्भङ्गः, कुबलयोपीडहननं, देवक्यादीनां रामकृष्णसन्दर्शनं, मुष्टिकचाप्-  
रयोर्निपातनं, कंसवधवर्णनञ्च । ८४ अ, पञ्चजनाभिघदैर्यहननं, कृष्णस्य  
पाञ्चजन्यशङ्खप्राप्तिविवरणं, गुरुदक्षिणादानकीर्तनञ्च । ८५ अ, जरासन्ध-  
कर्टकमथुरारोधवर्णनं । ८६ अ, मुचुकुन्दकर्टकश्रीकृष्णस्तुतिकीर्तनं । ८७ अ,  
बलदेवस्य गोकुले प्रत्यागमनवर्णनं । ८८ अ, बलदेवस्य वारुणीलामः, तत्-  
क्रीडावर्णनञ्च । ८९ अ, रक्विष्णीहरणवर्णनं । ९० अ, शम्बरवधपूर्वकं प्रयु-  
क्तागमनवर्णनं । ९१ अ, कृष्णमहिषीणां वर्णनं, रक्विष्णः पौत्रा सह अनि-  
रुद्धस्य विवाहः, बलरामरक्विष्णोः द्यूतक्रीडा, रक्विष्णवकीर्तनञ्च । ९२ अ,  
नरकासुरवधवर्णनं । ९३ अ, पारिजातहरणं । ९४ अ, कृष्णस्य शताधिक-  
षोडशसहस्रदेहपरिग्रहकथनं । ९५ अ, उषायाः स्वप्ने अनिरुद्धदर्शनं ।  
९६ अ, उपानिरुद्धयोर्विलासवर्णनं । ९७ अ, पौण्ड्रकाभिधवासुदेववधकी-  
र्तनं । ९८ अ, शम्भुकर्टकदुर्योधनकन्याहरणं, बलदेवेन सह कौरवाणां  
युद्धकीर्तनञ्च । ९९ अ, द्विविदनामकवानरवधवर्णनं । १०० अ, शम्भस्य  
उद्रात् मुपलोत्पत्तिः, उद्धवस्य वदरिकाग्रमगमनं, यादवानां निधनं, राम-  
कृष्णयोः स्वधामगमनवर्णनञ्च । १०१ अ, रामकृष्णादीनामौर्ध्वदेहिकक्रिया-  
सम्पादनं, दस्यूनां समीपे अर्जुनस्य पराजयः, अर्जुनस्य व्याससमीपगमनं,  
अष्टावक्रेण सह अप्सरसां संवादकथनं, पाण्डवानां वनप्रवेशकथनञ्च ।  
१०२ अ, ब्रह्मकर्टकहिरण्यकशिपुवरदानकथनं, विष्णोर्दशवतारवर्णनञ्च ।  
१०३ अ, यमलोकवर्णनं । १०४ अ, पापकर्मणां प्रथक् प्रथक् यातनाकथनं ।  
१०५ अ, पुण्यजनककर्मकीर्तनं, आद्यविधिकथनञ्च । १०६ अ, सदाचारकथनं,



विषयः । धार्मिकानां यमलोकगमनवर्णनञ्च । १०७ । १०८ अ, येन येन कर्मणा तिर्य्यग्-  
 योनिर्लभं भवति तद्विस्तारकथनं, संसारचक्रवर्णनञ्च । १०९ अ, पिढ्यलोको-  
 पाख्यानं, विस्तरेण आद्यविधिकथनञ्च । ११० अ, नित्यनैमित्तिकादियाद्य-  
 विधानं, आद्ये विहितविहितद्रव्यकथनञ्च । १११ । ११२ अ, विस्तरेण वर्णा-  
 यमाचारधर्मनिरूपणं । ११३ अ, केन केन कर्मणा द्विजः शुद्रत्वमाप्नोतीति  
 कीर्तनं । ११४ । ११५ अ, स्वर्गगमनोपायादिकीर्तनं । ११६ अ, हरिस्मरण-  
 मेव संसारबन्धनमोचनमित्याख्यानं । ११७ अ, वैष्णवादीनां गतिकथनं  
 ११८ अ, हरिवासरमाद्यात्म्यां, गीतमाद्यात्म्यकथनप्रसङ्गेन चण्डालोपाख्यानकीर्तनं  
 ब्रह्मराक्षसस्य स्वोत्पत्तिविवरणकथनं, उर्ध्वशीत्राक्ष्यसंवादकीर्तनञ्च । ११९ अ,  
 विष्णुसायकथनं, विविधोपाख्यानवर्णनञ्च । १२० । १२१ अ, कलिदुग्धधर्म-  
 कथनं । १२२ अ, नैमित्तिकप्रलयकीर्तनं । १२३ अ, प्राकृतप्रलयकथनं, साङ्ख्य-  
 कथनं, ब्रह्मवादकीर्तनञ्च ॥

### No. 1183. कृष्णतत्त्वामृतं ।

Substance, country-made yellow paper, 14 X 5 inches. Folia, 24.  
 Lines, 8 on a page. Extent, 484 s'lokas. Character, Bengali. Date ?  
 Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, new.  
 Prose and verse. Correct.

*Kṛishṇa-tattvámṛita*. A dissertation on the divinity of Kṛishṇa ;  
 the means of attaining salvation through him ; and the dualistic phi-  
 losophy of the Vaishṇavas. By Rádhámohana Gosvámī.

Beginning. श्रीकृष्णं परमानन्दलक्षणं पीतवाससं ।

प्रणम्य तत्तत्त्वमयममृतं भावभावितं ॥

संसारानलतापार्तिहारि भूरिमुखोदयं ।

समुद्भावयति श्रीलमोहनो निगमार्णवात् ॥

तत्र ब्रह्मसंदितायां ।

“ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः ।

अनादिरादिगोविन्दः सर्वकारणकारणं ॥”

अत्र कृष्णपदं कृष्णशरीरोपलक्षितपरतत्त्वपरं, यशोदास्तनूयै नवतमालग्याम-  
 लत्विपि कृष्णशब्दे रुद्ध इति भगवच्चतन्यदेववाक्यात् कृष्णवर्णत्वात् पापकर्षणाच्च  
 यौगिकरुद्धमपीत्यादि ।

End. “तस्मात् केनाप्युपायेन मनः कृष्णे निवेशयेदिति” सप्रसीयात् “कृष्ण एव परौ देवसं ध्यायेदिति” गोपालतापनीवचनात् “असारे खलु संसारे सारं कृष्ण-पदार्चनमिति” गौतमीयात् “ईश्वरः परमः कृष्णः” इत्यादिवचनात्, अन्य-निरपेक्षो निरन्तरं श्रीकृष्णं भजेदिति शं ।

Colophon. इति कलियुगपावनावतारश्रीमद्द्वैतवंशसम्भवश्रीराधासोदनगोस्वामिभट्टाचार्य-विरचितं श्रीकृष्णतत्त्वामृतं समाप्तं ॥

विषयः । श्रीकृष्ण एव नित्यनिरतिशयज्ञानानन्दश्चयः परमेश्वर इति निरूपणं । आत्मनो ज्ञानायत्नकथनं । ज्ञानस्वरूपलकीर्तनं । प्रकृतितत्त्वनिरूपणं । मायास्वरूपकी-र्तनं । प्रसङ्गाद् धर्मकथनं । परमात्मजीवात्मनोर्भेदः । आत्मज्ञानस्यैव मोक्ष-हेतुत्वं । श्रीकृष्णस्य गुणभेदेन ब्रह्मपरमात्म-भगवन्नामधेयत्वनिरूपणं । भगव-च्चरीरकथनं । गुणवताराः । प्रकृतेरुपादानकारणत्वकथनं । परमाणुवाद-खण्डनं । ब्रह्मोपादानवादिमतनिराशः । साङ्ख्यमतखण्डनं । वृन्दावनलीला-तिसधुरं श्रीकृष्णरूपमेव सर्व्वतो मनोहरमिति वर्णनं । भक्तिरेव तत्प्राप्त्युपाय इति कथनं । रूपादीनामप्राकृतत्वादिना शास्त्रे तस्यारूपादिविशेषणदान-मिति कथनं । विष्णुपुराणयुक्तकेशवतारकथादीनां सीमांसा । भगवद्भक्ति-निरूपणं, तद्विभागादिकञ्च । इति समाप्तिः ॥

### No. 1184. कविकान्ता ।

Substance, country paper, 16 × 2½ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Extent, 3,548 s'lokas. Character. Bengali. Date, Sk., 1599, Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old and decayed. Prose. Generally Correct.

*Kavikántá.* A commentary on the Raghuvaṃśa of Kálidása. By Achárjya Gopinátha Kavirája.

Beginning. अयाज + + व निजङ्गतेऽपि ————— ।

अर्द्धासन्नानकृतैकदेहौ गौरीगिरीशौ शिवमावहेतां ॥

विश्वं यशोभिरवदाय तु कालिदासो वाचा वि + + + नवः पुरुषावतारः ।

पुंसां प्रसादयति यस्य गिरां प्रपद्ये वाणै + + + + क + इवास्तु सद्यः ॥

कविराजगोपीनाथ + + + रघुवंशकाव्यस्य ।

यञ्जितरसभारं कविकान्ता रच्यते टीका ॥

श्रीकालिदाससुकवेर्वचसि प्रसङ्गादभोधितोरजलदाम्बुवचो मदीयं ।

आदीयतां सुकृतिभिः कुसुमस्य योगाद् रश्मागुण + + + + वरुवो वरुनि ॥

मनुमहाराजकुलजमहोपतीनां चरितानि विवर्णयिष्यन् सकलकविसार्थवाहः

श्रीकालिदासः परदेवतानमस्करणमैहिकामुल्लिख्य प्रदमिति आशीर्वाद्-

वस्तुनिर्देशावुद्दिश्य देवतानमस्काररूपं महाकाव्यमुखमाह । वागर्थविवृति ।

End.

रघुवृषभो रघुश्रेष्ठः सैनिकैः सह + + + + समीयिवान् सङ्गतः सन् स्वमन्दिरं  
न्यवर्त्तयत् ॥ श्रीः ॥

Colophon.

इति श्रीमदाचार्यगोपीनाथ + + कविराजकृतौ कविकान्ताख्यायां रघुवंशटी-  
कायां नवमः सर्गः ॥ श्रीः ॥

पूर्वसर्गान्तो दशरथस्य पुत्रो + + + + + तपुत्रोदयो भण्यते इति सर्गयोः  
सुसन्धिलं ॥

नवनवशरचन्द्रे टिप्पणीं वै रघोस्तु,

समलिखदिति शाके सम्मिते सौम्यवारे ।

शशधरपरिपूर्णं श्रावणस्य तृतीये,

मिहिर + + + + + कृष्णशर्मा ॥ (अतः परं खण्डितं)

विषयः ।

रघुवंशव्याख्यानं नवमसर्गान्तं ॥

### No. 1185. बालरामायणं ।

Substance, country paper, 17 × 4 inches. Folia, 178. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3,783 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura. Rāmadhana Vidyāvāgis'a. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Bālarāmāyaṇa*. A drama founded on the incidents described in the Rāmāyaṇa and the life of Rāma. By Rājasekhara Kavirāja. The work is held in high estimation as a dramatic composition of great merit, and a very good edition of it has lately been published by Paṇḍit Bāla S'āstrī of the Benares Sanskrit College.

Beginning. प्रसन्नैः पात्रं तिलकयति यं स्तुतिरचनार्थं

य आद्यः खादूनां श्रुतिचुलुकलेह्येन मधुना ।

यदात्मानो विद्याः परिणमति यथार्थवपुषा

स गुप्फो वाणीनां कविदृष्टनिषेधो विजयते ॥

गृध्रमिथुनसंवाद्प्रसङ्गेन ताडकानिधानपूर्वकं रामचन्द्रेण मारीचो निगृहीत इति सूचना । रावणसमीपे 'सीताख्यम्बरामिधान'नाटकस्य अभिनयः । तत्र, विश्वामित्रेण सह रामलक्ष्मणयोः खद्यम्बरसमाधिष्ठानं । रामस्य सीता



विषयः ।

सौन्दर्यपक्षपातः । तत्त्वेन सीतामनुसन्धाय रावणस्य उन्मादः । हेमप्रभया समं सीतायाः समागतराजदर्शनं । तत्र नरकासुरपाण्डुराजादीनां प्रशस्तिवर्णनोन्मुखायां सत्यां प्रतिहार्यां तच्चबुद्ध्या तद्वधार्थं रावणेन गृहीते चन्द्रहामे प्रहस्यकर्तृकं तन्निवारणं । पुनः, चेदिपति-सिंहलेश्वर-मथुरानाथावन्निनाथ-क्रथकैशिकाधिपति-काक्षीपरेश्वर-लाटेश्वरप्रभृतीनां प्रशस्तिवर्णनं । धनुर्भङ्गे राजकुलस्य अकृतार्थता तद्भङ्गाय दशमुखस्य उत्थानेच्छा । रामेण कृतेऽपि धनुर्भङ्गे प्रथमतो नाटकधिया तस्य अविश्वासः । जनकेन समर्पितायां जानक्यां रामचन्द्रकरे तस्य च पुनः संरम्भः । सन्ध्यावर्णनं । इति विल्लल्लङ्केयरो नाम द्वतीयोऽङ्कः ।

रामचन्द्रं प्रति श्रुतभार्गवसमरसंरम्भेण शक्रेण दशरथः सक्त्यत्तु सुरलोकात् तत्र प्रहित इति उपाध्यायवटुसंवादेन सूचितं । पुरन्दरस्यन्दनस्य चतुर्दिशं सत्त-वारणीयफलकेषु परशुरामचित्रं लिखितमस्तीति वाचमाकर्ण्य सातलेः, सौ-दामिन्या सह हरकृतास्त्रोपदेश-रेणुकाभिरश्वेदनादिभार्गवचरित्रचित्रं पश्यतो दशरथस्य विमानाद् विदेहराजमन्दिरावतरणं । सीतां प्रति जनकसत्ता-नन्दयोः सुनयोपदेशः । जनकदशरथयोरन्योन्यमाधायनं । भार्गवसमीपे रामस्य विनयः । भार्गवनिग्रहाय जनकस्य धनुर्ग्रहणं । विश्वामित्रस्य तन्निवा-रणं । राममुद्दिश्य भार्गवस्य वैष्णवधनुरर्पणं । लक्ष्मणकर्तृकं तत्र च्यारोपणं । उर्मिलादिभिः सह लक्ष्मणादीनां विवाहः । इति भार्गवभङ्गे नाम चतुर्थोऽङ्कः ।

मात्स्यवतो मिथिलानिवासिना स्पर्शेन प्रहितस्य लेख्यस्य वाचनं विरचिता सीताप्रतिकृतिः रावणोपच्छन्दार्थं यन्त्रकारेण विशारदनामकेनेति मायासय-वचनमाकर्ण्य, सयापि सीताधात्रेयिका कारिता सिन्दूरिका नाम, किञ्च, तत्-प्रदर्शनेन दर्शननः प्रलोभनीयस्य लयेति तत्प्रति मात्स्यवत आदेशः । सीता-सन्दर्शनाभिलाषिणो रावणस्य मायासयवाक्यस्मरणान् सीतानथनाथ प्रहसं प्रति सम-देशः । सीतां पश्यतः तस्य पूर्व्वरागः । तत्र सिन्दूरिकायाः सीतापूर्व्वराग-वर्णनञ्च । सीतां प्रति तस्य स्वागतप्रश्नः । सीताया अनुरागव्यञ्जनं । तत्कर-स्पर्शेन सारिकाधिष्ठितं सीताप्रतिकृतिचित्रमिति रावणस्य निश्चयः । तस्य चित्रविनादनार्थं लीलोद्यानप्रवेशः । ऋतूनां वर्णनं । तत्र तस्य वैधुर्य-वर्णनञ्च । रावणकृतमदनोपालम्भः । मन्दरकामिनी-हिमगिरिसुन्दरीप्रभृ-तीनां तत्सर्व्ववर्णनमागतानां 'पूर्व्वतकलत्राङ्गसङ्गो नितरां तापायेति' तासां विसर्जनं । रक्षामेनकादीनामप्सरसां ताघपर्णीसुरलाप्रभृतीनां नदीनाञ्च

विषयः ।

मदुपचारः । वारुणीलक्ष्मीसरस्वतीनां तत्कृतनिरस्त्रुतिः । इन्दोवराकर-  
चन्द्रविस्मयलोकाय 'पुरन्दरोऽयं सीतामालिङ्गतीति' बुद्ध्या तस्य पुनः चन्द्र-  
हासस्मरणं । अत्रान्तरे द्विद्विनासायाः शूर्पणखाया रावणसमीपे स्वावस्थाप्रदर्शनं ।  
रावणकर्तृकतत्त्वमाश्वामनञ्च । इति उन्मत्तदशाननो नाम पञ्चमोऽङ्कः ।

शूर्पणखासायामयोर्माल्यवता सह संवादः । अथैकदा कैकेया सममसुरानीक-  
विजयाय दशरथे पुरुहूतं समुपस्थितवति तद्रूपधारिणौ रामचन्द्रं सपदि-  
क्लथितुमयोध्यां शूर्पणखा अहञ्च प्रापतुः । ततश्च मन्यरारूपधारिणा शूर्प-  
णखाया 'महाराज ! अयं कैकेयी तया प्रतिपन्नं वरद्वयं याचते' इत्युक्तेन मया  
निर्व्वासितो राजपुत्रः प्रहृष्टश्च गन्तुं वनायेति माल्यवत्समीपे मायामयस्य कथनं ।  
अत्रान्तरे कैकेया सह दशरथस्य अयोध्याप्रवेशः । वामदेवप्रमुखाद् रामस्य  
निर्व्वासनं श्रुत्वा तयोर्मूर्च्छा । लब्धसञ्जयोस्तयोर्विलापादि च । सुमित्राया  
वामदेवप्रदत्तपत्रिकावाचनं । तत्र समागतस्य सुमन्त्रस्य सर्वेषां समीपे नर्मदा-  
परपारगमनपर्यन्तं रामवनवासवृत्तान्तकथनं । अनन्तरमागतस्य जटायुर्दूतस्य  
रत्नशिखण्डस्य तेषां पुरतः, 'रामकृतमायादृग्गानुसरण-सीताहरण-जटायुःपत-  
नादि'वृत्तान्तकीर्तनं । इति निर्दोषदशरथो नाम षष्ठोऽङ्कः ।

वैतालिकयुगलप्रवेशमुखेन रामकृतखरद्रुषणवध-बालिनिग्रहादीनां हनूमत्कृत-  
समुद्रोत्खान्नाशेकवनदलनादीनाञ्च कीर्तनं । समुद्रकूलोपविष्टस्य रामस्य  
चेष्टावर्णनं । रामेण परित्यक्ते आग्नेयास्त्रे गङ्गायमुनाभ्यां सह समुद्रस्य तत्पूरतो  
विनयः । सेतुबन्धनं । तत्र राक्षसैः सह वानराणां युद्धं । रामलक्ष्मणादीनां  
पुरतो दशमुखस्य सीताशिरश्चूदनं । रामस्य विलापः । निर्हृनादपि तन्मुखात्  
समुक्तासमाकर्ण्य तेषां विस्मयः । सिंहनादेन सह रामस्य युद्धं । इति असम-  
पराक्रमो नाम सप्तमोऽङ्कः ।

सुमुखदुर्मुखाभिधानराक्षसयोः संवादकथनव्याजेन सिंहनादवध-लक्ष्मणशक्ति-  
शेलादीनां कथनं । रामरावणादीनां पुरतः तुलायूते ताराकुमारोऽणु कुमारो  
राक्षसपतेर्निहत इति वर्णनं । करङ्ककङ्कालाभ्यां सह रावणस्य लक्ष्मणमेघना-  
दयोरन्योन्यं सम्प्रहारदर्शनं । कुम्भकर्णप्रबोधः । वानरैः सार्द्धं तस्य युद्धं । कुम्भक-  
र्णादीनां निधनं दृष्ट्वा रावणस्य मूर्च्छा । इति वीरविलासो नामाष्टमोऽङ्कः ।

पुरहूतसमीपे चित्रगुप्तस्य लङ्कालेख्यकवाचनं । रामरावणयोर्युद्धदर्शनाय चा-  
रणभिक्षुनाभ्यां समं देवराजदशरथयोस्तत्र प्रवेशः । तयोर्घोरसमरवर्णनं ।  
संहृते रावणवधे रामलक्ष्मणयोरुपरि पुष्पहृष्टिः । इति रावणवधो नाम नव-  
मोऽङ्कः ।

विषयः । अलकया सह सशोकाया लङ्कायाः प्रवेशमुखेन सीताया वक्तिशब्दः, भरतस्य पार्श्वं हनूमान् प्रेषितश्चेति सूचना । विमानमानेन रामलक्ष्मणादीनाम् अयोध्यायात्रा । तत्र सीतामुद्दिश्य रामस्य युद्धस्थलीप्रदर्शनं । पुरन्दरप्रेरितस्य विद्याधरस्य तेषां पुरतो रामदिव्यचरितकीर्तनं । सीतामुद्दिश्य तस्य हिमालयकैलासमानससरोवरादीनां वर्णनं । तत्र सुग्रीवादीनां समुद्रवर्णना । सिंहलस्य । समुद्रकुलस्य । माल्यवतः । मलयस्य । ताक्षणीनिद्याः । अग्रत्यात्रमस्य । तत्र रामलक्ष्मणप्रभृतीनामगस्त्येन समं साक्षात्कारः । द्रविडदेशस्य वर्णनं । सप्तगोदावरीतीरे परशुरामस्य । कावेर्याः । महाराष्ट्रदेशस्य । नर्मदायाः । लाटदेशस्य । उज्जयिनीस्थमहाकालनाथस्य । मालवदेशस्य । यमुनायाः । पञ्चालदेशस्य । महोदयनामकनगरस्य । कान्यकुब्जस्य । प्रयागस्य । वाराणस्याः । मिथिलायाश्च वर्णनं । अयोध्याप्राप्तिः । भरत-शत्रुघ्नपुरःसरेण वशिष्ठेन सह सर्वेषां सम्भाषणादिः । इति राघवानन्दो नाम दशमोऽङ्कः ।

समाप्ताऽयं ग्रन्थः ।

### No. 1186. शब्दखण्डः ।

Substance, country paper, 22 × 5 inches. Folia, 154. Lines, 9—12, on a page. Extent, 7,535 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Gosvāmi Bhattachārya. Appearance, very old. Decayed. Prose. Correct.

*S'abdakhaṇḍa*—Being the last part of Gaṅgeś'a's *Tattva-chintā-maṇi*. The work treats from a logical standpoint the value of Testimony as a proof. In the course of his dissertation, the author reviews at length the opinions of his predecessors. The MS. is a very old and remarkably correct one. Vide ante I. p. 295.

Beginning. अथ शब्दे निरूप्यते । प्रयोगहेतुभूतार्थतत्त्वज्ञानजन्यः शब्दः प्रमाणं । ननु शब्दे न प्रमाणं । तथा हि, करणविशेषः प्रमाणं, करणञ्च तद् यस्मिन् सति क्रिया भवत्येव । न च शब्दे सति प्रमाणं भवत्येवेति नायं शब्दः प्रमाणं । इत्यादि ।

End. ऐतिह्यञ्च आप्तोक्तत्वेन शब्द एव अन्तर्भवति । अर्थापत्तानुलब्ध्यास्तु यथायथ-मन्तर्भावः प्रागेव चिन्तितः । अतः सिद्धं चलारि प्रमाणातीत्युपरम्यते ।

धीराः कुशाग्रमतयो भवतः प्रणम्य  
 मौलौ निधाय करवारिरुहे समीहे ।  
 वाणीयमर्थरक्षितापि विशृङ्खलापि  
 सानुग्रहेण हृदयेन विलोकनीया ॥ शिवं ।

Colophon. इति मञ्जुसङ्घोपाध्यायगङ्गेश्वरविरचिते तत्त्वचिन्तामणौ शब्दखण्डसुरीयः परि-  
 च्छेदः समाप्तः ॥०॥

विषयः । शब्दलक्षणं । तत्प्रामाण्ये सौगतमतं । वैशेषिकमतं । खीयमतं । जरन्मीमां-  
 सकमतं । प्राभाकरमतञ्च । आकाङ्क्षानिरूपणं । तत्र नयमतं । योग्यता-  
 निरूपणं । आसन्ननिरूपणं । तात्पर्याधीनं शब्दप्रामाण्यमिति कथनं । अत्र  
 मीमांसकमतं । वेदस्य पौरुषेयत्वकथनं । वेदलक्षणं । पौरुषेयत्वलक्षणं । शब्दा-  
 नित्यत्वकथनं । उच्छिन्नत्वेन अभिमतो वेदो नित्यानुमेय इति निर्णयः ।  
 वाक्यलक्षणं । स्मृत्याचारयोर्वेदमूलत्वमिति कथनं । प्रलयस्थापनं । प्रवर्तक-  
 ज्ञाननिरूपणं । तत्र नयमतं । हिंसानिरूपणं । विधिविचारः । तत्र नय-  
 मतं । आचार्य्यमतं । गुरुमतं । विषयनिश्चिन्ताः । अपूर्ववादः । शक्तिवादे ।  
 कार्यान्विते । अन्विते । स्वर्गलक्षणं । देवतालक्षणं । पदार्थनिरूपणं । तत्र  
 प्रभाकरमतं । जातौ शक्तिरिति । जातिविशिष्टयुक्तावेव शक्तिरिति कथनञ्च ।  
 योगरूढविचारः । अत्र मीमांसकमतं । शब्दमाधुल्यविचारः । लक्षणा । तत्र  
 नयमतं । समासविचारः । अत्र नयादीनां मतं । आख्यातविचारः । अत्र  
 भट्टमतं । मण्डनाचार्य्यमतं । उपसर्गद्योतकताविचारः ।

### No. 1187. श्रीकृष्णस्तोत्रं, क्वचित् व्याख्यायुक्तं ।

Substance, country paper, 13 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 168 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'āntipura, Kālidāsa Vidyāvāgīś'a. Appearance, old. Verse. Correct.

*S'ṛīkṛiṣṇa-stotra.* A hymn in praise of the perfection of Kṛiṣṇa's person. By S'aṅkara Acharya. There is no reason to believe that the great S'ivite Sannyāsi who commented on the Vedānta Sūtras of Vyāsa wrote this hymn, and it is therefore to be inferred that either the work is a forgery, or the author is a homonymous person of a different and much later age.



- Beginning. लक्ष्मीभर्तुर्भुजाग्रे कृतवसति सितं यस्य रूपं विशालं  
नीलाद्रेस्तुङ्गशृङ्गस्थितमिव रजनीनाथविम्बं विभाति ।  
पायाद्बुधः पाञ्चजन्यः स सकुलदितिजत्राघनैः पूरयन् खै-  
र्निध्वानैर्नीरदौघध्वनिपरिभवदैरम्बरं कमुराजः ॥ १ ॥
- End. मोदात् पादादिकेशस्तुतिमिति रचितां कीर्तयित्वा विधाम्नः  
पादाब्जद्वन्द्वसेवासमयकृतमतिर्मस्तकेनानमेद् यः ।  
उन्मुच्यैवात्मने नो निचयकवचतां पद्यतामेत्य भानो-  
र्विम्बान्तर्गोचरं स प्रविशति परमानन्दमात्मस्वरूपं ॥ ५ ॥
- Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं श्रीकृष्णस्तोत्रं समाप्तं ।  
विषयः । श्रीकृष्णस्तोत्रव्याजेन तद्रूपमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 1188. अद्वैतरहस्यं ।

Substance, country paper, 12 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 4 on a page. Extent, 44 s'lokaṣ. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālidāsa Vidyārágīś'a. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

*Advaita-rahasya.* A dissertation in support of the non-dual theory of the Vedānta. By Rāmānanda Tīrtha. The author was one of the foremost professors of this school of philosophy.

- Beginning. इह किल प्राणीतिकथमत्यागार्थमात्मज्ञानरहस्यं चातुर्याच्चेपमुद्रया नमस्कार-  
व्याजेन दर्शयति ।  
निराभासाय शान्ताय ज्ञानातीताय ते नमः ।  
मह्यमज्ञेयरूपाय नित्यमुक्तचिदात्मने ॥ इत्यादि ।
- End. शब्दस्त तात ! शब्दस्त निशमय निशमय ।  
येनैव निर्द्वितीः स्यात्तु तेनैव विहरानघ ! ॥  
अथ वा यासि सङ्कोचं लोकदृष्ट्या तु मूढधीः ।  
तदा नैव सुखं यासि लोकभृत्याऽसि चे सुत ! ॥
- Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृताद्वैतरहस्यं समाप्तं ॥  
विषयः । ब्रह्मणो लक्षणादिकथनपुरःसरमद्वैतवादसंस्थापनं ।

## No. 1189. अवधूतषट्कं ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 8. Extent, 19 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura. Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old. Verse. Correct.

*Avadhūta-shaṭka.* A hymn in six stanzas in praise of Avadhūtas, a class of houseless hermits, to which its author S'aṅkara Achárya belonged.

Beginning. न योगी न भोगी न वा मोक्षकाङ्क्षी

न वीरो न धीरो न वा साधकेन्द्रः ।

न शैवो न शाक्तो न वा वैष्णवो वाऽ-

वधूतस्त्रिदानन्दरूपोऽहमात्मा ॥ १ ॥

End.

विभूतिं त्रिशूलं तथा रक्तवासो

दधानः कपालं गले नागहारं ।

प्रसन्नान्तरात्मा सदा हृष्टचेता

विरेजोऽवधूतो द्वितीयो मद्देशः ॥ ६ ॥

Colophon. इति शङ्कराचार्यविरचितमवधूतषट्कं समाप्तम् ।

विषयः । अवधूतप्रकृतिवर्णनं ।

## No. 1190. आलोकः ।

Substance, Palm-leaf, 14 × 2 inches. Folia, 92. Lines, 6 on a page. Extent, 3,956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura. Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old and decayed. Prose. Correct.

*A'loka.* A commentary on the Tattva-chintámaṇi of Gaṅges'a. By Gadádharma. The MS. comprises the first three books only, but it is very old and correct. (Vide ante I p. 295, and Hall's Contributions, p. )

Beginning. वक्त्राणि पञ्च कुचयोः प्रतिविम्बितानि

दृष्ट्वा दशाननसमागमनभ्रमेण ।

भूयोऽपि शैलपरिवृत्तिभयेन गाढ-

मालिङ्कितो गिरिजया गिरिशः पुनातु ॥

अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पिष्टव्यतः ।

तत्तच्चिन्तामणेरित्यमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥

प्रसङ्गान्मङ्गलस्य समाप्तिहेतुतां स्थापयितुं भूमिकामाचरति, इहेति । इह खलु वाक्यालङ्कारे एकवाक्यता अविप्रतिपत्तिसेन धर्ममूलकता निराकृतेत्यादि ।

End.

अदण्डव्यावृत्तधीकरणतावच्छेदको दण्ड इति शब्दादकामेऽपि तदुच्चादण्ड-  
व्यावृत्तप्रतीतेः सर्वसिद्धत्वादिन्द्रियासन्निकर्षादिना प्रत्यक्षसामग्र्यभावात्, तस्माद्  
यद्येतां विशेषणपदप्रवृत्तिनिमित्तं विशिष्टधीविषयसु विशेषण इत्यतः खण्डित-  
त्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

चिन्तामणेः व्याख्यानं ।

### No. 1191. आलोकरहस्यं ।

Substance, country paper, 17 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 1,518 ślokaś. Character, Bengali. Date, Place of deposit, Śāntipura, Kālidāsa Vidyāvagīś'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*A'loka-rahasya.* A gloss on the last named work. By Mathurā-nātha Tarkavagīś'a. The codex comprises only the third book.

Beginning. न्यायान्मुधिकृतमेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः ।

तातं त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरान्नत्वा ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विशदीकृत्य दर्शन्ते प्रत्यक्षालोकफक्किताः ॥

निर्विघ्नं प्रारिप्सुतग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं स्तुतिपूर्वकभगवत्प्रार्थनारूपं मङ्गलं  
शिष्यशिष्यायै आदौ निबध्नति, वक्ताणीति । गिरिशो महादेवः पुनातु  
पवित्रं करोतु प्रारिप्सुतग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकं पापं नाशयतु इत्यादि ।

End.

सामानाधिकरणविरहव्यभिचारादिनिश्चयात्मकघटादियतिरेकज्ञानप्रतिबध्धा-  
यां घटादिनिश्चयेति अतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

जयदेवकृतप्रत्यक्षखण्डालोकस्य व्याख्यानं ।

## No. 1192. कृष्णभक्तिरसोदयः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 5 on a page. Extent, 180 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Rádhikánátha Gos'vámí. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

*Kṛiṣṇa-bhaktirāsodaya*. A treatise on the Bhakti system of the Vaiṣṇavas. By Rádhámohana S'armá. The MS. is incomplete.

Beginning. गोपीनयनचकोरी—स्वादितसुरसासृतामिताङ्गरुचिः ।

कोऽपि ब्रजेन्द्रतनयो नीरदनीलो विधुर्जयति ॥

श्रीमदद्वैतवंशेन राधामोदनशर्मणा ।

क्रियते परमोदः कृष्णभक्तिरसोदयः ॥

श्रीमद्रसासृताभोगिर्गोखामिभिरुदाहृतः ।

तस्मादुद्धृत्य यत्किञ्चिदन्यतश्च निवेद्यते ॥

क्षन्नायं मम चापल्यं तद्गन्धेरितचेतसः ।

वैष्णवैः कृष्णसम्बन्धगुणसात्रपरिग्रहैः ॥ तत्र भक्तिलक्षणमित्यादि ।

End.

अनुगत्यच्च शास्त्रादिप्रसिद्धास्तु रागात्मिकाङ्गश्रवणकीर्तनस्मरणपादसेवनवन्दना-  
त्मनिवेदनप्रायतनपरिपाटीषु प्रवृत्त्या सदृशीकरणमित्यतः खण्डितत्वात् परि-  
शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

भक्तिलक्षणं । अनुशीलनस्वरूपप्रदर्शनं । उपवासस्य भजनाङ्गत्वकथनं । भक्ति-  
लक्षणपरिष्क्रिया । भक्तिप्रयोजननिर्देशः । तद्विवरणकथनञ्च । रुचिलक्षणं ।  
केवलयुक्तेरप्रतिष्ठता । साधनसाध्यभेदेन भक्तेर्द्वैविध्यकीर्तनं । साधनभक्ति-  
लक्षणं । वैधीलक्षणं । रागलक्षणं । चतुःषष्टिसङ्ख्यकानि भक्त्यङ्गानि । सन्ध्यापा-  
सनादीनां कर्तव्यताकथनादिः । भक्त्यनुकूलवैराग्यलक्षणं । तत्प्रतिकूलवैराग्य-  
लक्षणञ्च । रागानुगालक्षणं । अतः परं खण्डितं ।

## No. 1193. तत्त्वचिन्तामणिप्रत्यक्षखण्डः ।

Substance, country paper, 17 × 4 inches. Folia, 49. Lines, 5—8 on a page. Extent, 1,650 s'lokas. Character. Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Gosvámí Bhaṭṭācárya. Appearance, old. Prose. Correct.



*Pratyaksha Khaṇḍa.* The third book of Gaṅgeśa's *Tattva-chintamani*. This, like No. 1186, is a remarkably old and correct codex.

Beginning. गुणातीतोऽपीशस्त्रिगुणसचिवस्त्ववरमय-

स्त्रिमूर्तिर्यः सर्गस्थितिविलयकर्माणि तनुते ।

कृपापारावारः परमगतिरेकस्त्रिजगतां

नमस्तस्मै कस्मैचिदमितमहिम्ने पुरभिदे ॥

आन्वीक्ष्यानयमाकलय्य गुरुभिर्ज्ञात्वा गुरुणां मतं

चिन्तादिव्यविलोचनेन च तयोः सारं विलोक्याखिलं ।

तन्ते दोषगणेन दुर्गमतरे सिद्धान्तदीक्षागुरु-

गङ्गेश्शस्तुते मितेन वचसा श्रीतत्त्वचिन्तामणिं ॥

यतो मणोः पण्डितमण्डनक्रिया प्रचण्डपापण्डमतस्त्रिरस्क्रिया ।

विपक्षपक्षे न विचारचातुरी न च स्वसिद्धान्तवचो दरिद्रता ॥

इह खलु सकलशिट्टैकवाक्यतया अभिमतकर्मारम्भमये तत्समाप्तिकासाम्

मङ्गलमाचरन्ति । इत्यादि—

End.

सविकल्पकज्ञानानां जात्यादियोजनया चीनानां इन्द्रियजनानां प्रत्यक्षत्वापा-  
करणादितः परं खण्डितत्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

मङ्गलवादः । प्रामाण्यवादः । तत्र प्रामाण्यं खतो ग्राह्यमिति पूर्वपक्षः । प्रामाण्यं  
परतो ग्राह्यमिति सिद्धान्तः । प्रामाकरमतनिरासः । प्रामाण्यस्वरूपविचारः ।  
अन्यथा-व्यातिकथनं । प्रत्यक्षलक्षणं । तत्र सन्निकर्षविशेषस्य कारणतासंस्थापनं ।  
विषयालोकसंयोगस्य विषयोद्भूतरूपस्य महत्त्वस्य च प्रत्यक्षकारणत्वकथनं वायुर्न  
प्रत्यक्षं मनोजन्य इति कथनं । सुवर्णं प्रत्यक्षं तैजसश्चेति कीर्तनं । मन  
इन्द्रियमणु चेति निर्देशः । ज्ञानं मानसमिति कथनादि । सविकल्पकनिर्वि-  
कल्पकभेदेन प्रत्यक्षस्य च द्वैविध्यकथनञ्च इत्यतः खण्डितं ॥

### No. 1194. प्रत्यक्षमणिफक्किा वा प्रत्यक्षखण्डटीका ।

Substance, country paper, 18 × 3½ inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent, 1,710 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Gosvāmi Bhaṭṭāchārya. Appearance, old and decayed. Prose. Correct.

*Pratyaksha-maṇi-phakkikā.* A commentary on the last named work. By Mathurānātha Tarkavagīś'a. *Vide ante* I, p. 295.

Beginning. न्यायानुधिकृतसेतुं हेतुं श्रीरामसखिलसम्पत्तेः ।

तातं त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरान्नत्वा ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विशदीकृत्य दर्शने प्रत्यक्षमणिफक्त्रिकाः ॥

निर्विघ्नं प्रारिप्सिततत्त्वचिन्तामणिनामयन्यसमाप्तिकामनया कृतं सहादेवनम-  
स्काररूपं सङ्कलं शिष्यशिष्यार्थमादौ निबध्नाति, गुणातीत इतीत्यादि ।

End.

सङ्कलस्य सफलत्वं व्यवस्थाप्य मोक्षसाधनीभूततत्त्वज्ञानचिकीषावतां स्वीयग्रन्थो-  
पादानप्रवृत्तये मोक्षसाधनीभूतफलवदान्वीक्षिकीप्रतिपादितप्रतिपादकत्वेन हे-  
तुना मोक्षसाधनीभूततत्त्वज्ञानजनकतां स्वीयग्रन्थस्य प्रतिपादयितुं तादृश-  
हेतुमत्त्वं स्वीयग्रन्थस्य दर्शयति अथेत्यादिना विविच्यते इत्यन्तेन । अथ सङ्कलस्य  
समाप्तिहेतुतानिरूपणानन्तरमित्यतः खण्डितत्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

प्रत्यक्षचिन्तामणिव्याख्यानं ।

### No. 1195. नारदस्मृतिः ।

Substance, country-made, yellow paper, 22 × 4 inches. Folia, 30.  
Lines, 7 on a page. Extent, 997 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, Calcutta, Bharatachandra S'iromani. Appearance, old.  
Prose and verse. Generally correct.

*Nārada Smṛiti.* The Institutes of Hindu Law. By Nārada.  
In the preface, the work is described to comprise four thousand stanzas,  
but the codex contains only one thousand stanzas, and still professes  
to be complete. Contents: Chapter 1; Courts of law defined; 2,  
Jurisprudence; 3, Debts; 4, Documents; 5, Witnesses; 6 Fire  
ordeal; 7, Ordeal by drinks; 8, Ordeal by poisons; 9, Money; 10,  
Loans; 11, Rules of guilds and trades; 12, Gifts; 13 and 14, Wages;  
15, Sales of property by persons whose right to it is questioned; 16,  
Payment of value of purchases; 17, Duties of purchasers; 18,  
Oaths; 19, Boundaries; 20, Connexion of the sexes; 21, Inheritance;  
22 and 23, Punishments of various kinds, reprimands, &c.; 24,  
Venial offences.

Beginning. इति ह स्माच्च भगवान् मनुः प्रजापतिः सर्वभूतानुपकार्यमाचारस्थितिहेतु-  
भूतं शास्त्रं चकार यत्रादौ लोकदृष्टिभूतप्रविभागसूदेशप्रमाणपरिपल्लक्षणं वेद-

वेदाङ्गयज्ञविधानमाचारो व्यवहारः कण्टकशोधनं राजवृत्तं वर्णधर्माश्रमप्रवि-  
भागो विवाहन्यायस्त्रीपुंसविकल्पो दायानुक्रमः । आद्विधावशौचकल्पो भक्ष्या-  
भक्ष्यलक्षणं विक्रयाविक्रयमीमांसा । पातकभेदैः खर्गनरकानुद्दर्शनप्रायश्चित्ता-  
न्युपपदो रक्षस्यानीत्येवं चतुर्विंशतिप्रकरणानि तदेतत् श्लोकशतसहस्रमासीत्  
तेनाध्यायसहस्रेण मनः प्रजापतिरुपनिबध्य देवर्षये नारदाय प्रायच्छत् । स च  
तस्मादधीत्य सहस्रात् नायं ग्रन्थः सुकरो मनुष्याणां शक्यो धारयितुं इति द्वाद-  
शभिः सहस्रैः सञ्चिन्नेषु । तच्च सुमतये भार्गवाय प्रायच्छत् । स च तस्मादधीत्य  
तथैवायुर्ह्मासादस्पीयसी मनुष्याणां शक्तिरिति ज्ञात्वा चतुर्भिः सहस्रैः सञ्चिन्नेषु ।  
तदेतत् सुमतिहृतं मनुष्या अधीयन्ते ।

End. द्विराणं सर्पिरादित्य आपो राजा तथाष्टमः ।

एतानि सततं पश्येन्नमस्येदर्चयेत् स्वर्थम् ।

प्रदक्षिणञ्च कुर्वीत यथास्यायुः प्रवर्द्धते ॥

Colophon. इति नारदीये धर्मशास्त्रे प्रकीर्णकं नाम व्यवहारपदमष्टादशं समाप्तम् ॥

विषयः । अथ १ अध्याये, परिषद्भक्षणं । २, व्यवहारलक्षणं । ३, ऋणशोधनं । ४, धन-  
स्वामिसंशयोच्चेदकलिखनसाक्षिभोगरूपत्रिविधप्रमाणान्तर्गतलिखनप्रमाणकथनं ।  
५, साक्षिप्रमाणकथनं । ६, पापिपरीक्षार्थमग्निमंस्कारकथनं । ७, पापिपरी-  
क्षार्थं पानीयविधिकथनं । ८, विपपानरूपपापिपरीक्षाकथनं । ९, परीक्षा-  
विषये कोषविधिकथनं । १०, ऋणदानस्य विशेषेणामकथनं । ११, वणिक्-  
प्रभृतयः सम्भूय यत् कर्म कुर्वन्ति तत् सम्भूय समुत्थानं नाम तस्य विवरणं ।  
१२, दत्ताप्रदानकथनं । १३, श्रुत्यानां वेतनदानादानविधिकथनं । १४, वेत-  
नस्थानपाकर्मकथनं । १५, अस्वामिहृतविक्रयस्य सिद्धत्वासिद्धलकथनं । १६,  
विक्रयपण्यस्यासम्प्रदानकथनं । १७, क्रयकर्तुंरनुवादकथनं । १८, समयस्थान-  
पाकर्मकथनं । १९, सेतुकेदारधीमाकथनं । २०, स्त्रीपुंयोगकथनं । २१,  
दायभागकथनं । २२, साहसकथनं । २३, वाक्पाषण्डदण्डपाषण्डकथनं । २४,  
दूतसमाह्वयकथनं । प्रकीर्णककथनं ॥०॥

ग्रन्थादौ चतुर्भिः सहस्रैः सञ्चिन्नेषु एतस्य उक्तत्वात् एतद्ग्रन्थस्य चतुःसहस्र-  
श्लोकात्मकत्वं सूचितं, अस्मिन् ग्रन्थे किञ्चिदधिकसहस्रसङ्ख्यकश्लोकानां प्राप्त-  
त्वेनास्य सङ्ख्यलक्षमनुमितं । समाप्तमित्यनेन यत् समाप्तिस्त्रयचकं वाक्यं तदुद्भूत-  
पतितं ॥

## No. 1196. शब्दालोकः ।

Substance, country paper, 18 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 6—7 on a page. Extent, 3,650 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Nṛsiṅhaprasāda Gosvāmī. Appearance, old. Prose. Correct.

*S'abdāloka*. A commentary on the last book of Gaṅgeśa's *Tattva-chintāmaṇi*. By Jayadeva. (*Vide ante* I, p. 295.)

Beginning. न जाने श्रीजाने विरचितमिह ग्रन्थगहने

समर्था नैवार्थानधिगमयितुं निर्मितिरपि ।

तथाप्येतावत्यामपि किल विगत्यामहमिह

प्रष्टो यत्तस्मिंस्त्व चरणसेवैव शरणं ॥

अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पितृव्यतः ।

शब्दचिन्तामणेरित्यमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥

अथेति । इहाथशब्दस्य आनन्तर्यवचनत्वेन उपस्थितस्य उपमाननिरूपणस्यैव प्राप्त्वात् तस्येत्यादि ।

End.

अन्वयव्यभिचारवारणाय येग्यतादीति लक्ष्ये व्यभिचारवारणाय अनुपपत्तीत्यर्थः । अन्यथेति । अन्यलभ्येऽपि शक्तौ विशेषणद्वयं त्यक्त्वा पदान् । इत्यतः खण्डितम् ।

विषयः । गङ्गेशकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डयाख्यानं ।

## No. 1197. शब्दखण्डटीका ।

Substance, country paper, 17 × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 400 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Nṛsiṅhaprasāda Gosvāmī. Appearance, old. Prose. Correct.

*S'abdakhaṇḍa ṭīkā*. A commentary on the last book of Gaṅgeśa's *Tattva-chintāmaṇi*. By Mathurānātha Tarkavāgīśa.

Beginning. न्यायाम्बुधिस्ततसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः ।

तानं चिमुवनगीतं तर्कालङ्कारमादराव्रत्वा ॥



श्रीमता मयुरानाथतर्कवागीशश्रीमता ।

विषदीकृत्य दर्शने तुरीयमणिफकिताः ॥

आत्मीतिकीपण्डितमण्डलीषु सत्ताण्डवैरध्वनं विनापि ।

मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीरा निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वं ॥

प्रत्यक्षादिप्रमाणचयं निरूपितमिदानीं चरमप्रमाणं शब्दे निरूपणीयोऽतः

शिष्यावधानाय प्रतिजानीते, अथेत्यादिनेत्यादि ।

End.

विशेषणविशेष्यभावेति । परस्य विशेष्यविशेषणभावेन स्वार्थतावच्छेदकावा-

च्छिन्नानुभवजनितेत्यतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

गङ्गेशकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डव्याख्यानं ।

### No. 1198. विल्वमङ्गलं ।

Substance, country paper,  $11\frac{1}{2} \times 3$  inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 281 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1616. Place of deposit, S'ántipura, Rádhikánátha Gosvámí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Vilvamaṅgala.* A hymn in praise of Kṛishṇa. By Vilvamaṅgala.

Beginning. यं वेदविदपि प्रियमिन्दिराया यन्नाभिनीरवहगर्भगृहे न धाता ।

गोपालबालललना वनमालिननं गोधूलिधूमरशरीरमरीरमंखाः ॥ इत्यादि ।

End.

ददातु वः शं किल व्रजेशः पीताम्बरोऽसौ वृन्दावनेशः ।

मन्दारमाली वर्द्धावतंसी, सतां हृदिस्थोऽमरारिध्वंसी ॥

यात्यतो वेदबध्नाऽसि चरणन्विदमुत्थित ।

अनेन मूलं खड्गेन पतितं वेत्स्यसि चितौ ॥

Colophon. इति विल्वमङ्गलं समाप्तं ।

ऋतुविधुरमष्टथ्वी शाकके शुभपक्षे

वृषगकमलबन्धौ पञ्चदशां पदाब्जं ।

नगवरधर ते श्रीरामदेवः प्रणम्य

अलिखद्वहविल्वमङ्गलं नाम काव्यं ॥

विषयः ।

श्रीकृष्णस्तवनं ।

## No. 1199. भारतभावदीपः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4½ inches. Folia, 170. Lines, 10 on a page. Extent, 4,887 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, new. Verse. Generally correct.

*Bhārata-bhāvādīpa.* A perpetual gloss on the Mahābhārata. By Nīlakanṭha Śūrī. The codex examined is very imperfect, containing only the commentary on the Gītā portion of the work. A complete and very correct MS. of the entire work exists in the Library of the late Rājā Pitāmbar Mitra, Surā; copies more or less perfect also exist in the Libraries of the late Rājā Sir Rādhākanta Deva, of Rājā Komalkrishṇa Bahādur, of the Asiatic Society of Calcutta, and of the Sanskrit Colleges of Calcutta and Benares.

Beginning. ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो वंशर्षिभ्यो नमो गुरुभ्यः ।

प्रणम्य भगवत्याद्यान् श्रीधरादींश्च सद्गुरुन् ।

सम्प्रदायानुसारेण गीताव्याख्यां समारभे ॥

भारते सर्ववेदार्था भारतार्थश्च कृत्स्नः ।

गीतायां सन्ति तेनेयं सर्वशास्त्रमयी मता ॥

कर्म्मोपास्तिज्ञानभेदैः शास्त्रं काण्डत्रयात्मकं ।

अन्ये तृपासनाकाण्डसूत्रयो नातिरिच्यते ॥

तदेव ब्रह्म विद्धि त्वं नेदं यत्तदुपासते ।

इति श्रुत्यैव वेद्यस्य ह्युपास्यादन्यतेरिता ॥

इयमष्टादशाध्यायी क्रमात् षट्कचिकेण हि ।

कर्म्मोपास्तिज्ञानकाण्डचितयात्मा निगद्यते ॥

तत्र युद्धोद्यमं श्रुत्वा शैतुक्त्वादयिमं दृष्टान्तं बुभुत्सुः धृतराष्ट्र उवाच ।

धर्मक्षेत्रेति ।

End.

भूतिरैश्वर्यं सर्वनियन्तृत्वं, नीतिर्नयश्च, एतत् सर्वं तत्र तस्मिन् पक्षे भ्रुवमिति

मम मतिः । अतः पाण्डवैः सद्यः सन्धिरेव कर्तव्य इति भावः ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणज्ञमर्यादाधुरन्धरवंशावतंसश्रीगोविन्दस्त्रुनोः श्रीनील-  
काण्डसूत्ररिवर्यस्य कृतौ भारतभावदीपे भीष्मपर्वणि गीतार्थव्याख्यानैःष्टादशो-  
ऽध्यायः ॥

विषयः ।

भगवद्गीताव्याख्यानं ॥

## No. 1200. लीलावतीप्रकाशः ।

Substance, country paper,  $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches, Folia, 7. Lines 6 on a page. Extent, 212 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Lílávati-prakás'a.* A commentary on the Lílávati of Vallabha Achárya. By Vardhamána. The Lílávati is an abridgment of the principal doctrines enunciated in the Chintámaní of Gaṅges'a. The work is of considerable repute, but rare in Bengal. Mr. Hall does not notice it in his *Contributions*.

Beginning. एकच शूलसपरच विषप्रखन-मन्यव कीर्तिरपच च पीतवासः ।

तत्पातु वर्षे शूलक्षकलाकिरीट-निस्त्रिष्टकैटभहृदोर्म वाञ्छितानि ॥

न्यायाम्भोजपतङ्गाय नीमांसापारद्वन्द्वे ।

गङ्गेस्वराय गुरवे पित्रेऽत्र भवते नमः ॥

विशिष्टश्रियाचारानुमितकर्तव्यताकं विघ्नविघातकं मङ्गलं निबध्नाति,

नाथ इति ।

End. किञ्च । प्रतियोग्यधिकरणवदयोगव्यवच्छेदस्य न विचारमहलमित्याह, अपि चेति । अतः खण्डितम् ।

विषयः । न्यायलीलावतीव्याख्यानं ।

## No. 1201. लीलावतीप्रकाशरहस्यं ।

Substance, country paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 12. Lines, 19 on a page. Extent, 507 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Lílávati-prakás'a-rahasya.* A commentary on the last named work. By Mathuránátha Tarkavágis'a.

Beginning. निर्विघ्नं प्रारिप्सुतग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं हरिहरात्मकभगवत्प्रार्थनरूप मङ्गलं शिष्यशिक्षायै आदौ निबध्नाति एकत्रेत्यादि ।

End. जातिमत्येव सत्तेत्यादौ अन्यस्मिन् लक्षणाव्यवच्छेदस्य शक्तिबललभ्य इत्याहुरिति सङ्क्षेपः । विसरस्वमस्मत्कृतदोषधितरहस्येऽनुसन्धेयः ॥

Colophon. इत्यन्तं प्रचरन्ती माधुरी समाप्ता ।

विषयः । वर्द्धमानोपाध्यायकृतलीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।

## No. 1202. लीलावतीरहस्यं ।

Substance, country paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent 924 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Lílavati-chintámani-rahasya*. A commentary on the *Lílavatí* of Vallabha Achárya. By Mathuránátha Tarkavágis'a. This is a commentary on the original text of Vallabha, whereas No. 1201 is a gloss on the commentary of Vardhamána.

Beginning. श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विविच्यते फलिकार्यं लीलावत्या विशेषतः ॥

निर्विघ्नं प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं श्रीकृष्णनमस्काररूपं सङ्गलं शिष्य-  
शिष्यायै आदौ निबध्नाति नाथ इति ।

End. द्रव्यत्वगुणत्वादीनां येषां यद्विच्छेदपट्टकं तेन निवर्जिता । अतःपरं खण्डितं ॥

विषयः । मूललीलावतीयाख्यानं ।

## No. 1203. लीलावतीदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 1039 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Lílavatí-didhiti-ṭippaní*. A gloss on Raghunátha S'íromani's commentary on the *Lílavatí* of Vallabha. By Jagadís'a Tarkálankára.

Beginning. कर्पूरकुन्दकुमुदकैलासोदरसोदरं ।

विघ्नविध्वंसकं धाम नमामः शैवदैवतं ॥

कणभक्तमुनेः पञ्चरत्नाविन्यस्तवासनाः ।

वचांसि जगदीशस्य चिन्तयन्तु विचक्षणाः ॥ इहेत्यादि ।

End. यज्ञदत्तीयवाक्यदेहः तज्जन्यत्वस्यैव, यूनि यज्ञदत्ते सत्तात् तदुच्यवच्छेदासम्भवः ॥

इत्यतः खण्डितं ।

विषयः । शिरोमणिशतलीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।



## No. 1204. अभिधारहस्यं ।

Substance, country paper,  $17\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 352 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidásá Vidyávagís'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Abhidhá-rahasya*. A gloss on Jayadeva's *Abhidhá-vichára*, or a commentary on the *Abhidhá* section of the last book of the *Tattva-chintámaṇi*. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. ननु वेदः साक्षादेव प्रवर्त्तयतु किं द्दारेण भवतु वा द्वारं, अन्यदेव हि किञ्चिद्भविष्यति यदि चेच्छं विना न प्रष्टति; विधिज्ञानानन्तरमिच्छा अनुभूयते । इत्यादि ।

End: यदुक्तं तद्बीजद्वयं स्वयमेवाह हेतुद्वयेत्यादिना ।

Colophon. इति अभिधारहस्यं समाप्तं ॥

विषयः । जयदेवसिद्धताभिधाविचारस्य टीका ।

## No. 1205. नैषधटीका ।

Substance, country paper,  $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page. Extent, 1,380 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Gosvámí Bhattachárya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Naishadha-ṭiká*. A commentary on the well-known poem, the *Naishadha*. By Vañs'ivadana S'armá. The MS. is incomplete.

Beginning. श्रीरामचरणौ नला वंशीवदनशर्मणा ।

नैषधीयप्रबन्धेऽस्मिन्नतिसङ्क्षिप्य लिख्यते ॥

अत्र द्वाविंशतिः सर्गाः श्रीहर्षकविना कृताः ।

नलभैरवमिधाप्राप्तशिवदुर्गागुणैः प्रियाः ॥

प्रथमे भीमजारूपयवणाद् विरची मिषात् ।

गला वनं सरसीरे धला हंसं नलोऽत्यजत् ॥ इत्यादि ।

End. सैरभातिशयमविन्दत लेभे । किन्तु,—इत्यतः खण्डितम् ।

विषयः । श्रीहर्षकृतनैषधचरितस्य व्याख्यानं ।

No. 1206. कुसुमाञ्जलिप्रकाशः ।

Substance, palm leaf,  $13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$  inches. Folia, 214. Lines, 6 on a page. Extent, 30,816 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágísá. Appearance, very old. Prose. Correct.

*Kusumāñjali-prakāś'a.* A commentary on the *Kusumāñjali* of Udayanāchārya. By Vardhamāna. MSS. of this work are exceedingly scarce.

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति.) उपकारलुब्धं भ्रमदुःखिनमुपकर्तुं व्याप्रियन्नाणमित्यर्थः ।  
तथापि भूयशो घूमादिविषयकस्य स्त्रीयस्य सत्तात् किमनेन इत्यत आह  
ईशस्य पद्यगेति । इत्यादि ।

End. तत्र न्यायकुत्सुमाञ्जलेर्धत्तसमर्पणं तेन भवान् प्रीतोऽस्तु ॥  
यत्कर्तव्यं तन्वृत्तपत्रसदृशरश्मिर्गङ्गेत्यरः सुकविकैरवकाननेन्दुः ।  
तस्याभोजोऽतिविषमं कुत्सुमाञ्जलिं तं प्राकाशयत् कृतिमये बध्ववर्धमानः ॥

Colophon. इति मञ्जुपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितो न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकाशः सम्पूर्णः ॥  
विषयः । उदयनाचार्यकृतकुसुमाञ्जल्युल्लेखानं ॥

No. 1207. राजभूषणी ।

Substance, country-made yellow paper,  $9\frac{1}{2} \times 5$  inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Extent, 773 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old. Verse. Correct.

*Rājabhūṣaṇī*. A treatise on civil polity. By Rāmānanda Tīrtha. Contents: the uses of kings; the importance of government; punishment; the attributes proper for ministers; do. of clerks; do. of priests; do. of Brāhmaṇas; do. of kings; do. of ambassadors; royal robes; rules of warfare, treatise &c.; military expeditions; diurnal duties of kings; rules of government; law of inheritance; witnesses; swearing in court; punishment of perjury; division of time; intercalation; punishment of priests who fail to perform their duties; fees to priests; wages; punishment for venial offences; punishment for mischief; do. for theft; do. for adultery; do. for gambling; do. for boundary disputes; inauguration of kings.

FROM BĀBU RAJENDRALALA MITRA,  
TO CAPTAIN J. WATERHOUSE, B. S. C.

*Secretary to the Asiatic Society of Bengal.*

*Dated, Maniktollah, Calcutta, 15th February, 1875.*

SIR,

I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me to the close of 1874 for collecting information regarding Sanskrit manuscripts in native libraries.

*Objects of the enquiry.*—2. Under the orders of Government my attention has been steadily directed—1st, to enquire and collect information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, to compile lists thereof; 3rd, to print all procurable unprinted lists of such codices with brief notices of their contents; 4th, to purchase, or secure copies of, such of them as are rare or otherwise desirable.

*Enquiry for MSS. Places visited.*—3. The work under the first head has been mainly conducted by a Pandit who has been deputed to the Mufassil to visit the different private Toles, or Sanskrit colleges, and private gentlemen who are reputed to possess collections of Sanskrit MSS., and I have been out on several occasions to help him. • I have also been to Benares on three occasions to enquire for and purchase MSS. The places visited by the Pandit include the districts of Dacca, Nuddia, Burdwan, Hoogly, and 24-Purgunnahs. The large collections of Rájá Jotindramohan Tagore, of the late Sir Rájá Rádhákánta Deb, of the late Bābu Rámcomal Sen, of the late Rájá Pitámbar Mitra, of Bābu Subaldása Mallik, and of others in Calcutta have also been examined. In Dacca Pandits are the only owners of MSS., no private gentleman having anything like a large collection, and the few works they have, being mostly such as have already been printed. In Nuddia the library of the Rájá of Krishnanagar contains the largest number of Tantras, but at the time when my Pandit visited it, the MSS. were kept in a very neglected state, and most of them were found to be defective. In Burdwan there are not many Toles, but Bābu Hitalála Misra of Mánakara has a very choice collection of works, including a great number of very rare treatises

on the Vedánta. In Hoogly the Serampur College has a small but valuable collection of MSS. procured principally by the late Dr. Carey, and there are also a few Toles owning MSS. In the 24-Purgunnahs, several zemindars have good collections of the Tantras and the Púranas, and the numerous Toles on the left bank of the river Hoogly and at Harinábhi and elsewhere contain many old and rare works of which very little is known to European Orientalists. There are no *Maṭhs* (monasteries) in any of the districts named which contain a collection of Sanskrit works: not even the Maṭh attached to the great temple of Tárakes'vara in the Hoogly district is noted for its literary treasures. The case is, however, different in Rájsháhi, Mymensing, Pabnah, Tirhoot and Orissa, where some of the Maṭhs own large collections of great age and considerable value.

*Substance of MSS. Paper.*—4. The manuscripts examined are mostly written on country paper sized with yellow arsenic and an emulsion of tamarind seeds, and then polished by rubbing with a conch-shell. A few are on white Kás'miri paper, and some on palm-leaf. White arsenic is rarely used for the size, but I have seen a few codices sized with it, the mucilage employed in such cases being acacia gum. The surface of ordinary country paper being rough a thick coating of size is necessary for easy writing, and the tamarind-seed emulsion affords this admirably. The paper used for ordinary writing is sized with rice gruel, but such paper attracts damp and vermin of all kinds, and that great pest of literature, "the silver-fish," thrives luxuriantly on it. The object of the arsenic is to keep off this insect, and it serves the purpose most effectually. No insect or worm of any kind will attack arsenicised paper, and so far the MSS. are perfectly secure against its ravages. The superior appearance and cheapness of European paper has of late induced many persons to use it instead of the country arsenicised paper in writing puthis; but this is a great mistake, as the latter is not near so durable as the former, and is liable to be rapidly destroyed by insects. I cannot better illustrate this than by referring to some of the MSS. in the Library of the Asiatic Society. There are among them several volumes written on foolscap paper, which dates from 1820 to 1830, and they already look decayed, mouldering, and touched in several places by silver-fish. Others on John-letter paper, which is thicker, larger and stouter, are already so far injured that the ink has quite faded, and become in many places illegible; whereas the MSS. which were originally copied on arsenicated paper for the College of



Fort William in the first decade of this century are now quite as fresh as they were when first written. I have seen many MSS. in private collections which are much older, and still quite as fresh. This fact would suggest the propriety of Government records in Mofussil Courts being written on arsenicised paper instead of the ordinary English foolscap, which is so rapidly destroyed both by the climate and also by white-ants. To guard against mistakes, I should add here that the ordinary yellow paper sold in the bazárs is dyed with turmeric, and not at all proof against the attack of insects.

*History of paper.*—5. It is well known that originally the Hindus used leaves of trees for writing upon, whence the name of letters in Sanskrit has become *patra*, and laterly newspapers have been designated by the same name. The oldest manuscript on paper I have seen is a copy of the Bhágavata Purána now in the possession of Bábu Harischandra of Benares. It bears date, Samvat, 1367.—A. C. 1310, and is consequently 565 years old. Its paper is of a very good quality, and judging from it, it is to be inferred that the people of the country must have, at the time when it was written, attained considerable proficiency in paper-making. Long before that time, in the reign of Bhoja Rájá of Dhára, a work was written on letter-writing (the *Prasasti-prakás'iká*), and in it detailed directions are given for folding the material of letters, for leaving a large space on the left side of such letters as margin, for cutting a portion of the left lower corner, for decorating the front with gold leaf, for writing the word S'rí a number of times on the back, &c., &c., all which apply to paper, and cannot possibly be practicable on palm-leaf, and the inference therefore becomes inevitable that paper was then well-known and in general use, though the word used to indicate it was *patra*, probably very much in the same way as paper of the present day owes its name to papyrus. Again a verse occurs in the Sañhitá of Vyása, which must be at least two thousand years old, in which it is said “that the first draft of a document should be written on a wooden tablet, or on the ground, and after correction of what is redundant and supplying what is defective, it should be engrossed on *patra*,” and it would be absurd to suppose that *patra* here means leaf, for leaves were so cheap that it would have been a folly to save them by writing on wooden tablets which were much more costly. How long before the time of this verse paper was known, I have no positive evidence to show, but the frequent mention in the old Smritis of legal documents (*lekhyá*), of their attestation by witnesses, of their validity, &c., suggests the idea of there having been extant, in olden times,

some material more substantial and convenient than palm-leaf for writing, and knowing that paper was first manufactured by the Chinese long before the commencement of the Christian era, that the famous charta bombycina of Europe was imported from the East, and that block-printing was extensively practised in Tibet in the fourth century, I am disposed to believe that the Hindus must have known the art of paper-making from a very early date. Whether they originated it, or got it from the Chinese through the Tibetans, or the Kás'miris, who have been noted for their proficiency in the art of making paper and papier-mache ware, is a question which must await further research for solution. *A priori* it may be argued that those who manipulated cotton so successfully as to convert it into the finest fabric known to man, would find no difficulty in manufacturing paper out of it.

*Palm-leaf.*—6. The palm-leaf referred to above is not now much in use, except in Orissa and in the Mufassil vernacular schools as a substitute for slates. In Bengal the Chaṇḍi is the only work which is now-a-days written on palm-leaf, as there is a prejudice against formal reading of that work from paper MSS.—a prejudice in many respects similar to what obtained in Europe against printed Bibles in the first century after the introduction of printing. Formerly two kinds of palm-leaf were in use, one formed of the thick strong-fibred leaflets of the *Corypha taliera* (tireṭ), and the other of the *Borassus flabelliformis* (tálapátá). The former is generally preferred for writing Sanskrit works, as it is broader and more durable than the latter, and many MSS. are still extant which reckon their ages by five to six hundred years. The leaflets of the *Corypha elata* is sometimes used in lieu of those of the *taliera*. The leaflets of all the three kinds of palms are first dried; then boiled or kept steeped in water for some time; then dried again; cut into the required size; and polished with a smooth stone, or a conch-shell. For school use no such preparation is necessary.

*Bark.*—7. The practice of writing on bark is of the greatest antiquity, and from constant use the Greek and the Latin terms for that substance—*biblos* and *liber*—have long since become the names for books, even as the name of the rolls of ancient parchment MSS. produced the term *volume*, and codes of laws have received their generic name from the bundles of boards on which they were written,—from *codex* a tablet of wood. In the eastern districts this practice of writing on bark still prevails, and I have seen several codices of bark, which formed thin sheets like veneer, eighteen inches by four; but I have not been able to ascertain from what species of

tree the article had been obtained. Some say that the tree called *ugra* (*Morunga hyperanthera*) yields the best bark for writing upon, but I have not seen it. The birch bark, Bhurjapatra (*Betula bhurja*) is extensively used as a material for writing upon, but only for amulets, it being too thin and fragile for books. I have by me a piece of this bark about a hundred years old, which on a space of ten inches by eight, contains the whole of the Bhagvadgítá, written with letters so small that they are illegible to the naked eye and require a magnifying glass to be read. It was evidently intended to be worn as an amulet enclosed in a locket of gold or copper, but it had never been so used. Whether the bhurj bark was ever pasted or glued into thick sheets I cannot say.

*Wood, metal and skin.*—8. In the S'ástras tablets of wood and metal have been recommended as materials for writing upon, and in former times, copper-plates were usually employed for royal patents, and in Burmah they are still occasionally used for writing large works; but I have seen none now used by the Pandits of Bengal. Wooden tablets are confined to petty traders' account-books in Bèngal, but in the North Western Provinces poor people have some religious books written with chalk on blackened boards. In the Lalita Vistara, or legendary life of Buddha, mention is made of sandal-wood boards which were handed to S'ákya when he first commenced to write. In Europe, parchment and dressed skins of goats have been from time immemorial used as materials for books, and for durability they stand unrivalled; but I have never seen mention in Indian works of parchment or dressed skin of any kind as material for writing; and palimpsests are of course unknown.

*Pens.*—9. According to the Yogini Tantra, bamboo twigs and bronze styles are unfortunate, and gold and reeds are the best for pens; but the universal practice among the Pandits of Bengal is to use the bamboo twig for pens, and only rich householders employ the *vrinnala* or *khúkrá* reed. In the North Western Provinces, the reed or calamus, whence the Indian word *kalama*, is generally used, and bamboo pens are all but unknown. The latter, however, when well-prepared is much more elastic and durable, and it has the further and supreme advantage of being every where procurable without any cost. Crow-quills were formerly used for writing very small characters for amulets, but never for ordinary manuscripts. In Orissa, where letters are scratched and not written on palm-leaves, an iron style with a pointed end and a flat top every where replaces the bamboo twig and the calamus reed.



*Ordinary ink.*—10.. The ink used for writing puthis is of two kinds; one fit for paper and the other for palm-leaves. The former is made by mixing a coffee-coloured infusion of roasted rice with lampblack, and then adding to it a little sugar, and sometimes the juice of a plant called *kesurte* (*Verbesina scandens*). The labour of making this ink is great, for it requires several days' continued trituration in a mortar before the lampblack can be thoroughly mixed with the rice infusion, and want of sufficient trituration causes the lampblack to settle down in a paste, leaving the infusion on top unfit for writing with. Occasionally acacia gum is added to give a gloss to the ink, but this practice is not common, sugar being held sufficient for the purpose. Of late an infusion of the emblick myrobolan prepared in an iron pot has occasionally been added to the ink, but the tannate and gallate of iron formed in the course of preparing this infusion are injurious to the texture of paper, and Persian MSS., sometimes written with such ink, suffer much from the chemical action of the metallic salts.

The ink for palm-leaf consists of the juice of the *kesurte* mixed with a decoction of *áltá*. It is highly esteemed, as it sinks into the substance of the leaf, and cannot be washed off. Both the inks are very lasting, and, being perfectly free from mineral substances and strong acids, do not in any way injure the substance of the paper or leaf on which it is applied. They never fade, and retain their gloss for centuries.

*Coloured ink.*—11. To mark the ends of chapters and for writing rubrics, colophons and important words on paper, an ink made of cinnabar, or *áltá*, is sometimes used, and in correcting errors the usual practice is to apply on the wrong letters a colour made of yellow or red orpiment ground in gum-water, and when it is dry to write over it. Omissions of entire words and sentences of course cannot be rectified in this way, and they have therefore to be supplied by writing on the margin. Interlineation is generally avoided, but in old MSS. which have been read and revised by several generations, they are not altogether wanting. In commentaries, the quotations from texts are generally smeared over with a little red ochre, which produce the same effect which red letters in European MSS. were intended to subserve, and whence the term rubric got into currency. These peculiarities, however, are more prominent in the MSS. of the North Western Provinces than in those of Bengal, and in palm-leaf codices they are generally wanting, except in Burmah where some sacred Páli works are written with a thick black varnish on palm-



leaves throughout richly gift and wrought over with scrolls and other ornaments. Ordinary Burmese MSS. have the edges of the leaves painted and sometimes gilt.

*Illustrations.*—12. Illustrations are almost unknown in Bengal, but in Orissa they are frequently employed. The most noted place, however, for illustrations is Kás'mir, and the finest and richest MSS. are usually produced in that province, the illuminations consisting of flowery initials, grotesque cyphers, single figures, historical compositions, marginal lines, and scroll borders; most of the illustrations are in the Moorish style.

*Size &c. of Paper MSS.*—13. The size of paper MSS. varies from eight to twenty inches by four to eight inches. The paper is folded so as to mark the margins and regulate the straightness of the lines. In the North Western Provinces, the paper is sometimes so folded as to retain two leaves together, but in Bengal it is always cut into separate and distinct folia. Sometimes a board mounted with strong thread tied at equal distances is used for a ruler. The paper is laid flat on this board, and then pressed hard with a ball of cloth whereby it receives an impression of the threads on its surface, and these impressions look very like water-lines. The leaves are written over lengthwise, leaving a uniform margin all round. The words are generally, but not always, separated by small spaces, and for punctuation the upright stroke or *dāndi* is freely used. No breaks are made to indicate the ends of paragraphs or sections, and should the writing at the end of a work terminate in the middle of a line, the line is filled up by writing the letter *sri*, or stars, or the name of some god several times until the line is completed, so that all the lines may be of uniform length. In the case of codices which contain both a text and a commentary, the text is written in large letters in the middle, and the commentary above and below it in smaller letters. This arrangement is called the *trivalli* form, and some tact is necessary in engrossing it, so that all the commentary on the given text may be comprised on the same page. The copyist's name is frequently given at the end, and also the date in S'aka or Samvat, rarely in Jupiter's cycles. The name of the place where the copy is made and that of the party for whom it is made are also occasionally given, but never the name of the reigning sovereign. A protestation sometimes occurs at the end, saying that the copyist has faithfully followed his text and is not responsible for errors.

*Size &c. of palm-leaf MSS.*—14. Palm-leaf MSS. are from the nature of the material narrower and longer, and they are

never ruled or folded, the veins of the leaf serving the purpose of ruling. A square space is usually left blank in the middle of the page, and in the centre of it a round hole is punched for a string to pass through, for the purpose of tying the codex in a bundle. Very long MSS. have two such spaces and holes. The Tantras enjoin that the holes should always be punched, never cut with a knife, or produced by burning. The reason for this rule is obvious, as cutting or burning produces a hole with jagged sides which are very apt to catch the string and cause a split in the leaf. A clean-punched hole allows the string to slide freely, and produces no injury. In Bengal some very old paper codices have the square blank space in the middle, but none has any hole bored in it. In the North Western Provinces the blank space does not occur, and both in Bengal and the North West the leaves are piled in a bundle between two boards, and then tied round in a piece of coarse cloth. Where the codices are small, with a view to economy, several of them are usually tied in one bundle, and this causes much trouble in finding out any particular work when needed. For boards the spatha of the betel-nut tree, which yields a thick, coreaceous, pliant substance, is often substituted in the eastern districts, and they are found to be very useful, as they are not liable to warp, crack, or be attacked by insects.

*Mode of preserving MSS.*—15. In the houses of rich men a dry masonry room is generally assigned to MSS. where a sufficient number of shelves or chests are provided for the storage of the codices. But care is not always taken to open the bundles every now and then, and to expose them to the sun for a few hours. In pukká monasteries, the same mode of preservation is also adopted, and there being always some monk or other who can read, and who takes a delight in reading, the bundles are more frequently opened, aired and dried. The Jains are very particular in this respect, and in their monasteries great care is usually taken of their literary treasures. The case is, however, very different as regards the Toles of Bengal. The men who own them are, with rare exceptions, very poor; they live in low, damp, thatched huts of the meanest description; they have no means of buying proper cabinets for their manuscripts; and their time is so occupied by their professorial duties, and frequent perigrinations to distant places for earning the means of their livelihood, that they cannot often look after their books. The receptacle they usually assign to their MSS. is a bamboo frame placed across the beams of their huts, exposed constantly to the damp emanating from the daily-washed

mud floors of their rooms, and occasionally to leakage from ill-made and old thatched roofs, while mice and other vermin have full and free access to them at all times. The mice are particularly destructive, as they not only gnaw cloth, boards and palm-leaves, but by their liquid discharges, rapidly destroy the texture of arsenicised paper. The fact was first brought to my notice by a mukhtear when I was a boy. He asked my permission to put two sheets of fresh-looking, written, stamped paper for a night on the bottom of a cage of white mice which were my pets. The permission was granted, and the next morning the papers were taken out, stained and decayed very like old documents, which they were, I then learnt, intended to pass for. I was also told and shown that by careful and repeated washing with a mixture of the fluid discharge of mice with water, paper can be made to assume the appearance of any age that may be desired : the effect produced is not confined to the surface, but is perceptible even in the texture of the paper.

*Copyists and Copying.*—16. Even as in mediæval Europe monks were the principal copyists of ancient works, so were their congeners, the principal preservers of Sanskrit literature in India during the last ten or fifteen hundred years. Yatis, Sannyâsis, Gossains, and their disciples congregated in large Maṭhs, devoted all their leisure hours, the former in composing and the latter in copying, and the monasteries benefited largely by their labours. In the Toles the pupils were, and still are, the principal copyists. In return for the board, lodging and education they receive, free of all charge, from their tutors, they copy all such works as their tutors require, and thus the Toles are enriched. For the public, however, the principal copyists are the Kâyasthas. Old and used-up men of this caste, when no longer fit to earn their livelihood by active exertion, generally betake to copying ancient works for householders and private gentlemen, and the bulk of the MSS. now extant is due to their labours. Poor Brāhmans also betake to this occupation. Seated on their haunches, with the paper, or palm-leaf, resting on their raised knees, which serve for a table, and the pen and ink procured from materials everywhere available, they ply their vocation without making any outlay, or subjecting themselves to any exertion which would be unsuited to their habits and time of life. The remuneration they formerly derived ranged from one rupee to two rupees eight annas per thousand s'lokas of thirty-two thousand letters, according to the quality of writing. The rates have now been doubled, owing principally to the demand for copyists being limited, and very few



betaking to the profession. As a class, these copyists are men of limited literary knowledge ; but generally speaking, they are faithful to their duty, and reproduce the originals placed before them with fair accuracy.

*Authenticity of MSS.*—17. They rarely attempt to correct the errors and mistakes of the originals, and to exonerate themselves from all charge of tampering the originals, they not unoften put a verse at the end of their works, saying, “As he has seen, so has he copied, and the copyist should not be blamed for mistakes.” Clerical errors they are certainly liable to, and do commit, but such errors are not numerous. One serious mistake they, however, sometimes commit,—it is that of copying in the body of the text, notes and parallel or remarkable passages which often occur on the margins of old and frequently-read codices, and these consequently appear as parts of the texts in their works, and subsequent copying from their codices perpetuates the interpolation. This is, however, done through ignorance, and not through any wicked motive. Of fabrications and forgeries, the Māhātmyas and local legends afford ready instances ; but they are due to Pandits, and not to copyists. Corrections made by Pandits when reading are necessarily perpetuated by copyists, and to them is principally due the numerous *rare lectiones* which are to be met with in Sanskrit writings. This evil has been of late greatly multiplied by incompetent editors, who print texts from solitary MSS, and replace doubtful readings and fill up lacunæ by imaginary emendations. With a few praiseworthy exceptions, the publications of the Bengali and Benares presses belong to this class, and they are much less trustworthy than even corrupt MSS. The plasticity of the Sanskrit language admits of even obviously incorrect readings being explained somehow, and the authenticity of the originals is thereby irretrievably ruined. The errors of MSS. may be corrected by collation, for though there are many faulty MSS. I have every reason to doubt that there are many falsified texts, but the fabrications in printed books issued by thousands cannot be readily detected and exposed.

With so many causes at work to injure the authenticity of ancient Sanskrit works, and at a time when European Orientalists are so busily employed in tracing interpolations and corruptions which have already taken place, it would be futile to attempt in a report like this to enquire at length how far the charge may be sustained ; but this much may be said that the MSS. now extant do not show any sign of



dishonest fabrications ; codices from three to four hundred years old, existing in different parts of India, in Bengal, Madras, Bombay and Kás'mir, are so closely similar in their readings, that they produce no suspicion in the mind of their having been tampered with. What happened before that time, it is not necessary for me to guess ; suffice it to say, in the language of Isaac Taylor, that "the habitudes of Eastern nations undergo so little change in the lapse of ages that, probably, these descriptions of things as they are now, would differ little from a similarly graphic account of the same operations, dated a thousand years back. Where the arts of life remain in their rude state, all those operations which depend upon them, continue nearly the same."

*Age of MSS.*—18. The oldest palm-leaf manuscript I have seen bears date Samvat 1189 = A.C. 1132, and the oldest paper manuscript as afore-said is Samvat 1367 = A. C. 1310 ; but such records are exceedingly rare, and the general run is from 150 to 250 years. Among old MSS. taken to Europe, Dr. Weber, in his invaluable catalogue of the Berlin collection, notices several codices ranging from 4 to 6 hundred years. Seeing that charta bombycina has lasted in Europe for eight to twelve hundred years, this age for works which claim to be from two thousand to three thousand five hundred years old, is very unsatisfactory ; but the climate of Bengal and the manner of keeping MSS. here, as above described, are highly unfavourable to their preservation for a long time, not to advert to the wholesale destruction of MSS. in large Maths, and richly endowed temples which must have resulted from the ravages of those whose co-religionists burnt the Alexandrine library. Indeed it is not remarkable that old MSS. are so rare, but that notwithstanding such potent influences constantly at work, there should still exist in the country so many and such old MSS. as have been from time to time met with. A new influence is now at work for the destruction of MSS. The halo of sanctity which formerly surrounded Sanskrit literature is fast fading away ; the ancient Hindu religion is gradually losing its hold on men's minds ; Sanskrit is no longer a paying study ; European literature is rapidly replacing it everywhere ; the venerable old pandits—the repositories of traditional and book knowledge of ages,—whose erudition was the profoundest, to whom no modern scholar, European or Asiatic, can for a moment be compared, and who have hitherto preserved with such unflinching zeal the oldest literary monuments of the Aryan race, are rapidly dying out, and their places are not being supplied by the rising generation. For hundreds who for-

merly studied Sanskrit we have not scores; and, there being little demand, very few new MSS. are being prepared to take the place of those which are crumbling down by age. Many works of great literary value and age have already disappeared, and others are in eminent risk, and, unless timely saved, will in half a century more be irreparably lost.

*Accessibility of MSS.*—19. Generally speaking, the heads of Toles are the only persons who have really old and scarce works. They know the value and history of the several works on particular branches of Sanskrit learning to which they severally devote their attention, and each tries his utmost to secure copies of all the leading and rare works bearing upon the subject of his study. It also often happens that the son generally takes up the subject in which his father was most proficient, and in some families for many successive generations the same subject has been studied, and the works collected by them are generally very correct and complete. But the worthy professors, deeply learned as they are, are not open to worldly influence, and extremely shy and suspicious. In their estimation, the most valued treasures they possess are their MSS., and they evince the greatest reluctance to show them to strangers. Ordinarily they do not flatly refuse access to their stores, though some do so; but the passive resistance they offer is often insurmountable. The first day's visit is generally passed in conversation; on the second day a few of the commonest works are shown; on the third, the proprietor is busy with other duties, and has no time to bring out MSS.; on the fourth day he is not at home; and so on several days are lost, before a really good MSS. is brought to light, and as my plan requires the copying of the initial and final lines, and an abstract of the contents, a great deal of valuable time is lost before a single collection is finally examined, and before this consummation can take place, it often happens that the owner of the MSS. is called away by a distant invitation or some other errand, and my travelling pandit's work is brought to a stop. No possessor of a Tole has any catalogue or list of his MSS. and if by dint of repeating the names of a great number of rare works, the owner is made to acknowledge he has a particular work, very little advance is made towards getting access to it, for the bundles in which MSS. are kept are not numbered, and as from 6 to 20 different works find place in each bundle, the task of finding it out takes days, if it be at all forthcoming, which is not always the case.

In the houses of private gentlemen access is readily given; but when visits have to be repeated for days, the party in charge of the

library offers much passive resistance, and a great deal of time is lost to meet his convenience.

If I could satisfy myself with bare names, the work could advance more expeditiously, but as a work of this kind can only be done once, I think that it is better to lose some time than to produce a result which cannot be satisfactory to scholars. It is not at all likely that an undertaking of this nature will be attempted a second time.

*Lists of rare works.*—20. With a view to help the travelling Pandit, I have printed two lists of very rare MSS. for which he makes enquiries at every Tole. Copies of these lists have also been sent through the Director of Public Instruction to the heads of all the schools under his controul; but as yet no satisfactory return has been obtained.

*Compilation of a general list or inventory.*—21. The work under the second head of my enquiry has been conducted by me with the assistance of a Pandit and a writer. The lists procured by the travelling Pandit, and by me through friends and correspondents, are regularly entered alphabetically in a large book, writing only the names of the MSS., their subjects, and the names of their owners. This book when completed will be an inventory of all the Sanskrit MSS. of value extant in Bengal. A compilation is then made from this record of all works which require to be noticed in detail, and the descriptive accounts are then written out in full.

*Publication of Notices.*—22. At first I was under an impression that separate lists of particular collections would be the best, as suggested in the orders of Government; but I soon perceived that it involved much unnecessary trouble and expense, and caused the repetition of the same names a great number of times. So it had to be given up. The nominal list referred to in the last preceding para. will, I think, when completed and published, supply the information fully and in a handy form.

In the meantime my attention has been devoted to detailed notices of all works not included in the catalogue of the Asiatic Society's collection. Of these "Notices" two volumes and one part have already been published, comprising altogether 861 pages royal octavo, and descriptive accounts of 1140 separate codices. For the sake of carrying on the printing while my researches are in progress, no systematic arrangement is attempted, and manuscripts are noticed as they turn up. The inconvenience arising from this course is, however, obviated by annexing to each volume a classified table, and a full alphabetical Index.



*Contents of the Notices.*—23. The number of Vedic works or portions of the Vedas in the published Notices is limited, and all of them have been seen or obtained at Benares, not a single codex having been seen in the possession of a Pandit of Bengal in the several Toles which have been visited. This total absence of the most important and most revered of Sanskrit works in the libraries of those who have been the principal custodians of Sanskrit literature is a remarkable fact, and it is usually accounted for by the Pandits by reference to a verse of the *Yogini Tantra* which says, “whoever keeps MSS. of the Vedas in his home, soon finds his abode struck by lightning.” The verse is obviously due to the sectarian zeal of the Tantra which would admit of no rival in its neighbourhood, but the true cause, I believe, is that Bengal has never been the seat of a Vedic school, and consequently it has never been taught here, nor MSS. prepared or preserved. It is said that when on the overthrow of the Pála rājās, Adisura, the Hindu sovereign of Bengal, wanted to celebrate a great Vedic sacrifice, he could find no native Bráhmaṇ competent to officiate at it, and had to indent for five learned priests from Kanauj. These priests settled in the country, and gave new life to Hinduism everywhere; and many of their descendants have been noted as great scholars and distinguished authors; but they do not seem to have cultivated the Vedas, and there is not a single treatise on the Vedas or Vedic learning among their writings. Their special forte has been philosophy, and works on the subject are abundant everywhere. The Nyáya schools of Tirhut and Nuddia have enjoyed deserved celebrity all over India, and every Pandit of any note has some work or other on the subject, not common elsewhere. Works on the Vedánta are also numerous. The former class is represented in the published Notices by 98 treatises, and the latter by 67, codices. The Upanishads as bearing on the Vedánta are represented by 92 works. The Tantras come next to Nyáya; Bengal is particularly noted for them, and of them I have noticed 205 works or parts of works. In my last report I have already given an account of the nature and character of this class of works. Grammar, Lexicography, Rhetoric and other branches of Sanskrit learning are also fairly represented in my Notices, as will be evident from the following classified list:

I. Veda S’ástra.

a. <i>Saṁhátá</i> (Hymns), ...	...	...	...	2
b. <i>Bráhmaṇa</i> (Ceremonials), ...	...	...	...	9



c.	<i>Āraṇyaka</i> (do. appropriate for forest life),	...	2
d.	<i>Upaniṣad</i> (Theology),	...	92
e.	<i>Vaidika</i> (Sūtras, Rituals, Phonetics, &c.),	...	100
II.	<i>Āitihasika S'āstra</i> .		
a.	<i>Itihāsa</i> (History),	...	15
b.	<i>Purāṇa</i> (Ancient legends),	...	40
III.	<i>Kāvya S'āstra</i> .		
a.	<i>Kāvya</i> (Poems),	...	68
b.	<i>Nāṭaka</i> (Drama),	...	14
c.	<i>Champū</i> (Poetico-prose compositions),	...	8
d.	<i>Kośha</i> (Miscellaneous poetical collections),	...	60
e.	<i>Upākṣhyāṇa</i> (Tales and romances),	...	16
IV.	<i>Abhidhāna S'āstra</i> (Lexicography),	...	30
V.	<i>Vyākaraṇa S'āstra</i> (Grammars),	...	29
VI.	<i>Chhandas S'āstra</i> (Versification),	...	7
VII.	<i>Alaṅkāra S'āstra</i> (Rhetoric),	...	6
VIII.	<i>Jyotiṣa S'āstra</i> (Astronomy and Astrology),	...	61
IX.	<i>Smṛiti S'āstra</i> (Law, civil and canonical),	...	164
X.	<i>Saṅgita S'āstra</i> (Music),	...	5
XI.	<i>S'īlpa S'āstra</i> (Art),	...	3
XII.	<i>Kāma S'āstra</i> (Erotics),	...	2
XIII.	<i>Darsāna S'āstra</i> (Philosophy).		
a.	<i>Sāṅkhya</i> Hylotheistic),	...	1
b.	<i>Nyāya</i> (Dialectic),	...	98
c.	<i>Vaiśeṣika</i> (Physical),	...	0
d.	<i>Mīmāṃsā</i> (Ritualistic),	...	3
e.	<i>Vedānta</i> (Monotheistic),	...	67
f.	<i>Yoga</i> (Theocratic),	...	13
g.	<i>Apparādārśanika</i> (Minor systems of philosophy),	...	2
XIV.	<i>Bhakti S'āstra</i> (Faith),	...	21
XV.	<i>Tantra S'āstra</i> (Mysticism),	...	205
XVI.	<i>Vaidyaka</i> (Medical Science),	...	44
XVII.	<i>Jaina S'āstra</i> (Jain religion),	...	7
XVIII.	<i>Bauddha S'āstra</i> (Buddhist religion),	...	0
XIX.	<i>Anirdiṣṭa</i> (Miscellaneous),	...	7

---

Total ... 1140

It should be noted that in making my selections I have been guided by a desire to exclude all works existing in the Library of the

Asiatic Society of Bengal, a descriptive catalogue of which is now in the press, and it is not desirable that the same works should be twice noticed. My work will, in conjunction with the catalogue of the Calcutta Sanskrit College and of the Asiatic Society, constitute a complete record of the bulk of the Sanskrit literature extant in Bengal, and as all the three works are being printed at the cost of Government, they may well be taken to be parts of one undertaking.

*Facsimiles.*—24. At the suggestion of Mr. Burnell of Mangalore, I have introduced in the last two fasciculi facsimiles of some of the more ancient and important MSS. noticed. When a sufficient number of these illustrations has been published, they will prove of much use in determining the age of manuscripts from the style of their writing, and as contributions to a knowledge of Indian Paligraphy.

*Oudh Catalogue.*—25. While carrying my Notices through the press, I have been also engaged in editing a Catalogue of Sanskrit MSS. existing in Oudh. Four fasciculi of this work have already been published.

*Purchase of MSS.*—26. MSS. are not marketable articles; they do not readily find purchasers; the people at large look upon them as worthless; and consequently there are no shops in Bengal for the sale of MSS., while the Pandits of the province, who are the principal owners of MSS., look upon them as treasures of inestimable value, never to be parted with on any account. I have, therefore, found the greatest difficulty in buying MSS. in Bengal. The case is different at Benares. From all parts of India, Pandits, at an advanced age, leaving everything behind them, except their MSS., repair to that sacred place to die, and on their demise, hawkers purchase their stocks for a trifle, and subsequently sell them to pilgrims and others at a considerable profit, and my purchases have been made principally from these hawkers. The total of my acquisitions on account of Government comprises 656 codices, mostly entire works, some being fragments of larger treatises. Most of these have been purchased, a few being copied to my order. They may be thus classified :—

I. Veda S'āstra.

a. <i>Saṁhitā</i> (Hymns), ... ..	2
b. <i>Brāhmaṇa</i> (Ceremonials), ... ..	5
c. <i>Āraṇyaka</i> (do. appropriate for forest-life), ... ..	1
d. <i>Upanishad</i> (Theology), ... ..	36
e. <i>Vaidika</i> (Sūtras, Rituals, Phonetics, &c.), ... ..	143

II.	Aitihásika S'ástra.			
a.	<i>Itihása</i> (History), ...	...	...	9
b.	<i>Purāṇa</i> (Ancient legends), ...	...	...	7
III.	Kávyā S'ástra.			
a.	<i>Kavyá</i> (Poems), ...	...	...	36
b.	<i>Nāṭaka</i> (Drama), ...	...	...	2
c.	<i>Champú</i> (Poetico-prose compositions), ...	...	...	2
d.	<i>Kośha</i> (Miscellaneous poetical collections), ...	...	...	3
e.	<i>Upākshyāna</i> (Tales and Romances), ...	...	...	7
IV.	Abhidhāna S'ástra (Lexicography), ...	...	...	8
V.	Vyākaraṇa S'ástra (Grammars), ...	...	...	28
VI.	Chhandas S'ástra (Versification),...	...	...	3
VII.	Alaṅkāra S'ástra (Rhetoric), ...	...	...	5
VIII.	Jyotish S'ástra (Astronomy and Astrology), ...	...	...	43
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),...	...	...	58
X.	Saṅgita S'ástra (Music),...	...	...	1
XI.	S'īlpa S'ástra (Art), ...	...	...	0
XII.	Kāma S'ástra (Erotics), ...	...	...	1
XIII.	Darsana S'ástra (Philosophy).			
a.	<i>Saṅkhyā</i> (Hylotheistic), ...	...	...	3
b.	<i>Nyāya</i> (Dialectic), ...	...	...	48
c.	<i>Vais'esthika</i> (Physical), ...	...	...	1
d.	<i>Mimāṃsā</i> (Ritualistic), ...	...	...	5
e.	<i>Vedānta</i> (Monotheistic), ...	...	...	62
f.	<i>Yoga</i> (Theocratic), ...	...	...	10
g.	<i>Apparadārs'anika</i> (Minor systems of philosophy),...	...	...	0
XIV.	Bhakti S'ástra (Faith), ...	...	...	17
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism), ...	...	...	76
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	...	...	14
XVII.	Jaina S'ástra (Jaina religion), ...	...	...	0
XVIII.	Bauddha S'ástra (Buddhist religion), ...	...	...	0
XIX.	Anirdishṭa (Miscellaneous), ...	...	...	0

Most of these are new to the Asiatic Society's collection, and are generally old and correct. Several of them are very scarce. A good many relate to the rites and ceremonies of the Vedas. Though small and not of much worth as literary compositions, these last will be found of great value to scholars engaged in the study of the Vedas, as they



help materially to elucidate all obscure passages relating to the Vedic ritual. A few are worthless, having been taken only because they happened to be parts of collections which the owners would not break up. The names of the works are given in the Appendix. As they have been, or will be, fully described in my Notices, I refrain from giving a detailed account of them here.

*Rare MSS.*—27. Among the MSS. that I have seen or purchased there are, however, some which require special mention here. Following the order of the classification above given, the first work I have to notice is the Aitareya Aranyaka of the Rig Veda. Good MSS. of this work are not accessible in Europe, and about eighteen months ago Professor Max Müller called my attention to it, and suggested the propriety of collecting materials for an edition of it for the Bibliotheca Indica. I have since found five old MSS. of it with the commentary of Sáyana, and a carefully collected text of this work has been prepared for the press. At the time named, Professor Max Müller also directed my attention to the *Bṛihaddevatá* of S'aunaka, of which also good MSS. are not available in Europe. I have seen six codices of this work, four of them very old and correct, and belonging to two different recensions. These have all been collated, and an eclectic copy prepared for the press.

The next work I have to notice is the Kalpa Sūtra of Apastamba. The only complete copy of this treatise I have heard of belongs to Mr. Burnell of Mangalore. During my recent tour in the North West, I found several fragments of it. These have all been purchased, and they make up a little over two-thirds of the work—(22 out of 28 chapters). I have also found a fragment of Dhúrta's commentary on it, and Kau-sikarāma's gloss on the exegesis of Dhúrta.

Among Vaidika works I should also mention some short treatises on Vedic Phonetics which I have met with. These include (1) the Pāṇi-níya S'ikshá; (2) the Lomes'í S'ikshá; (3) the Kátyáyana S'ikshá; (4) the Amoghánandini S'ikshá; (5) Kaus'iki S'ikshá; (6) Maṇḍuka S'ikshá; (7) Náradíya S'ikshá; (8) Párásara S'ikshá; (9) Kes'avi S'ikshá, and (10) the S'ikshá-vivarapa. Seven of these have not yet been noticed by European orientalists.

Under the general head of Kávyā, my acquisitions include a codex of the Bengali recension of the Sakuntalá three hundred and two years old: a fragment of the Vrihatkathá of Kshemendra, about four hundred years old: a Sanskrit version of the Hindi Totákaháni, or Tales by a Parrot; and a complete copy of Narahari's commentary on the



Naishadha. But the most important of my acquisitions are some treatises on the grammar of the Prakrit language. These include 1st, Audárya-Chintámani of Subbaságara; 2nd, Prákrita-sarvasva of Márkaṇḍeya; 3rd, Prákrita-kaumudí; 4th, Prákrita-lankes'vara, of Vávana; 5th, Prákrita-kámadhenu of the same author; 6th, Prákrita-lakshana of Chaṇḍa; 7th, Prákrita-chandriká; 8th, Prákrita-manoramá. None of these has been noticed in Professor Lassen's Institutiones Linguae Prakriticæ, and all of them will, I think, be new to European scholars. The first, I believe, is the same work which Dr. Hörnle has noticed in the *Indian Antiquary* of August last, but it is there described as the work of one Subhachandra. My codex comprises only two chapters. It has been copied from a text which, from the appearance of its paper and the antiquated form of its writing, I believe is about five hundred years old.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RAJENDRALALA MITRA.

## APPENDIX.

I. १ Veda S'āstra.

I. A. Sañhitā. संहिता ।

९५ सावलसंहिता,

४२० पवमानवामनसूक्तम्,

I. B. Brāhmaṇa. ब्राह्मणः ।

२२१ गोपट्ब्राह्मणः,

४६० ऐतरेयब्राह्मणः,

६०५ बान्देग्योपनिषद्ब्राह्मणः,

I. C. Aranyaka. आरण्यकं ।

१०० आरण्यपञ्चकम्,

I. D. Upanishad. उपनिषत् ।

१६७ ईश्वरीगीतोपनिषत्,

२२७ ऋग्वेदोत्तरतापनीयाख्या,

२५२ अमृतविन्दूपनिषत्,

२५४ वज्रशूचिको उपनिषत्,

२५५ सन्ध्या उपनिषत्,

२५६ महोपनिषत्,

२५७ अमृतनाद उपनिषत्,

२५८ कुरिकोपनिषत्,

२५९ कैवल्योपनिषत्,

२६० गाण्डोपनिषत्,

२६१ गाण्डोपनिषत्,

२६२ हंसोपनिषत्,

२६३ परमहंसोपनिषत्,

२६४ अथर्वपञ्चमोपनिषत्,

२६५ रामोत्तरतापनी उपनिषत्,

२६६ नारायणोपनिषत्,

२६७ शिवोपनिषत्,

२६८ ब्रह्मोपनिषत्,

२६९ गोलोकोपनिषत्,

२७० ऋषिकोपनिषत्,

२७१ उपनिषत्काण्डम्,

२७२ कौशीतकी उपनिषत्,

२७४ श्वेताश्वोपनिषत्,

२७६ शुरेश्वरभाष्यः,

२८९ पैङ्गलोपनिषत्,

४४० आथर्वणोपनिषद्भाष्यम्,

५२४ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यम्,

६०६ केनोपनिषद्भाष्याविवरणं,

६०७ केनोपनिषद्भाष्यं,

६१० मुण्डकादुपनिषत्,

६१६ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यं, गूढा-

थर्वदीपिका, अथर्वणोपनिषत्-

टीका,

४४१ काठकोपनिषद्भाष्यं,

४४२ माण्डूकोपनिषद्भाष्यं,

४४३ तैत्तिरीयोपनिषद्भृगुवल्ली,

- ४४४ तैत्तिरीयोपनिषदन्तर्गतभृगुवल्लीभा-  
ष्यम्,  
४४९ बह्वचत्राङ्गणोपनिषत्,

## I. E. Vaidika. वैदिकम् ।

- १ अग्राधानपद्धतिः,  
२ अच्चावाकप्रयोगः, वा द्वादशाक्षप्र-  
योगः,  
१७ रुद्रपद्धतिः,  
१८ अग्निप्रयोगः, वा बौधायनाऽग्निप्र-  
योगः,  
२२ अग्निष्टोमपद्धतिः, कात्यायनसूत्रं,  
२८ अग्राधानबौधायनं,  
२९ कात्यायनप्रयोगः,  
३० दर्शपूर्णमासः,  
३२ वाजपेयप्रयोगः,  
३३ शुक्लसूत्रविवरणं,  
३४ वाजपेयप्रयोगः,  
३५ पञ्चपादिका,  
३६ इन्दोगापरसूत्रं,  
३८ सप्तसोमसंस्थापद्धतिः,  
३९ दर्शपूर्णमासाध्यव्यवप्रयोगः,  
४० चातुर्मास्यप्रयोगः,  
४१ रुद्रानुष्ठानपद्धतिः,  
४२ अश्वमेधपद्धतिः,  
४५ कुण्डार्कमरीचिमाला, (टीका)  
५० ज्योतिरतिरात्रं,  
५४ पद्माङ्कः,  
५७ सावित्रचयनं,  
५९ महाग्निप्रयोगः,

- ६० अग्निहोत्रहोमः,  
६१ ऋषितर्पणं, मैत्राग्निशाखीयं,  
६२ रुद्रजपः,  
६४ होत्रकल्पद्रुमः,  
६६ चातुर्मास्यहोत्रं,  
७८ सङ्क्षेपप्रयोगः, आश्वलायनः,  
८० कुण्डार्कमरीचिमाला, (मूलं)  
८५ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणं,  
८६ आधानप्रयोगः, वा आधानपद्धतिः,  
८८ आश्वलायनसूत्रप्रयोगः,  
८९ सङ्ग्रहणेष्टिः,  
९० अन्त्येष्टिप्रयोगः,  
९२ आधानबौधायनं,  
९७ बौधायनचातुर्मास्यसूत्रप्रयोगः,  
१०५ गायत्रीत्रक्षकल्पप्रयोगः,  
१०६ शान्तिकल्पदीपिका,  
१०७ साङ्ख्यायनसूत्रं,  
१८० दैवतनिर्णयकाण्डम्,  
२४७ नक्षत्रेष्टिप्रयोगः,  
२४८ चातुर्मास्यप्रयोगः,  
२८० गृह्यसूत्रप्रयोगः,  
३०० बौधायनसोमयागसूत्रं,  
३०२ दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तकारिका,  
३०४ आहिताग्न्यान्त्येष्टिप्रयोगः,  
३०६ चयनपद्धतिः,  
३०७ सुबोधिनी, कल्पसूत्रटीका,  
३१२ ऋग्वेदानुक्रमणिका,  
३४४ बृहद्विधानं,  
३४५ शैनकलघुऋग्विधानं,  
३४६ अनुक्रमणिकाविवरणं,  
३७३ नारदीयशिक्षा,

- २७५ पुष्पसूत्रं,  
 २७० प्रयोगरत्नं,  
 २८८ प्रयोगसारः,  
 १०२ पवमानहोमविधिः,  
 १०४ ऋग्वेदसंहिताहोमविधानं,  
 ४५० सुब्रह्मण्यसामप्रयोगः,  
 २५८ रश्म्यच्छलाचरं,  
 २५८ ऊह्यच्छलाचरं,  
 २६० अग्राधानं,  
 २८२ नेष्टुप्रयोगः,  
 २८४ आधानेष्टिः,  
 ४१२ कल्पविवरणं,  
 ४१६ भारद्वाजसूत्रं, (पैतमेधिकदहन-  
 विषयं)  
 ४२२ अग्निहोत्रप्रयोगः,  
 ४२० सोमप्रयोगः,  
 ४२१ आपस्तम्बोक्ताग्राधाननिरूपणं,  
 ४२२ आश्वलायनोक्ताग्रयणहोत्रप्रयोगः,  
 ४२४ आश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिका,  
 ४२५ मैत्रावरुणप्रयोगः,  
 ४२८ प्रातिशाख्यं, (ऋग्वेदीयं)  
 ४२८ दर्शपौर्णमासप्रयोगः,  
 ४३१ द्वादशाहहोत्रप्रयोगः,  
 ४३२ पवमानहोमविधिः, वा पवमानविधिः,  
 ४३३ लघुष्टुतिः,  
 ४३७ उपनिषद्ब्राह्मणं,  
 ४३८ हिरण्यकेशीसूत्रं,  
 ४४६ भारद्वाजपरिभाषासूत्रं,  
 ४४७ आधानान्वारम्भणीयहोत्रं,  
 ४४८ दर्शपौर्णमासः,  
 ४४८ आधानप्रयोगः,

- ४५२ आश्वलायनब्रह्मण्यप्रयोगः,  
 ४५५ विहारकारिका, वा चातुर्मास्यका-  
 कारिका,  
 ४५८ चातुर्मास्यहोत्रं,  
 ४६१ चातुर्मास्यसूत्रं,  
 ४६२ दर्शपूर्णमासप्रयोगः,  
 ४६७ प्रयोगदीपिका,  
 ४७४ आधानबौधायनी,  
 ४७८ बालखिल्यशर्लं,  
 ४७८ बौधायनसोमप्रयोगः,  
 ४८० बौधायनदर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तं,  
 ४८१ यजमानकृत्यं,  
 ४८२ सायिकाश्वलायनसूतविधिः,  
 ४८४ चातुर्मास्यप्रयोगः,  
 ४८६ दर्शपौर्णमासप्रयोगः,  
 ४९० आपस्तम्बसोमप्रयोगसूत्रं,  
 ४९७ सर्व्वष्टात्रोक्तसोमप्रयोगः,  
 ४९८ बौधायनीयशुल्बसूत्रं,  
 ५०२ चातुर्मास्यप्रयोगः,  
 ५०७ प्रक्षोढप्रयोगः,  
 ५०८ निबन्तं, (उत्तरपट्कं)  
 ५१८ निबन्तं, (पूर्वार्द्धं)  
 ५१२ अन्त्येष्टिपद्धतिः,  
 ५१३ निघण्टुः,  
 ५१४ ऋगारेष्टिः, (आपस्तम्बीया)  
 ५१६ आधानप्रयोगः,  
 ५२० गानी,  
 ५२८ पदगाढः,  
 ५४१ ऋगारेष्टिः,  
 ५४२ बौधायनसूत्रं,  
 ४३ उक्थप्रयोगः,



- ५५० ऋक्प्रातिशाख्यभाष्यं,  
 ५५७ पवमानः,  
 ५६९ खरमञ्जरी,  
 ५७२ अपलीकाधाननिर्णयः,  
 ५७४ पशुबन्धः, (बौधायनसूत्रीयः)  
 ५८० अनुक्रमणिका,  
 ५८१ ज्योतिषा, (हिरण्यकेशिस्तुत्रव्याख्या)  
 ६०२ व्याङ्गीक्षयघ्नीविप्रातिशाख्यविवरणं,  
 ६२१ हिरण्यकेशिस्तुत्रं,  
 ६२२ सामान्यसूत्रं,  
 ६२३ आपस्तम्बसूत्रं, वा द्वादशाहसूत्रं,  
 वा द्वादशाहप्रश्नः,  
 ६२४ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६२५ अथमेघसूत्रं,  
 ६४२ आपस्तम्बसूत्रधूर्तभाष्यं,  
 ६४४ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६४५ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६४६ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६४७ एकाहप्रश्नः,  
 ६४८ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६५० शुक्लविवरणं,  
 ६५१ सुपर्णचितिपद्धतिः,  
 ६३६ कपर्दिखामिभाष्यं,  
 ४९१ विनायकशान्तिप्रयोगः,  
 ५०१ आपस्तम्बीयप्रायश्चित्ताध्यायटीका,  
 ५०७ प्रसोत्प्रयोगः,  
 ६४१ सोमप्रयोगः,  
 ६४९ आपस्तम्बसूत्रं,  
 ६५२ धूर्तखामिभाष्यटीका,  
 २८७ दृढतीसहस्रशतं,

## II. Aitihásika S'ástra.

### A. Itihása. इतिहासः ।

- २९७ महाभारतम्,  
 २११ कपिलसंहिता,  
 १०९, ए महावंशवल्ली,  
 २९२ रामायणं, वाल्मीकीयं, प्रथमकाण्डः,  
 २९४ — — द्वितीयकाण्डः,  
 २९५ — — तृतीयकाण्डः,  
 ६२५ सौभरसंहिता, इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यं,  
 ४८२ भारतभावप्रदीपः,  
 ५९१ अध्यात्मरामायणं,

### B. Purāṇa. पुराणं ।

- ७ पद्मपुराणीयपातालखण्डः,  
 ८ विष्णुपुराणं,  
 ८४ पराशरपुराणं,  
 २१२ शिवसंहिता,  
 २२६ दृढन्नारदीयपुराणं,  
 २२२ दृढदर्भपुराणीयगङ्गास्तवः,  
 २७५ दृढन्नारदीयपुराणं,  
 २०८ पराशरपुराणं,  
 २१५ वेदस्तुतिविवरणं,  
 २१७ पद्मपुराणं,  
 २९२ दृढन्नारदीयपुराणं,  
 २९६ भागवतं,  
 २९८ ब्रह्माण्डपुराणं,  
 २९९ कूर्मपुराणं,  
 ४०० लिङ्गपुराणं,  
 २६५ लोकयवायस्त्रोकाटीका,  
 २९७ शिवपुराणं,

- २९८ ब्रह्मपुराणं,  
 ४०६ गणेशगीता, (गणेशपुराणान्तर्गता)  
 ५०९ नारसिंहकल्पः,  
 ५२२ एकाकारटीका, (महाराष्ट्रीयभाषायां)  
 ५२८ पद्मपुराणीयपातालखण्डः,  
 ५३६ शिववायवीयसंहिता, (उत्तरभागः)  
 ५३८ विन्ध्यमाहात्म्यं,  
 ५४० बृहट्गिरिमाहात्म्यं,  
 ५८८ विष्णुपुराणं,  
 ५८७ विद्वन्मनोरमा,

### III. Kāvya S'āstra.

#### A. Kāvya. काव्यं ।

- १५ ममोदनविलासः,  
 २४ वाराणसीदर्पणं, वा काशिकाप्रका-  
 शिका,  
 ७० गुणसागरः,  
 ७७ कविचन्द्रोदयः,  
 १०१ मुकुन्दविजयः  
 ३७ सत्यनाथाभ्युदयः, सटीकः,  
 १२७ गीतगोविन्दटीका,  
 १४० चन्द्रोन्मीलनं,  
 १४२ चौरकाव्यं,  
 १५४ घटकपर्णं,  
 १६१ गङ्गास्तोत्रं,  
 १६२ गङ्गाष्टकं,  
 १८२ पवनविजयः,  
 १८४ पद्मपुष्पाञ्जलिस्तोत्रम्,  
 २२७ गुणसागरः  
 २३० हरिविलासकाव्यं,

- २२४ चौरकाव्यं,  
 ४०२ रघुवंशः,  
 ४०४ मेघदूतः,  
 २८५ कामधेनुः, वा कविकल्पद्रुमः,  
 २७१ खण्डप्रशस्तिटीका,  
 १०२ जगच्चन्द्रिकाख्या रघुवंशटीका,  
 २९० गणेशसहस्रनामव्याख्या,  
 ४१२ एकाकारटीका,  
 ४१८ गीतगोविन्दटीका,  
 ४३६ श्रीरामचन्द्रार्थाष्टोत्तरशतकं,  
 ४९८ गीतगोविन्दटीका,  
 ५१० विश्वगुणादर्शः,  
 ५२५ हरिमीढेस्तोत्रं,  
 ५३१ दासबोधः, (महाराष्ट्रीयभाषायां)  
 ५३३ रामलिङ्गवर्णनं,  
 ५७८ ललितास्तोत्रम्,  
 ५८२ नैषधचरितं, सटीकं,  
 ५७६ नीतिशतकं,  
 ६४० विबुधोपदेशः,  
 ५०६ द्वादशस्तोत्रव्याख्या,

### III. B. Nāṭaka. नाटकं ।

- १२४ धूर्तसमागमः,  
 २४० शकुन्तला,

### III. C. Champu. चम्पूः ।

- ५७० प्रह्लादचम्पूः,  
 २८२ दमयन्तीचम्पूः,

## III. D. Kosha. कोषः ।

- २१५ शान्तिशतकम्,  
४१५ विहारशतशय्या,  
५६७ विद्वद्घणं,

## III. E. Upākhyāna. उपाख्यानं ।

- ४०१ कथाकल्पतरुः,  
५२० दशकुमारचरितं,  
२१४ शुकसप्ततिका,  
४८ सत्योपाख्यानं, वा रामरहस्यं,  
५२ सिंहासनद्वाविंशत्कथा,  
७२ दमयन्तीकथा,  
२१८ दशकुमारं,

## IV. Abhidhāna. अभिधानं ।

- १११ जकारभेदः,  
११९ पदार्थकौमुदी, (अमरटीका)  
१२५ लिङ्गादिसङ्घट्टटीका,  
१४६ द्विरूपकोषः,  
४०९ अमरकोषः,  
५६२ पञ्चतत्त्वप्रकाशः,  
४९६ पारशिकप्रकाशः,  
४१० अनेकार्थमञ्जरी,

## V. Vyākaraṇa. व्याकरणं ।

- ५ वैयाकरणसिद्धान्तरत्नाकरः,  
६५ आख्यातवादटीका,  
१६५ हरिनामासूतं,  
१७२ कातन्त्रपरिशिष्टं,  
१७७ कातन्त्रवृत्तिटीका,

- १७८ मुग्धबोधं,  
१७८ ए, मुग्धबोधटीका,  
२०९ कातन्त्रवृत्तिटिप्पणी,  
२५२ मध्यकौमुदी,  
२६१ आख्यातविवेकः,  
२६२ दशलकारवादः,  
२८१ कारकविचारः,  
२८५ शब्दानुशासनवृत्तिः,  
२६४ रप्रत्याहारसण्डनं,  
२८७ शब्दशासनव्याकरणं,  
२८८ हरिनामासूतं,  
२७२ सारस्वतप्रक्रिया,  
२४२ औदार्यचिन्तामणिः,  
२६२ सुबोधिनी,  
४११ सारस्वतप्रक्रिया,  
४६९ कैयटटीका,  
४७२ प्रक्रियाकौमुदी,  
४७७ वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा,  
४८७ वैयाकरणभूषणं,  
५१० चिदस्थिमाला,  
५२६ लघुशब्दरत्नं,  
५९० भाषावृत्तिः,  
६४२ शब्दकौमुदं,

## VI. Chhandas Sāstra. छन्दः ।

- २१६ पिङ्गलच्छन्दोवृत्तिः,  
५५८ वृत्तमुक्तावली,  
४०७ छन्दोमञ्जरी,

## VII. Alaṅkāra. अलङ्कारः ।

- ८२ रसतरङ्गः,  
 १८२ सारबोधिनी, (साहित्यदर्पणटीका)  
 ५२२ रसतरङ्गिणी,  
 ५४६ काव्यप्रकाशटीका,  
 ५५५ एकोनपद्यालङ्कारप्रकाशः,

## VIII. Jyautisha. ज्यौतिषं ।

- ५२ दैवज्ञचिन्तामणिः,  
 ५५ प्रश्नार्णवः,  
 ६२ लघुश्रीनकी,  
 ७१ लग्नचन्द्रिका,  
 ७२ योगिनीदशाफलं,  
 ७४ केतूदयफलं,  
 ७६ लघुजातकटीका,  
 ९० कोशलागमं,  
 ९७ जगच्चन्द्रिका,  
 १२४ अद्भुतसारसङ्ग्रहः,  
 १५१ दिव्यचूडामणिः,  
 १६८ ज्योतिःसागरसारः,  
 १८६ प्रश्नकौमुदी,  
 २१२ शिशुबोधिनी,  
 २१६ खरोदयः,  
 २४० ज्योतिर्भूषणं,  
 २४६ सामुद्रिकं,  
 २६८ वादरायणप्रश्नः,  
 २६६ भावचिन्तामणिः,  
 २५४ षट्प्रश्नी,  
 २६६ जैमिनिताजिकोदाहरणं,  
 २६६ मुहूर्तचिन्तामणिटीका,

- २४१ प्रश्नावली,  
 २४८ वृहस्पतिसंहिता,  
 २४९ रेखाजातकसुधाकरः,  
 २५० हस्तसञ्जीवनी,  
 २५१ वृहत्पाराशरी,  
 २७८ शुद्धाज्ञानं,  
 ४२६ वासनाभाष्यं, (सिद्धान्तशिरोमणि-  
 टीका)

- ४२९ वृहज्जातकं,  
 ४७५ ग्रहलाघवोदाहरणं,  
 ४७६ केशवीटीका,  
 ५१९ मकरन्दविवरणं,  
 ५२४ मुहूर्तगणपतिः,  
 ६०४ संहिताविष्टतिः, भट्टोत्पलीया,  
 ६९० दैवज्ञबान्धवः,  
 ६९२ रमलसारः,  
 ५७५ ज्यौतिषरत्नमाला,  
 ५७७ रमलप्रश्नः,  
 ६९२ ताजिकसारटीका,  
 ६९१ पञ्चखरः,  
 २४२ ग्रन्थसङ्ग्रहः,  
 १५७ ग्रन्थसङ्ग्रहः,

## IX. Smṛiti. स्मृतिः ।

- २ प्रवासकृत्यं,  
 ६ पद्धतिसङ्ग्रहः,  
 ९ व्रतोद्यापनविधिः, वा व्रतकथा,  
 ११ कृत्यप्रकाशः,  
 १४ उत्सर्गमयूखः,  
 १९ धर्मसिन्धुसारः,



- ४२ नान्दिश्राद्धपद्धतिः,  
 ४७ स्वर्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धतिः,  
 ५६ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणं,  
 ५८ महाशान्तिपद्धतिः,  
 ७९ ऋषितर्पणं,  
 ९१ गदाधरभायं, वा स्मार्त्तधर्मप्रयोगः,  
 ११० षोडशपिण्डदानप्रयोगः,  
 ११२ दुर्गात्मविवेकः,  
 ११४ प्रतिष्ठाविवेकः,  
 ११५ सङ्क्रान्तिनिर्णयः,  
 ११६ शुद्धितत्त्वकारिका,  
 ११८ अशौचमञ्जरी,  
 १२० वास्तुतत्त्वं,  
 १२९ पुराणदानमाहात्म्यं,  
 १४४ दोलारोहणपद्धतिः,  
 २१८ श्राद्धविधिः,  
 २२७ वास्तुहोमः,  
 २२५ व्यवस्थार्णवः,  
 २४६ प्रायश्चित्तप्रदीपिका,  
 २७८ प्रयोगपद्धतिः,  
 ३०२ प्रायश्चित्तचन्द्रिका,  
 २६७ कर्मप्रकाशः,  
 ३२९ जीर्णोद्धारविधिः,  
 ३५२ कामरूपयात्रापद्धतिः,  
 ३८० पूजापद्धतिः,  
 ३८६ पुरुषोत्तमतत्त्वं,  
 ३८९ तिथितत्त्वं,  
 ३७७ समयप्रतिबन्धविचारः,  
 ३१४ शुद्धिदीपिका,  
 ४ अशौचकाण्डः,  
 २४५ अन्त्येष्टिप्रयोगपद्धतिः,

- २४५ के, अन्त्येष्टिप्रयोगपद्धतिः,  
 २०७ सन्ध्यापद्धतिः,  
 २९५ प्रयोगरत्नं,  
 ४१७ प्रयोगचूडामणिः,  
 ४१९ दशकर्मदिपद्धतिः, वा संस्कारपद्धतिः,  
 ४३५ सत्र्यासगृह्यपद्धतिः, वा सत्र्यासप्रयोगः,  
 ४४५ कालतत्त्वविवेचनं,  
 ४५१ सङ्कल्पपूजाप्रयोगः,  
 ४५२ पुनरुपनयनप्रयोगः,  
 ४६२ अन्त्येष्टिपद्धतिः,  
 ४६४ प्रायश्चित्तमुक्तावली,  
 ४८८ अन्त्येष्टिपद्धतिः,  
 ५०० जीवित्पिढककर्त्तव्यसङ्ख्यः,  
 ५०२ आह्निकप्रयोगः,  
 ५२१ कालनिर्णयः,  
 ५२२ ऋतुशान्तिः,  
 ६२४ चतुर्वर्गचिन्तामणिः, (शेषखण्डः)  
 ६२७ विद्याकल्पसूत्रम्,  
 ६२९ प्रयोगरत्नं, और्द्धदेहिकपद्धतिसहितं,  
 ५२७ पिण्डपिढयज्ञप्रयोगः, (प्रयोगरत्नीयः)  
 ५६८ तत्त्वकमलाकरः,

## X. Saṅgīta. सङ्गीतं ।

- ५६६ नादकारिकावृत्तिः,

## XI. Śīlpa.

## XII. Kāma. कामशास्त्रं ।

- २१२ वात्स्यायनकामशास्त्रं,

## XIII. Dars'ana.

## A. Sāṅkhya. साङ्ख्यदर्शनं ।

- २०६ साङ्ख्यकौमुदी,  
 २०४ साङ्ख्यतत्त्वकौमुदी,  
 २२४ साङ्ख्यार्थतत्त्वप्रदीपिका,

## B. Nyāya. न्यायदर्शनं ।

- ४४ खण्डनप्रकाशः,  
 ४९ अनुभवसारः,  
 ६० शिरोमणिपूर्वार्द्धटीका,  
 ६८ भवानन्दीयभावप्रकाशिकाटीका,  
 ९९ न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका,  
 १२१ अनुमितिरहस्यं,  
 १२२ अपरोक्षानुभूतिरहस्यं,  
 १८६ पक्षताटिप्पनी,  
 १८८ पदार्थधर्मसङ्ग्रहः,  
 १९१ पक्षतारहस्यं,  
 २०० सामान्याभावरहस्यं,  
 २०९ सामान्याभावटिप्पनी,  
 २०२, सामान्यलक्षणारहस्यं,  
 २११ शब्दचिन्तामणालोकः,  
 २१९ सिंहयात्रः,  
 २२२ तर्करहस्यं,  
 २२५ तर्कटिप्पनी,  
 २२८ व्याप्तिग्रहोपायरहस्यं,  
 २२९ विशेषव्याप्तिरहस्यं,  
 २३० अधिकरणधर्मावच्छिन्नाभावरहस्यं,  
 २३१ व्याप्तिपञ्चकरहस्यं,  
 २३८ व्याप्तानुगमटिप्पनी,  
 २१९ न्यायविन्दः,

- २२२ द्वितीयादिव्युत्पत्तिवादः,  
 २२६ चिन्तामणिप्रमेयदीपिकाटीका,  
 सायुरी,  
 २४२ पक्षतारहस्यं,  
 २८१ भाषापरिच्छेदः,  
 २८२ व्याप्तिज्ञानं,  
 १९६ शब्दार्थसारमञ्जरी,  
 २९६ भावदीपिका,  
 ४०२ कुसुमाञ्जलिबोधिनी,  
 ४९४ बौद्धाधिकारसूत्रं,  
 ४९५ बौद्धाधिकारशिरोमणिः,  
 ५४४ न्यायसिद्धान्तमञ्जरीदीपिका, वा  
 तर्कप्रकाशः,  
 ५४५ गुणसारमञ्जरी,  
 ५४८ हेत्वाभासदीधितिटिप्पनी,  
 ५४९ सामान्यलक्षणदीधितिटिप्पनी,  
 ५७९ तर्कावृतं, (सटीकं)  
 ५५६ परोक्षज्ञानं,  
 ५५९ तर्कप्रसङ्गः,  
 ५७९ तर्कावृतं,  
 ५८४ न्यायचिह्नवीवार्तिकं,  
 ६०१ पदार्थखण्डनटिप्पनी,  
 ६०२ पदार्थखण्डनं,  
 ५७१ निश्चयत्वनिश्चिन्ता,  
 ५९५ प्रमाणपारायणः,  
 ४९२ बौद्धाधिकाररहस्यं,

## C. Vais'eshika Dars'ana.

वैशेषिकदर्शनं,

## 13. D. Mimāṃsā Dars'ana.

## मीमांसादर्शनं ।

- २०८ वैयासिकाधिकरणमाला,  
 ४३४ विहारवापी,  
 ४६८ न्यायसुधा,  
 ५८२ मीमांसासारसर्वस्व,  
 ५८४ पूर्वमीमांसार्थसङ्ग्रहः,

## 13. E. Vedānta Dars'ana.

## वेदान्तदर्शनं ।

- २५ अद्वैतब्रह्मसिद्धिः,  
 ६८ सिद्धान्तचन्द्रोदयः,  
 ८८ द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसङ्ग्रहः,  
 १४३ दर्शनकलिका,  
 १२८ बालबोधिनी,  
 २०५ सिद्धान्तदीपिका,  
 २८२ ब्रह्मविद्या,  
 २०१ दृक्दृश्यविवेकव्याख्या,  
 २०५ तत्त्वानुसन्धानं,  
 २८६ अद्वैतदीपिका,  
 २२० तत्त्वप्रकाशिका,  
 २२१ सिद्धान्तलेशसङ्ग्रहः,  
 २२५ अद्वैतदर्पणभावप्रकाशिका,  
 २१० आत्मपुराणं,  
 २२२ ब्रह्मान्तवर्षिणी,  
 २२५ मुमुक्षुसर्वस्वसारः,  
 २२८ अद्वैतदीपिका,  
 १०८ तत्त्वमुक्तावली,  
 २४२ भाष्यव्याख्याव्याख्या,

- २८१ शस्त्रप्रदीपिका,  
 २२८ सिद्धपरिभाषा,  
 २३२ प्रकाशार्थप्रदीपिका,  
 २१ ब्रह्मसिद्धान्तपद्धतिः,  
 ५८७ शास्त्रसिद्धान्तलेशः,  
 ५४७ भाष्यटीकाविवरणं, वा विवरणोप-  
 न्यासः,  
 २८४ ब्रह्मसूत्रं,  
 २८८ वेदान्तकल्पलता,  
 ४१४ विवेकसारः, (महाराष्ट्रीयभाषायां),  
 ४५६ सार्वापनिषत्सारः,  
 ४५७ षट्श्लोकीटीका (मूलसहिता),  
 ४७१ विवेकसिन्धुः, (महाराष्ट्रीयभाषायां),  
 ४८८ उपदेशरत्नम्,  
 ४८२ वाक्यवृत्तिविवरणं, मूलसहितं,  
 ५०४ तत्त्वदीपः, तत्त्वनिबन्धटीकासहितः,  
 ५११ आत्मवियोगपदेशविधिः,  
 ५१५ विवेकान्तं, उत्तरार्द्धं,  
 ५२८ जीवन्मुक्तिप्रकरणं, (अष्टावक्रीयं),  
 ५३५ वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका,  
 ५३७ अपरोक्षानुभूतिः,  
 ५५२ अद्वैतसिद्धान्तवियोगनं,  
 ५५२ वाक्यसुधा, विवरणसहिता,  
 ५६० आकाशोपन्यासः,  
 ५६१ निबन्धतत्त्वदीपः,  
 ५६२ अमृतवर्षिणी, (ब्रह्मसूत्रवृत्तिः),  
 ५६४ मनचरित्रं, (महाराष्ट्रीयभाषायां),  
 ५६५ मुक्ताफलं, सटीकं,  
 ५७२ स्फोटतत्त्वं,  
 ५८५ नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशः,  
 ५८६ अद्वैतसिद्धिः,

- ५८२ ब्रह्मविद्याभरणं, (शारीरिकभाष्य-  
व्याख्या),  
५८३ ब्रह्मविद्याभरणं,  
५८६ लघुचन्द्रिका, (अद्वैतसिद्धान्तव्याख्या),  
६२० पञ्चभूतविवेकादिटीका, मूलसंहिता,  
५८८ सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका,  
६०० सनत्सुजातीयं, विवरणसहितं,  
६१२ अष्टवर्षिणीः, वा ब्रह्मवृत्तिः,  
६१५ जीवन्मुक्तिविवेकः,  
६१४ वेदान्तसञ्ज्ञानिरूपणं,  
६१७ गौडपादभाष्यटीका, मूलसंहिता,  
६२६ सहस्रोपदेशी, गद्यात्मिका,  
६२७ सहस्रोपदेशीपद्यात्मिका,  
५८८ सिद्धान्तचन्द्रिका,

### F. Yoga Darśana. योगदर्शनं ।

- ८४ दत्तगीता,  
८६ योगसारसङ्ग्रहः,  
१४७ दत्तात्रेयसंहिता,  
१६० गोरक्षाष्टकं,  
२२९ योगवाशिष्ठसारः,  
२४१ योगविवरणं,  
२५५ योगवीजं,  
२४७ हठप्रदीपिका, सटीका,  
२९१ योगवाशिष्ठरामायणं,  
४७० योगवाशिष्ठसारटीका,

### 13. G. Aparadārs'anika.

अपरदार्शनिकं ।

### 14. Bhakti S'āstra. भक्तिशास्त्रं ।

- १३७ भक्तिरत्नावली,  
१३८ भगवद्भक्तिविलासः,  
२७९ विष्णुभक्तिकल्पलता,  
४०८ राधाकृष्णदिनिर्णयः,  
२९० गोविन्दलीलावृतं,  
४५९ गोपालविवेकः,  
६२८ भगवद्भक्तिचन्द्रिकोक्तासः,  
४५४ श्रीमद्भगवद्गीतागूढार्थप्रदीपिका,  
४०२ दासबोधः,  
२५७ रङ्गभङ्गवल्ली,  
४६५ श्रीमद्भगवद्गीताभाष्यं,  
४६६ श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्यनिर्णयः,  
६१२ शिवगीता, मत्स्यपुरोत्तरखण्डाद्या,  
६२९ गूढार्थदीपिका,  
६०८ पिशाचभाष्यं,  
५२५ हरिस्तुतिव्याख्या, वा हरितत्त्वमुक्ता-  
वल्ली,  
५२५ हरिमीडेस्रोत्रं, सटीकं,

### 15. Tantra S'āstra. तन्त्रशास्त्रं ।

- १० श्यामापूजापद्धतिः,  
१२ तन्त्ररत्नं,  
२१ समयाचाररत्नं, वा समयाचारतन्त्रं,  
४६ उपाङ्गललितापूजनं,  
८१ बालातन्त्रं,  
८२ शिवपूजापद्धतिः,  
११२ पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः,  
१२१ तान्त्रिकपूजापद्धतिः,



- १२२ षट्चक्रभेदः,  
 १२३ प्राणतोषणी,  
 १२४ आचारसारतन्त्रं,  
 १२५ ब्रह्मज्ञानतन्त्रं,  
 १२६ ब्रह्मज्ञानतन्त्रराजः,  
 १२७ भगवतीगीता,  
 १२८ भगवतीगीता,  
 १४१ चक्रदीपिकाषट्चक्रविवरणं,  
 १४२ देवीकवचं,  
 १४३ दुर्गावाक्यप्रबोधः,  
 १४४ गैरिकचुलिका,  
 १४५ गायत्रीब्रह्मज्ञासतन्त्रं,  
 १२० अन्नदाकल्पः,  
 १४६ गुह्यगीता,  
 १४७ दुर्गादादिनामसोत्रं,  
 १४८ गायत्रीकल्पः,  
 १४९ गुरुतन्त्रं,  
 १६३ गुप्तसाधनतन्त्रं,  
 १६४ गुह्यपादुकापञ्चकसोत्रटीका,  
 १६६ ईशानसंज्ञिता,  
 १६७ ज्ञानतन्त्रं,  
 १७० कालीसुवराजः,  
 १७१ कालिकादिसहस्रनामटीका,  
 १७२ कामरूपयात्रापद्धतिः,  
 १७४ कैवल्यतन्त्रं,  
 १७५ कर्पूरादिसुवटीका,  
 १७६ कालीसहस्रनामसोत्रं,  
 १७७ मुण्डमालातन्त्रं,  
 १८० मातृकाकोषः,  
 १८१ मायातन्त्रं,  
 १८२ मातृकाजगन्मङ्गलकवचं,

- १८३ नीलतन्त्रं,  
 १८४ निगमतन्त्रसारः,  
 १८७ पुरश्चरणरसोक्तासारः,  
 १८३ पुरश्चरणविवेकः,  
 १८५ पूर्णानन्दचक्रनिरूपणटीका,  
 १८६ पीठनिर्णयः,  
 १८७ श्यामासोत्रं,  
 २०१ सुन्दरीशक्तिदानसोत्रं,  
 २०४ सरस्वतीतन्त्रं,  
 २०८ षट्चक्रभेदटिप्पणी,  
 २१० षट्चक्रवृत्तिटीका,  
 २१७ श्रीगुरुसहस्रनामसोत्रं,  
 २२० तकारादिस्वरूपं,  
 २२१ तारारहस्यवृत्तिटीका,  
 २२२ तकारादिस्वरूपाख्या,  
 २२४ त्रिपुरासारसमुच्चयटीका,  
 २२४ विद्योत्पत्तिगुह्योत्पत्तिगुह्यतन्त्रं,  
 २२२ वीजकोषः,  
 २२६ वगलामुखीसोत्रकवचं,  
 २२७ वगलापटलः,  
 २४२ गायत्रीहृदयः,  
 २४४ कामरत्नतन्त्रं,  
 २४० वर्षतन्त्रं,  
 २२२ शक्तिसङ्गमतन्त्रं,  
 २७६ वामकेश्वरतन्त्रं,  
 पिच्छिलातन्त्रं,  
 अवधूतानुभूतिः,  
 भैरवतन्त्रं,  
 प्रत्यङ्गिराकवचं,  
 २७७ अपराजितासोत्रं,  
 २७९ ताराभक्तिः,

- ३२६ लिङ्गार्चनं, वा लिङ्गचयनं,  
 १२ न्यायरक्षासणिः,  
 ८७ ज्ञानार्णवः,  
 ९३ ज्ञानार्णवटीका,  
 २०२ गायत्रीविश्वामित्रकल्पः,  
 १५२ गायत्रीहृदयः,

### 16. Vaidyaka S'āstra. वैद्यशास्त्रं ।

- १६ रसायनप्रकाशः,  
 २६ भावप्रकाशः,  
 ५१ सारङ्गधरसङ्ग्रहः,  
 ७५ सारसङ्ग्रहः,  
 १८४ नाडीज्ञानदीपिका,  
 १९० पर्यायरत्नमाला,

- १९७ रोगविनिश्चयः,  
 १९८ राजवृक्षभः,  
 १४५ रसेन्द्रचिन्तामणिः,  
 २५६ ज्वरादिचिकित्सा,  
 ६१८ वैद्यरहस्यपद्धतिः,  
 ६१९ सञ्ज्ञासमुच्चयः,  
 ५५४ विद्याप्रकाशचिकित्सासारः,  
 ४८५ चिकित्सासारः,

### 1. B. Brahmana.

- २५२ रुद्रभाष्यं,  
 २२ ऐतरेयब्राह्मणं,

### 13. Nyāya न्यायशास्त्रं ।

- ५८९ स्याद्वादमञ्जरीः,

[illegible]



















No. X.

NOTICES  
OF  
SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA,

*Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and  
Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences,  
Vienna; Corresponding Member of the German and of the American  
Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science,  
Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern  
Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.*

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF  
BENGAL.

VOLUME III.—PART III.

CALCUTTA :

PRINTED BY C. B. LEWIS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1876.





# INDEX TO VOL. III. PART III.

	Page
Abhidhá, .....	175
Abhidhá-rahasya, .....	<i>ib.</i>
Abhidhá-vichára, .....	<i>ib.</i>
Adikāṇḍa-manoharā', .....	259
Ādityasūrya Kavi, .....	149
Amara-kosha, .....	177
Amara Siṅha, .....	<i>ib.</i>
Amoghānandinī S'ikshā, ...	203
Amṛita-sāgarī, .....	243
Ananda Tīrtha, .....	187
Aniruddha, .....	184, 192
Anuvākānukramanīkā, .....	183
Āpastamba, 188, 194, 198, ...	199
Āpastamba Sūtra, 194, 196, ...	197
Āpastamba-sūtra-bhāṣhya, ...	188, 198
Aranya-kāṇḍa-manoharā, ..	261
Atharva-veda, .....	203
Ayodhyā-kāṇḍa-manoharā, ...	260
Bhaktī-chandrikā, .....	191
Bhaktī Sūtra, .....	<i>ib.</i>
Bhārata-bhāvadīpa, .....	172
Bhāskara Āchārya, .....	243
Bhavadeva Miśra, .....	191
Brahmā, .....	213
Brahma-khaṇḍa, .....	227, 236
Brahma-vaivārta Purā- ṇa, .....	227, 236, 240
Brahma-vaivārta Purāṇa, ...	
Brahma Khaṇḍa, .....	236

	Page
Brahma-vaivārta Purāṇa, Gaṇapati Khaṇḍa, .....	240
Brahma-vaivārta Purāṇa, Prakṛiti Khaṇḍa, .....	227
Chandī, .....	210
Chintāmaṇī, .....	173
Dhātu-dīpikā, .....	232
Dhūrta Svāmī, ...194, 198, ...	199
Dhūrta-svāmī-bhāṣhya-ṭīkā, ...	199
Dhyāna-vallarī, .....	211
Divākara, .....	243
Durgādāsa, .....	232
Gaṇapati-khaṇḍa, .....	240
Gaṇeśa, .....	227, 245
Gaṇeśa-khaṇḍa, .....	227, 240
Gaṅgā-vākyāvalī, .....	234
Gaṅgādhara, .....	211, 243
Gaṅgādhara Bhaṭṭa, .....	189
Gaṅgeśa, .....	170, 173, 179
Gaurīyara S'armā, .....	210
Gopāla, .....	245
Gotama, .....	179
Govardhana, .....	243
Haridatta, .....	180
Hamsa, .....	183
Hayagrīva, .....	199
Hemachandra Bandyopā- dhyāya, .....	260
Jagadīśa Tarkālaṅkāra, ...	174
Jatāpātala, .....	199, 202

	<i>Page</i>
Jayadeva, .....	170, 175
Jayanta Svámí, .....	202
Kapardi-bháshya, .....	188
Kapardi-káriká, .....	<i>ib.</i>
Kapardi Svámí, .....	<i>ib.</i>
Kás'íka, .....	178, 194
Kás'is'vara, .....	178
Kathá-sarit-ságara, .....	251
Kátyáyana, .....	180, 204
Kátyáyani S'ikshá, .....	<i>ib.</i>
Kausikaráma, .....	194, 199
Kaus'íka S'iksha, .....	203
Kes'ava, .....	204
Kes'aví S'ikshá, .....	<i>ib.</i>
Kishkindhyá-káṇḍa-mano- hará, .....	261
Krishna, .....	171, 183, 190
Krishṇajanma-khaṇḍa, ...	227
Kriyáyoga-sára, .....	247
Kusumāñjalí, .....	176
Kusumāñjalí-prakás'a, .....	<i>ib.</i>
Kuvalayánanda, .....	192
Lílávati, .....	173, 174, 243
Lílávati-chintámaṇi-rahás- hya, .....	174
Lílávati-dídhiti-ṭippaní, ...	<i>ib.</i>
Lílávati-prakás'a, .....	173
Lílávati-prakás'a-rahasya, .	<i>ib.</i>
Lílávati-vivṛiti, .....	243
Líṅgánuśāsana-ṭíká, .....	177
Líṅga Purána, .....	212
Lokanátha Chakravartí, ...	259
Lomashi S'ikshá, .....	203
Madana-vinoda, .....	180
Mádhva Áchárya, .....	183
Mahábhárata, .....	172, 173
Mahidhara, .....	233, 245
Mánasollása, .....	182

	<i>Page</i>
Másnasollása-vṛitti-prakás'a, ..	182
Máṇḍukya Upanishad, ...	187
Máṇḍukyopanishad-bhá- sya, .....	187
Maṇḍuka S'ikshá, .....	203
Mantra-mahódadhi, .....	245
Markaṇḍeya Purána, .....	210
Mathurádása, .....	190
Mathuránátha Tarkavágí- s'a, .....	170, 173, 174, 175
Matsya Purána, .....	267
Mugdhabódha, .....	178
Mugdhabodha-paris'ishṭa, .	<i>ib.</i>
Mugdhabodha-ṭíká, .....	<i>ib.</i>
Mukunda S'armá, .....	177
Náma-málá, .....	245
Nárada, .....	183, 267, 227
Nárada Purána, .....	240, 247
Naradíya S'ikshá, .....	203
Naráyaṇa Tírtha, .....	191
Naishadha, .....	175
Naishadha-ṭíká, .....	<i>ib.</i>
Nañ-artha-váda, .....	179
Nañ-váda, .....	<i>ib.</i>
Nañ-váda-didhiti, .....	<i>ib.</i>
Naráyaṇa Tírtha, .....	191
Nilakanṭha, .....	260
Nilakanṭha Súri, .....	172
Nimbárka, .....	183
Nimbáditya, .....	183
Nyáya-darsána-ṭíká, .....	178
Nyáya Sútra, .....	178
Padártha-khaṇḍa, .....	272
Padártha-tattva, .....	272
Padártha-tattvávaloka, ...	272
Padártha-tattva-vivechana, ..	272
Padma-puráṇíya Pátála- khaṇḍa, .....	262

	<i>Page</i>
Padma-purāṇiya Śrīṣṭi-khaṇḍa,.....	247
Padma-purāṇiya Kriyāyogasāra, .....	247
Pāṇini, .....	203
Pāṇiniya S'ikshā,.....	<i>ib.</i>
Parāsara, .....	<i>ib.</i>
Pārāsārī S'ikshā, .....	<i>ib.</i>
Paribhāshā, .....	188
Pātālakha ḍa, .....	262
Prabhāvatī, .....	180
Prakṛiti-khaṇḍa, .....	227
Prākṛita-saptas'ati, .....	189
Rādhā, .....	190
Raghunātha S'irōmaṇi, ...174, 179,	272
Rājabhushaṇi, .....	176
Rāja-kaustubha, .....	189
Rājavāha, .....	189
Rājavāha-kaustubha, .....	<i>ib.</i>
Rājavāhana-vijaya, .....	<i>ib.</i>
Ramachandra Chaṭṭopādhyāya,.....	183
Rāmānanda Tīrtha,.....	176
Rāmānuja, .....	183
Rigveda Saṁhitā, 188, 199,	203
Rudra-bhaṭṭa, .....	192
Rudrachandra Deva, .....	<i>ib.</i>
Rudra Deva, .....	<i>ib.</i>
S'abda-khaṇḍa,.....	179
S'abdakhaṇḍa-tīkā, .....	170
S'abdāloka, .....	<i>ib.</i>
Sadās'iva Bhaṭṭa,....	211
S'ākala S'ākhā,.....	180
S'alivāhana, .....	189
Sāma Veda, .....	203
S'āṇḍilya, .....	191
S'āṇḍilyas'ata-sūtra-bhāshya, <i>ib.</i>	

	<i>Page</i>
Saṅkara Āchārya,.....182,	226
Satapatha-brāhmaṇa, .....	233
Satapatha-brāhmaṇa-bhāshaya, .....	233
Saptas'ati, .....	210
S'araṅgadharma-paddhati, ...	192
Sarvāṇukramaṇikā, .....	180
Sāvarni,.....	227
Sarvasāra, .....	205
Saunaka, .....	188
Siddhāntapañchānana, ...	272
Siddhānta-s'iromaṇi, .....	243
S'ikshā-panchaka,.....	226
S'ikshā-vivaraṇa, .....	203
Skanda Purāṇa, .....	220
Somadeva,.....	251
Somes'vara, .....	182
S'rīrāma S'armā, .....	209
Śrīṅgāra-sundari,.....	180
Śrīṅgāra-tilaka, .....	192
Srīṣṭi-khaṇḍa,.....	247
Svadharmābdavodha, .....	183
Svapnes'vara, .....	191
Svarāṅkuśa, .....	202
Svātmānanda-prakās'ikā, .	182
S'uka-saptatikā, .....	180
Talavakāra Upanishad, ...	187
Talavakāropanishad-bhāshya,.....	187
Tattvachintāmaṇi, .....	175
Totā-kahāni, .....	180
Trivikrama, .....	<i>ib.</i>
Tūtī-nāmā, .....	<i>ib.</i>
Udayana Āchārya, .....	176
Upārāgodayā Nāṭikā, .....	192
Ushā,.....	<i>ib.</i>
Ushā-rāgodayā Nāṭikā, ...	<i>ib.</i>
Vajralepa,.....	182



	<i>Page</i>
Vákya-sudhá-prakarāṇa, ...	226
Vallabha Acharya, 173, 174,	184
Vámana Purāṇa, ...	267
Vaṇś'ivadana S'armá, .....	175
Vardhamāna, ..... 173, 174,	176
Varuṇa Upanishad, .....	209
Váruṇopaniṣaddípiká, ...	<i>ib.</i>
Vátsyáyana, .....	178
Vidvanmanoramá, .....	210
Vidyápati, .....	234
Vilvamaṅgala, .....	171
Vishṇu, ..... 205,	245
Vishṇuchandra, .....	205

	<i>Page</i>
Vishṇu Purāṇa, .....	192
Viś'vanátha, .....	178
Vires'vara Bhaṭṭa Agniho-	
tri, .....	211
Vopadeva, .....	177
Vrihat-kathá, .....	251
Vrihat-kathá-ságara, .....	<i>ib.</i>
Vriṣabhānu, .....	190
Vriṣha-bhānujá Nátiká, ...	<i>ib.</i>
Vyása, ..... 220, 236, 262,	267
Yājñavalkya, .....	243
Yajur Veda, 203, 204, 209,	245



Beginning. राजलक्ष्मै च धर्माय राजदण्डाय ते नमः ।

दिक्पालाः साक्षिणः सर्वे विजयध्वं सभायुहे ॥

राजा जयतु सद्धर्मैर्मन्त्रिणस्तु वसुधरा ।

ब्राह्मणाः सत्प्रजागारः कुर्वेत्सहं राजभूषणी ॥

ग्रन्थेऽनुक्ते मनुर्ज्येष्ठीका कुल्लूकसम्भता ।

अन्ये ग्रन्थाः प्रवक्तव्या मया सन्देहभित्तिता ॥ इत्यादि ।

End. गोदावरी भीमरथी तुङ्गभद्रा प्रणी तथा ।

चन्द्रभागा शिवा गौरी अभिषिञ्चन्तु पान्तु वः ॥

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृता राजभूषणी समाप्ता ॥

विषयः । राजप्रशंसा । राजदण्डप्रभावः । दण्डध्यानवर्णनं । मन्त्रिलक्षणं । लेखकलक्षणं । पुरोहितलक्षणं । ब्राह्मणमहिमा । राजलक्षणं । दूतलक्षणं । राजवासप्रकार-  
कथनं । युद्धक्रमः । तत्र सन्धिविग्रहादिप्रयोगकथनादिः । युद्धयात्रा । राज-  
नित्यकृत्यं । राज्यपालनक्रमः । दायभागः । साक्षिलक्षणतद्भेदकथनादिः ।  
शपथक्रमः । मिथ्यासाक्षिदण्डक्रमः । पलादिलक्षणं । वृद्धिव्यवहारक्रमः ।  
ऋत्विगादित्यागदण्डकथनं । दक्षिणा । वेतनव्यवस्था । निग्राहकादिदण्डक्रमः ।  
द्रव्यहिंसादण्डः । चौरदण्डप्रकारकथनं । परदारभोगदण्डः । द्यूतशासनं ।  
सीमाशासनं । राजाभिषेकप्रकारकथनञ्च । इति समाप्तिः ।

### No. 1208. लिङ्गानुशासनटीका ।

Substance, country paper, 14 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 8, on a page. Extent, 679 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1617. Place of deposit, S'ántipura, Rádhikánátha Gos'vámí. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

*Liṅgānuśāsanā-ṭikā.* A commentary on the Vocabulary of Amara Siṅha. By Mukunda S'armá. The author says he has followed the opinion of the learned Vopadeva, but a commentary by Vopadeva on the Amarakosha is not known. Perhaps he means that his commentary is based on the grammatical system of Vopadeva.

Beginning. नत्वा षष्पपदद्वन्द्वं वोपदेवकवेर्मतं ।

ज्ञात्वा टीका विरचिता त्रिया मुकुन्दशर्मणा ॥

सलिङ्गशालैः पाणिनिवररुचिसर्व्ववर्मादिप्रणीतैर्वक्ष्यमाणलक्षणसूत्रविषयसहितैरित्यादि ।

End. क्वप्यत्रयेऽपि ब्रह्महत्यादेः स्त्रीलं ।

Colophon. इति मुकुन्दविरचिता लिङ्गानुशासनवर्गटीका समाप्ता ।

लिङ्गादिसङ्ग्रहस्यापि श्रीमुकुन्देन धीमता ।

विरचिता टिप्पनीयं लिखिताम्बष्ठेन यत्नतः ॥ शकाब्दाः १६१७ ॥

विषयः । अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनीय-लिङ्गानुशासनवर्गव्याख्यानं ।

### No. 1209. मुग्धबोधटीका ।

Substance, country paper, 14 × 3 inches. Folia, 203. Lines, 8 on a page. Extent, 8,740 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Rathatalá, Gopála Bhaṭṭáchárya. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

*Mugdhabodha-ṭiká.* A commentary on the *Mugdhabodha* grammar. By Kás's'vara or Kás's'a. Colebrooke mentions a *Mugdhabodha paris'ishta* (a supplement to the *Mugdhabodha*) by the same author. Essays. II. 46. First Ed.

Beginning. ब्रह्मेशचैर्नृतपदयुगं सच्चिदानन्दमीशं

संसाराब्धेश्वरणिमजरं रामचन्द्रं प्रणम्य ।

श्रीकाशीशः परहितमना मुग्धबोधस्य टीकां

चक्रे मोदं बहव विदुषां श्रीप्रदायस्तु सेयं ॥

आदौ समस्तविघ्ननाशकत्वेन सकलशिष्टाचारप्राप्तमभीष्टदेवं नमस्तुर्व्वव्रिति ।

End. पर्व्वेभिरित्यादि तु प्रातिशाख्ये प्रसिद्धमिति शं ।

Colophon. इति महेपाध्यायश्रीकाशीश्वरविरचिता मुग्धबोधटिप्पनी समाप्ता ॥

विषयः । वेपदेवकृतमुग्धबोधस्य व्याख्यानं ॥

### No. 1210. न्यायदर्शनटीका ।

Substance, country paper, 16½ × 3 inches. Folia, 38. Lines, 6 on a page. Extent, 997 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

*Nyāya-dars'ana-ṭīkā.* A commentary on the Nyāya Sūtras of Gotama. Author's name not ascertained. As far as I can see, it is neither the Bhāṣya of Vātsyāyana nor the Vritti of Viś'vanātha.

Beginning. प्रमाणप्रमेयसंशयप्रयोजनदृष्टान्तसिद्धान्तावयवतर्कनिर्णयवादजल्पवितण्डाहेला-  
भासच्छलजातिनिग्रहस्थानानां तत्त्वज्ञानाद्विधेयसाधिमसः ।  
अत्र प्रमाणानि च प्रमेयश्च संशयाश्च प्रयोजने च दृष्टान्तौ च सिद्धान्ताश्च अवय-  
वाश्च तर्काश्च निर्णयश्च वादश्च जल्पश्च वितण्डाश्च हेलाभासाश्च कलानि च जात-  
यश्च निग्रहस्थानानि च तेषामिति द्वन्द्वसमामर्थक्यनवाक्यं, निर्देशे यथा-  
वचनं विग्रह इति वदता भाष्यकारेण न्यवेदि, इत्यादि ।

End. यत्किञ्चिद्विदितण्डायत्तिमादाय तद्वृत्तिकथाविभाजकोपाधिमत्त्वं वितण्डात्वमि-  
त्यपि वदन्ति ॥ खण्डितं ।

विषयः । गीतमसूत्रव्याख्यानं ।

### No. 1211. नञ्वादः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 83 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit S'ántipura, Kálidāsa Vidyāvágis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

*Nañ-vāda*, alias *Nañ-artha-vāda* or *Nañ-vāda dīdhiti*. A commen-  
tary on the Chapter on Negation in the Śabda Khaṇḍa of Gaṅges'a. By Raghunātha Śiromaṇi. Vide *ante.*, Vol. III. p. 128.

Beginning. संसर्गाभावोऽन्योन्याभावश्च नञोऽर्थः, तत्र अन्वयितावच्छेदकावच्छिन्नप्रतियोगि-  
ताकलं व्युत्पत्तिबललभ्यमित्यादि ।

End. तेन न पचति न राक्ष इत्यादौ कृत्यादेरन्योन्याभावो भूतलं न घट इत्यादौ  
घटादेः संसर्गाभावो न प्रतीयते—इत्याहुरिति दिक् ।

Colophon. इति तार्किकशिरोमणिविरचितो नञ्वादः सम्पूर्णः ॥

विषयः । नञर्थनिरूपणं ।

## No. 1212. सर्वानुक्रमणिका ।

Substance, country paper, 8 × 4 inches. Folia, 253. Lines, 7 on a page. Extent, 7,612 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Benares, Bábu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Sarvānukramanikā.* A complete index to the S'ákala S'ákhā of the Rig Veda Sañhitā. By Kátyáyana. See Max Müller's Ancient Sanskrit Literature, 2nd Ed. p. 215.

Beginning. अथ ऋग्वेदान्नाये शकलके सूक्तप्रतीक ऋरं सङ्गु ऋत्य इति दीर्घाभावपक्षे गुणाभावः ।

End. आग्नेयं सूक्तं काकुभप्रसायं ह । काकुभप्रगाथेन ॥ खण्डितं ॥

विषयः । ऋग्वेदान्नाये शकलकसूक्तानां ऋषिदैवतच्छन्दसां निरूपणं ॥

## No. 1213. शुकसप्ततिका ।

Substance, country paper, 13½ × 8½ inches. Folia, 61. Lines, 27—28 on a page. Extent, 1440 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*S'uka-saptatikā.* Seventy tales by a parrot. There are several works current under this name. According to the text under notice ;— in the city of Chandrapura, during the reign of Vikramasena, there lived one Haridatta whose wife S'riñgāra-sundarī bore him a son Madana-vinoda, who was married to Prabhāvatī. Madana-vinoda heeded not the words of his father, and turned out a debauchee. This gave great pain to his parents. At last a friend of Haridatta, a Bráhmaṇ, Trivikrama by name, presented him with a wise parrot with its spouse a *S'arikā*. These were made over by Haridatta to his son, who hung them up in his bed-room, and profiting by the seventy moral tales which the parrot recited, gave up his evil ways, became obedient to his father and passed the rest of his life happily with Prabhāvatī. A MS. noticed by Wilson (Works, I. p. 157. II. p. 108.) is of this character. Taylor, in Vol. II. p. 453, of his Catalogue Raisonné, gives the following description of a codex he had seen : " Seventy tales



of a parrot (supposed to be a translation). *Dinācāpanica* daily tales. *Suca* a parrot told the same to a king named *Vanni Bhupati*. Some refer to the *Rāmāyanam* and other great works, for incidents. It is not known whether this, or the Persian work, is original." Another codex, which like the former, is said to consist of *slocas*, is thus described :—(p. 455.) "Dinācāpanica 1—70 daily tales. Told by a *rishi* in the form of a parrot, to *Vāni Bhupati*, a chief, to amuse him." A third codex, (Telugu translation) incomplete, containing up to a part of the fourteenth tale, is thus described :—(p. 642.) "*Vicramārca* for some cause assumed the form of a bird. It went to a town named *ēca dwipa chaeram*, and was kept in the house of *Retnacara*, a merchant. There lived in that town the king and his son named *Nandirāja*. The merchant had occasion to go to sea in a ship. After *Nandirāja* became King, in a public procession he saw the merchant's wife, and she saw him. Both became enamoured. She was preparing at night to go to the king; when the bird interposed, with a tale—occupying her attention till morning—and the like for successive nights—as far as 13 here."

A Canarese imitation (the copy contains only 30 tales) is noticed at p. 817, and two other copies of the same are noticed at pp. 828-829. The Persian *Tūtī-nāmeḥ* and its Hindi version *Totā-kahāṇī* are well known; they were evidently formed on the mode of one of the latter Sanskrit originals.

Beginning. प्रणम्य शरदां देवीं दिव्यविज्ञानशालिनीं ।

वच्मि चेतो विनोदार्थमुद्गारं कीरसंमतेः ।

अस्ति चन्द्रपुरं नाम नगरं तत्र विक्रमसेनो नाम राजा बभूव । तस्मिन्नगरे  
हरिदत्तनामा बभूव ॥

End. तस्मिन् महोत्सवे दिव्यमाला पतिता । तदर्शने शुकसारिका त्रिविक्रमानां  
शापमोदेत्स्वर्धर्मन (?) बभूव । मदनोपि प्रियया प्रभावत्या सच्च सुखानि भुङ्क्ते ॥

Colophon. इति श्रीशुकसप्ततिका समाप्ता ॥

विषयः । अस्ति चन्द्रपुरं नाम नगरं । तत्र विक्रमसेनो राजा बभूव । तत्र नगरे हरिदत्त-  
नामा एको बभूव । तस्य भार्या शृङ्गारसुन्दरी, तत्पुत्रो मदनविनोदनामा बभूव ।  
तस्य पत्नी प्रभावती । मदनविनोदस्तु अतीवविषयासक्तः पितुः कुपुत्रः उपदेशं  
न शृणोति । तस्य द्यूतमृगयावेश्यामद्यादिषु अतीव आसक्तिः । तं पुत्रं दृष्ट्वा  
तत्पिता हरिदत्तः सपत्नीकः अतिशयदुःखितोऽभवत् । तं दुःखितं दृष्ट्वा तस्य

सखा त्रिविक्रमनामा द्विजः निजगृहात् नीतिदत्तं सारिकापत्नीसहितं शुकं  
नीत्वा तस्मै ददौ । स तं निजपुत्राय सदनविनोदाय दत्तवान् । स तं सपत्नीकं  
शुकं नीत्वा शयनगृहे संस्थापितवान् । ततः क्रमेण सदनविनोदः शुकस्य  
सप्रतिसङ्गुकाभिरुपदेशरूपाभिर्वाग्भिर्नीतिं प्राप्य पित्रनुगतो भूत्वा पत्न्या प्रभा-  
वत्या सह सुखेन निजगृहे प्रतिवसत्सि ॥ इति सङ्क्षेपः ॥

### No. 1214. स्वात्मानन्दप्रकाशिका ।

Substance, country paper,  $8\frac{1}{4} \times 5$  inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent, 228 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1743. Place of deposit, Benares. Vámana Achárya. Appearance, old. Verse. Correct.

*Śrātmānanda-prakāś'ikā*. A treatise on self-knowledge from the Vedāntic point of view. By Śaṅkarāchārya.

Beginning. श्रीगुरुचरणद्वन्द्वं वन्द्यं मयितदुःसहद्वन्द्वं ।

अन्तिग्रहेपशान्तिं पांशुमयं यस्य भसितमातनुते ॥

End. अज्ञानान्धनिहन्ता विरचितविज्ञानपङ्कजोऽक्षसः ।

मानसगगनतलं मे भासयति श्रीनिवासगुरुभानुः ॥

Colophon. इति श्रीमत्शङ्कराचार्यविरचिता स्वात्मानन्दप्रकाशिका समाप्ता ।

विषयः । अत्र अन्नप्राणमनोमयविज्ञानानन्दरूपपञ्चविधकोशविवेकादात्मतत्त्वविवेचनं ।

### No. 1215. मानसोल्लासः ।

Substance, country paper,  $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 31. Lines, 12 on a page. Extent, 914 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Benares, Paṇḍit Vámana Achárya. Appearance, old. Verse. Correct.

*Mānasollāsa*. A treatise on Architecture and allied subjects. The latter part is taken up with a description of royal pleasures. In two chapters. By the Chalukya King Somesvara. The subjects are treated of in this order: The proper instant to commence the building of a dwelling. The sixteen sorts of buildings. Palaces. Worship of the presiding genius of the house. Entree into a new building. Paint and picture in a house. *Vajralepa*, hard cement. Pencils (?). Enjoyment of *pān* or dressed betel-leaf. Of unguents.

Of clothes. Of garlands. Of ornaments. Of seats. Of children. Of food. Of drinks. Of collyrium. Of vehicles. Of umbrellas. Of beds. Of incense. Of women. This work is not to be confounded with that of the same name in Taylor's Catalogue Raisonné. Vol. I. p. 1, and its commentary, *Mānasollāsa-vṛttānta-prakāś'a* in Weber's Berlin Catalogue, p. 179.

Beginning. अथ मन्दिरारम्भमुद्घर्तनिर्णयो लिख्यते ।—

उपभोगाः प्रवक्ष्यन्ते विसरेण सहात्मना ।

नाम्ना ये पूर्वमुद्दिष्टा विंशतिसु यथाक्रमं ॥

End.

राज्ञः सप्ताङ्गपूर्णस्य निःशेषीकृतवैरिणः ।

विंशतिं प्राह भोगानां श्रीमत्सोमेश्वरो ऋषः ॥

कन्दर्पोत्सवहेतुरद्भुतरसप्रोज्झासलीलास्पृश-

द्विद्वन्मानसरञ्जनीजनतया सत्कीर्तिता प्रत्यहं ।

साधर्यामुपभोगविंशतिमिमां सोमेश्वरो भूपति-

वाग्देवीकुलनन्दनः कथितवान् प्रत्यर्थिभूतान्तकः ॥

Colophon.

इति श्रीमहाराजाधिराजसत्याश्रयकुलतिलकबालुक्काभरणश्रीमद्भूलोकमञ्जरी-  
सोमेश्वरविरचिते मानसोज्झासे राजोपभोगकथनं द्वितीयोऽध्यायः ।

विषयः ।

अत्र प्रथमं मन्दिरारम्भमुद्घर्तकथनं, षोडशप्रकारगृहलक्षणं, राजगृहलक्षणं,  
वासुदेवपूजाविधिः, गृहप्रवेशकथनं, गृहवर्णनं, गृहचित्रवर्णलक्षणं, वज्रलेप-  
लक्षणं, लेखनीलक्षणं, ताम्बूलभोगकथनं, विलेपनोपभोगकथनं, वस्त्रोपभोग-  
कथनं, माल्यभोगकथनं, भूषाभोगकथनं, आसनभोगकथनं, पुत्रादिभोगकथनं,  
अन्नभोगकथनं, पानीयभोगकथनं, अभ्यङ्गभोगकथनं, यानभोगकथनं, व्रतभोग-  
कथनं, शय्याभोगकथनं, धूपभोगकथनं, स्त्रीभोगकथनं ।

No. 1216. स्वधर्माध्वबोधः ।

Substance, country paper, 14 × 6 inches. Folia, 47. Lines, 18—20 on a page. Extent, 4,761 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1717. Place of deposit, S'āntipura, Rādhikānātha Gos'vami. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Svadharmādhvabōdha*. An elaborate exposition of the Vaishṇava doctrines. By Nimbārka or Nimbāditya, the disciple of Nārada. His

followers are called Sanakadi Sampradáyis or Nimáwats, and they have been noticed in Wilson's Essay on the Religions Sects of the Hindus (Asiatic Researches, XVI. 108-8). He mentions previous preceptors named *Krishna*, *Hamsa* and *Aniruddha*. The four *Sampradáyas* named after *S'ri*, *Brahmá*, *Rudra* and *Sanaka* are also mentioned. The mention of the first three would make him posterior to Rámánuja, who lived about the middle of the twelfth century, to Mádhváchárya who lived in the beginning of the fourteenth century and to Vallábháchárya who lived in the beginning of the sixteenth century. Dr. Hall (Contributions, pref. XXVI.) classes Nimbárka among "the more recent Indian schismatics." It might be probable that the work under notice has been manipulated towards the introduction and the prelude by devout disciples, for in the former he is described as an *avatára*, and the latter contains a salutation to himself. This MS. was written in the month of Chaitra, Sk. 1717 by Rámachandra Chaṭṭopádhyáya for his own use.

Beginning. आश्रित्य कृष्णाङ्गिसरोजमात्मनो धर्माध्वबोधं विदधे नियोजितः ।

दुर्व्यादसन्दिग्धजनभ्रमापहं सत्सम्प्रदायादिविविक्तये भुवं ॥

येनानिबद्धादिभिरादि नामनोऽनुक्रम्य रूपैस्तनुपञ्चपञ्चकं ।

प्रद्युम्नमुखैरिव तत्त्वमहतेः षड्विंशकं कृष्णमये प्रवर्तितं ॥

यैः कृष्णशिष्यैरनुशिक्षितेन तु सन्दिष्टमादाय हि पञ्चपञ्चकं ।

पर्य्येभि तांस्तच्च गुरुन् सशिष्यकान् वन्दे कुमारान् खगुरच्च नारदं ॥ इत्यादि ।

End.

दैन्यादिरतिपर्य्यन्तामुपदिशत्यनुक्रमात् ।

अन्तर्वचिःसु साक्षाद्भक्तिं गुरुस्वरूपतः ।

भक्त्याप्यते खयं कृष्ण इति राजान्तः क्रमः ॥

नमः कृष्णाय हंसाय निम्बार्कायानिबद्धतः ।

आचार्याय चतुर्व्यूहपरम्पराप्रवर्तिने ॥

Colophon. इति सधर्माध्वबोधे श्रीभगवन्निम्बादित्यविनिर्मिते मूलग्रन्थनिबन्धे श्रीकृष्णाग्नि-  
प्रवृत्तिनिर्देशे नाम पञ्चमोऽध्यासः ।

शक्ते वाणार्कसप्तक्षितिपरिगणिते मासि चैत्रे प्रणम्य

श्रीकृष्णं रामचन्द्रो द्विजवरतनयसदृशप्रसूतः ।

व्यालेखीदात्मबोधाय हि परभगवन्निम्बसूत्र्यप्रणीतं

ग्रन्थं धर्माध्वबोधं हरिपदयुगलप्राप्तिहेतुं सुरम्यं ॥ शक १७१७ ॥



विषयः ।

मनकसम्प्रदायमतोपपादनं । शास्त्रारम्भप्रयोजनादिकथनं । अनिरुद्धतत्त्वं । निम्बार्कस्य सुदर्शनावतारतत्त्वं । ग्रन्थनामनिरुक्तिः । प्रवृत्तिपञ्चकोद्देशः । संस्कारपञ्चकं । कालपञ्चकं । व्रतपञ्चकं । रसपञ्चकं । पर्यायेण प्रवृत्तिपञ्चकादिविधानं । शास्त्राधिगम-प्रणालीकथनञ्च । इति प्रवृत्तिपर्यायो नाम प्रथमोऽध्यासः ॥

कृष्णशब्दवाच्यवाचकनिरूप्यः । मन्त्रलक्षणं । ऐतिह्यलक्षणं । कृष्णनामनिरुक्तिः । तन्मन्त्रकथनादि । राधाकृष्णयोरभेदकथनं । राधां विहाय श्रीकृष्णपूजने दोषः । तारस्य पञ्चावयवकथनं । नादः । वासुदेवसङ्कर्षणप्रद्युम्नानिरुद्धरूपप्रणवाङ्मूर्त्युत्थकनिरूपणं । गोपीजनबलभेत्यादीनां निरुक्तिः । सगुण-निर्गुणभेदेन भगवत्स्वरूपद्वैविध्यं । तत्स्वरूपकथनं । चतुर्थ्युद्भूतनिरूपणं । निर्गुणत्रिगुणभेदेन सम्प्रदायस्य चातुर्विध्यं । गुणभेदेन ब्रह्मरूपप्रभृतीनां भगवदुपासना । चतुःसनविवरणकथनप्रसङ्गेन सम्प्रदायप्रवृत्तिवर्णनं । सम्प्रदायप्रवर्तकनिर्देशः । चैतन्यसम्प्रदायः । वैष्णवीनसम्प्रदायः । ब्रह्मचारिसम्प्रदायः । ब्रह्मचर्यलक्षणं । गार्हस्थ्यसम्प्रदायः । वनस्थसम्प्रदायः । वैखानस-वालखिल्योदुम्बरफेणपानां लक्षणं । कुटीचर-वक्रोद-हंस-निष्क्रियाणां लक्षणं । नैयासकसम्प्रदायः । आर्चनरूपसम्प्रदायः । जैज्ञासवब्रह्मसम्प्रदायः । अर्थार्थिलक्ष्मीसम्प्रदायः । ज्ञानिचतुःसनसम्प्रदायः । वस्तुतः श्रीब्रह्मरूपसनकभेदेन सम्प्रदायस्य चतुर्विधत्वमिति कथनं । चतुर्विधसम्प्रदायस्य प्रकारभेदेन सप्तविधत्वकीर्तनं । शिष्यपरम्पराकथनं । कलिकालवर्णना । वहिरन्तर्भेदात् भगवतो हितोपदेष्टृत्वं द्विधेति कथनं । मनसिचतुर्विधकाराणामधिष्ठातृत्वेन चन्द्रचेतज-ब्रह्मरूपान् निर्दिश्य तेषु अनिरुद्धादिचतुर्थ्युद्भूतसंस्थापनं । सम्प्रदायविहीनमन्त्रस्य निष्फलत्वं । सच्चिदानन्दरूपायेत्यादितो मन्त्रोद्धारः । निर्विशेषनिर्गुणब्रह्मणः कृष्णभिन्नत्वं । सच्चिदानन्देत्यादिश्लोकार्थः । गुरुः । वासुदेवप्रद्युम्नसङ्कर्षणानिरुद्धानां क्रमेण सत्त्वादिविगुणनिर्गुणसम्प्रदायाचार्यत्वं । क्लीमिति-मन्त्रप्रणवयोरैक्यं । निम्बार्कसम्प्रदायस्य निर्गुणत्वात् प्राधान्यकथनं । एकस्यैव निर्गुणसम्प्रदायस्य उपाधिभेदेन चातुर्विध्यं । सात्त्वतभक्ताः । औदशिकीनामेव तिथीनां ग्राह्यता । चक्रादिधारणावश्यकता । सत्यादियुगाचार्य्युद्भूतकथनं । आचार्य्यमाहात्म्यं । प्रेसभक्तिरेवापवर्गः । कामवीजकथनं । मन्त्रजपप्रकारः । अन्न ध्यानं । मन्त्रराजपरिज्ञानमाहात्म्यं । द्वैताद्वैतस्वरूपकथनादिः । जागरणसुषुप्तिनां त्रिगुणात्मकत्वं । परमात्मतत्त्वं । जीवात्मतत्त्वं बन्धमोक्षयोरनादिता । मायातत्त्वं । अत्र लौकिकमतं । वैदिकमतं । यैत्तिकमतं । तात्त्विकमतञ्च । अनिरुद्धतत्त्वं । रङ्गदेवीष्टान्तः । निम्बादित्यनाम-

निरुक्तिः । रङ्गदेवीध्यानं । द्राविडदेशीयनिम्बग्रामकथनं । हरिः श्रीनिवासा-  
 दिरूपेण कलौ कृष्णकीर्त्तनरूपं भक्तियोगमुपदिशतीति कथनं । न्यासद्वयकथनं ।  
 गुणातीतलक्षणं । सखीभावः । भगवत्तनुः । अष्टादशदैहिकदोषकथनं । नैर्गुण्य-  
 चैर्गुण्यभेदेन चतुर्विधगतिकथनं । ब्रह्मणः सविशेषनिर्विशेषोभयरूपत्वकीर्त्तनं ।  
 सविशेषभणद्रूपानङ्गीकारे दोषः । बद्धमुक्तभेदात् जीवद्वैविध्यं । जीवेश्वरयो-  
 र्भेदः । तयोरभेदकथनञ्च । केवलभेदवादिनां केवलाभेदवादिनाञ्च नि-  
 म्बार्कमतैकदेशित्वं । जीवः कृष्णांशः । मुक्तिसरूपं । भगवच्छक्तिः । जीवेश्वर-  
 योश्चिद्रूपत्वं । जगतः सत्यासत्यत्वं । भक्तिः । प्रत्यक्षादिप्रमाणचतुष्टयं । द्वैता-  
 द्वैतयोः साध्यसाधनतया द्वैतमेव मुख्यमिति कथनं । संवेद्यासंवेद्यभेदेन  
 अद्वैतस्य द्विविधत्वं । पुनश्च भावाद्वैतं । क्रियाद्वैतं । द्रव्याद्वैतं । द्वैतस्य  
 त्रैविध्यं,—आद्यद्वैतं । गुणद्वैतं । विग्रहद्वैतञ्च । मुक्तिकाले अविद्यैव विद्या  
 भवतीति निरूपणं । सारूप्यमुक्तिः । सायुज्यमुक्तिः । ज्ञानभक्त्यास्तारतम्यं ।  
 भक्तेः श्रेष्ठत्वं । मुक्तौ भक्तानां स्युद्धा नेति कथनं । द्विविधसालोक्यकथनं ।  
 भक्तिं विना मुक्तिर्नेति कीर्त्तनं । विष्णुमेवैव मोक्षः । ज्ञानभक्त्याः समफलं ।  
 भक्तानुग्रहार्थं ईश्वरस्याकारग्रहणं । तस्य दुस्तर्यमहिमा । अद्वैतविवक्षया  
 जीवस्यैकत्वव्यवस्थापनं । द्वैतविवक्षया पुनर्जीवानन्त्यं । कृष्णो जीवो मायेति  
 तत्त्वत्रयं । श्रुतीनां परोक्षापरोक्षार्थता । परोक्षार्थप्रशंसा । वर्णाश्रमधर्मा-  
 दिः । ब्राह्मणः । वैष्णवः । क्षत्रियः । वैश्यः । शूद्रः । सावित्रप्राजापत्यादिभेदेन  
 चतुर्विधब्रह्मचर्यकथनादिः । गृहाश्रमचातुर्विध्यं । वनाश्रमचातुर्विध्यं । न्या-  
 साश्रमचातुर्विध्यञ्च । भिक्षुधर्मकथनादिः । साधारणेन वर्णाश्रमधर्माः ।  
 प्रतिलोमजातिलक्षणं । अनुलोमजातिः । अत्र सर्पयुधिष्ठिरसंवादकथनं ।  
 विष्णुभक्तस्य श्रपचस्यापि द्विजाद्यपेक्षया श्रेष्ठत्वं । विष्णुभक्तिहीनानां ब्राह्मणा-  
 दीनां शूद्रत्वकथनं । वैष्णवे न जातिविचारः । महावैष्णवलक्षणं । दण्ड-  
 परित्यागोपदेशः । ब्रह्मसूत्रधारणावश्यकता । भगवद्भक्तस्य वर्णाश्रमाचाराभि-  
 मानपरित्यागकथनं । शरणापत्तिः । परमहंसधर्मः । तेषां कर्मत्यागे न दोषः ।  
 भक्त्यैव पुरुषार्थसिद्धिः । जन्मोत्तमादिश्च । श्रुतेर्दुर्ज्ञेयत्वं । वैष्णवे न पापै-  
 र्लिप्यते इति कथनं । तस्य न पुनः कर्मबन्धनं, यमादभीतिश्च । अवैष्णवाद्  
 दीक्षाग्रहणनिषेधः । प्रमादादिना ततो दीक्षाग्रहणे पुनर्दीक्षावश्यकताकथनं ।  
 श्रीकृष्णवाक्यानुसारेण सम्प्रदायमतं संस्थापितमिति कीर्त्तनं ! निम्बार्कसम्प्रदाय-  
 प्रणालीकथनञ्च । इति परम्पराप्रवृत्तिनिर्देशो नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

श्रीकृष्णनीलावतारादिकथनं । कलौ कृष्णकीर्त्तनमेव श्रेयः । इति लीला-  
 प्रवृत्तिनिर्देशो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥

तुलसीसम्भवकथनं । तन्मात्राधारणकर्तव्यता । भक्तिरेव तुलसीरूपधारिणीति कथनं । एकैव निर्गुणा भक्तिजीवप्रकृतिगुणभेदेन नानैव भातीति कथनं । कृष्ण एव भक्तिदातेति कथनञ्च । इति प्रवृत्तिनिर्देशो नाम चतुर्थोऽभ्यासः ॥

श्रीकृष्णकृपाप्रवृत्त्यापायकथनं । सन्तोषमिश्रितं दैन्यमेव तन्निदानमिति निर्देशः । तत्कृपाफलानि । कृष्णरतिकामेन गुरुरूपसदनं कर्तव्यमिति कीर्तनं सद्गुरुलक्षणं । भक्तिरेव कृष्णप्रकारणमिति कथनञ्च । इति कृष्णप्रवृत्तिनिर्देशो नाम पञ्चमोऽभ्यासः ॥

P. S.—The North West Provinces' Catalogue, Vedānta, 21, makes Nimbārka author of *Mādhva-mukha-mārdana*, an adverse criticism of Mādhva's doctrines.

### No. 1217. माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ।

Substance, country paper,  $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 241 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares, Vāmana Āchārya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Māṇḍukyōpanishad-bhāṣya*. An explanation of the Māṇḍukyā Upanishad from a Vaiṣṇava standpoint. By Ānanda Tīrtha.

Beginning. पूर्णानन्दज्ञानशक्तिस्वरूपं नित्यमव्ययं ।

चतुर्धा सर्वभोक्तारं वन्दे विष्णुं परं पदं ॥

End. एकोऽपि निर्विशेषोऽपि चतुर्धा व्यवहारभाक् ।

यस्य वन्दे चिदानन्दं विष्णुं विष्णादिरूपिणम् ॥

Colophon. इति मदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं माण्डूक्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

विषयः । माण्डूकरूपिवरुणकृतविष्णुमहिमस्तुतिः । माण्डूक्योपनिषदाभासरूपं ।

### No. 1218. तलवकारोपनिषद्भाष्यम् ।

Substance, country paper,  $8\frac{1}{2} \times 3$  inches. Folia 4. Lines, 8—7 on a page. Extent, 56 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares, Vāmana Āchārya. Appearance, old. Verse. Generally correct.



*Talavakāropanishad-bhāṣya.* An interpretation of the Talavakāra Upanishad from a Vaishṇava standpoint. By Ānanda Tīrtha.

Beginning. अनन्तगुणपूर्णत्वाद्गम्यो यः सुरैरपि ।

सर्वैष्टदाचे देवानां नमो नारायणाय ते ॥

End. सच्चिदानन्दः सच्छक्तिः सम्पूर्णो भगवान् परः ।

नमोऽस्तु विष्णवे तस्मै प्रेष्ठाय प्रेयसाच्च मे ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितं श्रीतलवकारोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

विषयः । तलवकारोपनिषद्भाष्यं ।

### No. 1219. अनुवाकानुक्रमणिका ।

Substance, country paper,  $7\frac{3}{4} \times 4$  inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Nāgara. Date, 18—? Place of deposit, Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Anuvākānukramanīkā.* An Index to the Anuvākas of the Rig Veda Sañhitā. By Saunaka. Max Müller's A. S. Literature, p. 217. The MS. is dated in the eighteenth century of the Samvat era. The last two numerals cannot be decyphered.

Beginning. पितृदेवर्षिसाधेभ्यो ब्राह्मणेभ्यश्च सर्व्यशः ।

आचार्येभ्यो गुरुभ्यश्च प्रणम्य प्रयतः शुचिः ॥

मधुच्छन्दः प्रभृतिभिर्हृदिभिर्हि तपोबलात् ।

दुष्टानामनुवाकानामृजु वक्ष्याम्यतन्त्रितः ॥ इत्यादि ।

End. चलारि शतसदृखाणि द्वात्रिंशच्चाक्षरसदृखाणि द्वात्रिंशच्चाक्षरसदृखाणि ॥ ४० ॥

Colophon. इत्यनुवाकानुक्रमणिका समाप्ता ॥ संवत् १७++ वर्षे ।

विषयः । ऋग्वेदशकलशाखीयशैशवीयसंहितोक्तज्ञानां सङ्ग्रहादितिरूपणम् ।

### No. 1220. आपस्तम्बसूत्रभाष्यम् ।

Substance, country paper,  $9\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 69. Lines 6—9 on a page. Extent, 740 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1634. Place of deposit, Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose. Incorrect.



*Āpastamba-sūtra-bhāṣhya* alias *Kapardi-bhāṣhya*. A commentary on the Sūtras of Āpastamba. By Kapardi-svāmī. The MS. is incomplete, and comprises only the Paribhāṣhā chapter. Bühler's Gujarat Catalogue, I. D. 92. A Kapardi-Kārikā and a Kapardi-bhāṣhya appear in Dr. Kielhorn's Catalogue under the class Dharma.

Beginning. आदिपत्रं खण्डितं ।

End. यथा दक्षिणाग्नेर्दर्शपूर्णमासार्थं होमे श्राव्यते ॥

Colophon. इति कपर्दिस्वामिनो भाष्ये परिभाषापटलं समाप्तम् । शताब्दः १६२४ ।

विषयः । आपस्तम्बसूत्रव्याख्यानं ।

### No. 1221. प्राकृतसप्तशती, सटीका ।

Substance, country paper, 11 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 15 on a page. Extent, 798 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Prākṛitā-Saptas'atī, saṭīkā*. Seven hundred s'lokas in the Prākṛita language on amatory subjects. By S'ālivāhana (?). With a Sanskrit commentary styled *Saptas'atakabhāvaś'a-prakāś'ikā* by Gaṅgādhara Bhaṭṭa.

Beginning. सू०। पसुवदणो रोसारण-पहिमा-संकत-गोरि-मुहचदं ।

गहि अग्वपंकचं विच्य संजभासलिलं जलिनं णमह ॥

टीका । नत्वा दुण्डिपदाङ्गं गङ्गाधरभट्टनिर्मिता टीका ।

सप्तशतकभावलेखा प्रकाशिका शेष्यतां विज्ञैः ॥

End. शेषे खण्डिता ।

विषयः । प्राकृतभाषया शृङ्गाररसवर्णनम् ।

### No. 1222. राजवाहकौस्तुभः ।

Substance, country paper, 11½ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent, 282 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Rājaraḥa-kaustubha*. A treatise on civil polity, compiled under the patronage and orders of King Rājavāha. The author's name is

wanting, the copy being incomplete and imperfect. A *Rāja-kaustu-bha* is noticed in Bühler, III. E. 281, where too the author's name is not given. A Telugu *Rājavāhana-Vijayam* by Adityasurya Kavi is described in Taylor's Catalogue, II. p. 703.

Beginning. दध्रा पूरितमात्ममूर्द्धिकलशं धृत्वा व्रजन्तीं व्रजे,

काञ्चिद् गोपकुमारिकां क नु गतिर्मुक्तेति + + + + ।

दृष्ट्वा श्रीमुरलीधरः स्मितमुत धूयुग्मभङ्गा यया,

तस्यै स्तुतितवान् + + + समुचितं पायात् तथा मे मतिं ॥ ———

राजवाहद्वपतेरनुज्ञया + + + ——— ।

श्रीराजवाहस्य तु कौस्तुभेऽस्मिन् — इत्यादिः ॥

End.

श्रेष्ठे खण्डिता ।

विषयः ।

राज्याभिषेकविधानम् । तत्र राज्याधिकारिनिर्णयः । राज्याभिषेककालनिरूपणम् । अभिषेकात् पूर्व कर्तव्यम् । अद्भुतशान्तिः । राजलक्षणं । पद्मसिन्धुलक्षणम् । मन्त्रिलक्षणम् । पुरोहितलक्षणम् । ज्योतिर्विज्ञलक्षणम् ।

### No. 1223. वृषभानुजा नाटिका ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5½ inches. Folia, 26 Lines, 9 on a page. Extent, 658 śloka. Character, Nāgara. Date, Sm. 1910. Place of deposit, Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, new. Prose and verse. Very incorrect.

*Vṛishabhānujā-nāṭikā*. A play in four Acts, on the loves of Rādhā and Kṛishṇa. By Mathurādāsa, a Kāyastha by caste, and an inhabitant of the city of Suvarṇas'ekhara in the Madhyades'a. Rādhā is called Vṛishabhānujā from the name of her father Vṛishabhānu. (Padma and Brahma Vaivartta Purānas, in Wilson's Works. I. 70. 109) This work is new to Wilson's list of Hindu Plays.

Beginning. कपोले पञ्चाली पुलकिनि विधातुं व्यवसितः

खयं श्रीराधायाः करकलितवर्त्तिर्मधुरिपुः ।

अभूद् वक्रोन्दौ यन्निहतनयनः कम्पितभुज-

सुदेतत् सामर्थ्यं तदभिनवरूपस्य जयति ॥

सूत्रधारोक्तिः । ——— अस्मत्प्रियसुहृदा अतिप्रबलया भगवद्भक्त्या कायस्य-कुलावतंसेन जङ्गुकन्या-कालिन्दीतीरावलग्रमध्यदेशशिरःशेखरीभूते सुवर्ण-

शेखरनाम्नि नगरे समवाप्तपराङ्माजन्मना श्रीमथुरादासेन विरचिता विदग्ध-  
जनहृदयकुमुदानन्दैकौमुदी वृषभानुजा नाम अपूर्वनाटिका—

End.

चम्पकलता । कृष्णं प्रति संस्मृतेन । नागर ! यदि प्रसन्नो भवान्, तर्हि  
किमतः परमस्ति । तथाप्येतदस्तु—

सदा गच्छत्वेवं रतिरिव मनोजेन सुमुखी

सखी नः संयोगप्रकृतिरमणीयेन भवता ।

भवत्वस्माकच्चाव्यवहिततया लोचनसुखं

विलोक्यान्योन्यस्य व्यतिकरमतिश्चाव्यमनघं ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

Colophon. इति श्रीमथुरादासेन विरचितायां श्रीवृषभानुजा-नाम-नाटिकायां चतुर्थोऽङ्कः ।

इति वृषभानुजा नाम नाटिका समाप्ता । संवत् १८१० ॥

विषयः ।

तत्र १ अङ्के ।—वनरक्षिकासमीपे वृन्दायाः राधाकृष्णयोः परस्परसंयोगोपाय-  
कथनम् । प्रियालापेन सह श्रीकृष्णस्य वनप्रवेशः । तत्रैव राधासमीपे चम्पक-  
लतायाः स्त्रीसंस्पर्शतान्तकथनम् । श्रीकृष्णस्य राधासन्दर्शनञ्च ।

२ अ० ।—मदनार्चनसमये राधासमीपे श्रीकृष्णस्य वृन्दादुपस्थितिः । परस्परं  
प्रणयानुकूलं सन्दर्शनञ्च । ३ अ० ।—राधाकृष्णयोः पूर्वरागवर्णनम् ।

४ अ० ।—मिलितयो राधाकृष्णयोर्विलासवर्णनम् ।

### No. 1224. शाण्डिल्यशतसूत्रं, भाष्यसहितं ।

Substance, country paper, 12 $\frac{3}{4}$  × 5 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 812 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Benares, Bábu Haris'chandra. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

*S'andilya's'ata-sūtra, Bháshya sahita.* The Bhakti S'útras of S'ándi-  
lya, with a commentary by Svapnes'vara. The work has been edited in  
the Bibliotheca Indica. Kielhorn's catalogue, XXI. 4-19, notices two  
other commentaries entitled *Bhakti-chandriká* by Naráyana'tírtha, and  
*S'andilya-sutrábhinava-bhášhyam* by Bhavadeva Mis'ra. There is  
nothing to shew that No. 8 of the same Catalogue is a separate treatise.

Beginning. मूलप्रा० । अथातो भक्तिजिज्ञासा ।

भाष्यप्रा० । प्रपद्य परमं देवं श्रीसन्नेश्वरसूरिणा ।

शाण्डिल्यशतसूत्रं भाष्यमाभाष्यतेऽधुना ॥



End. मूलशे० । ?

भाष्यशे० । अभ्यासोऽध्यायसमाप्तिद्योतकः । इति शब्दः शास्त्रसमाप्तिः ।

Colophon. इति श्रीसन्नेश्वराचार्यविरचिते शाण्डिल्यशतसूत्रीयभाष्ये तृतीयस्य द्वितीय-  
माहिकं । समाप्तस्यायमध्यायः । समाप्ता चेयं त्रिलक्षणा भक्तिमीमांसा ।

विषयः । शाण्डिल्यसूत्राणां व्याख्यानं शाण्डिल्यसूत्रेषु तु भक्तिपदार्थनिरूपणम् ।

### No. 1225. उपारागोदया नाटिका ।

Substance, country-made yellow paper, 6½ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent, 726 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1914. Place of deposit, Dhākā, Pandit Ramesvara Chakravartī. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

*Ushā-rāgodayā-Nāṭikā*. A play in four Acts, on the loves of Ushā and Aniruddha. By Rudra-chandra Deva. The story is to be found in the Vishṇu Purāṇa, Book V. Chapters 32, 33. This work is not included in the list of Hīndu Plays which Wilson has appended to the Introduction to his Hīndu Theatre (Vol. I. p. lxx.). Of Rudra Deva the author of the Yajāti-Charitra, Wilson makes the following remarks—"He is not likely to be the same as Rudra Bhaṭṭa, the author of the *S'rīṅāra Tilaka*, who is amongst the writers mentioned in the *S'rīṅādhara Paddhati*. A prince, named Rudra Deva, is highly praised for his liberality in some of the examples quoted by Āppāya Dīkshita, in his *Kuvalayānanda*. Āppāya flourished in the reign of Krishṇa Deva of Vijayanagar, about A. D. 1526, and the prince alluded to may possibly be Pratāpa Rudra Deva, sovereign of Telīngānā in the beginning of the fourteenth century. We have also a Rudra, the author, real or supposed, of a vocabulary, whose date appears to be about the same, the thirteenth or fourteenth century." (Hindu Theatre, II. 388.). The occurrence of the word *Pratāpa* in the adjective-phrase prefixed to the name of the author in this MS. lends colour to Wilson's conjecture that Rudra Deva is the same as Pratāpa Rudra Deva, but a Prataparudra Deva of Orissa was a devoted pupil of Chaitanya and greatly attached to the mystic faith of Bhaktī, and it is not at all unlikely that he should be the author of such a work. Kielhorn's C. P. Catalogue VI. 9. N. W. P. Catalogue, Sāhitya. 69 is a commentary on this play by an unknown writer. The treatise under notice is the same as the *Uparāgodayā Nāṭikā* noticed before. Ante, Vol. I. p. 64.



Beginning. प्रणयकलङ्कोपाटलिनि प्रजाने

मुखशशिनि परार्द्धे पाण्डुरत्वे च सद्यः ।

प्रकटितनिजदेहद्वन्द्वमीमाविभेदं

वपुरथ शिवयोस्तद्भूतये शशदासां ॥

नान्यन्ते स्तब्धधारः । अलमतिप्रसृतेन । नेपथ्याभिमुखमवलोक्य । आर्य इत-  
स्मावत् । उपसृत्य । नटी । इयच्छि आणवेदु अज्जउतो ।

End.

इति निष्क्रान्ताः सर्वे । चतुर्थोऽङ्कः समाप्तः ॥

Colophon.

इति श्रीकूर्मगिरिविरोचरश्रीमत्प्रतापचारितारितमो (?) भास्करश्रीमद्रुद्रचन्द्र-  
देवविरचितोषारागोदया नाम नाटिका परिपूर्णतामगमत् ।

विषयः ।

नाटिकायाश्चास्यां शृङ्गाररसः प्रधानः । नायकः कुमारश्रीमदनिशङ्कः । नायिका  
च नवानुरागवती उपानास्मी वाणकन्या । अन्ये च पात्रा बहवः ।

चतुरङ्गिकेयं, तत्र प्रथमाङ्के ।—नटी-स्तब्धधारयोः कथोद्घातरूपा प्रस्तावना ।  
उद्भवनामपात्रप्रवेशानन्तरं विष्कम्भकः । कुमारस्य प्रवेशः । वैतालिकयोः प्रवे-  
शः । विदूषकोत्तेजितेन उपानुरागवता कुमारेण रक्ताशोकमण्डपं प्रविश्य उपा-  
नुध्यायिता । तत्र—कुमारस्य प्रथमभार्यासहचरीरूपलेखायाः प्रवेशः । तया  
देव्यनुसरणाय कुमारे ज्ञापितः । ततो मणिवेदिकायां यथानिर्दिष्टायां देव्याः  
प्रवेशः । देवीयुवराजयोर्दोलाधिरोहणं । दोलनञ्च । परिवारवनिताभिः  
स्वस्वकृत्यस्य नाटनं । कुमारेण दोलनावस्थावर्णनं । देव्यागमनप्रार्थना ।  
कुमारेण वर्षावर्णनपूर्वकं तन्निवारणं सर्वेषां निष्क्रमणं ।

द्वितीयाङ्के ।—रूपलेखाविदूषकयोः कौतुकं । उषारागरञ्जितकुमारस्य प्रवेशः ।  
वसन्तोत्सवदर्शनाय विदूषकेन सह कुमारस्य क्रीडापर्वतारोहणं । तद्वर्णनञ्च ।  
रूपलेखया विज्ञापितस्य कुमारस्य देवीसन्निधाने गमनं । तत्र सङ्गीतादिश्रवणं ।  
देव्या पटवासकुङ्कुमादिना कुमारस्यार्चनं । परस्परयोश्चन्दनादिभिः सिद्धानं ।  
सपरिवारदेव्याः निष्क्रमणं । प्रतिहारिणः दासकेय प्रवेशः । तेन च वाणवि-  
ध्वंसानन्तरं जयलामोत्साहिनो भगवतः कृष्णस्य लोहितपुरात् खपुरप्रत्यागमन-  
कथनं, युद्धविवरणकथनञ्च ।

३ अङ्के ।—मुनिकुमारयोः प्रवेशः । ताभ्यां उषा वर्णिता पर्वतनामर्षेः प्रवेशः ।  
उषाऽनिशङ्कसम्बन्धतनाय तेषां कथोपकथनं । नारदमहर्षये तन्निवेदनार्थं  
निष्क्रमणं । चित्रलेखाद्वस्त्रार्पित-करकिशल्यायाः उषायाः प्रमोदोद्यानप्रवेशः ।  
तत्र सङ्केतकतरुतले गमनं । चित्रफलकदर्शनं । चित्रफलकस्य कुमारानिशङ्क-  
स्याग्रे गायालेखनं । नलिनीपत्रे शयननाटनं, तत्रोपवेशनञ्च । मूर्खानाटनं ।

तत्र कुमारस्यागमनं ज्ञात्वा उपया लुक्तायितं । कुमारेण वज्रविलापपूर्वकं  
उषायाः रूपलावण्यं वर्णितं । ततो लज्जां नाटयित्वा चित्रलेखाकरावलम्बित्या  
उषाया उपस्थितिः । ततो विदूषकचित्रलेखयोर्निष्क्रामणं । कुमारस्य सरागभि-  
निवेशपूर्वकं नायिकावलोकनं, संस्पर्शप्रार्थनञ्च । मालतिकया सह कञ्चुकिनः  
प्रवेशः । तेन च गृहीतनारदाज्ञायाः वाणदुहितृपरिणयव्यायाः कुमारस्य  
पुरगमनादेशकथनं । नारदवचनेन युवराजानुरोधेन च वाणदुहितुः भगि-  
नीत्वेन सम्भावनीयता देव्या स्वीकृता इत्यादिज्ञापनं । कुमारस्य चित्रलेखया  
सह उषायाः पुरगमनादेशः । सर्वेषां निष्क्रामणं ।

४ अङ्के ।—कुमारस्य पुरगमनं । परिजनसहितदेव्या ससम्भ्रमनाटनं । नार-  
दस्य प्रवेशः । तेन देवीं प्रति विवाहो प्रस्तावितः । देव्या आदिष्टाभिः रूपलेखा-  
दिभिरुषा तत्रानीता । देवी सविनया उषाकरं खभर्त्तकरे समर्पयति । विदूषकेन  
दम्पत्योरञ्चलग्न्यन्विवन्धनं । देव्याः स्मितनाटनं । सुवर्णकलसार्पणञ्च । सर्वेषां  
निष्क्रामणं ।

चतुरङ्गिकेयं नाटिका । नायकः कुमारश्रीमदनिरुद्धः । नायिका च उषा-  
नाम्नी वाणकन्या । सा चानिरुद्धेन सह नवानुरागवती । तत्र १ । २ अङ्के ।

वाणावरोधपरिसुक्तस्य उषा-विरुद्ध-विधुर-कुमारस्य देव्या सह वसन्तोत्सवादयः ।  
वाणनिधनश्रवणं । २ अङ्के ।—प्रमदोद्याने उपया सह कुमारस्य पुनः सन्द-  
र्शनं । विवाहसूचना । ४ अङ्के ।—उषायाः कुमारस्य च पुरगमनं । गृहीत-  
नारदाज्ञया देव्या खभर्त्ता उषापानिग्रहणं सम्पादितञ्च ॥

### No. 1226. आपस्तम्बसूत्रं ।

Substance, country paper, 9 × 4 inches. Folia, 161. Lines, 8-9-10 on a page. Extent, 2,898 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Government of India. (No. 643.) Appearance, old. Prose. Correct.

*Āpastamba Sūtra*. The rituals of the Rīg Veda and canons regarding domestic rites and ceremonies. By Āpastamba. According to a MS. in the possession of a Brahman at Tanjore (the only complete one known to exist, and noticed by Dr. A. C. Burnell in the *Indian Antiquary*, I, p. 5), the work comprises thirty chapters or *Prasnas*, some of which are subdivided into several sections or *paṭalas*. The first three chapters (I to III) treat of the Darsa and the Paurṇamāsa sacrifices: the next five (IV to VIII) the Agnādheya and the other Havir-yajñas;

the 9th prescribes the expiations *Práyaschittas*; the next eight (X to XVII), the Soma sacrifices; the next (XVIII) the Vájapeya and the Rájasuya; the next (XIX) the Sautrámaṇi, the Káthaka-chitti, and the Kámyeshṭi; the next (XX) the As'vamedha and the Purushamedha; the next (XXI) the Dvādas'áha and the Mahāvratā; the next (XXII) the Utsarginám-ayana; the next (XXIII) the Sattráyaṇa; the next (XXIV) comprises the Paribhusútra, the Pravara-khaṇḍa and the Hautraka; the next two (XXV, XXVI) contain the canons for Grihya rites; the next (XXVII) is called the Grihya-tantra; the next two (XXVIII, XXIX) the Sámayá-chárika-dharma Sútras on domestic duties, and the last (XXX) the Shulva sūtras or rules for making altars. Mr. Burnell is of opinion that the Pitrimedha-sutra and the Bharodvaja Sutra are in addition to these. Of these the MS. under notice, No. 643 of the Government Collection, contains chapters I to IX; No. 490, chapters X and XI, the last defective; No. 648, chapters X to XV; No. 634, chapter XV; Nos. 635 and 644, chapter XX; Nos. 633, 646, chapter XXI; No. 645, chapter XXIII. The Asiatic Society's Library contains chapters XXVIII and XXIX. (Ante II, p. 144) and an edition of it has been published by Dr. Buhler. Max Muller has published in the German Oriental Society's Journal, IX a translation of the first section of the XXIV, and I have a MS. of the Pitrimedha Sutra. Thus only chapters XVI, XVII, XVIII, XIX, XXII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII and XXX remain to render the entire work accessible to Europeans. Of commentaries on this work Mr. Burnell notices five, of which that of Rudradatta is the oldest; but he says that this author did not comment on more than the first fifteen chapters. Kapardí Svámí and Durva Svámí, he continues, have commented on the first twenty-four, and the last has been annotated upon by Kásikaráma. The Durva Svámí is, I believe, the same with the Dhúrta Svámí of the Government MSS. Nos. 643 and 646 which extend to 17 chapters. Government MS. No. 652 of Kásikaráma on this Dhúrta Svámí breaks off at the 8th chapter. It is, I believe, the same with the Kásikaráma of Mr. Burnell. Max Muller notices a comment by Gurudeva Svámí, and Mr. Burnell has seen a comment on the first three chapters by Chaundáppá, and refers to comments on parts of the text by Ahobala, Haraḍatta Miśra, Darsanārya or Sudarsanārya, Karavinda Svámí, Kapardi Svámí and Sundararāja,—The last three on chapter XXX ——— of all which he has copies.



Beginning. (प्रथमपञ्चावधिपञ्चपत्राणि न सन्ति ।)

End. यस्य ब्रह्मेक्ष्णं श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं श्रुतिलक्षणं तदग्निहोत्रीयस्याहवनीयेऽनु-  
दाते यस्याज्यमनुत्पूतस्कन्ना पञ्च ।

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे नवमः प्रश्नः ॥

विषयः । अत्र प्रथमावधिनवमप्रश्नपर्यन्तं वर्त्तते । तत्र प्रथमादिचक्षुषु दर्शपौर्णमासयाग-  
विवरणं । ४-थे, याजमानयाख्यानं । ५-मे, अग्न्याधानकर्म्मविवरणं । ६-छे  
अग्निहोत्रकर्म्मविवरणं । ७-मे, पशुबन्धयागविवरणं । ८-मे, चातुर्मासयाग-  
विवरणं । ९-मे, विध्यपराधनिमित्तकप्रायश्चित्तकथनं ।

### No. 1227. आपस्तम्बसूत्रं ।

Substance, country paper,  $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$  inches. Folia, 58. Lines, 13-14 on a page. Extent, 2,415 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Government of India. (No. 648.) Appearance, old. Prose. Corrected.

*Āpastamba Sūtra*. Chapters 10 to 15 of the work described in the last preceding number. There is a second MS. in the Government Collection, No. 490, which comprises Chapters VII to X and a part of XI and a third No. 634 which has Chapter XV only:

Beginning. सोमेन यज्यमाणो ब्राह्मणोऽनार्षेयान्द्विजो दृणीते ॥

End. संवत्सरमग्निं नरो यदि सोमौ यदि सवाय यदि कलशे यदि सदो दश ॥

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे पञ्चदशः प्रश्नः ॥

विषयः । अत्र दशमप्रश्नावधि पञ्चदशप्रश्नपर्यन्तं वर्त्तते । सर्वेषु तेषु सोमयागविवरणं ।

### No. 1228. आपस्तम्बसूत्रं ।

Substance, country paper,  $10 \times 2\frac{1}{4}$  inches. Folia, 7. Lines, 12-13-14, on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Government of India. (No. 635.) Appearance, old. Prose. Corrected.

*Āpastamba Sūtra*. Chapter XX of the work described under No. 1226. There is a second MS. of this Chapter in the Government Collection, No. 644.



Beginning. राजा सार्वभौमोऽश्वमेधेन यजेताथ सार्वभौमश्चिवानक्षत्रं पुण्यनामदेवयजन-  
मध्यवस्यति । यत्रापः पुरस्तात् सुखाः स्रूपावगाह्यं अनपस्वराद्यैर्थां पौर्णमास्यां  
साङ्गुच्छष्टेष्ट्या यजते ॥

End. यद्वा ब्राह्मणानां दिक्षु वित्तं तत्सूम्नि सपुरुषं ददाति यथाश्वमेधे यथाश्वमेधे ॥

विषयः । अश्वमेधपुरुषमेधयागविषयकविंशतिप्रश्ननिर्देशः ।

### No. 1229. आपस्तम्बसूत्रं ।

Substance, country paper,  $9\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 9. Lines 11-12 on a page. Extent, 357 s'lokas. Character, Nāgara, Date, Sm. 1904. Place of deposit, Government of India. (No. 633.) Appearance, old. Prose. Corrected.

*Āpastamba Sūtra*. Chapter XXI of the work described under No. 1226. There is a second MS. of this Chapter in the Government Collection, No. 646.

Beginning. द्वादशाहेन प्रैव जायतेभिः स्वर्गं लोकं जयत्येषु लोकेषु प्रतितिष्ठति साम्नि-  
चित्यो भवति ॥

End. द्वादशाहेन शोभूते ततो दशममहः प्रायणीयवद्गवामयनेनोपाकृते व्याख्यात  
उद्यनीय उत्सर्गिणमयनमष्टौ ।

Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वादशाहप्रश्नः समाप्तः ॥

विषयः । द्वादशमहाव्रतविषयक एकविंशतिप्रश्ननिर्देशः ।

### No. 1230. आपस्तम्बसूत्रं ।

Substance, country paper,  $10 \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent, 144 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1804. Place of deposit, Government of India. (No. 645.) Appearance, old. Prose. Correct.

*Āpastamba Sūtra*. Chapter XXIII of the work described under No. 1226.

Beginning. चतुर्विंशतिपरमाः सत्रमासीत् तेषां द्वादशाहेन सत्रभूतेन कल्पो व्याख्यातो  
यानि पुरस्तात् संवत्सराद् गवामयनेनेतरेषामुभयेषामुभयतोऽतिरात्राणि  
भवन्ति ॥

End. ब्रह्मणः सायुज्यं सलोक्तं यन्ति य एतदुपयन्त्यतदुपयन्ति ।  
 Colophon. इत्यापस्तम्बसूत्रे त्रयोविंशतिः प्रश्नः ॥  
 विषयः । सत्रायणविवरणं ।

---

### No. 1231. आपस्तम्बसूत्रभाष्यम् ।

Substance, country paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 212. Lines, 10 on a page. Extent, 4,240 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Āpastamba-sūtra-bhāṣhya*. A commentary on the aphorisms of Āpastamba, by Dhūrta Svāmī, it is incomplete, and extends only to the close of Chapter XI.

Beginning. अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । अथोपोद्घातयज्ञं व्याख्यास्याम इति ।  
 परिभाषायां यज्ञजातिशब्देनैकविंशतिसंख्यस्य यज्ञस्य व्याख्या प्रतिज्ञाता ।  
 End. द्वादशपद्यां यद् द्वादशषोडशपद्यां षोडश उष्णीषं दीर्घसारिकं तेन । दशम-  
 प्रश्नीयकतिपयपर्यन्तं ।

विषयः । आपस्तम्बसूत्रोक्तैकावधिनवमप्रश्नपर्यन्तव्याख्यानं ।

---

### No. 1232. आपस्तम्बसूत्रभाष्यम् ।

Substance, country paper,  $14 \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 160. Lines, 10 on a page. Extent, 4,300 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Āpastamba-sūtra-bhāṣhya*. Continuation of the work noticed under the last preceding No. It extends from the middle of Chapter X to the close of Chapter XVI.

Beginning. अग्निहोत्रहोमार्थो धेनुरग्निहोत्री उपसृष्टा सङ्गता वस्त्रेन स्नानपानार्थेन सापदि  
 वा श्वेनशब्दं कुर्यात् । इत्यादीनि दशमप्रश्नान्तर्गतानि ।  
 End. प्रक्षिरणमिति चतस्रो वरिष्यन्तो बर्जं प्रीथि सर्व्वे रससहमे बाधिक्रियते तज्-  
 ज्ञानेतरं । अयमः पटलः ॥

विषयः । आपस्तम्बसूत्रोक्तदशमप्रश्नीयमध्यावधिसप्तदशप्रश्नपर्यन्तस्य व्याख्यानं ॥

---

## No. 1233. धूर्तस्वामिभाष्यटीका ।

Substance, country paper,  $12 \times 5$ ,  $14 \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 211. Lines, 9 on a page. Extent, 4,510 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SM. 1866, Place of deposit, Government of India. (No. 652.) Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Dhūrta-svāmī-bhāṣhya-tikā*. A gloss on Dhūrta Svāmī's commentary on the Aphorisms of Āpastamba. By Kausikarāma. The MS. is a mere fragment, and contains only the first four chapters.

Beginning. आदौ तावत् परिभाषायामेकविंशतिर्यज्ञा व्याख्येयतया प्रतिख्याताः । तेषु पाकयज्ञाः सप्त गृह्ये व्याख्याताः । शेषेषु हविर्यज्ञाः सप्त कर्माणि । अथानेन दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्याम इत्यारभ्य यथान्वारम्भणीयेत्येवमन्तेनोक्तानि दर्शपूर्णमासादीनि पिण्डपितृयज्ञाधानाग्निहोत्राग्रयणपशुबन्धचातुर्मास्यानि नित्यानि अकरणे प्रत्यवायात् भवन्ति ॥

End. सायमग्निहोत्रमिति वक्तव्यं, सन्तिष्ठत इत्यस्य न्यायप्राप्तानुवादत्वात् न तन्निर्देशक्रमो विवक्षित इति ॥ सप्तमः पटलः ॥ समाप्तः प्रश्नः ॥

विषयः । आपस्तम्बीयचतुर्थप्रश्नपर्यन्तधूर्तस्वाम्यस्य व्याख्यानं ॥

## No. 1234. जटापटलं, व्याख्यासहितं ऋग्वेदीयं ।

Substance, English paper,  $7\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 9. Lines, 5-7 on a page. Extent 110 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit Government of India. Appearance, New. Prose and verse. Incorrect.

*Jaṭāpaṭala*. Directions for reciting and reading the Rig Veda Sañhitā in different arbitrary ways so as to prevent interpolation. By Hayagriva. No ancient nation took more precautions to prevent interpolations in the text of their scriptures than the Hindus, and if such precautions, in the absence of printing, could secure absolute authenticity, the Sañhitā of the Rig Veda might be pronounced to be the most authentic ancient text extant. From a period of remote antiquity all its hymns, verses and half verses, were duly numbered; they were grouped into collections of fixed numbers, and the initial and terminal words of every group separately written down and committed to memory along with the text, and every Brāhman was required to repeat a portion of that text regularly every morning as a religious duty.

This practice has been kept up even to this day by the more strict among the Bráhmans in different parts of India. In addition to this the text has been preserved by repeating it in various arbitrary and different ways, so that not a single letter may by any possibility, be erroneously or incorrectly pronounced. These ways are respectively called *Pada*, *Saṅhita*, *Krama*, *Jaṭá* and *Ghana*. The following is Professor Ráma-krishṇa Gopál Bhandárkar's account of these arbitrary ways of reading. "*Padas* are the different words of a *mantra* repeated separately. *Saṅhita* consists in putting them together according to the Sandhi rules and using the Sandhi accents. In *Krama* the first word is repeated along with the second, the second with the third, the third with the fourth and so on. The last word of a *mantra* or half of a Rik verse is simply repeated with the word *iti* placed between. This repetition is called *veshṭana*. In the *Jaṭá* arrangement, the first word and the second, the second and the first, and the first and the second again, are repeated together, joined by the Sandhi rules and having Sandhi accents. In the same manner, the second and the third, the third and the second, and the second and the third are put together, and thus it goes on, each word in succession beginning a new *jaṭá* arrangement, up to the end of a half Rik or of a mantra, when the last word is simply repeated, as in the *Krama*. In the *Ghana* there is first a *Jaṭá* arrangement of two successive words, and then the third is added on, then the three are put together in the reverse order, and again in the converse. A *Ghana* is thus composed of the first and the second; the second and the first; the first and the second again, then the third; the third, the second, and the first; and the first, the second, and the third. The second word begins the next *Ghana*, and we have the second, third; third, second; second, third, fourth; fourth, third, second; second, third, and fourth, put together. In this manner it goes on to the last word, which cannot begin a new *Ghana*, and is therefore simply repeated, as in the other cases. Whenever there is a compound, there is, in addition, what is called an *avagraha*, i. e. a dissolution of it into its parts, in all these schemes, as in the cases of *samúltham* in the above." *Indian Antiquary*, vol. III, p. 134.

To illustrate these peculiarities by examples, let us take the first four words of the verse: *Idam vishṇurvichakrame*, &c. As here written down it is called the *Saṅhita páṭha*, because the words *vishṇuh*, *vi* and *chakrame* are joined according to the rules of Sandhi. In the



*Pada* form, the sandhis are dropped, and each word stands by itself, separated from its neighbour by an upright stroke or *danḍi*, thus: *Idam | vishṇuh | vi | chakrame |*. To convert these into the *Krama* form, the first two words are first pronounced, and then the second with

the third thus:—*Idam vishṇuh | vishṇurvi | vi chakrame | chakrame tredhá*. In the *Jaṭá* each word after the first is repeated six times thus:

*Idám vishṇur-vishṇur-idam-idam vishṇuh | vishṇur-vi vi vishṇur-vishṇur-vi | vi chakrame chakrame vi vi chakrame | chakrame tredhá tredhá chakrame chakrame tredhá |*

In the *Ghana* the repetitions occur several times, thus: *Idam vishṇur-vishṇur-idam-idam vishṇur-vi vi vishṇur-idam-idam vishṇur-vi | vishṇur-vi vi vishṇur-vishṇur-vi chakrame chakrame vi vishṇur-vishṇur-vi chakrame | vi chakrame chakrame vi vi chakrame tredhá tredhá chakrame vi vi chakrame vi vi chakrame tredhá | chakrame tredhá tredhá chakrame chakrame tredhá ni ni tredhá chakrame chakrame tredhá ni |*

In recitation the stops and accents are indicated both by the modulation of the voice and by particular movements of the right hand. It is doubtful whether these forms were adopted solely to preserve the authenticity of the text, or with some mystic motive to give a cabalistic character to the text—probably both objects were held in view; any how they have unquestionably preserved the text in the most authentic form possible. Unfortunately no MSS. are extant of the text written in all these several forms, and the labour of reducing the text from the recitation of the chanter of the Vedas would be so immense that none can venture to undertake it. The first two are the forms in which the Rig Veda is generally met with, and, though the *Pada* text is well calculated to check the errors of the *Saṁhitá* text, still there is room for doubt, and occasionally, though rarely, the true reading of particular passages may be open to question. I have heard of MSS. of the *Krama* and *Jaṭá* forms, but as yet I have met with none. From the directions given in the MS. under notice it would seem that the

*Ghana* form was also at one time written, but no pandit can assure me that he has seen any. These five forms of recitation are limited to the *Saṁhitās* of the *Rig* and the *Yajur Vedas*, but never extended to their *Brāhmaṇas*. The *Sāma Veda* is recited in the first three forms, but MSS. exist of only the first two forms, the *Krama* being read from the *Pada* text. Only one verse (*Aranyagāṇa* III. 6. 1.) is ordinarily called a *Jaṭā*, and recited in a manner closely like a *Jaṭā*, but it is not a regular *Jaṭā*. There is no *Ghana* in the *Sāma Veda*, nor are these different forms at all wanted for it, as the texts are all, or nearly all, taken from the *Rig Veda*, and the *Jaṭā* and the *Ghana* of the latter serve for the former.

Beginning. क्रमे यथोक्ते पदजातमेव द्विरभ्यसेदुत्तममेव सर्वम् ।

अभ्यस्य पूर्वञ्च नथोत्तरे पदेऽवसानमेवं हि जराभिधीयते ॥ १ ॥

End. नरा च शंसं दैव्यं, दैव्यञ्च नराशंसं, नराशंसं दैव्यं, नराशंसमिति नराशंसं ।  
चेति च । अथ प्रकार उत्तमः ।

Colophon. इति सर्वेषामाचार्याणां हयग्रीवप्रोक्तं जटापटलं सम्पूर्णम् ।

विषयः । जटापाठप्रकारकथनं ।

No. 1235. खराङ्कुशः, वा जटापटलः, ऋग्वेदीयः ।

Substance, English paper,  $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 42, s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Generally correct.

*Svarāṅkus'a* alias *Jaṭāpātala*. On the vowel accents of the *Rig Veda*. By Jayantasvāmī.

Beginning. हेरम्बं चण्डिकां नला शम्भुं सूर्यं हरिं गुरुम् ।

सरस्वतीं कविवरान् वक्ष्येऽहं खरनिर्णयम् ॥ १ ॥

End. जयन्तखामिना प्रोक्ता श्लोकानामेकविंशतिः ।

खराङ्कुशेति विज्ञेयो बह्वचां खरसिद्धये ॥ २५ ॥

Colophon. इति खराङ्कुशः समाप्तः ।

विषयः । उदात्तादिखरविचारः ।

## No. 1236. पाराशरी शिक्षा, यजुर्वेदीया ।

Substance, country paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 10. Lines, 3-7 on a page. Extent, 161, s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*Parásarí S'ikshá.* Phonetics of the Yajur Veda according to the school of Parás'ara, by an unknown author. Nine works of this class, besides a commentary on one of them, have already been met with. Of these, three, viz. the Amoghánandiní S'ikshá of the Yajur Veda, the Kaus'ika S'ikshá of the Rig Veda, the Maṇḍuka S'ikshá of the Atharva Veda, the Náradiya S'ikshá of the Yajur Veda, the Lomashí S'ikshá of the Sáma Veda, and the S'ikshá-vivarana have already been noticed, (ante Nos. 132, 133, 134, 135 and 136). None of these is accompanied with a commentary, and MSS. are more or less corrupt.

Beginning. अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाराशरमतं यथा ।

यथा वेदेषु विद्यात्मा यथा तीर्थेषु पुष्करम् ॥ १ ॥

तथा पाराशरी शिक्षा सर्वशास्त्रेषु गीयते ।

End. अरञ्जपत्र चर्द + + + मा का भवन्ति ।

पूषा मित्रो वसवश्चैव अञ्जनाय प्रकीर्तिताः ॥ १५० ॥

Colophon. इति पाराशरी शिक्षा समाप्ता ।

विषयः । यजुर्वेदीयकण्डिकाचरसङ्ख्यादिः । ह्रस्वदीर्घवर्णकथनादिः । यमघोषाघोषा-  
द्यचरकथनं । वकारभेदः । वाक्यलक्षणादिः । ब्रह्मज्ञानप्रशंसा ।

## No. 1237. पाणिनीयशिक्षा, यजुर्वेदीया ।

Substance, country paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 73 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

*Paṇiniya S'ikshá.* Phonetics of the Yajur Veda according to the School of Páṇini. Anonymous.

Beginning. अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।

शास्त्रानुपूर्वं तद्विद्याद्यथोक्तं लोकवेदयोः ॥ १ ॥



प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः ।

पुनर्यत्कीकरिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥ २ ॥

End. चिनयनमभिमुखविनिःसृतामिमां य इत्थं पठेते प्रयतस्य सदा द्विजः ।

स भवति धनधान्यवद्भुपुवकीर्त्तिमानतुल्यं सुखं समश्नुते दिवीति दिवीति ॥ ५८ ॥

Colophon. इति शिचा समाप्ता ।

विषयः । वर्णसङ्ख्या । वर्णोत्पत्तिः । वर्णोच्चारणस्थानानि । संवृतघोषाघोषादिवर्ण-  
कथनं । वर्णोच्चारणप्रकारः । अङ्गुलिद्वारा उदात्तादिस्वरज्ञानादिः । ह्रस्व-  
स्वरकृतवेदपाठप्रसङ्गादिः ।

### No. 1238. केशवी शिचा, यजुर्वेदीया ।

Substance, country paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose, and verse. Incorrect.

*Kes'avi Śikshā.* Phonetics of the Yajur Veda. By Kes'ava.

Beginning. नला गणपतिं वेदपरिभाषाङ्गसूत्रकं ।

उच्यते केशवेनेदं वेदाध्यायिसुखाप्तये ॥ १ ॥

End. ह्रस्वतायुतस्योरेकारस्य ॥ ७ ॥ ह्रस्वं किञ्चिदीर्घं ह्रस्वतायुताकारे ह्रस्विसर्ग-  
युतवर्णे च न संक्षिप्तायां ॥ ८ ॥

Colophon. इति कात्यायनाचार्यकृतनवस्त्रचाणि समाप्तानि ॥

विषयः । व्यञ्जनविशेषस्य द्वित्वविधिः । र-ष-वर्णव्यत्ययसाधनादिः । अनुस्वारस्य ॐ  
आदेशविधिः । ह्रस्वदीर्घादिसङ्ख्या । पञ्चवर्गीयवर्णविशेषाणां द्वित्वविधिः ।  
वर्णोच्चारणविधिः । (अत्र ४ पत्रस्याभावाद् द्वित्वात्परविषयो न प्राप्तः ।)

### No. 1239. कात्यायनी शिचा, यजुर्वेदीया ।

Substance, English paper,  $8\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent, 288 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

*Kātyāyanī Śikshā.* Phonetics of the Yajur Veda. According to its name the work should belong to the School of Kātyāyana, but it opens with the name of Yājñavalkya. The MS. being incomplete I have not been able to determine who is the real author.



Beginning. याज्ञवल्क्य उवाच । अथातस्त्रैखर्यलक्षणं व्याख्यास्यामः ।

उदात्तद्यानुदात्तस्य खरितस्य तथैव तत् ।

लक्षणं वर्णयिष्यामि दैवतं स्थानमेव च ॥ १ ॥

End.

(खण्डितं)

विषयः ।

उदात्तादिलक्षणं । वेदाध्ययनविधिः । अष्टविधखरलक्षणं । खरस्पर्शादि-  
वर्णानां शुक्लपीतादिवर्णकथनं । खराणां ब्राह्मणादिजातिः । सन्धिकथनं ।  
खरभक्तिकथनं । उदात्तादिव्यवस्था । स्थलविशेषे वर्णविशेषप्रयोगाप्रयोगव्यव-  
स्था । ह्रस्वदीर्घादिव्यवस्था । वर्णविशेषभेदकथनं । विद्यालाभोपायकथनं ।  
वर्णोच्चारणप्रकारकथनादिः । पाठकलक्षणं । सप्तविधसंयोगपिण्डकथनादिः ।  
वर्णोच्चारणस्थानप्रथलादिकथनं । (खण्डितत्वादस्य सर्वविषयो न प्राप्तः ।)

### No. 1240. सर्वसारः ।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 8 inches. Folia, 953.  
Lines, 26 on page. Extent 52,672 slokas. Character Bengali. Date ?  
Place of deposit, S'rirámpur College. Appearance, fresh. Prose and verse.  
Generally correct.

*Sarvasára.* A Tántric miscellany, containing extracts from various Tantras and Puráṇas on the worship of the different S'ákta and Saiva divinities, hymns in their praise, stories regarding them, their origin and manifestations, interspersed with dissertations on various subjects of literature, art, domestic duties, minerals, precious stones, &c. some of which are designed to reconcile the differences of the Vaishṇava and the S'ákta cults. The work is Vaishṇava in its tendency, and intended to uphold the modern forms of worship and religious duties. By Vishṇu-chandra. The MS. is incomplete.

Beginning. प्रणम्यं परमं गुह्यं नानातन्त्रादिदीक्षितं ।

परमानन्दसन्ध्ये च तत्त्वज्ञानप्रदं गुह्यं ॥

नला शैलसुतां जिलोकजननीं लम्बोदरं श्रीगुरुं

दृष्ट्वा वेदपुराणतन्त्रसकलान् श्रीविष्णुचन्द्रः प्रभुः ।

ग्रन्थं नाम तनोति संसदि क्षितं श्रीसर्वसारं मुदा

सम्यैधीरगणैर्धरामरवरैः श्रीवैद्यरत्नेन च ॥

अथ ब्रूयामले । आनन्दभैरव्युवाच ।

कथयामि महाकाल परमाद्भुतसाधनं । इत्यादिः ।

End.

परमं कारणं लक्षणं गोविन्दाख्यं महत्तमम् ।

वृन्दावनेश्वरं नित्यं निर्गुणस्यैककारणं ॥

तद्रहस्यस्य माहात्म्यं किमाश्चर्य्यं सुन्दरं ।

तद्यु ब्रूहि देवदेवेश श्रोतुमिच्छाम्यहं प्रभो ॥ (इतः खण्डितं ।)

विषयः । पुराणतन्त्रादिभ्यः प्रमाणानि सङ्गृह्य निर्मितोऽयं ग्रन्थः । तत्र.—राकिणी-सङ्गम-  
नाथाभिषेधं रक्विणीकृष्णयोरष्टोत्तरसहस्रनामयुगलसौचकीर्तनं । मरुखतीसौचं ।  
पञ्चवक्त्रशिवसौचं । सामान्यतः स्तवलक्षणकथनं । वगलामुखीशतनामसौचं । रुद्र-  
चण्डीकथनं । यात्रादौ योगिनीस्थित्यादिनिरूपणं । यात्राकाले बाधादिकथनं ।  
तीर्थयात्राप्रकारादिकथनं । प्रतिमालक्षणकथनं । तत्र आकारपरिमाणादि-  
निरूपणं । नृत्येश्वररूपवर्णनं । अर्द्धनारीश्वररूपवर्णनं । उमासहेश्वररूपवर्णनं ।  
शिवनारायणरूपवर्णनं । नरसिंहरूपवर्णनं । त्रिविक्रमरूपवर्णनं । ब्रह्मरूपवर्णनं ।  
कार्तिकेयरूपवर्णनं । गणेशरूपवर्णनं । दशभुजारूपवर्णनं । इन्द्ररूपवर्णनं । प्रभा-  
कररूपवर्णनं । वज्रिरूपवर्णनं । यमरूपवर्णनं । वरुणरूपवर्णनं । वायुरूपवर्णनं ।  
कुबेररूपवर्णनं । धवलेश्वररूपवर्णनं । ब्राह्मादिमातृकाणां रूपवर्णनं । लक्ष्मी-  
रूपवर्णनं । चेत्रपालरूपवर्णनं । कन्दर्परूपवर्णनं । पीठिकालक्षणादिकथनं ।  
लिङ्गलक्षणादिनिरूपणं । सामान्यतो देवप्रतिष्ठाविधिकथनं । आचार्यलक्षण-  
कथनं । अधिवासनविधानं । प्रतिष्ठाप्रकारकीर्तनं । स्तवनविधिः । देवमुद्दिश्य  
अन्नपानीयादिदानपरिमाणादिकथनं । वसनासनादिलक्षणं । पूजायां दिङ्-  
निरूपणं । दक्षिणानिरूपणं । वाचकलक्षणं । कुलीनलक्षणं । पारायणप्रकारः ।  
पुण्यादिदानविशेषकथनं । पथ्युसितादिलक्षणं । ध्वजारोपणविधिः । राजधर्म-  
प्रकरणं । सेनापतिलक्षणं । प्रतिहारलक्षणं । दूतलक्षणं । राजाङ्गरक्षक-(गार्ड)  
लक्षणं । सारथिलक्षणं । पाचकाध्यक्षलक्षणं । धर्माधिकारिलक्षणं । लेखकलक्षणं ।  
धनाध्यक्षलक्षणं । चिकित्सकलक्षणं । गजाध्यक्षलक्षणं । अश्वध्यक्षलक्षणं । दुर्गा-  
ध्यक्षलक्षणं । स्थपतिलक्षणं । अन्तःपुराध्यक्षलक्षणं । राजकार्याणि । प्रजारञ्जनो-  
पायः । राजकीयजनकर्तव्यता । दुर्गनिर्माणयोग्यस्थानादिकथनं । तत्र राज-  
गृहादिस्थाननिरूपणं । अश्वशालादौ कुक्कुट-वराह-मर्कटादिस्थापनावश्यकता ।  
दुर्गे सञ्चययोग्यद्रव्याणि । विषनाशनद्रव्यनिरूपणं । अगदोपायकीर्तनं । वक्त्रा-  
लङ्कारभोज्यादिपरीक्षाकथनं । राजधर्मानुशासनं । नृगयापालाद्यादिवर्जनं ।  
सप्ताङ्गराज्यकथनं । दैवपुरुषकारयोः पौरुषस्यैव श्रेष्ठलक्षणं । साम-भेद-दान-  
दण्ड-उपेक्षा-माया-इन्द्रजालरूपसप्तविधप्रयोगकथनं । सामविधिः । भेदविधिः ।  
दानप्रकारः । दण्डप्रशंसा । चौरदण्डकथनं । मूल्यमादाय द्रव्यस्य अदाने दण्ड-

निरूपणं । प्रतिश्रुत्य अदाने दण्डकथनं । एवं गृहारामहरणादौ सर्वत्र दण्ड-  
निरूपणं । चौर्यादिपापापह्नवतादिकथनं । परदारगमनादिषु दण्डनिरूपणं ।  
दुर्गराजपुरयोः परिमाणदिनिरूपणं । मानपरिभाषा । औदक-पर्वतादिचतु-  
र्विधदुर्गकथनं । दुर्गरक्षणेपायादिचिन्तनं । गोपुरप्रमाणादिकथनं । अधोदुर्ग-  
निवेशननिरूपणं । प्रासादनिर्माणप्रक्रिया । तत्र वास्तुपूजादिनिरूपणं । मेरु-  
मन्दर-कैलास-कुम्भ-सिंह-मृग-विमानच्छन्दक-चतुरस्र-अष्टास्र-षोडशस्र-वर्तन-सर्व-  
भद्रक-सिंहेश-नन्दन-नन्दिवर्द्धन-हंस-समुद्रकप्रभृतिप्रासादभेदकथनं । एषां लक्षण-  
कथनञ्च । पुष्पक-पुष्पभद्रप्रभृतिप्रविंशतिविधमण्डपलक्षणकीर्तनं । वास्तुशास्त्रका-  
राणां नामकथनं । वास्तुसम्भववृत्तान्तकीर्तनं । गृहारम्भकालादिनिरूपणं । भवन-  
चतुःशालादिनिर्माणप्रकारकथनं । स्तम्भपरिमाणादिकथनं । शल्योद्धारः । दृष्टा-  
हरणं । यमलोकमार्गस्वरूपवर्णनादिकं । नरकादिवर्णनं । प्रत्यभावादिकथनं ।  
संसारचक्रवर्णनं । अद्भुतशान्तिकथनं । अस्या उत्पत्तिकथनं । अर्चाधिकारनिरू-  
पणं । स्वप्नाध्यायकथनं । रथयात्राविधिः । अपामार्जनकीर्तनं । नैवेद्ययोग्यद्रव्या-  
दिनिरूपणं । शिवस्य त्रिकालपुष्पदाननियमः । युगमाहात्म्यकीर्तनं । विशेषतः  
कलियुगमहिमा । तिथ्यादिनिरूपणं । अत्र मन्वन्तरादिकथनं । प्रायश्चित्तनिरू-  
पणं । ग्रहयज्ञकथनं । रत्नपरीक्षादिकथनं । अष्टविधमुक्ताकथनं । आसां लक्ष-  
णादिकथनं । वारणगङ्गाया उत्पत्तिकथनं । पद्मरागादीनामुत्पत्तिस्थानादिक-  
थनं । मरुतस्य उत्पत्तिः, तत्स्थानादिकथनञ्च । इन्द्रनीलमणेः उत्पत्तिस्थानादि-  
कथनं । वैदूर्यस्य उत्पत्तिस्थानादिकथनं । पुष्परागस्य उत्पत्तिद्वेदकथनं । कर्के-  
तनपरीक्षादिकथनं । पुलकपरीक्षा । रुधिराक्षपरीक्षणं । स्फटिकरत्नपरीक्षा ।  
शलाकाविधिः । अष्टादशमहापुराणनिर्व्वचनं । शिवगृहनिर्माणदिफलद्युतिः ।  
विष्णुसायाकथनं । मासि मासि शिवमुद्दिश्य पुष्पविशेषदाने फलकथनं । वाणलि-  
ङ्गप्रमाणादिकीर्तनं । महादेवस्य रथयात्राविधिः । कालचक्रनिरूपणं । लिङ्गादि-  
लक्षणकथनं । व्यक्ताव्यक्तलिङ्गलक्षणं । बलिदानक्रमकीर्तनं । मुद्रानियमपरि-  
सङ्ख्यादिकथनं । षोडशोपचारमुद्राकथनञ्च । कौमारव्याकरणस्वरूपकथनं ।  
आत्मशरीरादीनां स्वरूपकथनं । सन्तानोत्पत्तिप्रकारः । शारीरविद्या । नामकर-  
णान्नप्राशनदिमंस्कारकथनं । स्त्रीलक्षणं । स्त्रीणां सदृतादिकथनं । गृहस्थकर्म-  
व्यानि । स्त्रीदुर्घटकथनं । गृहधर्मकथनं । स्त्रीधर्मकथनं । स्त्रीपुरुषलक्षणं ।  
देहावयवलक्षणं । तत्र शुभाशुभकथनञ्च । पापभेदकथनं । कर्मविपाककीर्तनं ।  
विष्णुभक्तिमाहात्म्यं । सर्पदंष्टस्य गतिकथनं । नागपक्षस्यादिविधानकीर्तनं । स-  
र्पाणां रूपविषयवेगादिकथनं । तेषां आयुःकालनिरूपणं । तेषां दन्तादिकथनञ्च ।



विषयः । विपलक्षणकथनं । कालदृष्टलक्षणं । विषप्रसारप्रकारकथनं । लम्पतादिविष-  
परीक्षा । औषधकथनं । सर्पादिदृष्टलक्षणं । सर्पाणां ब्राह्मणचित्रादिजाति-  
कथनं । शकुनादिनियमः । (शकुनविद्या) । द्विकालक्षणं । स्थन्दनलक्षणं । या-  
चाप्रवेशादौ शुभाशुभलक्षणं । सारस-कौशिक-कपोत-चटक-खड्गनादीनां चरित्र-  
कथनं । विशेषेण काकचरित्रकीर्तनं । कुकुरचरित्रं । गृहगोधिकाचरित्रं ।  
शिवारुतकथनं । पुनः स्वप्नाध्यायकथनं । सूर्यस्य रथयात्राविधिः । राजाभि-  
षेकविधानकथनं । रुद्राक्षभेदतन्माहात्म्यादिकथनं । जम्बूद्वीपादिवर्णनं । भु-  
वनकोषवर्णनं । ज्योतिःशास्त्रसारकथनं । युद्धजयोपायादिकीर्तनं । तत्र नक्षत्र-  
निरूपणं । कोटचक्रकथनं । मण्डलकथनं । ताराचक्रकथनं । नानावर्णकथनं ।  
सङ्ग्रामविजयविद्याकथनं । महासारीकथनं । पुटकज्ञानकथनं । शनिचक्रादि-  
कथनं । कुजिकापूजाविधिकीर्तनञ्च । वर्णाश्रमाचारविधिकथनं । सदाचारकथ-  
नं । धर्माधर्मकथनं । संवत्सरमण्डलनिरूपणं । भगवत्या वर्षिकी पूजा । विष्णो-  
र्वार्षिकी पूजा । गङ्गामाहात्म्यकथनं । चम्यकपुष्पमाहात्म्यकथनं । हरिपूजावि-  
धानकीर्तनं । अश्वत्थमाहात्म्यकथनं । पद्मपुष्पमाहात्म्यकथनं । दानानि । तेषां  
फलादिकथनञ्च । महापीठनिरूपणं । वेदादिशास्त्रलिपिकरणप्रकारकीर्तनं ।  
ब्राह्मणचित्रादीनां धर्मकथनं । द्विजानां शूद्रसंसर्गराहित्यकथनं । शूद्रप्रति-  
ष्ठितदेवतादिप्रणामप्रतिषेधः । पत्रलिखनप्रमाणादिकथनं । चौरमन्त्रादिकथनं ।  
ब्रह्मचर्यन्तजातकर्मादिकथनं । वानप्रस्थधर्मकीर्तनं । यतिधर्मकथनं । योगा-  
भ्यासमारभ्य भोजनादिनियमकथनं । आसनादिनिरूपणं । साधनप्रक्रिया ।  
धूपादिनिरूपणं । षोढान्यासादिकथनं । गङ्गापूजादिविधानं । शय्याशोधनादि-  
कथनं । जपक्रमकथनं । अजपाराधनप्रकारः । दुर्गानामजपफलकथनं । यवनानां  
मन्त्रकथनादिकं । मङ्गलचण्डिकामन्त्रः । खुज्जनालोहनाप्रमाणकथनं । वीररात्रि-  
कालरात्र्यादिनिरूपणं । देवीसूक्तकथनं । त्रिपुण्ड्रादिविधिः । तुम्बरभैरवशान्ति-  
प्रयोगविधिः । यज्ञोपवीतादिनियमकथनं । तत्र वर्णब्राह्मणभेदयोः विशेषकथनं ।  
जननमरणशोचादौ वैदिकसन्ध्यायास्त्याज्यत्वं तान्त्रिकसन्ध्यायास्तु अत्याज्यत्वक-  
थनं । लिङ्गपूजादिनिरूपणं । नित्यहोमकथनं । मृत्युपरीक्षाकालनियमः । तत्र स्वप्ना-  
दिनिरूपणञ्च । षट्कर्मापयोगिमद्राकथनं । राधायाः श्रीकृष्णार्द्धाङ्गत्वकथनं ।  
तयोर्माधुर्यवर्णनं । सुदर्शनावतारस्य कार्तवीर्यार्जुनस्य मन्त्रादिनिरूपणं । ब्रह्म-  
हत्यादिपापानां तन्तोक्तप्रायश्चित्तकथनं । पुष्पविचारः । मदनारोपणविधिकी-  
र्तनं । तत्र मदनस्य ध्यानादिकथनञ्च । पवित्रारोपणविधानं । ज्ञानद्रुतीनिरु-  
पणं । त्रिकूटसाधनं । वश्याकर्षणादौ अर्घ्ययात्रनियमः । कुलोच्छेदनादौ काचपात्र-



प्रागल्भ्यकथनं । महामण्डलनिरूपणं । चेटीसाधनं भूतिनीसाधनं । अमुरआदि  
साधनं । राधिकासाधनं । दक्षिणाचारविधिकीर्तनं । कलौ वामाचारप्रतिषेधः ।  
ब्राह्मणेतरेण तदनुष्ठाने मद्यवर्जननियमः । मद्यप्रतिनिधिकथनं । समया-  
चारलक्षणं । पशुभावकथनं । वीरभावकथनं । षडाम्नायविवेचनं । आगमोक्तध-  
कथनं । ह्यायापुरुषलक्षणं । धर्मराजमन्त्रकथनं । स्त्रीवशीकरणप्रकारः । आक-  
र्षणमोहनादिप्रकारः । तत्र तत्र यन्त्रादिकथनञ्च । सुश्रवणादिकथनं । निद्रा-  
मोहोपायः । अदृश्यविधिः । स्नानोत्पापनादिविधिः । रक्तखावादिकथनं । सुख-  
प्रमवोपायः । सुखवासादिकथनं । कामिनिषिद्धद्रव्याणि । दृष्टिकादिविषयनाशनं ।  
सङ्गीतागमिकथनं । रागादिनिरूपणं । रागिण्यादिविभागः । कालनियमः । रा-  
गिण्यादीनां ध्यानादिकथनं । स्वरभेदनिरूपणं । गमकादिनिरूपणं । मूर्च्छनादि-  
कथनं । भुवकादीनां लक्षणं । गानयोगकथनं । स्वरप्रसारः । तालनिरूपणं ।  
तालघातप्रकारः । वाद्यकथनं । वंशभेदकथनं । वीणाभेदकथनं । मृदङ्गादि-  
लक्षणं । मर्दङ्गिकलक्षणं । यतिमानपादखण्डादिकथनं । प्रहरच्छन्दनादिकथनं ।  
दृत्यभेदकथनं । वर्णमङ्कुरजातिनिरूपणं । नवचण्डीविधानं । सहस्रादिचण्डी-  
पाठविधिः । दृन्दावनगोकुलयोः प्रमाणं । दृन्दावनवर्णनं ।  
(अतः सङ्गितं ।)

### No. 1241. वारुणोपनिषद्दीपिका ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 6 inches. Folia, 30. Lines, 26 on a page. Extent, 560 slokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, S'rîrâmpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

*Vārunopaniṣad Dîpikā.* A commentary on the Taittiriya *āliṣ* Vāruṇa Upanishad of the Black Yajur Veda. By S'rîrâma S'armā. The commentator attempts to reconcile the teachings of the Upanishad with the modern system of Vaishṇava worship.

Beginning. साधनं ब्रह्मविद्यायाः सद्भि + + मीरितं सुदृढं ।

वारुण्युपनिषद्येतद् ब्रह्मनत्वं विविच्यते ॥

तत्रादौ शिष्याचार्ययोरानुसूत्यसिद्धये शिष्येण जपं सन्तं पठति, सहनाव + +  
क्षित्यादिना ।

End. एषा उपनिषत् समाप्ता इति वाक्यशेषः ।

विद्यारण्यकृता व्याख्या दुग्धभाषिपातुसम्भवाः ।

एतस्या उद्धृतं सारं दृष्टिं++ पिवन्वसुं ॥

रविवंशार्णवोद्धृतश्रीरामाभिधसन्मणिः ।

कृत्यानया प्रसन्नः सन् चाहं चरतु मे तमः ॥

Colophon. इति श्रीवारुणोपनिषदीपिकायां भृगुव्याख्याद्वितीयोऽनुवाकः ।

इति सम्पूर्णः ।

विषयः । तैत्तिरीयोपनिषदित्यपराभिधानाया वारुणोपनिषदो न्यायादिप्रदर्शनपुरःसरं व्याख्यानं ।

### No. 1242. विद्वन्मनोरमा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia 108. Lines, 9 on a page. Extent, 3,766 ślokaś. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance old. Prose. Correct.

*Vidvanmanoramā.* A commentary on the *Chandī* or *Saptas'atī* portion of the *Mārkaṇḍeya Purāṇa*. By Gaurīvara S'armā.

Beginning. पातु नो चण्डिकाचण्डकोदण्डखण्डनिखनाः ।

दुरितौघतमस्काण्डखण्डनैकान्तपण्डिताः ॥

सङ्क्षिप्तसारविदुषा श्रीगौरीवरशर्म्मेणा ।

कृता सप्तशतीटीका नाम्ना विद्वन्मनोरमा ॥

सेयं श्रीलरामचन्द्रवाचस्पतिमनीषिणा ।

पूर्यते सर्व्वटीकास्थसारमादाय यत्नतः ॥

श्रीकृष्णद्वैपायनाभिधान-वेदव्यासप्रोक्त-जयाख्य-मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-सावर्णिक-मन्वन्तरीय—'सावर्णिः सूर्य्यतनयः' इत्यादि-'सावर्णिर्भविता मनुः' इत्यन्तस्य ग्रन्थस्य देवीमाहात्म्यप्रकाशकस्य यथाशक्त्याख्यानमाचचे । इत्यादिः ।

End. इत्यमिति । इत्यमनेन प्रकारेण यदा यदा दानवोत्या बाधा भविष्यति, तदा तदा अवतीर्य्य अवतारं कृत्वा अहं घोरं सङ्क्षयं शत्रुविनाशं करिष्यामि ।

Colophon. इति सप्तशतीटीकायां एकादशमाहात्म्यं । नमस्ते गोपीजनवल्लभाय ।—

विषयः । देवीमाहात्म्यव्याख्यानं ।

## No. 1243. ध्यानवल्ली ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 7 inches. Folia, 51. Lines, 23 on a page. Extent, 1906 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Srirámpur College. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

*Dhyána-vallari*. An essay on the philosophy and rituals of the Vaishṇava forms of worship. By Gaṅgádhara, son of Sadás'iva Bhaṭṭa, and grandson of Vires'vara Bhaṭṭa Agnihotri. The work is divided into three parts—*guchchhas* or 'bundles:' the 1st treating of the mundane duties of Vaishṇavas, the 2nd of the form of Viṣṇu, and the 3rd of intellectual refinement and meditation.

Beginning. नमस्कृत्य शिवानाथं पद्माकारं गुरोः पदं ।

भवानीं दुष्टिदराजश्च दण्डपाणिश्च भैरवं ॥

सदाशिवतनूजन्मा वत्सर्षिकुलसम्भवः ।

गङ्गाधर इति ख्यातो भगवद्भक्तकिङ्करः ॥

शास्त्रसारं समालोच्य मनोनिग्रहसिद्धये ।

वेदवाक्यपलाशाश्च भक्तिपुण्यां सुहृत्प्रियां ॥

अपवर्गफलां रम्यां हरिपादपलम्पटां ।

उक्तियुक्तिविशेषेण कुर्वेऽहं ध्यानवल्लीं ॥ इत्यादिः ।

End.

प्रसन्ने भगवति सर्वज्ञोऽनिष्टतिः परमानन्दप्राप्तिश्च इहैव सम्भवतीति ।

सर्वं शिवम् ।

वेदवाक्यपलाशाश्च भक्तिपुण्यां सुहृत्प्रियां ।

अपवर्गफलां रम्यां हरिपादपलम्पटां ॥

चित्तालवाल्सम्भूता विवेकोदकसेचनैः ।

सतां तुष्टौ सदा भूयान्मम तु ध्यानवल्ली ॥

यदत्र भाषितं किञ्चिन्मया चाज्ञेन भक्तितः ।

तेन प्रीणातु गोविन्दो माधवो भक्तवत्सलः ॥

Colophon.

श्रीमन्महाउकरोपनामकवीरेखरभट्टाग्रिहोत्रिस्त्रिस्त्रिनुसदाशिवभट्टात्मजभगवद्भक्तकिङ्करगङ्गाधरविरचितायां मनोहरायां ध्यानवल्लर्यां तृतीयो गुच्छः समाप्तः समाप्ता चेयं ध्यानवल्ली ।

विषयः । प्रथमे गुच्छे,—शास्त्रलक्षणं । ध्यानलक्षणं । भगवद्भक्तस्य आश्रयेचितकस्माणि कर्तव्यानि किं न वेत्यत्र समाधानं । भगवद्भक्तजने श्रद्धाया आवश्यकता । आ-सुर्यादिप्रवृत्तिकीर्तनं । सर्वेषामपि भगवद्भक्त्यानात् तत्प्रसादलब्धज्ञानेन अज्ञा-ननिवृत्त्या मोक्ष इति कथनं । अश्रुदान्तःकरणस्य सुसुप्तोर्मोच्चसाधनज्ञानो-त्पत्तिप्रतिबन्धकनिवृत्तये तावत्फलाभिसन्धिपरित्यागेन भगवदर्पणबुद्ध्या स्वायम्-वर्णेचितकर्मणुष्ठानं, ततश्च श्रुदान्तःकरणस्य शसदमादिगुणसम्पन्नस्य विवि-दिषोत्पत्तौ ज्ञानसाधनवेदान्तविचाराय ब्राह्मणस्यैव फलसहितसर्वकर्मत्याग-लक्षणः सञ्चासा वेदोक्तविधिना नान्येषामिति निरूपणं । जीवन्मुक्तिः । विदेह-मुक्तिः । चित्रियवैश्वश्रुद्राणां मोक्षोपायकथनं । कृष्णशब्दनिर्वचनं । शैव-पाशुपत-साङ्ख्य-पातञ्जलादिभिरभिधानमात्रभेदेन भगवानुपास्यते इति कथनं । भक्ते रसत्वसंस्थापनं । श्रवणकीर्तनादिभक्त्युपायकीर्तनं ।

द्वितीये गुच्छे,—भगवन्मूर्तिध्यानप्रकारकथनं । विष्णुनामनिरुक्तिः । श्रीकण्ठस्य रूपादिवर्णनं । हरिपुरुषोत्तमादिनामनिरुक्तिः । परात्मनः प्रत्यगभिन्नतया सुखरूपत्वं प्रेमास्यदत्वत्वेति निरूपणं । जगतो मिथ्यात्वकथनं ।

तृतीये गुच्छे,—मनसः संसारकारणत्वकथनं । तन्नाशार्थं वेदान्तपातञ्जलन-याभ्यां साधनद्वयनिरूपणं । तत्त्वज्ञानस्वरूपकथनं । जीवन्मुक्तिलक्षणं । तदु-पायादिकीर्तनं । श्रद्धाङ्गयोगनिरूपणं । आसनादिभेदप्रपञ्चनं । ब्रह्मचर्यादि-लक्षणं । शुष्कतर्कस्य अप्रतिष्ठानत्वकथनं । ब्रह्मस्वरूपकीर्तनं । अद्वैतवाद-संस्थापनं । भगवद्भक्त्यानावश्यकता । तत्फलकीर्तनञ्च । इति ॥

### No. 1244. लिङ्गपुराणं ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 8 inches. Folia, 214. Lines, 20 on a page. Extent, 4280 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Srīrāmpur College. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*Līṅga Purāṇa.* The eleventh of the eighteen great Purāṇas attributed to Vyāsa. In it Ś'iva "explains the objects of life, virtue, wealth, pleasure and final liberation," laying especial stress on the importance of the Lingam and Śaiva rituals as the means of salvation. As a matter of course it looks to Yoga as the best form of worship. In its entirety the work extends to eleven thousand s'lokas, of which the MS. under notice contains under five thousand. The following is Professor Wilson's account of this work :—



“The *Liṅga Purāṇa* conforms, accurately enough, to this description. The *Kalpa* is said to be the *Iśāna* : but this is the only difference. It consists of eleven thousand stanzas. It is said to have been originally composed by *Brahmā* ; and the primitive *Liṅga* is a pillar of radiance, in which *Maheś'wara* is present. The work is, therefore, the same as that referred to by the *Matsya*.

“A short account is given, in the beginning, of elemental and secondary creation, and of the patriarchal families ; in which, however, *S'iva* takes the place of *Vishṇu*, as the indescribable cause of all things. Brief accounts of *S'iva's* incarnations and proceedings in different *Kalpas* next occur, offering no interest, except as characteristic of sectarian notions. The appearance of the great fiery *Liṅga* takes place, in the interval of a creation, to separate *Vishṇu* and *Brahmā*, who not only dispute the palm of supremacy, but fight for it ; when the *Liṅga* suddenly springs up, and puts them both to shame ; as, after travelling upwards and downwards for a thousand years in each direction, neither can approach to its termination. Upon the *Liṅga* the sacred monosyllable *Om* is visible ; and the *Vedas* proceed from it, by which *Brahmā* and *Vishṇu* become enlightened, and acknowledge and eulogize the superior might and glory of *S'iva*.

“A notice of the creation in the *Padma Kalpa* then follows ; and this leads to praises of *S'iva* by *Vishṇu* and *Brahmā*. *S'iva* repeats the story of his incarnations, twenty-eight in number ; intended as a counterpart, no doubt, to the twenty-four *Avatāras* of *Vishṇu*, as described in the *Bhāgavata* ; and both being amplifications of the original ten *Avatāras*, and of much less merit as fictions. Another instance of rivalry occurs in the legend of *Dadhīchi*, a *Muni*, and worshipper of *S'iva*. In the *Bhāgavata*, there is a story of *Ambarisha* being defended against *Durvāsas* by the discus of *Vishṇu*, against which that *S'iva* sage is helpless. Here, *Vishṇu* hurls his discus at *Dadhīchi* : but it falls, blunted, to the ground ; and a conflict ensues, in which *Vishṇu* and his partisans are all overthrown by the *Muni*.

“A description of the universe, and of the regal dynasties of the *Vaivaswata Manwantara* to the time of *Krishṇa*, runs through a number of chapters, in substance, and, very commonly, in words, the same as in other *Purāṇas* ; after which the work resumes its proper character, narrating legends, and enjoining rites, and reciting prayers, intending to do honour to *S'iva* under various forms. Although,

however, the Liṅga holds a prominent place amongst them, the spirit of the worship is as little influenced by the character of the type as can well be imagined. There is nothing like the phallic orgies of antiquity : it is all mystical and spiritual. The Liṅga is twofold, external and internal. The ignorant, who need a visible sign, worship Śiva through a 'mark' or 'type'—which is the proper meaning of the word 'Liṅga'—of wood, or stone ; but the wise look upon this outward emblem as nothing, and contemplate, in their minds, the invisible, inscrutable type, which is Śiva himself. Whatever may have been the origin of this form of worship in India, the notions upon which it was founded, according to the impure fancies of European writers, are not to be traced in even the Sa'iva Purāṇas." (Vishṇu Purāṇa, pp. lxvii. et. seq.)

*Contents.* Chapters 1 to 5. Suta's narration of the Purāṇā to the sages at Naimishāranya. Contents of the Purāṇa. Śiva's form represented by the Liṅgam. Creation of the universe. Cycles of time. Creation of living beings. Birth of the sages and their race. Birth of Menā.

Chapters 6 to 10. Praises of Śiva, expounders of Purāṇas. Yoga, its details.

Chapters 11 to 20. Brahmā's visit to Śiva on his birth. Origin of Vívāha, Vis'oka and others. Ditto of the Rudras. Birth of Sarasvatī. Anecdote of Śiva and Brahmā. Birth of Satī. Avatāras of Śiva. Origin of the Liṅgam. Vishṇu's adoration of Śiva. Śiva, the source of the universe.

Chapters 21 to 27. Nārāyaṇa's praise of Śiva. Śiva's blessings to Vishṇu and Brahmā. Description of the several ages of the cycles called S'vetakalpa, Lohitakalpa, &c. Vyāsas, or arrangers of the Vedas in the different ages. Twenty-eight Yugas or cycles. Ritual for worshipping the Liṅgam.

Chapters 28 to 34. The twenty-six categories. Anecdote of Śiva's roaming about in a nude state in a Devadāru forest. Story of a Brāhmaṇ named Sudarsana. Ditto of a sage named S'veta. Corporeality of Brahmā, Vishṇu and Śiva. Directions for forming Lingams with different materials. Hymn in praise of Śiva. Merits of worshipping Śiva. Advantages of smearing oneself with ashes.

Chapters 35 to 41. Story of Dadhīchi and Vishṇu. Origin of Thānes'vara as a place of pilgrimage. Sakrá's blessings to Silādāya.

Kalpa called Megha váhana. Story of Vishṇu becoming a cloud to serve as a vehicle for Śakra. The characteristics of the four ages—especially those of the Kali age.

Chapters 42 to 47. Origin of the androgynous form of Śiva. Cause of Śiva's having the name Nílahita. Praise of Śiva by Bráhmá. The eight forms of Śiva. Origin of evil spirits from the tears of certain Bráhmanas. Cause of death of those Bráhmanas. Origin of Vishṇu. Ditto of Umá. Creation of Lakshmí and others by Umá. Ditto of Nandí. The mundane egg. Description of the seven dvípas, and of the grand divisions of Jambudvípa. Birth of Bharata.

Chapters 48 to 53. Zoology of Bháratavarsha. The sacred groves of Bháratavarsha, noticing particularly Amravana, Nimbavana, Kiṁśuka-vana, &c. The regions of the Saptarshis, the Basus, &c. Mahádeva's abode in Hemakúṭa. The abode of Kuvera. Aereal or heavenly rivers (meaning evidently the milky way). Descriptions of Chandra dvípa and Śakra dvípa. Appearance of the sun and the moon in Ilávrita varsha. Abodes of Gandharvas, Nágas, &c. The mountains, rivers and countries of the seven Dvípas. The regions called Loka and Áloka. The air and its different varieties.

Chapters 54 to 58. The location of the fourteen Bhuvanas. The heavenly bodies. Origin of the clouds from smoke and vapour,—their names. Attraction of water by the rays of the sun. The different chariots of the sun in the different months of the year. Names of Nágas, Gandharvas, Kinnaras. The chariot of the moon. The phases of the moon caused by the sun. The drinking of the moon by the Devas. The axis, motions, paths, distances, ascensions &c., of the sun, moon and planets. Consecration of the images of the sun, moon, Varuṇa, Vishṇu, &c.

Chapters 59 to 63. Three kinds of fire. Rain regulated by the number of rays of the sun. The different names of the sun in different months. The number and colour of the sun's rays. The fireness of the sun and the moon. The Planets. The polar star. Origin of the Devas, Dánavas, Angas, &c.

Chapters 64 to 68. Account of Saktrí devoured by a Rákshasa. Birth of Parás'ara, who burnt some Rákshasas. The solar race. Birth of As'vinikumára, in the womb of a mare. The thousand names of Rudra strung in a hymn. The Lunar Race, especially the branches thereof forming the Purus, the Kurus, the Yadus, &c. The incarnations



of Krishna. Krishna performs a Pásupata Yoga to get a son; the lot of his wives on his retirement to Goloka.

● Chapters. 69 and 70. Categories of the Theistic Sánkhyā system. Birth of Sanatkumāra. Ditto of Rákshasas, &c. Satarúpā, her birth and marriage. Birth of Lakshmī. Hymn to Bhadrakālī. The sons of Tárakā blessed by a Brahmāna. Account of Vishnu and other Deva's visit to S'iva, from whom they learn the object of the *Sanmohana* or 'delusive doctrine' of the *S'áktas* which would prevail in the Kali age.

Chapters 71 to 74. The chariot of S'iva prepared at the time of the invasion of Tripura, by him. The bestial character of the gods—Pásubháva. The Merits of the Pásupata Yoga. Destruction of Tripura. Praise of S'iva by the Devas. The construction of Lingas by Visvakarmá with various kinds of materials. Persons fit to worship Lingas made of iron, &c. Varieties of Lingams.

Beginning. नमो ब्रह्माय हरये ब्रह्मणे परमात्मने ।

प्रधानपुरुषेशाय स्वर्गस्थित्यन्तकारिणे ॥

नारदोऽभ्यर्च्य शैलेशे शङ्करं सङ्गमेश्वरे ।

हिरण्यगर्भे खनीले ह्यविमुक्तो महालये ॥

रौद्रेशोत्प्रेक्षको चैव ज्येष्ठे पाशुपते शुभे ।

व्याघ्रेश्वरे च केदारे तथा गोमायुकोश्वरे ॥

शुक्रेश्वरे यथा न्यायं नैमिषं प्रययौ मुनिः ।

नैमिषीयास्तथा दृष्ट्वा नारदं कृष्णमानसाः ॥

समभ्यर्च्य ++ तस्मै तद्दुयोग्यं समकल्पयन् ।

सोऽपि हृष्टो मुनिवरैर्दत्तं भजे तदासनं ॥

सम्पूज्यमानो मुनिभिः सुखासीनो वरासने ।

चक्रे कथां विचित्रार्थां लिङ्गमाहात्म्यसंश्रितां ।

एतस्मिन्नेव काले तु स्रुतः पौराणिकः स्वयं ।

जगाम नैमिषं धीमान् प्रणामार्थं तपस्विनां ॥

तस्मै साम च पूजाञ्च यथावच्चक्रिरे तथा ।

नैमिषीयास्तु शिष्याय कृष्णद्वैपायनस्य तु ॥

अथ तेषां पुराणस्य श्रुत्वा समपद्यत ।

दृष्ट्वा तमभिविस्त्रस्तं विद्वांसं रोमहर्षणं ॥



अष्टवचं ततः सूतसृष्टिं सर्वं तपोधनाः ।  
पुराणसंहितां पुष्पां लिङ्गमाद्यात्मासंयुतां ॥

नैमिषीया ऊचुः ।

त्वया सूत महाबुद्धे कृष्णद्वैपायनो मुनिः ।  
उपासितः पुराणार्थं लब्ध्वा तस्माच्च संहिता ॥  
तस्माद् भवन्तं प्रच्छामः सूत पौराणिक + + ।  
पुराणसंहितां पुष्पां लिङ्गमाद्यात्मासंयुतां ॥  
नारदोऽप्यस्य देवस्य रुद्रस्य परमात्मनः ।  
लेवाण्यासाय चाभ्यर्च्य लिङ्गानि मुनिपुङ्गवः ॥  
इह सन्निहितः श्रीमान् नारदो ब्रह्मणः सुतः ।  
भवभक्तो भवांचैव वयं वै नारदस्तथा ॥  
अस्याग्रतो मुनेः पुष्पं पुराणं वक्तुमर्हसि ।  
सफलं साधितं सर्वं भवताप्यायितं भवेत् ॥  
एवमुक्तः स हृष्टात्मा सूतः पौराणिकोत्तमः ।  
अभिवन्द्याग्रतो श्रीमान् नारदं ब्रह्मणः सुतं ॥  
नैमिषीयांश्च पुष्पात्मा पुराणं व्याजहार सः ।

रोमहर्षण उवाच ।

नमस्कृत्य महादेवं ब्रह्माणश्च जनार्दनं ।  
मुनीश्वरं तथा व्यासं वक्तुं लिङ्गं स्मराम्यहं ॥  
भक्त्याथ योगेन शुभेन युक्ता विप्राः सदा धर्मरता विशिष्टाः ।  
वदन्ति योगेशमजेशमीशं षड्विंशत्येकं भगवन्तमेव ॥  
ये तत्र पश्यन्ति शिवं + + ग्रिं त्रितत्त्वमध्ये त्रिगुणे च श्रुतं ।  
प्रयान्ति शैवं न च योगिनेऽन्ये तथा च देव्याः पुरुषं पुराणं ॥

Colophon. इत्यादिमहापुराणे श्रीलैङ्गे चतुःसप्ततितमोऽध्यायः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १, २, ३, ४, ५ अध्याये,—सूतेन सच्चिद्विषयीणां संवादः । लिङ्गपुराणस्रोतकमह्यादि-  
कीर्तनं । अनुक्रमणिका । शिवस्य लिङ्गालिङ्गमूर्तिकथनं । शैवीप्रकृतिः । सृष्टि-  
प्रक्रिया । कालपरिमाणं । मन्त्रनारादिमह्या । तिर्यक्स्वतः-कर्तृस्वतः-आदिसृष्टि-  
कथनं । मरीचादिब्रह्मपुत्रकथनं । दत्तादीनां वंशवित्सारकीर्तनं । धर्मपुत्रादि-  
कथनं । मेनाया जन्मादिकथनं ।

६, ७, ८, ९, १० अध्याये,—शिवमाद्यात्मा । प्रतिकल्पं व्याससमूहनामकथनं । चतु-

वधिः । ईशमन्त्रारकथनं । सिद्धपाशुपतानां नामकीर्तनं । योगस्थानकथनं । योगलक्षणं । यमनियमादियोगकीर्तनं । एषां मूलकथनं । सत्यादिलक्षणं । सदाचारनिरूपणं । ब्रह्मचर्यस्वरूपं । अन्नःशौचादिनिरूपणं । विशेषेण प्रत्याहारादिलक्षणकीर्तनं । प्राणायामशब्दव्युत्पत्तिकथनं । तद्भेदनिरूपणं । प्राणायामनागकूर्मादिवायूनामन्वर्थताकथनं । प्राणायामादिफलश्रुतिः । योगानुष्ठानप्रक्रिया । योगव्याघातनिरूपणं । प्रतिभादिचिद्विकथनं । धर्मादिनिरूपणं । त्रिविधदानकथनं । सञ्ज्ञासंयुत्युत्तिः ।

११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २० अ०,—सद्योजातस्य महादेवस्य ब्रह्मकृतप्रथमदर्शनविवरणं । विबाहु-विशोकप्रभृतीनामुत्पत्त्यादिकथनं । पीतवासस उत्पत्त्यादिकथनं । रुद्राणां उत्पत्तिः । कृष्णपिङ्गलादीनामुत्पत्तिः । रुद्रगायत्रीमाहात्म्यं । विश्वरूपायाः सरस्वत्या आविर्भावादिकथनं । शिवब्रह्मसंवादः । सत्यादीनामुत्पत्तिः । ब्रह्मकृतवैष्णवयोगनिद्रापनयनविवरणं । हंसावतारकथनं । वराहावतारकथनं । लिङ्गाव्युत्पत्तिकथनं । प्रणवव्युत्पत्त्यादिकथनं । विष्णुकृतमहादेवस्तोत्रं । विष्णादिभ्यो महादेवस्य वरदानं । लिङ्गार्चाप्रारम्भः । ब्राह्मपाद्मादिकल्पविवरणं । विष्णोर्नाभिपद्माद् ब्रह्मण आविर्भावकथनं । ब्रह्मणे विष्णूद्राभ्यन्तरधमणविवरणं । शिवस्य जगद्बीजत्वकथनं ।

२१, २२, २३, २४, २५, २६, २७ अ०,—नारायणकृतशिवस्तवनादिकं । ब्रह्मविष्णुभ्यां शिवस्य वरदानं । रुद्राणामुत्पत्तिकथनं । श्वेतकल्पविवरणं । सद्योजातनामकारणं । लोहितकल्पादिविवरणकीर्तनं । धर्मपादादिकीर्तनं । प्रथमद्वितीयादिषु द्वापरेषु व्यासकथनं । तत्र तत्र महादेवावतारश्चैतमुन्यादीनामुपाख्यानं । प्रतिकल्पीयद्वापरयुगे व्यासभेदादिकथनं । कलौ महादेवावतारादिकथनं । मन्वादिऋष्यपर्यन्तं अष्टाविंशयुगविवरणं । त्रिविधस्नानविधानकीर्तनं । अभिषेकादिविधिः । लिङ्गार्चनविधिः ।

२८, २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४ अ०,—षड्विंशतत्त्वध्यानादिकथनं । दिग्म्बरस्य विद्यतवेशेन देवदारुवनप्रवेशदृष्टान्तकीर्तनं । सुदर्शनद्विजोपाख्यानं । श्वेतमुनेरुपाख्यानं । ब्रह्मविष्णोः शिवमूर्तिकीर्तनं । लिङ्गनिर्माणप्रकारादिकथनं । मुनिगणकृतशिवस्तोत्रं । शिवमाहात्म्यं । भस्ममाहात्म्यं ।

३५, ३६, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१ अ०,—क्षुपदधीचयोरुपाख्यानं । महादेवप्रसादाद् दधीचस्य वज्रास्थितप्राप्तिकथनं । विष्णुना सह क्षुपस्य संवादः । विष्णुना साङ्गं दधीचस्य समरसंरम्भकीर्तनं । स्थानेश्वरनामकतीर्थोत्पत्तिमाहात्म्यादिकीर्तनं । शिलादारुशक्रस्य वरदानदृष्टान्तकथनं । मेघवाहननामककल्पकथनं ।

विषयः । विष्णोर्मधुरूपेण शक्रवाहनत्वकथनं । सत्यवेतादियुगधर्मकीर्तनं । विमेषेण कलि-  
धर्मकथनं ।

४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७ अ०,—अर्द्धनारीश्वराविर्भावकथनं । नीलसोहित-  
नामकारणकीर्तनं । ब्रह्मकृतशिवस्तुतिः । शिवस्य अष्टौ मूर्तयः । ब्रह्मणोऽशु-  
विन्दुभ्यां भूतप्रेतादीनामुत्पत्तिः । ब्रह्मणः प्राणत्यागादिविवरणं । विष्णोस्त्यक्तिः ।  
उमाया उत्पत्तिः । उमाया लक्ष्मादिदृष्टिः । ब्रह्मणः पुनर्जीवनप्राप्तिः । नन्दि-  
जन्मादिकथनं । पञ्चनदनामकतीर्थस्य उत्पत्त्यादिकथनं । ब्रह्माण्डस्वरूपकथनं ।  
सप्तद्वीपवर्णनं । जम्बूद्वीपस्वरूपादिवर्णनं । भरतजन्मादिकथनं ।

४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३ अ०,—भारतवर्षस्यपर्वतादिस्थाननिर्देशः । तत्र तत्र  
च आश्विन-निम्बवन-किंशुकवनाधिकेश्वरप्रभृतितीर्थकीर्तनं । सप्तर्षिवसुप्रभृती-  
नां वासस्थानकथनं । हेमकूटस्थभूतवने महादेवावस्थानादिकथनं । कुबेरादीनां  
वासस्थानकथनं । सोमनामकादाकाशमगरादाकाशगामिन्या नद्या उत्पत्तिकथनं ।  
तस्य चोत्तिर्गणनिधेवितत्वकथनञ्च । (अनुमीयते, (श्यापथस्यैव नदीत्वेन निरूप-  
णमिति) । चन्द्रद्वीप-शक्रद्वीपादिविवरणं । इलाहृतवर्षे चन्द्रसूर्यादीनामप्रकाश-  
कीर्तनं । गन्धर्वनागप्रभृतीनां वासस्थाननिरूपणं । सङ्क्षेपतः सप्तद्वीपस्वरूपकुल-  
पर्वतादिकथनं । लोकालोकादिस्थानकथनं । आवह-प्रवहादिसप्तवायुस्त्व-  
कथनं ।

५४, ५५, ५६, ५७, ५८ अ०,—चतुर्दशभुवनसंस्थानकीर्तनं । चोत्तिर्गणप्रसारादि-  
निरूपणं । मेघानां धूमोष्मादिजन्यत्वकथनं । मेघानां नामनिर्हृतिः । सूर्य-  
किरणेन जलाकर्षणकथनं । संवत्सरावयवैः सूर्यरथवर्णनं । नागगन्धर्वापूरःप्रभृ-  
तीनां नामकथनं । चन्द्ररथवर्णनं । निशाकरक्षयदृष्ट्याः सूर्यनिमित्तत्वकथनं ।  
देवादिकर्तृकचन्द्रपानकीर्तनं । जीव-शुक्रप्रभृतीनां रथादिवर्णनं । सूर्यादीनां  
विष्कम्भादिकथनं । श्वीच्छायायाः स्वर्भानुमण्डलत्वकथनं । सर्वेषां ग्रहनचक्रादीनां  
भ्रुवकीलकत्वकथनं । उदयास्तमयनिरूपणं । ग्रहाणां दूरत्वनिरूपणादिकं । तेषा-  
मुच्चनीचत्वकथनं । ग्रहौषधिजलादित्य-वसुप्रभृतीनामाधिपत्ये रवि-सोम वरुण-  
विष्णुप्रभृतीनामभिषेककीर्तनं ।

५९, ६०, ६१, ६२, ६३ अ०,—त्रिविधामुत्पत्तिकथनं । सूर्यरश्मिनां सङ्क्रामभेदेन  
दृष्ट्यादिजनकत्वकथनं । मासभेदेन सूर्यनामभेदकथनं । तत्र तत्र च रश्मि-  
सङ्क्रामकीर्तनं वर्णनिरूपणञ्च । सूर्याचन्द्रयोः क्रमेण आग्नेयलौकत्वकथनं ।  
सूर्यस्य प्रधानसप्तरश्मिनामादिकथनं । नक्षत्रनामनिर्हृतिः । तारकासवित्रादि-  
नामनिर्हृचनं । सोमार्कग्रहादिषु तत्तदभिमानिदेवताकथनं । स्यान्निनीनां



विषयः । देवतानां तत्र तत्र स्थानकथनं । मासतुप्रभृतिषु माघशीतादीनामायत्नकथनं ।  
भ्रुवस्य जन्मादिविवरणं । देवदानवनागादीनामुत्पत्तिकथनं ।

६४, ६५, ६६, ६७, ६८ अ०,—राक्षसकृतशक्तिभक्षणविवरणं । पराशरस्य उत्प-  
त्तिकथनादिकं । तत्कृतरोदाहनादिविवरणं । सूर्य्यवंशवर्णनं । बड़वागर्भे अ-  
श्विनीकुमारयोजनकथनं । रुद्रसदृशनामस्तोत्रं । युताम्बरपर्य्यन्तं सूर्य्यवंशशेष-  
कथनं । चन्द्रवंशवर्णनं । तत्र विशेषेण पुरु-कुरु-यदुप्रभृतीनां सन्ततिकीर्तनं ।  
कृष्णावतारकथनं । पुत्रकाम्यया श्रीकृष्णस्य पाशुपतयोगानुष्ठानादिकथनं । तस्य  
खस्थानगमनानन्तरं तन्महिष्यादीनामवस्थावर्णनं ।

६९, ७० अ०,—(सेश्वरसाङ्गमतेन) आदिष्टष्टिकीर्तनं ! स्थाति-चित्ति-सृति-  
मतिप्रभृतीनां व्युत्पत्तिकथनं । ब्रह्मादीनामुत्पत्तिकथनं । विष्णुभगवत्प्रभृतिशिव-  
नाननिर्व्वचनं । प्रलयेत्तरष्ट्टिकथनं । सनत्कुमारादीनामुत्पत्तिकथनं । राक्षस-  
व्याल-पद्मगादिनामनिर्व्वचनं । शतरूपाया उत्पत्तिपरिणयादिविवरणं । लक्ष्मा-  
दीनामुत्पत्तिकथनं । भद्रकालीस्तोत्रं । विद्युन्मालि-तारकाक्षप्रभृतिभ्यः तारका-  
सुरपुत्रेभ्यो ब्रह्मणो वरदानकथनं । विष्णुशक्रप्रभृतीनां शिवसान्निध्यगमनविवरणं ।  
विष्णुष्टपुरुषस्य मोक्षशास्त्रप्रणयनादिकथनं । तत्प्रसङ्गेन सङ्क्षेपात् भाविकलि-  
धर्मकीर्तनं ।

७१, ७२, ७३, ७४ अ०,—त्रिपुरविजयकाले शिवस्य रथनिर्माणप्रकारकथनं ।  
देवानां पशुभावकथनं । पाशुपतयोगमाहात्म्यकीर्तनं । त्रिपुरदाहनकथनं ।  
देवगणकृतत्रिपुरारिस्तोत्रं । विश्वकर्म्मकृतस्फाटिकमौक्तिकादिलिङ्गनिर्माणकथनं ।  
अधिकारिविशेषे आयसादिलिङ्गपूजाविधानं । षड्विधलिङ्गकथनं । विद्या-  
प्रशंसा । पुनः, वाङ्माध्यन्तरभेदेन द्विविधलिङ्गकीर्तनादिकं । इति ॥

( अत्र अध्यायसङ्ख्यावैषम्यं दृश्यते ) ।

### No. 1245. स्कन्दपुराणं ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 8 inches. Folia, 346.  
Lines, 32—34—38—40 on a page. Extent, 6920 slokas. Character, Bengali.  
Date ? Place of deposit, Srirámpur College. Appearance, new. Verse.  
Incorrect.

*Skanda Purāṇa*.—The thirteenth of the eighteen great Purāṇas  
by Vyāsa. According to the Nārada Purāṇa, the work in its entirety  
should comprise eighty-one thousand verses divided into seven parts or



*khaṇḍas*, viz. 1st, Máhes'vara khaṇḍa ; 2nd, Vaishṇava khaṇḍa ; 3rd, Brahma khaṇḍa ; 4th, K'ás'í khaṇḍa ; 5th, Avantí khaṇḍa ; 6th, Nágara khaṇḍa ; 7th, Prabhása khaṇḍa. Of these the MS. under notice includes only a portion of the first part. Both the Skanda and the Náraḍa have been named and their extent in verses given by Chánd in the Prithviráya Rayasá of the 12th century, and both have been quoted by Vallála Sena in his *Dánaságara*. The seven parts together would not make up more than 81,000 verses, and the bulk of these may be accepted to be considerably older than the 11th century. In the time of Professor Wilson, these facts were not known ; he was therefore induced to take the Skanda Purána or its different khaṇḍas to be much more modern. The following is his account of this work.

"The Skánda Purána is that in which the six-faced deity (Skanda) has related the events of the Tatpurusha Kalpa, enlarged with many tales, and subservient to the duties taught by Maheswara. It is said to contain eighty-one thousand one hundred stanzas : so it is asserted amongst mankind.

"It is uniformly agreed that the Skanda Purána, in a collective form, has no existence ; and the fragments, in the shape of Samhitás, Khaṇḍas, and Máhátmyas, which are affirmed, in various parts of India, to be portions of the Purána, present a much more formidable mass of stanzas than even the immense number of which it is said to consist. The most celebrated of these portions, in Hindustán, is the Kás'í Khaṇḍa, a very minute description of the temples of S'iva in or adjacent to Benares, mixed with directions for worshipping Mahes'wara, and a great variety of legends explanatory of its merits and of the holiness of Kás'í. Many of them are puerile and uninteresting ; but some are of a higher character. The story of Agastya records, probably, in a legendary style, the propagation of Hinduism in the south of India ; and, in the history of Divodása, king of Kás'í, we have an embellished tradition of the temporary depression of the worship of S'iva, even in its metropolis, before the ascendancy of the followers of Buddha. There is every reason to believe the greater part of the contents of the Kás'í Khaṇḍa anterior to the first attack upon Benares by Mahmud of Ghizni. The Kás'í Khaṇḍa alone contains fifteen thousand stanzas.

"Another considerable work ascribed, in Upper India, to the Skanda Purána, is the Utkala Khaṇḍa, giving an account of the holiness

of Orissa, and Kshetra of Purushottama or Jagannátha. The same vicinage is the site of temples, once of great magnificence and extent, dedicated to S'iva, as Bhuvaneswara, which forms an excuse for attaching an account of a Vaishnava Tirtha to an eminently S'aiva Purána. There can be little doubt, however, that the Utkala Khaṇḍa is unwarrantably included amongst the progeny of the parent work. Besides these, there is a Brahmottara Khaṇḍa, a Revá Khaṇḍa, a Siva Rahasya Khaṇḍa, a Himavat Khaṇḍa, and others. Of the Samhitás the chief are the Síta Samhitá, Sanatkumára Samhitá, Saura Samhitá, and Kapila Samhitá: there are several other works denominated Samhitás. The Máhátmyas are more numerous still. According to the Síta Samhitá, as quoted by Colonel Vans Kennedy, the Skanda Purána contains six Samhitás, five hundred Khaṇḍas, and five hundred thousand stanzas; more than is even attributed to all the Puráṇas. He thinks, judging from internal evidence, that all the Khaṇḍas and Samhitás may be admitted to be genuine, though the Máhátmyas have rather a questionable appearance. Now, one kind of internal evidence is the quantity; and, as no more than eighty-one thousand one hundred stanzas have ever been claimed for it, all in excess above that amount must be questionable. But many of the Khaṇḍas, the Kásí Khaṇḍa, for instance, are quite as local as the Máhátmyas; being legendary stories relating to the erection and sanctity of certain temples, or groups of temples, and to certain Lingas; the interested origin of which renders them, very reasonably, objects of suspicion. In the present state of our acquaintance with the reputed portions of the Skanda Purána, my own views of their authenticity are so opposed to those entertained by Colonel Vans Kennedy, that, instead of admitting all the Samhitás and Khaṇḍas to be genuine, I doubt if any one of them was ever a part of the Skanda Purána," (Vishṇu Purána, Vol. I, p. lxxii.).

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः । आस उवाच ।

अमृतं तेषु द्रुते तस्मिन् विष्णुनात्मस्वरूपिणा ।

दैत्याश्च दानवाश्चैव किञ्चक्रुस्तदनन्तरं ॥

सनत्कुमार उवाच ।

ते क्रोधादक्षिताः सर्वे दृढार्थं विशुभूचिरे ।

विफलं धिक्कृते शौर्यं चक्रं धिक् ते पराक्रमं ॥

विद्वज्य घातितो नित्यं पापचारस्य ते सदा ।  
 निहत्याैव त्वया पूर्वं हिरण्यकशिपुर्हतः ॥  
 हिरण्णाख्यस्य दैत्येन्द्रो ह्यस्तुतं चेद + + + ।  
 न तवास्ति बलं युद्धे निहत्या हि बली भवान् ॥  
 युद्धे स्थितो भवानस्तु न मे मोक्षमवाप्स्यसि ॥  
 सनत्कुमार उवाच ।

ततः स दैत्यराट् क्रुद्धः + + + + + ।  
 रथेनाम्बुदनादेन विष्णुमेवाभिदुद्रुवे ॥  
 विप्रचित्तस्तु दैत्येन्द्रो गजेन सञ्जितस्तथा ।  
 समाकलयत् सहस्राक्षं स गजो वज्रपाणिनं ॥  
 विरोचनस्तु संक्रुद्धं धनदं राक्षसाधिपं ।  
 स गजेनाभिदुद्राव जलदो भास्करं यथा ॥  
 बलैर्वैरोचनिद्यापि यमं पितृगणाधिपं ।  
 रथेनैवाभिदुद्राव विघ्नो विघ्नमिवापरं ॥  
 अनुह्लादस्य दैत्येन्द्रो हिरण्यकशिपोः सुतः ।  
 वरुणं प्रति दुद्राव नदीवेगो यथार्णवं ॥ इत्यादिः ।  
 End. वर्षवयस्य शूयूपां शुचिः शुद्रः करोति यः ।  
 स धर्मद इति ज्ञात्वा तस्य गृह्णाम्यहं बलिं ॥  
 विप्रस्य तु सदैवाहं शुचेरथशुचेरपि ।  
 गृह्णन् बलिं न तृप्यामि प्रियाणामिव दर्शनात् ॥  
 वस्त्व + + + + चैव ब्राह्मणस्य वरानने ।  
 चतुष्टयं समं पुण्यं पवित्रं परमं मम ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणेऽध्यायः । समाप्तस्यायं ग्रन्थः ॥

विषयः । (अत्र अध्यायाङ्कादिकं नास्ति ।) समुद्रमन्थनानन्तरं दैत्यादिभिः सह देवानां युद्धवर्णनं । आदिवक्त्रयुद्धवर्णनं । बलैर्बलैर्लोकराज्याभिषेककथनं । तेन सह नारदस्य संवादः । अथतर्था उपाख्यानं । वामनप्रादुर्भावः । बलिनिग्रहणं । सुयुष्मेतिविख्यातायाः पुष्करिण्या विवरणं । शुष्कदृचकोटरस्यशुकेन सह इन्द्रादीनां कथोपकथनं । दृचगुल्मादीनां चेतनत्वकथनं । वामनस्य तीर्थयात्रा । गौतमीपुत्रस्य कृष्णसर्पदर्शनकथनं । तृणविन्दोरुपाख्यानं । अश्वत्थस्य उपाख्यानं । वृत्तपुत्रसङ्केतनिधाय श्मशाने विलपन्तं ब्राह्मणं प्रति गृध्रस्य उपदेशवाक्यानि । गौरीगिरिशयोरनुग्रहेण तज्जीवनप्राप्तिकथनं । आसुर्या उत्पत्तिकथनं । सैद्धिकेय-



विषयः । वधकथनं । कालनेमिवधकथनं । नरनारायणयोस्पाद्यानं । देवगणकनञ्च-  
 म्बकवाहनस्रोत्रं । शिवस्य जामदग्राय धनुर्वेददानविवरणं । अम्बुरोलोभेन  
 दैत्यानां परस्परं निधनकीर्तनं । मन्दरपर्वतवर्णनं । निवातकवचवधवर्णनं ।  
 जम्भादिदैत्यनिधनं । भार्गवस्य शिवकुक्षौ परिधमणकथनं । शुक्ररूपेण नि-  
 सरणात् शुक्रनामकीर्तनं । अम्बिकासुरादिदमनकथनं । अम्बककृतशिवस्रोत्रं ।  
 ब्रह्मकृतशम्भुस्रोत्रं । आदिकाले अम्बिकासुरवधवृत्तान्तपाठे फलश्रुतिः । अम्बककृत-  
 भगवतीसुतिः । दशभ्यः कोष्ठजपुत्रेभ्यः पञ्चभूमिब्रह्माणां श्रेष्ठत्वकीर्तनं । दक्षश-  
 पेन तरुणां करणादिहीनत्वकथनं । तैः सार्द्धं ब्रह्मणः संवादः । पार्वत्याः पुत्रत्वेन  
 अशोकतत्प्रतिष्ठावृत्तान्तवर्णनं । नियमप्रशंसा । काशीस्थस्य धावकाभिधानस्य  
 विप्रस्य उपाख्यानं । महादेवस्य चन्द्रकलाधारणविवरणं । चन्द्रार्द्धोत्पत्तिकथनं ।  
 शिवस्य भस्मरजोविलेपनधारणवृत्तान्तकीर्तनं । भस्मस्नानमाहात्म्यकीर्तनं । शिवस्य  
 रुद्रादिनामकारणकथनं । तस्य पुनः श्मशानवासनिमित्तकीर्तनं । पञ्चगव्येन शिव-  
 स्नानानुष्ठाने फलकीर्तनं । विश्वामित्रजन्मकथनं । तस्य वसिष्ठकामधेनुहरणायमा-  
 दिकथनं । विप्रत्वलाभाय तस्य च तपस्यादिवर्णनं । त्रिशङ्खपाख्यानं । शिवायतन-  
 निर्माणमाहात्म्यकीर्तनं । भैरवीभैरवयोः उत्पत्तिकथनादिकं । शिवमानसादेव  
 गजाननोत्पत्तिकथनं । कार्तिकेयोत्पत्तिकथनं । स्कन्दविशाखादिनामनिर्व्वचनं ।  
 इन्द्रकृतदितिगर्भभेदनकथनं । स्कन्देन सद्य इन्द्रस्य युद्धवर्णनं । विशाखनामोत्पत्तिः ।  
 नैगमेयशाखयोरविर्भावादिकथनं । स्कन्देन सद्य शक्रस्य सम्प्रीतिकथनं । देव-  
 सेना-दैत्यसेनयोस्त्यग्रादिकथनं । केशिनामधेयेन दानवेन सार्द्धं शक्रस्य युद्ध-  
 वर्णनं । देवसेनया समं स्कन्दस्य विवाहादिवर्णनं । तस्य अभिषेककाले देवादि-  
 प्रदत्तोपहारविवरणं । वृहस्यतिष्ठतपङ्गाननस्रोत्रं । स्कन्दाभिषेचने विनायकस्य  
 वैरकथनं । तारकासुरस्य जन्मादिकथनं । तेन विप्रकृतानां देवानां ब्रह्मसमीप-  
 गमनादिवृत्तान्तकीर्तनं । अनलान्वेषणार्थं देवानां पातालगमनकथनं । मण्डूकान्  
 प्रति वज्रेः शपदानं । पुनस्तान् प्रति देवानां वरदानं । अग्निशपेन गजाना-  
 मूर्द्धजिह्वकथनं । देवानां पुरतः वज्रेः शमीगर्भगतत्वकथनं । अग्निशपेन  
 शुक्रानां वाक्यहीनत्वकीर्तनं । विशेषेण कार्तिकेयोत्पत्तिकथनं । तारकासुरवध-  
 कथनं । स्कन्दकृतमहिषासुरवधकीर्तनं । रुद्र-भवाज-हर-महादेव-महेश-पशुपति-  
 प्रभृतिनामनिर्व्वचनं । श्वेतवृषेरत्यग्रादिकथनं । श्वेतकृतशिवस्रोत्रं । मृत्युञ्जय-  
 मृत्योः समरवर्णनं । कालञ्जरक्षेत्रोत्पत्तिकथनं । महाकालस्य उत्पत्त्यादिकथनं ।  
 शिवकोपाग्निना यमदाहनकथनं । ब्रह्मकृतशङ्करस्रोत्रं । यमस्य पुनर्जीवनला-  
 भादिकथनं । चन्द्रप्रभादिलिङ्गकथनं । हिमालयशिखरस्य-गौरीशिखर-पुत्रकुण्ड-



विषयः । सौरिशिखरप्रभृतितीर्थकीर्तनं । भगीरथेन गङ्गानयनवृत्तान्तकीर्तनं । जषेश्वरादिलिङ्गकथनं । महाभैरवरूपवर्णनं । दिग्भस्वरस्य देवदारुवनप्रवेशविवरणं । शिवलिङ्गोत्पत्तिकथनं । वाणमहादेवमाहात्म्यकीर्तनं । वाराणसीस्वप्नभानस्य अविमुक्तसञ्ज्ञाकीर्तनं । अविमुक्तेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । स्थानेश्वर-तक्षकेश्वरप्रभृतिलिङ्गकथनं । नन्दीश्वरस्य वानराननलकथनं । आघातकेश्वरस्य चन्द्रिकाभिरतलकथनं । सिद्धचेवादिकथनं । रावणप्रतिष्ठितगोकर्णभिक्षानशिवलिङ्गमाहात्म्यादिकीर्तनं । पुण्यायतनकीर्तनादिमाहात्म्यकथनं । मयस्य विधिसान्निध्याद् वरलाभकथनं । त्रिपुरनिर्म्माणकथनं । ब्रह्मादीनां शिवसमीपे दानवदैर्ज्यन्यकीर्तनादिकं । विशेषेण त्रिपुरदाहवृत्तान्तकीर्तनं । समरसंरम्भवर्णनञ्च ॥ त्रिपुरकामिनीनां विलासादिवर्णनं । तारकाक्षविद्युन्मात्यादीनां निधनकथनं । क्रौञ्चगिरिप्रदक्षिणकाले षडाननसहस्राक्षयोर्विरोधवर्णनं । कुमारकृतक्रौञ्चगिरिवेधनकथनं । शिलाधारा-पाश-कुञ्जरी-मदनाप्रभृतीनां क्रौञ्चकामिनीनां विलासादिवर्णनं । मैनाकपुत्रस्य क्रौञ्चस्य निधनं निशम्य हिमालयादीनां तत्र गमनादिविवरणं । क्रौञ्चसञ्जीवनकथनं । देवानां स्त्रीभावप्राप्तिकथनं । ब्राह्म्यादिमातृणामुद्भवकथनं । शिवस्य तन्त्रशास्त्ररचनप्रतिज्ञाकथनं । प्रलदण्डतीर्थोत्पत्तिकथनं । नरनारायणाभ्यां सार्धं प्रह्लादादीनां युद्धवर्णनं । हिमालयप्रह्लादयोः संवादः । सुमेरुनिषध-पारिपात्रप्रभृतीनां पर्वतानां हिमालयसमीपागमनवृत्तान्तकीर्तनं । प्रह्लादादेशेन गिरीणामितस्तत उड्डयनकथनं । इन्द्रकृतपर्वतपक्ष्मदैववृत्तान्तकीर्तनं । पुष्करावर्तकादिमेघानामुत्पत्तिकथनं । चतुर्थवायुस्कन्धे तेषामवस्थितिकीर्तनञ्च । पुनः प्रह्लादादिभिः सार्धं नरनारायणयोः युद्धवर्णनं । विमोहितयोः नरनारायणयोः शक्रादीनां प्रह्लादिभिः समं समरसंरम्भवर्णनं । प्रह्लादस्य तपश्चरणकथनं । इन्द्रनारदयोः संवादः । हिमालयादिभिः सार्धं शक्रस्य युद्धवर्णनं । मैनाकस्य समुद्रप्रवेशकथनं । नारदप्रह्लादयोः संवादः । नारदस्य ब्रह्मलोकगमनवृत्तान्तकीर्तनं । क्षुधासृष्टिकथनं । तथा अर्द्धितानां दानवानां विष्णुसमीपात् पराजयकथनं । स्कन्देन पृथिव्यां शक्तिनिखातवृत्तान्तकथनं । कुमारैन्द्रयोरन्योन्यं सन्धिकथनं । गणेशकात्तिकेययोः सन्दरपर्वतगमनवृत्तान्तकीर्तनं । द्विजमाहात्म्यकीर्तनं । श्राद्धप्रशंसादिकथनं । आर्जवलभ्यधर्मकथनं । अत्र रुचिनामकस्य ब्राह्मणस्य उपाख्यानं । भृगूपाख्यानं । पुष्पकाभिधानविमानोत्पत्तिकीर्तनं । अश्वकसुतप्रयाणकथनं । अर्चाविधिः । उमारूपपरिग्रहेण अश्वकसुतस्य शिवालयप्रवेशवृत्तान्तकीर्तनं । शिवसन्तोषसाधनकथनञ्च । इति ।

## No. 1246. शिचापञ्चकं ।

Substance, country paper, 10 × 6 inches. Folium, 1. Lines 16. Extent, 13 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Srírámpur College. Appearance, new. Verse. Incorrect.

*S'ikshá-panchaka*.—A brief summary of the duties of Vedántins. By S'añkara Achárya.

Beginning. वेदो नित्यमधीयतां तदुदितं कर्म खनुडीयतां  
तेनेशस्य विधीयतामुपचितिः कामे मतिस्त्यज्यतां ।  
पापौघः परिधूयतां भवसुखे दोषोऽनुसन्धीयता-  
मात्मैच्छा यवसीयतां निजगृह्णातूर्णं विनिर्गम्यतां ॥ इत्यादिः ।

End. एकान्तो सुखमास्थतां परतरे चेतः समाधीयतां  
पूर्णात्मा सुसमीक्ष्यतां जगदिदं तद्वाधितं दृश्यतां ।  
प्राक्कर्म प्रविलाप्यतां + + + + + + + स्त्रिष्यतां  
प्रारब्धन्विच्च भुज्यतामथ परात्मन्येव सुस्थीयतां ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं शिचापञ्चकं समाप्तम् ।

विषयः । तत्त्वज्ञानोपदेशः ।

## No. 1247. वाक्यसुधाप्रकरणं, सटीकं ।

Substance, country-paper, 10 × 6 inches. Folia, 20. Lines, 26 on a page. Extent, 487 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Srírámpur College. Appearance, new. Text, in verse, Commentary in prose. Incorrect.

*Vákya-sudhá-prakarana*.—A summary of the elements, of the Vedánta Philosophy. By S'añkara A'chárya. Hall's *Contributions*, p.

Beginning. मूलस्य,—रूपं दृश्यं लोचनं दृक् तद्दृश्यं द्रष्टृमानसं ।  
दृश्याधिष्ठितयः साक्षी दृगेव न तु दृश्यते ॥ इत्यादिः ।  
टीकायाः,—नमो रामाय देवाय सच्चिदानन्दमूर्तये ।  
कृष्णाय गुरवे व्यासशङ्कराचार्यमूर्तये ॥  
नामरूपात्मविश्वात्मं + + + लभ्यमीक्ष्यते ।  
तद्वाक्यसुधयास्नाय निष्पङ्कं तत्त्वमीक्ष्यतां ॥ इत्यादिः ।

End. मूलस्य,—प्रातिभासिकजीवस्य लये सूर्यवहारिके ।

तल्लये सच्चिदानन्दाः पर्यवस्यन्ति साच्चिणि ॥

टीकायाः,—साच्चिश्च निर्दिष्टे प्रत्यग्रक्षणि पर्यवस्यन्ति शैत्यादय इव फेणतरङ्ग-  
गतास्तयोर्लये समुद्रे + + + सन्तीत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं वाक्यसुधाप्रकरणं सटीकं सम्पूर्णं ॥

विषयः । त्वंपदार्थयुत्पादनं । चक्षुरादीनामन्यदृश्यत्वसाधनं । अन्वयव्यतिरेकाभ्यामा-  
त्मनोऽसङ्गकूटस्थत्वादिप्रतिपादनं । तत्पदार्थशोधनं । सायाट्टादिनिरूपणं ।  
दृष्टिविषये विवर्तवादकीर्तनं । संसारस्वरूपं निरूप्य संसारस्य मायामयत्व-  
कथनं । तत्त्वंपदार्थयोरेक्यप्रतिपादनं । समाधिनिरूपणं । जीवात्मस्वरूप-  
विचारः । अपवर्गादिकीर्तनञ्च ।

No. 1248. ब्रह्मवैवर्त्तियप्रकृतिखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 7 inches. Folia 258.  
Lines, 20 on a page. Extent, 5160 ślokas. Character, Bengali. Date ?  
Place of deposit, Srīrāmpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

*Prakṛiti Khaṇḍa.* The Brahma Vaivarta Purāṇa, of which the work under notice forms the second part, is the tenth of the eighteen Great Purāṇas of Vyāsa, and is that “which was related by Śāvarṇi to Nārada, and contains the account of the greatness of Kṛishṇa, with the occurrences of the Rathantara Kalpa, where, also the story of Brahma-varāha is repeatedly told.” (Wilson’s *Vishṇu Purāṇa*, I. p. lxxv.) The Nārada Purāṇa assigns to it eighteen thousand verses, and in Chand’s time this was well known; the work may, therefore, be accepted as considerably older than the 12th century, though some of its Māhātmyas and episodes may be of doubtful authenticity. It is divided into four parts, *viz.*, the Brahma Khaṇḍa treating of Brahmā; 2nd, the Prakṛiti Khaṇḍa, treating of the female energy of the Deity; 3rd, Gaṇeśa Khaṇḍa, treating of Gaṇeśa; and 4th, Kṛishṇajanma Khaṇḍa, treating of Kṛishṇa. The work has been noticed by Weber in his Berlin Catalogue, by Aufrecht in the Bodleyan Catalogue, and by Wilson in the Journal of the Asiatic Society of Bengal for 1831. Though ostensibly devoted to the different manifestations of the female energy of the



Godhead, the main object of the second part is to establish the preeminence of Rádhá, and to assign to her a position similar to what the Tantras have assigned to Durgá, and this is done by narrating a great number of stories and anecdotes, some of which occur in other Puráṇas in an abbreviated or modified form, but most are quite new.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरच्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

श्रीनारद उवाच । गणेशजननी दुर्गा राधा लक्ष्मी सरस्वती ।

सावित्री च सृष्टिविधौ प्रकृतिः पञ्चधा स्मृता ॥

आविर्भव सा केन सा वा का + + + वरा ।

किं वा तल्लक्षणं सा च बभूव पञ्चधा कथं ॥

सर्वासां चरितं पूजा विधानं गुणमीप्सितं ।

अवतारं कृतस्तस्यास्तन्मां व्याख्यातुमर्हसि ॥

श्रीनारायण उवाच । प्रकृतेर्लक्षणं वत्स को वा वक्तुं क्षमो भवेत् ।

किञ्चित्था प्रवक्ष्यामि यच्छ्रुतं धर्मवक्त्रतः ॥ इत्यादिः ।

End.

न तस्य मृत्युर्भवति जले वक्तौ विले भुवं ।

जीवन्मुक्तो भवेत् सोऽपि सर्वसिद्धेश्वरो भवेत् ॥

यदि स्यात् सिद्धकवचो विष्णुतुल्यो भवेद् भुवं ।

कथितं प्रकृतेः खण्डः सुधाखण्डात् परं मुने ॥

या एव मूलप्रकृतिर्यस्याः पुत्रो गणेश्वरः ।

कृत्वा कृष्णव्रतं या च लेभे गणपतिं सुतं ॥

खांशेन कृष्णो भगवान् बभूव च गणेश्वरः ।

Colophon. इति श्रीब्रह्मवैवर्ते महापुराणे प्रकृतिखण्डे नारायणनारदसंवाद त्रिषष्टितमोऽध्यायः ।

श्रुत्वा च प्रकृतेः खण्डं श्रुश्रूषेष्ट सुधोपमं ।

भोजयित्वा च दध्यन्नं तस्मै दद्याच्च काचनं ॥

सर्वस्यां सुरभिं रम्यां ददाति भक्तिपूर्वकं । इति प्रकृतिखण्डः समाप्तः ॥

विषयः । १, २, अध्याये ।—पञ्चधाप्रकृतिकथनं । प्रकृतिसञ्चानिरुक्तिः । तत्स्वरूपादिकथनं । राधैव प्रकृतिरितिकथनं । देवानां पत्नीनिरूपणादिकं । सर्वासां राधाकलारूपत्वकथनं । प्रकृतिचरित्रकथनं । गोलोकादीनां नित्यत्वकथनं । कृष्णस्य साकारत्वेऽपि निराकारत्वकथनं । श्रीकृष्णस्य खेद-निश्वासादिभ्यो जलपवनादी-



नामुत्पत्त्यादिकथनं । अण्डोत्पत्तिवृत्तान्तकथनं । अनपत्या भवेति राधां प्रति श्रीकृष्णस्य शापदानकथनं । सरस्वत्यादीनामुत्पत्तिः । देवादीनामुत्पत्तिः ।

६, ४, ५, अ० ।—असङ्ख्यब्रह्मविष्णुशिवकथनं । ब्रह्माण्डसंस्थानादिकथनं । विराज-उत्पत्त्यादिकथनं । विश्वनिर्णयवर्णनं । सरस्वत्याः पूजाविधानं । सरस्वती-कवचं । सरस्वतीस्तोत्रं । नदीरूपायाः सरस्वत्या माहात्म्यकथनं । गङ्गासरस्वत्योर्विरोधवर्णनं । वृक्षरूपा नदीरूपा च भवेति पद्मां प्रति सरस्वत्याः शापदानविवरणं । गङ्गासरस्वत्योरन्योन्यशापेन नदीभावप्राप्तिकथनं । स्त्रीजितस्य पुरुषस्य निन्दा । एकभार्य्यस्य सुखित्वकथनं । कलेः पञ्चसहस्रे वर्षे गते सति पद्मागङ्गासरस्वतीनां पुनर्विष्णुलोकगमनं भावीति कथनं । तासां माहात्म्यकथनं ।

६, ७ अ० ।—कलेर्दशसहस्रवर्षपर्यन्तं शालग्राम-जगन्नाथयोः प्रथियामवस्थितिकथनं । तावत्कालं वेदपुराणश्रौतर्षणादीनामवस्थानकथनं । अतः परं कलिधर्मकीर्तनं । तत्र सन्ध्या-यज्ञस्त्रवादीनां विलोपकथनं । वृक्षाणां वृक्षपरिमाणत्वकथनं । नराणाञ्च अङ्गुष्ठप्रमाणकथनादिकं । कल्कप्रवतारकथा । प्रलयकथनञ्च । विशेषेण राधाया माहात्म्यकथनं । मेदिन्या उत्पत्तिकथनं । मेदिनीनिर्गतिः । वराहकृतप्रथियुद्धारकथनं । तत्पूजाविधानं । मङ्गलस्य उत्पत्तिः । प्रथिया ध्यानादिकथनं । प्रथिवीस्तोत्रादिकथनं । भूमिदानादिमाहात्म्यं । भूमौ दीपशङ्खादिस्थापने दोषकथनं ।

८, ९ अ० ।—सगरवंशवर्णनं । भगीरथकृतगङ्गानयनविवरणं । तिथ्यादिविशेषे गङ्गास्नानमाहात्म्यकथनं । गङ्गाया ध्यानादिकथनं । गङ्गास्तोत्रं । कार्तिकपूर्णिमायां श्रीकृष्णस्य रासेत्यवकथनं । तत्र ब्रह्मादीनां तत्पूजनादिवृत्तान्तकथनं । तुलस्या रूपवर्णनं । कलौ पृथ्वीत्यागानन्तरं गङ्गायां श्रीकृष्णसन्निध्यगमनविवरणं । शुष्ककण्ठेष्ठानां ब्रह्मविष्णुशिवादीनां श्रीकृष्णेन सह संवादकीर्तनं । पुनः श्रीकृष्णपदाङ्गुष्ठाद् गङ्गाया आविर्भावकथनं ।

१०, ११, १२ अ० ।—हरिणा सार्जं गङ्गाया विवाहकथनं । वृषध्वजभक्तस्य वृषध्वजाभिधानवृत्तपतेरुपाख्यानं । भगवता सह महादेवस्य संवादः । धर्मध्वजकुशध्वजयोरुपाख्यानं । वेदवत्या जन्मादिविवरणं । तस्यास्तपस्यादिवर्णनं । तां कामयमानस्य रावणस्य वृत्तान्तकीर्तनं । दशमुखं प्रति तस्याः शापदानं । जनकात्मजारूपेण तस्याः पुनर्जन्मग्रहणादिविवरणं । परीचासमये पुनस्तुभ्यं जानकीं दास्यामीति रामं प्रति वक्तिवचनं । रावणकृतच्छायासीताहरणकथनं । रावणबधानन्तरं पुष्करतीर्थे तपश्चरन्त्याख्यायासीतायाः लक्ष्मीत्वप्राप्तिकथनं । पुनस्तस्या त्रैपदीरूपेण जन्मवृत्तान्तकथनं । महादेवान्तिके पतिं देहीति पञ्चवारं सीताया

विषयः । प्रार्थनया रसिकचूडामणैर्गौरीशस्य पञ्च ते प्रिया भविष्यन्तीति वरदानं, तेन च त्रैपद्याः पञ्चपतिपत्नीलकथनं ।

१२, १४, १५, १६, १७, १८, १९ अ० ।—धर्मध्वजपत्न्या माधव्या गर्भे तुलस्या जन्मादिविवरणं । तुलस्यै ब्रह्मणे वरदानवृत्तान्तकथनं । शङ्खचूडेन सह तस्याः संवादः । स्त्रीचरित्रकीर्तनं । तयोर्विवाहकथनं । वैकुण्ठधामवर्णनं । तुलसीशङ्खचूडयोर्विलासवर्णनं । महादेवेन सह शङ्खचूडस्य संवादः । दम्भदानवस्य उपाख्यानं । दानवैः सह देवानां युद्धवर्णनं । नारायणस्य शङ्खचूडरूपमास्थाय तुलसीसमीपगमनवृत्तान्तकथनं । पाषाणमयो भवेति कृष्णं प्रति तुलस्याः शापदानं । गण्डकीनद्या उत्पत्तिः । तुलसीशिलाचक्रयोर्महात्माकीर्तनं । श्रीधर-दामोदरादिशिलाचक्रलक्षणं । तुलसीनामाष्टकादिकथनं ।

२०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१ अ० ।—मद्रदेशाधिपतेरश्वपतेरुपाख्यानं । गायत्रीजपप्रकार-माहात्म्यादिकथनं । सावित्रीध्यानसोत्रादिकथनं । सावित्र्या जन्मकथनं । सत्यवतः काष्ठाहरणादिवृत्तान्तकथनं । यमेन सह सावित्र्याः संवादः । कर्मफलप्रदर्शनं । कर्मविपाककथनं । येन येन कर्मणा स्वर्गादिलाभो भवति तत्कीर्तनं । यमाष्टककीर्तनं । नरककुण्डवर्णनं । नरा येन येन कर्मणा यादृशं नरकं प्राप्नुवन्ति तत्कथनं । अवश्यकर्तव्याकर्तव्यनिरूपणं । पापनिरूपणं । तत्त्वज्ञानकथनं । लौचकुण्डादिलक्षणकीर्तनं । श्रीकृष्ण-माहात्म्यादिकीर्तनं ।

३२, ३३, ३४, ३५, ३६ अ० ।—महालक्ष्म्या राधायाश्च उत्पत्तिकथनं । तयोः परिणयकथनं । स्वर्गसर्त्यादिषु महालक्ष्म्या नामभेदादिकथनं । भाद्रशुक्लाष्टम्यादिषु तस्याः पूजाविधानं । इन्द्रं प्रति दुर्वाससः शापदानविवरणं । पद्मायाः समुद्रकन्यात्वकथनं । शुद्धश्राद्धादिभोजनप्रतिषेधः । वैष्णवमन्त्रप्रक्षेपफलकीर्तनं । मन्त्रासिनां ग्राम्यधर्मादिनिषेधकथनं । पुत्रकन्याजननादिकारणकीर्तनं । कालधर्मकथनं । शक्रगीप्पतिसंवादः । लक्ष्मीचरित्रकीर्तनं । लक्ष्मीपूजाविधिः । तत्र ध्यानसोत्रादिकीर्तनं ।

३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३ अ० ।—खाद्याया उत्पत्तिकथनं रूपवर्णनञ्च । तस्यास्त्रपस्या, वज्रिपत्नीलकथनञ्च । तद्गर्भे दक्षिणाग्र्यादीनां जन्मकथनं । खाद्यामन्त्रादिकथनं । स्वधाया जन्म, रूपवर्णनञ्च । स्वधापूजामन्त्रादिकथनं । दक्षिणाया उत्पत्तिः, रूपवर्णनञ्च । भर्तृप्रशंसा । भर्तृ-पतिप्रभृतिनामनिर्वचनं । दक्षिण्या सह यज्ञस्य विवाहः । तद्गर्भे फलस्य जन्म । अदक्षिणस्य कर्मणो निन्दादिकीर्तनं । दक्षिणाया ध्यानादिकथनं । षष्ठीनामनिश्चिन्तिः । तस्याः कार्तिकपत्नील-

कथनं । प्रियव्रतोपाख्यानं । षष्ठ्या सार्द्धं क्रोडीकृतमृतपुत्रस्य तस्य संवादकीर्तनं । पुत्रजनने एकविंशतिदिने वटमूलादौ षष्ठीपूजावश्यकताकीर्तनं । षष्ठीध्यान-  
सोत्रादिकथनं । मङ्गलचण्डीनामनिरुक्तिः । तस्या आविर्भाव-पूजनादिकथनं । मनसानामनिरुक्तिः, तस्याः पूजादिकथनं ।

४४, ४५, ४६ अ०।—जरत्कारुणा सद्य तस्या विवाहादितृप्तान्तकीर्तनं । राधाया  
सद्य विहरमाणस्य श्रीकृष्णस्य वामपार्श्वतो गवामधिष्ठात्र्याः सुरभ्या उत्पत्त्यादि-  
कथनं । (अथ च पाठान्तरे राधाया वामपार्श्वतः सुरभ्या उत्पत्तिरवधेया) । तस्या  
ध्यानसोत्रादिकथनं । राधिकाया उत्पत्तिकथनं । द्विधारूपस्य भगवतो दक्षिणा-  
र्द्धात् श्रीकृष्णस्य वामार्द्धाच्च राधिकाया आविर्भावादिकथनं । राधानामनिरुक्तिः ।  
राधालोमकूपेभ्यो गोपीनामुत्पत्त्यादिकथनं । राधाया वामभागात् महालक्ष्म्या  
उत्पत्तिकथनं । तथा सार्द्धं वैकुण्ठाधिपतेस्तुभुजस्य दाम्पत्यकथनं । राजलक्ष्म्या-  
दीनामुत्पत्त्यादिकथनं । ब्रह्मादिस्त्वम्पर्यन्तं जगतो मित्यात्वकथनं । विरजाया  
नदीभावाप्राप्तिविवरणं । राधायाः शापेन श्रीदाम्नः शङ्खचूडैत्यरूपेण जन्मादि-  
कथनं । “गोपकन्या भव किञ्च शतं समाप्ते कृष्णविच्छेदो भविष्यतीति ” राधां  
प्रति श्रीदाम्नः शापदानं । दृषभानुगृहे अयोनिजायाः राधाया जन्मतृप्तान्तकी-  
र्तनं । श्रीकृष्णस्य अवतारकथनं । कलावत्यादीनामुत्पत्तिकथनं ।

४७, ४८, ४९, ५०, ५१ अ०।—राज्ञ उल्कलस्य ब्रह्मकृतसुयज्ञेतिनामकरणं ।  
सुयज्ञं प्रति ‘कुष्टी भवेति’ कस्यचिद् ब्राह्मणस्य शापदानतृप्तान्तः । अतिथिं ब्रा-  
ह्मणं दृष्ट्वा अभ्युत्थानाद्यकरणे प्रत्यवायादिकथनं । कर्मविपाककथनं । सुतपासु-  
यज्ञसंवादः । सुतपसो जन्मादिविवरणं । नारायणादीनामाश्रयकथनं । काल-  
परिमाणकीर्तनं । युगादिपरिमाणकथनं । स्वायम्भुवमनुकृतयज्ञसङ्ख्यादिकथनं ।  
चतुर्दशमनुविवरणं ।

५२, ५३, ५४, ५५ अ०।—श्रीकृष्णस्य योगनिद्राकथनं । शिवस्य मृत्युञ्जयनाम-  
कारणकथनं । राधाया गर्भधारणादिकथनं । महाविराज उत्पत्तिकथनं । राधायाः  
श्रीकृष्णप्राणाधिष्ठातृत्वकथनं । राधासेवनमाहात्म्यं । विप्रपादोदकमाहात्म्यं ।  
राधातन्त्रदानकथनं । राधाया ध्यानादिसन्तकथनं । राधिकासोत्रकीर्तनं । रा-  
धिकाकवचकथनं । शिवकृष्णयोरभेदकीर्तनं । शिवनामनिरुक्तिः । एवं महादेवादि-  
नाम्नामपि । दुर्गानारायणीशानाप्रभृतिषोडशनामधेशानामर्थ्यादिकथनं । सर्वार्थादौ  
केन दुर्गा पूजितेति कथनं । सुरथवैश्ययोः कथनं ।

५६, ५७ अ०।—चन्द्रकृतताराहरणतृप्तान्तकीर्तनं । चन्द्रस्य कलङ्कोत्पत्तिकथनं ।  
शचेरपि गुणा वक्तव्या इत्यादिकथनं । शुककृतचन्द्रपापापनयनविवरणं । अम्बु-



वाचां भूमिखननादिषु पापकथनं । एवं कन्याविक्रय-एकादशीभोजन-मातापित्रपा-  
 लन-दैवसिकनिधुवन-परस्त्रीमुखस्नान-श्रेणीप्रभृतिदर्शन-नरघातनादिपापकीर्तनं ।  
 दृढस्यतेर्विलापवर्णनादिकं । ब्रह्मेन्द्रादीनां संवादः । सम्बर्त्तकतोतय्यपत्नीहरण-  
 कथनं । अङ्गिरसो भार्यायाः पुंसवनव्रतानुष्ठानवृत्तान्तकीर्तनं । दृढस्यतेऽत्यन्ति-  
 कथनं । शिवेन सह तस्य संवादः । वैष्णवमाहात्म्यं । भक्तानां श्रीकृष्णे भक्तिं विना  
 मोक्षमिलाषो नास्तीतिकथनं । श्वेतद्वीपाद् विष्णोरागमनादिकथनं ।  
 ५८, ५९ अ० —शुक्रालयवर्णनं । तत्र ब्रह्मादीनां गमनविवरणं । ताराभिज्ञा-  
 कथनं । बलात्कारेण स्त्रीणां सतीलहानिर्न जायते, वस्तुतः प्रायश्चित्तानुष्ठानेन  
 शुद्धिर्भवतीति कथनं । बुधस्य जन्मकथनं । तेन सह चित्रायाः पाणिप्रदणकथनं ।  
 अधिरथादीनां जन्मादिकथनं । सुरथस्य शरत्कालीनमहापूजायनुष्ठानादि-  
 कथनं । ध्रुवगोत्रस्य नन्देः सुरथराजधानी-कोलारोधविवरणं ।  
 ६०, ६१, ६२, ६३ अ०—सुरथवैश्ययोः प्रकृतिसन्दर्शनकथनं । नवधाभक्तिल-  
 च्छणकीर्तनं । मूलप्रकृतिध्यानादिकथनं । षोडशोपचारमन्त्रादिकथनं । बलि-  
 दानयोग्यव्यागादिलक्षणकथनं । बोधनादिकालकथनं । ज्ञानकथनं । सधुमा-  
 सादौ श्रीकृष्णकृतदुर्गापूजाकथनं । दुर्गासौत्रकथनं । ब्रह्माण्डमोहनाभिधान-  
 दुर्गाकवचकीर्तनं । प्रकृतिखण्डफलश्रुतिः । समाप्तिः ।

### No. 1249. धातुदीपिका ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 6 inches. Folia 102.  
 Lines 24 on a page. Extent, 2,907 s'lokas. Character, Bengali. Date ?  
 Place of deposit, S'rirāmpur College. Appearance, fresh. Prose. In-  
 correct.

*Dhātu-dīpikā.* A commentary on the Kavikalpadruma, of Vopa-  
 deva. By Durgādāsa. The Kavikalpadruma is a list of Sanskrit  
 roots arranged under the ten heads of Sanskrit conjugation. The  
 work of course belongs to the school of Vopadeva, and differs from  
 others in having its own peculiar symbols and technical terms.

Beginning. नत्वा शङ्करचरणसरोजं श्रीदुर्गादासेन धीमता ।

विदधे धातुदीपिका नाम टीका कविकल्पशखिनः ॥

कति कति सन्ति ये सन्तः सन्तोषं नो + + इतरगुणे ।

ये परगुणमनुलुब्धा दुर्गादासश्चमो भवेत्तेभ्यः ॥



सुखाय च्छान्नवर्गाणामवेति परिभाष्यते ।

अन्तस्थाः सूर्यवरला आद्या इत्यादयः खराः ॥

ऊष्मसञ्ज्ञाः श्वसञ्ज्ञा अन्यात् प्रागुपधा भवेत् । श्रीवोपदेवो धातुपाठं चिकी-  
र्षितप्रारिष्णुतसमाप्तये शिष्टाचारप्राप्तं मङ्गलमाचरति,—शब्दाकरकरपाम-  
मर्थमित्यादिः ।

End. सर्वस्वं + + + + मन्येषां हेमराशिवत् ।

कविकल्पद्रुमस्य प्रदीप्यते धातुदीपिका ॥

Colophon. इति श्रीदुर्गादासविरचिता + ————— कविकल्पद्रुमटीका समाप्ता ।

विषयः । वोपदेवविरचितकविकल्पद्रुमाभिधेयधातुपाठस्य व्याख्यानं ॥

### No. 1250. माध्यन्दिनशतपथब्राह्मणभाष्यं ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 8 inches. Folia, 487.  
Lines, 24—25—26—27—28 on a page. Extent, 18,201 s'lokas. Character,  
Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance,  
fresh. Prose. Incorrect.

*S'atapatha-brāhmaṇa-bhāṣhya*. A commentary on the S'atapatha  
Brāhmaṇa of the White Yajur Veda. By Mahidhara. Large extracts  
from this work have already been printed in Dr. Weber's edition of the  
Brāhmaṇa. See also Weber's Catalogue of the Berlin Collection, and  
Max Müller's *Ancient Saṁskṛit Literature*.

Beginning. वागीशयाः सुमनसः सर्वानामनुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः सुखं नमामि गजाननं ॥

यस्य निश्चसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधते बुक्कभूपतेः ।

कृते चेतरे + चीरसागरादिव चन्द्रमाः ॥

विजेता राजते जातो वीरः श्रीरक्षमा + शः ।

धर्मब्राह्मणान्यः समादिशन् सायणाचार्यः ॥

अग्यजुःसामशाखानामेकैका व्याकृता त्वया ।

तावता तत्त्वमानार्थं ज्ञातुं शक्या + + परा ॥

वासना + + + + मन्त्रार्थानामशेषतः ।

- प्रायेणाध्ययनं कर्म पू + + नरैर्विना ॥  
 करतलामलक + परं तत्त्वं प्रकाशितं ।  
 सका + सदृशी शाखा त्वया व्याख्यायतामिति ॥  
 सर्वतः सायणाचार्यो विमृशेदीरिता + + ।  
 माध्यन्दिने शतपथे + + व्याख्यां करोति + ॥  
 सञ्चारः पदवाक्यार्थन्यायानां दर्शितः पुरा ।  
 वेदानामर्थवस्त्वादि यच्चान्यदुपयुज्यते ॥  
 सर्वशाखास्तु यत्नेन विज्ञेयं तदिहाखिलं ।  
 यच्च सन्दिग्धमज्ञातमत्र तद्विचरिष्यते ॥  
 सम्मत्या कल्पलुचाणां ब्राह्मणानाञ्च सङ्गृह्यात् ।  
 इह हि चरमे चतुर्दशे काण्डके करतलामलकवत् परं तत्त्वं प्रकाशितं । ततः  
 प्राकृतैश्च + + + + काण्डैः वेताग्निसाधर्म्यप्राधान्येन । इत्यादिः ।  
 End. यदा मल्लिखुचो भवति, तदा त्रयोदश, अतोऽस्या इष्टेर्द्वादशकपालसंस्कृत-  
 द्दविर्जुजलात् संवत्सरसम्मितत्वं । अतः संवत्सररूपाया इष्टेर्द्वादश त्रयोदश  
 वा दक्षिणा युक्ता इत्यर्थः । इति पञ्चमं ब्राह्मणं ।  
 वेदार्थस्य प्रकाशनेन तमो हार्दं निवारयन् ।  
 पुमर्थान्तुरो देयाद्वियातीर्थमहेश्वरः ॥  
 Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरन्धर-  
 सायणाचार्यविरचिते साधवीये वेदार्थप्रकाशे माध्यन्दिनशतपथब्राह्मणे पञ्चम-  
 काण्डे पञ्चमोऽध्यायः । समाप्तश्च पञ्चमकाण्डः ।  
 विषयः । शुक्लयजुर्वेदीयमाध्यन्दिनशतपथब्राह्मणस्य व्याख्यानं ।

### No. 1251. गङ्गावाक्यावली ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 7 inches. Folia, 137.  
 Lines, 25 on a page. Extent, 3,211 ślokaś. Character, Bengali. Date, ?  
 Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose and verse.  
 Generally correct.

*Gaṅgā-vākya-vālī.* A treatise on the religious merits of the River  
 Ganges, including directions for visiting, saluting, and worshipping the  
 river, for bathing in it on different auspicious occasions, consecrating  
 gifts, performing s'rāddhas, special merits of Gaṅgāsāgara and Prayāga,

&c., &c. By Vidyapati. The author was a distinguished poet, and, according to tradition current in Tirhoot, lived during the reign of Rájá S'iva Siñha of Tirhoot, who granted him a patent conveying a small plot of land in the year two hundred and ninety-three of Lakshmaṇa Sena's era, which would be equal to the Christian era 1400. The Saduktikarnámrita (*ante* No. 1180) however, quotes from the works of a Vidyapati, and the Sadukti itself was completed in the year 1205, A. C., or nearly two hundred years before S'iva Siñha. Thus we have two Vidyapatis, and it is doubtful who wrote the work under notice. Tirhoot tradition assigns it to the second.

Beginning. स्वस्त्यसु वसुह्निनरश्मिभृतः प्रसादादेकं वपुः श्रितवतो हरिणा समेत्य ।

तन्नाभिपङ्कजसहोत्पलललीलामाविष्करोति हृदि यस्य भुजङ्गराजः ॥

यावद्गङ्गा विभाति विपुलहरजटाभण्डलं मण्डयन्ती

मञ्जीमाला सुमेरोः शिरसि सितमहावैजयन्ती जयन्ती ।

याता पातालमूलं स्फुरदमलवचिः श्रेणिर्मोक्षवल्ली

तावद्विद्यासङ्ख्या जगति विजयतां गङ्गावाक्यावलीयं

अथ भक्तियद्वापुःसरमेव सर्वकर्म्मविशेषमाह । अतो भक्तियद्दे अवश्यमेव

कर्त्तव्ये, तथा च यमः ।—

श्रद्धा भक्तिय काम्यानां वृद्धिर्लोककरे हि ते । इत्यादिः ।

End. गङ्गातीरं परित्यज्य येऽन्यतीर्थान्भिलाषिणः ।

तोयान्तरे रतिर्येषां ते वै रौरवगामिनः ॥

यावत् स्वर्गतरङ्गिणी हरजटाभट्टान्तरा लम्बते

यावद्विश्वविशालविस्तृतकरः सूर्योऽयमुज्जृम्भते ।

यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्डलं

तावत् कल्पलतेयमस्तु सफला देव्याः सतां श्रेयसि ॥

किञ्चिन्निरन्ध्रमालोक्य श्रीविद्यापतिस्त्वरिणा ।

गङ्गावाक्यावली देव्याः प्रमाणैर्विमञ्जिता

Colophon. इति श्रीविद्यापतिविरचिता गङ्गावाक्यावली समाप्ता ।

विषयः । गङ्गानामस्मरणप्रकरणं । तत्र भक्तियद्वादिलक्षणं । स्मरणप्रयोगः । (एवं पर-  
त्रापि प्रयोगो बोद्धव्यः) । नामसङ्कीर्त्तनादिमाहात्म्यकथनं । यात्राप्रकरणं ।  
गङ्गावासमाहात्म्यं । यात्रापूर्वदिने केशवपनादिकर्त्तव्यता । याद्विधानं ।  
श्रवणमाहात्म्यादिकथनं । गमनप्रकरणं । वीक्षणप्रकरणं । नमस्कारप्रकरणं ।  
स्पर्शनप्रकरणं । सामान्यतः सर्वतीर्थप्राप्तिश्राद्धप्रकरणं । मुण्डनादिकथनं ।

आद्योत्तरकर्माकथनं । गङ्गाभक्त्यादिमाहात्म्याकथनं । अभयप्रकरणं । चैत्रप्रकरणं ।  
 अथवाहनप्रकरणं । स्नानप्रकरणं । सामान्यकालस्नानादिविधानं । आच-  
 मनादिकथनं । गङ्गावाहनध्यानादिमन्त्रकथनं । पुष्पाकालस्नानप्रकरणं । तत्र  
 तिथिस्नानं । विशेषेण साघसप्तमीस्नानकीर्तनं । नन्दास्नानं । युगाद्यास्नानं ।  
 दिनचयस्नानं । नक्षत्रस्नानं । एवं योग-दशहरा-सङ्क्रान्तिस्नानकथनं । सङ्क्रा-  
 न्तिनिरूपणं । माघ-ग्रहण-मध्याह्न-वारुणादि-संज्ञाज्यैष्ठी-शिवसन्निहित-पश्चिम-  
 वाहिन्यादिगङ्गास्नानकथनं । तर्पणप्रकरणं । नीलोरक्तादिवस्त्रपरिधानेन तर्प-  
 णायनुष्ठाननिषेधः । मृत्तिकाप्रकरणं । जपप्रकरणं । पूजाप्रकरणं । मृत्तिका-  
 निर्मितशिवलिङ्गपूजनादिविधानं । पितृलोकानुद्दिश्य देवस्नानादिविधानं ।  
 दानप्रकरणं । तत्र दानादिस्वरूपकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । प्रतिपिद्धदानं ।  
 सामान्यदानं । घृतधेनु-सुवर्णधेनु-भूमिप्रभृतिदानविधानं । तत्र भूमिदाने  
 परिमाणादिकथनं । व्रतफलादिकथनं । गङ्गास्रोत्रकीर्तनं । दशहरागङ्गा-  
 पूजाविधिः । आद्ये विहिताविहितद्रव्याणि । जलप्रकरणं । तत्पानप्रकरणं ।  
 आश्रयप्रकरणं । मृत्युप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । अस्थिस्थितिप्रकरणं । गङ्गा-  
 सागरसङ्गमादिप्रकरणं । प्रयागमाहात्म्यादिप्रकरणं । तत्र मुण्डनमरणादि-  
 प्रकरणं । विघ्नप्रकरणं । प्रतिपिद्धप्रकरणं । गङ्गामाहात्म्याकीर्तनं । इति ।

### No. 1252. ब्रह्मवैवर्तीयब्रह्मखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 7 inches. Folia, 94.  
 Lines, 22 on a page. Extent 2,068 ślokaś. Character, Bengali. Date ?  
 Place of deposit, S'rirāmpur College. Appearance, fresh. Verse. Generally  
 correct.

*Brahma-khaṇḍa*. The first part of the *Brahma-vaivarta Purāṇa*,  
 being the tenth of the eighteen great *Purāṇas* attributed to Vyāsa  
 (Vide ante p. 227): It is thoroughly sectarian in character, and treats  
 of the preeminence of Kṛishṇa as the supreme Deity. Nārāyaṇa is  
 assumed to be a part manifestation of Kṛishṇa, and legends are over  
 and over introduced to illustrate the subordinate character of Śiva,  
 Durgā, and the other gods and goddesses. The seat elect of Kṛishṇa  
 is described to be Goloka, the highest heaven of the *Vaishṇavas*. The  
 MS. comprises thirty chapters, and professes to be complete.



Beginning. गणेशत्रयेशसुरेशशेषाः सुराश्च सर्वे मुनयो मुनीन्द्राः ।

सरस्वती श्रीगिरिजादिकाश्च (यं) नमन्ति देवाः प्रणमामि तं विभुं ॥  
 स्मृतात् स्मृततमां तनूं विदधतं विराजं विश्वानि लोमविवरेषु महान्तमाद्यं ।  
 दृष्टुं मुखः स्वकलयापि ससर्ज स्रज्जां नित्यां समेत्य हृदये तमजं भजामि ॥  
 ध्यायन्ते ध्याननिष्ठाः सुरनरमनवो यैशिनो योगकृदाः  
 सन्तः स्वप्नेऽपि सन्तं कतिकतिजनिभिर्यं नमस्यन्ति तस्मा ।  
 ध्याये स्वेच्छामयं तं त्रिगुणपरमहो निर्विकारं निरीहं  
 भक्तध्यानैकहेतोर्निरपममचिरं श्यामरूपं दधानं ॥  
 वन्दे कृष्णं गुणातीतं परं ब्रह्माश्रितं यतः ।  
 आविर्बभूवुः प्रकृतिब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥  
 ॐ नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमं ।  
 देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

ॐ नमः सर्वविघ्नविनाशकाय ।

अमृतपरमपूर्वं भारतीकामधेन्वाः श्रुतिगणकृतवत्सो ब्रामदेवो दुदोह ।  
 अतिचिरपुराणं ब्रह्मवैवर्तमेतत् पिवत पिवत मुग्धा दुग्धमक्षय्यमिष्टं ॥  
 भारते नैमिषारण्ये ऋषयः श्रौतकादयः ।  
 नित्यां नैमित्तिकीं कृत्वा क्रियासूयः कुशामने ॥  
 एतस्मिन्नन्तरे सौत्तिसागच्छन्तं यदृच्छया ।  
 प्रणतं सुविनीतं तं विलोक्य ददुरासनं ॥  
 तं सम्पूज्यातिथिं भक्त्या श्रौतको मुनिपुङ्गवः ।  
 संवृच्छत् कुशलं शान्तः शान्तं पौराणिकं मुदा ॥  
 वर्त्मनामविनिर्मुक्तं वसन्तं सुस्थिरामने ।  
 सस्मितं सर्वतत्त्वज्ञं पुराणानां पुराणवित् ॥  
 परं कृष्णकथोपेतं पुराणं श्रुतिसुन्दरं ।  
 मङ्गलं मङ्गलार्हञ्च मङ्गल्यं मङ्गलालयं ॥  
 सर्वमङ्गलबीजञ्च सर्वदा मङ्गलप्रदं ।  
 सर्वामङ्गलविघ्नञ्च सर्वप्रसक्तं परं ॥  
 हरिमन्त्रिप्रदं शश्वत् सुखदं मोक्षदं भवेत् ।  
 तत्त्वज्ञानप्रदं दारापुत्रपौत्रविवर्द्धनं ॥  
 प्रपञ्च सुविनीतञ्च विनीतो मुनिसंसदि ।  
 यथाकाशे तारकाणां द्विजराजो विराजते ॥

शैलक उवाच ।

प्रस्थानं भवतः कुत्र कुत आयासि ते शुभं ।

किमस्माकं पुण्यदिनमय लद्दर्शनेन च ॥

वयमेव कलौ भीता विशिष्टज्ञानवर्जिताः । इत्यादिः । —

End.

दिव्या स्त्रीपूजिता येन पतिपुत्रवती सती ।

प्रकृतिः पूजिता तेन सर्वमङ्गलदायिनी ॥

मूलप्रकृतिरेका सा पूर्णब्रह्मस्वरूपिणी ।

सृष्टौ पञ्चविधा सा च विष्णुमाया सनातनी ॥

प्राणाधिष्ठात्री देवी या श्रीकृष्णस्य परात्मनः ।

सर्वासां प्रेयसी कान्ता सा राधा परिकीर्तिता ॥

नारायणप्रिया लक्ष्मी सर्वसम्पत्स्वरूपिणी ।

रागाधिष्ठात्री देवी या सा च पूज्या सरस्वती ॥

सावित्री वेदमाता च पञ्चरूपा विधेः प्रिया ।

शङ्करस्य प्रिया दुर्गा तस्याः पुत्रो गणेश्वरः ॥

Colophon. इति ब्रह्मवैवर्ते महापुराणे ब्रह्मखण्डे नारायणनारदसंवादे त्रिंशत्तमोऽध्यायः ।

समाप्तस्यायं ब्रह्मखण्डः ।

विषयः । १, २, ३ अध्याये ।—सूतेन सद्य ऋषीणां संवादः । गोलोकादिवर्णनं । परब्रह्म-  
निरूपणं । महदादिसृष्टिकथनं । नारायणाविर्भावकथनं । नारायणकृतश्रीकृष्ण-  
स्तोत्रं । शम्भोराविर्भावकथनं । तत्कृतश्रीकृष्णस्तोत्रं । विधातुराविर्भावकथनं ।  
तत्कृतश्रीकृष्णस्तवनं । धर्मस्य प्रादुर्भावः । तत्कृतश्रीकृष्णस्तुतिः । भारत्या आवि-  
र्भावः । तत्कृतश्रीकृष्णस्तोत्रं । महालक्ष्म्या आविर्भावः । तत्कृतश्रीकृष्णस्तोत्रं । एवं  
दुर्गादीनामाविर्भावादिकथनं ।

४, ५, अ० ।—सावित्र्या आविर्भावादिकथनं । रतिसदनादीनामाविर्भावादि-  
कथनं । सङ्क्षेपेण ब्राह्म-वाराह-पाद्मकल्पविवरणकीर्तनं । अत्रान्तरे भगवतो  
रासमण्डलवर्णनं । राधिकाया आविर्भावकथनादिकं । तस्या लोमकूपेभ्यः गोपा-  
ङ्गनानासुद्भवकथनं । श्रीकृष्णस्य लोमविवरेभ्यः गोपानामाविर्भावकथनं । काम-  
धेनूनामाविर्भावादिकथनं ।

६ अ० ।—श्रीकृष्णस्य अङ्गविशेषेण सृष्टिप्रक्रियाकथनं । तस्य नारायणादिभ्यो  
लक्ष्म्यादिदानवृत्तान्तकथनं । तत्समीपे शिवस्य दास्यप्रार्थना । सालोक्यादि-  
षड्विधमुक्तिकथनं । श्रीकृष्णार्चनमहिमा । शिवनामोच्चारणमाहात्म्यं । शिवेन

प्रत्याख्यातायाः सिंहवाहिन्या गोलोके अवस्थानादिकथनं । शिवसन्तशस्त्रं  
रचयिष्यतीति कथनं ।

७, ८, ९ अ०।—ब्रह्माकृतवृष्टिविवरणं । शिवस्य तामसत्वं नास्तीतिकथनं । रुद्र-  
नामकथनादिकं । नारदं प्रति ब्रह्मणः शापदानकथनं । अप्सरश्चादीनामुत्पत्ति-  
कथनं । भूमिगर्भे मङ्गलस्य जन्मवृत्तान्तकीर्तनं । कद्रुवंशादिकथनं । दनुवंशादि-  
कथनं । अश्विन्यादीनां चन्द्रपत्नीलकथनं । चन्द्रस्य चयरोगात्यत्तिविवरणं ।  
हरिहरयोः संवादः ।

१०, ११ अ०।—कुबेरादीनां जन्मादिकथनं । सच्छूद्रकथनं । वर्षमङ्करकथनं ।  
घृताचीविश्वकर्म्मणोः संवादः । माटपिचादीनां गुरतरागुरतरत्वादिकथनं । माट-  
सम्बोधनेनैव माटतुल्यता भवतीति कथनं । कामार्त्तस्य लघुः शापेन घृताच्याः  
शूद्रगृहे जन्मादिकथनं । तस्याः शापेन विश्वकर्म्मणोऽपि कारुरूपेण जन्मग्रहण-  
कथनं । प्रयागत्वे मलितयोः जातिस्मरयोस्तयोः संलापादिकथनं । तद्गर्भे  
कुण्डकारादीनामुत्पत्तिकथनादिकं । सङ्कराणामुत्पत्तिकथनं । गोदावर्या उत्पत्ति-  
कथनं । गणकदैवज्ञादीनामुत्पत्तिकथनं । सम्बन्धनिरूपणं । कल्याणमित्रस्य मुने-  
रुत्पत्तिः । तन्नामस्मरणेन वज्रभित्तिर्नास्तीति कथनं । सूर्यकृतविप्रस्रोत्रं । विप्र-  
पादोदकमाद्यात्म्यं । वैष्णवब्राह्मणप्रशंसा ।

१२, १३, १४ म०।—नारदशापेन ब्रह्मणोऽपूज्यताकथनं । गन्धर्वराजस्य शिवा-  
राधनावृत्तान्तः । तत्पुत्रत्वेन नारदस्य जन्मादिकथनं । पटचक्रकथनं । इडा-  
पिङ्गलादिषोडशनाडीकथनं । नारदस्य पुनः शूद्रगृहे जन्मादिकथनं । उपवर्च-  
णनामकेन नारदेन विना कृताया मालावत्या विलापादिवर्णनं । तत्समीपे ब्रा-  
ह्मणरूपेण श्रीकृष्णस्य आगमनं । कृष्णभक्तिमाद्यात्म्यं ।

१५, १६, १७, १८ अ०।—मालावतीसमीपे खामिना सह मृत्युकन्याया आगम-  
नादिविवरणं । कालादीनां रूपवर्णनं । मालावतीकालपुरुषसंवादः । आयु-  
र्वेदागमविवरणं । धन्वन्तरि-दिवोदासादीनां ग्रन्थकथनं । ज्वरादिलक्षणचिकि-  
त्सादिकथनं । विष्णुना सह असुराणां संवादः । मालावतीकृतश्रीकृष्णस्रोत्रं ।  
उपवर्चणस्य शरीरे श्रीकृष्णस्य अधिष्ठानकथनं ।

१९, २०, २१ अ०।—महापुरुषब्रह्माण्डपावननामकवचकथनं । शङ्करकवच-  
कथनं । शङ्करस्वराजकथनं । कान्यकुब्जदेशे नारदस्य जन्मवृत्तान्तकथनं ।  
द्रुमिणस्य उपाख्यानं । मातुर्मरणे अप्राप्तप्रागल्भ्यस्य नारदस्य श्रीकृष्णमन्त्रप्राप्तिविव-  
रणं । नारदशर्पभोजनवृत्तान्तकीर्तनं ।

२२, २३, २४, २५ अ०।—नारदनामनिरुक्तिः । एवं प्रचेतोदच-कर्दम-सरीच-

प्रभृतीनां नामनिर्व्वचनं । ब्रह्मनारदसंवादेन वेदसारकथनं । कृष्णभक्तिमा-  
हात्म्यं । गार्हस्थ्याश्रमप्रवेशे नियमादिकीर्तनं । दारपरिग्रहप्रकारः । संसारस्य  
अनित्यताकथनादिकं । नारदस्य शिवसाध्निध्यगमनविवरणं ।

२६. २७ अ०।—शिवस्य नारदाय कृष्णमन्त्रादिदानपूर्व्वकं द्विजानामाङ्गिकाचार-  
कथनं । गुरुमाहात्म्यकथनं तिलकावश्यकता । शालग्रामादौ हरैरर्चनविधानं ।  
शिलाचक्रमाहात्म्यं । श्रीकृष्णार्चनप्रकारकथनं । गृहि-द्विज-यति-वैष्णवादीनां  
भक्त्याभक्ष्यकथनं । विष्णोरनिवेदिताम्रजलादीनां विष्टामूत्रसादृश्यादिकथनं ।  
मांसादिभोजननियमकथनं ।

२८, २९, ३० अ०।—तत्त्वज्ञानकथनं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिविम्बत्वकथनं । ब्रह्मणो  
निर्गुणत्वादिकथनं । प्रकृतिलक्षणादिकथनं । वैष्णवमते ब्रह्मस्वरूपकथनं । तत्र  
गोलोकधामवर्णनं । गोपीकदम्बवेष्टितस्य श्रीकृष्णस्य राधया आलङ्कितस्य पर-  
ब्रह्मत्वकथनं । कृष्णनामनिर्व्वचनं । नारायणकृष्णपराश्रमवर्णनं । नारायण-  
नारदसंवादः । भगवत्तत्त्वकथनं । राधायाः पूजने श्रीकृष्णस्य प्रीत्याधिक्यकथनं ।  
इति ।

### No. 1253. ब्रह्मवैवर्त्तीयगणपतिखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 7 inches. Folia 134.  
Lines, 20 on a page. Extent, 2,680 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Verse. Gene-  
rally correct.

*Gaṇapati Khaṇḍa* alias *Gaṇeśa Khaṇḍa*. The third part of the  
Brahma-vaivarta Purāṇa. According to the Nārada Purāṇa it should  
comprise s'lokas; the MS. under notice contains 2680 s'lokas, divided  
into forty-six chapters, and professes to be complete. The work is  
devoted to the birth, attributes, and worship of Gaṇeśa, and forms the  
scriptures of the followers of that god. It is to be noted, however, that,  
though the praise of the elephocephalic divinity is its main object,  
the Vaishṇavite character of the Purāṇa is nowhere lost sight of, and  
ever and anon the preeminence of Kṛishṇa is prominently brought  
forward.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥



अतं प्रकृतिखण्डं तददृष्टार्णवमुत्तमं ।  
 सर्वोत्कृष्टमीश्वरस्य सूत्रानां ज्ञानवर्द्धनं ॥  
 अधुना श्रोतुमिच्छामि गणेशखण्डमीश्वर ।  
 तज्जन्मचरितं नृणां सर्वमङ्गलमङ्गलं ॥  
 कथं जज्ञे सुरश्रेष्ठः पार्वत्या उदरे शुभे ।  
 देवी केन प्रकारेण ललभे तादृशं सुतं ॥  
 स चांशः कस्य देवस्य कथं जन्म ललाभ सः ।  
 अयोनिमभवः किंवा किंवासौ योनिमभवः ॥  
 किंवा तदुब्रज्जतेजो वा कियानेव पराक्रमः ।  
 का तपस्या च किं ज्ञानं किमु + विमलं यशः ॥  
 अथ तस्य पुरः पूजा विन्येषु निखिलेषु च ।  
 स्थिते नारायणे शम्भौ जगदीशे च ब्रह्मणि ॥ इत्यादिः ।  
 कार्त्तुं ब्रह्मवैवर्ते श्रुत्वा यज्ञभते फलं ।  
 तत्फलं लभते मर्त्यः श्रुत्वा खण्डमुत्तमं ॥  
 वाक्कां कृत्वा तु मनसि शृणोति परमास्तिकः ।  
 तस्मै ददाति सर्वेष्टं सुरश्रेष्ठो गणेश्वरः ॥

End.

Colophon. इति ब्रह्मवैवर्ते महापुराणे नारायणनारदसंवादे गणपतिखण्डे षट्चत्वारिंश-  
 तमोऽध्यायः । इति गणपतिखण्डः समाप्तः ॥

विषयः । १ प्रथमाध्याये ।—पार्वत्या सह स्मरहरस्य विलासमविरामं निर्वर्ण्य ब्रह्मादीनां  
 नारायणसमीपगमनादिविवरणं । निधुषणप्रवृत्तस्य पुरारेः पुरद्वारस्थितानामिन्द्र  
 चन्द्रप्रभृतिदेवानां शिवस्तवनं । भूमौ शिववीर्यपातकथनं । नारायणनारद-  
 संवादः ।

२, ३ अ०।—पलायितान् देवान् उद्दिश्य पार्वत्याः शापदानकथनं । शिवकृत-  
 पार्वतीश्लोचं । कामिनीनां दुःखवर्णनं । साध्वीलक्षणादिकथनं । पुण्यकाभिधान-  
 व्रतप्रशंसा ।

४, ५, ६, ७ अ०।—पुण्यकविधानं । पुण्यकव्रतकथा । पार्वत्या व्रतानुष्ठानसहो-  
 त्सववर्णनं । हरकृतहरिस्तुतिः । गणेश-लम्बोदर-गजाननप्रभृतिनामधेयानां  
 कारणकथनं । सर्वांगे गणेशादिपञ्चदेवतापूजाविधानं । दक्षिणादानावश्यकता ।  
 तत्र पार्वत्या सह ब्रह्मादीनां वादानुवादकीर्तनं । पार्वतीकृतश्रीकृष्णश्लोचं ।

८, ९ अ०।—गिरिजागिरिशयोः पुरतः दृढरूपेण श्रीकृष्णस्य गमनवृत्तान्तकथनं ।  
 पञ्चविधपिडकथनं । नानाविधसाहकथनं । पञ्चविधपुत्रकथनं । हरिभक्तप्रशंसा ।

गणेशजनककथनं । शिवयोः समीपे आकाशवाणीविवरणं । तयोः पुत्रमुखदर्शन-  
वृत्तान्तकीर्तनञ्च ।

१०, ११, १२ अ०।—गणेशाय ब्रह्मविष्णुकुबेरादीनां यैतुकदानादिकथनं ।  
मङ्गलमहोत्सववर्णनं । मुद्रितनयनेन शनैश्चरेण सच्च पार्वत्याः संवादः । शनैश्च-  
रस्य खट्वान्तवर्णनं । तद्वृष्टिपातेन गणेशस्य शिरोरक्षितलकथनं । गजशिरश्छे-  
दनविवरणं । गणेशस्य मस्तकक्षीनदेहे गजशिरःसंयोजनं । दुर्गायाः शनैश्चराय  
वरदानं ।

१३, १४, १५, १६ अ०।—गणेशनामाष्टककथनं । गणेशपूजास्तवकवचादिकथनं ।  
भूपतितशैववीर्यनिष्ठविवरणं । कार्तिकप्रवृत्तिप्राप्तिकथनं । कार्तिकानयनार्थं  
वीरभद्रादिप्रेरणकथनं । तैः सार्द्धं कार्तिकस्य संवादः । स्नानाद्यादिषोडश-  
माष्टकथनं । पार्वतीप्रेरितरथेन कार्तिकस्य कैलासागमनकथनं । पुरीप्रवेशकाले  
तस्य पूर्णकुम्भवेश्यादिरूपमङ्गलचिह्नसन्दर्शनं । आनन्दोत्सववर्णनञ्च ।

१७, १८, १९, २० अ०।—कुमाराभिषेकमहोत्सववर्णनं । विघ्नेशस्य शिरोनाश-  
रूपविघ्नकारणकथनं । शङ्करप्रभाकरयोर्विरोधकीर्तनं । शङ्करं प्रति कश्यपस्य  
शापदानकथनं । मालि-सुमालिनोः कथा । व्याधिनाशनसूत्येकवचादिकथनं ।  
गणेशस्य गजास्ययोजने विशेषकारणकथनं । पुष्यभद्रानदीतीरे रमया सच्च का-  
मिनः शक्रस्य संवादकथनं । तयोर्जलक्रीडादिवर्णनं । तत्र दुर्व्यासस्य आगमनादि-  
विवरणं ।

२१, २२, २३, २४, २५ अ०।—इन्द्रस्य पुनः लक्ष्मीप्राप्तिविवरण । लक्ष्मीस्तवकवच-  
पूजादिविधानं । शक्र-सनक-सनन्द-सनातनप्रभृतीनां क्षीरसागरगमनपूर्वकं महा-  
लक्ष्मीसन्दर्शनवृत्तान्तकथनं । लक्ष्मीचरित्रकीर्तनं । गजाननस्य एकदन्तधारण-  
कारणकथनं । जमदग्निस्मीपे कार्तवीर्यार्जुनस्य आतिथ्यग्रहणवृत्तान्तकीर्तनं ।  
कामधेनुशरीरात् सैन्योत्पत्तिकथनं । जमदग्निकार्तवीर्यार्जुनयोर्युद्धवर्णनं ।

२६, २७, २८, २९, ३० अ०।—तयोर्विधातृकृतसन्निधिसंस्थापनकथनं । पुनस्तयो-  
र्युद्धवर्णनं । जमदग्निनिधनकथनादिकं । अग्निदगरदायेकादशविधवधार्चकथनं ।  
रेणुकाष्टगुसंवादः । सच्चरणकथनं । ब्रह्मापदेशात् भृगोः शिवलोकगमनादि-  
वृत्तान्तकथनं । तत्कृतशिवस्तोत्रं । तस्य महादेवात् दिव्यास्त्रादिलाभकथनं ।

३१, ३२, ३३, ३४ अ०।—त्रैलोक्यविजयश्रीकृष्णकवचकथनं । श्रीकृष्णपूजादि-  
विधानं । श्रीकृष्णस्तोत्रकीर्तनं । परशुरामस्य प्रयाणकाले मङ्गललक्षणसन्दर्शन-  
विवरणं । तस्य स्वप्नदर्शनविवरणं । कार्तवीर्यार्जुन-रामदूतयोः संवादः ।  
रुनारमासमीपे कार्तवीर्यार्जुनस्य निजदुःस्वप्नवृत्तान्तकथनं ।

२५, २६, २७, २८, २९ अ०।—कार्तवीर्यस्य दैववाणीश्रवणविवरणं । यात्राकांक्षे  
अनिष्टसूचकचिह्नकथनं । ब्राह्मणलक्षणं । मुनिलक्षणं । योगिलक्षणं । हरिभक्त-  
लक्षणं । रामार्जुनयोः सङ्ग्रामवर्णनं । शिवकवचकथनं । रामकृतकालीस्तोत्रं ।  
दशाक्षरमहाविद्याकवचकथनं । रामस्य क्षत्रियकुलनाशनप्रतिज्ञादिकथनं । तस्य  
एवब्राह्मणेन सह संवादः । महालक्ष्मीकवचादिकीर्तनं ।

४०, ४१, ४२ अ०।—रामकृत-पञ्चाक्ष-पुष्कराक्षनाशनकथनं । परशुरामस्य  
मूर्च्छादिकथनं । अर्जुननिपातनं । राधा-लक्ष्मी-सावित्रीप्रभृतीनां श्रीकृष्णशक्ति-  
विशेषलक्षणं । परशुरामं प्रति ब्रह्मणे जनकादिषु पूज्यतरपूज्यतमादिनिर्देशेन  
वन्दनाकरणोपदेशः । रामस्य शिवसमीपगमनादिविवरणं । कैलासवर्णनं । गणेश-  
रामयोः संवादः । ज्ञानस्वरूपनिरूपणं ।

४३, ४४, ४५, ४६ अ०।—गणेशदन्तभङ्गादिविवरणं । दुर्गायाः खेदवर्णनं । रामं  
प्रति तस्याः कोपादिकथनं । गणेशस्य परमरूपवर्णनं । पुत्रनामाष्टकस्तुतिः ।  
विष्णुपदेशेन रामकृतदुर्गास्तोत्रं । गणेशस्य कृष्णरूपत्वेऽपि तुलस्या पूजननिषेधः ।  
तुलसीगणेशयोः संवादकीर्तनं । एतस्याद्यादिफलश्रुतिः ॥ इति ।

### No. 1254. अमृतसागरी, वा लीलावतीविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 68.  
Lines, 23 on a page. Extent, 1,607 śloka. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Amṛita-sāgarī* alias *Līlāvatī-vivṛitī*. A commentary on the *Līlāvatī*  
section of the *Siddhānta S'īromaṇi*. By Gaṅgādhara, son of Govardhana,  
and grandson of Divākara, of the Vastu race, an inhabitant of the  
town of Jambusara, which had been established by the renowned sage  
Yājñavalkya. The *Siddhānta S'īromaṇi* was written by Bhāṣkara  
Āchārya, son of Mahes'vara.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीस्वर्याय नमः ।

आदित्यं जगदुद्भवस्थितिर्विभुं + + + + +

ध्येयं ब्रह्म षडूर्भिर्दोषरहितं पश्यन्ति ये हृदयं ।

भक्तानाञ्च मनोरथार्थफलदं क्षेत्रान्वयच्छेदकं

। गीतं स्रुतिभिः सदोदयमहं वन्दे जगद्भास्करं ॥

गुरारिङ्गिपद्मदयश्च प्रणम्य प्रसीदन्मुखं सिन्धुरास्यं गणेशं ।  
 जगद्गोधरूपां मतिं विश्वमायां गिरां चेश्वरीं ब्रह्मपुत्रीं प्रसन्नां ॥ .  
 महेश्वरोऽभूच्च महेश्वरस्य प्रसादलब्धोऽयबुद्धिदृष्टिः ।  
 तस्यात्मजो भास्करलब्धबोधः श्रीभास्कराचार्य इति प्रसिद्धः ॥  
 वेदोपवेदवेदाङ्गवेत्ता विश्वैककोविदः ।  
 गणितज्ञो गुणाग्रीथो गणनायां द्विजोत्तमः ॥  
 ब्रह्मादिर्जगदादिकालकलना पञ्चप्रकारागणिः  
 खेटानाञ्च सवासनाञ्च दिवि यद् गोलप्रपञ्चस्थितिः ।  
 यन्त्राणि द्विविधञ्च यन्त्रगणितं तेन क्रमाद्विसृतं  
 तत्सिद्धान्तशिरोमणौ तु कविना श्रीभास्करेण स्फुटं ॥  
 विष्णुस्वरूपं गणितं रहस्यं व्यक्तमिति द्विधा यतः + + + ।  
 गुरुप्रसादाभ्यसनैर्विदित्वा + + + श्रीमान् महतोऽपि मोहान् ॥  
 अत्यन्तवीजभूतत्वाद् गणितं बीजसञ्चितं ।  
 व्यक्तञ्च पाटीगणितं प्राङ्गणितवित्तमाः ॥  
 तत्र लीलावती नाम गणकोत्तमपाटिका ।  
 रचिता भास्क्रेणान्यपाटिकोक्तस्वरूपिणी ॥  
 श्रीयाज्ञवल्क्यमुनिवर्यकृतप्रतिष्ठं जम्बूसरो नगरमस्ति सुतीर्थरम्यं ।  
 धीमांसु वसुकुलजोऽत्र दिवाकर + ज्ञानाद्विवाकर इति प्रथितो द्विजोऽभूत् ॥  
 श्रीगोवर्द्धनपादपद्मशरणेनान्तःपवित्रात्मवान्  
 सदृत्तः सुयशः परोपकृतिद्विने दयालुः कृती ।  
 श्रीगोवर्द्धनसञ्चितो द्विजवरः ख्यातोऽस्ति भूमण्डले-  
 + + + + + + + + + + ॥  
 तत् सूनोरनुजो + + धीमान् लक्ष्मीधरोऽद्भुतात् ।  
 गङ्गाधरकपालब्धो दयागङ्गाधराक्षयः ॥  
 तेन ख्यातद्विवाकराप्तसुधिया विद्वत्सुखप्रीतिदा  
 सन्देहार्तिविनाशिनी गणकधीदृष्टिप्रदारयते ।  
 श्रीगोवर्द्धननन्दनेन विमला लीलावतीपाटिका-  
 टीका चान्तसागरीति सरला गङ्गाधरेण स्फुटं ॥  
 श्रीभास्कराचार्य इष्टदेवताप्रणामपूर्वकमित्यादिः ।  
 लब्धं दीपोच्चमभयतोऽपि तुल्यमेव १५६ इत्याः १२, एवं पञ्चसप्तराशिकाद्यखिलं  
 चैराशिकेन सिद्धं, स्वार्थं स्वयमेव निगदितं तथा तन्नात्ममिति ।

End.



Colophon. श्रीगणकङ्गाधरकृता लीलावतीविटतिः समाप्ता ।

विषयः । भास्कराचार्यकृतभिद्धान्तशिरोमण्यन्तर्गत-लीलावत्या व्याख्यानं ।

### No. 1255. नाममाला ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 7 inches. Folia, 32. Lines, 25 on a page. Extent, 900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

*Nāmamālā.* A dissertation on the merits of repeating the names of Hari, Hara, &c. as a means of salvation. Author's name not known.

Beginning. यन्नामकीर्तनादेव सद्यः पापक्षयो भवेत् ।

तमर्चं संस्मरामीशं शिवं कृष्णं विमुक्तये ॥

ननु नामकीर्तनात् सद्यः पापक्षयप्रतिपादकमन्त्रार्थवादेतिहासपुराणोपपुराण-  
संहितागमादीनां कर्मानुष्ठानादिपराणां स्वार्थेऽपि प्रामाण्यं नास्तीति चेत् ।  
इत्यादिः ।

End. तत्र चतिशयाधानं पूर्णलेनैव निराकृतं । माला-करणं वारयति निरञ्जन  
इति निर्मलः ।

Colophon. इति नाममाला ।

विषयः । हरिहरादिनामकीर्तनात् पापक्षयप्रतिपादकवाक्यानामपि सानान्तरसंवादवि-  
संवादयोरभावात् स्वार्थेऽपि प्रामाण्यमस्तीति मतसंस्थापनादिकं । अर्थवादवि-  
चारः । नामकीर्तनमाहात्म्यकथनं । हरिहरनाम्नां मोक्षसाधनज्ञानसाधनत्व-  
प्रदर्शनं । तेषां चतुर्वर्णसाधनत्वकथनञ्च । नामविशेषकीर्तने फलविशेष-  
कथनं । नाममाहात्म्यस्तोत्रकथनादिकं ।

### No. 1256. मन्त्रमहोदधिः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 7 inches. Folia, 122. Lines, 26 on a page. Extent 3,766 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Some parts have been destroyed by worms. Prose and verse. Generally correct.

*Mantra-mahodadhi.* A compendium of the various mystic formulas and mantras used in worshipping Hindu divinities, and the routine of worship. By Mahidhara, the commentator of the White Yajur Veda. The mantras are all taken from the Tantras, the ritual is throughout Tántric, and the writer evinces a leaning for the Sákta cult, but the mantras of Vishṇu, Gaṇeśa, Gopāla, &c. are all included in the work.

Beginning. प्रणम्य लक्ष्मीन्दहरिं महागणपतिं गुहं ।

तन्त्राण्यनेकान्यालोक्य वक्ष्ये मन्त्रमहोदधिं ॥

प्रातरुत्थाय शिरसि ध्यात्वा गुहपदाम्बुजं ।

आवश्यकं विनिर्व्वित्य स्नातुं यायात् सरित्ते ॥

शैतेन विधिना स्नात्वा मन्त्रस्नानं समाचरेत् ।

स्नानसंस्थां मन्त्रसंस्थां कृत्वा देवं विचिन्तयेत् ।

गृहद्वारमथागत्य द्वारपूजां समारभेत् ।

द्वारमस्त्राम्बुना प्रोक्ष्य गणेशं चोर्द्ध्वतो यजेत् ॥

महालक्ष्मीं दक्षभागे वामभागे सरस्वतीं ।

पुनर्दक्षे यजेद्विघ्नं गङ्गाञ्च यमुनामपि ॥

पुनर्वामे चैवपालं ससिन्धुयमुने अपि ।

पुनर्दक्षे तु धातारं विधातारान् वामतः ॥ इत्यादिः ॥

End. प्रयोगानपि तच्चोक्तान् प्रकुर्यादित्यसिद्धये ।

एवं यो भजते नित्यं श्रीमङ्गोपालसुन्दरीं ।

सर्वान् कामानवाप्यान्ते सायुज्यं ब्रह्मणे व्रजेत् ॥

Colophon. इति श्रीमहोदधरविरचिते मन्त्रमहोदधौ द्वाविंशत्तरङ्गः ॥ २२ ॥ हरये नमः ।

विषयः । प्रथमतरङ्गे ।—प्रातःकृत्यादिकथनपूर्व्वकं सामान्यतो भूतशुद्धादिनिरूपणं ।

२ तरङ्गे ।—गणेशमन्त्रनिरूपणादिकं । ३ तरङ्गे ।—कालीसुमुखीमन्त्रादि-

कथनं । ४ तरङ्गे ।—तारामन्त्रादिनिरूपणं । ५ तरङ्गे ।—तारामन्त्रभेद-

कथनं । ६ तरङ्गे ।—विघ्नमन्त्रादिनिरूपणं । ७ तरङ्गे ।—यच्छिणादिमन्त्र-

प्रजादिनिरूपणं । ८ तरङ्गे ।—बालालघुश्यामामन्त्रादिनिरूपणं । ९ तरङ्गे ।—

अन्नपूर्णामन्त्रादिकथनं । १० तरङ्गे ।—वगलामुखीमन्त्रादिनिरूपणं । शकटा-

भिषमहाविद्याकथनं । फलादिनिरूपणञ्च । ११ तरङ्गे ।—श्रीविद्यादिनिरू-

पणं । १२ तरङ्गे ।—श्रीविद्यायाः परिवारपूजनादिप्रकारकथनं । १३ तरङ्गे ।—

हनुमन्मन्त्रादिकथनं । १४ तरङ्गे ।—विष्णुमन्त्रादिनिरूपणं । १५ तरङ्गे ।—

सूर्यादिमन्त्रादिनिरूपणं । १६ तरङ्गे ।—शिवादिमन्त्रनिरूपणादिकं । १७

तरङ्गे ।—कार्तवीर्यमन्त्रादिकथनं । १८ तरङ्गे ।—कालरात्रि-चण्डिकादि-  
मन्त्रकथनं । १९ तरङ्गे ।—ताम्रचूडादिमन्त्रकथनं । २० तरङ्गे ।—यन्त्रनिष्-  
पणं । २१ तरङ्गे ।—नित्यपूजाप्रकारादिकथनं । २२ तरङ्गे ।—गोपालसुन्द-  
र्यादिपूजादिनिरूपणं । (अत्र तरङ्गसङ्ख्यावैषम्यं दृश्यते) ।

### No. 1257. पद्मपुराणीयसृष्टिखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 7 inches. Folia, 295. Lines, 20 on a page. Extent 7,006 ślokaś. Character, Bengali. Date, SK. 1725. Place of deposit, Śrīrāmpur College. Appearance, fresh. Verse. Very incorrect.

*Padma Purāṇa, Śrīṣṭi Khaṇḍa.* The Padma is the second of the eighteen great Purāṇas; it comprises 55,000 ślokaś, divided, according to its own statement, into five khaṇḍas or parts, each of which may be looked upon as a separate work. A sixth part, the *Kriyāyogasāra* is usually added, and it is, perhaps, the most popular of all, being met with more frequently than the others (*ante* p. 113), but as it is not included in the abstracts of the different Purāṇas given in the Nārada Purāṇa, it is obvious that it originally formed no part of the Padma Purāṇa, and can only be looked upon as an apocryphal work; in fact according to native opinion this and the Brahma-vaivarta are the least trustworthy of Purāṇas. Professor Wilson has published a detailed account of the whole of the Padma Purāṇa (*Journal R. A. S.*, V. pp. 280 *et seq.* *Miscellaneous Essays*, I, pp. 21 *et seq.* Preface to the Viṣṇu Purāṇa, pp. xxix *et seq.*); and the following is his remark on the character of the part (the first) under notice:—

“The Paushkara, or *Śrīṣṭi Khaṇḍa* consists of forty-six chapters and about 8500 stanzas. Lomaharṣhaṇa, the disciple of Vyāsa, sends his son Ugrasravas the Sūta to Naimishāraṇya, to relate the Purāṇas to S’aunaka and other R̥ishis assembled at that place. At S’aunaka’s request he communicates to them that Purāṇa, which, from its containing an account of the lotus (Padma), whence Brahmā appeared in order to create the world, is termed the Pādma Purāṇa. Sūta, in replying, proclaims also his right by birth and profession to narrate the Purāṇas, which were in the present Kalpa imparted by Viṣṇu in

the Matsya avatára to Brahmá, and by him to the gods in the first instance, and in the second to Lomaharshana, by Vyása, who was a form of Brahmá. We have here also the assertion that the Puráṇas consisted originally of 100 kotís, a thousand million of stanzas, of which 400,000 were thought sufficient for the instruction of man—the rest being preserved by the gods. Sūta then recapitulates all that he purposes to narrate to the R̥ishis, the whole of which he says was formerly imparted by Brahmá to his will-begotten son, the patriarch Pulastya, by whom it was related at Gaṅgádwára to Prince Bhíshma; in fact, therefore, Pulastya is the person to whom this portion of the Pádma Puráṇa is properly to be ascribed."

It may be noted here that, for reasons already referred to in different parts of these "Notices," I do not subscribe to the date assigned to the different Puráṇas by the learned Professor. The fact of the extent of the whole work, 55,000 verses, being noticed by Chand in the 12th century, is of itself enough to show that the work existed long before that poet. Quotations from the work are frequently met with in works of the 9th, 10th and 11th centuries. I should add, however, that the work has been very carelessly preserved, and there are unmistakable interpolations in different parts of it.

Beginning. स्वस्थं चन्द्रावदातं करिकरमकरलोभसञ्ज्ञातफेनं

ब्रह्मोद्भूतं प्रसक्तैर्व्रतनियमपरैः सेवितं विप्रमुखः ।

ॐकारालङ्कृतेन त्रिभुवनगुणैः ब्रह्मणा दृष्टिपूर्तं

सम्भोगाभोगरम्यं जलमशुभहरं पौष्करं वः पुनातु ॥

सूतमेकान्तमासीनं व्यासशिष्यं महासतिं ।

लोमहर्षणनामा वै उग्रश्रवमभाषत ॥

ऋषीणांमाश्रमांस्तात गत्वा धर्मान् समासतः ।

शृङ्खलां विस्तराद् ब्रूहि यन्मत्तः श्रुतवानसि ॥ इत्यादिः ।

End.

ततस्तु दानवा भीष्मा ऊचुः सर्वगुरुं वचः ।

दीक्षास्तु च महाभाग भूतः कालायतःस्थितान् ॥

तथाकलोचना + ह समता + पुरोहितः ।

प्रमाणं वान्यदेवेषु कर्त्तव्यं न कदाचन ॥

एकस्य चैव + भक्तं भोक्तव्यं कर + पुटैः ।

Colophon. इत्यादिमहापुराणे पाप्मे दृष्टिखण्डः समाप्तः ।



विषयः । शरद्युग्मागेन्दुशके वृषराशौ मदीदुते ।

सम्पूर्णं स्यात् पूर्वभाद्रपदे कृष्णतृतीये ॥

१ प्रथमाध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादः । सूतस्य जन्मादिविवरणं । पुरा-  
णावतारविवरणञ्च ।

२ अ०,—प्रतिसञ्चारादिकथनप्रश्नः । अष्टाङ्गार्थकथनं । ब्रह्मपुलस्त्यसंवादः ।  
पुलस्त्यभीष्मयोः संवादः । महत्तत्त्वादिष्टष्टिप्रकारकीर्तनं ।

३ अ०,—कालपरिमाणादिकथनं । पृथ्वीकृतवराहसृतिः । चतुर्विधसृष्टिकीर्तनं ।  
विशेषेण ब्राह्मणक्षत्रियादीनामुत्पत्तिकथनं । तेषामाचारादिकथनं । ब्रह्मणो  
भृगुपुलस्त्यप्रभृतिनवसङ्ख्याकमानसपुत्रसर्जनादिकथनं । पुष्टितुष्टिमेषादीनां पुत्रा-  
दिकथनं । शिवस्य अष्टमूर्तिस्थानादिकथनं ।

४, ५ अ०,—व्यातिगर्भजाताया लक्ष्म्याः समुद्रकन्यात्वप्राप्तिविवरणं । दुर्वासस इन्द्रं  
प्रति शापदानादिदृष्टान्तः । समुद्रमन्थनविवरणं । नारदकृतविष्णुस्तोत्रं । सती-  
कृतदक्षयज्ञवर्णनं । सतीपुरतो दक्षस्य शिवनिन्दादिकरणं । सतीदेहत्यागः ।  
दक्षकृतशिवसृतिः ।

६, ७ अ०,—दक्षप्रजापतेर्वंशकथनं । वत्सादीनामुत्पत्तिकथनं । काश्यपानामुत्पत्ति-  
कीर्तनादिकं । ज्येष्ठपूर्णिमात्रतविधानादिकथनं । गर्भिण्या नियमादिकथनं ।  
ऊनपद्माशम्भारतानामुत्पत्तिः । मन्वन्तरवर्णनं ।

८, ९ अ०,—पृथिवीनाननिर्व्वचनं । पृथोरुपाख्यानं । सावर्णिकमनोरुत्पत्तिकथ-  
नादिकं । यमयमुनयोर्ऋत्तिकथनं । यमस्य तपस्यादिवर्णनं । मनुवंशकीर्तनं ।  
इलोपाख्यानं । सूर्यवंशकथनं । पितृवंशकथनं । नर्मदाया उत्पत्तिकथनं । आद्रे  
वर्ज्यावर्जकथनं । आदिविधानं । मन्वन्तरकथनं । साधारणादिआद्वैतभेदकथनं ।

१०, ११ अ०,—एकोद्दिष्टाद्वैतविधिः । सृताद्रे पार्ष्वनिषेधः । विश्वामित्रपुत्राणा-  
मुपाख्यानं । योगिनां चक्रवाकत्वप्राप्तिकथनादिकं । पिपीलिकोपाख्यानं । विधि-  
वर्त्मविन्दुजातपुरुषभयात् शिवस्य विष्णुभवनपलायनादिविवरणं । अर्जुनस्य त्रि-  
पुरुषजातत्वविवरणकीर्तनं । नरनारायणसम्भवकथनादिकं । बालिसुग्रीवप्रभृती-  
नां जन्मकारणादिकीर्तनं । गार्हपत्यादिवर्जिविवरणं । ब्रह्ममुखाद् वेदप्रवृत्ति-  
कथनं । ब्रह्मशिरश्चेदनादिकथनं ।

१२ अ०,—ब्रह्मणो यज्ञानुष्ठानविवरणं । तेन सह तरुणां संवादः । पुष्कर-  
तीर्थोत्पत्तिविवरणं । ब्राह्मी दीक्षा । खेच्छादीनामपि पुष्करतीर्थे मरणे ब्रह्मलोका-  
वाप्तादिकथनं । आर्यसधर्मकथनं । गोपकुमारीवेशधारिणा कथाचित् कामिन्या  
सह इन्द्रस्य संवादः । गायत्रीतिसमाख्यया तथा सह ब्रह्मणे विवाहकथनं ।

- विषयः । १२ अ०,—ब्रह्मयज्ञानुष्ठानकाले (युष्माकं कुले अवतरिष्याम्यहं) इति गोपान् प्रति विष्णोर्वरदानविवरणं । तत्र कपर्दिना सह ब्राह्मणानां संलापः । सावित्री- गृहे लक्ष्मीसतीश्रष्टीनामागमनविवरणकथनं । इन्द्रोपेन्द्रादीन् प्रति सावित्र्याः शपदानकथनं । लक्ष्मीसत्यादिकमुद्दिश्य तथा तस्याः शपदानञ्च । विष्णुकृत- दुर्गाशतनामसोत्रकीर्तनं । कार्तिकपौर्णमास्यां ब्रह्मपूजनादिफलकथनं ।
- १४, १५, १६, १७ अ०,—सरस्वतीमाहात्म्यं । उत्तर-पश्चिमवाहिन्योर्गङ्गासर- स्वत्योर्विशेषेण सांक्षात्मकीर्तनं । ज्येष्ठकुण्डमाहात्म्यादिकथनं । सरस्वत्या नन्देति- नामकारणकथनं । राज्ञा सह हरिण्याः संवादः । तत्प्रति तस्याः शपदानं । व्याघ्ररूपेण तेन सह नन्दायाः सवत्सायाः संवादः ।
- १८ अ०,—पुष्करतीर्थस्य परिमाणादिकथनं । कालेयेतिनामधेयदानववृन्द- विप्रकृतानां देवादीनां चेष्टादिवर्णनं । अगस्त्यविन्ध्ययोरुपाख्यानं । अगस्त्यस्य समुद्रपानविवरणं । तत्र स्थितैः कालेयसञ्ज्ञकैः दानवैः सार्द्धं देवानां युद्धवर्णनं । अगस्त्यकुण्डमाहात्म्यकथनं । सप्तर्षीणामाश्रमकथनं । दानदमादिप्रशंसा । अन्त- क्रोधादिनिन्दनं । कात्यायनजमदग्निप्रभृतीनां विषयस्त्यक्तथनं ।
- १९, २० अ०,—लवणवतीपुष्पप्रवाहयोरुपाख्यानं । तालव्रत-प्रीतिव्रत-गौरीव्रत- सरस्वतीव्रतप्रभृतिनानाविधव्रतविधानं । धर्म्मनित्यमहिष्या भानुमत्याः पुरतः वशिष्ठस्य लक्ष्मीलाभोपायकथनादिकं । लीलावतीतिनामधेयाया वेश्याया उपा- ख्यानं । विशेषकद्वादशीव्रतविधानं । गुडधेनुक्षीरधेनुसुवर्णधेनुदानप्रभृतिव्रत- कथनं । लवणाचल-धान्याचलादिदानविधानं । सौरव्रतविधानं । सकलसप्तमी- संसारसप्तमीप्रभृतिव्रतविधानञ्च ।
- २१, २२ अ०,—अगस्त्यस्य जन्मादिविवरणं । अनन्तफलदत्ततीयाव्रतविधानं । गौरीव्रतादिविधानं । द्वारकायाः कुशस्खलोतिपूर्वनामकथनं । भगवतो द्वैपायन- रौद्रिफेय-कृष्णेति त्रिविधावतारप्रयोजनादिकीर्तनं । भीमद्वादशीविवरणं । ना- रायणमेव पतितेन लब्धुं नारीणां तपस्यादिवर्णनं । मन्मथव्रतविधानं । भार्गव- विरोचनसंवादकीर्तनं । अङ्गारकचतुर्थीव्रतविधिः ।
- २३, २४, २५ अ०,—आदित्यशयनकथनं । तङ्गागारामङ्कपादिप्रतिष्ठादौ वेद्या- दिनिर्माणविधिः । रौद्रिणीचन्द्रशयनव्रतविधानं । तङ्गागादिप्रतिष्ठाविधिः । अश्वत्यादिदृक्चरोपणादिविधिः । सौभाग्यशयनव्रतविधिः । वसन्तशुक्लतृतीयायां शिवाश्विनयोर्विवाहात्सवविधिकीर्तनं ।
- २६, २७ अ०,—भगवतो वामनलीलादिवर्णनं । विष्णुपदोत्थितिविवरणं । नाग- तीर्थकथनं । ब्रह्मनागगणसंवादः । सर्पभयनिराकरणोपायकथनं । रुक्मनामक-

दैत्येन सह देवानां युद्धवर्णनं । शिवद्यूत्या आविर्भावादिविवरणं । केन कर्मणा प्रेतत्वमुपजायते तत्कथनादिकं ।

२८ अ०,—मार्कण्डेयोत्पत्तिविवरणं । अत्रिणा सह राघवस्य समागतवृत्तान्तादिकथनं । रामचन्द्रस्य खड्गविवरणं । खड्गे दृष्टस्य मृतस्य आहर्कर्म्यता । ब्राह्मणभोजनकाले सीताया अपमानवृत्तान्तकीर्तनं । रामचन्द्रादीनां पुष्करतीर्थगमनकथनं । श्रीरामकृतशङ्करस्तोत्रं । मार्कण्डेयायमवर्णनं ।

२९, ३० अ०,—यज्ञानुष्ठानकाले ब्रह्मणा प्रेरितस्य विष्णोः सावित्रीसमीपगमनवृत्तान्तकथनं । सावित्र्या सह गौर्यादीनां कथोपकथनं । विष्णुकृतब्रह्मसुतिः । लेशङ्कूर्या उत्पत्तिकथनादिकं । पञ्चपातकनाशनादिकथनं । वशिष्ठश्चेतराजसंवादः । विनीताश्वराजोपाख्यानं । ब्रह्माण्डदानविधानं । दैत्यसैन्यवर्णनं ।

३१, ३२, ३३ अ०,—दानवैः सह देवानां युद्धवर्णनं । शैर्ष्यस्य जननादिविवरणं । वज्राङ्ककृतशत्रुदम्बनकथनं । तारकासुरजन्मकीर्तनं । सुरतारकयोः सङ्ग्रामवर्णनं । देवदन्दकृतब्रह्मस्तोत्रं । विभावरीब्रह्मसंवादः । पार्वत्या उत्पत्तिकथनादिकं । नारदहिसाल्यसंवादः । पिनाकपाणेः समाधिभङ्गाय कुसुमशरस्य प्रयाणादिवर्णनं । रतिकृताश्रुतेपस्रवनादिकं । पार्वत्यास्तपस्यादिवर्णनं । गौरीविवाहकथनं । पार्वतीगात्रमन्त्रात् गणानामुत्पत्तिकथनं ।

३४, ३५, ३६ अ०,—कुमारसम्भवकथनं । पितृसाहाय्यकथनं । केदार-गङ्गासागर-ब्रह्मसुरः कुक्षे च-रामेश्वरप्रभृतितीर्थकथनं । आह्वकालिनिरूपणादिकं । सोमोत्पत्तिकथनं । ताराहरणविवरणं । राजपुत्रापरामिधेयस्य बुधस्य जन्मादिकथनं । यदुवंशकथनं ।

३७ अ०,—क्राष्टुवंशवर्णनं । मायामोहकल्लवैकदैत्यमोहनवृत्तान्तकीर्तनं । मणिहरणोपाख्यानं । चार्वाकमतसूत्रपातः । कृष्णादीनां जन्मकथनादिकं । सङ्क्षेपेण दशवतारप्रयोजनकीर्तनं । शक्रस्य तपस्यादिकथनं । इति समाप्तिः ।

### No. 1228. कथासरित्सागरसारः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 914. Lines 30 on a page. Extent, 27,420 s'lokas. Character, Bengali. Date, Samvat 1682. Place of deposit, S'rirāmpur College. Appearance, new. Verso. Incorrect.

*Kathāsaritsāgara* alias *Vrihatkathā-sāgara*, or *Vrihatkathā*. "The Watery Ocean of Stories," a large collection of entertaining stories.

By Bhaṭṭa Somadeva. The character of this work is already well known to European scholars through the notices published by Wilson and others; and the whole of the text has been brought out, partly in Saṅskṛit and partly in Roman type, by the learned Professor Weber (*Abhandlungen* II to IV.); it is not necessary therefore to enter at length into its history. The headings of the stories are given below in Saṅskṛit. The MS. is dated Samvat 1682, and is nearly two hundred and fifty years old.

Beginning. त्रियं दिशतु वः शम्भोः श्यामः कण्ठे मनोभवा ।

अङ्गस्यपार्वतीदृष्टिपाशेनैव विचेष्टितः ॥

सन्धान्दत्योत्सवे धारा + + + द्रूय विघ्नजित् ।

शीत्कारशीकरै रत्याः सत्पथन्निव पातु वः ॥

प्रणम्य वाचं निःशेषपदार्थद्योतदीपिकां ।

दृढत्वकासागरस्य सङ्गुहं रचयाम्यहं ॥

आद्यमत्र कथापीठं कथामुखमतः परं ।

ततो लावणको नाम तृतीयो लम्बको भवेत् ॥

नरवाहनदत्तस्य जननश्च ततः परं ।

स्याच्चतुर्दशिका चाथ ततो मदनसङ्कुका ॥

ततो रत्नप्रभा नाम लम्बकः सप्तमो भवेत् ।

सूर्यप्रभाभिधानश्च लम्बकश्चाष्टमो भवेत् ॥

अलङ्कारवती नाम ततः शक्तियशा भवे ।

वेलालम्बकसङ्घश्च भवेदेकादशस्ततः ॥

शशाङ्कवत्यपि ततस्ततश्च सदिरावती ।

महाभिषकनामा च ततः स्यात् पञ्चलम्बकः ॥

ततः सुरतमञ्जर्यप्यथ पद्मावती भवेत् ।

ततो विषमशीलाष्टो लम्बकोऽष्टादशो भवेत् ॥

यथा मूलं तथैवैतन्न मनागप्यतिक्रमः ।

ग्रन्थविसरसङ्क्षेपमात्रं भाषा च विद्यते ॥

क्षौचित्यान्वयरक्षा च यथाशक्त्या विधीयते ।

यथा रसाभिधानेन कार्याशस्य च योजना ॥

वैदग्ध्यव्यातिलोभाय मम नैवायमुद्यमः ।

किन्तु नानाकथाजालक्षितिसौकार्यसिद्धये ॥ इत्यादिः ।



End.

एवं मद्बचनोद्गतां पठति यो यो वा शृणोत्यादराद्  
यस्यैतां + कथां विभर्ति न चिरात् सोऽध्वस्तपापः कुतः ।  
सद्विधाधरतामवाप्य नियतं लोकं मम प्राप्नुयाद्-  
रत्यस्याय वरं तदा गिरिसुता कान्तः कथा + ददौ ॥

Colophon.

इति श्रीभट्टसोमदेवविरचिते कथामरित्सागरे विषमशीललम्बके पद्मसत्सङ्गः ॥  
आदित्यतुर्विंश + रशतं, समाप्तश्चायं दृढकथासागरसङ्ग्रहः ॥

इदं गुरुगिरीन्द्रजाप्रणयमन्दरान्दोलनात्

पुरा किल कथान्तं हरमुखाम्बुधेरुद्गतं ।

प्रसह्य रमयन्ति ये विगतविघ्नबन्ध + यो

धुरन्धरति वैबुधीं भुवि भवप्रसादेन ते ॥०॥

श्रीसातवाहनकुलाम्बुधिपारिजातः सङ्ग्रामराज इति भूमिपतिर्बभूव ।

येनावतीर्य विविधैर्विबुधैः श्रितेन काश्मीरमण्डलमनीयत नन्दनवं ॥०॥

तस्याढ्यजो + + शेषमहीशमौलिमाणिक्यरत्ननिक्षिप्तपादपीठः ।

श्रीमाननन्त इति तत् + + + + + श्रौत्यैकराशिदपयत चक्रवर्त्ती ॥०॥

द्वाराग्रभीमनि च यस्य विरक्तकण्ठः क्षिप्रोदरं नरपतर्लुठति स्म मूर्खा ।

सेवागते जितमहाहरिचक्रचार-कीर्तिः शरेण परितोषमिवैत्य राज्ञः ॥

सोऽयं त्रिगर्ताधिपतेस्तनूजां राजेन्दु + + वदन्ति स्म देवीं ।

तमोपहं स्तूर्यव + प्रजानां विभातसन्ध्यामिव विश्ववन्द्यां ॥

(आन्नायैरिव नानादेशसमुद्भूतविप्रशतसेयैः,

अ + भिरिव रत्नभू + + + ति भूतां भूयतामपि शरणैः ।

कल्पद् + रिवात्वाहमाश्रयगतार्तिहारिभिरदारैः,

देव्या यथा विरचितैः काश्मीरमण्डितमठप्रवरैः ।)

यत्रि + मितान्यमलतोयदृढद्वितस्तु विस्तीर्णतीरभुवि सौधसुधासितानि ।

बोमापगा परिगतान्तहिमाद्रिप्रद्वज्ज + + + + + सुतरां सुरमन्दिराणि ॥०॥

द + रसङ्गमणिस्तेमहाद्यैहार-कृष्णाजिनद्रविणपर्वतगोमहस्रः ।

विश्वम्भरा रचना + पितृ + + + विश्वं सदा भगवती किल या विभर्ति ॥

क्षामऽल्लैकतिलकोऽप्यनली + + य-यस्याननामृतमयो गुणि + + + + ।

+ + शिवोऽपि शिवावतारः श्रीमान् सुतः कलसदेव इति क्षितीशः ॥

उर्वीभूतो नमयितुं निखिलानुदग्रान् या + क्षमश्चजलधीनपि सप्त धीरः ।

दृष्टः सुरैरभिनवः कलसोद्भवो यः श्रीदर्पदेव इति नम्रवरः स यस्या ॥

तस्याः सदैव गिरिशार्चनहोमकर्म-यानप्रधानविधिवद्दसमुद्यमायाः ।

शास्त्रेषु नित्यविहितश्रवणश्रमाया देव्याः क्षणं कमपि चित्तविनेदहेतोः ॥

नानाकथासूतमयस्य वृहत्कथायाः सारस्य सज्जनमनोऽम्बुधिपूर्णचन्द्रः ।

सोमेन विप्रवरभूरिगुणाभिरामरामात्मजेन विहितः खलु सङ्गृहोऽयं ॥

(प्रविततनरभङ्गिकथासरित्सार + × + विरचितोऽयं ।)

सोमेनामलरुचिना हृदयानन्दाय भवतु सताम् ॥

संवत् ॥ १६८२ ॥ भाद्र २४ ॥

विषयः । १ पीठलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—अनुक्रमणिका । कैलासगिरिवर्णनादिप्रस्तावः ।

२ त०,—वररुचिभूतपुष्पदन्तस्य काणभूतिप्राप्तिविवरणं । वर्षाचार्यकथा च ।

३ त०,—काणभूतिं प्रति वररुचिवाक्यं । ४ त०,—वररुचिरात्मपत्नीप्राप्तादि-

विवरणं । ५ त०,—योगानन्दशकटारयोः पात्यानादिकं । ६ त०,—गुणाद्यस्य

विन्ध्यवासिनीस्थानगमनादिवृत्तान्तः । ७ त०,—सर्ववर्माणं प्रति कार्तिकेय-

प्रसादकथनं । व्याकरणेत्यत्रादिप्रश्नः । ८ त०,—गुणाद्यस्य काणभूतिप्रसूता-

कथाश्रवणपुरःसरं पैशाचभाषया ग्रन्थशतरचनादिप्रस्तावः । इति पीठलम्बकः

समाप्तः ॥ १ ॥

२ कथामुखलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—ग्रन्थप्रशंसानन्तरं विद्याधरकथाप्रकाशानुक्रम-

णिकादिवर्णनं । १ त०,—सहस्रानीकस्य सृगावत्यन्वेषणार्थं गमनादिप्रस्ता-

वना । २ त०,—तस्य पुनः उदयनाभिषेधपुत्रराज्याभिषेकविवरणं । ४ त०,—

वासवदत्ताविवाहार्थं वत्सराजानयनाय महागजप्रेरणदिविवरणं । ५ त०,—

वत्सराजस्य बन्धनं । तं प्रति वासवदत्ताया अनुरागादिवर्णनञ्च । ६ त०,—तया

सह वत्सेशस्य विवाहादिवर्णनादिकं । इति कथामुखलम्बकः समाप्तः ॥ २ ॥

३ लावणकलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—संगधेशदुहित्रा पद्मावत्या सह वत्सराजस्य

विवाहार्थं यौगन्धरायणसमन्वितोर्वासवदत्ताकृत्रिमदाहमन्त्रणादिकीर्तनं । २ त०,

—पद्मावतीं भर्तुर्बलमतां निर्धर्ण्य वासवदत्तायाः प्रकृताग्निप्रवेशकरणनियथादि-

विवरणं । ३ त०,—जर्जरश्या सह पुरुरवसः सङ्गमनविवरणं । विहितसेनस्य

राज्ञ उपाख्यानं । पाटलिपुत्रस्थधम्मगुप्तादीनामुपाख्यानं । ४ त०,—वत्सराजस्य

कौशाम्बीप्रवेशविवरणं । गोपालकसंवादः । आदित्यसेनादीनामुपाख्यानं । विदू-

षकस्य विवाहः । ५ त०,—देवदासादीनामुपाख्यानं । वत्सराजदिविजयवर्णनं ।

६ त०,—अग्निदत्तपुत्रादीनामुपाख्यानं । कार्तिकेयजन्मविवरणं । सुन्दरको-

पाख्यानं । इति लावणकलम्बकः समाप्तः ॥ ३ ॥

४ नरवाहनदत्तजननलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—वत्सराजस्य चक्रवर्त्तिलेन पृथिव्युप-

भोगवर्णनादिकं । तेन सह नारदस्य संवादः । २ त०,—जीमूतवाहनस्य उपा-

विषयः । त्थानं । वासवदत्ताया गर्भवृत्तान्तः । २ त०,—वासवदत्तायाः सप्तवृत्तान्तः ।  
विक्रमचण्डाख्यकाशीराजस्य उपाख्यानं । नरवाहनस्य जन्मादिविवरणं ।  
इति नरवाहनदत्तजननलम्बकः समाप्तः ।

५ चतुर्द्वारिकालम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—कनकरेखाया उपाख्यानं । बालकभक्तस्य  
उपाख्यानं । २ त०,—राजकन्यालाभार्थं वर्द्धमानपुरात् कनकपुरीं प्रति प्रस्थि-  
तस्य सत्यव्रतस्य उपाख्यानं । गोविन्दखामिन उपाख्यानं । नूपुरानयनार्थमशोक-  
दत्तस्य श्मशानगमनादिविवरणं । ३ त०,—अर्णवमार्गेण गच्छतोः सत्यव्रतशक्ति-  
देवयोरावर्त्तमध्ये प्रवहणमिज्जनाद् दृष्टमेकमन्वासाय लम्बजीवितयोः पत्तिषा-  
द्यायेन अभीष्टस्थानगमनादिवृत्तान्तकथनं । इति चतुर्द्वारिकालम्बकः समाप्तः ।

६ मदनककुलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—नरवाहनदत्तस्य विद्याभ्यासादिकथनं । तच्च-  
शिलाधिपस्य कलिङ्गदत्तस्य उपाख्यानं । २ त०,—चित्रकूटाधिपतेः सुषेणस्य  
उपाख्यानं । कलिङ्गसेनाया उपाख्यानं । ३ त०,—कलिङ्गसेनासमीपे सोम-  
प्रभाया निजपूर्य्यजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं । ४ त०,—कलिमेनां पश्यतो मदनवेगाख्य-  
विद्याधरकिशोरस्य चेष्टावर्णनादिकं । स्वभर्तुः प्रवयस्तया दुःखितायाः सोमप्रभायाः  
प्रमुखात् वत्सराजगुणान् आकर्ष्य कलिङ्गसेनायासं प्रति अनुरागादिकीर्त्तनं ।  
विक्रमादित्योपाख्यानं । ५ त०,—पित्रा अन्यस्मै प्रदेयमात्मानं निश्चित्य तस्याः  
सोमप्रभाया सह कौशाम्बीगमनोपायादिचिन्तनं । उषानिरुद्धयोः उपाख्यानं । ६ त०,—  
यौगन्धरायणोद्योगेन तथा सह वत्सराजस्य विवाहप्रस्तावादिकथनं ।  
७ त०,—वासवदत्तापद्मावत्यादीनां वत्सराजेन समं संलापः । गोकर्णाधिपस्य युव-  
सेनस्य उपाख्यानं । ८ त०,—निशीथसमये कलिङ्गसेनासमीपे उपस्थितस्य वत्से-  
शस्य तथा सार्द्धं कथोपकथनादिकं । इन्द्रदत्तस्य उपाख्यानं । नरवाहनदत्तस्य  
यौवराज्याभिषेकः । मदनककुलाया रूपं निरीक्ष्य तस्य चेष्टादिवर्णनं । तथा सह  
तस्य परिणयवर्णनञ्च । इति मदनककुलम्बकः समाप्तः ॥

७ रत्नप्रभालम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—एकदा उपवनं गतस्य नरवाहनस्य समीपे अशो-  
कपादपमूलस्थिताया अष्टवृत्तरायाः कामिन्या निजपरिचयदानविवरणं । हेम-  
प्रभनामकविद्याधरस्य उपाख्यानं । विक्रमतुङ्गराजस्य उपाख्यानं । रत्नप्रभाया सह  
नरवाहनस्य विवाहः । २ त०,—रत्नकूटद्वीपाधिपतेरुपाख्यानं । ३ त०,—  
उज्जयिनीस्थवर्णिकुमारस्य उपाख्यानं । ४ त०,—पाटलिपुत्रस्थविक्रमादित्यस्य  
उपाख्यानादिकं । ५ त०,—वर्द्धमानपुरस्यवीरभुजद्वयस्य उपाख्यानादिकथनं ।  
६ त०,—यौगन्धरायणपुत्रेण मरुभूतिना सह गोमुखनामधेयस्य वत्सराजमन्त्रिणो  
वाक्कुलहवर्णनं । प्रतिष्ठानपुरस्य तपोदत्तनामकद्विजस्य उपाख्यानादिकथनं ।



विषयः । ७ त०,—चिरायुरिति नामकस्य राज्ञ उपाख्यानादिकीर्तनं । ८ त०,—सृगयार्थं वनप्रविष्टेन नरवाहनदत्तेन सद्य तापस्याः संवादः । कर्पूरिकाया उपाख्यानं । ९ त०,—गोमुखसमीपे नरवाहनदत्तस्य खड्गप्रदानकथनं । खड्गदृष्टदेशमुद्दिश्य चलितस्य गोमुखमात्रसहायस्य तस्य पुरतः पथिककर्तृकं काञ्चीपुरस्थवाज्रवल्लनामकभूपालस्य उपाख्यानादिकीर्तनं । कर्पूरिकापरिणयानन्तरं पुनस्तस्य स्वदेशागमनविवरणं । इति रत्नप्रभालम्बकः समाप्तः ॥

८ स्वर्यप्रभालम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—वज्रप्रभनामकविद्याधरस्य उपाख्यानादिकथनं । चीनदेशाधिपतिपौरवनामकनृपतेः कन्याया वीरभटादिराजकुमारीणाञ्च उपाख्यानं । २ त०,—चन्द्रप्रभस्य राज्ञः पुरतो भूमिं विदार्य मयासुरस्य उद्गमनविवरणं । स्वर्यप्रभ-सुनीत्यप्रभतीनामुपाख्यानं । ३ त०,—स्वर्यप्रभाय प्रह्लादस्य यामिनीनामिकाकन्यादानविवरणं । ४ त०,—श्रुतशर्माणसमिधोषयितुं मयेन सद्य स्वर्यप्रभस्य प्रयाणवर्णनं । ५ त०,—तथोयुद्धविवरणं । ६ त०,—उज्जयनीस्थमहासेनस्य राज्ञ उपाख्यानादिकीर्तनं । ७ त०,—महादेवाज्ञया तयोः सम्भिकरणपुरःसरं स्वर्यप्रभश्रुतशर्माणोः स्वस्थानगमनादिविवरणं । स्वर्यप्रभस्य कामचूडामणितनयापाणिग्रहणादिदृष्टान्तकथनं । इति स्वर्यप्रभालम्बकः समाप्तः ॥

९ अलङ्कारवतीलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—महारण्यमध्ये नरवाहनदत्तस्य दिव्यवीणारवोन्मिश्रसङ्गीतश्रवणविवरणं । श्रीसुन्दरपुरवासिनोऽलङ्कारशीलनामकविद्याधरस्य उपाख्यानं । अलङ्कारवत्या सद्य नरवाहनस्य विवाहः । २ त०,—पितुरनुज्ञया वसन्तकेन समञ्जालङ्कारवत्या तस्य अश्वरालयगमनादिविवरणं । ३ त०,—लक्षपुरस्थस्य लक्षदन्तनामकस्य नृपस्य उपाख्यानं । विक्रमपुरस्थविक्रमतुङ्गनरपतेरुपाख्यानादिकथनं । ४ त०,—नारिकेलद्वीपवासिनां रूपसिद्धिप्रमाणसिद्धिप्रभतीनामुपाख्यानं । ५ त०,—कनकपुराधिपतेरुपाख्यानादिकं । ६ त०,—कमलपुराधिवासिचन्द्रखामिद्विजस्य उपाख्यानं । सुरपुराधिनाथस्य सूरसेनस्य उपाख्यानादिकथनं । इति अलङ्कारवतीलम्बकः समाप्तः ॥

१० शक्तिशैललम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—उदयनराजनामाङ्कितरत्नकटकपाहारदृष्टान्तकथनं । पाटलिपुत्रस्थशुभदत्तनामकवाहकस्य उपाख्यानं । चित्रकूटनगरस्थरत्नवर्म्मानामकधनपतेरुपाख्यानं । २ त०,—प्रतिष्ठानगराधिपतेः विक्रमसिंहस्य उपाख्यानं । बलवर्म्मेण उपाख्यानादिकीर्तनं । ३ त०,—नरवाहनस्य अकस्माद् विद्याधरीगणदर्शनविवरणं । काञ्चनपुरीमहोदयस्य सुमनस उपाख्यानादिकथनं । ४ त०,—शूरवर्म्मेण उपाख्यानं । पिङ्गलनामकसिंहस्य उपाख्यानादिकथनं । ५ त०,—वाणिजकपुत्रस्य मुग्धबुद्धेरुपाख्यानं । लघुपातीतिनामककाकस्य उपा-



विषयः । अजगरस्य उपाख्यानादिकथनञ्च । ६ त०,—काकराजस्य मन्त्रिणाम्  
उड्डि-व्याडिप्रभतीनामुपाख्यानं । ७ त०,—यशोधरलक्ष्मीधरनामकयोः यम-  
जयोः सद्योदरयोः उपाख्यानं । ८ त०,—देवशर्माण उपाख्यानं । घट-कर्पटनाम-  
कयोश्चौरयोः उपाख्यानादिकं । ९ त०,—पित्रा निराकृतस्य सभार्यास्य कस्यचिद्  
वणिज उपाख्यानं । वज्रवेगाभिधानविद्याधरस्य उपाख्यानादिकथनं । १० त०,—  
काश्मीरीयविजयलेखस्य परिव्राजकस्य उपाख्यानं । दक्षिणपथस्य शृङ्गीपते-  
रुपाख्यानं । हेमप्रभाप्रव्राजिकयोः उपाख्यानं । इति शक्तियशोलम्बकः समाप्तः ॥

११ वेलालम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—रुचिरदेव-यौतकयोः उपाख्यानं । चन्द्रसारस्य उपा-  
ख्यानं । इति वेलालम्बकः समाप्तः ॥

१२ शशाङ्कवतीलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—नरवाहनदत्तस्य अद्भुतस्वप्नदर्शनवृत्तान्तक-  
थनं । कान्यकुब्जस्य शूरदत्तनामकद्विजतनयस्य उपाख्यानं । ललितलोचनया सह  
नरवाहनस्य विवाहः । २ त०,—अयोध्याधिपस्य मृगाङ्कदत्तस्य उपाख्यानं ।  
३ त०,—विस्त्रुचिकारोगाक्रान्तस्य अमरदत्तस्य पुत्रकृतोऽयमभिचार इति मन्यमा-  
नस्य निजतनयमृगाङ्कदत्तनिर्वासनादिविवरणं । निर्वासितस्य मृगाङ्कदत्तस्य  
शशाङ्कवतीं प्रति अनुरागादिवर्णनञ्च । ४ त०,—शशाङ्कदत्तस्य जलमानुषवृत्त-  
शवरभूपालोद्धरणं । तत्तन्मीपे मयूररूपस्य भीमपराक्रमाभिधानस्य मन्त्रिणां निज-  
वृत्तान्तकीर्तनं । कनकमञ्जर्या उपाख्यानादिकथनं । ५ त०,—तत्पुत्रो गुणा-  
करस्य निजवृत्तान्तकथनं । विन्ध्यपर्वतस्थवराहस्य उपाख्यानादिकं । पाञ्चाल-  
देशस्थितस्य देवभूतिद्विजस्य उपाख्यानं । केदारगिरिस्थस्य शुभनयमुनेरुपाख्याना-  
दिकञ्च । ६ त०,—विगर्तनगरीस्थस्य द्विजकिशोरस्य उपाख्यानं । भून्दस्य  
भूपतेरुपाख्यानं । पद्मिष्ठाया उपाख्यानं । वेतालमाधकस्य उपाख्यानं । श्रीदर्शनस्य  
अनङ्गमञ्जरीपरिणयादिविवरणं । ७ त०,—मृगाङ्कदत्तस्य स्वभृत्येन गजरूपधारिणा  
शक्तिना सह साक्षात्कारादिविवरणं । अयोध्यापतेः द्रुतधरस्य उपाख्यानं । भीम-  
भटेन सह मृगाङ्कस्य मित्रतादिकथनं । ८ त०,—सत्समीपे विक्रमकेशरिणो  
निजवृत्तान्तवर्णनं । गोदावरीतीरस्थदेशाधिपतेः विक्रमसेनस्य शान्तशीलाख्य-  
भिक्षूपदेनेन वेतालानयनादिविवरणं । अत्र, १ प्रथमवेताले,—वाराणसीराज-  
तनयस्य वज्रमुकुटस्य उपाख्यानं । ९ त०, २ वेताले,—मन्दारवत्या उपाख्यानं ।  
१० त०, ३ वेताले,—पाटलिपुत्रस्थविक्रमकेशरिण उपाख्यानं । ११ त०, ४  
वेताले,—शूद्रकल्पतेरुपाख्यानं । १२ त०, ५ वेताले,—सोमप्रभाया उपाख्यानं ।  
१३ त०, ६ वेताले,—मदनसुन्दर्या उपाख्यानं । १४ त०, ७ वेताले,—सत्त-  
शीलस्य उपाख्यानं । १५ त०, ८ वेताले,—विष्णुखामिपुत्राणामुपाख्यानं । १६

विषयः । त०, ९ वेताले,—वीरदेवदत्तपतेरुपाख्यानं । १७ त०, १० वेताले,—मदनसेनाया उपाख्यानं । १८ त०, ११ वेताले,—धर्मध्वजभूपालस्य उपाख्यानं । १९ त०, १२ वेताले,—अङ्गदेशाधिपस्य यशःकेतोरुपाख्यानं । २० त०, १३ वेताले,—विद्याधरकर्तृकहरिखामिकामिनीहरणोपाख्यानं । २१ त०, १४ वेताले,—रत्नदत्तसुताया रत्नावल्या उपाख्यानं । २२ त०, १५ वेताले,—यशःकेतुतनयायाः शशिप्रभाया उपाख्यानं । २३ त०, १६ वेताले,—जीमूतवाहनस्य उपाख्यानं । २४ त०, १७ वेताले,—उन्मादिन्या उपाख्यानं । २५ त०, १८ वेताले,—चन्द्रखामिन उपाख्यानं । २६ त०, १९ वेताले,—धनवत्या उपाख्यानं । २७ त०, २० वेताले,—चित्रकूटाधिपस्य चन्द्रलोकस्य उपाख्यानं । २८ त०, २१ वेताले,—अनङ्गमञ्जरीया उपाख्यानं । २९ त०, २२ वेताले,—कुतुम्पुरस्यविष्णुखामिकुमारानामुपाख्यानं । ३० त०, २३ वेताले,—शोभावतीनगरीस्थयज्ञसेमकुमारस्य वेदसेमस्य उपाख्यानं । ३१ त०, २४ वेताले,—चन्द्रवतीलावण्यवत्योरुपाख्यानं । ३२ त०, २५ वेताले,—विक्रमसेनस्य सत्र्यासिशिरश्छेदनादिविवरणं । ३३ त०,—मृगदत्तेन सह श्रुतशीलद्विजस्य कथोपकथनादिकं । गणाधिपप्रसादेन निद्रासमये मृगाक्षस्य शशाङ्कवतीलाभोपायादिपरिज्ञानविवरणं । ३४ त०,—तत्समीपे व्याघ्रसेनस्य निजवृत्तान्तकथनादिकं । ३५ त०,—मृगाक्षस्य उज्जयिनीप्रवेशविवरणं । उज्जयिनीपतेः कर्मसेनस्य समीपे तत्क्षतदूतप्रेरणादिकञ्च । ३६ त०,—शशाङ्कवतीपरिण्यादिविवरणं । इति शशाङ्कवतीलम्बकः समाप्तः ॥

१३ मदिरावतीलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—मदनकञ्चुकाभिलाषयाकुलस्य नरवाहनदत्तस्य मलयचलपरिधमणादिविवरणं । तत्र ब्राह्मणकुमारयोरुपाख्यानं । इति मदिरावतीलम्बकः समाप्तः ॥

१४ पञ्चलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—अङ्गिरस उपाख्यानादिकं । नरवाहनस्य गन्धर्वनगरप्रयाणादिकथनं । १ त०,—वीणादत्ताभिधानगन्धर्वकर्तृकं कूपपतितनरवाहनदत्तोद्धरणं । गन्धर्वदत्ताया उपाख्यानं । तथा सह नरवाहनस्य विवाहादिवर्णनं । २ त०,—ऋष्यमूकगिरिस्थितस्य नरवाहनस्य समीपे प्रभावत्या आगमनादिविवरणं । तत्र विद्याधरसुन्दर्योरागमनवृत्तान्तकथनं । नरवाहनस्य विद्याप्राप्तिः । सुलोचनापरिणयानन्तरं तस्य पुनः चक्रवर्तिललाभविवरणं । ४ त०,—नागखामिन उपाख्यानादिकथनं । इति पञ्चलम्बकः समाप्तः ॥

१५ महाभिषेकलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—विद्याधरमात्रसहायस्य नरवाहनस्य वामदेवमुनेराश्रमगमनादिविवरणं । १ त०,—नरवाहनस्य कनकवत्यादिपाणिग्रहणविवरणं । ऋषभपर्वते तस्य महाभिषेकविवरणं । वासवदत्ता-वत्सेश-चौगन्धरायणप्रभ-

विषयः । तीनां तत्र गमनादिदृष्टान्तकथनं । इति सहाभिषेकलम्बकः समाप्तः ॥

१६ सुरतमञ्जरीलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—वसन्तकाले नरवाहनस्य मन्दाकिनीतीर-  
परिश्रमणविवरणं । शूरसेनराजपत्न्याः सुषेणया उपाख्यानं । २ त०,—सुरत-  
मञ्जर्या उपाख्यानादिकथनं । ३ त०,—नरवाहनं प्रति कश्यपमुनेरुपदेशदानं ।  
चन्द्रालोक्यनामकस्य शिवराजस्य उपाख्यानं । इति सुरतमञ्जरीलम्बकः समाप्तः ॥

१७ पद्मावतीलम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—सार्द्धं स्त्रीभिः कश्यपायसमधिवसतो नरवाहनस्य  
मदनकञ्चुकाविरहखिन्नस्य पुरतो मुनीनां विविधोपन्यासकथनादिकं । बुधदत्तस्य  
वाराणसीपतेरुपाख्यानं । २ त०,—विद्युत्प्रभनामकस्य दैत्येन्द्रस्य उपाख्यानादि-  
कथनं । ३ त०,—विदुद्धजेन सह देवानां युद्धदृष्टान्तकथनं । गन्धर्वराजकुमार्याः  
पद्मावत्या उपाख्यानादिकथनादिकं । ४ त०,—पद्मावत्या विरहवर्णनादिकं । सख्या  
सह तस्याश्चन्द्रपुरगमनादिविवरणं । पद्मावत्याः खम्रदर्शनादिदृष्टान्तकथनं ।  
५ त०,—शिवमर्चयन्त्यास्तस्या दैववाणीयवणादिविवरणं । मेरुध्वजपुत्रयोः मुक्ता-  
फलध्वजमलयध्वजयोरुपाख्यानं । ६ त०,—तयोः पद्मावतीखयन्प्रभाभ्यां सह  
विवाहवर्णनं । इति पद्मावतीलम्बकः समाप्तः ॥

१८ विषमशीललम्बकस्य प्रथमतरङ्गे,—श्वन्निदेशाधिपस्य महेन्द्रादित्यस्य उपाख्याना-  
दिकथनं । २ त०,—दुन्दुभिनामकयक्षराजदुहितुर्मदनमञ्जर्या उपाख्यानं । टि-  
ण्डाकरालोपाख्यानादिकं । ३ त०,—उज्जयिनीनाथस्य विक्रमादित्यस्य सिंहले-  
खरकन्यापरिणयादिविवरणं । तस्य पुनः मलयवती-चन्द्रावत्यादिपाणिग्रहणवर्ण-  
नञ्च । ४ त०,—विक्रमादित्यसमीपे राज्ञा अनङ्गवत्याः कार्पाटिकोपाख्यानकथ-  
नं । कटाहद्वीपाधिपतेरश्वत्थनामकस्य नृपस्य उपाख्यानादिकथनं । विषमशीलो-  
पाख्यानं । ५ त०,—विक्रमादित्यसमीपे कस्यचित् नृतभार्याजीवनप्राप्तिविवरण-  
कथनं । कलिङ्गाधिपतेरुपाख्यानं । नरवाहनेन सह मदनकञ्चुकामागमविव-  
रणञ्च । कविपरिचयः । समाप्तः ॥

### No. 1259. आदिकाण्डमनोहरा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 900 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śrīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Ādikāṇḍa-manoharā.* A commentary on the first book of Vālmīki's *Rāmāyaṇa*. By Lokanātha Chakravartī. The most approved commen-



tary is that by Nīlakaṇṭha, and an edition of it is now in course of publication by Hemachandra Bandyopādhyāya.

Beginning. नत्वा रघूत्तमस्य परमं महत्सल्लङ्घ्यशब्दमुचिष्यन्वतमो नोदं ।

श्रीलोकनाथबुध एष मनोहराख्यां रामायणस्य विदुषां प्रमुदे तनोति ॥

आसे यदा विमलबोधबुधोऽधीका सर्वज्ञसञ्चरचिता च मनोज्ञरूपा ।

अत्रापि सारपरमस्य विमलस्य श्रीलोकनाथरचितैव मनो विधत्ते ॥

प्रतिकल्पं श्रीरामायणपुराणैतिहास + + + मनोर्म्मलद्वारा श्रवणद्वारा मन-

नादिद्वारा वा तत्तज्ज्ञानोपपादकाः सन्त्येव यद्यपि, तथापि तास्त्रयोविद्या-

विमर्शशीलिना भगवतः कस्यापि स्वकर्तृत्वेन यशोऽर्पयन्त्यः प्रतिकल्पं विलसन्तीति

अस्मिन् कल्पे अखिलभुवनभवनानेकचित्रनिर्माणचतुरेण ब्रह्मणा तदर्थं + पि

ताभिस्तामिस्य भगवान् वाल्मीकिरेव यशोभागीकृतः, तत्र काण्डसप्तकश्रीरामा-

यणकर्ता वाल्मीकिस्तत्र प्रष्टव्यधिकबालचरितवर्णन एव आदिकाण्डस्य प्रवृत्तिः,

तत्र सर्गाद्यतुःषष्टिरेव वृत्तान्ताः, द्वाशीतिरिति अस्मदङ्कतोऽपि वृत्तान्तानुक्रमे-

णैव, तत्र भगवतो वाल्मीकिंस्य करतलायितभुवनतदाश्रयवृत्तान्तस्य यद्युपदेश-

पेक्षापि नापेक्षिता, तथापि विनोपदेशं तत्पुनर्युगस्य अवैदिकत्वेन श्रीमद्भगव-

न्नारदोपदेशस्यापि वृत्तत्वेन प्रथमं भगवता नारदेन सप्तकाण्डार्थं उपदिष्ट इति ।

प्रथमसर्गे स एव प्रसूयते भगवता वाल्मीकेन । तत्र,—

“नमस्तस्मै मुनीन्द्राय श्रियुताय तपस्विने ।

शान्ताय वीतरागाय वाल्मीकाय नमो नमः ॥”

इति प्रथमतो विमलबोधाः सुम्प्रदायचिरञ्जमपि पठन्ति, व्याचक्षते च इत्यादिः ।

End. अततरो विनीततरो ॥ १४ ॥ देवान् यौवराज्ये अभिषेचनं याचन्ते प्रार्थयन्ते ।

Colophon. इति लोकनाथचक्रवर्त्तिकृतायामादिकाण्डमनोहरायां रामाभिषेकथवसायः ।

विषयः । वाल्मीकिवृत्तरामायणादिकाण्डस्य व्याख्यानं ।

### No. 1260. अयोध्याकाण्डमनोहरा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 10 on a page. Extent, 1,909 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rirāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Ayodhyākāṇḍa-manoharā. The second book of the work noticed in the preceding No. 1259.



Beginning. श्रीरामो जयति । अञ्जलिमालाः अञ्जलिश्रेणीः । प्रतिगृह्य दर्शनेन  
स्वीकृत्य ॥ १ ॥

End. व्यतिक्रमादिति अङ्गमाभाव आर्षः । व्यतिक्रमादिति वा पाठः ॥ ६ ॥

Colophon. इति श्रीलोकनाथचक्रवर्तिकृततायाम् अयोध्याकाण्डमनोहरायां नन्दिग्राम-  
निवासः । अयोध्याकाण्डं समाप्तं ॥

विषयः । वाल्मीकिरुतरामायणायोध्याकाण्डस्य व्याख्यानं ।

### No. 1261. आरण्यकाण्डमनोहरा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4½ inches. Folia, 43.  
Lines, 9 on a page. Extent, 1,644 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, S'rírāmpur College. Appearance, fresh. Prose. In-  
correct.

*Aranyakāṇḍa-manoharā.* The third book of the work noticed  
under No. 1259.

Beginning. ॐ नमो रामाय । तपोवनं तपोवने वा पाठः ॥ १ ॥ तापसे वानप्रस्थ  
आश्रमो येषां ते, राममाश्रित्य अवलुक्ष्य दृष्ट्वा इत्यर्थः । इत्यादिः ।

End. आसनानां खलिकपद्मादीनां, नियमः नियमासनं तत्रैव पूजाकाले अयितं  
प्राप्तं मुखसारश्लो सैः, न पुनरनियतासनैरित्यर्थः ।

Colophon. इत्यारण्यकाण्डस्य श्रीलोकनाथचक्रवर्तिकृता मनोहरा समाप्ता ।

विषयः । वाल्मीकिरुतरामायणारण्यकाण्डस्य व्याख्यानं ।

### No. 1262. किष्किन्ध्याकाण्डमनोहरा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4½ inches. Folia, 48.  
Lines, 10 on a page. Extent, 1,665 s'lokas. Character, Bengal. Date, ?  
Place of deposit, S'rírāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

*Kishkindhyākāṇḍa-manoharā.* The fourth book of the work noticed  
under No. 1259.

Beginning. नत्वा रघूत्तममयं परमं महत्सङ्गक्षेत्रवन्निचयान्वतमानुनोदं ।

श्रीलोकनाथबुध एष मनोहराख्यां रामायणस्य विदुषां प्रमुदे तनोति ॥

किष्किन्ध्याकाण्डपदानां व्याख्यानमधुनादरात् ।

कलयन्तु बुधाः कामसुखार्थं परमत्वरं ॥

तत्र किष्किन्ध्याशब्दे निर्यकारः सयकारश्च, मूर्द्धन्यमध्यमः । इत्यादिः ।

End.

प्रवदन्तमङ्गदं, तथेत्यब्रुवन् सचान्वितः सत्वरं जगाम इत्यन्वयः ॥ १४ ॥ पितृ-  
राजः, वर्मराजः ॥ १५ ॥

Colophon. इति श्रीलोकनाथचक्रवर्तिहता किष्किन्ध्याकाण्डमनोहरा समाप्ता ।

विषयः । वाल्मीकिकृत रामायणकिष्किन्ध्याकाण्डस्य व्याख्यानं ।

### No. 1263. पद्मपुराणीयपातालखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 7 × 5 inches. Folia, 165. Lines, 31 on a page. Extent, 5,115 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rirámpur College. Appearance, new. Verse. Generally correct.

*Pátála khaṇḍa* of the Padma Purāṇa. This is the fourth part of the second great Purāṇa by Vyāsa. It comprises nine thousand slokas, divided into one hundred and two chapters. (*Ante*, p. 247). Its principal subject is a new and very diffuse version of the Rāmāyaṇa. Professor Wilson has given a full analysis of this work, (*Essays* I, pp. 45ff.) and to it I must refer the reader for information on the subject. The contents of the different chapters have been detailed below in Sanskrit.

Beginning. कदाचिन् नैमिषारणे स्तुतं परमकोविदं ।

कोविदाः सर्वधर्मेषु सर्वयज्ञेषु कोविदाः ॥

श्रुतिस्मृतिपुराणज्ञाः सदाचारपरायणाः ।

अनूचानाः सदस्याश्च सर्वदा धर्मवादिनः ॥

केचिन् साध्यायनिरताः केचिद्देहार्थतत्पराः ।

केचिद्ध्यात्मतत्त्वज्ञाः केचिद्दुःयोगविभारदाः ॥

तर्केषु निपुणाः केचिन् भीमांसायां विचक्षणाः ।

वेदान्तज्ञानसिद्धान्ताः सोऽहमस्मि जपे रताः ॥

वेदाभ्यासेऽतिनिपुणास्तपसा स्वर्यवर्चसः ।

विकालज्ञा महात्मानः स्वधर्मनिरताः सदा ॥

चतुःषष्टिकलाभिज्ञास्तेजसा सूर्यवर्चसा ।  
 चिकालधाननिरताः सर्वशस्त्रविभारदाः ॥  
 हिमवन्निलयाः केचिन्महेन्द्रनिलयाः परे ।  
 दिव्याद्रिनिलयाद्यान्ये सद्द्याद्रिनिलयास्तथा ॥  
 श्रीशैलनिलया ये च कुरुक्षेत्रस्थिताश्च ये ।  
 पम्पानिवासिनो ये च कुमाराचलवासिनः ॥  
 मलयाचलगाः केचिन्निषिधाचलवासिनः ।  
 मात्यवन्निलयाः केचित् त्रिकूटाचलवासिनः ॥  
 दण्डकारण्यनिलया मङ्गहारण्यवासिनः ।  
 चम्पकारण्यगा केचिद्दीक्षारण्यनिवासिनः ॥  
 धर्मारण्यरताः केचिद्गुह्यारण्यरतास्तथा ।  
 ब्रह्मारण्यरताद्यान्येऽर्जुदारण्यनिवासिनः ॥  
 एते चान्ये च मुनयः शशिष्या बहवो मताः ।  
 सन्तः + + धना दत्ता जितमाया जितेन्द्रियाः ॥  
 अक्षरद्वारविहीनाश्च निर्ममाः कामवर्जिताः ।  
 भगवद्भक्ताननिरता लोकानुग्रहतत्पराः ॥  
 निर्मोहाः क्रोधनिर्मुक्ताः शान्ता निर्लोभमत्सराः ।  
 शमादिगुणसम्पन्ना दृढभक्ता दयालवः ॥  
 नारायणं जगन्नाथं सर्वोध्यक्षमनामयं ।  
 यजन्तः परया भक्त्या तत्पदाविष्टमानसाः ॥  
 कृष्णजिन्म्रावरणा जटिला ब्रह्मचारिणः ।  
 गृणन्तः परमं ब्रह्म जगच्चतुरनामयं ॥  
 जितनिद्रा जिताक्षरा द्रुन्दुःखसहिष्णवः ।  
 पश्यन्तो विष्णुरूपेण चराचरमिदं जगत् ॥  
 अब्भक्ष्या वायुभक्ष्याश्च शीर्णा पर्णाशनाः सदा ।  
 निराक्षरास्तथा चान्ये कन्दमूलफलाशनाः ॥  
 कच्छातिकच्छपाराकैस्रकच्छैस्तथैन्दवैः ।  
 नित्यं संशोधितात्मानस्तथा सान्तपनादिभिः ॥  
 धर्मार्थकाममोक्षाणामुपायं ज्ञातुमिच्छवः ।  
 एकदा मिलिताः सर्वे पप्रक्षुरिदमादरात् ॥  
 ऋषय ऊचुः । सूत सूतविदां श्रेष्ठ व्यासहार्दिविचक्षण ॥ इत्यादिः ।

End. गङ्गायै यमुनायै च सरस्वत्यै वटाय च ।

सोमेश्वराय शेषाय माधवाय नमो नमः ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे पातालखण्डे सूतशैलकसंवादान्तर्गतशेषसनकसंवादे शत  
तमोऽध्यायः ।

विषयः । पद्मपुराणीयपातालखण्डीयप्रयागमाहात्म्यप्रकरणमिदं । अत्र १ प्रथमाध्याये,—  
सुतेन सप्त ऋषीणां संवादः ।

१ अ०,—देवदानवयक्षगिरिनिदीवेददृक्षशास्त्रप्रवृत्तीनां राजनिरूपणादिकं ।  
शैचदद्यादिधर्मपादकीर्तनादिकं । स्तेयमदाद्यधर्मपादकथनं । कलौ नराणां  
प्रकृत्यादिनिरूपणं ।

२, ४ अ०,—प्रयागमाहात्म्यकथनं । भगवत्तत्त्वजिज्ञासूनां सनकादीनां पाताल-  
गमनपूर्वकं शेषस्तवनं । कामद-मोक्षदभेदेन तीर्थद्वैविध्यकथनं । प्रयागस्य तीर्थ-  
राजत्वनिर्व्यचनं ।

५, ६, ७, ८ अ०,—देवगणसनाथस्य नारदस्य ब्रह्मस्तवनादिविवरणं । ब्रह्मादि-  
कृतप्रयागतुलाकरणवृत्तान्तः । प्रयागपरिमाणौदिकथनं । तत्र ब्रह्मकृताश्चमेध-  
यज्ञानुष्ठानविवरणं । तत्कृतमाधवस्तोत्रं ।

९, १० अ०,—अततो नीलकण्ठस्य पुरतो माधवस्याविर्भाववृत्तान्तः । तत्कृतमाधव-  
स्तोत्रं । माधवाज्ञया वटमूले शिवस्य नित्यावस्थानविवरणं । प्रयागक्षेत्रे शक्रकृतो-  
द्यानशोभावर्णनं । इन्द्रकृतमाधवस्तोत्रादिकं ।

११, १२ अ०,—कामनाभेदे पुण्यविशेषेण पूजाविधानं । लक्षपुष्पपूजाविधिः ।  
लक्षप्रदक्षिण-लक्षनमस्कार-लक्षदीपदानानां विधानं । मासविशेषे एतेषां फल-  
विशेषकथनं ।

१३, १४ अ०,—माधवसमीपे अलौकिकरूपलावण्यशालिनीमविदितपूर्व्यां का-  
मिनीं निरीक्ष्य लक्ष्मणादीनां विस्मयः । अस्या जन्मादिविवरणं । विकटोपाख्यान-  
कीर्तनञ्च ।

१५, १६, १७, १८ अ०,—अग्नितीर्थोत्पत्तिविवरणं । लक्षहोमविधिः । तत्र  
कुण्डादिनिर्माणप्रक्रिया । यमसमीपे दृढब्राह्मणरूपस्य भगवतो यत्किञ्चिदानेनापि  
महत्फलं भवतीति कथनं ।

१९ अ०,—निर्ऋतिस्तेत्रवर्णनं । विकिरनामधेयस्तेत्रवर्णनं । क्षुधार्तस्य भिलुकस्य  
निर्ऋतिसमीपे अन्नादिप्रार्थनावृत्तान्तः ।

२०, २१, २२, २३ अ०.—आडविधिः । आडपार्वणादीनां लक्षणं । तेषां नित्य-  
त्वादिभेदकथनं । आड पात्रकभणार्थं पञ्चाधिकब्राह्मणनिमन्त्रणे दोषकथनं । आड-



विषयः । कर्तुर्नियमाः । तत्र दानार्हद्रव्याणि । वर्जनीयानि च । पाकविधिः । तत्र गर्भिणीसूतवत्सादिकृतपाकवर्जनकथनं ।

२४, २५, २६, २७ अ०,—वर्णकृतव्रह्मसातविवरणं । तत्र चक्रवाकीसमीपे पथिकस्य स्त्रीयदृशान्तकथनं । चन्द्रवतीपुरीविवरणं । मङ्गलसोपाख्यानं । पान्यं प्रति संसारस्य अनित्यत्वं कथयन्त्याश्चक्रवाक्या निजपूर्वजन्मकथाकीर्तनं । तस्मै पुनस्तस्याः सञ्जीवनीविद्यादानं ।

२८, २९, ३० अ०,—वायवीयतीर्थवर्णनं । कैवेरतीर्थकथनं । पुलस्त्योपाख्यानं । कुबेरस्य लङ्कायां निवासविवरणञ्च । हिरण्यक्ष-हिरण्यकशिपु-रावणादीनां जन्मादिविवरणं । रावणविप्रकृतस्य कुबेरस्य तपस्यावर्णनादिकं ।

३१, ३२, ३३, ३४, ३५ अ०,—ईशानतीर्थवर्णनं । ईशानकृतमाधवसुतिः । तपस्वरता तेन सञ्च माधवस्य संवादः । तीर्थराजश्रवणस्मरणादीनां माहात्म्य-कथनं । त्रिवेणीवर्णनं । तत्र तत्परिभाषादिकथनं । प्रणवस्य त्रिवेणीत्वनिश्चिन्तिः । गङ्गायमुनयोः संवादः । शेषकृतवेणीश्लोकं ।

३६, ३७, ३८, ३९ अ०,—त्रिवेण्यां चौरमाहात्म्यं । तत्र वासमरणयोः फलश्रुतिः । किञ्च जलप्रवेशेनापि अन्यथा वा तत्र मरणे नात्मघातदोष इति कथनं । तीर्थ-यात्राविधिः । तत्र दधिकारिनिरूपणं । नियमादिकथनञ्च । तीर्थप्राप्तप्रथमदिन-कृत्यनिरूपणं ।

४०, ४१, ४२, ४३, ४४ अ०,—तीर्थराजस्नानादौ सङ्कल्पकरणे पापमोचनकाम-नया तदुक्तेषु पापनिरूपणसङ्ख्यादिकीर्तनं । तत्र तर्पणविशेषनिरूपणं । स्त्रीणां रजोयोगेऽपि प्रयागस्नानादौ दोषाभावकथनं । तीर्थयात्राविधिः । वेणीमाधवस्य ध्यानं, षोडशोपचारपूजामन्त्रादिकथनञ्च । वेणीमाधवयोर्युगलश्लोकं ।

४५, ४६, ४७ अ०,—द्वाविंशद्विधापराधकीर्तनं । शिलाचक्रपरीक्षणं । पञ्चा-यतनपूजाविधानं । तीर्थराजे ब्राह्मणदम्पतिपूजनफलकथनं । पुराणश्रवणविधिः । तत्र वत्सलाढलक्षणनियमादिकथनं ।

४८, ४९, ५०, ५१, ५२ अ०,—माघस्नानफलकथनं । माघमासकर्त्तव्यसामान्य-धर्मनिरूपणं । तत्र विशेषधर्मनिर्णयश्च । माघशुक्लचतुर्थ्याः कुन्दचतुर्थीतिनाम-कथनं । तत्र कुन्दपुष्पेण शिवार्चने फलकथनं । वसन्तपञ्चमी, तत्र वासन्तिकोत्सव-विधिः । माघप्रसीस्नानविधिः । तत्र शिरसि दीपं निधाय मौनस्नानकर्त्तव्यता । माघाष्टम्यां भीष्मतर्पणविधानं । भीमद्वादशी । महामाघीलक्षणं । माघस्नानव्रते-त्यापनविधानञ्च ।

५३ अ०,—दानलक्षणं । तत्फलकप्रशंसा । धर्मदानलक्षणं । अर्थदानलक्षणं । काम-

विषयः । दानलक्षणं । व्रीडादानलक्षणं । हर्षदानलक्षणं । भयदानलक्षणं । दानयोग्यपात्र-  
लक्षणं । दत्तस्वरूपकथनं । भुवाजसिक-काम्य-नैमित्तिकादिदानलक्षणं । नैमि-  
त्तिकदानस्यापि त्रैविध्यं । दृष्टापूर्तादिलक्षणं ।

५४, ५५, ५६, ५७ अ०,—दानकालकथनं । दानार्हद्रव्यादिनिरूपणं । प्रथम-  
कल्पसमर्थस्य अनुकल्पानुष्ठाने दोषकीर्तनं । दानभेदे दक्षिणभेदनिरूपणं ।  
षोडशमहादानकथनं । गोदानविधिः । अन्नादिदानविधिकीर्तनञ्च ।

५८, ५९, ६०, ६१, ६२ अ०,—गुप्तदानप्रशंसा । तत्र मध्यदेशस्वगुप्तधनाभिध-  
वैश्यस्य उपाख्यानं । कृष्यशर्मापाख्यानं । गुप्तदानमाहात्म्यवर्णनं । सर्वस्वदान-  
प्रशंसा । तद्विधानकथनं । अत्र नापितकुलजातयोः कथेयितुं सर्वस्वदानवृत्तान्त-  
कीर्तनं । श्रीपतिजयाभिधेययोरुपाख्यानं ।

६२, ६४ अ०,—ताम्बूलदानविधिः । नागवल्लीसमुत्पत्तिविवरणं । ताम्बूलस्य  
पारिभाषिकलक्षणकीर्तनं । ब्रह्मचारिविधवादीनां ताम्बूलभक्षणप्रतिषेधः ।

६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७० अ०,—नानायज्ञसाहात्म्यवर्णनं । एकादशीव्रतनि-  
र्णयः । तत्र अधिकार्यनुकल्पादीनां व्यवस्था । खण्डा-सम्पूर्णादीनां लक्षणकथनं  
वैष्णवलक्षणं । स्मार्तलक्षणं । एकादशीनिशाजागरणमाहात्म्यं । चण्डालब्रह्मराक्ष-  
सयोरुपाख्यानं । अन्ततवचनं कुत्र कुत्र दोषाय न भवतीति भगवदुपदेशकीर्तनं ।  
७१, ७२, ७३, ७४, ७५ अ०,—एकादश्युत्पत्तिविवरणं । विष्णुकृतसुरदानवनाशन-  
वृत्तान्तकीर्तनं । शक्तिं प्रति विष्णोर्वरदानं । अक्षयवटमाहात्म्यं । मूलमाधव-  
वटमाधव-शङ्खमाधव-पद्ममाधवादीनां विवरणं ।

७६, ७७, ७८, ७९ अ०,—मूलटङ्गेश्वर-सूर्यकुण्डप्रभृतीनां विवरणं । सूर्यस्य  
तपस्यादिकीर्तनं । आदिवेष्णा आरभ्य षट्णमोचनानां यावन्तीर्थवर्णनं । आनन्द-  
काननस्यस्य वामननामकब्राह्मणस्य उपाख्यानं । पापमोचनतीर्थवर्णनं । चन्द्रपुर-  
निवासिनो महासतिनामकस्य विप्रस्य उपाख्यानं ।

८०, ८१ अ०,—रामतीर्थविवरणं । रेणुकावधाननरं परशुरामकृतैततीर्थनिर्मा-  
णादिदृष्टान्तकथनं । पञ्चाग्रादिसाधनविधिः । अत्र विशेषेण भूमपानादीनां  
प्रकारनिरूपणं । सरस्वतीकुण्ड-गोधट्टनतीर्थादिमाहात्म्यकथनं ।

८२, ८३ अ०,—पिशाचमोचनतीर्थ-कामतीर्थ-कापिलतीर्थ-तक्षकतीर्थविवरणं ।  
इन्द्राज्ञया अश्विनीकुमारयो रसराजापहारकतक्षकान्वेषणवृत्तान्तकथनं । कालिय-  
तीर्थवर्णनं । गरुडेन सह विष्णोर्युद्धविवरणं । कालियनाग-गरुडयोरायोधनवर्णनं ।

८४, ८५ अ०,—चक्रतीर्थवर्णनं । सिन्धुसागरतीर्थकथनं । पाण्डवकुण्ड-वरुणकुण्ड-  
योः कथनं । भरद्वाजेश्वरविवरणं । सीतारामाश्रमकथनं । विश्वामित्र-गोतम-

वशिष्ठादीनामायमकथनं । प्रयागक्षेत्रे अश्वदानोद्यतं शक्रं निरूप्य ब्रह्मसुराचार्ययोः संवादकथनं । भोगवतीतीर्थकथनं । गङ्गाया भोगवतीतिनामकारणकथनं । दिवोदासस्य तपस्यावर्णनं ।

८६, ८७, ८८ अ०,—ब्रह्मकुण्डदशाश्वमेधिकप्रभृत्यन्तर्वेदिस्थतीर्थवर्णनं । सङ्क्षेपेण रामावतारप्रयोजनकीर्तनं । ऊर्ध्वशीकुण्डकथनं । ऊर्ध्वशीपूरुखसोः संवादः । सुधारसतीर्थ-कोटितीर्थ-मानसतीर्थप्रभृतीनां साक्षात्प्रादिकथनं ।

८९, ९०, ९१, ९२ अ०,—यमयमुनयोरुत्पत्तिविवरणं । तयो रूपवर्णनञ्च । यमुना-साक्षात्प्रादिकीर्तनं । कालिन्दीतिनामकारणकथनं । यमुनाकलिन्दपर्यन्तयोः संवादः । यमुनाया नदीभावप्राप्तिविवरणं । शान्तिपुरविवरणं । कलिन्दगिरेरारभ्य गङ्गासङ्गमपर्यन्तं यमुनापार्श्वस्थितानां तीर्थभूमीनां विवरणादिकं ।

९३, ९४, ९५, ९६ अ०,—गङ्गासाक्षात्प्रादिकथनं । गङ्गायत्तिविवरणं । अत्र मगरस्य अश्वमेधयज्ञानुष्ठानादिकथनं । सरस्वत्या उत्पत्तिविवरणं । तस्या गर्भे वाङ्मयस्य जन्म, पुनस्तस्य समुद्रगर्भप्रवेशश्चतुस्तान्कथनञ्च । त्रिवेण्या उत्पत्तिः । वेणीदानसाक्षात्प्रादिकथनं । त्रिवेण्यां क्षौराद्यनुष्ठाने तिथिवारादिदोषाभावकथनं ।

९७, ९८, ९९, १००, दृढयोगानुष्ठानप्रकारकीर्तनं । प्रयागसाक्षात्प्रादिकथनपठनादिमाहात्म्यकथनञ्च ।

### No. 1264. वामनपुराणं ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4½ inches. Folia, 198. Lines, 8 on a page. Extent, 6,336 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rîrâmpur College. Appearance, new. Verse. Very incorrect.

*Vâmana Purâṇa*. The fourteenth of the eighteen great Purâṇas attributed to Vyâsa. According to the Matsya Purâṇa, "that in which the four-faced Brahmâ taught the three objects of existence, as subservient to the account of the greatness of Trivikrama, which treats also of the S'iva Kalpa, and which consists of ten thousand stanzas, is called the Vâmana Purâṇa." Its principal subject is the dwarf incarnation of Vishṇu, in which he overcame the giant Bali by a trick, he not being assailable by force. It is related by Pulastya in compliance with a request of Nârada. The MS. under notice is not near so extensive as what the Matsya refers to, but it corresponds closely with the extent of the codices examined by Col. Vans Kennedy and Professor



H. H. Wilson. (Wilson's *Vishnu Purana*, pp. LXXV ff.) Wilson supposes that "the compilation of the work may have amused the leisure hours of some Brahman of Benares three or four centuries ago," but its name and quotations from it occur in compilations of the 9th, 10th and 11th centuries, and Chand, at the close of the 12th century, gives its extent in verses. The work opens with an account of the rainy season, followed by a request of Devī to S'iva to build a dwelling for their joint use. Then follows the feast of Daksha and its consequences. S'iva, having decapitated Daksha, is required to expiate his crime of Bráhmaicide by dwelling at Kapálamochana in Benares. Then comes the marriage of S'iva with the daughter of the Himálaya mountain, with the usual preludes as described in the *Kumára-sambhava*. Descriptions follow of the birth of Kartikeya and the domestic delights of S'iva, and the whole interspersed with a variety of tales and episodes. The story of the dwarf incarnation, though avowedly the main subject, is given at the end, and takes up but a small portion of the work. Wilson justly observes that the work "divides its homage between S'iva and Vishṇu with tolerable impartiality."

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

पुलस्त्यन्तपिमासीनमाश्रमे वाग्विदां वरं ।

नारदः पर्यष्टच्छतं पुराणं वामनाश्रय ॥

कथं भगवता ब्रह्मन् विष्णुना प्रभविष्णुना ।

वामनत्वं धृतं पूर्वं तन्ममाचक्ष्वष्टतः ॥

कथं वा वैष्णवो भूत्वा प्रह्लादो दैत्यसत्तमः ।

चिदशै + + + सार्द्धमत्र मे विस्मयो मद्भान् ॥

श्रूयते हि द्विजयेष्ठ दक्षस्य दुहिता सती ।

शङ्करस्य प्रिया भार्या बभूव वरवर्णिनी ॥

किमर्थं सम्प्रित्यज्य स्वशरीरं वरानना ।

पुनश्च देवदेवस्य पत्नीत्वमगमच्छुभा ॥

जाता हिमवतो गेहे गिरीन्द्रस्य महात्मनः ।

त्रैलोक्यराज्यमाच्छ्रित्य बलेरिन्द्रस्य सोऽददत् ॥

नमस्तस्मै श्रीधराय कृष्णवामनरूपिण ।

एतन्मे संशयं क्षिन्वि सर्ववित्त्वमतो हि मे ॥ इत्यादिः ।

End.

एतत्पवित्रमारोग्यं धन्यं दुःखघ्ननाशनं ।



पुत्रदं सर्वकामाद्यं सर्वग्रहनिवारणं ॥

नीचासनगतैः सर्वैः श्रोतव्यमिदमुत्तमं ।

पठितव्यं न सन्ध्यायां न देयं यस्य कस्यचित् ॥

Colophon. इति वामनपुराणे विविक्तमचरितं समाप्तं । समाप्तश्चेदं वामनाख्यपुराणमिति ।

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—वर्षावर्णनं । वर्षणोद्देजिताया गिरिजाया गिरिसमीपे गृह-  
निर्माणाद्यर्थप्रार्थना । जीमूतजालाकलनेन शिवस्य जीमूतकेतुनामकथनञ्च ।

२ अ०,—शरद्वर्णनं । शङ्करां शङ्करीं विहाय दत्तस्य यज्ञानुष्ठानं । कथं भगवान्  
कपालीतिविवरणं । दुर्धामस उत्पत्तिः । ब्राह्मपुरुषशैवपुरुषयोरारोधानं ।

३ अ०,—वदरिकाग्रमे ब्रह्महत्याया आलङ्कितं कपालिनं दृष्ट्वा नरनारायण-  
कालिन्दीपुष्करारण्यप्रभृतीनामन्तर्धानं । निर्व्विषस्य तस्य पुण्डरीकाक्षस्तवनं । हर-  
रूपदेशेन हरस्य काशीपुरीगमनादिविवरणं । कपालमोचनतीर्थवर्णनञ्च ।

४, ५ अ०,—गौतमनन्दिन्याः प्रमुखाद् दत्तयज्ञहत्तान्तं निश्चयं दात्तायणा देह-  
त्यागः । वीरभद्रादीनामुत्पत्तिः । यज्ञभूमौ तैः सार्द्धं सङ्ग्रामे ततो देवानामप-  
यानं । विनष्टे च दत्ते यज्ञस्य दृगरूपेण अपसरणं । शिवस्य कालरूपत्वकीर्तनं ।  
मेषादिद्वादशराशीनां लक्षणादिकञ्च ।

६, ७, ८ अ०,—नरनारायणजन्मादिकथनं । वसन्तवर्णनं । सतीविरह-विधुरस्य  
विधुभूषणस्य अङ्गस्यर्धेन दम्भायाः कालिन्द्याः कज्जलनिभत्वप्राप्तिः । शिवविलापः ।  
पाञ्चालीकेशविवरणं । मुनिकामिनीनामौत्सुक्यवर्णनं । शिवलिङ्गपतनहत्तान्तः ।  
हरित्रिच्छतहरस्तुतिः । शैवशिष्यप्रणाली । सदनदाहनं । कामधनुषो मुष्टिवम्भ-  
कोटिप्रभृतिपञ्चविधस्यानविशेषेण चम्पकवकुलादीनामुत्पत्तिः । जर्ज्वर्या जन्म,  
रूपवर्णनञ्च । नरनारायणाभ्यां समं प्रह्लादस्य युद्धवर्णनं । पीताम्बरप्रह्लादसंवाद-  
कीर्तनञ्च ।

९, १० अ०,—अश्वकोपाख्यानं । तेन सह इन्द्रादीनां समरसंरम्भः । देवानां  
प्रत्येकं वाहनलक्षणादिकथनं । शक्रस्य जम्भ-दन्त-बलाद्यभिधदैत्यनाशनं ।

११, १२, १३ अ०,—सुकेशिसमीपे मुनीनां धर्मस्वरूपकीर्तनादि । जम्बूद्वीपा-  
दीनां परिमाणदिकथनं । पापविशेषे नरकविशेषकीर्तनं । जम्बूद्वीपस्यवर्ध-  
जनपद-नदीप्रभृतिविवरणञ्च ।

१४, १५ अ०,—दशार्द्धधर्मकथनं । ब्रह्मचर्य्यलक्षणादिः । सदाचारलक्षणं ।  
प्रातःकृत्यादिनिरूपणं । स्वधर्मपरित्यागनिष्ठुरसत्यहीनवचनानिप्रयोगनिषेधः ।  
क्षौरादिनिषयः । शशकस्यकच्छपादीनां भोज्यताकथनं । मणिमुक्तावस-  
नादिद्रव्यशुद्धिः । षण्ड-मार्जारप्रभृतीनां लक्षणं निरूप्य तद्गृहे भोजनानि-

विषयः । प्रतिषेधः । अशौचादिनिरूपणं । वानप्रस्थादिधर्मकथनं । शूद्रस्य केवलं गार्हस्थधर्माधिकारकथनं ।

१६, १७ अ०,—निशायां शून्यमार्गे निशाचरनगरीं निभात्य सूर्यधमेण लोकानां चेष्टादिवर्णनं । तत्पुरीपातनापराधात् पुरारिणा निपातितस्य दिनपतेरधीवरुणयोः सलिलमध्ये धमणादिविवरणं । उत्तरायणसङ्क्रान्त्यादिनिरूपणं । प्रतिपदादिक्रमेण देवानां शयनादिकालकथनं । चातुर्मास्यविधिः । सर्व्वोच्चयकरव्रतविधानञ्च ।

१८, १९, २०, २१ अ०,—गिरिशगणेशादीनां प्रियपुष्पकथनं । शरदागमे विष्णुपूजा विधानं । वैष्णवपञ्जरस्रोतं । रश्मिकरश्मयोरुपाख्यानं । रश्मात् महिषीगर्भे महिषासुरजन्मविवरणं । रक्तवीजोत्पत्तिः । कात्यायन्या जन्म । अगस्त्यविन्ध्यगिरिदृष्टान्तवर्णनं । देव्या सह चण्डमुखप्रभृतीनां संवादः । महिषासुरबधकथनञ्च । २२, २३ अ०,—सामवंशीयर्क्षराजोपाख्यानं । तपनतनयाया ऋतुकुमारेण संवरणेन समं विवाहः । तस्या गर्भे कुरोर्जन्म । कुरुक्षेत्रोत्पत्तिश्च ।

२४, २५, २६ अ०,—मेनकागर्भे कन्याचयजन्मविवरणं । तत्र ब्रह्मणः शापेन ज्येष्ठा जलरूपतां प्राप्य सुरनदी संवृत्ता, मध्यमा तु सन्ध्यारागवती बभूवेति कथनं । कनिष्ठाया महादेवप्राप्त्यर्थं तपस्या । तथा सह भिक्षोः संलापः । सप्तर्षीणां हिमालयसमीपे उमाप्रार्थनादिदृष्टान्तः । शिवविवाहवर्णनं ।

२७, २८, २९, ३०, ३१ अ०,—पितामहप्रसादात् कात्याः काञ्चनवर्णलप्राप्तिः । देवान् प्रति देव्याः शापदानं । गजाननजननं । इन्द्रस्य नमुचिनिस्तृदनं । देव्याश्चण्डमुखनिशुम्भहननं । कुमारस्य जन्म । सैनापत्ये अभिषेचनं । तारकासुरनाशनं । महिषकौक्षगिरिभेदनञ्च ।

३२, ३३ अ०,—मदालसोपाख्यानं । अम्बकासुरभयेन पार्व्वत्याः शतरूपग्रहणं । केदारतीर्थोत्पत्तिः । सुरदानवोपाख्यानं । तेन सह वशिष्ठयमादीनां संवादः । सनत्कुमार-सनक-सनातन-सनन्दप्रभृतिधर्मपुत्रकथनं ।

३४ अ०,—पुन्नमो नरकस्य प्रपञ्चं प्रदर्शयति तत्स्वरूपकथनं । शेषाख्यपापनिरूपणं । क्रमेण पुत्रशिष्ययोः पुन्नाननरकशेषपापहन्तृत्वकीर्तनं । औरसजेवजादिपुत्रलक्षणं । अहिंसाधर्मयोः ब्रह्मणे पुत्रत्वेन सनत्कुमारस्य सम्प्रदानं । द्वादशारचक्रलक्षणादिकथनं । विष्णोः मुरनाशनं ।

३५ अ०,—शिवदर्शनवञ्चितानां देवानां पुरतः केशवस्य तप्तकच्छलक्षणादिकथनं । तेषां तदनुष्ठानञ्च । जलमध्ये शिवस्य स्नानानामकरणं । तस्य शक्राय सञ्जीवनीविद्यादानं । प्रह्लादात्मकसंवादः ।

विषयः । २६, २७, २८ अ०,—पाणिग्रहं याचमानस्य दण्डस्य पुरतः शुक्रसुताया विर-  
जायाः चिवाङ्गदोपाख्यानकीर्तनं । अञ्जनसुताया उपाख्यानं । गन्धर्वकन्यकाभ्यां  
सार्द्धं श्वगाहमानस्य गालवमुनेर्मत्स्येन सह संवादः । वेदवत्या उपाख्यानं ।  
गद्येन चाटकेश्वरशिवस्तोत्रं । ऋतध्वजवानरयोः संवादः । वेदवतीचिवाङ्गदा-  
प्रभृतिभिः सह इन्द्रद्युम्नसुरस्यप्रभृतीनां विवाहवर्णनं ।

२९, ४०, ४१ अ०,—तव शिष्येण दण्डेन बलाद् वचनीयतां नीतास्तीति खटु-  
हितुर्वचनसाकर्ण्य शुक्रस्य दण्डं प्रति श्लाघदानवृत्तान्तकीर्तनं । दण्डकारणविव-  
रणं । देवसैन्यानामश्वकसेनाभिः सह युद्धवर्णनं ।

४२ अ०,—दैत्यगुरुकृतपशुपतिस्रुतिः । कवलितस्य तस्य शिवशरीरात् शुक्र-  
रूपेण निर्गमनात् शुक्रोतिसञ्ज्ञाकीर्तनं । सदादेवस्य अष्टादशभुजधारणं । शिव-  
रूपपरिग्रहेण अश्वकस्य पार्वतीमृदप्रवेशविवरणं । तद्भयेन पार्वत्याः श्वेताक-  
कुसुमप्रवेशकथनं । इन्द्रस्य जम्बवलग्रथितिदानवनाशनं ।

४३, ४४ अ०,—पुरारिणा समसम्बकस्य युद्धवर्णनादिः । सोमधार-सोमराज-  
कामराजप्रभृतिभैरवात्यभिः । अश्वककृतशिवस्तोत्रं । अश्वकस्य गणेशरत्नं प्राप्य  
भङ्गी दम्भूवेतिकथनञ्च । इन्द्रस्य मलयपर्वते दानवैः सह युद्धवर्णनं । पाकशासन-  
पुरन्दरेतिनाम्नेर्निवृत्तिः । एकोनपञ्चाशन्मातृजन्मविवरणं । इन्द्रस्य गोत्रभि-  
न्नामनिवृत्तिः ।

४५ अ०,—स्वायम्भुवमन्वन्तरीयसवनराजोपाख्यानं । तत्र सप्तर्षिपत्नीनां पीयूष-  
बुद्ध्या पुष्करस्यशुक्रपानेन गर्भसञ्चारविवरणं । तासां पुत्रीणां सप्तमातृलोककथनञ्च ।  
एवं स्वारोचिषादिसन्वन्तरेषु सप्तसप्तमातृतसम्भवकीर्तनं ।

४६, ४७, ४८ अ०,—बलिकालनेमिप्रभृतिभिः सह इन्द्रादीनां युद्धवर्णनं । विष्णोः  
कालनेमिनिपातनं । दैत्यजितानां देवानां पलायनादिवर्णनं । त्रिलोकाधिपतिं  
बलिं प्रति शुक्रस्य उपदेशदानं । विष्णोः सरस्वतीचतुष्टयसृष्टिविवरणं ।

४९, ५०, ५१, ५२ अ०,—वासनप्रादुर्भावकथनं । प्रजादस्य तीर्थयात्राविवरणं ।  
धुम्नुदैत्यस्य अश्वमेधयज्ञानुष्ठानं । बलिनिग्रहात् पूर्व्यमपि त्रिविक्रमरूपपरिग्रहेण  
भगवतो बालुकार्णवे धुम्नुनिक्षेपणं । दस्युना हृतसर्वस्वस्य सुधर्माख्यस्य वणिज-  
उपाख्यानं । सोमशर्मोपाख्यानं । श्वषणद्वादशीकथनं ।

५३, ५४, ५५ अ०,—नक्षत्रपुरुषव्रतविधानं । शिवस्य सुदर्शनचक्रधारणं । वि-  
ष्णोरपि त्रिशूलाकलनमित्यादिदृत्तान्तकथनं । जलोद्भवासुरनाशकीर्तनं । वीत-  
मन्युद्विजोपाख्यानं । श्रीदामनरपतेरुपाख्यानं । चक्रिबिम्बेन सुदर्शनेन विधा-  
भिन्नस्य शिवस्य अंशत्रयेण हिरण्याक्षसुवर्णाक्ष-विरूपाक्षाख्यैर्द्राविर्भावविवरणं ।



५६, ५७, ५८, ५९, ६० अ०,—शिवस्य रुद्रकोटीतिनामनिर्व्वचनं । गजेन्द्रमोक्ष-  
विवरणं । विष्णुपञ्चरकीर्त्तनं । राक्षसम्प्रति ब्रह्मचारिणः सारस्वतसोत्रोपदेशः ।  
पापप्रशमनाभिधसोत्रं । अन्यविधपापप्रशमनस्तुतिः ।

६१, ६२, ६३, ६४, ६५ अ०,—विघाटकृतवामनसोत्रं । वामनस्य रूपविशेषेण  
स्वकीयस्थानकथनं । शुकसमीपे बलेः कोषकारपुत्रोपाख्यानकथनं । त्रिविक्रम-  
रूपवर्णनं । बलिवन्धनपातालगमनाद्वृत्तान्तकथनं । त्रिविक्रमस्य ब्रह्मणे लघु-  
रूपप्रदर्शनं । गद्येन ब्रह्मणो वामनस्तुतिकीर्त्तनं ।

६६, ६७ अ०,—बलिकृतसुदर्शनसोत्रकथनं । बलिं प्रति प्रह्लादस्य भगवत्त्वोपा-  
देशदानं । एतत्पुत्राणपठनादिफलश्रुतिकीर्त्तनञ्च ।

### No. 1265. पदार्थतत्त्वावलोकः ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 50.  
Lines, 32 on a page. Extent, 1,800 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, S'rîrâmpur College. Appearance, new. Prose. Generally  
correct.

*Padârtha-tattvâvaloka.* A commentary on the *Padârtha-khândana*  
of Raghunâtha S'îromani. By Siddhântapanchânana.

The full name of the commentator cannot be ascertained. The  
work of S'îromani is commonly called *Padârtha-tattva* and also  
*Padârtha-tattva-vivechana*; it is a criticism of the Vaisesika categories.

Beginning. इन्द्रादिद्वन्द्वारकद्वन्द्ववन्त्यं प्रणम्य पादान्मुञ्चं सुरारिः ।

शिरोमणिखीकृत + × + + + + + + ॥

अथ द्रव्यादयस्तावत् प्राचीनपरिगृहीताः पदार्थाः सप्त, तत्र विचारपुरःसरं  
केषाञ्चिदाधिक्यं निराकरिष्यन् आधिक्यमपि केषाञ्चिद् व्यवस्थापयिष्यन् व +  
व्यवस्थापकं सिद्धान्तप्रवादमात्रमनधिकृत्य प्रतिजानीते । अथेति । ईश्वरा-  
दिति । इत्यादिः ।

End. परे तु दशरथपदवाच्यालादिनैव तत्र बोधः । न तु दशरथलादिना—इति  
कृतं परिभावेन । श्रीरसु ।

निर्मासे कठिनेऽस्मिन्, अकौटिल्येनापि सूक्ष्मतरबुद्ध्या ।

इतो दोषोऽपि मुदे, स्तन इव रहितोदरा + तः ॥

विद्यानिवाससूत्रोः कृतिरेषा विश्वनाथस्य ।

विदुषामतिस्वच्छधियासमत्पराणां मुदे भविता ॥

















No. XI.

NOTICES  
OF  
SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D.

*Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science, Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.*

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF  
BENGAL.

VOLUME III—PART IV.

CALCUTTA :

PRINTED BY C. B. LEWIS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1876.





तच्चिन्ताहरितेन तावकमहासायविसूहात्मना  
 संसारार्णवदुर्निवारलहरीजालेषु मोमुक्षता ।  
 विद्योर्ज्ज्वलदसद्विवेकरहितेनेदं मया वर्णितं  
 तेनानेन मदपितेन भगवन् प्रीणातु नारायणः ॥

Colophon. इति सिद्धान्तपञ्चाननकृतः पदार्थतत्त्वावलोकः समाप्तः ।

विषयः । शिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्या ।

### No. 1266. कूर्मपुराणपूर्वभागः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 10 inches. Folia, 135. Lines, 23 on a page. Extent, 3,121 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírâmpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

*Kúrma Purána, Púrva-bhága.* The Kúrma is the fifteenth of the eighteen great Puránas attributed to Vyása and the MS. under notice comprises only the first half of that work. The following is Professor Wilson's account of this Purána :

“That in which Janârdana, in the form of a tortoise, in the regions under the earth, explained the objects of life—duty, wealth, pleasure, and liberation—in communication with Indradyumna and the R'ishis in the proximity of S'akra, which refers to the Lakshmî Kalpa, and contains seventeen thousand stanzas, is the Kúrma Purána.”

In the first chapter of the Kúrma Purána, it gives an account of itself, which does not exactly agree with this description. Sûta, who is repeating the narration, is made to say to the R'ishis: “This most excellent Kaurma Purána is the fifteenth. Samhitás are fourfold, from the variety of the collections. The Bráhmí, Bhágavatí, Saurí, and Vaishnaví are well known as the four Samhitás which confer virtue, wealth, pleasure, and liberation. This is the Bráhmí Samhitá conformable to the four Vedas; in which there are six thousand s'lokas; and, by it, the importance of the four objects of life, O great sages, holy knowledge and Parames'wara is known.” There is an irreconcilable difference in this specification of the number of stanzas and that given above. It is not very clear what is meant by a Samhitá, as here used. A Samhitá, so observed above (p. XIX.), is something different from a Purána. It may be an assemblage of prayers and legends, extracted, professedly, from a Purána, but is not, usually, applicable to the origi-

nal. The four Samhitás here specified refer rather to their religious character than to their connexion with any specific work; and, in fact, the same terms are applied to what are called Samhitás of the Skanda. In this sense, a Puráṇa might be also a Samhitá; that is, it might be an assemblage of formulæ and legends belonging to a division of the Hindu system; and the work in question, like the Vishṇu Puráṇa, does adopt both titles. It says: "This is the excellent Káurma Puráṇa, the fifteenth (of the series)." And again: "This is the Bráhmí Samhitá." At any rate, no other work has been met with pretending to be the Kúrma Puráṇa.

"With regard to the other particulars specified by the Matsya, traces of them are to be found. Although, in two accounts of the traditional communication of the Puráṇa no mention is made of Vishṇu as one of the teachers, yet Síta repeats, at the outset, a dialogue between Vishṇu, as the Kúrma, and Indradyumna, at the time of the churning of the ocean; and much of the subsequent narrative is put into the mouth of the former.

"The name, being that of an Avatára of Vishnu, might lead us to expect a Vaishṇava work: but it is always, and correctly, classed with the S'aiva Puráṇas; the greater portion of it inculcating the worship of S'iva and Durgá. It is divided into two parts, of nearly equal length. In the first part, accounts of the creation, of the Avatáras of Vishṇu, of the solar and lunar dynasties of the kings to the time of Krishṇa, of the universe, and of the Manwantaras, are given, in general in a summary manner, but, not unfrequently, in the words employed in the Vishṇu Puráṇa. With these are blended hymns addressed to Mahes'wara by Brahmá and others; the defeat of Andhakásura by Bhairava; the origin of four S'aktis, Mahes'warí, S'ívá, Satí, and Haimavatí, from S'iva; and other S'aiva legends. One chapter gives a more distinct and connected account of the incarnations of S'iva, in the present age, than the Linga; and it wears, still more, the appearance of an attempt to identify the teachers of the Yoga school with personations of their preferential deity. Several chapters from a Kás'í Máhátmya, a legend of Benares. In the second part there are no legends. It is divided into two parts, the I'swara Gítá and Vyása Gítá. In the former, the knowledge of god, that is, of S'iva, through contemplative devotion, is taught. In the latter, the same object is enjoined through works, or observance of the ceremonies and precepts of the Vedas.

Beginning. नमस्तुत्याप्रमेयाय विष्णवे कूर्मरूपिणे ।

पुराणं सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं विश्वयोनिना ॥

सवान्ते सूतमनघं नैमिषे च महर्षयः ।

पुराणसंहितां पुण्यां पप्रक्व रोमहर्षणं ॥

त्वया सूत महाबुद्धे भगवान् ब्रह्मवित्तमः ।

इतिहासपुराणार्थं व्यासः सम्यगुपासितः ॥

तस्य ते सर्वरौमाणि वक्षसा हर्षितानि यत् ।

द्वैपायनस्तु भगवान् ततो वै रोमहर्षणः ।

भवन्तमेव भगवान् व्याजहार स्वयं प्रभुः ॥

मुनीनां संहितां वक्तुं स्वांशेन पुरुषोत्तमः ।

त्वं हि स्वायम्भुवे यज्ञे सत्याह्वे वितत्ते सति ॥

\* सम्भूतः संहितां वक्तुं स्वांशेन पुरुषोत्तमः ।

तस्माद् भवन्तं पृच्छामः पुराणं कौर्ममुत्तमं ॥ इत्यादिः ।

End.

द्वादशे रुद्रसावर्णे रोचमानस्तयोदशः ।

भौत्यस्तुर्दशः प्रोक्तो भविष्या मनवः क्रमात् ॥

अयं वः कथितो ह्यंशः पूर्वो नारायणरितः ।

भूतैर्भयैर्वर्त्तमानैराख्यानैरुपदृष्टितः ॥

पाठयेच्छृणुयाद्वापि श्रावयेद्वा द्विजोत्तमान् ।

नमो देवाधिदेवाय देवानां परमात्मने ।

पुरुषाय पुराणाय विष्णवे प्रभविष्णवे ॥

Colophon. इति कूर्मपुराणे पूर्वभागः समाप्तः । त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥

विषयः । १ अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादः । रोमहर्षणनामनिरुक्तिः । महापुराणोपपुराणनामसङ्ख्यादिः । पुराणलक्षणं । समुद्रमन्थनकाले भगवतः कूर्मरूपधारणं । नारदादिभ्यो भगवतो लक्ष्मीपरिचयदानं । इन्द्रद्युम्नचरित्रकीर्तनं । लक्ष्मीसकाशात् तस्य तत्त्वज्ञानलाभः । तत्त्वतविश्वसृतिः । तस्मै कूर्मरूपस्य विष्णोः सदाश्रया, अश्रयाश्रया, ब्रह्मी चेति त्रिविधभावनाद्युपदेशदानं ।

२, ३ अध्याये,—महानाथामहात्म्यं । मरीच्यादीनां ब्राह्मणादीनाञ्च हृष्टिः । ब्राह्मणस्य यजन-याजन-दानप्रभृतिषट्कर्मणि । दानाध्ययनादिरूपचतयिकर्मणि । दानाध्ययनकथादिरूपचतयिकर्मणि । द्विजशृगुषारूपशूद्रकर्म । गृहस्थ-वनस्थ-भिक्षुक-ब्रह्मचारिणां धर्मकथनादिः । मार्गस्थायिकर्मयोगप्रशंसा । क्षमादया-दानादिचातुर्वर्ण्यधर्मः । गृहस्थमश्वसिप्रभृतीनामवान्तरभेदः । ब्रह्मविष्णुशि-



विषयः । वानां वस्तुतोऽभेदः । वैष्णव-ब्राह्म-शैवाश्रमकथनं । त्रिपुण्ड्रधारणावश्यकता ।  
आश्रमग्रहणक्रमकथनञ्च ।

४, ५ अ०,—आदिष्टविवरणं । तत्र चतुर्थ्युद्धकथनं । ब्रह्मस्वरूपं । प्रकृति-  
क्षोभेण सृष्टादिष्टविवरणं । ब्रह्मविष्णुशिवानां रजःसत्त्वादिगुणाश्रयत्वेन सृष्ट्यादिः ।  
अजप्रजापतिमहादेवप्रभृतिनामनिरुक्तिः । कालसङ्ख्या । युगसंज्ञिपरिमाणानि ।  
भगवतः कालात्मकत्वकथनञ्च ।

६, ७, ८ अ०,—नारायणाख्यब्रह्मस्वरूपं । तत्सृष्टिः । तमोमोह-महामोहादि-  
पञ्चविधाविद्याकीर्तनं । सृष्ट्-भूतवैकारिकैन्द्रियक-मुख्य-तिर्य्यक्क्षोतःप्रभृतिनव-  
विधसृष्टिः । सनक-सनातन-सनन्दनादयः पञ्चयोगिनः । महादेवोत्पत्तिः । ज-  
गत्सृष्टिः । ब्रह्मणे देहार्द्धभागाभ्यां स्त्रीपुरुषोत्पत्तिः । मन्वादीनां सन्ततिः ।  
दत्तकन्यकाः । पितरः । धर्मादीनां यशःकीर्तिप्रभृतिपुत्रकथनञ्च ।

९ अ०,—पद्मनाभनाभिपद्मे हिरण्यगर्भस्य जन्मवृत्तान्तः । । अन्योन्यं संलपतोः  
कमलेशकमलजयोः समीपे महादेवस्याविर्भावः रूपवर्णनञ्च । प्रीतस्य तस्य ब्रह्म-  
हृदिभ्यां वरदानं । ब्रह्मपुत्रत्वकथनञ्च ।

१० अ०,—मधुकैटभौ निहत्य प्रवेश्य च सृष्टारं निजशरीरे नारायणाख्यब्रह्मणा-  
यागनिद्रा । कोपाविष्टस्य ब्रह्मणः अश्रुविन्दुभ्यः प्रेतोत्पत्तिः । प्राणस्य द्रोत्यत्तिश्च ।  
रुद्रनामनिरुक्तिः । अष्टमूर्तयः । तत्पत्नीपुत्रादिकथनं । ब्रह्मलतारुद्रसत्त्वं । हर-  
स्यान्तर्धानं । मरीचादीनां सृष्टिः ।

११, १२ अ०,—तपस्यतो पितामहस्य समीपे अर्द्धनारीश्वररूपस्य रुद्रस्य प्रादुर्भावः ।  
एकादशरुद्रोत्पत्तिः । दाक्षायण्या जन्मादिः । शिवशक्तिमाहात्म्यं । शक्तिशक्तिमतो-  
रभेदः । मेनकागर्भे शिवशक्तेर्जन्म । चतुर्मुखाष्टभुजचन्द्ररेखादिलक्षणां तां  
विलोक्य भीतस्य हिमालयस्य अष्टोत्तरसहस्रनामभिस्तत्सृष्टिः । पुनर्नीलोत्पल-  
दलश्यामां द्विभुजां सौम्यरूपाञ्च तां निरूप्य गिरिराजस्य तन्माहात्म्यवर्णनं । तस्मै  
देव्या उपदेशदानं । तत्र श्रुतिसृष्टिविरुद्धशस्त्राणां तामसत्वं । कापालभैरव-  
यामलादीनां मोहनत्वं । चतुर्दशविद्याः । उपासनाफलं । देव्युपासनावश्यकत्वं ।  
ज्ञानमाहात्म्यं । ब्रह्मस्वरूपं । कर्मज्ञान-भक्तियोगान्यतमेन ब्रह्मशरणावश्यकता ।  
देवीमाहात्म्यफलश्रुतिः ।

१३, १४, १५ अ०,—भृगु-मरीचि-वसिष्ठादीनां प्रियव्रतोत्तानपदादीनाञ्च सन्त-  
तिकीर्तनं । पुराणवक्तुः सूतस्योत्पत्तिः । शिखण्डिनयस्य कुशलिना महादेव-  
र्द्धनवेदाश्रयनादिवृत्तान्तः । सप्तप्राचेतसानामुत्पत्तिः । दक्षोदितं शिवनिन्दा-  
माकर्ण्य अपर्णाया देहत्यागः, हिमालयालये जननञ्च । दक्षाय शिवस्य शपदानं ।



विषयः । जन्मान्तरेऽपि पूर्ववैरमनुस्मृत्य दत्तस्य विरुपाक्षभागरहितयज्ञानुष्ठानं । दत्त-  
दधीचिसंवादः । वृत्तान्तमिममुपयुत्य देवीमुखाद् देवदेवस्य वीरभद्रसर्जनं  
गणाधिपं पुरस्कृत्य वीरभद्रादीनां यज्ञनाशनं । भर्गनेचक्रिजिह्वादिनाशः ।  
तैः सच्च विष्णोर्युद्धं । महादेवागमनं । दत्तमुपदिश्य सपरिवारस्य तस्य प्रस्थानं ।  
ब्रह्मणः शिवसाक्षात्माकथनञ्च ।

१६ अ०,—दत्तकन्यानां विवाहः । अष्टौ वसवः । धर्म-ध्रुव-पवन-चन्द्र-विश्व-  
कर्मादीनां पुत्रकथनं । दितिसन्तानकथनं । पितामहं पुरस्कृत्य हिरण्यकशिपु-  
विप्रकृतानामिन्द्रादीनामुपेन्द्रसमीपे स्थावस्वाकथनं । समरसमये हिरण्यकशिपु-  
पादताडितस्य सगरुडस्य वैष्णवपुरुषस्य अन्तर्धानं । हिरण्याक्षचिप्रापाशुपतास्त्रे-  
णापि अक्षतदेहं वृषिचक्ररूपं भगवन्तं निभाल्य नूनं वासुदेवाऽयमिति विमृश्य  
विरुज्य च शस्त्राणि प्रकृष्टादस्य तच्चरणवनसनं । हिरण्यकशिपुवधः । हिरण्याक्षस्य  
पाताले पलायनं । भगवतो वराहरूपेण तन्निधनं । प्रकृष्टादं प्रति ब्राह्मणश्रापः ।  
तेन सार्द्धं भगवतो युद्धं । पुनः पूर्वसंस्काराद् भगवज्ज्ञानेन तन्मुक्तिः । गोवध-  
वृत्तान्तकथनपूर्वकं गीतमनांमनिरुक्तिः । ऋषीन् प्रति गीतमस्य श्रापदानं । लो-  
कानां मोहनाय कापाल-पाञ्चरात्र-पाशुपतादिशस्त्ररचना । अश्वकासुरस्य  
गिरिजाहरणोद्योगः । अश्वकसमीपाद्देवानां पराजयः । शूलिना शूलेन ताडित-  
हृदयस्य अश्वकस्य तत्सुवननादिः । तस्य नन्दीश्वरानुचरत्वकथनञ्च ।

१७, १८ अ०,—सनत्कुमार-विरोचनसंवादः । बलेर्देवानां पराजयः । अदिते-  
स्तपस्या, विष्णुस्तवनञ्च । प्रकृष्टादबलिसंवादः । अदितिगर्भे भगवतो जन्मग्रहणादिः ।  
वामनरूपेण बलिसमीपे त्रिपादभूमिप्रार्थनादिः । गङ्गात्यन्तिः । बलेः पातालप्रवेशः ।  
वाणोपद्रुतेन वन्द्यारवन्द्येन संलुतस्य आशुतोषस्य वाणपुरदाहनादिः । कद्रुविन-  
तादीनां सन्ततिकीर्तनं ।

१९, २०, २१ अ०,—नैध्रुव-रैभ्य-शाण्डिल्य-पुलस्त्य-मरीचिप्रभृतीनामृषीणां वंश-  
कीर्तनं । सञ्ज्ञा-रात्रिप्रभादिस्त्रय्यपत्नीकथनं । तासां गर्भे मनु-यम-यमुनादीनां  
जन्म । इक्ष्वाकुवंशकथनं । सावस्तेः गौडदेशे सावस्तिनामपुरनिर्माणां । धुम्-  
मारादीनां वंशः । तत्र विशेषेण त्रिधन्वराजोपाख्यानं । सङ्क्षेपेण रामपरिणयन-  
वनगमन-सीताहरण-सेतुबन्धन-रामेश्वरलिङ्गस्थापन-रावणनिधनादिकथनं ।

२२, २३ अ०,—चन्द्रवंशकीर्तनं । तत्र विशेषेण शूर-शूरसेन-जयध्वजादीनां  
वृत्तान्तः । तेषां समीपे सप्तर्षीणां सुरनरकिन्नरप्रभृतीनामाराध्यदेवताकथनं ।  
सार्द्धञ्च तैः समरसमये सुदर्शनेन भगवतो विदेहनामदानवघातनादिः । ततो जय-  
ध्वजवंशजस्य दुर्जयस्य उर्व्यश्चामनरागादिकथनं । तस्य पुनः स्वपत्न्याः पतिव्रताया

विषयः । उपदेशेन कण्ठाश्रमगमनं । ततो गन्धर्व्वहननपूर्व्वकविविचमालाप्रहण-सुरसुन्दरी-  
परित्याग-वाराणसीगमनादिदृष्टान्तकथनञ्च ।

२४, २५ अ०,—श्रोतृवंशकथनं । तत्र ऋगथागतस्य नवरथस्य राज्ञो राक्षसदर्श-  
नादिदृष्टान्तः । यदुवंशकीर्तनं । तत्र पुत्रलाभार्थं श्रीकृष्णस्य तपश्चरणादिः । तस्य  
पुनः सुनीश्वरसमीपे शिवाराधनादिस्थानजिज्ञासा । ततस्तदुपदेशेन सङ्कीर्ण-  
कृत्तिवासोगुणगानं । तद्दर्शनसञ्जातानन्दस्य नन्दनन्दनस्य नन्दीश्वन्दनञ्च ।

२६, २७ अ०,—गिरिशेन सह गिरिधरस्य कैलासगमनपूर्व्वकं विविधविलास-  
कीर्तनं । पुनस्तस्य विशेषेण द्वारवतीप्रवेशदृष्टान्तादिवर्णनं । मार्कण्डेयसमीपे हरि-  
हरयोरैक्यकथनं । लिङ्गोत्पत्तिविवरणकीर्तनञ्च । कलियुगे भगवद्भजनावश्यकता ।  
२८, २९ अ०,—गतवति कीर्त्तिशेषं शेषशयने द्वैपायनेन सममर्ज्जुनस्य संवादः ।  
काशीवासप्रशंसा । युगधर्मकथनं । तत्र वेदभेदकारणकीर्तनञ्च ।

३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५ अ०,—अत्र षडध्यायाः पतिताः ।

३६, ३७, ३८, ३९ अ०,—मार्कण्डेययुधिष्ठिरसंवादः । प्रयागमाहात्म्यं । तत्र  
यात्राविधिः । बलिवर्द्धारोहणेन तत्र गमने दोषः । कन्यादानफलं । प्राणत्याग-  
फलं । साधमासे तत्र स्नानफलं । वटेश्वरमाहात्म्यादिकीर्तनञ्च ।

४०, ४१, ४२ अ०,—प्रियव्रतपुत्राणां अग्नीप्रमेधातिथिप्रभृतीनां जम्बूद्वीपादि-  
सप्तद्वीपाधिपत्यकीर्तनं । तेषां पुत्रादिनाम्ना तत्र तत्र वर्षसञ्ज्ञाकथनञ्च । चन्द्र-  
बुध-वृहस्पतिप्रभृतीनामुच्चनीचलादिकथनं । इन्द्रेणामानि । यमलोकादिक-  
थनं । अहोरात्रकारणनिरूपणं । द्वादशादित्याः । ब्रह्मवादिनो मुनयः । भूर्लोक-  
कादिसंस्थानकथनं । सप्तसङ्ख्यकवायुनेमिकीर्तनं । भूर्लोकात् स्वर्ग्यादीनां दूरत्व-  
परिमाणं । तेषां विष्कम्भविस्तारादिकीर्तनञ्च ।

४३, ४४, ४५ अ०,—सूर्य्यस्य सप्तविधरश्मिनिरूपणादिः । तत्सहस्रसङ्ख्यककिर-  
णानां विभागशे वर्षणादिकारणकलकीर्तनं । वसन्तादौ सूर्य्यवर्णकथनं । बुधादि-  
ग्रहाणां सूर्य्यमभितो भ्रमणकथनं । चन्द्रादीनां त्रिचक्ररथादिकथनं । महर्लोक-  
सत्यलोकविष्णुलोकादिकथनं । सप्तपातालकथनं । जम्बूद्वीपसुमेरुप्रभृतीनां संस्था-  
नपरिमाणादिकथनं । तत्र वर्षपर्व्वतादिकीर्तनञ्च ।

४६, ४७, ४८ अ०,—महादेव-देवेन्द्र-यमादीनां पुरीकथनं । केतुमाल-भद्रास्या-  
दिषु स्थितानां स्त्रीपुरुषादीनां वर्णादिकथनं । कुलपर्व्वताः । नागद्वीपादिविव-  
रणं । नदीनामानि । पौण्ड्र-कलिङ्ग-मागधादिदेशाः । हेमकूटशिखरे महादेव-  
पुरी । जैगीश्वर्याश्रमः । लक्ष्म्यादीनां वासस्थानं । अञ्जन-सुगन्धादिगिरिषु अम्बर-  
आदीनां निवासकीर्तनञ्च ।

४८, ५०, ५१ अ०,—स्रक्षद्वीपवर्णनं । तत्र कुलपञ्चतनदीवर्षादयः । कुशद्वीप-  
वर्णनं । क्रौञ्चद्वीपादिकथनं । विशेषेण श्वेतद्वीपवर्णनं । पुष्करद्वीपस्थवटवृक्षे  
ब्रह्मावस्थानवृत्तान्तकथनं । गतागतमन्वन्तरवृत्तान्तकीर्तनञ्च ।

५२, ५३ अ०,—अष्टोत्तरविंशतियासाः । विभागपूर्वकं द्वैपायनव्यासस्य वैशम्पा-  
यनादिभ्यो वेदसम्प्रदानविवरणं । वेदानां शाखासङ्ख्याः । कलियुगे शिवावतार-  
कथनं । योगिनः । एतत्पाठनादिफलश्रुतिः ॥ इति पूर्वभागः ।

### No. 1267. कूर्मपुराणेत्तरभागः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 10 inches. Folia 122.  
Lines, 25 on a page. Extent, 3,050 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?  
Place of deposit, S'rirāmpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

*Kūrma Purāṇa, uttarabhāga.* The second part of the work described  
in the last preceding number. It comprises the I'svara Gītā and the  
Vyāsa Gītā.

Beginning. ऋषय ऊचुः । भवता कथितः सम्यक् सर्गः स्वायम्भुवः शुभः ।

ब्रह्माण्डस्यास्य विस्तारो मन्वन्तरविनिश्चयः ॥

भद्रेऽश्वरेऽश्वरो देवो वर्णिभिर्धर्मतत्परैः ।

ज्ञानयोगरतैर्नित्यमाराध्यः कथितञ्च यत् ॥

तद्गदाशेषसंसारदुःखनाशनमुत्तमं ।

ज्ञानं ब्रह्मैकविषयं येन पश्येम तत्परं ॥

त्वं हि नारायणः साक्षात् कृष्णद्वैपायनात् प्रभोः ।

अवाप्ताखिलविज्ञानस्तत् त्वां शृण्वामहे पुनः । इत्यादिः ॥

End. अवाप्तवान् पञ्चभिर्ब्रह्मा देवलादिदमुत्तमं ।

सनत्कुमाराद् भगवान् मुनिः सत्यवतीसुतः ॥

एतत्पुराणं परमं व्यासः सर्वार्थसङ्घर्षं ।

तस्माद् व्यासादहं श्रुत्वा शृण्वतां पापनाशनं ॥

ऊचिवान् वै भवद्भिश्च दातव्यं धार्मिके जने ।

तस्मै व्यासाय मुनये सर्वज्ञाय महर्षये ॥

पाराशर्याय शाल्ताय नमो नारायणात्मने ।

यस्मात् सञ्जायते कृत्स्नं यत्र चैव प्रलीयते ॥

नमस्तस्मै परेशाय विष्णवे कूर्मरूपिणे ॥



Colophon. इति श्रीकूर्मपुराणे उपरिभागे षट्साहस्रां संहितायां व्यासगीतासु सप्तचला-  
रिभ्योऽध्यायः ॥०॥ ४७ ॥ समाप्तश्चेदं कूर्मपुराणं ॥

अतः परं पुराणस्यैका अनुक्रमिका वर्तते । सा तु दृष्टैकमितेति शं ।

विषयः । १, २ अ०,—सत्यवतीतनयेन सह ऋषीणां संवादः । सनत्कुमार-सनन्दन-  
सनकप्रभृतीनां नरनारायणस्वरूपदर्शनक्षणे क्षणदेशभूषणस्य प्रादुर्भावं प्रेक्ष्य तत्-  
स्मरणं । तेषां निर्व्व्यातिशयेन अन्धकरिपोरात्मतत्त्वज्ञानकथनं । तत्र ब्रह्मणो  
निर्व्विशेषत्वं । संसारस्याज्ञानमूलत्वं । आत्मस्वरूपं । साङ्ख्ययोगमाहात्म्यञ्च ।

३, ४, ५ अ०,—प्रधानपुरुषकालानामनादित्वं । सर्व्वेभ्यः सर्व्वस्य परमत्वं । तस्य  
परममाहात्म्यादिकीर्तनञ्च । ब्रह्मविष्णुब्रह्माणं तदात्मकत्वं । व्यासकृतशशिषेखर-  
परमरूपवर्णनं । तद्गुणगानं । तस्य जगदात्मकत्वकीर्तनञ्च ।

६ ७, ८, ९ अ०,—ईश्वरगीता । तत्र महादेवमाहात्म्यं । विभूतियोगः । चतु-  
र्व्विंशतितत्त्वानि । पाशनिर्मुक्त्यर्थं । अविद्यादिपञ्चविधबन्धोक्तकथनं । मूलप्रकृति-  
स्वरूपं । पुनरीश्वरमाहात्म्यं । नित्य-निरञ्जन-निष्कामस्य कामरिपोः कथं विश्व-  
रूपत्वमिति प्रपञ्चः । तद्दर्शनोपायः । कैवल्यस्वरूपकीर्तनञ्च ।

१०, ११ अ०,—ईश्वरयोगप्रशंसा । अपरयोग-महायोगयोर्लक्षणं । अन्यविधयोग-  
निन्दा । प्राणायामादियोगाङ्गानि । चित्तशुद्ध्युपायः । अहिंसालक्षणं । वैध-  
र्हिंसाया अहिंसालं । सत्यलक्षणं । स्वेयास्वेयब्रह्मचर्य्य-परिग्रहाणां लक्षणं । योग-  
सिद्ध्युपायः । तपस्या-स्वाध्याययोर्लक्षणं । वाचिकोपांशुमानसानां स्वाध्यायभेदानां  
लक्षणं । सन्तोष-शौच-शौचभेदानां लक्षणं । उत्तमादिभेदेन प्राणायामत्रैविध्यं ।  
पुनस्तस्य सगर्भ-गर्भभेदाद् द्वैविध्यलक्षणादिः । तत्सङ्ख्यानिरुक्तिः । रेचक-पूरकादीनां  
लक्षणं । आसनादीनां विभागकथनं लक्षणञ्च । योगसाधनप्रकारः । एतत्फल-  
श्रुतिकीर्तनञ्च । ईश्वरगीता समाप्तिः ।

१२, १३ अ०,—ब्रह्मयोगकथनं । तत्र उपनयनकालः । उपवीतलक्षणभेदाः ।  
तद्धारणप्रकारादिः । मेखला । प्रातःकृत्यादिकथनं । गुह्यादीनामभिवादनप्रकारः ।  
ब्राह्मणचरित्र्यादिषु कुशलादिजिज्ञासानियमः । गुरवः । तेषां पत्न्याः । एतैः  
सार्द्धमुपवेशनादिनियमः । सर्व्वत्र मातुः श्रेष्ठत्वं । अग्रजस्यावमाननायां दोषः ।  
पितृव्य-मातुलादीनां पुरतः प्रत्युत्थाय 'असावहमिति' कथनौचित्यं । भिक्षादीनां  
नियमकथनञ्च । उच्छिष्टादिविवेचनं । विन्मूत्रादित्यागस्थाननियमादिकथनं ।

१४ अ०,—गुरुशुश्रूषणप्रकारः । ब्रह्मचारिणा नृत्यगीतदूतादिवर्ज्जनावश्यकता ।  
उत्पत्त्यादिप्रतिपन्नगुरुपरित्यागकर्त्तव्यता । गुरुपत्नीकृत्यं । तरुणा गुरुपत्न्याः पाद-



विषयः । स्पर्शपूर्वकं प्रणामादिनिषेधः । पिष्टस्वस्वादिषु माद्वत्स्मानादिकर्तव्यता । वेदा-  
ध्ययननियमः । गायत्रीजपप्रकारः । अनध्यायकालादिनिरूपणञ्च ।

१५, १६ अ०,—द्वारपरिग्रहनियमादिः । गार्हस्थ्यधर्माः । ब्राह्मणलक्षणं । शम-  
दमादीनां लक्षणं । हिंसामित्याऽप्रियवचनादिपरित्याज्यता । प्रतिग्रहनियमः ।  
ब्रह्मस्वापहरणादिनिषेधः । पायण्डि-वामाचार-पाश्चरात्राणां वाङ्मन्त्रेणापि अर्चन-  
प्रतिषेधः । निवासयोग्यदेशनिरूपणादिः । पङ्क्तिभोजनादिनियमः । आत्मप्रशंसा-  
परनिन्दादिवर्जनं । नग्नस्त्रीदर्शन-सस्त्रीकभोजन-मान-मोहादिपरिवर्जनीयता ।  
पादप्रक्षालनशयनस्पर्शनादिनियमः ।

१७ अ०,—अनापदि शूद्रनटगणिकाद्यन्नभोजने दोषः । मूल्यदानेन शूद्रगृहजात-  
पायसस्नेहपक्वादिद्रव्याणां भेज्यता । पलाण्डु-लसुनादिभक्षणनिषेधः । भावदुष्टा-  
न्नादिनिन्दा । आविकादिक्षीरपाननिषेधः । वक्त्र-हंसदातृहृदिमांसभोज्यता ।  
सशल्कमत्स्यभाजनादिविधिः ।

१८ अ०,—ब्राह्मणानां प्रातःकृत्यविधिः । सन्ध्यापासनादीनां कर्तव्यता । सूर्य-  
हृदयस्तोत्रं । दर्भसूत्राभ्यां विना कर्माशुष्ठाने दोषः । मध्याह्नकृत्यं । जपनियमाः ।  
तर्पणविधिः । हरिहरादीनां पूजनविधानं । देवयज्ञपिष्टयज्ञप्रभृतिपञ्चयज्ञकथनं ।  
हस्तकारलक्षणं । अतिथिपूजावश्यकता ।

१९ अ०,—भोजने दिगादिनियमः । सूर्य्यपहणादिकाले भोजनकालादिनिरू-  
पणं । भोजनादीनामात्माद्यर्थे निष्फलत्वं । अश्वकारादौ तन्निषेधः । सायाह्न-  
कृत्यं । शयननियमः ।

२०, २१, २२ अ०,—नित्यनैमित्तिकाम्यभेदात् त्रिविधश्राद्धकथनं । नक्षत्रवार-  
तिथिविशेषे श्राद्धकरणे फलविशेषकथनं । गयागङ्गाप्रयागादौ तदनुष्ठानफलं । श्राद्ध-  
दानयोग्यफलमूलमत्स्यमांसानि निरूपणं । पिण्डान्वाहार्यकश्राद्धविधानं । पङ्क्ति-  
पावनलक्षणं । पात्रयोग्यब्राह्मणनिर्व्वचनं । पङ्क्तिदूषकलक्षणं । वर्जनीयब्राह्मणनिरू-  
पणं । निमन्त्रणादिविधिः । श्राद्धयोग्यदेशः । तदनुष्ठानप्रकारः । श्राद्धदिने स्त्रीसं-  
सर्गादौ दोषः । आमाम्नश्राद्धविधिः । एकोद्दिष्टनान्दीमुखश्राद्धादिकालकथनञ्च ।

२३, २४ अ०,—ब्राह्मणादीनां जननमरणशवानुगमनाद्यशौचकथनं । सापिण्डादि-  
निरूपणं । नैष्ठिक-वनस्थादीनामशौचप्रतिषेधः । अशौचिगृहदातृदानयोग्यद्रव्या-  
णि । पर्णदाहविधिः । आयश्राद्धमासिकसपिण्डदानादिविधानञ्च ।

२५, २६ अ०,—अग्निहोत्रादिविधानं । अतिस्मृत्येगारभावे शिष्टाचारस्य प्रामाण्यं ।  
शिष्टलक्षणं । साधकाऽसाधकभेदेन द्विविधगृहस्थकथनं । आपत्काले ब्राह्मणस्य  
क्षत्रियवृत्तिराश्रय एवं क्षत्रियस्य वैश्यवृत्त्यावलम्बनमित्यादिकथनं ।

विषयः । २६, २७ अ०,—दानधर्मकीर्तनं । दानलक्षणं । नित्यनैमित्तिकादिभेदेन तत्-  
त्रैविध्यं । तत्र तिथ्यादिविशेषे अन्नजलभूमिदानादिफलश्रुतिः । पात्रविवेचनं ।  
दानादाननियमाः । वानप्रस्थाश्रमकर्मनिरूपणं । तपश्चरणप्रकारः ।

२८, २९ अ०,—सत्यासप्रवृत्तसमयः । ज्ञानसत्यासि-वेदसत्यासिप्रवृत्तिकथनं ।  
सत्यासधर्मनिरूपणं । तत्र भोजनादिनियमः । अल्लावुपाचादिपरिग्रहः । ध्यान-  
प्रकारः । स्त्रीसंसर्गादिनिषेधश्च ।

३०, ३१, ३२, ३३, ३४ अ०,—महापातकादिप्रायश्चित्तकीर्तनं । ब्रह्महत्याप्राय-  
श्चित्तं । शिवकृतब्रह्मशिरश्छेदनदृष्टान्तकथनपूर्वकं कपालमोचनतीर्थमाहात्म्य-  
कीर्तनं । सुरापान-सुवर्णापहरणमादस्त्रादिगमनप्रवृत्तिनां प्रायश्चित्तकथनं ।  
जीवहंसिंसादृष्टादिच्छेदनाभक्ष्यभक्षणादीनां प्रायश्चित्तकथनं । पतिव्रताप्रशंसा ।  
अथ सीताया वक्तिशुद्धिदृष्टान्तकीर्तनञ्च ।

३५, ३६ अ०,—गया-प्रयाग-त्रिवेम्बक-मोमेस्वर-विजय-पुरोत्तम-गोकर्ण-कुआस-  
कोकामुख-शालग्राम-हयतीर्थ-पुष्कर-सप्तसारस्वतप्रवृत्तिनानाविधतीर्थविवरणं । तत्र  
महादेवेन सद्यः कङ्कणकमुनेः संवादकथनं । पुनः खड्गकोटि-मधुवन-कालञ्जर-  
प्रवृत्तितीर्थदृष्टान्तः । तत्र कालञ्जरतीर्थकथनप्रसङ्गेन कालेन समं श्वेतराजसंवाद-  
कीर्तनञ्च ।

३७ अ०,—केदार-स्रस्तावतरण-मगधारण-महातीर्थ-श्रीपर्वत-गोदावरी-कावेरी-  
प्रवृत्तितीर्थकथनं । पुनश्चन्द्र-पुण्डरीक-ब्रह्म-स्रस्तप्रवृत्त-व्यास-यमुनाप्रभ-कुवेरतुङ्गा-  
तमाङ्ग-कालसर्पिर्दर्शण-कनकनन्दा-वदरिकाश्रमप्रवृत्तितीर्थानि ।

३८, ३९, ४० अ०,—स्त्रीरूपधारिणं गिरिधरं पार्थिवो निधाय आकलित-जातरूप-  
रूपस्य विरूपाक्षस्य देवदारुवनप्रवेशपूर्वकं मोहितमुनिकुमारीकुमारकटन्दस्य च  
वशिष्ठाश्रमप्रवेशः । अरुन्धत्या कृतातिथ्यस्य च तस्य ततो विनिष्क्रम्य लिङ्गेत्या-  
दनादिपुरःसरं मुनिसमाजादपसरणं । ब्रह्मोपदेशेन मुनीनां शिवलिङ्गोपासना ।  
गिरिजया सद्यः गिरिशस्य तत्र आविर्भावः । स्वनेन प्रीतस्य तस्य मरीच्यादि-  
समीपे तत्त्वज्ञानकीर्तनञ्च ।

४१, ४२, ४३, ४४, ४५ अ०,—नर्मदासाहात्म्यं । माहेश्वर-पुष्करिणी-भक्त-वृषि-  
वृत्त-दीपेश्वर-व्यास-मातृ-सोम-काम-शुक्ल-गणेश्वर-भृगु-गौतमेश्वर-हंसप्रवृत्तिनर्म-  
दास्थतीर्थसाहात्म्यं । नैमिषारण्यसाहात्म्यं । नैमिषेतिसञ्ज्ञाविवरणं । जयेश्वरमा-  
हात्म्यकथनावसरे शिवानुग्रहेण शिलान्दस्य भूमिकर्षणकाले पुत्रलाभदृष्टान्तकी-  
र्तनं । स तु कुमारः शिवाराधनेन नन्दीशत्वं प्रापति कथनञ्च । जयेश्वरसमीपस्थ-  
पञ्चनदमहाकालप्रवृत्तितीर्थसाहात्म्यकथनं ।

४६, ४७ च०,—नित्यनैमित्तिकप्राकृतात्यन्तिकभेदेन चतुर्विधप्रलयस्वरूपकीर्तनं । प्रलयकालवर्णनं । वराहकल्पादिकथनं । प्रतिसर्गप्रक्रियाकीर्तनं । ब्रह्मादिसर्व-  
देवान् परित्यज्य शिवाराधनकर्तव्यता । जगतो ब्रह्ममयत्वं । ऋषीणां कूर्मरूप-  
भगवत्स्तुतिः । एतत्पुराणसङ्क्षिप्तकथा । एतत्पठनपाठनश्रवणादिफलकीर्त-  
नञ्च ।

### No. 1268. रामायणतत्त्वदीपिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 163. Lines, 6 on a page. Extent, 4,063 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Correct.

*Rāmāyaṇa-tattva-dīpikā.* A commentary on the Rāmāyaṇa of Vālmiki. By Mahes'vara Tīrtha, disciple of Nārāyaṇa Tīrtha. The MS. comprises only the Yuddha Kāṇḍa of the text.

Beginning. अथ श्रीमद्युद्धकाण्डे व्याख्येयानि याक्रियन्ते । एवमपारं पारावारं गोवत्स-  
पदवत्समुत्तीर्य निरातङ्गं लङ्कां प्रविष्टेन सीतान्वेषणपूर्वकमशोकवनभङ्गादिक-  
मतिमानुषं पौरुषं कृत्वा प्रतिनिवृत्तेन हनूमता प्रत्यभिज्ञानप्रदानपूर्वकमभि-  
भाषितं सीतावृत्तान्तं श्रुत्वा रामस्वदाकर्णनमुदितमनाः, “कृतकार्यं भृत्यजने  
स्वामिना एवं भवितव्यम्” इति सदाचारमुपदेष्टुं सुग्रीवादिहरिवीराणामु-  
त्थाहमुत्पादयितुञ्च समाहृतप्रेयसीवृत्तान्तं हनूमन्तमलौपीदित्याह,—श्रुतेति ।  
इत्यादिः ।

End. शृण्वन् रामायणं भक्त्या यः पादं पदमेव वा ।

स याति ब्रह्मणः स्थानं ब्रह्मणा युज्यते सदा ॥ इति वचनात् ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीनारायणतीर्थस्वामिशिष्य-श्रीमहेश्वरती-  
र्थविरचिते श्रीमद्रामायणतत्त्वदीपिकायां युद्धकाण्डे एकविंशोत्तरशततमः सर्गः ॥

॥ १३१ ॥

महेश्वरीर्थरचिता रामपादसमर्पिता ।

टीका श्रीयुद्धकाण्डस्य समान्ना तत्त्वदीपिका ॥

विषयः । वाल्मीकिरामायणयुद्धकाण्डव्याख्यानं ।

## No. 1269. रामायणतत्त्वदीपिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 138. Lines, 5 on a page. Extent, 3,050 ślokaś. Character, Nāgara. Date, S. M. 1852. Place of deposit, S'rīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Correct.

*Rāmāyaṇa-tattva-dīpikā.* The last volume of the work described in the last preceding No. It comprises the Uttarakāṇḍa of the text.

Beginning. श्रीदुद्धोत्तरकाण्ड + + वद्वः प्रक्षिप्तसर्गा इति

व्याख्याकर्तृभिरेव निपुणैस्तेषां न टीका कृता ।

तेषां भावमशेषमत्र सच्चतां ज्ञाते मया + + +

सर्गाणां न कृता सदीक्षणवशाट् टीकेति विज्ञायतां ॥

एवं श्रीरामचन्द्रचितावतारोद्योगप्रभृतिश्रीरामाभिषेकपर्यन्तां कथां षड्भिः काण्डैरुपवर्ण्य अतः परं सीतारामचोर्ययार्थं प्रका + + + रावणेन्द्रजिदुबालि-प्रभावकथनेन रामलक्ष्मणयोः प्रशंसाञ्च कर्तुं प्रथमं मुनीनामागमनमाह,—  
प्राप्तेति । इत्यादिः ।

End. तद्रामायणकाव्यं ब्रह्मा अन्वमन्यत सकलपुरुषार्थसाधकत्वेन अङ्गीकरोतिस्म  
इत्यर्थः ।

Colophon. इति परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीनारायणतीर्थशिष्यमहेश्वरतीर्थविरचित-

श्रीरामायणतत्त्वदीपिकायां दशोत्तरशततमः (सर्गः) ॥ ११० ॥

महेश्वरीर्थरचिता रामपादसमर्पिता ।

टीका तूत्तरकाण्डस्य समाप्ता तत्त्वदीपिका ॥

श्रीरामायणसिन्धुमध्यमसहस्रंविंश तत्रोद्भवा-

न्युत्पत्तयानि पदार्थरत्ननिकराण्डुल्य सङ्गः पुरा ।

टीकासम्पुटसञ्चितानि निपुणैस्तान्येव लब्ध्वा मया

श्रीनारायणतीर्थरामगुरुसत्यादार्पितान्यादरात् ॥

श्रीरामायणटीकेयं महेश्वरयतिना कृता ।

शिवरामेण यतिना + + + + कारिता ॥

यादृशी पुस्तिका दृष्टा तादृशी लिखिता मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

शुभमस्तु सं(वत्) १८५२ ।

विषयः । बाल्मीकिरामायणोत्तरकाण्डव्याख्यानं ।



## No. 1270. वराहपुराण ।

Substance, country-made yellow paper,  $12\frac{1}{4} \times 9\frac{1}{4}$  inches. Folia, 277. Lines, 31 on a page. Extent, 9,123 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírâmpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

*Varâha Purâna*. The twelfth of the eighteen great Purânas attributed to Vyâsa. The following is Professor Wilson's account of this work :

"It is narrated by Vishnu as Varâha, or in the boar incarnation, to the personified Earth. Its extent, however, is not half that specified; little exceeding ten thousand stanzas. It furnishes, also, itself, evidence of the prior currency of some other work, similarly denominated; as, in the description of Mathurâ contained in it, Sumantu, a Muni, is made to observe: "The divine Varâha in former times expounded a Purâna, for the purpose of solving the perplexity of Earth."

"Nor can the Varâha Purâna be regarded as a Purâna agreeably to the common definition; as it contains but a few scattered and brief allusions to the creation of the world and the reign of kings: it has no detailed genealogies, either of the patriarchal or regal families, and no account of the reigns of the Manus. Like the Linga Purâna, it is a religious manual, almost wholly occupied with forms of prayer and rules for devotional observances, addressed to Vishnu; interspersed with legendary illustrations, most of which are peculiar to itself, though some are taken from the common and ancient stock. Many of them, rather incompatibly with the general scope of the compilation, relate to the history of Sîva and Durgâ. A considerable portion of the work is devoted to descriptions of various Tîrthas, places of Vaishnava pilgrimage; and one of Mathurâ enters into a variety of particulars relating to the shrines of that city, constituting the Mathurâ Mâhâtmya.

"In the sectarianism of the Varâha Purâna there is no leaning to the particular adoration of Krishna; nor are the Rathayâtrâ and Janmâshṭamî included amongst the observances enjoined. There are other indications of its belonging to an earlier stage of Vaishnava worship; and it may, perhaps, be referred to the age of Râmanuja, the early part of the twelfth century." *Vishnu Purâna*, p. LXX.

The guess about the date, as already elsewhere noticed, is wide of the mark. The MS. comprises 165 chapters numbered irregularly, and sometimes incorrectly. The subjects of these chapters have been detailed below in Sanskrit.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

नमस्तस्मै वराहाय लीलयोद्धरते महीं ।

सुरमध्यगतो यस्य मेरुः खण्डखणायते ॥

दंष्ट्रायैरुत्थिता गौरुदधिपरिहृता पर्वतैर्निम्नगाभिः

साकं स्तुतिपङ्कवत् प्राग्दृष्टदुष्टवपुपानन्तरूपेण येन ।

सोऽयं कंसासुरारिर्मधुनरकदशस्यान्तकत्वैर्वसंतुः

कृष्णो विष्णुः खरेणोद्भुदतु मम रिपूनादिदेवो वराहः ॥

यः संसारार्णवे नौरिव मरणजराव्याधिनक्रोर्भिभीमे

भक्तानां व्याधिहर्तासुरनरकदशस्यान्तकत्वोत्कृष्टरूपी ।

विष्णुः सर्वेश्वरोऽयं यमिह कृतधियो लीलया प्राप्नुवन्ति

मुक्तात्मानोऽनपायं भवति प्रणुदितारातिपक्षः चितीशः ॥

यस्मिन् काले क्षितिः पूर्वं कल्पे वराहरूपिणा ।

उद्धृतार्थमथो भक्त्या पप्रच्छ परमेश्वरं ॥

धरण्युवाच । कल्पे कल्पे भवानेवं मां समुद्धरति प्रभो । इत्यादिः ।

End.

एषा चेयं वराहाख्या वराहस्य सदा प्रिया ।

य एतां द्विजमुख्याय वाचकाय ददाति च ॥

स राज्यमतुलं भुक्त्वा कुलैः सार्द्धं ब्रजेच्च मां ।

लिखितं तिष्ठते गेहे यस्य तस्य स्वयं हरिः ।

तिष्ठति स भवान् रुद्रो ब्रह्मा चैवात्र तिष्ठति ॥

Colophon. इति (श्रीवराहपुराणे) भगवच्छास्त्रे वराहपुराणं समाप्तं ॥

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—धरणीवराहसंवादः । धरणीकर्तृकवराहस्तुतिः ।

२ अ०,—पुराणलक्षणकथनं । आदिष्टिकथनं । तत्र प्रकृतिपरिणामेन बुद्ध्या-  
दिष्टिकथनं । रुद्रादीनामुत्पत्तिकथनादिः । दक्षादीनामुत्पत्तिकथनं । नारा-  
यणनामनिर्गतिः । विस्तरेण सृष्टिप्रक्रियाकथनं । नवविधसृष्टिकथनं । ब्रह्मणे  
रुद्रादिष्टिः । स्वायम्भवमनुवंशकीर्तनं । प्रियव्रतसमीपे नारदस्य सरसि सावित्री-  
दर्शनादिष्टान्तवर्णनं । सावित्र्यङ्गे वेददर्शनादिविवरणकथनञ्च ।

३ अ०,—नारदस्य नामयुत्यक्तेः पूर्वजन्मवृत्तान्तस्य च वर्णनं ।

४ अ०,—दशावतारकथनं । ईश्वरः पञ्चभूतमय इत्यादिकीर्तनं । अश्वशिरसो  
राज्ञ उपाल्लानं । तत्र ब्राह्मणवेशेन उपस्थितयोः केशवकेशववाहनयोः स्वरूप-  
प्रदर्शनपूर्वकं ब्रह्मादीनां सर्वेषां विष्णोर्लोकत्वप्रकाशः ।

- विषयः । ५ अ०,—किं कर्मशीलो मोक्षभागी उत ज्ञानी इत्यादिनिरूपणं । रैभ्यदृष्ट्यति-  
संवादः । लुब्धकसंयमनदृष्टान्तः । योगकथनं । योगेन अश्वशिरसः कृष्णप्राप्तिः ।  
६ अ०,—काश्मीराधिपतिर्वसुरेव लुब्धक इत्यादिदृष्टान्तवर्णनं । पुण्डरीकाक्षपार-  
लोचकथनं । व्याधवाक्यात् वसोः पूर्वजन्मदृष्टान्तस्मरणं ।  
७ अ०,—वसोः स्वर्गारोहणं श्रुत्वा रैभ्यस्य तपस्याचरणं । तत्र तेन सह सनत्कुमार-  
संवादः । विशालाधिपतेर्विशालदृष्टपतेरुपाख्यानं । विष्णुप्रसादाद् विशालस्य  
मोक्षप्राप्तिः ।  
८ अ०,—रैभ्य विमुक्ते तदेहस्यः पापपुरुषः धर्मव्याधो बभूवेत्यादिदृष्टान्तकथनं ।  
पशुहंसिदापकथनं । धर्मव्याधो विष्णुस्त्वनेन तन्मयोऽभूदित्यादिकीर्तनं ।  
९ अ०,—प्रणवमाहात्म्यं । ॐकाररूपो हरिरितिकथनं । ततो लोकस्य दृष्टिः ।  
वेदाविर्भावः । मत्स्यरूपेण भगवता वेदोद्धारः । तस्य स्ववकीर्तनञ्च ।  
१० अ०,—आदिवराहसमीपे देवानां वरग्रहणं । सुप्रतीकोपाख्यानं । दुर्जयकर्तृक-  
स्वर्गपराजयः । तेन सह विद्युत्सुविद्युन्नामकासुरयोः संवादः । हेतिप्रहेतिभ्यां दुर्जय-  
समीपे पराजितानां देवानां विष्णुसमीपगमनादिदृष्टान्तकथनं । दुर्जयाय हेतिप्रहे-  
तिभ्यां कन्यायुगलसम्प्रदानं । सुकेशीमित्रकेश्योर्गर्भे तस्य पुत्रयुगजननादिकथनं ।  
११ अ०,—दुर्जयस्य गौरमुखमुनेराश्रमप्रवेशः । भोजनं सर्व्वेषां कारयिष्यामीति  
मुनिवचनं श्रुत्वा तस्य कोपः । गौरमुखः विष्णुस्त्वनेन चिन्तामणिं प्राप्य तत्प्रभा-  
वाद् दिव्यपुरीं निर्माय सवलस्य राज्ञः परमातिथ्यं कृतवान् । ततो बलात्कारेण  
मणिग्रहणायुते तस्मिन् गौरमुखस्य मन्युद्रुतेन सैन्येन राजसेना हतेति वर्णनं ।  
नारायणस्तु गौरमुखकृतस्त्वनेन तत्रागत्य निमिषेण सुदर्शनेन दुर्जयं जघान, तेन च  
तत्स्थानं नैमिषेति सञ्ज्ञया विख्यातमित्यादिकथनञ्च ।  
१२ अ०,—दुर्जयनिधनं निश्चय्य सुप्रतीकस्य श्रीरामस्त्वनेन । तस्य श्रीरामदर्शना-  
दिविवरणं ।  
१३ अ०,—गौरमुखस्य भगवदाराधनार्थं प्रभासतीर्थगमनं । तेन सह मार्कण्डेयस्य  
संवादः । पितृलोकदृष्टिकथनं । तेषां नाम कथनं । तिलोदकादिदानं । पितृ-  
गीतादिकथनञ्च ।  
१४ अ०,—आदौ ब्राह्मणनिरूपणं । आदौ पात्रकरणायोग्यनिरूपणञ्च । तत्र निम-  
न्त्रणप्रकारकथनादिः । आदकथनं । तत्र मांसनिरूपणादिः । विहितविहित-  
द्रव्यकथनं । आदकालकथनादिकञ्च ।  
१५ अ०,—गौरमुखः आदौः पितृलोकान् सन्त्य भगवन्तं सुत्वा च परमां गतिं  
प्रापेत्यादिकथनं ।



विषयः । १६ अ०,—विद्युत्सुविद्युतोर्बधार्थं देवानां यज्ञकरणयोगः । गवां रक्षार्थं सर-  
मानियोगः । गवामसुरसान्निध्यगमनादिकथनं । सरमाशसनं । देवानां याग-  
करणं । असुराणां पराजयकथनं ।

१७ अ०,—प्रजापालोपाख्यानं । आश्रमागतेन तेन सार्द्धं मन्त्रातपसो मुनेः संवा-  
दः । अहं प्रधानोऽहं प्रधान इति विवदमानानां देवानां वृत्तान्तकीर्तनं । विष्णोः  
प्राधान्यकथनादिः ।

१८ अ०,—अग्रादीनामुत्पत्तिकथनादिः । अग्नेर्गार्हपत्यादिनामनिरुक्तिः ।

१९ अ०,—ब्रह्मणः कोपात् प्रतिपदि तिथावग्रेरुत्पत्तिकथनं । तत्र हवने सर्वेषां  
देवानां प्रीतिरिति कथनादिः ।

२० अ०,—अश्विनीकुमारयोजन्यविवरणं । तयोः पितामहस्तुतिः ।

२१ अ०,—रुद्रेत्युत्पत्तिकथनं । रुद्रनामनिरुचनं । ब्रह्मणे रुद्राय गौरीसम्प्रदानं ।  
रुद्रे जलप्रविष्टे गौरीमन्तःशरीरगां कृत्वा ब्रह्मणः पुनर्दद्यादित्युक्तिरुत्पत्तिकथनं ।  
दानायणीजन्मविवरणं । दक्षयज्ञवर्णनं । रुद्रपार्षदैः सह सुराणां युद्धकथनं ।  
हरिहरयोर्युद्धवर्णनं । शिवभागदानपूर्वकं देवानां तत्स्तुतिः । दक्षस्य रुद्राय  
गौरीसम्प्रदानं ।

२२ अ०,—दक्षस्य वैरमनुसृत्य गौर्या हिमालये जन्मग्रहणं । गौर्यास्तपस्वरणं ।  
महादेवेन सह तस्या विवाहवर्णनं । तृतीयायां तिथौ गौर्या जन्मकथनं । तत्-  
तिथिसाहाय्यकथनादिः ।

२३ अ०,—गणेशोत्पत्तिविवरणं । तस्य गजवक्त्रत्वादिकारणकथनं । विनायका-  
नामुत्पत्तिकथनं । तेषामाधिपत्ये गणेशस्याभिषेकविवरणं । देवगणकृतगणपति-  
स्तोत्रं ।

२४ अ०,—नागोत्पत्तिविवरणं । ब्रह्मकर्तृकं तेषां निवासस्थानादिकथनं ।

२५ अ०,—कार्तिकेयोत्पत्तिविवरणकथनादिः । देवगणकृतमहेशस्तुतिः । स्कन्दो-  
त्पत्तिः । एतत्फलश्रुतिः ।

२६ अ०,—सूर्योत्पत्तिविवरणकथनादिः । देववन्द्यकृतसूर्यस्तुतिः ।

२७ अ०,—अम्बकविप्रकृतानां देवानां दैन्यवर्णनं । गिरिशं निहत्य गिरिजां  
हरिष्यामीति अम्बकस्य तस्मिन् युद्धावा । विष्ण्वादीनामम्बकेन सार्द्धमायोधनं ।  
शूलेन विद्धस्याम्बकस्य भूमिस्पृष्टशोणिताडू बह्वनामम्बकानामुत्पत्तिः । मातृगण-  
कर्तृकं तेषां शोणितपानं । कामादिगुणानामुत्पत्तिकथनादिः ।

२८ अ०,—सिन्धुदीपराजविवरणं । तस्य पूर्वजन्मनि वृत्रत्वकथनं । तपस्यतः  
सिन्धुदीपस्य वेत्रवतीनद्या मनुष्यरूपायाः पाणिग्रहणं । तस्यां वृत्रासुरस्य जन्म ।



विषयः । तेन सह देवानां युद्धकीर्तनं । कात्यायन्या उत्पत्तिकथनं । महादेवं कृतदेवीसुव-  
नादिकथनं ।

२९ अ०,—दिशामुत्पत्तिकथनं । तासां लोकपालैः सह विवाहकथनादिः ।

३० अ०,—धनदेवोत्पत्तिविवरणं । तन्नामनिर्व्वचनं । तत्त्वैवार्थं तिथिनिरूपणं ।

३१ अ०,—ईश्वरस्य विष्णुरूपेण प्रादुर्भावकथनं । तस्य नाभिदेशात् कमलरूपायाः  
पृथिव्या उत्पत्तिकथनादिः । कर्णिकारूपसुमेरुमध्ये ब्रह्मणे जन्मकथनादिः । तत्कृत-  
विष्णुस्मृतिः ।

३२ अ०,—धर्मेत्युत्पत्तिविवरणकथनादिः । युगविशेषे तस्य पादनिरूपणं । चन्द्रेण  
कृते ताराहरणे धर्मस्य वनप्रवेशः । तत्र देवानां स्तुतिकथनादिः ।

३३ अ०,—रुद्राणामुत्पत्तिकथनादिः । पशुपतिरूपशिवलोचनं ।

३४ अ०,—पितृसर्गकथनादिः । तत्र तर्पणादितिथिकथनं ।

३५ अ०,—चन्द्रस्मृति दक्षशपिविवरणं । समुद्रमन्थने तस्योत्पत्तिकथनादिः ।

३६ अ०,—सुप्रभादिद्विपाणां चरितकथनादिः । गोविन्दनामकहरिस्तुतिः ।

३७ अ०,—भगवतो भावसाध्यताकथनादिः । ब्रह्मपुत्रस्य अवनैर्बाधेन सह संवादः ।

३८ अ०,—व्याधस्य तपस्यावर्णनादिः । तस्य दिव्यदेहप्राप्तिकथनादिः ।

३९ अ०,—भगवत्साधनोपायवर्णनं ।

४० अ०,—धरणीव्रतकथनादिः । तस्य फलश्रुतिकथनादिः । अत्र मार्गशीर्षे मासि  
महामीनरूपस्य भगवतः पूजाविधानं ।

४१ अ०,—पौषशुक्लद्वादश्यां कूर्मरूपस्य तस्य पूजनं ।

४२ अ०,—माघशुक्लद्वादश्यां वराहरूपस्य तस्य पूजनकथनादिः ।

४३ अ०,—फाल्गुनशुक्लद्वादश्यां वृषिंहरूपस्य तस्य पूजाकथनादिः । अत्र पार-  
सव्यराजोपाख्यानं ।

४४ अ०,—एवं चैत्रमासे वामनरूपस्य तस्य पूजनकथनं । अत्र हयाश्वराजोपाख्यानं ।

४५ अ०,—वैशाखमासे परशुरामरूपस्य तस्य पूजनं । अत्र वीरसेनराजोपाख्यानं ।

४६ अ०,—ज्यैष्ठ्यमासे रामलक्षणपूजा । अत्र दशरथोपाख्यानं ।

४७ अ०,—आषाढमासे श्रीकृष्णपूजनं । अत्र वसुदेवोपाख्यानं ।

४८ अ०,—श्रावणमासे बुद्धपूजनं । अत्र नृगराजोपाख्यानं ।

४९ अ०,—भाद्रमासे कल्किपूजनं । अत्र विशालराजोपाख्यानं ।

५० अ०,—आश्विनमासे पद्मनाभपूजा । अत्र भद्राश्वराजोपाख्यानं ।

५१ अ०,—कार्तिकमासे द्वादशीव्रतमाहात्म्यकथनं । इति धरणीव्रतं ।

५२ अ०,—भद्राश्यागस्त्यसंवादः । दशाष्टशविभागकथनं । योगकथनं । अगस्त्यगीता ।

- विषयः । ५२ अ०,—अगस्त्यगीतायां शरीरमधिकृत्य योगकथनं ।
- ५४ अ०,—प्रष्टिनिनिष्टकिकथनं । सर्वेषां देहे समानं वस्तु वर्तते इति कथनं च ।
- ५५ अ०,—मानससरसि अप्सरसां नारदेन सह संवादः । तत्र वसन्तशुक्लदा-  
दश्यां हरिपूजनविधिकीर्तनं । तासां विष्णुप्राप्तिकथनं ।
- ५६ अ०,—शुभ्रव्रतविधानकथनादिः । अत्र करभ्रमराजोपाख्यानं ।
- ५७ अ०,—धन्यव्रतविधानकथनादिः ।
- ५८ अ०,—कान्तिव्रतविधानकथनादिः ।
- ५९ अ०,—सौभाग्यव्रतविधानकथनादिः । अत्र हरिहरयोरैक्यकथनञ्च ।
- ६० अ०,—अदिष्टव्रतविधानकथनादिः ।
- ६१ अ०,—शान्तिव्रतविधानकथनादिः ।
- ६२ अ०,—कामव्रतविधानकथनादिः ।
- ६३ अ०,—आरोग्यव्रतविधानकथनादिः । पुरा किल अनरण्यो नाम नरपति-  
मानससरसि मोहितो विशालकमलदर्शनेन तदाकलयितुं सम्येरयामास स्त्रीय-  
सारथिं । सारथिस्तु स्पर्शनक्षणे एव तन्मध्यजातकुमारशब्देन पञ्चत्वमुपागतं, राजा  
च कुष्ठी संवृत्तः,—इत्यादिदृष्टान्तकथनं । राजसमीपे वसिष्ठस्य पद्मदृष्टान्तकथनञ्च ।
- ६४ अ०,—पुत्रप्राप्तिव्रतविधानकथनादिः । अत्र शूरसेनवृषोपाख्यानं ।
- ६५ अ०,—सौर्यव्रतविधानकथनादिः ।
- ६६ अ०,—सार्वभौमव्रत-धनद्वयव्रत-वैष्णवव्रत-धर्मव्रत-रुद्रव्रतेन्द्रव्रत-पितृव्रतानां  
विधानकथनादिः ।
- ६७ अ०,—नारदो भगवन्मायामुधो जनयामास पञ्च पञ्चान् काशीराजसुतायामि-  
त्यादिदृष्टान्तकथनपूर्वकं विष्णुमायाश्चर्यकीर्तनं । नारदकृतविष्णुसोत्रकथनं ।
- ६८ अ०,—विष्णोर्नारदसमीपे जगदुत्पत्तिप्रकारप्रदर्शनं । तत्त्वप्रकारप्रदर्शनञ्च ।  
कालनिरूपणं । पञ्चरात्रशास्त्रोद्देशादिः ।
- ६९ अ०,—पूर्वाध्यायेतत्संशयनिराकरणं ।
- ७० अ०,—युगधर्मकथनं । तत्र विमेषेण कलिधर्मकथनं । शुद्धिकथनं ।
- ७१ अ०,—अगस्त्यस्य द्वादशवर्षधर्मणदृष्टान्तकथनादिः । तत्र बह्विधाश्चर्यघट-  
नाकीर्तनं । जलरूपिनारायणदृष्टान्तकथनञ्च ।
- ७२ अ०,—अगस्त्यस्य यज्ञानुष्ठानकाले सर्वेषां देवानामागमनं । तत्र शिवकर्तृक-  
विष्णुप्राधान्यकथनादिः । कालो रुद्रेण मोहशस्त्रं प्रकाशितमित्यादिकथनञ्च ।
- ७३ अ०,—रुद्रगीता । गोतमस्य जलप्रक्षेपेणापि गोमर्मेणाद् गोघातित्वमित्यादि  
विवरणकथनं । गोदावरीनदीविवरणं । पाशुपती दीक्षा ।

- विषयः । ७४ अ०,—ब्रह्मविष्णुशिवद्राणां भेदकथनादिः ।
- ७५ अ०,—रुद्रस्य जलमज्जनविवरणकथनादिः । तत्र रुद्रकृतविष्णुस्तुतिकथनादिः ।
- ७६ अ०,—सङ्क्षेपेण मनुवंशकथनादिः । सप्तर्षीपाधिपादिकथनं । नववर्षाधिप-  
कथनादिः । भरतवंशकीर्तनं ।
- ७७ अ०,—जम्बूद्वीपवर्णनं । तत्र पर्वतपरिमाणादिकथनं । नद्यादिकथनञ्च ।
- ७८ अ०,—मेरोः पूर्वादिदिक्षु देवादीनामालयवर्णनं ।
- ७९ अ०,—सुमेरुपरिमाणादिकथनं । कदम्बजम्बूप्रभृतिवृक्षविवरणं ।
- ८० अ०,—विष्कम्भपर्वतचतुष्टयानां परिमाणादिकथनं । चैत्ररथादिवर्णनं । अरु-  
णोदयादिमरोवरवर्णनं । तच्चतुर्दिक्षु स्थितानां पर्वतानां नामकथनादिः ।
- ८१ अ०,—लङ्कावासमहापद्मकथनं । विष्वक्कथनादिः । भद्रवनादिवर्णनञ्च ।
- ८२ अ०,—मेरोर्दक्षिणप्रदेशे उडुम्बरवनवर्णनं । तत्र कर्दमाश्रमकथनं । महाघ-  
वनवर्णनं । किंशुकवनवर्णनादिः । एकशिलोद्देशकथनादिः । तत्र नीलवाससे  
देवस्य वासस्थानकीर्तनादिः । पुरस्थलीवर्णनादिकञ्च ।
- ८३ अ०,—शीताख्यपर्वते पारिजातवनवर्णनं । कुञ्जरनामपर्वते दानवपुरकथनं ।  
वज्रकपर्वते राक्षसानां पुरीकथनादिः । अन्यान्यपर्वतेषु अन्येषां पुरादिवर्णनं ।
- ८४ अ०,—रुद्रक्षेत्रादिवर्णनं ।
- ८५ अ०,—कैलासपर्वतवर्णनं । पुष्यकरविमानकथनं । निधिकथनं । इन्द्रादि-  
लोकपालानां निवासकथनं । गन्धर्वनगरादिवर्णनं । उभावने भगवता अर्द्धनारी-  
श्वरलमाकलितमित्यादिवर्णनं ।
- ८६ अ०,—नदीनामवतारकथनं । तत्र सोमाख्याकाशसमुद्रकथनादिः ।
- ८७ अ०,—वरगण्डिकावर्णनं । तत्र पुरुषाः श्वेताः पद्मगन्धिनः स्त्रियश्च कुमुदवर्णा  
इत्यादिकथनं ।
- ८८ अ०,—कुलपर्वतकथनादिः । तत्र जनपदनामकीर्तनादिः । प्रधानानां नदीनां  
नामकथनञ्च ।
- ८९ अ०,—वायव्यरम्यकवर्णनं । तत्र महान्यग्रोधकथनं । हिरण्यवर्षवर्णनादिः ।  
तत्र वृक्षवर्णनादिः । चन्द्रद्वीपकथनं । तत्र चन्द्र(वज्र)कान्तपर्वतवर्णनादिः ।
- ९० अ०,—भारतवर्षवर्णनादिः । तत्र कुलपर्वतकथनं । नदीकथनं । नदीनामु-  
त्पत्तिस्थानकथनं । शाकद्वीपवर्णनं । ततो जलधारास्त्रिकेयप्रभृतिगिरिकथनं ।
- ९१ अ०,—कुशद्वीपवर्णनं । तत्र पर्वतवर्षनदीप्रभृतिवर्णनं ।
- ९२ अ०,—क्रौञ्चद्वीपवर्णनं ।
- ९३ अ०,—शाल्मलद्वीपवर्णनं ।



विषयः । ९४ अ०,—गोमेदशकद्दीपवर्णनं ।

९५ अ०,—ब्रह्मरुद्रादिदेवानां मध्ये विष्णोः परत्वकथनादिः । प्रमथैः परिवृतस्य पिनाकपाणेः समीपे ब्रह्मणे महिषासुरचेष्टितकीर्त्तनं । त्रिकलादेव्या उत्पत्तिवर्णनं । चित्तनुधारणकथनादिः । छट्टादिदेवीनां तपस्यादिकथनं ।

९६ अ०,—छट्टादिदेवीनां माहात्मादिकथनं । तासां ब्रह्मकृतस्तुतिः ।

९७ अ०,—तपस्यन्या वैष्णव्याः कोपात् कुमारीणामुत्पत्तिकथनादिः । कुमारीभिः सेव्यमानां तां विलोक्य महिषासुरसमीपे नारदस्य तद्वृत्तान्तकथनादिः ।

९८ अ०,—देव्याः समीपे महिषासुरस्य दूतप्रेरणादिः । महिषासुरस्य युद्धयात्रावर्णनादिः ।

९९ अ०,—महिषासुरस्य सुरलोकाक्रमणवर्णनं ।

१०० अ०,—देवीसमीपे दूतस्य महिषासुरजन्मवृत्तान्तकथनं । तेन सह देव्याः परिणयप्रस्तावना । कुपितया देव्या सार्द्धमसुराणां युद्धवर्णनं । महिषासुरवधकथनं । देव्याः स्तुतिः ।

१०१ अ०,—समुद्रजलवासिनो रुक्मनामकासुरस्य शक्रादिभिः सह युद्धवर्णनं । देवीहास्योद्भवानां योगिनीनां समीपे असुराणां पराजयः । देवीकर्द्वकरुवधः । रुद्रस्य देवीस्तोत्रकथनादिः । योगिनीनां वृत्तार्थं स्थाननिरूपणादिः । प्रयोजनवशादेकायाः शक्तैस्त्रैविध्यं । त्रिशक्तिमाहात्म्यकथनं ।

१०२ अ०,—रुद्रछट्टिकथनं । तृतीये जन्मनि रुद्रस्य पिङ्गाक्षत्वादिकथनं । रुद्रस्य ब्रह्मस्त्वारोहणं । रुद्रस्य ब्रह्मशिरश्छेदनं । ब्रह्मशपेन कपाललग्नहस्तस्य कपालमालिनो महेन्द्रपर्वतं गत्वा कापालिकव्रताचरणं । द्विधाभिन्नस्य शिरसः खण्डमेकं गृहीत्वा रुद्रस्य विविधतीर्थपर्यटनं । कपालमोचनतीर्थकथनादिः । महाव्रतभग्नकापालादिव्रतकथनं । रुद्रमाहात्म्यकथनं ।

१०३ अ०,—सत्यतपोनामकलुब्धकोपाख्यानं । तत्र कदाचित् द्विधायां तर्ज्ज्वन्यां तस्य भस्मदर्शनादिवृत्तान्तकथनं । वृत्तान्तमिमं निशम्य इन्द्रोपेन्द्रयोः किरातवराहरूपाभ्यां तत्र प्रवेशादिकथनं । तयोः सत्यतपसे वरदानं । खगुरोरावणे-  
खच्चज्ञानमुपलभ्य सत्यतपसे मोक्षप्राप्तिकथनादिः ।

१०४ अ०,—वैष्णव्याः शक्तैर्माहात्म्यकथनं । विष्णुपूजाविधिकथनं । दीक्षाकीर्त्तनं ।

१०५ अ०,—येन येन द्रव्येण नवग्रहपूजनं कृत्वा यद् यत् फलं भवति तत्प्रकारकथनादिः ।

१०६ अ०,—द्वादशीव्रतमाहात्म्यकथनं । अत्र श्वेतराजोपाख्यानं । श्वेतराजसमीपे वसिष्ठस्य विनीताश्वराजविवरणकीर्त्तनं । दानमाहात्म्यकथनादिः ।



- विषयः । १०७ अ०,—नष्टचन्द्रस्य तारकादिसमये पृथिव्या विष्णुस्तुतिः ।
- १०८ अ०,—स्रवेन वशीभूतस्य विष्णोर्वराहरूपेण तद्गुडारकथनादिः । विष्णु-  
सन्निधौ पृथिव्या नानाविषयकप्रश्नकीर्तनादिः ।
- १०९ अ०,—नाहं यज्ञादिना तुष्यामि किन्तु केवलया भक्त्येति विष्णोः कथना-  
दिः । विष्णुभक्तिमाहात्म्यकथनं । विष्णुपूजाविधानादिकथनं । कर्माध्यायकथनं ।
- ११० अ०,—कर्मानुष्ठानविधिकथनादिः । कथं कर्म कर्तव्यं तत्कथनादिः । दुःख-  
जनककर्मप्रदर्शनं ।
- १११ अ०,—द्वाविंशद्विधापराधकथनादिः । यथा यथा विष्णुः प्रपद्यते तत्कथनञ्च ।
- ११२ अ०,—येन प्रकारेण विष्णवे उपचारादिकं दातव्यं, मन्त्रकथनपूर्वकं तत्-  
प्रकारकथनं ।
- ११३ अ०,—विष्णवे दानयोग्यानां फलमूलमांसादीनां नामादिकथनं ।
- ११४ अ०,—स्त्रावा जलाञ्जलिदानेन विष्णुतर्पणकर्तव्यता, तन्मन्त्रकथनञ्च ।
- ११५ अ०,—विष्णुभक्तानां प्रकृतिकथनादिः । येन येन कर्मणा गर्भवासे न  
भवति कत्कथनं ।
- ११६ अ०,—येन कर्मणा जनः तिर्यग्योनित्वं नाधिगच्छति तत्कथनं । कोकामुख-  
तीर्थमाहात्म्यादिकथनं । अत्र श्येनसंस्थयोर्दत्तान्तकथनं । आशिषलोलुपाया-  
सिंह्या राजकन्यारूपेण जन्मग्रहणादिविवरणकथनं ।
- ११७ अ०,—येन कर्मणा लोकः परं पदं पश्यति, तत्कथनादिः । माधवादिमास-  
विशेषे केशवार्चनफलकथनं । तत्र द्रव्यविशेषदानफलकथनञ्च ।
- ११८ अ०,—षट्सु ऋतुषु विष्णोराराधनायै कर्मविशेषविधानं ।
- ११९ अ०,—मायावैचित्र्यकीर्तनादिः । अत्र सोमशर्मापाठ्यानां । विष्णुभक्तदर्शन-  
वन्दनादिकर्तव्यता । मायाचक्रमाहात्म्यादिकथनं ।
- १२० अ०,—कुजाग्रकतीर्थवर्णनं । एतत्तीर्थोत्पत्तिविवरणं । तत्र मानसतीर्थक-  
थनं । मायातीर्थकथनं । स्रवात्मकतीर्थकथनं । पूर्णमुखतीर्थकथनं । अशोकतीर्थ-  
कथनं । पुण्डरीकतीर्थकथनं । अग्नितीर्थकथनं । वायव्यतीर्थकथनं । शक्रादि-  
तीर्थकथनञ्च । एषां माहात्म्यकथनादिः । ब्यालीनकुलसंवादकथनं । तयो राजा-  
पत्यरूपेण जन्मग्रहणदत्तान्तादिकथनं । कुमारीकुमारयोः तयोः परस्परं विवा-  
हादिकथनं । एतत्फलश्रुतिकीर्तनं ।
- १२१ अ०,—गुर्वभिगमनप्रकारः । तत्र नियमकथनादिः । दीक्षाविधिः ।
- १२२ अ०,—चित्रियादीनां दीक्षायां विशेषकथनं । दीक्षितस्य कर्तव्यकथनादिः ।  
गलनिकाग्रहणकथनं । कङ्कणादिदानमन्त्रकथनं ।

विषयः । १२३ अ०,—यज्ञसूत्रलक्षणतद्दानमन्त्रादिकथनं । सन्धाविधानं । दीपदानवि-  
धिः । ताम्रभाजनेन विष्णवे द्रव्यादिदानप्रशंसा । ताम्राश्रमे ताम्रोत्पत्तिकथनं ।  
विष्णुभक्तस्य गुडाकेशस्य विष्णुसन्निधौ तच्चक्रोक्तानां स्वमांसानां ताम्रजनन-  
प्रार्थना । तन्मांसानां ताम्रत्वकथनं । रक्तानाञ्च पद्मरागत्वकीर्तनं । एवञ्च तस्य  
अस्थीनि हृष्याणि, मलञ्च कांक्ष्यमभूदिति कथनं ।

१२४ अ०,—विष्णुभक्तस्य राजाद्रभक्षणे दोषकथनं । तत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च ।

१२५ अ०,—दन्तकाष्ठाग्रहणे प्रायश्चित्तकथनं ।

१२६ अ०,—निधुवनं कृत्वा अकृतस्नानस्य विष्णुपूजने दोषकथनपूर्वकं प्रायश्चित्त-  
कथनं ।

१२७, १२८ अ०,—शवं स्पृष्ट्वा विष्णुपूजने प्रायश्चित्तकथनं । एवं रजस्रालास्यर्शन-  
प्रायश्चित्तकथनं । मेहनापराधप्रायश्चित्तं । पुरीषोत्सर्गप्रायश्चित्तं । अन्यभाषणप्राय-  
श्चित्तं । नीलवस्त्रपरिधानप्रायश्चित्तं । उपस्यर्शनापराधप्रायश्चित्तं ।

१२९ अ०,—क्रोधापराधप्रायश्चित्तकथनं । अकर्मण्यप्यापराधप्रायश्चित्तं । रक्तवस्त्र-  
परिधानापराधप्रायश्चित्तं । अन्धकारे भगवत्स्यर्शनापराधप्रायश्चित्तं । कृष्णवस्त्र-  
परिधानापराधप्रायश्चित्तं । कुकुरोच्छिष्टापराधप्रायश्चित्तं । एवं वराहमांसभक्षण-  
प्रायश्चित्तं । जालपादभक्षणप्रायश्चित्तं । प्रदीपस्यर्शनापराधप्रायश्चित्तं । श्मशान-  
गमनापराधप्रायश्चित्तं । पिन्याकभक्षणपराधप्रायश्चित्तं । वराहमांसेन विष्णुतर्पणा-  
पराधप्रायश्चित्तं । सुरापानप्रायश्चित्तं । कुसुमशकदानापराधप्रायश्चित्तं । परकीय-  
वस्त्रप्रावरणप्रायश्चित्तं । नवान्नादानापराधप्रायश्चित्तं । गन्धादिकमदत्त्वा धूपदान-  
प्रायश्चित्तं । उपानहपराधप्रायश्चित्तं । भेरीताडनापराधप्रायश्चित्तं । इति द्वाविं-  
शद्विधापराधकथनपूर्वकं तत्प्रायश्चित्तकथनं ।

१३० अ०,—शौकरतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । तत्र चक्रतीर्थ-रूपतीर्थ-योगतीर्थ-  
प्रथतीर्थां माहात्म्यकथनादिः । ब्रह्मदत्तराजोपाख्यानं । तत्पुत्रस्य सोमदत्तस्य  
सृगयाकथनादिः । शृगालीश्वरयोर्मानुषजन्मवृत्तान्तादिकीर्तनं ।

१३१ अ०,—शौकरके तीर्थे खड्गरीश्वरस्य मृतशरीरं सङ्गृह्य बालानां कलहकथ-  
नादिः । खड्गरीश्वरस्य मानुषजन्मग्रहणादिवृत्तान्तकथनं । एतद्वृत्तान्तफलश्रुतिः ।

१३२ अ०,—विष्णुगृहे गोमयलेपनफलश्रुतिः । तत्र गीतकरणफलश्रुतिः । अत्र  
चण्डालब्रह्मराक्षसयोः संवादकथनं । ब्रह्मराक्षसस्य यज्ञकर्मसु मन्त्रपरिभ्रष्टतया  
स्वावस्थाकथनं । एतत्फलश्रुतिः ।

१३३ अ०,—कोकामुख-वदरिकाश्रम-खेच्छराजाश्रितलोहाकुलतीर्थेषु विष्णोः स-  
र्वदा सान्निध्यकीर्तनं । तत्र कोकामुखस्य प्राधान्यकथनं । तत्र जलविन्दुनामक-

विषयः । तीर्थकथनादिः । विष्णुधारातीर्थकथनं । विन्दुसरस्तीर्थकथनं । मोमतीर्थकथनं । तुङ्गकोटतीर्थकथनं । आदिस्कन्दायमतीर्थकथनं । पञ्चशिखतीर्थकथनं । गुह्यप्रभ-  
तीर्थकथनं । सप्तसामुद्रिकतीर्थकथनं । को + बलतीर्थकथनं । धर्मपुरतीर्थ-  
कथनं । गङ्गाधारातीर्थकथनं । पञ्चस्रवतीर्थकथनं । शक्रकुण्डतीर्थकथनं । दंष्ट्रा-  
कुण्डतीर्थकथनं । विष्णुतीर्थकथनं । सर्वकामिकतीर्थकथनं । मत्स्यशिलातीर्थ-  
कथनं । कोकामुखतीर्थे वराह रूपस्य विष्णोरवस्थितिकीर्तनं ।

१२४ अ०,—वदरिकायमवर्णनं । तत्र ब्रह्मकुण्डाग्निकुण्ड-गृह्यपदेन्द्रलोक-पञ्चसर-  
स्यतुःशेव-देवाधार-द्वादशादित्यकुण्ड-लोकपाल-वरुण-मानसेन्द्रेदप्रभृतितीर्थवर्णनं ।  
उर्वशीकुण्डतीर्थप्रसावे उर्वशीवृत्तान्तकथनं ।

१२५ अ०,—सान्त्करणशरीरविज्ञानकथनादिः । अध्यात्मयोगकथनं ।

१२६ अ०,—नामसङ्कीर्तनादिमाहात्म्यं । चित्तन्यासकथनपूर्वकं तत्फलश्रुतिः ।  
योगप्रशंसा । स्त्रीपुंधर्मकथनं । ऋतुमत्यभिगमननियमसन्त्रादियथनं । ज्ञानयोग-  
माहात्म्यं । सञ्ज्ञासप्रशंसा ।

१२७ अ०,—गुह्यमण्डलवृत्तान्तकथनादिः । वटमूलतीर्थविवरणं । कुम्भीरकनाम-  
महाहृदविवरणं । कापिलकाननकथनं । महाशेवादिमहाहृदकथनं । मन्दार-  
कुण्डादितीर्थकीर्तनं ।

१२८ अ०,—विस्तरेण मन्दारकुण्डतीर्थवर्णनं । तत्र मन्दारद्रुमवृत्तान्तकथनं ।  
कोटरतीर्थकथनं ।

१२९ अ०,—शालग्रामतीर्थवर्णनं । तत्र ब्रह्मर्षिः शालङ्कायनस्य वृत्तान्तकथनादिः ।  
भगवतः शालग्रामेतिनामवृत्तान्तकथनं । तत्र विष्णुप्रिय-गुह्यप्रभ-कालहृदप्रभृति-  
पञ्चदशतीर्थकथनं । तत्र-तत्र फलकीर्तनञ्च ।

१३० अ०,—महादेवस्य और्वायमभस्मीकरणवृत्तान्तवर्णनं । और्वाभिशापेन शि-  
वस्य अन्तर्दाहकथनं । विष्णुवचनप्रीतस्य और्वास्य उपदेशेन गोनिष्क्रमतीर्थमा-  
साद्य शिवस्य सुरभिदुग्धादिना तापशान्तिवृत्तान्तकथनं । तत्तीर्थमाहात्म्यं । रूप-  
कुण्डतीर्थकथनं । पञ्चवटतीर्थकथनं । पञ्चाननतीर्थकथनं । रुद्रपदब्रह्मशिरः-  
प्रभृतितीर्थकथनं । वराहस्य वासुदेवसञ्ज्ञो भविष्यामीति भाविवृत्तान्तकथनं ।  
मात्सर्यस्य दोषाकरलकथनादिः । कोटवनतीर्थकथनं । विष्णुसुरेणामतीर्थकथ-  
नं । एतेषां क्षेत्राणां माहात्म्यकथनं ।

१३१ अ०,—गोनिष्क्रमचेत्रे अयोमयी भगवत्प्रतिमा वर्तते इत्यादिवृत्तान्तकथनं ।  
तत्र पञ्चकुण्डतीर्थमाहात्म्यकथनं । मणिकुण्डध्रुवकुण्डप्रभृतितीर्थवर्णनं । पञ्चाशक-  
तीर्थकथनं ।



विषयः । १४२ अ०,—द्वापरयुगे यादवोऽहं भविष्यामीति वराहवचनं । दुर्व्याससः शापेन यदुकुलक्षयो भविष्यतीति वृत्तान्तकथनञ्च । जाम्बवतीनन्दनस्य जाम्बस्य वृत्तान्त-  
कथनादिः । द्वारकायां पञ्चसरो नामतीर्थमस्तीति तद्विवरणकथनादिः । प्रभास-  
तीर्थविवरणं । पञ्चकुण्डतीर्थकथनं । हंसकुण्डतीर्थविवरणं । ब्रह्मसङ्गमनतीर्थविव-  
रणं । कदम्बकुण्डक्षेत्रविवरणं । प्रद्युम्नभेदनक्षेत्रविवरणं । नारायणसङ्गमक्षेत्र-  
विवरणं । रैवतक्षेत्रकथनं । तत्र ऊर्ध्वविल्वादिदृक्षविवरणं । विष्णुचङ्क्रमणक्षेत्र-  
कथनं । तत्र अश्वत्थदृक्षविवरणं । द्वारकामाहात्म्यं । ब्रह्मसरोनामकतीर्थकथनं ।  
सङ्गमनक्षेत्रवर्णनं । रामसरोनामकतीर्थकीर्तनं ।

१४३ अ०,—समुद्रमलययोर्मध्ये दूरं नाम स्थानं मे प्रियमस्ति । तत्र सूर्योन्नतं  
नाम क्षेत्रं परशुरामस्य आश्रमे भविष्यतीति वराहवचनं । जयकुण्डतीर्थकथनं ।  
तत्र तत्र फलश्रुत्यादिकथनं ।

१४४ अ०,—स्नेहमध्ये लोहाकुलतीर्थवर्णनं । तत्र भगवन्मूर्तिकथनं । तत्र च  
भगवदश्वादिकथनं । नारदकुण्डकथनं । पर्वतकुण्डकथनं । पञ्चस्रलक्षेत्रकथनं ।  
सप्तर्षिकुण्डकथनं । भरभङ्गकुण्डकथनं । अङ्गिरसकुण्डकथनं । बृहस्पतिकुण्ड-  
कथनं । वैश्वानरकुण्डकथनं । उमाकुण्डकथनं । साक्षरकुण्डकथनं । ब्राह्मणकुण्ड-  
कथनं । तत्र षट्पदेदिधाराकथनं । एतेषां माहात्म्यकथनं ।

१४५ अ०,—मथुराक्षेत्रकथनं । यमुनायां कुण्डावहतीर्थकथनं । वृन्दावनकथनं ।  
तत्र शिलोच्चयतीर्थवर्णनं । अमितप्रभाशेकदृक्षकथनं । भाण्डारवनकथनं ।  
तत्रस्थवटदृक्षकथनं । रक्तशिलापट्टविवरणं । यमलार्जुनकुण्डकथनं । अर्कस्थल-  
कथनं । वीरस्थलकथनं । कनकक्षेत्रकथनं । क्रीडनक्षेत्रकथनं । सोमकुण्डकथनं ।  
तालकुण्डकथनं । पिण्डारकक्षेत्रकथनं । जम्बीरवटुकक्षेत्रकथनं । कुन्दारोदणक-  
क्षेत्रकथनं । वज्रकनक्षेत्रकथनं । नागजालोम्भककुण्डकथनं । परकुण्डकथनं ।  
विन्दुप्रभकुण्डकथनं । शान्तरसतीर्थकथनं । तासवनकथनं । शक्रक्रीडनकतीर्थक-  
थनं । वारुण-कौवेरप्रभृतितीर्थकथनं । कालीयहृदकथनं । तत्र कदम्बदृक्षकथनं ।  
ज्ञानकक्षेत्रकथनं । सप्तसामुद्रकतीर्थकथनं । मथुरामाहात्म्यकथनादिः ।

१४६ अ०,—मधुकाष्ठमयभगवत्प्रतिमानिर्माणविधिकथनादिः । तत्र नक्षत्रविशेषे  
दृक्षच्छेदनादिकथनं । तत्र अधिवासप्रतिष्ठादिविधानं ।

१४७ अ०,—शिलासयप्रतिमानिर्माणविधिः । तत्र सन्तकथनपूर्वकमभिषेकद्रव्य-  
प्रदानादिकथनं । पूजाविशेषविधानादिकञ्च ।

१४८ अ०,—भृगुप्रतिमानिर्माणविधिः । तत्र प्रतिष्ठाविधानादिकथनं ।

१४९ अ०,—ताम्रप्रतिमानिर्माणविधिः । तत्र प्रतिष्ठादिविधानकथनं । शान्ति-  
कथनं ।



- विषयः । १५० अ०,—कांक्षप्रतिमास्थापनविधिः । तत्र प्रतिष्ठाविधानादिकथनं ।
- १५१ अ०,—राजतप्रतिमास्थापनादिविधिः । एवं सुवर्णप्रतिमाया इति कथनं ।
- १५२ अ०,—सर्वतोऽजलमये मायया बालरूपस्य भगवतो वटवृक्षाश्रयकथनादिः । ब्रह्मणो मुखादिभ्यो ब्राह्मणादीनामुत्पत्तिकथनादिः । नेमिनामकतपोधनस्य उपाख्यानं । आदस्य उत्पत्तिकथनं । दाक्षमन्त्रादिकथनं ।
- १५३ अ०,—अशौचकाले विहितविहितनिरूपणं । त्रिषु वर्णेषु कर्तव्यं पाकभोजनमेव चेत्यादिकथनं । अस्त्रिसञ्चयनं । एकोद्दिष्टादिकथनं । प्रेतभूमिनिर्देशः । प्रेतकार्ये कुकुरादिध्वनियवणनिषेधः । प्रेतोद्दिष्टभोजनप्रायश्चित्तकथनं । प्रेतश्राद्धविधानं । तत्र इवादिदाने फलश्रुतिकथनं । दृषपुच्छगलितोदकेन तर्पणविधानं । पिढयज्ञनामनिरुक्तिः । पिढयज्ञविधिः ।
- १५४ अ०,—प्रेतभोज्यभोजने पुनः प्रायश्चित्तकथनं । गोहस्त्यादिदानग्रहणे प्रायश्चित्तं ।
- १५५ अ०,—पञ्चयज्ञविधानकथनादिः । पिढयज्ञे पात्रयोग्यभोक्तृनिरूपणादिः । नीलकण्ठपुच्छतर्पणं । सर्वेषां गार्हस्थ्याश्रममूलकथनं । पिढृणामजीर्णनिवारणं । आद्रे निषिद्धदर्शनादौ प्रायश्चित्तकथनं ।
- १५६ अ०,—सधुपर्कोत्पत्तिकथनादिः ।
- १५७ अ०,—शान्तिकथनं । सधुपर्कदानकथनञ्च ।
- १५८ अ०,—जनमेजयसमीपे वैशम्पायनस्य यमालयवर्णनं । तत्र उदालकोपाख्यानं । सत्यप्रशंसाकथनं ।
- १५९, १६० अ०,—यमालयात् प्रत्यागतस्य नचिकेतसः समीपे ऋषीणां तद्भूतान्शश्रूपावर्णनं ।
- १६१ अ०,—यमालयवर्णनं ।
- १६२, १६३ अ०,—यातनास्वरूपवर्णनं ।
- १६४ अ०,—राक्षसैः सद्यः यमकिङ्करीणां युद्धवर्णनं ।
- १६५ अ०,—पापविशेषे नरकविशेषकथनं । फलश्रुतिः । अत्र अध्यायसङ्ख्यावैषम्यमस्ति ।

No. 1271. गेयगानं ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 124. Lines, 24 on a page. Extent, 2,062 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śrīrāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.



- End. आदित्यसोन्नयं तदादित्यात्मेत्याचक्षते ++ महानाम्नां प्रजापते +++वा  
विश्वामित्रस्य वा सिमा वा मद्या वा शक्यो वा शक्यो वा ।
- Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे द्वितीयप्रपाठकः समाप्तः ।
- विषयः । फलकथनपूर्वकं साम्नां ऋषिभिरुपणं ।

### No. 1273. शिशुपालवधः ।

Substance, palm-leaf,  $14\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$  inches. Folia, 153. Lines, 4 on a page.  
Extent, 2,294 ślokas. Character Bengali. Date, Sk. 1436. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, very old. Prose. Correct.

*Sisupāla-badha*. An epic poem by Māgha, on an episode of the Mahābhārata, the subject being the destruction of Sis'upāla, a sovereign inimical to the Pāndu brothers. The work has been printed several times and is well known, but the MS. under notice is a very old one, being dated S'aka 1436 = A. C. 1512, and contains many readings not to be met with in the printed editions. Its style of writing is shown on plate V.

Beginning. त्रियः पतिः श्रीमतिशशितु जगज्जगन्निवासो वसुदेवसद्गनि ।

वसन् ददर्शावतरन्तमस्मराद्विरण्णगर्भाद्भुवं मुनिं हरिः ॥

End. सर्वेण सर्वायय इत्यनिन्द्यमानन्दभाजा जनितं जनेन ।

यस्य द्वितीयं + + + + तीयो मुख्यः सतां गौणमवाप नाम ॥

श्रीशब्दनस्य कृतशब्दसमाप्तिरलक्ष लक्ष्मीपतेश्चरितकीर्तनमात्र + + ।

तस्यात्मजः स्वकविकीर्तिपुराशयोऽदः काव्यं व्यधत्त शिशुपालवधाभिधानं ॥

Colophon. इति श्रीदत्तसूत्रोः श्रीमाघकवेः कृतौ श्रीलक्ष्मणि शिशुपालवधे महाकाव्ये + +  
+ + + + सर्गः समाप्तः ॥

विषयः । शिशुपालवधविवरणं ।

### No. 1274. अभिज्ञानशकुन्तला ।

Substance, palm-leaf,  $13\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$  inches. Folia, 82. Lines, 4 on a page.  
Extent, 1,271 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1494. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, very old. Correct.



*Abhijñāna S'akuntalā.* This is the oldest codex of the Bengali recension of the S'akuntalā that has yet been met with; it is dated S'aka 1494 = A. C. 1570. It corresponds with the North-West recension much more closely than the printed texts. It has been obtained from the library of a Paṇḍit of S'ántipur, whose ancestors have been Paṇḍits for many generations: the MS. was a heirloom. As it is written on palm-leaf and is in a very decayed condition, the Paṇḍit thought he made a good bargain by selling it for several printed books. It is remarkably correct, and written in a clear but crabbed old hand. See plate IV.

Beginning. या दृष्टिः सद्युराद्या वदन्ति विधिज्ञतं या हविर्घा च होत्री

ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वं ।

या मातुः सर्व्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः

प्रत्यक्षाभिः प्रसन्नस्तनुभिरवतुवस्ताभिरद्याभिराशः ॥

End. वत्स एवमस्तु इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे । सप्तमोऽङ्कः । समाप्ता चेत्यसमिञ्जान-  
शकुन्तला ॥

विषयः । शकुन्तलाष्टतान्तवर्णनं ।

### No. 1275. देवतब्राह्मणं ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 2. Lines, 24 on a page. Extent, 45 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírāmpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

*Daivata Bráhmaṇa*, alias *Devatá-adhyáya-Bráhmaṇa*. One of the Bráhmaṇas of the Sāma Veda. Max Müller's Sanskrit Literature, p. 348.

Beginning. अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः सोमो वरुणस्त्वष्टाङ्गिरसः पूषा सरस्वतीन्द्राग्नी इडा-  
निधनानि धनानि—इत्यादिः ।

End. देवर्षिभ्यश्च ब्रह्मा सत्यञ्च ++ मामिति ब्रह्म सत्यञ्च पातु मामिति ।

Colophon. इति देवतब्राह्मणं । इति देवताध्यायः समाप्तः ।

विषयः । साम्नां देवताच्छन्दश्चादिनिरूपणं । गायत्रीनिर्व्वचनं । गायत्र्यङ्गानि च ।



## No. 1276. वंशब्राह्मणं ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 7 inches. Folia, 12. Lines, 24 on a page. Extent 39 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Vaṇṣ'a Bráhmaṇa.* One of the Bráhmaṇas of the Sáma Veda; it contains a genealogy of the Rishis of the Sáma Veda and of some of their descendants. A carefully edited text of this work with an interesting introduction has lately been published by the learned Dr. Burnell of Madras.

Beginning. नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च सत्यवे च विष्णवे च नमो वैश्रवणाया चोपजयाय च ।  
शर्व्वदत्ताद् गार्ग्याच्छर्व्वदत्तो गार्ग्यो रुद्रभूतिर्द्राक्षायणिरित्यादिः ।

End. वृद्धद्वसुर्गोभिलो गोभिलादेव गोभिलो राध्याच्च गौतमात् समानं परं समानं परं ।

Colophon. इति वंशब्राह्मणं समाप्तं ।

विषयः । गार्ग्यादारभ्य गोभिलपर्य्यन्तसृषीणां वंशविस्तारकथनं ।

## No. 1277. साङ्ख्यचन्द्रिका ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 18 on a page. Extent, 1,404 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Sáṅkhya-chandriká.* A commentary on the Sánkhya Káriká of Is'varakṛishṇa. By Náráyana Tírtha, a disciple of Rámagovinda Tírtha. Hall's *Contributions*, p. 7.

Beginning. श्रीरामगोविन्दसुतीर्थपादकृपाविशेषादुपलभ्य बोधं ।

श्रीवासुदेवादधिगम्य सर्व्वशास्त्राणि वक्तुं किमपि स्पृहा नः ॥

प्रकृतिं पुरुषश्चैव नत्वाचार्य्योन् गुरुंस्तथा ।

नारायणः साङ्ख्यमूले तनुने साङ्ख्यचन्द्रिकां ॥

तदिदं शास्त्रं चतुर्थ्युद्धं । हेयं हेयसाधनं हानं हानसाधनचेति मुमुक्षुजिज्ञा-  
सितत्वात् । इत्यादिः ।

End. इति षष्टिपदार्थानामष्टभिः सह सिद्धिभिः । इति ।

तथा च अत्रैतत् षष्टिपदार्थविवेचनाद्रेढं प्रकरणं, किन्तु तन्त्रमेवेति सिद्धं ।

Colophon. इति रामगोविन्दतीर्थशिष्यनारायणतीर्थकृता साङ्ख्यचन्द्रिका समाप्ता ।

समाप्ता चेयं साङ्ख्यचन्द्रिका ।

विषयः । ईश्वरकृतसाङ्ख्यकारिकाया व्याख्यानं ।

---

### No. 1278. साङ्ख्यभाष्यं वा आर्यभाष्यं ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 27. Lines, 34 on a page. Extent, 1,916 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rîrâmpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

*Sāṅkhya-bhāṣya* alias *Āryabhāṣya*. A commentary on the *Sāṅkhya-kārikā* of Is'varakṛishṇa. By Vijñāna Bhikshu. The text of Is'varakṛishṇa and the commentary of Gaurapāda, together with an English translation of the text by Colebrooke, and of the comment by H. H. Wilson, were printed some time ago by the Oriental Translation Fund, London. The commentary which forms the subject of this notice, as also that noticed under the last preceding No. have never been printed.

Beginning. कपिलाय नमस्तस्मै येनाविदोदधौ जगति मये ।

कारुण्यात् साङ्ख्यमयी नैरिव विहिता प्रतारणाय ॥

अल्पग्रन्थं स्वर्ग्यं प्रमाणसिद्धान्तहेतुभिर्युक्तं ।

शास्त्रं शिष्यहिताय समासतोऽहं प्रवक्ष्यामि ॥

दुःखत्रयाभिघातादित्यादिः ।

End. साङ्ख्यं कपिलमुनिना प्रोक्तं संसारविमुक्तिकारणं हि ।

यच्चैताः सप्ततिरार्या भाष्यञ्चात्र गौडपादकृतं ॥

Colophon. इति विज्ञानभिदुविरचितं साङ्ख्यभाष्यं सम्पूर्णं ।

विषयः । ईश्वरकृतसाङ्ख्यकारिकाया व्याख्यानं ।

---

No. 1279. वराहपुराणान्तर्गतवङ्कटगिरिमाहात्म्यम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 $\frac{3}{4}$  inches. Folia, 46. Lines, 11 on a page. Extent, 828 slokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1544. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

*Vyañkatagiri Māhātmya*. An episode of the Varāha Purāṇa; it treats of the religious merits of a famous place of pilgrimage called Vyañkatagiri in the Madras Presidency.

Beginning. ऋषय ऊचुः । रोमहर्षणसर्वज्ञ पुराणार्थविशारद ।

माहात्म्यं श्रोतुमिच्छामो गिरीन्द्राणां महीतले ॥

End. यः पठन् प्रयतो भक्त्या शृणुयाद्वा लिखेदपि ।

सर्वान् कामानवाप्नोति सम्प्राप्नोति च मङ्गलं ॥

Colophon. इति श्रीचतुर्विंशतिषाहस्रिकायां संहितायां श्रीवराहपुराणे श्रीवङ्कटगिरि-  
माहात्म्ये द्विपठितमोऽध्यायः ।

विषयः । वङ्कटगिरिमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 1280. मृगारेष्टिहोत्रप्रयोगः ।

Substance, country-made yellow paper, 9 $\frac{3}{4}$  × 4 $\frac{1}{4}$  inches. Folia, 2. Lines, 23. \* Extent, 48 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Mrigāreshṭihotra-prayoga*. A manual for the performance of the Vedic rite called *Mrigāreshṭi*.

Beginning. नमः प्रवक्त्र इत्यादिसप्तदशसामिधेयः ।

End. देवा आच्यपा इत्यादिः । श्रेष्ठं प्रकृतिवत् ॥

Colophon. इति मृगारेष्टिहोत्रं समाप्तं ।

विषयः । मृगारेष्टिहोत्रकथनं ।

## No. 1281. बोधायनसूत्रं ।

Substance, country-made yellow paper,  $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 3. Lines, 14—15 on a page. Extent, 189 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Bodháyana Sūtra.* This is a mere fragment of the aphorisms of Bodháyana, on the Sautra rites of the Black Yajur Veda. It treats of the new and the full moon sacrifices.

Beginning. अथोपय्याहरणं विज्ञायते क्रत्वादौ क्रतुकामं कामथीत ।

End. स्थानमाविशन्तु न इति सिकताः सम्भृत्य । (खण्डितं) ।

विषयः । दर्शपौर्णमासादियज्ञविधिकथनं ।

## No. 1282. उक्थप्रयोगः ।

Substance, country-made yellow paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 101. Lines, 9 on a page. Extent, 2,137 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Ukthaprayoga.* A manual for the performance of the Vedic rite called *Uktha*. It is described in full in Haug's *Aitareya Bráhmaṇa*, p. 251.

Beginning. तस्यैन्द्राग्रः पशुः । आवाहनकाले । आज्यभागानन्तरमिन्द्राग्नी आवह । वन-  
स्पतिमावह इन्द्रं न सुमन्तमित्यादिः ।

End. एवमेतदहः कृत्वा एतां रात्रिं वसन्ति । सन्तिष्ठते दशममहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः ।

विषयः । उक्थप्रयोगकथनं । उक्थशब्देन सामवेदीयकर्म्मविशेष उच्यते ।

## No. 1283. वायवीयसंहिता ।

Substance, country-made yellow paper,  $14 \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 116. Lines, 10 on a page. Extent, 2,310 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.



*Vāyaviya Sañhitā.* A treatise on the worship of S'iva. It professes to be a portion of the Vāyu Purāṇa, but it is not included in the Index of that work given in the Nāradya Purāṇa.

Beginning. नमः शिवाय सोमाय सगणाय ससूनुवे ।

प्रधानपुरुषेणाय सर्गस्थित्यन्तहेतवे ॥

End. दृष्ट्वा तत्क्षणे तस्मिन् विमानं भानुसन्निभं ।

गणेश्वरैरसङ्कोचैः संवृतञ्च समन्ततः ॥ खण्डितं ।

विषयः । अथ पाशुपतज्ञानस्य मोक्षदाढ्यं पाशुपतविभूतयश्च । यत्कृतञ्च प्रति उप-  
मन्युना पुरा उक्तं, तस्य ऋषीन् प्रति वायोः पुनः कथनं ।

No. 1284. अपरोक्षानुभूतिः । अपरोक्षानुभूतिदीपिकासहिता ।

Substance, country-made yellow paper,  $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$  inches. Folia, 16. Lines, 10—15—16 on a page. Extent, 704 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, verse; Commentary, prose. Correct.

*Aparokshānubhūti* with a commentary called *Aparokshānubhūti-dīpikā*. A treatise on the Vedānta doctrine. By S'aṅkara Achārya. The commentary is anonymous. *Hall's Contributions*, p. 104.

Beginning. मू०। श्रीहरिं परमानन्दमुपदयारमीश्वरं ।

व्यापकं सर्वलोकानां कारणं तं नमाम्यहं ॥ १ ॥

अपरोक्षानुभूतिर्वै प्रोच्यते मोक्षसिद्धये ।

सङ्गिरेव प्रयत्नेन वीक्षणीया मुहुर्मुहुः ॥ २ ॥

टो०। स्वप्रकाशलहेतुर्यः परमात्मा चिदात्मकः ।

अपरोक्षानुभूत्याख्यः सोऽहमस्मि परं सुखं ॥ १ ॥

श्रीशुगुर्वात्मभेदाद्यः सकलव्यवहारभूः ।

सौपाधिकः स चिन्मात्रः सोऽपरोक्षानुभूतिकः ॥ २ ॥

तदेवमनुसन्धाय निर्विघ्नां स्वेष्टदेवतां ।

अपरोक्षानुभूत्याख्यामाचार्योक्तिं प्रकाशये ॥ २ ॥

End. मू०। परिपक्वं मनो येषां केवलोऽयञ्च सिद्धिदः ।

गुरुदैवतभक्तानां सर्वेषां सुलभो भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचिता अपरोक्षानुभूतिः समाप्ता ।

टी०। परिपक्षमनस्त्वाद् यतिदुःसाध्यान्पि साधनानि सुसाध्यानि भवन्तीति हेतो-  
र्गुरुदेवतभजनमेव स्वधर्माविरोधेन सर्वैः कार्यमिति परमसङ्गलं ।

इति अपरोक्षानुभूतिप्रदीपिका समाप्ता ॥

विषयः । अथ प्रथमं विवेककथनं । ततः श्रमदम उपरतिसमाधानमुमुक्षुत्वादिकथनं ।  
तत आत्मज्ञानविचारकथनं । तत आत्मपदार्थनिरूपणं । ततः जीवब्रह्मैक्य-  
प्रतिपादनं । ततो ब्रह्मसाक्षात्कारोपायनानाविधयोगकथनं ।

### No. 1285. विन्ध्यमाहात्म्यं, टीकासहितं ।

Substance, country-made yellow paper,  $13\frac{3}{4} \times 7\frac{1}{4}$  inches. Folia, 157. Lines, 9—10 on a page. Extent, 3,927 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1924. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, verse ; Commentary, prose. Incorrect.

*Vindhya-máhátmya*. Topography of certain sacred places on the Vindhya Hills, and the religious merit to be acquired by pilgrimage to them. The work professes to be an extract from the Vrihadus'anas Upapurána and has a commentary attached to it. Contents 1—2. S'aunaka's enquiry about the Vindhya Hills. 3—4. The Puráṇas and the Upapuráṇas described. 5. The praise of a form of Deví dwelling on the Vindhya Hills. 6. Do. of Tárakes'vara. 7—8. Story of Táraka Asura. 9. Enumeration of the sacred places on the Hills. 10. Story of Hari's blessing the sacred places. 11—12. The pool of Lakshmí. 13—14. Story of the two giants, Tuhuṇḍa and Huṇḍa. 15, 16. The pool of Brahmá. 17. The pools of Saunaka and others. 18. Do. of Maríchi, &c. 19. Praise of the River Ganges. 20. The pool of Dharma. 21. Do. of Gokarṇa. 22. Do. of Navayogís'vara. 23. Expiation meet at these sacred pools. 24. Praise of the confluence of the Ganges and the Yomuná at Allahabad. 25. Pool called Nága-kúpa. 26. The majesty of Vindhyavásiní, the Deví dwelling on the Vindhya Hills. 27. Mystic emblems for her worship explained. 28. Purification of the elements before worshipping her. 29. Mode of worshipping her. 30. Adoration to her through a triangular diagram. 31. Her wars with Nisumbha and Sumbha. 32—33. Description of Rámagayá. 34.

Wanting in the MS. 35. Praise of Karnávatí. 36. Do. of S'iva. 37. The different abodes of Vīndhyavásinī. 38. Merit of circum-ambulating the sacred pools. 39. Do. of a circuit of five kros'as round those pools. 40. Praise of the Purāṇa. 41. The mode of circum-ambulating the pools.

Beginning. मू०। यो विघ्नभिन्नैः जगताश्च गुप्तये स्वःसङ्गभिर्वा मनुजैश्च पूजितः ।

यो विघ्नतूलेकक्षणरूपकसं दुष्टिराजं शरणं गतोऽस्मि ॥ १ ॥

यच्चिन्तनं विघ्नजनीनमुच्यते किञ्चिन्नरायं विनयेत् सतीं मतिं ।

यो विघ्नतामित्रविवस्वरूपको द्वैमातुरं तं सततं नमाम्यहं ॥ २ ॥

टी०। श्रीमद्विष्णुप्रजाभिवन्द्यचरणं गोपादिकाराधितं

वन्दे पूर्णं विकुसुमैर्म्यवदनं संसारतापापहं ।

सत्यं ज्ञानमनन्तमाद्यविधुरं गोभारसंहारकं

सर्वात्मानमपास्तसर्व्वममलं विघ्नेश्वरं शर्मदं ॥ १ ॥

व्याख्यानरहितस्यास्य व्याख्यानं सज्जनप्रियं ।

क्रियते स्वीयबोधाय प्रसादः क्षम्यतां बुधैः ॥ २ ॥

End. मू०। विन्ध्यक्षेत्रस्य माहात्म्यं यः शृणोति सुचेतसा ।

सर्व्वान् पापान् विधूयान् लभते सङ्गतिं परां ॥

Colophon. इति श्रीवृद्धदेशनसापपुराणे विन्ध्यमाहात्म्यवर्णनं नामैकचत्वारिंशोऽध्यायः ।

टी०। एतच्छ्रवणमाहात्म्यमाह, विन्ध्यक्षेत्रस्येति ।

इति विन्ध्यमाहात्म्याख्यानं समाप्तं ।

विषयः । अत्र एकचत्वारिंशोऽध्यायाः सन्ति । तत्र १ प्रथमे, २ ये, च—शैलकप्रश्नकथनं ।

३ ये,—पुराणनामसङ्ख्याकथनं । ४ र्थे,—उपपुराणकथनं । ५ मे,—विन्ध्यक्षेत्र-

निवासिन्या भगवत्या माहात्म्यवर्णनं । ६ छे,—तारकेश्वरमाहात्म्यवर्णनं । ७ मे,—

शिवं प्रति तारकासुरस्तुतिकथनं । ८ मे,—तारकेश्वरस्तुतिकथनं । ९ मे,—

नानाविधपुण्यक्षेत्रकथनं । १० मे,—हरिवरप्रदानकथनं । ११ मे,—लक्ष्मी-

कुण्डोत्पत्तिवर्णनं । १२ मे,—लक्ष्मीकुण्डमाहात्म्यवर्णनं । १३, १४ मे,—तुङ्गण्ड-

कुण्डाख्यासुरद्वयवर्णनं । १५ मे,—ब्रह्मकुण्डोत्पत्तिकथनं । १६ मे,—ब्रह्मकुण्ड-

वर्णनं । १७ मे,—सनकादिकुण्डनिरूपणं । १८ मे,—मरीचादिकुण्डवर्णनं ।

१९ मे,—गङ्गामाहात्म्यवर्णनं । २० मे,—धर्मकुण्डवर्णनं । २१ मे,—गोकर्णकुण्ड-

वर्णनं । २२ मे,—नवयोगीश्वरकुण्डवर्णनं । २३ मे,—प्रायश्चित्तवर्णनं । २४ मे,—

गङ्गासङ्गममाहात्म्यवर्णनं । २५ मे,—पुण्यजलाशयनागकूपाख्यानवर्णनं । २६ मे,—

विन्ध्यवासिनीप्रादुर्भाववर्णनं । १०शे,—यन्त्रोद्धारवर्णनं । १८ शे,—सूत-  
शुद्धादिवर्णनं । २९ शे,—विन्ध्यवासिनीपूजाप्रकरणं । ३० शे,—विकोणयन्त्र-  
पूजावर्णनं । ३१ शे,—निशुम्भशुम्भघवर्णनं । ३२ शे,—रामगयात्पत्तिवर्णनं ।  
३३ शे,—रामगयावर्णनं । चतुस्त्रिंशोऽध्यायो नास्ति । ३५ शे,—कर्णावतीमा-  
हात्म्यवर्णनं । ३६ शे,—शिवमाहात्म्यवर्णनं । ३७ शे,—विन्ध्यवासिनीस्थान-  
प्रदर्शनवर्णनं । ३८ शे,—विन्ध्यचैत्रप्रदक्षिणकथनं । ३९ शे,—पञ्चक्रोशयाचा-  
निरूपणं । ४० शे,—पुराणमाहात्म्यवर्णनं । ४१ शे,—पञ्चक्रोशदियाचावर्णनं ।

### No. 1286. रामलिङ्गवर्णनं, वा तक्ररामायणं ।

Substance, country-made yellow paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 57.  
Lines, 10 on a page. Extent, 1,120 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm.  
1877. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new.  
Prose and verse. Generally correct.

*Rāma-liṅgavarṇana.* An epitome of the Rāmāyaṇa of Vālmīki.  
Author unknown.

Beginning. हरिहरविधिरूपः सच्चिदानन्दरूपो हयगजनकुलास्यो विघ्ननाशो गणेशः ।

सुरससुगमकाये रामलिङ्गाभिधाने मम हृदयसरोजं सद्दिकाशं करोतु ॥

End. अनेन प्रीयतां देवो हयग्रीवः श्रियः पतिः ।

वदय्याख्याननिरतो मद्रंशप्रतिपालकः ॥

Colophon. इति श्रीरामलिङ्गवर्णनं सम्पूर्णं ।

विषयः । अत्र नव सर्गाः सन्ति । तत्र १ प्रथमे,—रामलिङ्गवर्णनं । २ये,—रामकृतहर-  
धनुर्भङ्गविवरणं । ३ये,—जानकीविवाहवर्णनं । ४र्थे,—श्रीरामस्य वनगमन-  
वर्णनं । ५ मे,—लक्ष्मणेन खर्पणखानासिकाच्छेदनं । रावणेन सीताहरणं ।  
सीतान्वेषणार्थं हनूमतो लङ्कागमनं । रावणेन सह हनूमतः कथोपकथनञ्च ।  
६ठे,—रामरावणयुद्धविवरणं । ७मे,—श्रीरामस्य राज्याभिषेकवर्णनं । ८ मे,—  
खपुत्राभ्यां सह युद्धे रामस्य पराजयहेतुकथनं । ९मे,—राममाहात्म्यकथनं ।



## No. 1287. आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country-made paper,  $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 74. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,157 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Atharvāṇa-tāpaniyopanishad-bhāṣhyā*. Fragment of a commentary on the Rámatāpaní Upanishad. Author unknown. The Upanishad with a commentary by S'aṅkarānanda has been published in the Bibliotheca Indica.

Beginning. यन्नाम्नोपनिषत् प्ल्याता तपनं तं विधिं गुरुं ।

प्रणम्योपासनागर्भां तद्वाक्यां श्रद्धयारभे ॥

End. य एतं सन्तराजन्नरसिंहमानुष्टुभं नित्यमधीते इत्युक्तार्थं तथा । (खण्डितं) ।

विषयः । आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यानं ।

## No. 1288. वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका । मूलमहिता ।

Substance, country-made paper,  $14 \times 7$  inches. Folia, 88. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,476 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Vedānta-paribhāṣhā-dīpikā*. A commentary on the Vedānta-paribhāṣhā of Dharmarājā Dikshita. By Śivadatta, son of Dhanapati Suri. Colebrooke's *Misc. Essays*, I, pp. 335-6. Hall's *Contributions*, 100.

Beginning. प्रथमतश्चत्वारि पत्राणि न सन्ति ।

End. सू०। तदेवं ब्रह्मज्ञानान्मोक्षयानर्थनिवर्तिनिरतिशयब्रह्मानन्दायामिथेति सिद्धं प्रयोजनं ।

Colophon. इति श्रीधर्मराजदीक्षितविरचितायां वेदान्तपरिभाषायामष्टमपरिच्छेदः समाप्तः ।

टी०। यस्मादेवं तस्माद्वावस्था ब्रह्ममुक्तयवस्थापरिच्छेदार्थं निगमयति ।

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यबालगोपालतीर्थश्रीपादशिष्यदत्तवंशावतंश-  
राजकुमारस्त्रुधनपतिस्त्रिस्त्रिभुविषदत्तकृतायां वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका-  
यामष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । वेदान्तपरिभाषाव्याख्यानं । वेदान्तपरिभाषायान्तु सोक्षोपायतत्त्वज्ञानजनक-  
तत्त्वमसीति सहावाक्यघटकस्य तत्पदस्य त्वस्यदस्य च अर्थकथनं ।

### No. 1289. दशकुमारचरितं ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 26. Lines. 7—10 on a page. Extent, 609 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1691. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Das'akumára-charita.* The adventures of Ten princes, a romance. By Dandí. An excellent edition of this work was published some time ago by the late Professor H. H. Wilson. The MS. is incomplete, but old, being dated Samvat 1691 = A. C. 1635. See plate X.

Beginning. ब्रह्माण्डच्छन्दः शतधृतिभवनान्मोहो नालदण्डः

क्षौणीनौकूपदण्डः चरदमरसरित्यट्टिकाकेतुदण्डः ।

ज्योतिस्त्राक्षदण्डस्त्रिभुवनविजयसम्भदण्डोच्चिदण्डः

श्रेयस्त्रैविक्रमसे वितरतु विबुधद्वेषिणां कालदण्डः ॥

End. चित्रचारिणं चतुर्दशभवनवृत्तानं श्रावयामास । इतः परं खण्डितं ।

विषयः । मगधराजकुमारानां चरित्रकथनं ।

### No. 1290. दासबोधः ।

Substance, country-made yellow paper,  $6\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 71. Lines, 9 on a page. Extent, 945 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1858. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

*Dásabodha.* Moral maxims founded partly on the Vedánta and partly on the Yoga doctrines. By S'ridása.

Beginning. जयें जाणिवेचि कथ्य । सर्वथा न चके । जयें भावाचा तर्का । जयें यां  
गुहका विवेक ॥

End. गन्धपुष्पपूकधूमचन्दन । पीताम्बररत्नदीपु ।

Colophon. इति श्रीदासबोधः समाप्तः ।

विषयः । ज्ञानोपदेशकथनं ।

## No. 1291. रसतरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 37. Lines, 8—9 on a page. Extent, 749 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place, of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

*Rasa-taraṅgīnī*. A treatise on rhetoric. By Bhánudatta.

Beginning. लक्ष्मीमालोक्य लुभ्यन् निगममुपहसन् शोचयन् यज्ञजन्तून्  
चित्रं शोणाक्षिपयन् समिति दशमुखं वीक्ष्य रोमाञ्चमच्चत् ।  
हृत्वा ह्यैकवीनं चकितमपसरन् स्नेच्छरत्नैर्दिग्गन्तान्  
सिञ्चन् दन्तेन भूमिं तिलमिव तुल्यन् पातु वः पीतवासाः ॥

End. यावद्भानोः सुता कापि कालिन्दी भुवि वर्तते ।  
तावन्निष्ठतु मे भानोरेषा रसतरङ्गिणी ॥

Colophon. इति श्रीभानुदत्तमिश्रविरचितायां रसतरङ्गिण्यां रसाभासनिरूपणं नामाष्टम-  
संस्कृतः ।

विषयः । अत्र अष्टतरङ्गाः सन्ति । तत्र १ प्रथमे,—काव्यात्मभूतरसव्यवहारविषय-  
स्यादिभावनिरूपणं । २ये,—काव्यात्मभूतरसप्रकाशकविभावनिरूपणं । ३ये,—  
काव्यात्मभूतरसप्रकाशकानुभावनिरूपणं । ४थे,—सात्त्विकभावनिरूपणं । ५मे,—  
व्यभिचारिभावनिरूपणं । ६ष्ठे, ७मे,—च काव्यात्मभूतरसनिरूपणं । ८ मे,—  
रसाभासनिरूपणं ।

## No. 1292. जीवन्मुक्तिप्रकरणं ।

Substance, country-made paper,  $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 21. Lines 7—8 on a page. Extent, 320 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Jivanmukti-prakarana*. The means of emancipating one's self from the trammels of existence during terrestrial existence, being moral maxims founded on the Vedánta doctrine. By Aśtāvakra. An edition of this work with a Bengali translation was published some time ago in Calcutta. Mr. Hall notices a work of this name with the alternative title of Jivanmukti Viveka, but it extends to 2600 slokas. *Contributions*, 133.

Beginning. मुक्तिमिच्छसि चेत्तात विषयान्विषयवत्तज ।

क्षमार्जवदयातोषसत्यं पीयूषवद्भज ॥ १ ॥

न दृष्टी न जलं नाग्निर्न वायुर्द्यौर्न वा भवान् ।

एषां साक्षिणमात्मानं चिद्रूपं विद्धि मुक्तये ॥ २ ॥

End. क चास्ति क च वा नास्ति कास्ति चैकं क च द्वयं ।

दङ्कनाच किमुक्तेन किञ्चिन्नोत्तिष्ठते मम ॥ १४ ॥

Colophon. इति शिष्यप्रोक्तं जीवन्मुक्तिचतुर्दशकम् ।

विषयः । चतुर्दशजीवन्मुक्तिसाधनीभूतज्ञाननिरूपणं ।

### No. 1293. लघुशब्दरत्नं ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 178. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 5,310 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Laghus'abda-ratna.* A commentary on the Praudha-manoramā. By Hari Dikshita, son of Vis'vesvara Dikshita, and grandson of Bhaṭṭojī Dikshita. The MS. is imperfect.

Beginning. शेषविभूषणमीडे शेषाशेषार्थलाभाय ।

दातुं सकलमभीष्टं फलमीष्टे यत्कपादृष्टिः ॥ १ ॥

धायमिति । ध्यात्वा ध्यात्वर्थः । शुमुलन्तमेतत् ।

End. व्याञ्जस्यै नैवेति । अथ केचिदित्यादिना मदुक्तमूलस्वरित्येति भाव इति शुभम् ।

Colophon. इति श्रीमदीक्षितभट्टोजिपौत्रदीक्षितहरिविरचिते प्रौढमनोरमायाख्याने लघु-  
शब्दरत्ने सुवन्तं समाप्तिमगमत् ॥

विषयः । सुवन्तपर्यन्तायाः प्रौढमनोरमाया व्याख्यानं ।

### No. 1294. पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, प्रयोगरत्नीयः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 7. Lines 8—9 on a page. Extent, 95 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Pindapitri-yajña-prayoga.* A manual for the offering of funeral cakes to the manes. The work is a fragment of the Prayogaratna of Harihara.



- Beginning. अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः । स चानाहिताग्निनापि कार्यः । एवमामनाहिता-  
ग्निर्नित्ये अपयित्वातिप्रणीय जुहुयादिति सूत्रात् ।
- End. पार्वणवच्छादं पृथगेव कुर्यात् । तत्प्रकारान्तु श्राद्धप्रयोगे वक्ष्यामः ।
- Colophon. इति प्रयोगरत्ने पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।
- विषयः । पिण्डपितृयज्ञविधिः ।

### No. 1295. एकाकारटीका ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 6$  inches. Folia, 283. Lines, 12—13—14 on a page. Extent, 6,898 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Ekákára-ṭiká.* A commentary, in Marhaṭṭi, on some verses of the eleventh book of the Bhágavata Purána. Anonymous.

- Beginning. नाही भाव अभावभावना । न देखो निमी तूपाना । नमन श्रीचरणा सङ्गु-  
राया ॥ १ ॥  
श्लोक ॥ भक्त्या भागवतं भावमभावं काव्यपाठतः ।  
पठनात्पद्युत्पत्तिज्ञानप्राप्तस्तु भक्तितः ॥ १ ॥
- End. श्रीकृष्ण उद्धवाचे ज्ञान । तत्काल निरसी अज्ञान । एका विनवी जनार्दन ।  
सावधान परियेसा ॥
- Colophon. इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कन्धे एकाकारटीकायां नवमोऽध्यायः ।
- विषयः । श्रीभागवतैकादशस्कन्धस्य नवाध्यायगतभूरिश्लोकानां महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानं ।

### No. 1296. मुहूर्तगणपतिः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 147. Lines, 8—9—10—11 on a page. Extent, 3,102 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1892. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Muhúrta-gaṇapati.* An astrological calendar for determining auspicious days for the performance of domestic rites, as also for coronations, and other civil and religious ceremonies. By Rával Gaṇapati, son of Rával Harisañkara Súri. The work is of some repute, but scarce.

Beginning. श्रीमत्या कल्पवल्केव हैमवत्या निरत्ययः ।

जयत्यालिङ्गतः कल्पद्रुमः सत्फलदः शिवः ॥ १ ॥

प्रवर्त्तयति सालोकं लोकं यज्ञादिकर्मसु ।

यन्मूर्त्तौकरोद्यास्ति वन्देऽर्कं कालमीश्वरं ॥ २ ॥

श्रीविश्वेशं गणेशं गुरुचरणमथो यज्ञकीर्त्तिं सुकीर्त्तिं

नत्वा पित्रोः पदाब्जं निखिलमुनिवरान् संहितासम्प्रणेतृन् ।

गर्गाचिश्रीवशिष्ठाङ्गिरसविरचिताः संहिता मूलभूता

ज्ञात्वा ज्योतिर्निबन्धानतिललितपदान् रत्नमालां विचिन्त्य ॥ २ ॥

सङ्केतान् संविद्याय व्यवहृतिमुखदं कालबोधाय श्रीं

ज्योतिर्ग्रन्थोदितार्थैः सुगमलघुपदैः सिद्धकार्यैर्मूर्त्तैः ।

ज्योतिःसिद्धान्तवेत्तुः श्रुतिविधिकलाशास्त्रपारीणबुद्धे-

र्गाढाधीशेन मानक्षितिपतितिलकेनार्च्यमानस्य भूयः ॥ ४ ॥

श्रीरामदासजनुषो हरिशङ्करस्य श्रीरावलस्य तनयो विनयोपपन्नः ।

ग्रन्थं मूर्त्तर्त्तगणपत्यभिर्धं विधत्ते विद्यानिधिर्गणपतिर्गणिनागमज्ञः (?) ॥ ५ ॥

End.

आयुः प्रज्ञा यशः सौख्यं सौभाग्यं फलमक्षयं ।

आभिषेद्यं पशून् पुत्रान् लभतां ग्रन्थतत्त्ववित् ॥ २१ ॥

Colophon.

इति श्रीमदग्निहोत्रिचातुर्मास्ययज्ञसमासादितसकलपुरुषार्थदेवयज्ञवर्च-रावल-

हरिशङ्करस्वरिस्सुनुरावलगणपतिहते मूर्त्तर्त्तगणपतौ ग्रन्थालङ्कारप्रकरणं द्वा-

विंशं समाप्तम् ॥

विषयः ।

अस्य द्वादशप्रकरणेषु क्रमेण संवत्सर-तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करण-चन्द्रतारा-

बल-शुभाशुभ-त्याज्यनक्षत्रादि-लग्न-नानाविधशुभकर्ममूर्त्त-सङ्क्रान्ति-विवाह-

राजाभिषेक-यात्रावास्तु-गृहप्रवेश-जलाशयप्रतिष्ठादीनां शुभाशुभादिनिर्णयः ।

No. 1297. हरिमीडेस्तोत्रं, सटीकम् ।

Substance, country-made paper,  $11\frac{1}{2} \times 3$  inches. Folia, 6. Lines, 18—22 on a page. Extent, 278 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. - Corrected.

*Harimíde-stotra*, with a gloss. A hymn in praise of Hari, by Ś'aṅkara Āchārya, with a commentary by Ānandagiri. The hymn begins with the words *Harim íde*, "I adore Hari," whence the name of the work.

Beginning. (टी०) यद्विशुद्धं परं ब्रह्म सच्चिदानन्दमयं ।

तदेवाहं परं तत्त्वं स शिवः स परो हरिः ।

(मू०) स्तोत्रे भक्त्या विष्णुमनादिं जगदादिं यस्मिन्नेतत्संख्यतिचक्रं धमतीत्यं ।

यस्मिन्नष्टे नश्यति तत्संख्यतिचक्रं तं संसारध्वान्तविनाशं हरिमीडे ॥ १ ॥

End. (मू०) इत्थं स्तोत्रं भक्तजनेभ्यं भवतीदं ध्वान्तार्काभं भगवत्पादीयमिदं यः ।

विष्णोर्लोकों पठति शृणोति ब्रजतीत्यं ज्ञानं ज्ञेयं स्वात्मनि चाप्नोति मनुष्यः ॥

(टी०) तदेव ध्वान्तखविनाशकतया अर्कवद्भवतीति तथोक्तं । भक्तानामिहाधिकारं  
इत्याह । भक्तजनेभ्यमिति ॥ ४४ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशङ्करभगवत्

त्कतिर्हरिमीडेकुतिरानन्दगिर्याचार्यकृतभाष्येण सहिता समाप्ता ॥

विषयः । हरिमीडेस्तोत्रव्याख्यानं ।

### No. 1298. कालनिर्णयः, सटीकः ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 7. Lines, 12—13—14—15 on a page. Extent, 276 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Kālanirnaya*, with a commentary. A treatise on the astrological calendar of the Hindus. By Madhava Āchārya. The commentary is anonymous. The MS. is incomplete.

Beginning. (मू०) वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यत्रत्वा कृतकृत्याः सुखं नमामि गजाननम् ॥ १ ॥

व्याख्याय माधवाचार्यो धर्मान् पाराशरानथ ।

तदनुष्ठानकालस्य निर्णयं वक्तुमुद्यतः ॥ २ ॥

End. (खण्डितं)

विषयः । कालनिर्णयव्याख्यानं ।

### No. 1299. चतुशान्तिः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 6. Lines, 9—10 on a page. Extent, 123 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Ritus'ánti.* Rites and ceremonies to be observed should signs of puberty first manifest themselves on an inauspicious day. This is a fragment of a large work entitled *Sanskára-nirṇaya*, and is founded upon the Grihya aphorisms of Bodháyaṇa.

Beginning. अथ प्रयोगः । यजमानस्त्रियादिदोषरहितचन्द्रानुब्रूये चतुर्थपञ्चमदिनेऽन्य-  
तरे वा शुभासने वस्त्राच्छादिते पीठे प्राङ्मुख उपविश्य खदक्षिणतः पत्नीसो-  
पवेश्य पवित्रपाणिः प्राणानायम्य—तुमुख्येत्यादिदेशकालौ स्मृत्वा मम पत्न्याः  
प्रथमरजोदर्शने अमुकदुष्टमासादिस्मृचितसकलारिष्टनिरसनशान्तिद्वारा श्री-  
परमेश्वरप्रीत्यर्थं सद्यश्चमखां बौधायनोक्तामृतशान्तिं करिष्ये इति सङ्कल्पः ।

End. आवाहितदेवता विदुष्य कलशादिकं ब्राह्मणाय दत्वा विसर्जनान्ते आचार्याय  
सोपस्करप्रतिमां प्रतिपाद्य अग्निपूजान्ते गच्छ गच्छेत्यग्निं विदुष्य पुनः पुण्याहं  
वाचयेत् । कर्माङ्गदेवतामुद्दिश्य दशाधिकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये इति सङ्कल्प्य  
भूयसीं दक्षिणां दद्यात् । नीराजनादि कुर्यात् । शान्तिपाठं ब्राह्मणैः सह पठन्  
कर्म सम्पूर्णमस्त्विति वाचयित्वा प्रभादात् कुर्वतां कर्मेति विष्णुं स्मरेत् ।

Colophon. इति संस्कारनिर्णये बौधायनोक्ता ऋतुशान्तिः ।

विषयः । अग्रशस्तमासतिथिनक्षत्रादौ प्रथमरजोदर्शने तच्छान्तिविधिः ।

### No. 1300. निरुक्तं, पूर्वाद्धं ।

Substance, country-made paper,  $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent, 182 śloka. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Nirukta.* An old and correct MS. of the well-known work of Yáska. It is, however, incomplete.

Beginning. समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यस्तस्मिन् समाम्नायद्विघण्टव इत्याक्षते निघ-  
ण्टवः कस्मान्निगमा इमे भवन्ति ।

End. (खण्डितं) ।

विषयः । वैदिकशब्दव्याख्यानं ।



## No. 1301. मकरन्दविवरण ।

Substance, country-made paper,  $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 15. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 217 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1715. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Makaranda-vivaraṇa*. Rules for determining various astronomical problems in connexion with civil rites and ceremonies. By Divākara, son of Nṛsiṅha, and grandson of S'ṛikṛishṇa Dāivajña.

Beginning. स्यर्द्धां यतः प्राप्य कृतप्रतिज्ञं स्यर्द्धां विधत्ते प्रसभं प्रतिज्ञं ।

अज्ञोऽपि तं श्रीशिवनामधेयं गुरुपुत्रं स्त्रीयगुरुं भजे तं ॥ १ ॥

श्रीमच्छिवात् समधिगम्य वरप्रसादं वृत्तांशुभिर्विवरणाभिनवारविन्दं ।

एतद्दिवाकरविकासितसार्यवर्षभृङ्गा भजन्तु मकरन्दपिपासवो ये ॥

End.

बालोदितेऽपि बहुसुन्दरविसृताये तुष्टिं भजन्तु सुहृदो गतमत्सरा ये ।

आकस्मिकं खलु सतां हृदयेषु लग्नं सौख्यानि पञ्जरमुकस्य वचस्तुनेति ॥

Colophon.

इति श्रीमकल्लगणकसार्वभौमश्रीकृष्णदैवज्ञसुतवृसिंहस्य सुतेन दिवाकरेण रचितं मकरन्दविवरणं समाप्तं ।

विषयः ।

अत्र प्रथमं प्रकोष्ठद्वारा स्वकीयेष्टतित्यादि साधनं । ततः प्रकोष्ठकरणमन्तरेण स्वकीयेष्टतित्यादि साधनं । ततोऽधिमासक्षयमासलक्षणकथनं । ततश्चन्द्रसूर्य-ग्रहणादिनिरूपणं । उदयास्तादिनिरूपणञ्च ।

## No. 1302. गान्नी ।

Substance, country-made paper,  $8 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 7—10 on a page. Extent, 96 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

*Gānī*. A vocabulary of those words of the S'ākala Saṅhitā which comprise the letters ṇ, n, y, j, v, b, &c. The object of the work is to point out the correct spelling of the words quoted. Anonymous.

Beginning. त्वं होता तोयमानां च मृत्स्थानिषीदस्येषमूर्जं यद्गोभिरिन्द्रो सुत इन्द्रो आरत्न-  
धा योनिमृतस्य सीदसि सप्त सीदसि ।

End.

पश्यन्मन्ये मनसेति षट्चत्वारिंशद्योतिवक्तव्यः ।

Colophon. भाकलसंहितायां गानी समाप्ता ॥

विषयः । नकारयकारादिवर्णवङ्गलानाम्बचां पाठः ।

### No. 1303. विवेकामृतं, उत्तरार्द्धं ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent, 837 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Vivekámṛita*. A dissertation on the distinction between the gross and the spiritual body; the prototype of our corporeal existence; the form in which men exist when liberated from transmigration; the true nature of the body of the divinity, &c., &c. The MS. is imperfect, wanting the first half and some unknown portion of the end.

Beginning. सद्यः सञ्जायते साक्षादपरोक्षात्मवेदनं ।

यदाकर्ण्य विवेकाभ्येत्तरार्द्धं तदुच्यते ॥ १ ॥

चित्सदानन्दरूपाय सर्वविद्युतसाक्षिणे ।

नमो वेदान्तवेद्याय ब्रह्मणेऽनन्तमूर्तये ॥ २ ॥

ब्रह्मविष्णुमहेशादिलीलाविर्भावकारणं ।

प्रकृत्यास्मिष्टमनिशं पुरुषं भावयाम्यहं ॥ ३ ॥

सच्चिदानन्दपूर्णत्मावेदनं यन्निपाठतः ।

विवेकामृतसदुग्रन्थोत्तरार्द्धमधुनोच्यते ॥ ४ ॥

End.

(खण्डितं १)

विषयः ।

अत्र प्रथमप्रकरणे स्थूलदेहनिरसनं । २ये,—लिङ्गशरीरनिरसनं । ३ये,—  
अज्ञानरूपसूक्ष्मशरीरनिरसनं । ४थे,—महाकारणदेहनिरसनं । यत्र तुर्या-  
वस्था उद्भवति स महाकारणदेहः । ५मे,—ईश्वरस्य सात्त्विकराजसिकताम-  
सिकशरीरवचननिरसनं ।

### No. 1304. आधानप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 16. Lines, 9—10—13 on a page. Extent, 468 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Aḍhāna-prayoga.* Manual for establishing the household fire, according to the rules of Ās'valāyana. The MS. is defective, and the author's name is not known.

Beginning. अथापस्तम्बाधानप्रयोगः । आश्वलायनानां ऋत्विग्वरणे विशेषः । अस्मिन्नाधाने  
चन्द्रमा मे त्रच्छा स मे त्रच्छा त्रच्छाणं ला केशवशर्माणं दृणे ।

End. (खण्डितं ।)

विषयः । आधानप्रयोगकथनं ।

### No. 1305. चिदस्थिमाला ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 163 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Chidasthimālā.* A gloss on the *Laghus'abdendus'ekhara*, which is a commentary on the *Siddhānta-kaumudī* of Bhaṭṭoji Dikshita. By Vaidyanātha Pāyagūṇḍa.

Beginning. निराधाराधारं निखिलजगतां पारमुदधे-  
र्भवस्य प्राकारं विमलसुखलक्ष्म्याः सुवचिरं ।  
चिरं धारं धारं मनसि गुरुगीर्वाणकृपया  
परं वन्दे वन्दे हरिहरमहं श्रीकरवरं ॥ १ ॥  
नला गुरुं वैद्यनाथः पायगुण्डाख्यको वृत्तिं ।  
चिदस्थिमालां तनुते लघुशब्देन्दुशेखरे ॥

End. (खण्डितं ।)

विषयः । सिद्धान्तकौमुद्याः लघुशब्देन्दुशेखराख्यटीकाया व्याख्यानं ।

### No. 1306. प्रक्रियाकौमुदी ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 90. Lines, 8—9 on a page. Extent, 1,468 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1623. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Prakriyā-kaumudī*. A dissertation on verbal affixes of the Sāṅskṛit grammar. By Rāmachandra Achārya, disciple of Gopāla Achārya. The MS. is an old one, being dated Samvat 1623 = A. C. 1567. Vide Plate VIII.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति ।

End. मीमांसायुगलाक्षपारकणभुक् तत्त्वज्ञसद्वाक्पदा-  
दुर्ज्ञेयस्वनयं + + शास्त्रतत्त्वमनसां शब्दावनेच्छावतां ।  
शब्दाधारविचार्यसाधुवचनध्वान्ताभिलाशक्षमा  
तन्या श्रीगुरुरामचन्द्रजनिता सा प्रक्रिया कौमुदी ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीगोपालाचार्यश्रीगुरुपूज्यपादशिष्यश्रीराम-  
चन्द्राचार्यकृता प्रक्रियाकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । कृतप्रत्ययादिप्रक्रियाकथनं ।

### No. 1307. मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 7 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 10—11—12 on a page. Extent, 580 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Mṛigāreshtyādi-prayaga*. Manual for the performance of the Vedic rites called Mṛigāreshtī, Pavitreshtī, Mitravindeshtī, Vrihisyāmākāgrayaṇeshtī, Yavāgrayaṇeshtī, Jāteshtī, Indra-vāruṇeshtī, and Kāririshtī. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. पापक्षयकामो मृगारेष्ट्या यच्छे । विद्युत् । अस्यां मृगारेष्ट्यां अध्वर्युं त्वां  
दृणीमहे ।

End. खण्डितं ।

विषयः । अत्र प्रथमं मृगारेष्टिप्रयोगः । ततः पवित्रेष्टिप्रयोगः । ततो मित्रविन्देष्टिप्रयोगः ।  
ततो ब्रीहिश्यामाकाग्रयणेष्टिप्रयोगः । ततो यवाग्रयणेष्टिप्रयोगः । ततो जातेष्टि-  
प्रयोगः । तत इन्द्रवारुणेष्टिप्रयोगः । ततः कारीरीष्टिप्रयोगः ।



## No. 1308. नृसिंहकल्पः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Extent, 540 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1663. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Nṛsiṅha-kalpa*. An extract from the *Nṛsiṅha Purāṇa*, containing directions for the adoration of *Nṛsiṅha*, the man-lion incarnation of *Vishṇu*.—The MS. is dated Samvat 1663 = A. C. 1607. Vide plate XI.

Beginning. विशुद्धविज्ञानघनस्वरूपं विज्ञानविश्राणनदत्तदीप्तं ।

दयानिधिं देहदृष्ट्यां शरणं देवं हयग्रीवमहं प्रपद्ये ॥

या वैष्णवीमुखसद्वयबोधरूपा भूम्यादिपञ्चकतया वज्रधा विभिन्ना ।

तां षोडशद्वितयतत्त्ववृत्तिमूर्तिं तां मूलशक्तिममलां प्रणतोऽस्युदारां ॥

योऽसौ नित्यविशुद्धनिर्गुणसदानन्दाद्यज्ञानभूः

साक्षात् सत्त्वमयीमवाप स हरिः श्रीनारसिंहीं तनुं ।

मूलाहङ्कृतिखण्डिनीं कवलयन् संसारघोराश्विज-

स्लेढ्रक्षालनशीतलान्तसरित्पूरं सुखायास्तु नः ॥

प्रणिपत्य जगन्नाथं चराचरगुहं हरिं ।

वक्ष्ये प्रयोगं मन्त्रस्य वृत्तिं हानुष्टुभः शुभं ॥

End. नमो भगवते तस्मै वासुदेवाय शार्ङ्गिणे ।

शङ्खचक्रगदापद्मधारिणे प्रत्यगात्मने ॥

Colophon. इति श्रीनारसिंहे वैरिञ्चे कल्पेऽष्टमः पटलः ॥ समाप्तश्चायं कल्पः ॥

विषयः । वृत्तिमन्त्रप्रयोगः । अथ अष्टपटलाः सन्ति, तेषु प्रथमे,—ब्रह्मनारदसंवादः ।

२ये,—वृत्तिमन्त्रस्य तदीयसाहाय्याधिदैवतार्थिच्छन्दस्तत्त्वादीनाञ्च कथनं ।

३ये,—मन्त्रस्वरूपकथनं । ४थे, ५मे च,—मन्त्रसकलीकरणं । ६थे,—मन्त्रस्य

न्यासाङ्गमुद्रिकादिकथनं । ७मे,—मन्त्रस्य पूजाविधानं । ८मे,—मन्त्रस्य परि-

वारादिकथनं ।

## No. 1309. विश्वगुणादर्शः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 63. Lines, 8—9—10—11 on a page. Extent, 1,240 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Viśvagūṇādars'a*. Poetical descriptions of various natural objects, such as the sun, the lotus, the ocean, &c. By Vyañkaṭa Āchārya, son of Śrīnivāsa by Sitāmbā, and grandson of Rāghunātha Āchārya Dīkshita.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति ।

End. प्रकाशदोषप्रचुरेऽप्यसुखिन् यन्मे मदीये करुणानुबन्धात् ।

प्रसादवन्तो न क्लेशानवन्तु परन्तु वैश्यावसवन्तु सन्तः ॥

Colophon. इति पञ्चममभञ्जननिबन्धव्याख्याततातयज्वभागिनेयवाजपेयसर्व्वष्टाहोयामादि-  
याज्याचेयवंशसौत्तिकभवदपायाचार्य्यतनुभवस्त्रेपयमकचक्रवर्त्तिरधुनायाचार्य्य-  
दीक्षिततनयस्य श्रीनिवासरूपातिशयसुविदिततनयस्य सीताम्बागर्भसम्भवस्य  
श्रीमत्काञ्चीनगरवास्यस्य ब्रह्मटाचार्य्ययज्वनः कृतिषु विश्वगुणादर्शः सम्पूर्णः ॥

विषयः । सूर्य्यपद्मसमुद्रादिविश्ववस्तूनां गुणवर्णनं ।

## No. 1310. आत्मविद्योपदेशविधिः ।

Substance, country-made paper,  $9 \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 14. Lines, 8—10—11—12 on a page. Extent, 378 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1818. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Ātmavidyopades'a-vīdhi* alias *Ātmopades'a*. Self-knowledge, or an epitome of the Vedānta scheme of salvation; in the form of a dialogue. By S'aṅkara Āchārya. *Hall's Contributions*, p. 111.

Beginning. ॐ तत्सज्ज्ञानात्मने नमः ।

चित्तदानन्दरूपाय सर्व्वधीष्टतिसाक्षिणे ।

नमो वेदान्तवेद्याय ब्रह्मणेऽनन्तरूपिणे ॥

यदज्ञानादिदं भाति यज्ज्ञानात् विनिवर्त्तते ।

नमस्तस्मै चिदानन्दवपुषे परमात्मने ॥

अथात्मविद्योपदेशविधिं व्याख्यास्यामः ।

End.

अथ शृण्वानां धूर्तानां अश्रद्धानां नास्तिकानामुत्पथगाभिनां एतद्विद्यां न प्रकाशयेत् ।

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।

तस्यैताः कथिता विद्याः प्रकाशन्ते महात्मन इति श्रुतेः ।

Colophon.

इति श्रीसङ्ख्यवेदान्तशास्त्रप्रक्रियायां श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छं-  
ङ्करव्रतं बद्धिर्मुखानःप्रवणमज्ञानबोधनी आत्मविद्योपदेशविधिः समाप्तः ॥

विषयः ।

मोक्षसाधनीभूतस्य आत्मतत्त्वज्ञानस्य उपायकथनं ॥

### No. 1311. इष्टकापूरणं ।

Substance, country-made paper,  $7\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 70 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Ishtakā-pūraṇa*. Directions for the making and using of bricks for fire altars, founded on the aphorisms of Kātyāyana. The work itself is written in an aphoristic form, but I cannot make out the name of its author.

Beginning. अथातः सुपर्णचित्यस्याग्नेः कातीयस्त्रचशेषमृजुपक्षस्यानुव्याख्यास्यामः ॥ तत्रेष्टका-  
प्रमाणं । समचतुरस्राणां यथा पुरुषमङ्गुलौ षडङ्गुलं द्वादशाष्टादशचतुर्विं-  
शतिरिति ।

End.

अयुतञ्च सहस्रञ्च शतञ्च शततिं तथा ।

सहस्रौषा शाण्डिल्यस्याग्नेस्तस्मै च मुनये नमः ॥

Colophon.

इष्टकापूरणं समाप्तं ॥

विषयः ।

यज्ञीयेष्टकापूरणप्रकरणं ।

## No. 1312. द्वादशस्तोत्रव्याख्या ।

Substance, country-made paper,  $6\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$  inches. Folia, 49. Lines, 9—10 on a page. Extent, 690 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Dvādas'astotra-vyākhyā.* A commentary on a hymn in twelve stanzas by Anānda Tirtha in praise of Hari. Author's name not known; the hymn is held in great esteem by the Vaishṇavas of Bengal.

Beginning. उत्पत्तिस्थितिसंहतिप्रणयति ज्ञानानिबन्धादृती

मोक्षयेति यतो भवन्ति जगतो भावाः स्वतन्त्रात् परात् ।

तं वन्दे निरवशमङ्गुणतनुं लक्ष्मीधरालिङ्गितं

दोर्भिस्त्र्यङ्गदाम्बुजाभयभृतं मुक्तैकगम्यं हरिं ॥ १ ॥

प्रणम्य श्रीमदानन्दतीर्थार्य्यचरणाश्रितान् ।

गुरुन् व्याकरवै विष्णोः प्रीतये द्वादशस्तुतीः ॥ २ ॥

End. क्लानन्दतीर्थयोगीन्द्रवाचोदीनाः सुदुर्विदाः ।

क्वाक्षमल्पमतिः कृष्णानुग्रहः साधयेन्न किं ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्य्यविरचितद्वादशस्तोत्रव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । श्रीमदानन्दतीर्थविरचितस्य हरेर्द्वादशस्तोत्रस्य व्याख्यानं ।

## No. 1313. प्रस्तोत्रप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 196 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

*Prastotri-prayoga.* The duties of the Prastotā, one of the priests at a sacrifice, defined and explained. Anonymous.

Beginning. ५ र २२ २ २२२५ ५ र २२२  
त्य मू षू । वाजि । ना ई षि ५ म् । देवहता २२४ म् । स हो वानं तो ।

२ २  
र ता २ । रं ५

End. तेजो धर्मः सङ्गीडन्ते शिशुमतीर्वायुगोपास्तेजसतीर्मेरुद्भिर्भुवनानि चक्रदू  
२२४५ ॥ ११ ॥



Colophon. इति प्रसोढप्रयोगः समाप्तः ।

विषयः । प्रसोढपाथर्ककथनं ।

### No. 1314. आङ्गिकप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8—9 on a page. Extent, 513 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1695. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Ahnika-prayoga.* Directions for the performance of the daily religious duties obligatory on householders. By Raghunátha Bhaṭṭa, son of Mádhava Bhaṭṭa.

Beginning. अथाङ्गिकं । तत्र प्रभात उत्याय सातापिष्टगुर्विष्टदेवतां मनसा नत्वा तदहः-  
कर्तव्यं विचार्य ब्रह्मासुरारिस्त्रिपुरान्तकारी भानुः शशी भूमिसुतो बुधश्च गुबुध  
शुक्रः शनिराङ्गकेतवः कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातं ।

End.

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायभट्टसाधवात्मजभट्टरघुनाथवर्णित आङ्गिकप्रयोगः सम्पूर्णः ।

विषयः । आङ्गिककृत्यनिरूपणं ।

### No. 1315. चातुर्मास्यप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 59. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 754 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Cháturmásya-prayoga.* Directions for the performance of the quadrimensial rite called *Cháturmásya*. It used to be observed during the summer season; the Buddhists adopted it, and for the convenience of hermits, fixed its period from July to October. Hindus now observe it during the same period, assuming it to be the time during which Vishnu sleeps on the face of the ocean.

Beginning. अथ चातुर्मास्यप्रयोग उच्यते । फाल्गुन्यां चैत्र्यां वैश्वदेवेन यजते तयोः

पूर्वस्थां चतुर्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं ऊत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य एवं गुणविशेषण-  
विशिष्टायां पुण्यतिथौ चातुर्मास्यं प्रारभ्ये इति सङ्कल्प्य ।

End.

ऐन्द्राग्र एकादशकपाले वै देवो द्वादशकपालः चरुर्वा अन्वाहार्या दक्षिणा ।

Colophon. समाप्तानि चातुर्मास्यानि ।

विषयः । चातुर्मास्यप्रयोगकथनं ।

### No. 1316. तत्त्वदीपः, सटीकः ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  inches. Folia, 97. Lines, 6—7—8—9 on a page. Extent, 2,127 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, Verse ; Commentary Prose. Incorrect.

*Tattvadīpa*. The philosophy of the Bhāgavata Purāṇa digested, systematized and explained. The MS. is incomplete.

Beginning. मू० । नमो भगवते तस्मै कृष्णायद्भुतकर्मणे ।

रूपनामविभेदेन जगत् क्रीडति यो यतः ॥ १ ॥

सात्त्विका भगवद्भक्ता ये मुक्तावधिकारिणः ।

भवान्तसम्भवा देवात् तेषामर्थे निरूप्यते ॥ २ ॥

भगवच्छास्त्रमाज्ञाय विचार्य च पुनः पुनः ।

यदुक्तं हरिणा पश्चात् सन्देहविनिवृत्तये ॥ ३ ॥

टी० । सर्वोद्धारप्रयत्नात्मा कृष्णः प्रादुर्बभूव ह ।

तथालं येन संसिद्धोऽत् तदर्थं व्यास उक्तवान् ॥ २ ॥

श्रीभागवतमत्यन्तं सर्वेषां सुखवापकं ।

तस्यापि तत्त्वं येनैव सिद्धोदिति विचार्य हि ॥ २ ॥

अग्निसकार तत्त्वार्थदीपं भागवते मद्यत् ।

तच्चापि येन संसिद्धोद् व्याख्यानं तन्निरूप्यते ॥ ३ ॥

श्रीभागवततत्त्वार्थं प्रकटीकरिष्यन् प्रथमं शास्त्रार्थोपनिबन्धनलक्षणं मङ्गलमा-  
चरति नम इति ।

End.

खण्डितं ।

विषयः ।

श्रीमद्भागवतादिशास्त्राणां सङ्क्षेपेण तत्त्वार्थप्रकटीकरणं ।

No. 1317. गीतगोविन्दटीका, पद्योतनिकानाम्नी ।

Substance, some leaves of country-made white paper, and some of country-made yellow paper,  $12\frac{1}{2} \times 5$  inches. Folia, 37. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,361 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect and incomplete.

*Gitagovinda Tíká* A commentary on the Gitagovinda of Jayadeva. By Náráyana Paṇḍita.

Beginning. भद्राय भवतां भूयात् कृष्णः सङ्गतिर्भावितः ।

कालिन्दीजलसंसर्गो मेघश्यामोऽतिसुन्दरः ॥

End. खण्डितं ।

विषयः । गीतगोविन्दस्य व्याख्यानं ।

No. 1318. बौधायनीयशुल्वं ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 312 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*S'ulva S'ūtra* alias *Baudháyana-sulva*. Aphorisms on the measurement and laying out of fire altars. By Bodháyana. Vide Journal As. Soc. XLIV. pp. 227ff. and *Pandit*, for 1875.

Beginning. अथेमे अग्निचयास्त्रेषां परिमाणविहारान् व्याख्यास्यामः ।

End. अथाग्नाधेयिके विहारे नानाचतुरस्रसमस्य + । अथेमेऽग्निचयाः ।

Colophon. इति बौधायनीयशुल्वं समाप्तं ।

विषयः । अग्निचयनभूमिपरिमाणविहारादिप्रकरणं ।

No. 1319. जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{4} \times 4$  inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 544 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Jivatpitrikartavya-sanchaya.* Duties of sons to their parents while living. By Rámakrishṇa Bhaṭṭa, son of Nárāyaṇa Sūri, and grandson of Rámesvara Bhaṭṭa.

Beginning. रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलं ।

कुर्वता सर्वकर्माणि निर्व्विघ्नाः कार्य्यसम्पदः ॥

End. उदन्वतोऽभसि स्नानं नखकेशादिकर्त्तनं ।

अन्तर्वत्याः पतिः कुर्व्वन्न प्रजा जायते ध्रुवम् ॥

इत्याद्यन्यत्र दर्शनादित्यलमतिविसृतेण ।

श्रीभट्टरामेश्वरस्वरिस्त्रुश्रीभट्टनारायणस्वरिस्त्रुः ।

श्रीरामकृष्णः स्वधिया व्यधत्त जीवे पितर्यात्मजकार्य्यशुद्धिं ॥

Colophon. इति श्रीमद्विद्वद्भट्टवन्द्यपादश्रीमद्भट्टरामेश्वरभट्टस्त्रुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीनारायणस्वरिस्त्रुश्रीरामकृष्णभट्टविरचितो जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः समाप्तिस-  
गमत् ।

विषयः । जीवत्पितृककर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं ।

### No. 1320. प्रायश्चित्ताध्यायः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 52. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,407 ślokaś. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect and incomplete.

*Práyaśchittádhyaýa.* On expiations and purifications for householders. This is a fragment of a large work on Smṛití; but I have not been able to ascertain its name, nor that of its author.

Beginning. अधुना प्रायश्चित्ताध्यायो वर्ण्यते । गृहस्थाश्रमिणां नित्यनैमित्तिका धर्मा उक्ताः ।

अभिषेकादियुक्तस्य गृहस्थविशेषस्य गुणधर्माश्च दर्शिताः । अधुना तदधि-  
कारसङ्कोचहेतुभूता शौचप्रतिपादनमुखेन तेषामपवादः प्रतिपाद्यते ।

End. इति स्मृतिकाराणामभिप्रायो लुप्यत इत्यदोषः । खण्डितं ॥

विषयः । प्रायश्चित्तादिकथनं ।



## No. 1321. पारसीकप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 247 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1666. Place of deposit, Calcutta, Government of India; another copy at Benares, with Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Pārasika-prakāś'a.* A list of Persian words strung in anusṭup verses, and explained in Sanskrit. By Vīhārikriṣṇadāsa. The work professes to have been compiled by order of the Emperor Akbar, but it is a meagre one, and the MS. is incomplete. It is, however, a very old one; it is dated Samvat 1666 = A. C. 1610 and must be one of the earliest copies made from the original of the author. Vide plate IX.

There is another work of this name which comprises a vocabulary of astronomical, astrological and technical terms borrowed by the Hindus from the Arabs. It was compiled by one Vedānga Rāya, under the auspices of Shāh Jehān. The description given of this work under No. CLXII (vol. I, p. 87) "Persian (Arabian?) astronomy as known to the Brahmans" is incorrect. For लग्नयात्रादिनिरूपणं on that page, the description should be पारसिकज्योतिषः शब्दमाला ।

Beginning. श्रीसूर्याय नमो विधाय विधिवत् सन्धाय चिन्तं रवौ

दिव्यानामिव पारसीकवचसां कुर्व्यं प्रकाशं नवं ।

साम्राट् शाहजलालदीन्द्रभदसि प्राज्ञप्रभोदप्रदं

वाङ्मयध्वान्तमिवापहन्तु पुरुषान्तरख्यं नमः + + + ॥

यद् ब्रह्मा वेदेन विकारहीनं प्रतीयते स्म प्रकृतेः परस्तात् ।

तदेव गोत्रास्त्रणपालनार्थं महीमहेन्द्रोऽकवरः प्रजातः ॥

यदस्य नामाखिलशालसागरे स्मृतीतिहासादिषु साधु विद्युतं ।

गतं त्रिलोकीषु चिरस्थितिं तत्तत्सदाख्यया तत्त्वमिदं वितन्यते ॥

यद् गोपाललसुतेन कृष्णविभुना गावसया पालिता

रामैर्भूसुरदैवतैर्द्विजवरास्त्राता न चित्रञ्च तत् ।

गोविप्राभिमवप्रिये यवनजे वशेऽवतीर्णे विभु-

गोविप्रान् प्रतिपालयत्यकवरो विष्णुर्विचित्रं मद्भुत् ॥

किञ्चितां पारसीकानां वचसां सङ्ग्रहो मया ।

विधीयते स्वबोधार्थं संस्कृतावबोधनैः ॥

End. प्रायस्कन्दानुरोधेन सम्यगुच्चारणाय च ।  
सिंहकायश्च शब्दान्ते प्रयुक्तौ यौ न तौ स्थिरौ ॥

Colophon. इति महीमहेन्द्रश्रीमदकवरसाहिविरचिते विहारिकृष्णदासकृते पारसीक-  
प्रकाशे शब्दार्थकोशप्रसारणमिति ।

विषयः । यावनिकसामान्यशब्दमाला ।

### No. 1322. सर्व्वष्टष्टाप्नोर्थामप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 23. Lines, 10—11—12 on a page. Extent, 438 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Sarvaprishṭhāptoryāma-prayoga*. A manual for the performance of the Soma right called Sarvaprishṭhāptoryāma. It treats of only those parts of the rite which differ from the ordinary *Āptoryāma*. Anonymous.

Beginning. सर्व्वष्टष्टाप्नोर्थामस्य प्रयोगः । हेतुः । सर्व्वमतियास्त्रिवित् । आञ्चशस्त्रे प्र वो  
देवायाग्रयेत्येतस्य स्थाने अग्निं नर इति सूत्रं पञ्चविंशतिकं भवन्ति ।

End. सोमस्याग्ने वीही वौषट् द्विर्वा गोजः ।

Colophon. इति सर्व्वष्टष्टाप्नोर्थामे हेतुर्वैश्वानराग्निमारुतं शस्त्रं । अन्यत् सर्व्वं प्रकृतिवत् ।

विषयः । सर्व्वष्टष्टाप्नोर्थामप्रयोगकथनं ।

### No. 1323. विनायकशान्तिः ।

Substance, country-made paper,  $8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 5. Lines, 10—11 on a page. Extent, 96 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

*Vináyaka-s'ánti*. A manual for the performance of a rite required to be observed on the 4th or the 5th of the waxing moon every month, for the gratification of Vináyaka. It follows the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. अथ विनायकशान्तिविधिरुक्तो बौधायनेन । अथातो विनायककल्पं व्याख्या-  
स्यामो मासि मासि चतुर्थ्यां शुक्लपक्षस्य पक्षम्यां वाम्युदयादौ सिद्धिकाम  
चद्धिकामः पशुकामो विनायकस्य बलिं हरेत् ।

End. शान्तिरले तु देवनक्षत्रेषु करणमुक्तं । उपनयनाङ्गत्वेन क्रियमाणायान्तु सन्ध-  
वत्कालोपसङ्गः कार्य इति सम्प्रदायः ।  
विषयः । विनायकशान्तिप्रयोगकथनं ।

### No. 1324. वाक्यवृत्तिविवरणं, मूलसहितं ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 270 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Vākya-vṛtti-vivaraṇa*. A commentary on the *Vākya-vṛtti*. By Ānandajñāna, disciple of S'uddhānanda. Both the teacher and the pupil were Paramahāṇsas. The MS. comprises also the text, in which S'aṅkara Āchārya expounds, in fifty-two couplets, in the form of a dialogue between a preceptor and a pupil, the principles of the Vedānta Philosophy. Hall's Contributions, pp. 106—204.

Beginning. ऐदमर्थेण वेदान्ता यद्वदन्ति परं पदं ।

तदहं ब्रह्मनिर्भेदं सत्यादिपदलक्षितं ॥

मुमुक्षुजनाननुजिष्टत्वा वाक्यवृत्तिसञ्चितं प्रकरणं प्रारम्भाणां विज्ञापञ्चवा-  
पशमादिप्रयोजनसिद्धये परदेवताप्रमाणरूपं सङ्गलाचरणं मुखतः सम्पादयन्  
प्रकरणारम्भापेक्षितमनुबन्धवयश्च विप्रयसाधनप्रयोजनलक्षणं सङ्क्षिप्य प्रति-  
पत्तिसौकार्यार्थं कथयति । सर्गेति ।

End. वाक्यवृत्तेरियं वृत्तिविवरा रचिता मया ।

पुनः सुचरिता याता सङ्गता पुरुषोत्तमे ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशङ्खनन्दपूज्यपादशिष्यश्रीभगवद्भानन्द-  
ज्ञानविरचितं वाक्यवृत्तिविवरणं समाप्तम् ।

विषयः । वाक्यवृत्तेर्योऽख्यानं । वाक्यवृत्तौ च प्रथमं जीवपदार्थनिरूपणं । ततः परमात्म-  
पदार्थनिरूपणं । ततः जीवब्रह्मणोऽस्मादात्मकथनं । ततस्तत्त्वमस्यादिवाक्यघट-  
कस्य तत्पदस्य ब्रह्मप्रतिपादकत्वकथनं । तत्पदस्य जीवप्रतिपादकत्वकथनञ्च ।

## No. 1325. बौद्धाधिकारः ।

Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 25. Extent, 42 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Bauddhādhikāra*, alias *Ātmatattvavivēka*. An exposition of the knowledge of the soul as taught in the Vais'eshika system, and a refutation of Buddhist and other forms of infidelity and atheism. By Udayana Āchārya. The work was published in Calcutta about forty years ago. Hall's Contributions, pp. 81, 82.

Beginning. स्वायं यस्य निजं जगत्सु जनितेष्वदौ ततः पालनं

व्युत्पत्तेः करणं हिताहितविधिव्यासेधसम्भावनं ।

भूतोक्तिः सच्चजा ह्यपानिरुपधिर्यत्नस्तदर्थ्यात्मक-

स्तस्मै पूर्वगुरुत्तमाय जगतामीशाय पित्रे नमः ॥

End.

सच्चकार्य्यभावप्रयत्नकार्य्यभाववांश्च सच्चकारिविरहे कार्य्यवांच्येति व्याहृतं ।

तस्माद् यद्यदभावे यन्न करोति तत्तदभावे तत्करोत्ये (इतः खण्डितं) ।

विषयः ।

आत्मतत्त्वनिरूपणं ।

## No. 1326. बौद्धाधिकाररहस्यं ।

Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Bauddhadhikāra-rahasya*, alias *Ātmatattva-vivaka-rahasya*. A commentary on the work noticed under the last preceding No. By Mathurānātha Tarkavāgis'a.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।

मोहयन्नखिलवासलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

बौद्धाधिकारविष्टतिर्विषदीकृत्य उच्यते ॥

End.

यद्वा घटस्य प्रसाध्याङ्गकदृष्टान्ततया अन्वयसहचारनिश्चयाभावेन व्याप्तिनिश्चयादित्यर्थः ।



Colophon. इत्यात्मतत्त्वविवेकमाधुरी ।

विषयः । बौद्धाधिकारमूलस्य व्याख्यानं ।

### No. 1327. बौद्धाधिकारदीधितिः ।

Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 20. Extent, 33 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Bauddhādhikāra-didhiti* alias *Ātma-tattra-vivika-didhiti*. A gloss on the work noticed under No. 1325. By Raghunātha Bhaṭṭāchārya Tarkas'īromani.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।

खण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥

निर्णीय सारं शास्त्राणां तार्किकानां शिरोमणिः ।

आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्भावयत्यसौ ॥

End. कामयमानाश्च सुखादिकं विहितनिषिद्धं साधनमस्यानुतिष्ठन्तः कस्माश्चाना-  
चिन्त्वाना जन्मादिकमनुभवन्ति ।

विषयः । बौद्धाधिकारदीधितिव्याख्यानं ।

### No. 1328. वैयाकरणभूषणं ।

Substance, country-made paper, 16 leaves 10 × 5 inches, remainder 12¾ × 5 inches. Folia, 70. Lines, 11 on a page. Extent, 2,881 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Vaiyākaraṇa-bhushaṇa*. A dissertation on the philosophy of language. By Koṇḍa Bhaṭṭa. Vide Asiatic Society's Catalogue, Part I, p. 86 and Aufrecht's Catalogue, p. 177.

Beginning. (प्रथमावधिपत्रद्वयं नास्ति ततः परं) व्याप्तिश्च अर्द्धं नपुंसकमिति समासात् ।

एवं पूर्वकाय इत्यादि तत्पुरुषेऽपि द्रष्टव्यं ।

End. पाणिनीयवचसां खलु मूलं चन्द्रशेखरभवानिति रूढं । तेन भूषणमिदं हि  
तत्रैव प्रीतये भवतु साम्प्रशिवस्य ॥

Colophon. इति श्रीमत्पद्मवाक्यप्रमाणपरावारपारीणधुरीणरक्तेजिभट्टात्मजकोटभट्टकृते वैयाकरणभूषणे चरमः स्फोटवादः समाप्तः ।

विषयः । व्याकरणमतसिद्धशब्दशक्तिविवेचनं, पदाद्यभिव्यङ्गास्फोटसिद्धान्तकथनञ्च ।

### No. 1329. अन्त्येष्टिपद्धतिः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches Folia, 33. Lines, 9—10 on a page. Extent, 426 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Antyeshṭi-paddhati.* A manual of funeral rites according to the modern ritual. By Bhaṭṭa Nārāyaṇa, son of Bhaṭṭa Rāmes'vara. The author is probably the same with the writer of the Venisāñhāra-nāṭaka, and one of the five Brāhmins who came to Bengal at the invitation of Adisura. The MS. is incomplete.

Beginning. भट्टरामेश्वरस्तुतो भट्टनारायणः सुधीः ।

नत्वा शिवौ संविचार्य कुरुतेऽन्त्येष्टिपद्धतिं ॥

End. सपत्न्यभावे भ्रातुः पुत्रः भ्राता स्तृषा दुहिता दौहित्रः पत्न्यः सगोत्रः सपिण्डः  
सब्रह्मचारी मित्रः । (परं खण्डितं) ।

विषयः । अन्त्येष्टिक्रियाकथनं ।

### No. 1330. उपदेशरहस्यं, महाराष्ट्रीयभाषा ।

Substance, country-made paper,  $6\frac{3}{4} \times 4$  inches. Folia, 88. Lines, 11—13 on a page. Extent, 1,501 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Upades'a-rahasya.* An exposition of the Vedānta doctrine in the Marhāṭṭi language. Anonymous.

Beginning. श्रीसद्गुरुभ्यो नमः । जेकां विश्रान्तिसि कारण । तयाते करुणि नमन । अन्य-  
कथन करितसे ।

- End. काशीराजमाभे सर्व्वस्य । ते चि रचस्याचे रचस्य । क्षणैनि उपदेशरचस्य ।  
अतिशौरमे केले श । सन्तदयालु जे असति । ते चि माभि काशीराजमूर्ति ।  
तच्चरणप्रसादे स्फूर्ति । समर्पिली निजमति तत्पदी ।
- Colophon. इति श्रीउपदेशरचस्यं सम्पूर्णं ।
- विषयः । वेदान्तमतसिद्धपञ्चभूततत्त्वविवेकः ।

### No. 1331. तत्त्वकमलाकरः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 28. Lines 9—10 on a page. Extent, 641 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1696. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Tattva-kamalákara.* On the philosophy of the rites and ceremonies enjoined in the S'ástras, being a dissertation on the principles of the Mimáñsá school as bearing on Hindu ritual. By Kamalákara Bhaṭṭa, son of Rámakrishṇa Bháṭṭa, and grandson of Náráyaṇa Bháṭṭa. The author was a distinguished Smṛiti scholar, and his opinions and writings on matters of law are largely quoted. The MS. is dated Samvat 1696 = A. C. 1640. Vide plate XIII.

Beginning. श्रीरामं पितरौ नत्वा कमलाकरश्मर्षणा ।

अर्थशब्दै निरूप्याथ शास्त्रतत्त्वं निरूप्यते ॥

End. एवमञ्जलिना सक्तून् जुहोतीति न हस्तद्वयसंयोगोऽञ्जलिः, (किं) तु याकोशः ॥  
तेन श्रुतार्थापत्त्या शब्दकल्पना ॥

Colophon. इति श्रीजगद्गुरुमीमांसकनारायणभट्टस्वरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते ।  
तत्त्वकमलाकरे प्रथमोऽध्यायः ।

विषयः । अथातो धर्मजिज्ञासेत्यादिमीमांसासूत्राणां व्याख्यानं ।

### No. 1332. चातुर्मास्यप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  inches. Folia, 38. Lines, 10—11 on a page. Extent, 841 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Another copy at Benares, with Bábu Harís'chandra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Cháturmásya-prayoga.* A manual for the performance of the quadrimensial rite *Cháturmásya* of the Vedic liturgy. The rite commenced on the full moon of the month of Phálguna or Chaitra, and lasted, as its name implies, for four months. It was the archetype on which the modern Hindu rite of that name and the *Wassá* of the Buddhists were modelled ; but the time was changed to the rains and autumn, from the middle of June to October, and, as was the case with many old rites and customs in India and elsewhere, the original meaning of the ceremony was obliterated, and the name alone retained to utilize the hold it had on the mind of the people. The MS. is incomplete, and the author's name is wanting.

Beginning. अथ चातुर्मास्येतिकर्त्तव्यता । फाल्गुन्यां पौर्णमास्यामारम्भः । चैत्र्यां वसन्ते वा । तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं । ततो वैश्वानरपार्जन्येष्टिः ।

End. इदं पिबभ्यः सोमवद्भा इदं सोमाय पिबमते इदं पिबभ्यो वह्निषद्भा इदं पिबभ्योऽग्निष्वात्तेभ्यः । इदमग्नये कथवा (इतः परं खण्डितं ।)

विषयः । चातुर्मास्ययागप्रयोगकथनं ।

---

### No. 1333. चिकित्सासारः ।

Substance, country-made paper,  $13\frac{3}{4} \times 7$  inches. Folia, 42. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,672 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Chikitsá-sára.* A fragment of a treatise on the practice of medicine. Author's name unknown.

Beginning. कमलनयन शशिभाल नागवदन एकरदनयत । वरद विरदप्रतिपाल हरो विघ्न अमराधिपत ॥

End. (खण्डितं ।)

विषयः । चिकित्साकथनं ।

---



## No. 1334. दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  inches. Folia, 39. Lines, 12—14 on a page. Extent, 1,246 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Dars'a-paurṇamása-prayoga.* A manual for the performance of the New-moon and the Full-moon sacrifices. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be ascertained.

Beginning. अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं ऊत्वा यजमानस्य ब्रह्म-  
चर्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं कामानां कामनं प्रत्यगाग्निषो मन्त्राञ्जजपत्य-  
करणानुपतिष्ठते पर्वणि ।

End. (खण्डितं) ।

विषयः । दर्शपूर्णमासप्रयोगकथनं ।

## No. 1335. बौधायनसोमप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 4$  inches. Folia, 26. Lines, 8—10 on a page. Extent, 593 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Baudháyana-soma-prayoga.* A manual for the performance of the Soma rites according to the rules of Baudháyana. The MS. is incomplete.

Beginning. सोमेन यज्यमाणः पूर्व्यद्युर्दक्षिणान्तिप्रतिसरबन्धान् विधाय प्रातरग्निहोत्रं ऊत्वा  
ऋत्विग्भिः सह स्नानादिपञ्चकं विधाय प्रागग्नेषु दर्भेषु उपविष्टः ।

End. तन्ममेव ज्योतिषाममुकशर्मन् नु मा तनुहि ज्योतिषा । खण्डितं ।

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ।

## No. 1336. बौधायनदर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तं ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 9. Lines, 11—12 on a page. Extent, 248 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Baudháyana-dars'a-paurṇamāsa-práyas'chitta.* Expiations ordained by Baudháyana in connexion with the rites described in the work noticed under No. 1334. The MS. is incomplete.

Beginning. अथ बोधायनदर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तानि । तव । अन्वाधानानन्तरं दक्षिणाम्नि-  
नाशे शुचिर्भूत्वा विहारं प्रविश्य गार्हपत्यान्तं प्रणीय प्राणानायम्य दक्षिणाम्नि-  
नाशनिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति सङ्कल्प्यः ।

End. प्रियो देवानां परमे जनिचे इति मन्त्रेण स्वायतने पुनः क्षिपेत् । ततः सर्व-  
प्रायश्चित्तं । खण्डितं ।

विषयः । दर्शपौर्णमासकर्मवैकल्यप्रायश्चित्तकथनं ।

### No. 1337. यजमानकृत्यं ।

Substance, country-made paper,  $7\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 22. Lines, 7—8 on a page. Extent, 315 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. In-  
correct.

*Yajamāna-kṛitya.* The duties of the institutor of the sacrifices in connexion with the rites noticed in No. 1334. Anonymous.

Beginning. यजमानं व्याख्यास्यामो यजमानस्य ब्रह्मचर्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं का-  
मानां कामनं प्रत्यगाशिषो मन्त्रान् जपत्यकरणानुपतिष्ठतेऽनुमन्त्रयते पर्वणि च  
• केशश्मश्रुवापयतेऽप्यल्पशो लोमानि वापयत इति वाजसनेयकं ।

End. प्रायश्चित्तान्यनेकानि तपः कर्मात्मिकानि वै ।  
यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणान्तरं परं ॥

Colophon. (समाप्तिस्तु चकं वाक्यं नास्ति) ।

विषयः । दर्शपौर्णमासयागसङ्कल्पानन्तरं सपत्नीकयष्टुपायमन्त्राणां कथनं ।

### No. 1338. मृताहिताग्निदाहादिविधिः ।

Substance, country-made paper,  $9 \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 17. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 188 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1796. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Mytáhitágnidáhádi-vidhí.* Funeral rites for persons who have preserved the domestic fire during their lives. The MS. is incomplete, and the author's name is not given, but from the salutation it would seem that the work is a sequel to No. 1329 and by the author of that work—Bhaṭṭa Nárāyaṇa.

Beginning. आचलायनमाचार्यं भट्टरामेश्वरं गुरुं ।

नलाहिताग्निमरणे दाहादि प्राच्यतेऽधुना ॥

End. लौकिकाग्निना पात्राणि दहेत् । तदाग्नीन् वै तान् प्रक्षिपेदप्सु आवस्यं चतुष्पथे ॥

विषयः । स्तसाग्निकदाहादिविधानं ।

### No. 1339. ग्रहलाघवविवरणं, वा ग्रहलाघवोदाहरणं ।

Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 19. Lines, 13—14 on a page. Extent, 712 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Grahalághava-rivaraṇa* alias *Grahalághavodáharana*. Illustrations and exercises for the explanation of the *Grahalághava*—a treatise by Gaṇeś'a Daivajña on the calculation of planetary motions. By Vis'va-nátha. The MS. is incomplete.

Beginning. ज्योतिर्विद्गुणा गणेशगुणा निर्मय्य शास्त्रामुधिं

यज्ञक्रे ग्रहलाघवं विवरणं कुर्व्यस्य सत्प्रीतये ।

भूला शम्भुसुतं दिवाकरसुतस्तद्विद्यनाथः कृती

जाग्रज्ज्योतिषवर्गगोकुलपरित्राणाय नारायणः ॥ १ ॥

End. इदं विषयः भक्तं राशयः शेषं । २ । २२ । खण्डितं । त्रिंशत् २० गुणितं ।

विषयः । गणेशदैवज्ञकृतग्रहलाघवस्य व्याख्यानं ।

### No. 1340. केशवीटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 9¾ × 5 inches. Folia, 21. Lines, 13—14 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Kes'arī-tīkā.* A commentary on Kes'ava's treatise on astronomical calculations. By Vis'vanātha.

Beginning. श्रीगणेशं नमस्कृत्य केशवीनामपद्धतेः ।

गणितं विश्वनाथेन क्रियते बालबुद्धये ॥

End. एवं चन्द्रादीनामपि ज्ञेयं श्रेष्ठैश्च बलपदमिति पातद्वयस्य मूलं पाद्यं ।—

इतः परं खण्डितं ।

विषयः । केशवकृतगणितशास्त्रस्य व्याख्यानं ।

### No. 1341. वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा ।

Substance, country-made yellow paper,  $13 \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 27. Lines, 12—14 on a page. Extent, 914 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

*Vaiyākaraṇa-siddhānta-mañjūśā* alias *Mañjūśā*. A treatise on the Philosophy of grammatical structure. By Nāges'a. Vide Asiatic Society's Catalogue, Part I, p. 87, Aufrecht's Catalogue, p. 177. Colebrooke's Essays, I, p. 42.

Beginning. नागेशभट्टविदुषा नत्वा साम्बं शिवं लघुः ।

वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा विरच्यते ॥

End. अस्माकन्तु व्यावहारिकोऽपि प्रपञ्चे दीर्घसूत्र एव इति बोध्यं । तदनन्यत्वमिति सूत्रे भाष्यं । तथा च नृगह—(इतः परं खण्डितं) ।

विषयः । अथ व्याकरणमतसिद्धाष्टकोटेषु वाक्यस्कोटस्य मुख्यलक्षणं, शब्दशक्तिनिरूपणादिकञ्च ।

### No. 1342. बालखिल्यशस्तं ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 12. Lines, 12—13—14 on a page. Extent, 390 s'lokas. Character, Nāgara. Date, SM. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Bālakhilla-s'astra*. A compendium of the mantras of the Bālakhilla rite.



Beginning. हिं भूर्भुवः स्वरोम् अध्वर्यो शोशोसावोमेद्वेषु ब्रवाणि तेऽय इत्येतरा गिरः ॥

End. सोमस्याग्ने वीही वौषट् ।

Colophon. इति मैत्रावरुणस्य बालखिल्यश्रृङ्गं ।

विषयः । मैत्रावरुणीयबालखिल्यश्रृङ्गात्मकमन्त्रकनं ।

### No. 1343. कुसुमाञ्जलिबोधिनी ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 59. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,333 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose. Incorrect.

*Kusumāñjali-bodhinī*. A commentary on the *Kusumāñjali* of Udayana Āchārya. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. दर्शयितुमर्थत्वं विनिश्चयन् चान्तरायसन्तमसम् ।

मम मनसि सन्निधत्तां नरहरिश्रवलाकृतिर्न्यतिः ॥ १ ॥

विश्वं यो विदधात्यदृष्टसच्चिवः सत्सम्प्रदायो यतः

प्राप्ताण्यं लभते श्रुतिर्गुणवतो वक्तुर्यतो नान्यतः ।

यस्मिन् वाधकसङ्ख्यापि वितथा माता च मानश्च यः

सिद्धो यः श्रुतिनीतिसम्भवशतैस्तं मन्त्रहे मानतः ॥ २ ॥

औद्यने पथि गहने वैदेशिकः प्रतिपदं खलति लोकः ।

तस्य कृते कृतिरेषा कुसुमाञ्जलिबोधिनी जयति ॥

End. (खण्डितं )

विषयः । कुसुमाञ्जलियाख्यानं ।

### No. 1344. आधानबौधायनो ।

Substance, country-made paper,  $9 \times 4$  inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 952 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Ādhānabaudhāyani*. A manual for the collection and preservation of the household fire according to the rules of Baudhāyana. This is

different from the treatise noticed under No. 833, (*ante* II, p. 235). The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. फलमत उपपत्तेरिति नयतो यो शेषकर्मफलदाता ।

तमहं सकलसुराणां परमं प्रणमामि यज्ञनामानं ॥ १ ॥

आधानप्रयोगः । तत्र कल्पसारः ।

आधित्स्वरूपीन् पुरतो विशुद्धः शिष्टाननुज्ञाय तथोत्तमर्ण ।

कच्छादिशुद्धः कुशली सजायो मैत्रीं व्रजेत् प्राणिभिराकुमारं ॥

End. ऋत्विग्वरणादिगोपित्यज्ञवर्जमधिकृतमग्राधेयं कुर्यात् ।

Colophon. इति आधानप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । आधानकर्मविवेकः ॥

### No. 1345. योगवाशिष्टसारटीका, मूलसंहिता ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 156. Lines, 9—10—11—12 on a page. Extent, 2,918 śloka. Character, Nāgara. Date, SK. 1618. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

*Yogavās'ishta-tīkā.* A commentary, in the Marhatta language, on the philosophical maxims inculcated in the *Yogavās'ishtasāra*. By Mādhavadāsa.

Beginning. जय जय उज्जलोज्जला । जय जय मङ्गलमङ्गला ॥

जय जय निर्मलनिर्मला । जय जय दयाला सद्गुरु ॥ १ ॥

जय जय चिदैककपाला । भुवनभूषणभूपाला ।

गगनोपमाविशाला । जय जय दयाला सद्गुरु ॥ २ ॥

End. हे टीका एके आणी पुढे । आगी जोडे ब्रह्म वे ॥ ६६ ॥

माधवदास नारायणचा । मुलीचेनी नामे आला मांचा ॥

ह्मणो सत्य हेचो वाचा । सद्गुरुप्रसादेकरुनि ॥ २६७ ॥

Colophon. इति श्री योगवाशिष्टसारमाधवदासकृतटीकायां निर्वाणो नाम दशमप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । योगवाशिष्टसारस्य महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानम् ।

## No. 1346. विवेकसिन्धुः ।

Substance, country-made paper,  $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$  inches. Folia, 138. Lines, 9 on a page. Extent, 1,856 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1636. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

*Viveka-sindhu*. An exposition of some of the leading topics of the Vedānta doctrine. By Mukuṇḍa Rāja, or Mukuṇḍa Muni, disciple of Rāmanātha, who was a disciple of Harinātha. The work is in the form of a dialogue in verse, and is said to have been composed for the instruction of the author's pupil Jainapāla. Attached to the text is a Marhaṭṭi translation in verse. Contents : 1 to 3. Order of creation. 4. The threefold bodies of the Creator. 5. Typical (*linga*) body. 6. Carnal (*sthūla*) body. 7. Pantheism. 8. Unreality of the carnal body. 9. Ditto of the typical body. 10. Ditto of the rudimentary (*kāraṇa*) body. 11. Ditto of the primary intellectual (*jñāna-pūrṇa*) body. 12. Ditto of the three kinds of corporeality. 13. Ditto of absolute primary (*pūrṇa-mahākāraṇa*) body. 14. The true character of *mukti* or salvation. 15. The identity of the human and the divine souls. 16. The great non-duality. 17. The order of destruction. 18. Praise of the line of teachers. Hall's 'Contributions,' p. 100. The MS. is dated Samvat 1636 = A. C. 1692. Vide plate XIII.

Beginning. लम्बोदर नमस्तुभ्यं सततं मोदकप्रिय ।

निर्विघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ १ ॥

श्रीहरिं जगदाधारसरविन्दाक्षमचरं ।

अभिवन्द्यात्मविज्ञानोपदेशविधिरुच्यते ॥ २ ॥

जये जये जी चन्द्रमौली, माते कृपादृष्टि न्याहाली ।

तरिच पावै ननकाली, ब्रह्मसुखाची ॥ १ ॥

End. संपले ग्रन्थाचे उत्तरार्द्ध । जे निजबोधाचे विग्रह ।

क्षणेनि राजयोगिप्रसिद्ध । श्रीसुकुन्दराज क्षणे ॥ १२५ ॥

Colophon. इति श्रीविवेकसिन्धौ संहारकर्मणि गुरुशिष्यसंवादे गुरुपरम्परासाक्षात्माकथनं नामाष्टादशप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । १ । २ । ३, प्रकरणेषु सृष्टिक्रमः । ४, ईश्वरदेहविवरणं । ५, लिङ्गदेहविवरणं । ६, स्थूलदेहविवरणं । ७, सर्वब्रह्मविवरणं । ८, स्थूलदेहनिरसनं । ९, लिङ्गदेहनिरसनं । १०, कारणदेहनिरसनं । ११, ज्ञानपूर्णदेहसहाका-

रणदेहनिरसनं । १२, देहत्रयनिरसनं । १३, पुनर्महाकारणदेहनिरसनं ।  
 १४, मुक्तिस्वरूपविवरणादिः । १५, भेदखण्डनपूर्वकाद्वयस्वरूपप्रतिपादनं ।  
 १६, महाद्वैतप्रतिपादनं । १७, संहारक्रमः । १८, गुरुपरम्परामाहात्म्यं ।

### No. 1347. न्यायसुधा ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$  inches. Folia, 28. Lines, 11—12 on a page. Extent, 984 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1624. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Nyáya-sudhá.* A commentary on the Tantra-vártika—a treatise on the Vedánta. By Bhaṭṭa Somaśvara, son of Bhaṭṭa Mádhava. This is apparently a different work from the one of this name noticed by Mr. Hall, in his 'Contributions,' No. CXII, p. 113. The MS. bears date Samvat 1624 = A. C. 1680. Vide plate VI.

Beginning. यावज्जीविकोऽभ्यासः कर्मधर्मः प्रकरणात् ॥ भाष्ये वक्तृचविशेषणस्य चिन्तानौ-  
 पयिकत्वाद्यथावस्थितोक्तिमात्रार्थत्वं सूचयतुमाह, वक्तृचेति । चिन्तालक्षण-  
 सङ्गतिमाशङ्कते ननु वेति ।

End. उक्तेन प्रकारेण शब्दान्तरादिप्रामाणिकाभेदसिद्धिर्न शाखान्तरप्रामाणिकेत्येव-  
 कारणार्थः ।

Colophon. इति श्रीमच्छिकाण्डमीमांसामण्डनप्रतिवसन्नसोमयाजिभट्टमाधवात्मजभट्टसोमे-  
 श्वर + + + + त्रवार्त्तिकटीकायां सर्वानवयवकरणां न्यायसुधाख्यायां द्वितीया-  
 ध्यायस्य चतुर्थो यावज्जीव + + + + याध्यायश्च समाप्तः ।

विषयः । तन्त्रवार्त्तिकयाख्यानं ।

### No. 1348. भाष्यप्रदीपोद्योतः, वा कैयटटीका, मूलसहिता ।

Substance, country-made paper,  $11 \times 4\frac{1}{4}$ ,  $14\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 427. Lines, 9—10—11—12—13 on a page. Extent, 11,510 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Bhāshyapradīpodyota* alias *Kaiyataṭīkā* This is a very imperfect fragment of Nages'a Bhaṭṭa's annotations on Kaiyata's commentary on the Mahābhāṣya of Patañjali.



Beginning. (टी०) नत्वा साम्बशिवं देवीं वागधिष्ठानिकां गुरुन् ।

पाणिन्यादिसुनीन् वन्द्यान् पितरौ च सतीशिवौ ॥ १ ॥

नागेशभट्टे नागेशभाषितार्थविचक्षणः ।

हरिदीक्षितपादाङ्गसेवनावान्नसन्मतिः ॥ २ ॥

याचकानां कल्पतरोररिकचक्रताशनात् ।

शृङ्गवेरपुराधीशाद्रासतो लब्धजीविकः ॥ ३ ॥

नाविस्त्रीर्णं न विस्त्रीर्णं सध्यानामपि बोधकत् ।

भाष्यप्रदीपव्याख्यानं कुर्वेऽहं तु यथामति ॥ ४ ॥

भाष्यं व्याचिकीर्षुः शिष्टाचारप्राप्तं सङ्गुलं शिष्यशिक्षायै निवध्नाति । सर्वेति ।

End.

(प्रारम्भे बङ्गदूरे मूलपाठोऽस्ति)

(मू०) भावसाधनः करणसाधनो वाग्रथिष्यते इति नार्थः । सङ्गाद्वयविधानेन तेन  
• विनापीष्टस्य सिद्धत्वात् ।

Colophon. इत्युपाध्यायजय्यटपुत्रकैयटकते सहाभाष्यप्रदीपे प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादे चतुर्थ-  
माङ्गिकम् । इति प्रथमाध्यायः समाप्तः ।

(टी०) यथेति । एकपदे इति । एकपदे इत्यर्थः । भावसाधन इति । अत्र पदे खरव-  
सानयोऽरित्यत्र बौद्ध + + + र्यमाग्रथणीयमिति शिवम् ॥ ११० ॥

इति श्रीकालोपनामकशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकते भाष्यप्रदीपोद्यते  
प्रथमस्य चतुर्थमाङ्गिकं, पा + + अध्यायः समाप्तः ।

विषयः । पूर्वभागे अष्टाध्यायाः प्रथमाध्यायस्य पादद्वयस्थानां पाणिनीयसूत्राणां यद्भाष्यं,  
तस्य च यत् कैयटकतयाख्यानं तस्य विवरणं । विवरणमिदं किञ्चिद्गुण-  
माङ्गिकपर्यन्तं । अतोऽयं ग्रन्थः खण्डितः ।

मध्यभागे शेषभागे तृतीयचतुर्थपादगतानां पाणिनीयसूत्राणां यद्भाष्यं तस्य च  
यत् कैयटकतयाख्यानं तस्य विवरणं । मिलित्वा प्रथमाध्यायगतसर्वसूत्रभाष्य-  
व्याख्याविवरणपर्यन्तमेवास्य ग्रन्थस्य पाठोऽस्ति ।

No. 1349. भगवद्गीताभाष्यं, वा श्रीमद्गीताभाष्यं ।

Substance, country-made paper, 11½ × 5¼ inches. Folia, 32. Lines, 18  
—19—20 on a page. Extent, 1,520 s'lokas. Character, Nágara. Date,  
SM. 1753. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old.  
Prose. Generally correct.

*Bhagavadgītā-bhāṣya.* A commentary on the Bhagavad Gītā By Ananda Tīrtha.

Beginning. ॐ देवं नारायणं नत्वा सर्वदोषविवर्जितं ।

परिपूर्णं गुरुन् खान् गीतार्थं वक्ष्यामि लेखतः ॥ १ ॥

नष्टधर्मज्ञानलोककृपालुभिर्ब्रह्मोपेन्द्रादिभिरर्थितो ज्ञानप्रदर्शनाय भगवान् व्या-  
सोऽवततार ।

End. यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते । इति चोक्तम् ।

पूर्णशेषमहाविष्णोर्गीतामाश्रित्य लेखतः ।

निरूपणं कृतं तेन प्रीयतां मे सद् विभुः ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमद्गीताभाष्येऽष्टादशोऽध्यायः ।

विषयः । भगवद्गीतायाख्यानं ।

### No. 1350. श्रीभगवद्गीतातात्पर्यनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper,  $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 28. Lines, 18—19—20 on a page. Extent, 1,330 ślokas. Character, Nāgara. Date, SM. 1753. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose. Generally correct.

*Bhagavadgītā-tātparyā-nirṇaya.* An essay on the philosophy of the Bhagavad Gītā, being an attempt to reduce the teachings of the Gītā to the principles of the Vedānta. By Ananda Tīrtha.

Beginning. ॐ समस्तगुणसम्पूर्णं सर्वदोषविवर्जितं ।

नारायणं नमस्कृत्य गीतातात्पर्यमुच्यते ॥

शास्त्रेषु भारतं सारं तत्र नामसदृशकम् ।

वैष्णवं कृष्णगीता च तज्ज्ञानान्मुच्यतेऽञ्जसा ।

End. मध्ये यत्तु तृतीयं मे तदनुभाष्यथः कृतः के + + + निःशेषदोषरहितं कला

नारखेलसद्गुणभूतिः स्वयम्भूसर्वासर्वादिवन्द्यं त्वं नौमि मे ? + + + ।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्यनिर्णये +  
+ + दशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

विषयः । भगवद्गीतातात्पर्ययाख्यानं ।

## No. 1351. प्रयोगदीपिका ।

Substance, country-made paper,  $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 124. Lines, 10 on a page. Extent, 2,686 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Prayoga-dīpikā*. A compendium of the rules for the performance of the Soma Yāga. The MS. is incomplete.

Beginning. ॐ अथ सोमप्रयोग उच्यते । सोम श्लोषधिविशेषः । तत्साध्यत्वात् कर्मनाम्नानेन मध्यमाणः सोमेन यज्यमाणः । यस्य सोमेन यज्यमाणस्य पिता पितामहो वा-  
नियुप्रथमयज्ञौ स्यातां स ऐन्द्राग्नेयौ सोमेन यजेत ।

End. (खण्डितं ।)

विषयः । सोमयागविधिः सोमप्राशनप्रतिज्ञानः । विधिरयं ग्रन्थस्यास्य खण्डितत्वादसम्पूर्णः ।

## No. 1352. प्रायश्चित्तमुक्तावली ।

Substance, country-made paper,  $13\frac{1}{4} \times 5$  inches. Folia, 21. Lines, 8—9 on a page. Extent, 566 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

*Prāyaśchitta-muktāvalī*. A succinct account of the expiations ordained for the various kinds of offences and sins defined in the Smṛiti. By Divākara. The MS. is incomplete.

Beginning. यस्यादये सखभुजां प्रचरन्त्यशेषाः पुण्याः क्रियाः प्रतिदिनं हवनार्चनाद्याः ।

सोऽयं तन्मियदलेनो दिशतामभीष्टं भानुजयीमयतनुः परिपूर्णरूपः ॥ १ ॥

श्रीरासेश्वरस्त्रिस्त्रनुरभवन्नारायणाख्यो महा-

नेनाकार्यविमुक्तके सुविधिना विश्वेश्वरस्थापना ।

तत्पुत्रो विबुधाधिपः क्षितितले श्रीशङ्करस्तत्पुत्रो

जातो भाट्टनयेऽतुलः प्रथुयशाः श्रीनीलकण्ठो बुधः ॥ २ ॥

तत्पुत्रीतनयो दिवाकरकृती शास्त्रेष्वधीती पितु-

र्मीमांसानयकोविदः पुरभिदः क्षेत्राधिवासी सुधीः ।

प्रायश्चित्तविनिर्णयामलमहामुक्तावलीं मुमुक्षुदे

विस्मृतं तनुते प्रणम्य सद्गतां राशिं जगद्बोधकं २ ॥

End. (खण्डितं) ।

विषयः । मन्त्रपातकोपपातकादिप्रायश्चित्तकथनं ।

No. 1353. चातुर्मास्यसूत्रं, वा चातुर्मास्यप्रश्नः ।

Substance, country-made paper,  $9 \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 12. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 270 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

*Āpastamba Sūtra* alias *Chaturmāsya Sūtra*. The Sūtras of Āpastamba treating of the quadrimensial rite noticed under No. 1332. Vide ante, p. 335.

Beginning. अक्षय्यं च वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति । फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते पूर्वस्मिन् पर्वणि पञ्च होतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये स ग्रहं जलान्वारम्भणीयामिष्टिं निर्वपति ।

End. इत्येतद्वचनोऽभ्यासः पञ्चमावत्परिकेषु वैश्वानरपार्जन्या पञ्चहोता च नाभ्या-वर्त्तते नैकोपक्रमत्वाद्यथान्वारम्भणीयायान्वारम्भणीयाय ॥ २२ ॥

Colophon. इति चातुर्मास्यप्रश्नः ।

विषयः । अन्वारम्भणीयवर्णप्रघासादिचातुर्मास्यकर्त्तव्यकर्मविधिस्त्वचनम् ।

No. 1354, ताजिकसारटीका ।

Substance, country-made paper,  $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 32. Lines, 14 on a page. Extent, 1,113 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1762. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

*Tājika-sāra-ṭīkā*. A commentary on the *Tājikasāra*, a treatise on horoscopy. By Sámanta. The work was completed on the 10th of the waxing moon in the month of Phálguna of the S'aka year 1617, under the auspices of a prince named S'ripati-Vishṇudása, who is said to have reigned in a country whose name reads something like Svekúra purvára, but the letters are indistinct, and I cannot rely on the reading, nor guess what the names refer to.



Beginning. नियतेति । नीयते वर्षादिके वर्षमासादौ सति जन्तोः प्राणिनः निश्चितं परं  
विपाकमेति फलतीत्यर्थः । तस्मात्कारणान्तरिचिन्त्य विमृश्य वर्षजनितं फलं  
वक्ष्ये ।

End. वर्षे शैलहयाङ्गभूपरिमिते १६१७ मासे तथा फाल्गुने  
पक्षे शुभतरे तिथौ दशमिने श्रीखेखपूर्वा(प)रे ।  
राज्ये श्रीपतिविष्णुदासवृत्तपतेः खेरीभट्टन्दे हरौ  
वृत्तिं श्रीगुरुल + + कृपया सामन्तनामाकरोत् ॥ १ ॥  
गुरुबान्धवरत्नाङ्गदीर्घायुर्वृद्धनादयः ।  
निरन्तरायदादेषा रचिता तनुताच्चिरम् ॥ २ ॥

Colophon. इति ताजिकसारटीका सोदाहरण सम्पूर्णा ॥

विषयः । ताजिकसारस्य सोदाहरणं व्याख्यानं ।

### No. 1355. चतुर्वर्गचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 103. Lines, 8—  
10—11 on a page. Extent, 3,086 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SK.  
1402. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and  
decayed. Prose and verse. Generally correct.

*Chaturvarga-chintāmaṇi*. A digest of Hindu law and ritual, in five  
parts. The 1st treats of Vrata, or fasts; the 2nd of Dāna, or Bene-  
factions; the 3rd of Kāla or time appropriate for the celebration of cere-  
monial rites, the 4th of S'rāddha, or offerings to the manes, and the 5th  
of miscellaneous rites and observances. By Hemādri, Rājā of Deogar,  
who flourished in the thirteenth century, (Ante II. p. 47). It is  
generally believed that Vopadeva is the author of the work, and he was  
born in the S'aka year 1182. The MS. is a mere fragment, contain-  
ing only a portion of the third part; but it is of great age being dated in  
the S'aka year 1402 = A. C. 1478, *i. e.*, nearly four hundred years ago.  
The second part of the work has been published by the Asiatic Society of  
Bengal, and the first is now in course of publication. Vide plate VII.

Beginning.

End. न मुख्यद्रव्यलोभेन गौणकालप्रतीक्षणं ।

तमेवमेतत्सिद्धं, वचनमन्तरेण गौणकालग्रहणं न कार्यं । सति तु वचने गौणस्य  
तस्मात्परस्यापि कार्यमिति स्थितिः ।

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीमहादेवीयसमस्तकरणाधीश्वरसकलविद्याविशारद-  
श्रीहोमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिन्तामणौ परिशेषखण्डे कालनिर्णये कालातिक्रम-  
विशेषकालनिर्णयः ।

विषयः । सांवत्सरिककालनिर्णयः । पुष्पतिथिनिर्णयादिषु । अनध्यायनिर्णयादिः । ब्रह्म-  
चर्यादिकालाः । अग्निहोत्रादिकालाः । वास्तुप्रकरणं । प्रतिष्ठाालक्षणकालादिः ।  
देवपूजादिः । पवित्रारोपणादिः । पुष्पदाने विशेषकथनादिः । विष्णुशय-  
नादिकालनिर्णयः । कालातिक्रमे विशेषः ।

### No. 1356. चातुर्मास्यहोत्रं, होत्रकल्पद्रुमीयं ।

Substance, country-made paper,  $9 \times 3\frac{1}{2}$  inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 594 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1874. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

*Cháturmásya-hotra.* The ritual of the quadrimensial rite. By Govinda. The work is a section of a comprehensive treatise on Hindu rituals entitled *Hotra-kalpadruma*. Vide ante II. p. 244.

Beginning. अथ चातुर्मास्यानि । तेषां फाल्गुन्यां पौर्णमास्यामारम्भः । चातुर्मास्यस्य स्वरू-  
पन्तु । चतुर्मासीथो यज्ञ इत्यनुशासनाच्चतुर्षु मासेषु भवति इति व्युत्पत्त्या  
वैश्वदेववरुणप्रघासशकमेधशुनासीरीयाख्यानि चत्वारि पर्वाणि । इत्यादिः ।

End. कात्यायनमते । अग्निः सोमः सविता सविता सरस्वती पूषा शुनासीर इन्द्रं  
शुनासीरो वा वायुः सूर्यः पञ्च प्रयाजा इति ।

Colophon.. इति होत्रकल्पद्रुमे चातुर्मास्यहोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । चातुर्मास्यकर्तव्यकतिपयेष्ट्यादिकथनं ।

### No. 1357. गोपालविवेकः, सटीकः ।

Substance, country-made paper,  $13\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  inches. Folia, 20. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 662 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

*Gopála-viveka.* A poem in praise of devotion to Gopála, with a commentary. Anonymous.

Beginning. (टी०) यत्पादपद्ममिति । हे करुणानिधे तव चरणकमलस्य साक्षात् श्रेयोऽपि वक्तुं न शक्नोति । तथा श्रीभागवते । गायन् गुणान् दशशतानन्यादिदेवः श्रेयोऽधुनापि समवस्यति नास्य पारम् । एवम्भूतं पादपद्मं विहाय विषये मे बुद्धिः । कथम्भूतं पादपद्मं । इत्यादिः ।

(मू०) । यत्पादपद्मं मुनिभिश्च सेवितं नुतं विरिञ्चादिभिरर्चितं शुभम् ।  
त्यक्त्वा परं तं विषयेषु बुद्धिः सुखी कथं स्यां करुणानिधेऽहं ॥ १ ॥

End. (मू०) यद्येसां शृणुयाद्भक्त्या कथां कृष्णस्य धीमतः ।

स मुक्तः पातकैः सर्वैः प्रयाति भवनं हरैः ॥ ४२ ॥

(टी०) यद्येसामिति । यो भक्तोऽभक्तो वा इमां कृष्णस्य कथां शृणुयात् । कथम्भूतस्य कृष्णस्य, धीमतः, विमलबुद्धेः, सर्वज्ञस्य, सः पातकोपपातकमहापातकैर्मुक्तः हरेर्भवनं वैकुण्ठाख्यं प्रयाति ॥ ४२ ॥

Colophon. इति गोपालविवेकस्य टीका समाप्ता ।

विषयः । गोपालविवेकव्याख्यानम् ।

### No. 1358. विहारकारिका, वा चातुर्मास्यादिकारिका ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 130 ślokas, Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Vihāra-kārikā* alias *Chāturmāsya-dikārikā*. Memorial verses on the formation of the fire altar for the second class of rites called Haviryajñas. The *Sulva Sūtras* contain the original rules on the subject, and include the earliest ideas of the Hindus on the principles of Geometry, but they are speculative and not handy enough for practical purposes, and these memorial verses are designed to give their substance in a compendious form. Anonymous. The MSS. is incomplete.

Beginning. कथितं लक्षणं शुल्बकल्पे बोधायनीयके ।

द्वेधे शुल्बान्तरे भाष्ये व्याख्यायां कारिकासु च ॥ १ ॥

वेद्यग्निधिष्णियानाञ्च दर्शयन्ने तदुच्यते ।

अरत्निमात्रं विज्ञेयमग्नेरायतनं शुभम् ॥ २ ॥

End.

षडङ्गुलोच्छ्रिता कार्या समन्ताद्दिमेखला ।

तत्र चार्द्धप्रमाणाः स्युः सर्वासामुपमेखलाः ॥

विस्तारमुच्चता च द्वयोरेष्यर्द्धप्रमाणतः ।

Colophon. एषा दर्शपौर्णमासकी वेदिः ।

विषयः । बौधायनीयशुक्लकल्पानुयायी दर्शपौर्णमासादिवेदिनिर्माणप्रकारः ।

### No. 1359. सर्वापनिषत्सारः ।

Substance, country-made paper,  $7\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$  inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

*Sarvopanishad-sára.* The essence of the Upanishads, or the belief, duties and destiny of Yogis. Anonymous.

Beginning. अथ योगिनां परमहंसानां कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति नारदो भगवन्त-  
मुपसमेत्योवाच । तं भगवनाह ।

End. अनादिरन्तरावर्तिनी प्रमाणसाधारणा न सती स्वयमविकारिणी विकारहेतु-  
भूत्वा लक्षणशून्या सा मायेत्युच्यते ।

Colophon. इति सर्वापनिषत्सारः सम्पूर्णः ।

विषयः । योगिनां परमहंसानां को मार्गः का च तेषां स्थितिरित्यादिनारदप्रश्नस्योत्तराणि ।

### No. 1360. चिद्रत्नम् वा षट्सौकी, महाराष्ट्रभाषाटीका मूलसहिता ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 112 s'lokas. Character, Nagara. Date, SM. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

*Chidratna.* Six stanzas on faith and devotion, founded on the teachings of S'aṅkara Āchārya, with a metrical translation of the same in Marhāṭṭī. The verses are by Nirañjana Mādhava Yogi, disciple of Rāmaparabrahmānandanātha, and bear the name of *Chidratna*, the translation is called *Shaṭs'lokiḥāshyaṭīkā*, but its author's name is not given.

Beginning. श्रीरामब्रह्मानन्दगुरु । भावे वन्दूनि कल्पतरु ॥

चिद्रत्नाख्य रचि ग्रन्थ । कविनिरञ्जन लोकहिता ॥ १ ॥



End. हे विरुद्धपदार्थे, यांच्या त्यागे करून पूर्णबोधस्वरूप ब्रह्मा च अवश्य राहते ॥  
 एसा चिन्तोकी उपदेश ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसरासपरब्रह्मानन्दनाथशिष्यनिरञ्जनमाधवयोगिविरचितं चि  
 द्रत्ननामकग्रन्थषट्श्लोकीटीका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतषट्श्लोकाः महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानम् ।

### No. 1361. पुनरूपनयनप्रयोगः ।

Substance, country-made paper,  $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$  inches. Folia, 2. Lines, 8—9 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India : another copy at Benares, with Bábu Harischandra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

*Punarupanayana-prayoga.* A guide to the rite of second initiation when the first is vitiated by the eating of garlic, carrots and onions, and the drinking of the milk of bitches, camels, buffaloes, elephants mares, and asses, on the part of Bráhmaṇas. The MS. is defective, and the author's name is not known.

Beginning. अथ पुनरूपनयनमुच्यते । पारिजाते स्नातातपः,

लशूनं गृह्णन् जग्ध्वा पलाण्डुञ्च तथा शुनं ।

उद्वृत्तादिषकेभास्वरामभीक्षीरभोजनात् ॥

उपनयनं पुनः कुर्यात्ततः कच्छरेदिति ।

End. (खण्डितं) ।

विषयः । लशूनगृह्णनादिभक्षणे पुनरूपनयनविधिः ।

## CLASSIFICATION.

---

### I.—VEDA S'ĀSTRA.

- a.* S'añhitá (hymns).
- b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- c.* Aranyaka (do. appropriate for forest life).
- d.* Upanishad (theology).
- e.* Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).

### II.—AITIHÁSIKA S'ĀSTRA.

- a.* Itihása (history).
- b.* Purána (ancient legends).

### III.—KÁVYA S'ĀSTRA.

- a.* Kávyā (poems).
- b.* Nāṭaka (drama).
- c.* Champú (poetico-prose compositions).
- d.* Kosha (miscellaneous poetical collections).
- e.* Upákshyāna (tales and romances).

### IV.—ABHIDHA'NA S'ĀSTRA (lexicography).

### V.—VYA'KARAṆA S'ĀSTRA (grammar).

### VI.—CHHANDAS S'ĀSTRA (versification).

### VII.—ALAṆKA'RA S'ĀSTRA (rhetoric).

### VIII.—JYOTISHA S'ĀSTRA (astronomy and astrology).

### IX.—SMṚITI S'ĀSTRA (law, civil and canonical).

### X.—SAṆGI'TA S'ĀSTRA (music).

### XI.—S'ILPA S'ĀSTRA (arts).

### XII.—KA'MA S'ĀSTRA (erotics).

### XIII.—DARSA'NA S'ĀSTRA (philosophy).

- a.* Sāṅkhya (hylotheistic).
- b.* Nyāya (dialectic).
- c.* Vaiśeṣhika (physical).
- d.* Mīmāṃsā (ritualistic).
- e.* Vedānta (monotheistic).
- f.* Yoga (theocratic).
- g.* Aparadārsanika (minor systems of philosophy).

XIV.—BHAKTI S'A'STRA (faith).

XV.—TANTRA S'A'STRA (mysticism).

XVI.—VAIDYAKA S'A'STRA (medicine).

XVII.—JAINA S'A'STRA (Jain religion).

XVIII.—BAUDDHA S'A'STRA (Buddhist religion).

XIX.—ANIRDISHṬA (miscellaneous).

## CLASSIFIED INDEX.

### I.—VEDA S'A'STRA.

#### 1.—a. *Saṅhitā*.

|           |     |     |     | No.   | Page |
|-----------|-----|-----|-----|-------|------|
| Gānī,     | ... | ... | ... | 1302, | 317  |
| Geyagāna, | ... | ... | ... | 1271, | 297  |

#### 1.—b. *Brāhmaṇa*.

|                              |     |     |     |       |     |
|------------------------------|-----|-----|-----|-------|-----|
| Arsheya Brāhmaṇa,            | ... | ... | ... | 1272, | 298 |
| Daivata Brāhmaṇa,            | ... | ... | ... | 1275, | 300 |
| S'atapatha-brāhmaṇa-bhāshya, | ... | ... | ... | 1250, | 233 |
| Vaṅś'a Brāhmaṇa,             | ... | ... | ... | 1276, | 301 |

#### 1.—c. *A'raṇyaka*.

#### 1.—d. *Upanishad*.

|                                     |     |     |     |       |     |
|-------------------------------------|-----|-----|-----|-------|-----|
| Atharvaṇa-tāpaníyopanishad-bhāshya, | ... | ... | ... | 1287, | 309 |
| Ātmaprabodha Upanishad,             | ... | ... | ... | 1063, | 36  |
| Māṇḍukyopanishad-bhāshya,           | ... | ... | ... | 1217, | 187 |
| Talavakāropanishad-bhāshya,         | ... | ... | ... | 1218, | 187 |
| Varuṇopanishad-dípiká,              | ... | ... | ... | 1241, | 209 |
| Sarvopanishadsára,                  | ... | ... | ... | 1359, | 352 |

#### 1.—e. *Vaidika*.

|                    |     |     |     |       |     |
|--------------------|-----|-----|-----|-------|-----|
| Ādhána-baudháyaní, | ... | ... | ... | 1344, | 341 |
| Ādhána-prayoga,    | ... | ... | ... | 1304, | 318 |

|   |     |             | No.        | Page |
|---|-----|-------------|------------|------|
| Anuvákánukramaniká, ...                         | ... | ...         | 1219,      | 188  |
| Āpastamba Sūtra, ...                            | ... | 1226, 1227, | 1228, 194, | 196, |
| ...   | ... | 1229, 1230, | 1353, 197, | 348  |
| Āpastamba Sūtra-bhāshya, ...                    | ... | 1220, 1231, | 1232, 188, | 198  |
| Bálakhilla-s'āstra, ...                         | ... | ...         | 1342,      | 340  |
| Baudháyana-dars'a-paurṇamāsa-prāyas'chitta, ... | ... | ...         | 1336,      | 337  |
| Baudháyana-soma-prayoga, ...                    | ... | ...         | 1335,      | 337  |
| Bodháyana Sūtra, ...                            | ... | ...         | 1281,      | 304  |
| Chhándogya-mantra-bhāshya, ...                  | ... | ...         | 1024,      | 11   |
| Cháturmasya-hotra, ...                          | ... | ...         | 1356,      | 350  |
| Cháturmāsyā-prayoga, ...                        | ... | 1315,       | 1332, 325, | 335  |
| Dhurta Svámí-bhāshya-tíká, ...                  | ... | ...         | 1233,      | 199  |
| Dars'a-paurṇamāsa-prayoga, ...                  | ... | ...         | 1334,      | 337  |
| Guṇavishṇu, ...                                 | ... | ...         | 1049,      | 26   |
| Ishtaká-purāṇa, ...                             | ... | ...         | 1311,      | 323  |
| Jaṭāpaṭala, ...                                 | ... | ...         | 1234,      | 199  |
| Kátyání-S'ikshá, ...                            | ... | ...         | 1239,      | 204  |
| Kes'aví S'ikshá, ...                            | ... | ...         | 1238,      | 204  |
| Mantra-kaumudí, ...                             | ... | ...         | 1048,      | 25   |
| Mṛigāreshṭyádi-prayoga, ...                     | ... | ...         | 1307,      | 320  |
| Mṛigāreshṭi-hotra-prayoga, ...                  | ... | ...         | 1280,      | 303  |
| Nirukta, ...                                    | ... | ...         | 1300,      | 316  |
| Paṇiníya S'ikshá, ...                           | ... | ...         | 1237,      | 203  |
| Párás'arí S'ikshá, ...                          | ... | ...         | 1236,      | 203  |
| Piṇḍa-pitri-yajña-prayoga, ...                  | ... | ...         | 1294,      | 312  |
| Prastotṛi-prayoga, ...                          | ... | ...         | 1313,      | 324  |
| Prayoga-dípiká, ...                             | ... | ...         | 1351,      | 347  |
| Sarvānukramaniká, ...                           | ... | ...         | 1212,      | 180  |
| Sarvaprishṭhāptoryāma-prayoga, ...              | ... | ...         | 1322,      | 330  |
| Shaṭkarma-vyākhyāna-chintāmāṇi, ...             | ... | ...         | 1050,      | 26   |
| Sulva Sūtra, Baudháyana, ...                    | ... | ...         | 1318,      | 327  |
| Svarāñkuś'a, ...                                | ... | ...         | 1235,      | 202  |
| Uktha-prayoga, ...                              | ... | ...         | 1282,      | 304  |
| Vihāra-káriká, ...                              | ... | ...         | 1358,      | 351  |
| Vináyaka-s'ānti, ...                            | ... | ...         | 1323,      | 330  |
| Yajamāna-kṛitya, ...                            | ... | ...         | 1337,      | 338  |



## II.—AITHIHÁSIKA S'ÁSTRA.

2.—a. *Itihása.*

|                             |     |                  |     |
|-----------------------------|-----|------------------|-----|
| Ádi-kāṇḍa-manohará, ...     | ... | 1259,            | 259 |
| Araṇya-kāṇḍa-manohará,...   | ... | 1261,            | 261 |
| Āyodhyá-kāṇḍa-manohará,     | ... | 1260,            | 260 |
| Bhárata-bháva-dípa, ...     | ... | 1199,            | 172 |
| Kishkindhyá-kāṇḍa-manohará, | ... | 1262,            | 261 |
| Rámáyana-tattva-dípiká,...  | ... | 1268, 1269, 283, | 284 |

2.—b. *Purāṇa.*

|  |     |       |     |
|--|-----|-------|-----|
| Bhágavata-mañjarí, ...                 | ... | 1035, | 18  |
| Bhágavata-saṅgraha, ...                | ... | 1033, | 17  |
| Bhágavata-tattva-saṅgraha,             | ... | 1040, | 21  |
| Bhávārtha-dípiká-saṅgraha,             | ... | 1034, | 17  |
| Brahma Purāṇa, ...                     | ... | 1182, | 149 |
| Brahma-vaivarta Purāṇa, Brahma-khaṇḍa, | ... | 1252, | 236 |
| ————— Gaṇapati-khaṇḍa,                 | ... | 1253, | 240 |
| ————— Prakṛiti-khaṇḍa,                 | ... | 1248, | 227 |
| Bṛhannáradíya Purāṇa, ...              | ... | 1021, | 5   |
| Ekákára-tíká, ...                      | ... | 1295, | 313 |
| Kṛiyáyoga-sára, ...                    | ... | 1162, | 113 |
| Kúrmma Purāṇa, Purva-bhága,            | ... | 1266, | 273 |
| ————— Uttara-bhága,                    | ... | 1267, | 279 |
| Liṅga Purāṇa, ...                      | ... | 1244, | 212 |
| Narasiṅha Purāṇa, ...                  | ... | 1020, | 1   |
| Nṛisīṅha-kalpa, ...                    | ... | 1308, | 321 |
| Padma Purāṇa, Pátala-khaṇḍa,           | ... | 1263, | 262 |
| ————— Śṛishti-khaṇḍa,                  | ... | 1257, | 247 |
| Skanda Purāṇa, ...                     | ... | 1245, | 220 |
| Váman Purāṇa, ...                      | ... | 1264, | 267 |
| Varáha Purāṇa, ...                     | ... | 1270, | 285 |
| Vindhya-máhátmya, ...                  | ... | 1285, | 306 |
| Vedastuti-laghúpáya, ...               | ... | 1044, | 23  |
| Vidvanmanoramá, ...                    | ... | 1242, | 210 |
| Vyaṅkatagiri Máhátmya, ...             | ... | 1279, | 303 |
| Váyaviya Saṅhitá, ...                  | ... | 1283, | 304 |

## III.—KÁVYA S'ÁSTRA.

## 3.—a. Kāvya.

|                                      |                  |     |
|--------------------------------------|------------------|-----|
| Ananda-kusuma, ...                   | 1046,            | 24  |
| Bhakti-dūtī, ...                     | 1051,            | 27  |
| Chandī-vivarāṇa, ...                 | 1045,            | 23  |
| Das'aratha-vrata, ...                | 1119,            | 78  |
| Dīpikā-prakarāṇa-krama-saṅgraha, ... | 1037,            | 19  |
| Gītagovinda-ṭīkā, ...                | 1317,            | 327 |
| Gopāla-charitra, ...                 | 1118,            | 77  |
| Kādi-sahasra-nāma-kalā, ...          | 1039,            | 20  |
| Kavi-kāntā, ...                      | 1184,            | 156 |
| Kavitāvalī, ...                      | 1101,            | 63  |
| Kautuka-mañjarī, ...                 | 1127,            | 82  |
| Kṛishṇa-tattvāmṛita, ...             | 1183,            | 155 |
| Mahimanastava-ṭīkā, ...              | 1065,            | 37  |
| Naishadha-ṭīkā, ...                  | 1205,            | 175 |
| Nāma-saṅgraha, ...                   | 1043,            | 22  |
| Prema-bhakti-stotra, ...             | 1047,            | 24  |
| Rādhā-māna-taraṅginī, ...            | 1170,            | 123 |
| Sahasra-nāma-mālā-kalā, ...          | 1038,            | 20  |
| S'ānti-sandarbha, ...                | 1041,            | 21  |
| S'ānti-s'ataka-saṅgraha, ...         | 1042,            | 22  |
| Sarasvatī-stotra, ...                | 1103,            | 64  |
| Shatkāvyā-kalpadruma, ...            | 1163, 1164, 116, | 117 |
| S'is'upāla-badhā, ...                | 1273,            | 299 |
| Vishṇu-sahasra-nāma-ṭīkā, ...        | 1032,            | 16  |
| Viś'vagunādarśa, ...                 | 1309,            | 322 |
| Vṛindāvana-yamaka-ṭīkā, ...          | 1102,            | 63  |
| Vyāsakūṭa, ...                       | 1104,            | 64  |

## 3.—b. Nāṭaka.

|                           |       |     |
|---------------------------|-------|-----|
| Abhijñāna-S'akuntalā, ... | 1274, | 299 |
| Bāla-rāmayana, ...        | 1185, | 157 |
| Priyadarśanā, ...         | 1179, | 132 |
| Ushā-rāgodayā-nāṭikā, ... | 1225, | 192 |
| Vṛishabhānujā-nāṭikā, ... | 1223, | 190 |

3.—c. *Champú.*3.—d. *Kosha.*

|                      |     |     |       |     |
|----------------------|-----|-----|-------|-----|
| Prākṛita-Saptas'atī, | ... | ... | 1221, | 189 |
| Sadukti-karpāmṛita,  | ... | ... | 1180, | 134 |
| Satpadyaratnākara,   | ... | ... | 1181, | 147 |

3.—e. *Upākshyāna.*

|                     |     |     |       |     |
|---------------------|-----|-----|-------|-----|
| Daśakumāra-charita, | ... | ... | 1289, | 310 |
| Kathā-saritsāgara,  | ... | ... | 1238, | 251 |
| Rām-liṅga-varṇana,  | ... | ... | 1236, | 308 |
| S'uka-saptatikā,    | ... | ... | 1213, | 180 |

## IV.—ABHIDHĀNA ŚĀSTRA.

|                        |     |     |       |     |
|------------------------|-----|-----|-------|-----|
| Grahābhidhāna,         | ... | ... | 1124, | 80  |
| Komala-kosha-saṅgraha, | ... | ... | 1059, | 32  |
| Liṅgānus'āsana-ṭikā,   | ... | ... | 1208, | 177 |
| Pārasika-prakāś'a,     | ... | ... | 1321, | 329 |
| S'abda-ratnāvalī,      | ... | ... | 1105, | 65  |
| Sārasvatābhidhāna,     | ... | ... | 1122, | 79  |

## V.—VYĀKARAṆA.

|                                 |     |     |       |     |
|---------------------------------|-----|-----|-------|-----|
| Bhāshyapradīpodyota,            | ... | ... | 1348, | 344 |
| Chidasthi-málā,                 | ... | ... | 1305, | 319 |
| Dhātu-dīpikā,                   | ... | ... | 1249, | 232 |
| Kalāpa-saṅgraha,                | ... | ... | 1058, | 31  |
| Kārakādyartha-nirṇaya,          | ... | ... | 1112, | 73  |
| Kāraka-kaumudī,                 | ... | ... | 1161, | 113 |
| Kātantra-vṛitti-prabodha,       | ... | ... | 1129, | 83  |
| Laghus'abda-ratna,              | ... | ... | 1293, | 312 |
| Mugḍhabodha-ṭikā,               | ... | ... | 1209, | 178 |
| Prakriyā-kaumudī,               | ... | ... | 1306, | 319 |
| Vaiyākaraṇa-bhūṣhaṇa,           | ... | ... | 1328, | 333 |
| Vaiyākaraṇa-siddhānta-mañjushā, | ... | ... | 1341, | 340 |

## VI.—CHHANDAS.

|                              | No.   | Page |
|------------------------------|-------|------|
| VII.—ALANKARA.               |       |      |
| Ādars'a, ...                 | 1107, | 69   |
| Kāvyaprakāś'a-bhāvārtha, ... | 1157, | 110  |
| Rasataraṅgiṇī, ...           | 1291, | 311  |

|                            |       |     |
|----------------------------|-------|-----|
| VIII.—JYOTISHA.            |       |     |
| Amṛita-sāgarī, ...         | 1254, | 243 |
| Aṅka-saṁjñā, ...           | 1100, | 62  |
| Grahalāghava-vivarāṇa, ... | 1339, | 339 |
| Jyotīratna, ...            | 1128, | 83  |
| Jyotiḥ-sāṅgraha-sāra, ...  | 1113, | 73  |
| Kes'avi-ṭikā, ...          | 1340, | 339 |
| Kāla-nirṇaya, ...          | 1298, | 31  |
| Makaranda-vivarāṇa, ...    | 1301, | 317 |
| Muhūrta-gaṇapati, ...      | 1296, | 313 |
| Nakṣatrābhidhāna, ...      | 1123, | 80  |
| Narapati-jaya-charyā, ...  | 1093, | 58  |
| Pras'na-chūdāmaṇī, ...     | 1126, | 81  |
| Pras'na-nirvāchana, ...    | 1094, | 59  |
| Pras'na-ratnāṅkara, ...    | 1096, | 60  |
| S'akuna-dīpaka, ...        | 1114, | 74  |
| Samaya-pradīpa, ...        | 1088, | 55  |
| Smara-dīpikā, ...          | 1117, | 77  |
| Spandana-charitra, ...     | 1120, | 78  |
| Svapna-charitra, ...       | 1121, | 79  |
| Tājika-sāra-ṭikā, ...      | 1354, | 348 |

|                                |                  |     |
|--------------------------------|------------------|-----|
| IX.—SMṚITI S'ĀSTRA.            |                  |     |
| Adhikāri-nirṇaya, ...          | 1097,            | 60  |
| Āhnikā-prayoga, ...            | 1314,            | 325 |
| Antyeshti-paddhati, ...        | 1329,            | 334 |
| Chhandoga-s'rāddha-tattva, ... | 1081,            | 50  |
| Chaturvarga-chintāmaṇi, ...    | 1355,            | 349 |
| Dāyatattva-ṭippanī, ...        | 1143, 1151, 101, | 107 |
| Ekādas'ī-tattva-ṭippanī, ...   | 1145,            | 102 |



|                                |     |     | No.        | Page     |
|--------------------------------|-----|-----|------------|----------|
| Gaṅgá-vákyávalí,               | ... | ... | 1251,      | 234      |
| Jívat-pitṛi-kartavya-saṅchaya, | ... | ... | 1319,      | 327      |
| Kṛitya-ratnávalí,              | ... | ... | 1111,      | 72       |
| Kṛitya-tattva,                 | ... | ... | 1177,      | 130      |
| Malamása-tattva-ṭippaní,       | ... | ... | 1146, 1150 | 103, 107 |
| Mánava-dharma-s'ástra,         | ... | ... | 1165,      | 117      |
| Mantra-kaumudí,                | ... | ... | 1085,      | 53       |
| Maṭha-pratishṭhá-tattva,       | ... | ... | 1083,      | 52       |
| Mṛitáhitágnidáhádí-vidhí,      | ... | ... | 1338,      | 338      |
| Nárada-smṛiti,                 | ... | ... | 1195,      | 168      |
| Práyas'chittádhyáya,           | ... | ... | 1320,      | 328      |
| Práyas'chitta-muktávalí,       | ... | ... | 1352,      | 347      |
| Práyas'chitta-tattva-ṭippaní,  | ... | ... | 1152,      | 108      |
| Punarupanayana-prayoga,        | ... | ... | 1361,      | 353      |
| Rája-bhúshaṇí,                 | ... | ... | 1207,      | 176      |
| Ratha-paddhati,                | ... | ... | 1066,      | 38       |
| Ritu-s'ánti,                   | ... | ... | 1299,      | 315      |
| Saṅkránti-nirṇaya,             | ... | ... | 1092,      | 58       |
| Smṛiti-sára,                   | ... | ... | 1078,      | 48       |
| S'raddha-kalpa,                | ... | ... | 1060,      | 34       |
| S'raddha-viveka-vivṛiti,       | ... | ... | 1064,      | 37       |
| S'uddhi-nirṇaya,               | ... | ... | 1098,      | 61       |
| S'uddhi-tattva-ṭippaní,        | ... | ... | 1149,      | 106      |
| S'údra-paddhati,               | ... | ... | 1070,      | 42       |
| Tri-pushkara-s'ánti-tattva,    | ... | ... | 1082,      | 52       |
| Tristhalí-setu,                | ... | ... | 1115,      | 76       |
| Tírtha-chintámaṇi,             | ... | ... | 1148,      | 104      |
| Udváha-nirṇaya,                | ... | ... | 1095,      | 59       |
| Udváha-tattva-ṭippaní,         | ... | ... | 1144,      | 102      |
| Viváda-chintámaṇi,             | ... | ... | 1062,      | 35       |
| Viváda-nirṇaya,                | ... | ... | 1091,      | 57       |
| Viváhádí-paddhati,             | ... | ... | 1169,      | 122      |
| Vyavahára-chintámaṇi,          | ... | ... | 1061,      | 34       |
| Vyavasthá-sára-saṅchaya,       | ... | ... | 1172,      | 126      |
| Yājñavalkya-dípa-kaliká,       | ... | ... | 1147,      | 104      |

## X.—SAṄGITA S'ĀSTRA.

## XI.—S'ILPA S'ĀSTRA.

## XII.—KĀMA S'ĀSTRA.

## XIII.—DARS'ANA S'ĀSTRA.

## 13.—a. Sāṅkhyā.

|                    |     |     |       |     |
|--------------------|-----|-----|-------|-----|
| Sāṅkhyā-bhāṣya,    | ... | ... | 1278, | 302 |
| Sāṅkhyā-chandrikā, | ... | ... | 1277, | 301 |

## 13.—b. Nyāya.

|  |     |       |     |
|--|-----|-------|-----|
| Abhidhādivāda-chintāmanyāloka-ṭippanī, | ... | 1154, | 109 |
| Abhidhā-rahasya,                       | ... | 1204, | 175 |
| Āloka,                                 | ... | 1190, | 164 |
| Āloka-rahasya,                         | ... | 1191, | 165 |
| Anumāna-chintāmaṇi-ṭippanī,            | ... | 1153, | 103 |
| Anumāna-dīdhiti,                       | ... | 1052, | 28  |
| Anumāna-dīdhiti-rahasya,               | ... | 1173, | 127 |
| Apūrvavāda-rahasya,                    | ... | 1131, | 84  |
| Ātmatattva-viveka-ṭīkā,                | ... | 1079, | 49  |
| Bauddhādihikāra,                       | ... | 1325, | 332 |
| Bauddhādihikāra-dīdhiti,               | ... | 1327, | 333 |
| Bauddhādihikāra-dīdhiti-ṭippanī,       | ... | 1054, | 29  |
| Bauddhādihikāra-rahasya,               | ... | 1326, | 332 |
| Bauddhādihikāra-vivṛiti,               | ... | 1090, | 57  |
| Guṇakiraṇāvalī,-vyākhyā,               | ... | 1074, | 46  |
| Guṇaprakāś'a,                          | ... | 1080, | 50  |
| Guṇa-prakāś'a-dīdhiti,                 | ... | 1084, | 53  |
| Kārakādyartha-nirṇaya-ṭīkā,            | ... | 1175, | 129 |
| Khaṇḍana-prakāś'a,                     | ... | 1108, | 70  |
| Kṣaṇabhaṅgura-vāda-dīdhiti-ṭippanī,    | ... | 1153, | 111 |
| Kusumāñjali-bodhinī,                   | ... | 1343, | 341 |
| Kusumāñjali-kārikā-vyākhyā,            | ... | 1055, | 30  |
| Kusumāñjali-prakāś'a,                  | ... | 1206, | 176 |

|                                    |     |     | No.   | Page |
|------------------------------------|-----|-----|-------|------|
| Lílávati-dídhitī-rahasya, ...      | ... | ... | 1089, | 56   |
| Lílávati-dídhitī-ṭippanī, ...      | ... | ... | 1203, | 174  |
| Lílávati-prakás'a, ...             | ... | ... | 1200, | 173  |
| Lílávati-prakás'a-rahasya, ...     | ... | ... | 1201, | 173  |
| Lílávati-rahasya, ...              | ... | ... | 1202, | 174  |
| Nañ-váda, ...                      | ... | ... | 1211, | 179  |
| Nañváda-dídhitī-ṭippanī,...        | ... | ... | 1174, | 128  |
| Nyáya-dars'ana-ṭíká, ...           | ... | ... | 1210, | 178  |
| Nyáya-lílávati, ...                | ... | ... | 1075, | 47   |
| Nyáya-lílávati-dídhitī, ...        | ... | ... | 1076, | 47   |
| Nyáya-lílávati-vyákhyá, ...        | ... | ... | 1077, | 48   |
| Padártha-khaṇḍana-ṭíká, ...        | ... | ... | 1132, | 85   |
| Padártha-khaṇḍana-vyákhyá, ...     | ... | ... | 1133, | 86   |
| Padártha-tattva, ...               | ... | ... | 1023, | 10   |
| Padártha-tattva-nirúpana, ...      | ... | ... | 1073, | 45   |
| Padártha-tattvávaloka, ...         | ... | ... | 1265, | 272  |
| Padártha-tattva-vivṛiti, ...       | ... | ... | 1072, | 45   |
| Pratyaksha-chintāmaṇi-dídhitī, ... | ... | ... | 1053, | 29   |
| Pratyaksha-khaṇḍa, ...             | ... | ... | 1193, | 166  |
| Pratyaksha-maṇi-phakkiká, ...      | ... | ... | 1194, | 167  |
| Pratyaksháloka-rahasya,...         | ... | ... | 1159, | 111  |
| S'abda-khaṇḍa, ...                 | ... | ... | 1186, | 161  |
| S'abda-khaṇḍa-ṭíká, ...            | ... | ... | 1197, | 170  |
| S'abdáloka, ...                    | ... | ... | 1196, | 170  |
| Sámánya-lakshaṇá-vyákhyá, ...      | ... | ... | 1160, | 112  |
| Sannikarsha-vichára, ...           | ... | ... | 1155, | 109  |
| Sára-mañjarí, ...                  | ... | ... | 1176, | 129  |
| Siddhánta-muktávalí-vyákhyá, ...   | ... | ... | 1157, | 31   |
| Tarka-bhášhá, ...                  | ... | ... | 1110, | 72   |
| Vis'ishta-vais'ishtya-vichára, ... | ... | ... | 1166, | 121  |
| Vyákhyá-prakás'a, ...              | ... | ... | 1056, | 30   |
| Yogyánupalabdhi-vichára, ...       | ... | ... | 1167, | 121  |
| Yogyatá-rahasya, ...               | ... | ... | 1130, | 84   |
| Yogya-vis'esha-guṇa-vichára, ...   | ... | ... | 1168, | 122  |

|                                |        |                 | No.   | Page |
|--------------------------------|--------|-----------------|-------|------|
|                                | 13.—d. | <i>Mímāṃsā.</i> |       |      |
| Artha-saṅgraha,                | ...    | ...             | 1178, | 131  |
| Tattva-kamalākara,             | ...    | ...             | 1331, | 335  |
|                                | 13.—e. | <i>Vedānta.</i> |       |      |
| Advaita-chandrikā,             | ...    | ...             | 1139, | 95   |
| Advaita-nirṇaya-saṅgraha,      | ...    | ...             | 1036, | 19   |
| Advaita-rahasya,               | ...    | ...             | 1188, | 163  |
| Adhyātma-sāra,                 | ...    | ...             | 1022, | 9    |
| Aparokshānubhūti,              | ...    | ...             | 1284, | 305  |
| Ātma-vidyopades'a-vidhi,       | ...    | ...             | 1310, | 322  |
| Avadhūtāśhaṭaka,               | ...    | ...             | 1189, | 164  |
| Ātmatattva-viveka-ṭīkā,        | ...    | ...             | 1156, | 110  |
| Bhagavadgītā-bhāṣya,           | ...    | ...             | 1349, | 345  |
| Bhagavadgītā-tātparya-nirṇaya, | ...    | ...             | 1350, | 346  |
| Bheda-dhikṛiti,                | ...    | ...             | 1138, | 94   |
| Brahmavidyābharana,            | ...    | ...             | 1135, | 89   |
| Chidratna,                     | ...    | ...             | 1360, | 352  |
| Jīvanamukti-prakarana,         | ...    | ...             | 1292, | 311  |
| Nyāya-sudhā,                   | ...    | ...             | 1347, | 344  |
| Prāguddhāra-saṅgraha,          | ...    | ...             | 1025, | 12   |
| S'ākta-saravasva,              | ...    | ...             | 1027, | 13   |
| Saṅgraha,                      | ...    | ...             | 1029, | 15   |
| Saṅkshepa-s'ārīraka,           | ...    | ...             | 1136, | 90   |
| S'ikshā-pañchaka,              | ...    | ...             | 1246, | 226  |
| Svātmānanda-prakāś'ikā,        | ...    | ...             | 1214, | 182  |
| Tattva-chintāmaṇi,             | ...    | ...             | 1099, | 61   |
| Tattva-pradīpikā-ṭīkā,         | ...    | ...             | 1134, | 86   |
| Tattva-sūtra,                  | ...    | ...             | 1026, | 12   |
| Upades'a-rahasya,              | ...    | ...             | 1330, | 334  |
| Vākya-sudhā-prakarana,         | ...    | ...             | 1247, | 226  |
| Vākya-vṛitti-vivaraṇa,         | ...    | ...             | 1324, | 331  |
| Vedānta-paribhāṣā-dīpikā,      | ...    | ...             | 1288, | 309  |
| Vedānta-s'ikhāmaṇi,            | ...    | ...             | 1141, | 98   |
| Vichārārka-saṅgraha,           | ...    | ...             | 1028, | 14   |
| Vivekāmṛita,                   | ...    | ...             | 1303, | 318  |



|                         |     |     | No.   | Page |
|-------------------------|-----|-----|-------|------|
| Viveka-sindhu,          | ... | ... | 1346, | 343  |
| Yogavásishthasára-tíká, | ... | ... | 1345, | 342  |

---

13.—*f. Yoga.*

|                         |     |     |       |    |
|-------------------------|-----|-----|-------|----|
| Vás'ishthiya-gúdhārtha, | ... | ... | 1031, | 16 |
| Vás'ishtha-sára,        | ... | ... | 1030, | 15 |

---

13.—*g. Aparadārs'anika.*

|                      |     |     |       |    |
|----------------------|-----|-----|-------|----|
| Nares'vara-paríkshá, | ... | ... | 1140, | 96 |
|----------------------|-----|-----|-------|----|

---

XIV.—BHAKTI S'ÁSTRA.

|                          |     |     |       |     |
|--------------------------|-----|-----|-------|-----|
| Dhyána-vallarí,          | ... | ... | 1243, | 211 |
| Dvādas'astotra-vyākhyá,  | ... | ... | 1312, | 324 |
| Gopāla-viveka,           | ... | ... | 1357, | 350 |
| Harimīde-stotra,         | ... | ... | 1297, | 314 |
| Kṛishṇa-bhakti-ṛasodaya, | ... | ... | 1192, | 166 |
| Kṛishṇa-padāmṛita,       | ... | ... | 1125, | 81  |
| Nāma-málá,               | ... | ... | 1255, | 245 |
| Svadharmādhva-bodha,     | ... | ... | 1216, | 183 |
| Sāṇḍilyas'ata-sútra,     | ... | ... | 1224, | 191 |
| S'ríkrishṇa-stotra,      | ... | ... | 1187, | 162 |
| Tattva-dípa,             | ... | ... | 1316, | 326 |
| Vilva-maṅgala,           | ... | ... | 1198, | 171 |

---

XV.—TANTRA S'ÁSTRA.

|                       |     |     |       |     |
|-----------------------|-----|-----|-------|-----|
| Aṅkurārpaṇa-vidhi,    | ... | ... | 1068, | 41  |
| Gautamíya Tantra,     | ... | ... | 1142, | 99  |
| Hatyá-pallava-dípiká, | ... | ... | 1087, | 55  |
| Kámada Tantra,        | ... | ... | 1069, | 41  |
| Kámákhyá Tantra,      | ... | ... | 1067, | 38  |
| Mantra-mahodadhi,     | ... | ... | 1256, | 245 |
| S'áktábhisheka,       | ... | ... | 1116, | 76  |
| Sarva-sára,           | ... | ... | 1240, | 205 |
| Sarvollása Tantra,    | ... | ... | 1071, | 44  |

|                  |     |     |     | <i>No.</i> | <i>Page</i> |
|------------------|-----|-----|-----|------------|-------------|
| Sáttvata Tantra, | ... | ... | ... | 1086,      | 54          |
| Tantra-dípiká,   | ... | ... | ... | 1171,      | 125         |
| Kádimata Tantra, | ... | ... | ... | 1109,      | 70          |

---

XVI.—VĀIDYAKA S'ĀSTRA.

|                   |     |     |     |       |     |
|-------------------|-----|-----|-----|-------|-----|
| Chikitsá-sára,    | ... | ... | ... | 1333, | 336 |
| Vaidya-manotsava, | ... | ... | ... | 1137, | 92  |

---

XVII.—JAINA S'ĀSTRA.

|              |     |     |     |       |    |
|--------------|-----|-----|-----|-------|----|
| Kalpa Sūtra, | ... | ... | ... | 1106, | 66 |
|--------------|-----|-----|-----|-------|----|

---

XVIII.—BAUDHA S'ĀSTRA.

---

XIX.—ANIRDISHṬA.

|                     |     |     |     |       |     |
|---------------------|-----|-----|-----|-------|-----|
| Dásabodha,          | ... | ... | ... | 1290, | 310 |
| Mānasollása,        | ... | ... | ... | 1215, | 182 |
| Rājaváha-kaustubha, | ... | ... | ... | 1222, | 189 |

---

NOTICES  
OF  
SANSKRIT MSS.

BY  
RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D.

*Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and  
Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences,  
Vienna; Corresponding Member of the German and of the American  
Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science,  
Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern  
Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.*

PUBLISHED  
UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF  
BENGAL.

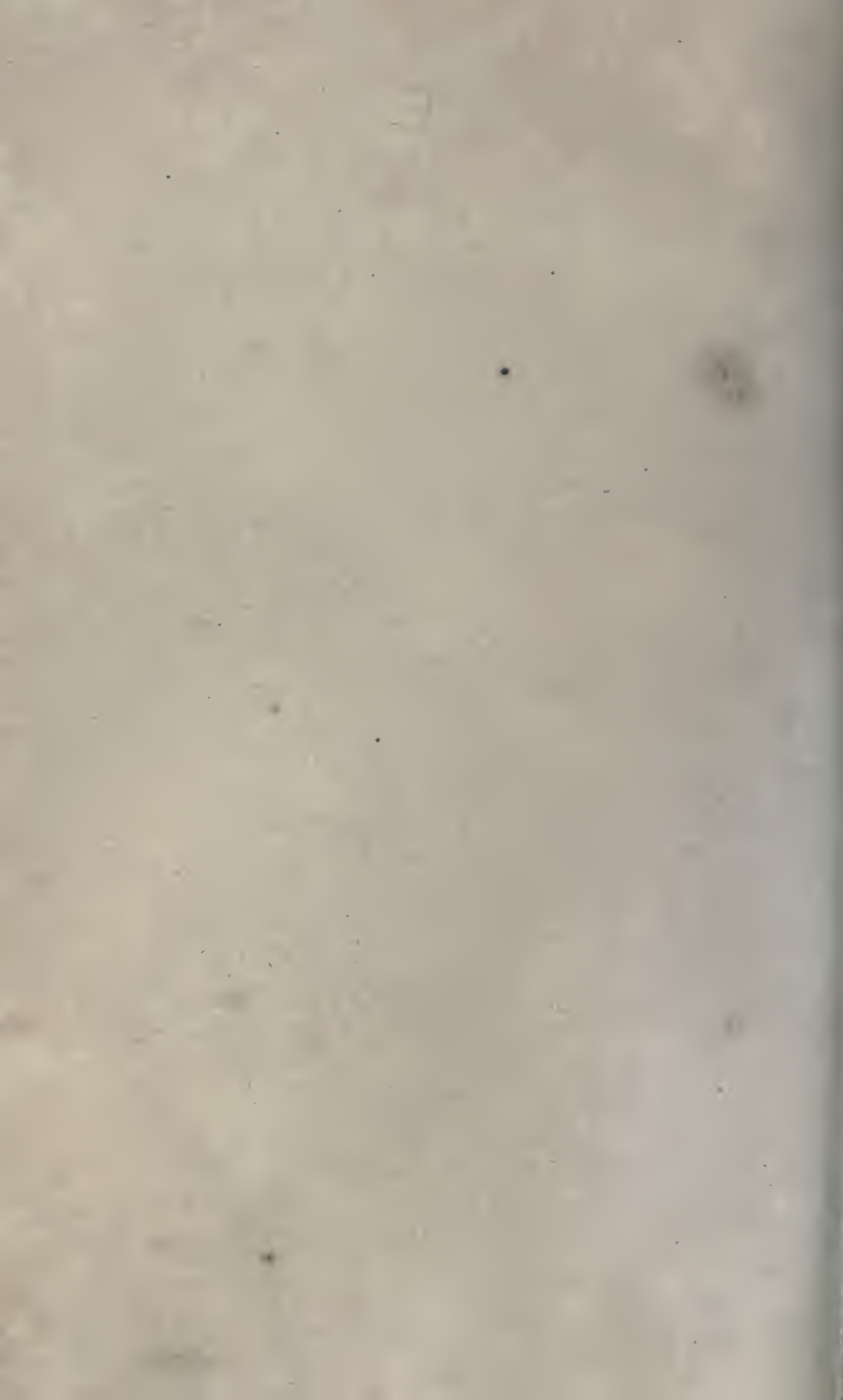
VOLUME III.

---

CALCUTTA :

PRINTED BY C. B. LEWIS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1876.





## PREFACE.

---

The Berlin Catalogue of Professor Weber and the Bodleian Catalogue of Dr. Aufrecht are by far the best specimens of descriptive catalogues of Sanskrit Manuscripts that have yet been presented to the public. Without pretending to give a complete summary of every book, like D'Herbelot's "*Bibliothèque Orientale*" or Taylor's "Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts," they afford all the information about the codices noticed that can reasonably be expected from works of that description. In preparing the following pages, the author has adopted those works for his models, and followed them as closely as circumstances would admit of. Writing, in many instances, without an opportunity of seeing the texts, and depending in such cases solely on notes prepared by pandits, who do not always enter into his ideas of what is wanted, owing also to the fact of the work being designed to serve only as an inventory—a help to others who may hereafter take up the task of analysis—he has not been able to supply quite as much information as his models do, and make his notices quite as full. It is expected, however, that in the majority of instances, the descriptions given will be found to be all that are needed for a correct understanding of the works enumerated, and in the case of the larger works, to supply a sufficient indication of their nature to help the future analyst in making his choice of what really require further examination. It would have

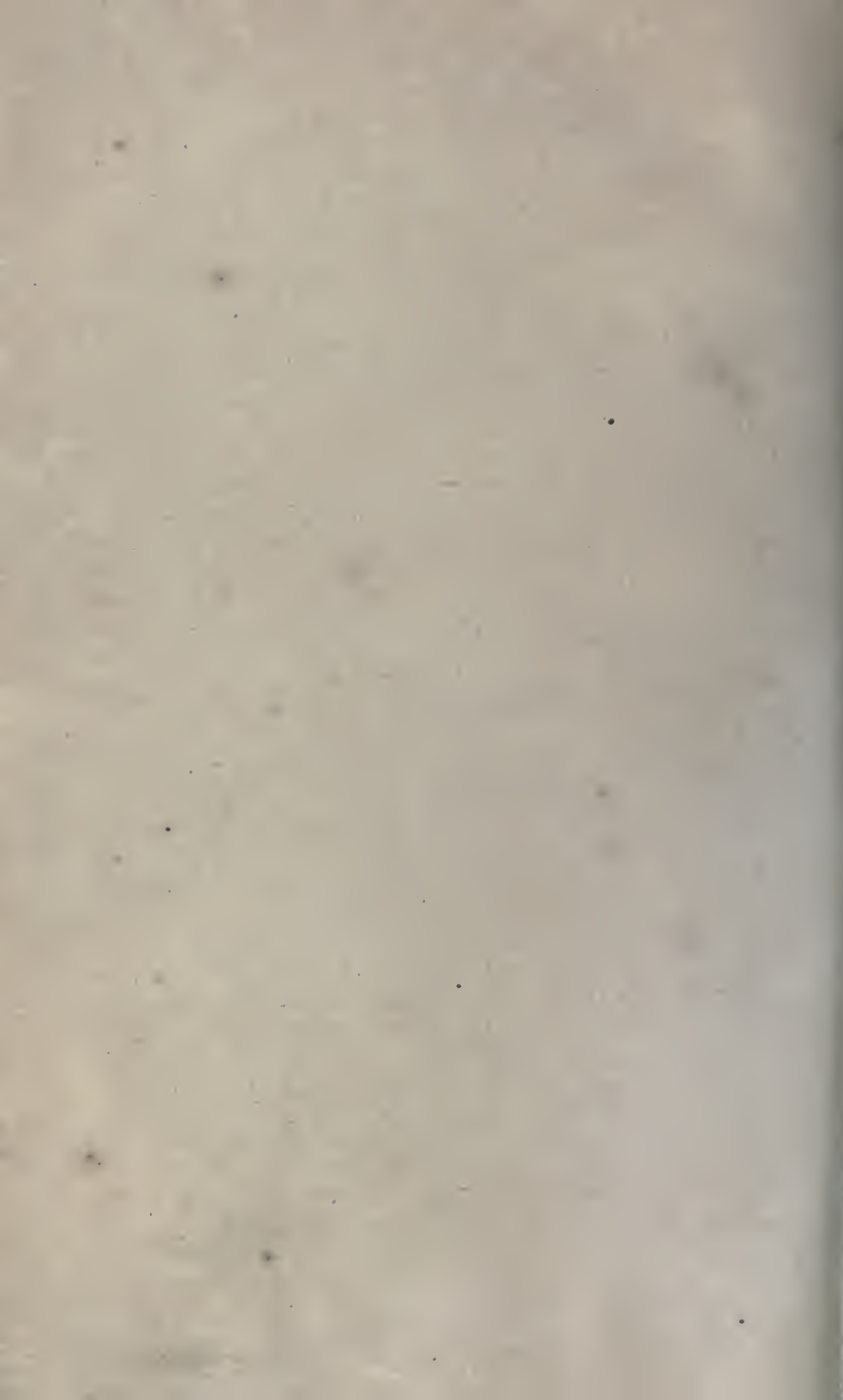
been a source of satisfaction to the writer if he could have added a few extracts with translations of important passages, but they would have been foreign to the scope of these "Notices," and would have involved the devotion of more time, labour and expense than he was in a position to afford.

The plan followed in collecting information for this work will be found explained in the Prefaces to volumes I and II, and also in the Appendix to this volume.

---

## LIST OF PLATES.

|   |     |
|---|-----|
| <i>No.</i>  |     |
| I.—Facsimile of the last page of a MS. of the Kalpa Sūtra, supposed to be about three hundred years old; to face page ...                                   | 66  |
| II.—Facsimile of the last page of a MS. of the Āvasyaka Sūtra, seven hundred and forty-two years old; dated Samvat 1189 = A. C. 1132; to face page ...      | 67  |
| III.—Facsimile of the last page of a MS. of the Institutes of Manu, three hundred and forty-three years old; to face page                                   | 117 |
| IV.—Facsimile of the last two pages of a MS. of S'akuntalā, three hundred and four years old, dated S'aka, 1494 = A. C. 1571; to face page ...              | 299 |
| V.—Facsimile of the last two pages of a MS. of the S'is'upālabadha, three hundred and sixty-four years old, dated S'aka, 1434 = A. C. 1511; to face page... | 299 |
| VI.—Facsimile of the last page of a MS. of the Nyāya-Sudhā, dated Samvat 1624 = A. C. 1568; to face page ...  | 344 |
| VII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the Chaturvargachintāmaṇi, dated S'aka 1402 = A. C. 1479; to face page...                                       | 349 |
| VIII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the Prakriyākaumudī, dated Samvat 1623 = A. C. 1567; to face page...   | 319 |
| IX.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the Pārasika-prakāś'a, dated Samvat 1666 = A. C. 1610; to face page ...  | 329 |
| X.—Facsimile of the last page of a MS. of the Das'a-kumāra-charita, dated Samvat 1691 = A. C. 1635; to face page ...  | 310 |
| XI.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the Nṛsiṅha-kalpa, dated Samvat 1663 = A. C. 1607; to face page ...  | 321 |
| XII.—Facsimile of the last page of a MS. of the Tattvakamalākara, dated Samvat 1695 = A. C. 1638; to face page ...  | 335 |
| XIII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the Viveka-sindhu, dated Samvat 1636 = A. C. 1570; to face page ...  | 343 |





# INDEX TO VOL. III.

|                                   | <i>Page</i> |
|-----------------------------------|-------------|
| Abhidhá, .....                    | 175         |
| Abhidhá-rahasya, .....            | 175         |
| Abhidhá-viehára, .....            | 175         |
| Abhijñana S'akuntálá, ....        | 299         |
| Adars'a, .....                    | 69          |
| Adhána-baudháyana, ....           | 341         |
| Adhána-prayoga, .....             | 318         |
| Adhikári-nirñaya, .....           | 60          |
| Adhyátma-sára, .....              | 9           |
| Adikánda-manohará, ....           | 259         |
| Adisúra, .....                    | 334         |
| Adityasurya Kavi, .....           | 149         |
| Advaita-chandriká, .....          | 95          |
| Advaitánanda, .....               | 89          |
| Advaita-nirñaya-saṅgraha, ..      | 19          |
| Advaita-rahasya, .....            | 163         |
| Ahnika-prayoga, .....             | 325         |
| Ahobala, .....                    | 19          |
| Āloka, .....                      | 164         |
| Āloka-rahasya, .....              | 165         |
| Amara-kosha, .....                | 177         |
| Amara Siñha, .....                | 177         |
| Amoghánandiní S'ikshá, ..         | 203         |
| Amṛita-ságarí, .....              | 243         |
| Ānandagiri, .....                 | 314         |
| Ānandajñána, .....                | 331         |
| Ānanda-kusuma, .....              | 24          |
| Ānanda Tírtha, 187, 324, 345, 346 |             |
| Aniruddha, .....                  | 184, 192    |
| Āṅkasañjñá, .....                 | 62          |

|  | <i>Page</i> |
|--|-------------|
| Aṅkurārpaṇa, .....                         | 41          |
| Aṅkurārpaṇa-viddhi, ....                   | 41          |
| Anumāna-chintámani, 111, 112               |             |
| Anumāna-chintámani-ṭip-<br>paní, .....     | 108         |
| Anumāna-dídhítí, .....                     | 28          |
| Anumāna-dídhiti-rahasya, ..                | 127         |
| Anumāna-khaṇḍa, .. 108, 127                |             |
| Anuvákánukramaniká, ....                   | 188         |
| Antyeshṭi-paddhiti, .....                  | 334         |
| Aparokshánubhúti, .....                    | 305         |
| Aparokshánubhúti-dípiká, .                 | 305         |
| Āpastamba, 188, 194, 198, 199,<br>348 [348 |             |
| Āpastamba Súra, 194, 196, 197 .            |             |
| Āpastamba-súra-bhášhya, .                  |             |
| .. 188, 198                                |             |
| Api Pála, .....                            | 42          |
| Apúrvaváda-rahasya, ....                   | 84          |
| Āranya-káṇḍa-manohará, .                   | 261         |
| Arsheya Bráhmaṇa, .....                    | 298         |
| Arthasaṅgraha, .....                       | 131         |
| Ārya-bhášhya, .....                        | 302         |
| Ashtávakra, .....                          | 311         |
| As'valáyana, .....                         | 318         |
| Ātmaprabodha Upanishad, ..                 | 39          |
| Ātmatattva-viveka, 49, 110, 332            |             |
| Ātmatattva-viveka-ṭíká, 49, 110            |             |
| Ātmatattva-viveka-dídhiti, .               | 333         |
| Ātmatattva-viveka-rahasya, ..              | 332         |

|  | Page |
|--|------|
| Ātmopades'a, .....                                   | 322  |
| Ātmavidyopades'a-vidhi, ..                           | 322  |
| Ātharvaṇa-tāpaniyopani-<br>shad-bhāshya, .....       | 309  |
| Ātharva Veda, .....                                  | 203  |
| Avadhūta-s'ataka, .....                              | 164  |
| Avidhādivāda-chintāmanyā-<br>loka-ṭippanī, .....     | 109  |
| Ayodhyā, .....                                       | 78   |
| Ayodhyā-kāṇḍa-manoharā,                              | 260  |
| Bahuloma, .....                                      | 41   |
| Bālakhillā, .....                                    | 340  |
| Bālakhillā-s'āstra, .....                            | 340  |
| Bāla-rāmāyana, .....                                 | 157  |
| Bāla S'āstrī, .....                                  | 157  |
| Bārāṇasī, .....                                      | 104  |
| Bauddhādhikāra, .....                                | 332  |
| Bauddhādhikāra-dīdhiti, ..                           | 333  |
| Bauddhādhikāra-dīdhiti-ṭip-<br>panī, .....           | 26   |
| Bauddhādhikāra-rahasya, .                            | 332  |
| Bauddhādhikāra-vivṛiti, ..                           | 57   |
| Baudhāyana, 327, 337, 330,                           | 341  |
| Baudhāyana-soma-prayoga,                             | 337  |
| Baudhāyana-s'ulva, .....                             | 327  |
| Baudhāyana-dars'apaurṇa-<br>māsa-prāyas'chitta, .... | 337  |
| Bhadravāhu, .....                                    | 66   |
| Bhagavadgītā, .....                                  | 345  |
| Bhagavadgītā bhāshya, ..                             | 345  |
| Bhagavadgītā-tātparya-<br>nirṇaya, .....             | 346  |
| Bhāgavata-maṇjārī, .....                             | 18   |
| Bhāgavata Purāṇa, .. 313,                            | 326  |
| Bhāgavata-saṅgraha, ....                             | 17   |
| Bhāgavata-tattva-saṅgraha,                           | 21   |
| Bhāgavatī, .....                                     | 273  |
| Bhagiratha Mitra, .....                              | 37   |
| Bhakti-chandrikā, .....                              | 191  |

|   | Page          |
|---|---------------|
| Bhaktidūtī, .....                       | 27            |
| Bhakti Sūtra, .....                     | 191           |
| Bhanudatta, .....                       | 311           |
| Bhārata-bhāvadīpa, .. 335,              | 172           |
| Bhāskara Āchārya, .....                 | 243           |
| Bhāshya-pradīpadyota, ..                | 344           |
| Bhaṭṭa Mādhava, .....                   | 344           |
| — Nārāyaṇa, .....                       | 334           |
| — Rāmes'vara, .....                     | 334           |
| — Somes'vara, .....                     | 344           |
| Bhaṭṭojī Dīkshita, .... 312,            | 319           |
| Bhavadeva Miśra, .....                  | 191           |
| Bhavanānda Siddhānta-<br>vāgīs'a, ..... | 73, 129       |
| Bhāvārtha-dīpikā-saṅgraha,              | 17            |
| Bhāvārtha-chintāmaṇi, ..                | 69            |
| Bhedadhikṛiti, .....                    | 94            |
| Bhūmānanda Sarasvatī, ..                | 89            |
| Bodhāyana, .....                        | 304, 327      |
| — Sūtra, .....                          | 304           |
| Brahmā, .....                           | 212, 227      |
| Brahma Khaṇḍa, .... 227,                | 236           |
| — Purāṇa, .....                         | 149           |
| Brahma-vaivārta Purā-<br>ṇa, .....      | 227, 236, 240 |
| — Brahma Khaṇḍa, ..                     | 236           |
| — Gaṇapati Khaṇḍa, ..                   | 240           |
| — Prakṛiti Khaṇḍa, ..                   | 227           |
| Brahma-vidyābharana, ..                 | 89            |
| Brāhmī, .....                           | 273           |
| — Saṅhitā, .....                        | 273           |
| Brihannārādīya Purāṇa, ..               | 5             |
| Cavalli Bentaka Boriah, ..              | 23            |
| Chidratna, .....                        | 352           |
| Chandī, .....                           | 210           |
| Chandrāvalī, .....                      | 123           |
| Chandī-vivaraṇa, .....                  | 23            |
| Chaitanya, .....                        | 77, 99        |
| Chaturvarga-chintāmaṇi, ..              | 349           |

|  | <i>Page</i>       |
|--|-------------------|
| Cháturmásya, . . . . .                         | 325, 336          |
| Cháturmásya-hotra, . . . . .                   | 350               |
| Cháturmásya-káriká, . . . . .                  | 351               |
| Cháturmásya-prayoga, 325, . . . . .            | 335               |
| Cháturmásya-sútra, . . . . .                   | 348               |
| Chhandoga-s'ráddha-tattva, . . . . .           | 50                |
| Chhándogya-mantra-bhášhya, 11 . . . . .        |                   |
| Chidasthimálá, . . . . .                       | 319               |
| Chikitsására, . . . . .                        | 336               |
| Chintámaní, . . . . .                          | 173               |
| Daivata Bráhmaṇa, . . . . .                    | 300               |
| Dámara, . . . . .                              | 55                |
| Danḍi, . . . . .                               | 310               |
| Dars'a-paurṇamása-prayo-<br>ga, . . . . .      | 337               |
| Dásabodha, . . . . .                           | 310               |
| Das'akumára-charita, . . . . .                 | 310               |
| Das'aratha, . . . . .                          | 78                |
| Das'aratha-vrata, . . . . .                    | 78                |
| Dáya-tattva, . . . . .                         | 101, 107          |
| Dáya-tattva-ṭippaṇí . . . . .                  | 101, 107          |
| Dhanapati Súri, . . . . .                      | 309               |
| Dharmarāja Adhvaríndra, . . . . .              | 98                |
| Dharmarāja Díkshita, . . . . .                 | 309               |
| Dhātu-dípiká, . . . . .                        | 232               |
| Dhúrta Svámi, . . . . .                        | 194, 198, 199     |
| Dhúrta-svámi-bhášhya-ṭiká, . . . . .           | 199               |
| Dhyána-vallarí, . . . . .                      | 211               |
| Dípiká-prakarana-krama-<br>saṅgraha, . . . . . | 19                |
| Divákara, . . . . .                            | 243, 317, 347     |
| Durgádása, . . . . .                           | 232               |
| Dvadas'a-stotra-vyákhyá, . . . . .             | 324               |
| Ekádas'ítattva-ṭippaṇí, . . . . .              | 102               |
| Ekákára-ṭiká, . . . . .                        | 313               |
| Gadádharma, . . . . .                          | 29, 128, 169      |
| Gaṇapati-khaṇḍa, . . . . .                     | 240               |
| Gaṇes'a, . . . . .                             | 74, 167, 227, 245 |
| Gaṇes'a-khaṇḍa, . . . . .                      | 227, 240          |

|  | <i>Page</i>        |
|--|--------------------|
| Gaṇgádharma, . . . . .   | 211, 243           |
| Gaṇgádharma Bhaṭṭa, . . . . .  | 189                |
| Gaṇgá-vákyávalí, . . . . .   | 234                |
| Gaṇges'a, . . . . .  | 161, 170, 173, 179 |
| Gaṇges'vara, . . . . .   | 70                 |
| Gáṇí, . . . . .  | 317                |
| Gaurívara S'armá, . . . . .  | 210                |
| Gautamíya Tantra, . . . . .  | 99                 |
| Geyagána, . . . . .  | 297                |
| Giris'achandra Ráya, . . . . .                                       | 38                 |
| Gítagovinda, . . . . .   | 327                |
| Gítagovinda Ṭiká, . . . . .  | 327                |
| Gokula, . . . . .  | 77                 |
| Govinda, . . . . .   | 350                |
| Gopála, . . . . .  | 77, 245, 350       |
| Gopála Achárya, . . . . .  | 319                |
| Gopála-charitra, . . . . .   | 77                 |
| Gopála Nyáyapañchánana<br>Bhaṭṭáchárya, 57, 58, 59,<br>60, . . . . . | 61                 |
| Gopála-viveka, . . . . .   | 350                |
| Gopínátha Kavirája Achár-<br>ya, . . . . .                           | 156                |
| Gotama, . . . . .  | 179                |
| Govardhana, . . . . .  | 243                |
| Govinda, . . . . .   | 109, 110           |
| Govindadása, . . . . .   | 147                |
| Govinda Bhaṭṭáchárya<br>Chakravartí, . . . . .                       | 86                 |
| Grahábhidhána, . . . . .   | 80                 |
| Grahalághava-vivarana, . . . . .                                     | 339                |
| Grahalághavodáharana, . . . . .                                      | 339                |
| Guṇa-kiranávalí, . . . . .   | 46, 50             |
| Guṇa-kiranávalí-vyákhyá, . . . . .                                   | 46                 |
| Guṇa-prakás'a, . . . . .   | 50, 53             |
| Guṇaprakás'a-dídhiti, . . . . .                                      | 53                 |
| Guṇavishṇu, . . . . .  | 26                 |
| Haramohana, . . . . .  | 112                |
| Hamsa, . . . . .   | 183                |



|   | <i>Page</i>   |
|---|---------------|
| Hari, .....                                   | 314           |
| Haridása Nyáyalañkára,<br>Bhaṭṭáchárya, ..... | 30            |
| Haridatta, .....                              | 180           |
| Harihara, .....                               | 312           |
| Harihara Bhaṭṭáchárya, ..                     | 55            |
| Harimíde-stotra, .....                        | 314           |
| Harinátha, .....                              | 343           |
| Hariráma Tarkavág'is'a<br>Bhaṭṭáchárya, ..... | 121           |
| Harshadeva, .....                             | 132           |
| Hatyá-pallava-dípik, ....                     | 55            |
| Hayagríva, .....                              | 199           |
| Hemachandra Bandyopá-<br>dhyáya, .....        | 259           |
| Hemádrí, .....                                | 117, 349      |
| Hotra-kalpadruma, .....                       | 350           |
| Indradyumna, .....                            | 273           |
| Indra-varuneshṭi, .....                       | 320           |
| Ishtaká-púraṇa, .....                         | 323           |
| Is'vara Gítá, .....                           | 273, 279      |
| Is'vara-kṛishṇa, .....                        | 301, 302      |
| Jagadís'a Tarkálañkára, 112,                  | 174           |
| Jagannátha Ás'rama, ....                      | 94            |
| Jaimini, .....                                | 131           |
| Jainapála, .....                              | 343           |
| Janárdana, .....                              | 273           |
| Jaṭápaṭala, .....                             | 199, 202      |
| Játeshṭi, .....                               | 320           |
| Jayadeva, .....                               | 170, 175, 327 |
| Jayadeva Mis'ra, .....                        | 111           |
| Jayanta Svámí, .....                          | 202           |
| Jayakṛishṇa, .....                            | 129           |
| Jívanamukti-prakaraṇa, ..                     | 311           |
| Jívanamukti-viveka, ....                      | 311           |
| Jívatpitrikartavya-saṅ-<br>chaya, .....       | 327           |
| Jyotihsára, .....                             | 83            |
| Jyotíratna, .....                             | 83            |

|  | <i>Page</i> |
|--|-------------|
| Jyotih-saṅgraha-sára, ....               | 73          |
| Kádimata Tantra, .....                   | 70          |
| Kádi-sahasra-náma-kalá,..                | 20          |
| Kaiyāta, .....                           | 344         |
| Kaiyāta-tíká, .....                      | 344         |
| Kálānirṇaya, .....                       | 315         |
| Kalāpa, .....                            | 32, 83      |
| Kalāpa-saṅgraha, .....                   | 31          |
| Kalidása, .....                          | 156         |
| Kalíprasáda S'armá, .....                | 27          |
| Kálottara, .....                         | 55          |
| Kalpa Sútra, .....                       | 66          |
| Kámada Tantra, .....                     | 41          |
| Kámákhyá Tantra, .....                   | 38          |
| Kamalákara, .....                        | 335         |
| Kapardi-bhāshya, .....                   | 188         |
| Kapardi-káriká, .....                    | 188         |
| Kapardi Svámí, .....                     | 188, 195    |
| Kárakádyártha-nirṇaya, ..                | 73          |
| Kárakádyartha-nirṇayaya-<br>tíká, .....  | 129         |
| Káraka-kaumudí, .....                    | 113         |
| Kárírishṭi, .....                        | 320         |
| Kás'is'a, .....                          | 178         |
| Kás'í-máhatmya, .....                    | 273         |
| Kás'ikárāma, .....                       | 194         |
| Kás'iráma Váchaspati, 101,<br>102, ..... | 103         |
| Kás'is'vara, .....                       | 178         |
| Kátantra, .....                          | 113         |
| Kátantra-vṛitti-prabodha, .              | 83          |
| Kathá-sarít-ságara, .....                | 251         |
| Kátyáyana, .... 180, 204,                | 323         |
| Kátyáyani S'ikshá, .....                 | 204         |
| Kaus'ikarāma, .....                      | 194, 199    |
| Kaus'ikí S'ikshá, .....                  | 203         |
| Kautuka-mañjarí, .....                   | 82          |
| Kāvya-prakás'a, .....                    | 110         |
| Kāvyaaprakás'a-bhāvārtha, .              | 110         |



|  | Page         |
|--|--------------|
| Kavikántá, .....   | 156          |
| Kavitávali, .....  | 63           |
| Kes'ava,.....  | 204, 339     |
| Kes'ava Mis'ra, .....  | 72           |
| Kes'avi S'ikshá, .....   | 204          |
| Kes'aví Tíká, .....  | 339          |
| Khaṇḍana-khaṇḍa-khâ-<br>dya, .....                                   | 70           |
| Khaṇḍana-prakás'a,.....  | 70           |
| Kishkindá-kāṇḍa-mano-<br>hará, .....                                 | 261          |
| Kiraṇávali, .....  | 50           |
| Kiraṇávali-prakás'a,.....  | 50           |
| Komala-kosha-saṅgraha,..   | 32           |
| Koṇḍa Bhaṭṭa,.....   | 333          |
| Kṛishṇa, 27, 81, 99, 51,<br>54, 63, 77, 123, 171, 155,<br>183, ..... | 190          |
| Kṛishṇabhakti-rasodaya,..  | 166          |
| Kṛishṇajanma-khaṇḍa, ..  | 227          |
| Kṛishṇakánta Kavi,.....  | 116          |
| Kṛishṇa-padámṛita,.....  | 81           |
| Kṛishṇa-tattvámṛita, ....  | 155          |
| Kṛitya-ratnávali,.....   | 72           |
| Kṛitya-tattva, .....   | 130          |
| Kriyáyoga-sára, ....   | 113, 247     |
| Kshaṇḍabhaṅgura-váda-dí-<br>dhiti-tippañi, .....                     | 111          |
| Kurma Purána, Purva-bhá-<br>ga,.....                                 | 273          |
| —— Uttarabhága, ....   | 279          |
| Kusumañjali, ....  | 30, 176, 341 |
| Kusumañjali-bodhiní, ....  | 341          |
| Kusumañjali-káriká-vyá-<br>khyá,.....                                | 30           |
| Kusumañjali-prakás'a,....  | 30, 176      |
| Kusumañjali-vyákhyá, ..  | 30           |
| Kuvalayánanda, .....   | 192          |
| Laghu-s'abdaratna,.....  | 312          |

|   | Page     |
|---|----------|
| Lakshmíkánta Nyáya-<br>bhúshana Bhaṭṭáchárya, | 38       |
| Lakshmaṇa Sena,.....                          | 104      |
| Lakshmí-kalpa, .....                          | 273      |
| Laugákshibhásakara,.....                      | 131      |
| Lílávatí, .. 47, 173, 174,                    | 243      |
| Lílávatí-chintámaṇi-raha-<br>sya, .....       | 174      |
| Lílávatí-dídhiti-rahasya,..                   | 56       |
| Lílávatí-dídhiti-tippañi, ..                  | 174      |
| Lílávatí-prakás'a,.....                       | 173      |
| Lílávatí-prakás'a-rahasya, .                  | 173      |
| Lílávatí-vivṛiti, .....                       | 243      |
| Líṅgānus'ásana-tíká, ....                     | 177      |
| Líṅga Purána,.....                            | 210      |
| Lokanátha Chakravartí,..                      | 259      |
| Lomashí S'ikshá, .....                        | 203      |
| Madana-vinoda, .....                          | 180      |
| Madana Ráya, .....                            | 76       |
| Mádhava, .....                                | 51       |
| Mádhava Achárya, ...                          | 183, 315 |
| Mádhava Bhaṭṭa,.....                          | 325      |
| Mádhava Dása,.....                            | 342      |
| Mádhava Tarkasiddhánta,                       | 45       |
| Madhusúdana Sarasvatí,..                      | 90       |
| Mágha, .....                                  | 299      |
| Mahábhárata, .....                            | 172      |
| Mahábháshya, .....                            | 344      |
| Mahes'a, .....                                | 48       |
| Mahes'vara Nyáyapañchá-<br>nana Bhaṭṭa,.....  | 69       |
| Mahes'vara Tírtha, .....                      | 283      |
| Mahádhara, .....                              | 233, 245 |
| Mahimnastava Tíká, ....                       | 37       |
| Makaranda-vivarana, ....                      | 317      |
| Malamása-tattva, .....                        | 107      |
| Malamásatattva-tippañi,103,                   | 107      |
| Máliní, .....                                 | 55       |
| Mammatā Bhaṭṭa, .....                         | 110      |

|   | <i>Page</i> |
|---|-------------|
| Mánasa-nayana-prasádiní-<br>tíká, .....   | 86          |
| Mánasollása, .....  | 182         |
| Mánasollása-vṛitti-prakás'a, ..   | 182         |
| Mánava-dharma-s'ástra, ..   | 117         |
| Máṇḍúkí S'ikshá, .....  | 203         |
| Máṇḍúkyá Upanishad, ..  | 187         |
| Máṇḍúkyopanishad-bhásya, ..   | 187         |
| Mañjúshá, .....   | 340         |
| Mantra-kaumudí, .....   | 25, 53      |
| Mantra-mahódadhi, .....   | 245         |
| Manu, .....   | 117         |
| Márkaṇḍeya Purána, ....   | 210         |
| Maṭha-pratishṭhá-tattva ..  | 52          |
| Mathuránátha Tarkavá-<br>gis'a, 56, 57, 70, 108,<br>109, 111, 127, 165, 167,<br>170, 173, 174, 175, | 332         |
| Mathuránátha Chakravartí,   | 60          |
| Mathurádása, .....  | 190         |
| Mathures'a, .....   | 65          |
| Matsya Purána, .....  | 267         |
| Mitravindeshṭi, .....   | 320         |
| Mṛigáreshṭi, .....  | 320         |
| Mṛigáreshṭi-hotra-prayoga,  | 303         |
| Mṛigáreshṭyádi-prayoga, ..  | 320         |
| Mṛitáhitágnidáhádi-vidhi, .   | 338         |
| Mugdhabóda, .....   | 178         |
| Mugdhabódha-pariś'ishṭa, .  | 178         |
| Mugdhabódha-tíká, .....   | 178         |
| Muhúrta-gaṇapati, .....   | 313         |
| Mukundarája, .....  | 343         |
| Mukunda Muni, .....   | 343         |
| Mukunda S'armá, ....125,  | 177         |
| Muktávalí-kirána, .....   | 31          |
| Muktávalí-dipiká, .....   | 31          |
| Náges'a Bhaṭṭa, .... 340,   | 344         |
| Naishadha, .....  | 175         |
| Naishadha-tíká, .....   | 175         |

|   | <i>Page</i> |
|---|-------------|
| Nakshatrábhidhána, .....                | 80          |
| Náma-málá, .....                        | 245         |
| Náma-saṅgraha, .....                    | 22          |
| Nandakumára Vidyábhu-<br>shána, .....   | 123         |
| Nandikes'vara, .....                    | 73          |
| Nañ-artha-váda, .....                   | 179         |
| Nañ-váda, .....                         | 179         |
| Nañ-váda-didhiti, .....                 | 179         |
| Nañváda-didhiti-ṭippaní, ..             | 128         |
| Nárada ....168, 183, 227,               | 267         |
| Nárada Purána, .....                    | 240, 247    |
| Nárada Smṛiti, .....                    | 168         |
| Náradíyá S'ikshá, .....                 | 203         |
| Narapati, .....                         | 58          |
| Narapati-jaya-charyá, ....              | 58          |
| Narasiñha Ás'rama, .....                | 94          |
| Narasiñha Purána, .....                 | 1           |
| Narasiñha Bhaṭṭa, ....94,               | 95          |
| Náráyana Ás'rama, .....                 | 94          |
| Náráyana Paṇḍita, .....                 | 327         |
| Náráyana Súri, .....                    | 327         |
| Náráyana Tírtha, 191, 283,              | 301         |
| Nares'vara-parikshá, ....               | 96          |
| Nares'vara-parikshá-pa-<br>kás'a, ..... | 96          |
| Nílakanṭha, .....                       | 259, 335    |
| Nílakanṭha Súri, .....                  | 172         |
| Nimbáditya, .....                       | 183         |
| Nimbárka, .....                         | 183         |
| Nirañjana Mádhava Yogi,                 | 352         |
| Nirúkta, .....                          | 316         |
| Nityánanda, .....                       | 26          |
| Nṛsiñha, .....                          | 317, 321    |
| Nṛsiñha Ás'rama, .....                  | 94          |
| Nṛsiñha Bhaṭṭa, .....                   | 94          |
| Nṛsiñha-kalpa, .....                    | 321         |
| Nṛsiñha Purána, .....                   | 1, 321      |
| Nyáya-darsana-tíká, ....                | 178         |

|  | <i>Page</i> |
|--|-------------|
| Nyáya-lílávati, .....                      | 47, 48      |
| Nyáya-lílávati-didhiti, ..                 | 47          |
| Nyáya-lílávati-prakás'a, ..                | 47          |
| Nyáya-lílávati-prakás'a-<br>didhiti, ..... | 48          |
| Nyáya-lílávati-vyákkhá, ..                 | 48          |
| Nyáya-muktáváli-prakás'a, ..               | 31          |
| Nyáya-sudhá, .....                         | 314         |
| Nyáya Súra, .....                          | 178         |
| Padártha-khaṇḍa, .....                     | 272         |
| Padártha-khaṇḍana, 45, 85, ..              | 86          |
| Padártha-khaṇḍa-ṭika, ..                   | 85          |
| Padártha-khaṇḍana-vyá-<br>khyá, .....      | 86          |
| Padártha-nirúpaṇa, .....                   | 85          |
| Padártha-tattva, 10, 45, 85, ..            | 272         |
| Padárthatattva-nirúpaṇa, ..                | 45          |
| Padártha-tattvávaloka, ..                  | 272         |
| Padártha-tattva-vivecha-<br>na, 45, .....  | 85, 272     |
| Padártha-tattva-vivṛití, ..                | 45          |
| Padma Purāṇa, .....                        | 113, 247    |
| Padma-purāṇiya Kriyáyo-<br>gasára, .....   | 113, 247    |
| —— Pátála-khaṇḍa, ..                       | 262         |
| —— Śrīṣṭi-khaṇḍa, ..                       | 247         |
| Pāṇḍu, .....                               | 299         |
| Pāṇini, .....                              | 203         |
| Paṇiníya Ś'ikshá, .....                    | 203         |
| Parásara, .....                            | 203         |
| Parasara Smṛiti, .....                     | 1           |
| Párasarī Ś'ikshá, .....                    | 203         |
| Párasika-prakás'a, .....                   | 329         |
| Paribhāshá, .....                          | 188         |
| Pátálakhaṇḍa, .....                        | 262         |
| Patañjali, .....                           | 344         |
| Pavitresṭi, .....                          | 320         |
| Pheṭkárī Tantra, .....                     | 55          |
| Piṇḍapitri-yajña-prayoga, ..               | 312         |

|  | <i>Page</i>     |
|--|-----------------|
| Prabhávati, .....                        | 180             |
| Prágudhára-saṅgraha, .....               | 12              |
| Prakás'a, .....                          | 70              |
| Prakṛiti-khaṇḍa, .....                   | 227             |
| Prákṛita-saptas'ati, .....               | 189             |
| Prakṛiyá-kaumudí, .....                  | 319             |
| Pras'na-chúḍamáni, .....                 | 81              |
| Pras'na-ratnákara, .....                 | 60              |
| Pras'na-nirváchana, .....                | 59              |
| Pras'astapáda Áchárya, ..                | 50              |
| Prastotṛi-prayoga, .....                 | 324             |
| Praudha-manoramá, .....                  | 312             |
| Pratna-kamra-nandiní, ..                 | 298             |
| Pratyaksha-chintámaṇi, ..                | 29              |
| Pratyakshachintámaṇi-dí-<br>dhiti, ..... | 29              |
| Pratyaksha-khaṇḍa, .. 111, ..            | 167             |
| Pratyaksha-khaṇḍa-ṭiká, ..               | 167             |
| Pratyaksháloka-rahasya, ..               | 111             |
| Pratyaksha-maṇi-phakkiká, ..             | 167             |
| Pratyaksv'arupa Bhagavána, ..            | 86              |
| Pratyak-tattva-dípiká, .....             | 86              |
| Práyaschittádhyáya, .....                | 328             |
| Práyas'chitta-muktávali, ..              | 347             |
| Práyas'chitta-tattva, .....              | 108             |
| Práyas'chitta-tattva-ṭippaní, ..         | 108             |
| Prayoga-dípiká, .....                    | 347             |
| Prayoga-ratna, .....                     | 312             |
| Prema-bhakti-stotra, .....               | 24              |
| Priyadarsaná, .....                      | 132             |
| Purnánanda Paramahaṇsa, ..               | 61              |
| Rádhá, .....                             | 63, 123, 190    |
| Rádhákṛishṇa, .....                      | 110             |
| Rádhámána-taraṅginí, .....               | 123             |
| Rádhámohana Gosvámí, ..                  | 155             |
| Rádhámohana Ś'armá, 106, ..              | 107, 108, ..... |
| 107, 108, .....                          | 166             |
| Raghudeva Bhaṭṭáchárya, ..               | 121             |
| Raghudeva Nyáyálaṅkára                   |                 |



|                           | Page |                             | Page |
|---------------------------|------|-----------------------------|------|
| Bhaṭṭāchārya, 50, 52, 85, | 86   | Rāmatāpanī Upānishad,       | 309  |
| Raghunandana, 101, 102,   |      | Rāmāyaṇa, 259, 262, 283,    | 308  |
| 103, 106, 107, 108, ....  | 130  | Rāmāyaṇa-tattva-dīpikā,     |      |
| Raghunātha, 95, 111, 127, | 128  | 283,                        | 284  |
| Raghunātha Acharya, ....  | 322  | Rāmes'vara Bhaṭṭa, ....     | 327  |
| Raghunātha Bhaṭṭa, ....   | 325  | Rames'vara Purī, ....       | 76   |
| Raghunātha Bhaṭṭāchārya   |      | Rasa-taraṅginī, ....        | 311  |
| Tarkas'īromanī, ....      | 333  | Ratha-paddhati, ....        | 38   |
| Raghunātha S'īromani,     |      | Rāvala Gaṇapati, ....       | 313  |
| 45, 46, 48, 49, 85, 174,  |      | Rāvala Haris'aṅkara Sūri,   | 313  |
| 179, ....                 | 272  | Rig Veda, ....              | 194  |
| Rājabhushanī, ....        | 176  | Rig Veda Saṅhitā, 180, 188, |      |
| Rājas'ekhara Kavirāja, .. | 157  | 199,                        | 203  |
| Rājavāha, ....            | 189  | Rishi, .... 273, 298,       | 301  |
| Rājavāha-kaustubha, ....  | 189  | Ritus'ānti, ....            | 315  |
| Rāja-kaustubha, ....      | 189  | Rudra-Bhaṭṭa, ....          | 192  |
| Rājavāhana-vijaya, ....   | 189  | Rudrachandra Deva, ....     | 192  |
| Rāma, ....                | 78   | Rudra Deva, ....            | 192  |
| Rāma Chakravartī, ....    | 63   | S'abda-khaṇḍa, 109, 128,    |      |
| Rāmachandra, ....         | 72   | 161,                        | 179  |
| Rāmachandra Achārya, ..   | 320  | S'abdakhaṇḍa-tīkā, ....     | 170  |
| Rāmachandra Chaṭṭopā-     |      | S'abdāloka, ....            | 170  |
| dhyāya, ....              | 183  | S'abda-ratnāvalī, .... 65,  | 83   |
| Rāmachandra Sārvabhau-    |      | Sadās'iva Bhaṭṭa, ....      | 211  |
| ma, ....                  | 85   | Sadukti-karṇāmṛita, ....    | 134  |
| Rāmadhana S'armā, ....    | 166  | Sahasra-nāma-mālā-kalā, ..  | 20   |
| Rāmakantha Bhaṭṭa, ....   | 97   | S'ākala S'ākhā, ....        | 180  |
| Rāmagovinda Tīrtha, ....  | 301  | S'ākala Saṅhitā, ....       | 317  |
| Rāmakrishṇa, .... 25, 53, | 110  | S'akara, ....               | 273  |
| Rāmakrishṇa Adhvarīndra,  | 98   | S'āktābhisheka, ....        | 76   |
| Rāmakrishṇa Bhaṭṭa, ....  | 327  | S'ākta-sarvasva, ...        | 13   |
| Rāma-liṅga-varṇana, ....  | 308  | S'akuna-dīpaka, ....        | 74   |
| Rāmānātha Chakravartī, .. | 83   | S'akuntalā, ....            | 299  |
| Rāmānanda, ....           | 14   | S'alivāhana, ....           | 189  |
| Rāmānanda Tīrtha, 24, 62, |      | Sāmanta, ....               | 348  |
| 163,                      | 176  | Sāmānya-lakṣaṇā-vyā-        |      |
| Rāmānuja, .... 183,       | 285  | khyā, ....                  | 112  |
| Rāmānātha, ....           | 343  | Sama Veda, 50, 203, 297,    |      |
| Rāmaparabrahmānandanā-    |      | 298, 300,                   | 301  |
| tha, ....                 | 352  | Sāma Veda Saṅhitā, 273,     | 297  |



|   | <i>Page</i> |
|---|-------------|
| Samaya-pradípa, .....   | 55          |
| S'āṇḍilya, .....  | 191         |
| S'āṇḍilyas'ata-sūtra-bhā-<br>shya, .....  | 191         |
| Saṅgraha, .....   | 15          |
| S'aṅkara Āchārya, 86, 90,<br>110, 162, 164, 182, 226,<br>305, 314, 322, 331, .... | 352         |
| S'aṅkarānanda, .....  | 309         |
| Saṅkshepa-s'ārīraka, .....  | 90          |
| Saṅkshepa-s'ārīraka-saṅgra-<br>ha-dīpikā, .....                                   | 90          |
| Sāṅkhyā-bhāshya, .....  | 302         |
| Sāṅkhyā-chandrikā, .....  | 301         |
| Sāṅkhyā-kārikā, .... 301,   | 302         |
| Saṅkrānti-nirṇaya, .....  | 58          |
| Sannikarsha-vichāra, ....   | 109         |
| Saṅskāra-nirṇaya, .....   | 315         |
| S'ānti-sandarbha, .....   | 21          |
| Sānti-parva, .....  | 335         |
| S'ānti-s'ataka, .....   | 22          |
| S'ānti-s'ataka-saṅgraha, ..   | 22          |
| Saptas'atī, .....   | 210         |
| Sāra-maṅjarī, .....   | 129         |
| S'āraṅgadhara-paddhati, ..  | 192         |
| Sārasvatābhidhāna, .....  | 79          |
| Sarasvatī, .....  | 79          |
| Sarvānandanātha, .....  | 44          |
| Sarvāṇukramaṇikā, .....   | 180         |
| Sarvaprishthāptoryāma, ..   | 330         |
| Sarvaprishthāptoryāma-<br>prayoga, .....  | 330         |
| Sarva-sāra, .....   | 205         |
| Sarasvatī-stotra, .....   | 64          |
| Sarvollāsa Tantra, .....  | 44          |
| Sarvopanishad-sāra, .....   | 352         |
| Satpadya-ratnākara, .....   | 147         |
| S'atapatha-brāhmaṇa, ....   | 233         |
| S'atapatha-brāhmaṇa-bhāsh-<br>ya, .....   | 233         |

|  | <i>Page</i> |
|--|-------------|
| Sātvata Tantra, .....                      | 54          |
| S'aunaka, .....                            | 188         |
| S'āvarṇi, .....                            | 227         |
| Shaṭkarma-vyākhyāna-chin-<br>tāmaṇi, ..... | 26          |
| Shaṭkāvyā-kalpadruma, 116,                 | 117         |
| Shaṭslokī-bhāshya-ṭīkā, ..                 | 352         |
| Shoḍas'a-nityā Tantra, ..                  | 70          |
| Siddhānta-kaumudī, ....                    | 319         |
| Siddhānta-muktāli-vyākhyā,                 | 31          |
| Siddhānta-muktāvalī-prakā-<br>s'a, .....   | 31          |
| Siddhānta-muktāvalī-vyā-<br>khyā, .....    | 31          |
| Siddhāntapañchānana, ....                  | 272         |
| Siddhānta-s'īromaṇi, .....                 | 243         |
| Siddha-yoges'varī, .....                   | 55          |
| S'īkshā-vivaraṇa, .....                    | 203         |
| S'īkshā-pañchaka, .....                    | 226         |
| S'īromaṇi Bhaṭṭāchārya, ..                 | 10          |
| S'is'upāla, .....                          | 299, 273    |
| S'is'upāla-badha, .... 299,                | 273         |
| Sītāmbā, .....                             | 322         |
| S'ivadatta, .....                          | 309         |
| S'ivakalpa, .....                          | 219         |
| Skanda Purāṇa, .....                       | 220         |
| Smara-dīpikā, .....                        | 77          |
| Smṛiti-sāra, .....                         | 48          |
| Somadeva, .....                            | 251         |
| Soma Mis'ra, .....                         | 43          |
| Somes'vara, .....                          | 182         |
| Spandana-charitra, .....                   | 78          |
| S'rāddha-kalpa, .....                      | 34          |
| S'rāddha-viveka-vivṛiti, ..                | 37          |
| S'rāddha-viveka, .....                     | 37          |
| S'rīdāsa, .....                            | 310         |
| S'rīdatta, .....                           | 34          |
| S'rīdhara Dāsa, .....                      | 134         |
| S'rīdhara Mis'ra, .....                    | 92          |
| S'rīharsha, .....                          | 70          |

|                              | Page     |                                 | Page    |
|------------------------------|----------|---------------------------------|---------|
| S'ríkrishṇa Daivajña, ....   | 317      | Tattva-sútra, .....             | 12      |
| S'ríkrishṇa S'armá, .....    | 37       | Tattva-sutra-ratna, .....       | 13      |
| S'ríkrishṇa Sárvaabhauma, .  | 81       | Tírtha-chintámaṇi, .....        | 104     |
| S'ríkrishṇa-stotra, .....    | 162      | Totá-kahání, .....              | 180     |
| S'riṅgára-tilaka, .....      | 192      | Tírtha Svámí, 9, 12, 13, 15,    |         |
| S'riṅgára-sundarí, .....     | 180      | 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,     |         |
| S'rínivása, .....            | 322      | 23, 24, .....                   | 32      |
| S'rípati-Vishṇudása, .....   | 335      | Tripushkara, .....              | 52      |
| S'ríráma S'armá, .....       | 209      | Tri-pushkara-s'ánti-tattva, .   | 52      |
| Srisṭi-khaṇḍa, .....         | 247      | Tristhalís'etu, .....           | 76      |
| S'uddhánanda, .....          | 331      | Trivikrama, .....               | 180     |
| S'uddhi-nirṇaya, .....       | 61       | Tútí-námá, .....                | 180     |
| S'uddhi-tattva, .....        | 106      | Udayana Áchárya, 50, 176,       |         |
| S'uddhi-tattva-ṭippaní, ..   | 106      | 332, .....                      | 341     |
| S'údra-paddhati, .....       | 42       | Udváha-nirṇaya, .....           | 59      |
| S'uka-saptatiká, .....       | 180      | Udváha-tattva-ṭippaní, ..       | 102     |
| S'úlapáni, .....             | 104      | Uktha, .....                    | 304     |
| Sulva S'útra, .....          | 327, 351 | Ukthaprayoga, .....             | 304     |
| Svadharmádhvabodha, ....     | 183      | Unmatta-bhairaví, .....         | 55      |
| Svapna-charitra, .....       | 79       | Upades'a-rahasya, .....         | 334     |
| Svapnes'vara, .....          | 191      | Uparágodayá Náṭiká, ....        | 192     |
| Svaráñkus'a, .....           | 202      | Ushá, .....                     | 192     |
| Svátmánanda-prakás'iká, ..   | 182      | Ushá-rágodayá Náṭiká, ..        | 192     |
| Taittiríya Upanishad, ....   | 209      | Uttara Tantra, .....            | 125     |
| Taittiríya Bráhmaṇa, 303, .. | 304      | Váchaspati Mis'ra, ... 34,      | 35      |
| Tájika-sára, .....           | 348      | Vaidyanátha Páyaguṇḍa, ..       | 319     |
| Tájika-sára-ṭiká, .....      | 348      | Vaidya-manotsava, .....         | 92      |
| Talavakára Upanishad, ..     | 187      | Vaishṇava, 155, 205, 209,       |         |
| Talavakáropanishad-bhá-      |          | 211, .....                      | 324     |
| shya, .....                  | 187      | Vaishṇaví, .....                | 273, 26 |
| Tantra-dípiká, .....         | 125      | Vaiyákarāṇa-bhushaṇa, ..        | 333     |
| Tarka-bháshá, .....          | 72       | Vaiyákarāṇa-siddhānta-          |         |
| Tarka-paribháshá, .....      | 72       | mañjúshá, .....                 | 340     |
| Tattva-chintámaṇi, 61, 161,  |          | Vajralepa, .....                | 182     |
| 167, 170, .....              | 175      | Vákya-sudhá-prakarāṇa, ..       | 226     |
| Tattva-chintámaṇi Praty-     |          | Vákya-vṛitti, .....             | 331     |
| aksha-khaṇḍa, .... 111,      | 166      | Vákya-vṛitti-vivaraṇa, ....     | 331     |
| Tattvadípa, .....            | 86, 326  | Vallabha, .....                 | 174     |
| Tattva-kamalákara, .....     | 335      | Vallabha Áchárya, 173, 174, 184 |         |
| Tattva-pradípiká-ṭiká, ....  | 86       | Vallabha Nyáyáchárya, ..        | 47      |

|                              | <i>Page</i> |
|------------------------------|-------------|
| Válmíki,.....                | 283, 308    |
| Vámana Purána, .....         | 267         |
| Vaṇś'a Bráhmaṇa, .....       | 301         |
| Vaṇś'ivadana S'armá, ....    | 175         |
| Vardhamána, 70, 173, 174,    | 176         |
| Vardhamána Upádhyáya,        |             |
| 30, 47,                      | 50          |
| Varáha Muni, .....           | 83          |
| Varáha Purána,.....          | 285, 303    |
| Váruṇa Upanishad,.....       | 209         |
| Váruṇopaniśhaddípiká, ..     | 209         |
| Vásavadattá, .....           | 132         |
| Vás'ishṭha-sára, .....       | 15          |
| Vás'ishṭhiya-gúḍhártha, ..   | 16          |
| Vatsarája, .....             | 132         |
| Vátśyáyana, .....            | 178         |
| Vaṭudása, .....              | 134         |
| Váyaviya Sañhitá, .....      | 304         |
| Váyu Purána, .....           | 304         |
| Vedánta-paribhášhá, ..98,    | 309         |
| Vedánta-paribhášhá dípiká,   | 309         |
| Vedánta-s'ikhámaṇi,.....     | 98          |
| Vedastuti-laghúpáya, ....    | 23          |
| Veṇísañhára-nátaka, ....     | 334         |
| Vichárarka-saṅgrahá, ....    | 14          |
| Vidyápati,.....              | 234         |
| Vidvanmanoramá, .....        | 210         |
| Vidyávágis'a Bhaṭṭáchárya,   | 55          |
| Vihára-káriká, .....         | 351         |
| Vihárikṛishṇadása, ....      | 329         |
| Vijñána Bhikshu,.....        | 302         |
| Vilvamaṅgala, .....          | 171         |
| Vináyaka,.....               | 330         |
| Vináyaka-s'ánti, .....       | 330         |
| Vindhya-máhátmya, ....       | 306         |
| Víres'vara Bhaṭṭa Agnihotrí, | 211         |
| Vishṇu, 16, 205, 211, 245,   |             |
| 285,                         | 321         |
| Vishṇuchandra, .....         | 205         |
| Vishṇuguṇádars'a, .....      | 322         |

|                                 | <i>Page</i>   |
|---------------------------------|---------------|
| Vishṇu Purána,.....             | 192, 273      |
| Vishṇu-sahasranáma-tíká,        | 16            |
| Vis'ishṭha-vais'ishṭya-vichára, | 121           |
| Vis'ishṭha-vais'ishṭya-bodha-   |               |
| vichára, .....                  | 121           |
| Vis'vanátha, .....              | 178, 339      |
| Vis'ves'vara Sarasvatí,....     | 90            |
| Viṭṭhvala Bhaṭṭa,.....          | 73            |
| Viváda-chintámaṇi, .....        | 35            |
| Viváda-nirṇaya, .....           | 57            |
| Viváhádi-paddhati, .....        | 122           |
| Vivekámṛita, .....              | 318           |
| Vivekasindhu, .....             | 343           |
| Vopadeva,.....                  | 177, 232, 349 |
| Vṛihatkathá, .....              | 251           |
| Vṛihatkathá-ságara, ....        | 251           |
| Vṛihadusanas, .....             | 306           |
| Vṛihisyámákágrayaṇeshṭi,        | 320           |
| Vṛindávana-kávyá, .....         | 63            |
| Vṛindávana-yamaka, ....         | 63            |
| Vṛindávana-yamaka-tíká, .       | 63            |
| Vṛishabhánu, .....              | 190           |
| Vṛisha-bhánujá Náṭiká, ..       | 190           |
| Vyákhyá-prakás'a, .....         | 30            |
| Vyañkata Achárya,.....          | 322           |
| Vyañkata-giri-máhátmya,         | 303           |
| Vyása, 149, 212, 220, 239,      |               |
| 247, 262, 267, 273,             | 285           |
| Vyása-gítá, .....               | 273, 279      |
| Vyása-kúṭa, .....               | 64            |
| Vyavahára-chintámaṇi, ..        | 34            |
| Vyavasthá-sára, .....           | 126           |
| Vyavasthá-sára-sañchaya,..      | 126           |
| Yajamána-kṛitya, .....          | 338           |
| Yájñavalkya,....                | 104, 204, 243 |
| Yájñavalkya-dípa-kaliká,..      | 104           |
| Yajur Veda, 203, 204, 209,      |               |
| 233,                            | 304           |
| Yavágrayaṇeshṭi, .....          | 320           |
| Yoga,.....                      | 273           |

|                               | <i>Page</i> |                                    | <i>Page</i> |
|-------------------------------|-------------|------------------------------------|-------------|
| Yogavás'ishta-sára, . . . . . | 342         | Yagyánupalabdhī-vichára, . . . . . | 122         |
| Yogavás'ishta-ṭiká, . . . . . | 342         | Yogya-vis'esha-guṇa-vi-            |             |
| Yogyatá-rahasya, . . . . .    | 84          | chára, . . . . .                   | 122         |
| Yoginī Tantra, . . . . .      | 55          | Yogi, . . . . .                    | 352         |

---









